

לאומי | דוחות כספיים מאוחדים ליום 31 בדצמבר 2017

דוח זה אינו מהווה דוח תקופתי בהתאם לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומידיים), התש"ל-1970. הדוח התקופתי (אשר כולל את כל הפרטים לגבי דירקטורים ונושאי משרה בכירה הדרושים לפי הוראות בנק ישראל) דוח על הסיכונים והערכת האקטואר של זכויות עובדים נמצאים באתר מגנ"א של רשות ניירות ערך www.magna.isa.gov.il. הדוח על הסיכונים ותאור המאפיינים העיקריים של מכשירי הון פיקוחיים שהונפקו נכללים באתר האינטרנט של הבנק בכתובת: www.leumi.co.il אודות < מידע כספי ואסיפות < גילויים פיקוחיים נוספים < גילוי לפי נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מוחזקות שלו
דוח כספי שנתי 2017
תוכן העניינים

עמוד

6

דבר יו"ר הדירקטוריון

דין וחשבון של הדירקטוריון והנהלה

א. סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה

8

תיאור עסקי קבוצת לאומי

9

תמצית המצב הכספי

11

מידע צופה פני עתיד בדוח הדירקטוריון והנהלה

11

סיכונים עיקריים הגלומים בפעילות הבנק

12

היעדים והאסטרטגיה העסקית

ב. הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי

15

מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים

18

התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר

24

המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון

36

מגזרי פעילות

41

חברות מוחזקות עיקריות

ג. סקירת הסיכונים

46

החשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם

48

סיכוני אשראי

70

סיכוני שוק

79

סיכון נזילות ומימון

84

סיכונים תפעוליים

85

סיכונים אחרים

ד. מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים, בקרות ונהלים

91

מדיניות חשבונאית ואומדנים בנושאים קריטיים

95

בקרות ונהלים לגבי הגילוי בדוח הכספי

97	Certification הצהרה
100	דוח הדירקטוריון והנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי
101	דוח רואי החשבון המבקרים המשותפים - לבעלי המניות בדבר הבקרה הפנימית על דיווח כספי

דוחות כספיים	
102	דוח רואי החשבון המבקרים המשותפים לבעלי המניות - דוחות כספיים שנתיים
103	דוח רווח והפסד מאוחד
104	דוח מאוחד על הרווח הכולל
105	מאזן מאוחד
106	דוח על השינויים בהון מאוחד
108	דוח על תזרימי מזומנים מאוחד
111	פירוט הביאורים לדוחות הכספיים מאוחדים

ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים

א. ממשל תאגידי	
280	חברי דירקטוריון הבנק
283	חברי הנהלת הבנק ותפקידיהם
284	מבקרת פנימית
286	שכר רואי חשבון המבקרים
288	שכר נושאי משרה בכירה

ב. פרטים נוספים	
291	תרשים חברות מוחזקות
292	השליטה בבנק
293	רכוש קבוע ומתקנים
294	נכסים לא מוחשיים
295	משאבי אנוש
299	מבנה ארגוני
303	הליכים משפטיים
303	הסכמים מהותיים
304	חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית
309	דירוג האשראי
310	מגזרי פעילות עיקריים לפי גישת הנהלה - פרטים נוספים

ג. נספחים	
316	שיעורי הכנסות והוצאות וניתוח השינויים בהכנסות והוצאות ריבית
321	דוח רווח והפסד מאוחד לרבעון - מידע רב-רבעוני
324	מאזן מאוחד לסוף רבעון - מידע רב-רבעוני
325	דוח רווח והפסד מאוחד - מידע רב-שנתי
326	מאזן מאוחד - מידע רב-שנתי

דבר יו"ר הדירקטוריון

הדוח הכספי המוצג כאן לפניכם, מסכם את ביצועיה של קבוצת לאומי לשנת 2017. זהו סיפורה של קבוצה שמיישמת בצורה עקבית ונחושה את האסטרטגיה שהתווה הדירקטוריון, אשר מיושמת באופן יוצא דופן על ידי הנהלת הבנק והעובדים.

קבוצת לאומי מסכמת את שנת 2017 ברווח נקי של 3,172 מיליון ש"ח, בתשואת רווח של 9.8%. עיקר ההכנסות והרווחיות נובעות מפעילות של עסקי הליבה. גולת הכותרת הייתה חלוקת הדיבידנדים: לאומי חזר, לראשונה מזה שש שנים, לחלק דיבידנד, בגובה של עד 40% מהרווח הנקי. חלוקה זו התאפשרה לאחר שהבנק עמד בצורה מרשימה ביעדי הלימות הון (רוכד 1).

"מים אשר זורמים בטבעיות לעולם אינם הופכים לעכורים". ברוח תקופתנו, המתאפיינת בשינויים תכופים ומהירים, קבוצת לאומי, על יחידותיה השונות, מתמודדת עם האקלים הסובב אותה ולמיצובה כמובילה בתוכו. מטרתנו אינה רק להתאים את עצמנו, אלא להיות חלוצים בתחומנו ולהמשיך להנהיג **בנקאות יוזמת וחדשנית עבור לקוחותינו**. במהלך שנת 2017 שמנו דגש על מספר נושאים:

המשכנו בהרחבת פעילותה של פלטפורמת הפעילות מבוססת המובייל שלנו - PEPPER: במהלך 2017 הושקו שתי אפליקציות מתוות דרך בעולם הבנקאות: אפליקציית הבנקאות החדשנית PEPPER לקהל הרחב, ואפליקציית התשלומים PEPPER PAY. אלו אבני דרך ראשונות מרכזיות בבנייה של בנקאות דיגיטלית פרסונלית שתנהל כולה דרך המובייל. האפליקציות החדשות תאפשרנה למשתמשים ליהנות מחוויית לקוח אישית, איכותית ומתקדמת, כזו המושתתת על המענה לצרכיהם, באופן ייחודי, הוגן ומותאם אישית, "בכל זמן ומכל מקום".

החטיבה הבנקאית שלנו הציגה ביצועים מרשימים במדדי הליבה, בדגש על שיפור משמעותי בתשואה על ההון, שיפור ברמת ההכנסות ושיפור ברמת ההוצאות להפסדי אשראי; החטיבה המשיכה ביישום מהלך השינוי המבני, שכלל מעבר ממבנה מבוסס מרחבים גיאוגרפים למבנה מבוסס קווי עסקים.

החטיבה העסקית-מסחרית - באפריל 2017 מוזג מערך בנייה ונדל"ן ומערך אשראים מיוחדים לחטיבה. המיזוג הוכיח את עצמו בהרחבת תיק האשראי העסקי, במיוחד לאור ההתמודדות עם אתגרי ההון בשנים הקודמות. המערך לבנקאות מסחרית, המשיך במלאכת הסטת הפעילות התפעולית למרכזי ביצועים לצד שיפור וחיזוק שירות ללקוח המסחרי במעבר לעולם החדש. המערך הציג צמיחה בפעילותו העסקית, תוך הגדלת מצבת לקוחותיו ותיק האשראי. לאומי-טק המשיכה בהגדלת התיק הפעיל בארץ ובעולם, והיא מתבססת כבית הפיננסי של קהילת ההייטק הישראלי בישראל, ארה"ב ולונדון.

הקמנו חטיבה ייעודית - חטיבת אסטרטגיה ורגולציה, אשר אחראית על סיוע להנהלת הקבוצה ולדירקטוריון בהגדרת ותכנון האסטרטגיה של הבנק והקבוצה ותיקופה, בחינת וניתוח נושאים בעלי השלכות אסטרטגיות והובלת פרויקטים מרכזיים בבנק (לרבות יישום המלצות ועדת שטרם וייעול תהליכים בבנק). החטיבה אחראית גם על פעילות שלוחות הקבוצה בחו"ל. בהמשך להחלטת הבנק לצמצום הפריסה הבינלאומית, במסגרתה סגר הבנק בשנים האחרונות סניפים ונציגויות בכ-14 מדינות, החליט הבנק למכור את אחזקותיו בבנק לאומי רומניה, שאינן מהותיות עבור הבנק. כמו כן, בעקבות יישומה המוצלח של התכנית האסטרטגית בבנק לאומי ארה"ב, חתם הבנק על הסכם להכנסת שותפים אסטרטגיים בלאומי ארה"ב, אשר יאפשר ללאומי לבצע קפיצת מדרגה נוספת בכל הנוגע לפעילותו. בהקשר זה, נציין את פעילותה של הנציגות שלנו בסין - נציגות ראשונה של בנק ישראלי במדינה זו - המרחיבה את פעילותה, בין היתר, באמצעות קשירת שיתופי פעולה שונים עם בנקים מקומיים מובילים.

חטיבת שוקי הון - במסגרת מדיניות הבנק להעמדת הלקוח במרכז בוצע שינוי מבני במסגרתו חדרי העסקות במט"ח ונגזרים ני"ע ישראלים וני"ע זרים אוחדו. מוסדו תהליכי עבודה המאפשרים ניהול כולל של כל צרכי הלקוח בחדרי העסקות ONE STOP SHOP.

גם השנה המשיכה **חטיבת משאבי האנוש** ביישום תכנית ההתייעלות. בשנת 2017 קטנה מצבת משרות הקבוצה ב-435 משרות, וזאת בהמשך לירידה של 1,057 משרות בשנת 2016. במהלך 6 השנים האחרונות קטנה המצבה ב-2,913 משרות.

אנו רואים חשיבות עליונה בקיום עשייה עסקית אחראית, המשלבת תרומה משמעותית במרחב העסקי והחברתי בו אנו פועלים. המשכנו בפעילותנו בנושאי אחריות תאגידית ולמען יצירת ערך משותף לנו ולמחזיקי העניין שלנו - לקוחות, עובדים, בעלי המניות, הקהילה והסביבה בה אנו חיים. זכינו בהוקרה מטעם ארגון "מעלה" על קידום אחריות תאגידית לרכש אחראי מספקינו.

העמקנו את הידע, המיומנויות והיכולות של לקוחותינו, באמצעות מוצרים דיגיטליים לבעלי עסקים קטנים, למשקיעים בשוק ההון, לעסקים המשפחתיים ולנשים יזמיות.

המשכנו לפעול לקידומו של דור המחר, תוך דגש על שיתוף הפעולה עם עמותת "אחריי!" - נוער מוביל שינוי, המקדמת מנהיגות בקרב בני נוער וצעירים מהפריפריה החברתית והגאוגרפית; בעמותת "עתידיים" לקידום מצוינות ומדעים בפריפריה; בעמותת "אתגרים", שעוסקת בקידום העצמה ושילוב חברתי של ילדים עם מוגבלויות. בסך הכול, כ-3,800 עובדים התנדבו במהלך השנה החולפת במגוון רחב של פעילויות. אנו גאים בעשייה זו ונמשיך להרחיב ולהעמיק את הפעילות בעולמות התוכן האלה.

המשק העולמי המשיך בהתאוששות בשנת 2017. ההתאוששות בכלכלה האירופאית, כללה גם חלק גדול ממדינות המשבר. נרשמו שלוש העלאות ריבית בארה"ב בשיעור של 0.25% בכל פעם. נראה כי בשנה הקרובה צפוי תוואי זה להימשך. הבנק המרכזי האירופי (ECB) החל בצמצום ההרחבה הכמותית. הריבית הריאלית השלילית בישראל הסתכמה בשנה שחלפה במינוס 0.2%. יש לצפות להעלאת ריבית ראשונה לקראת סוף שנת 2018. תהליך הנורמליזציה של העלאת ריבית בנק ישראל יתרחש באיטיות בשנים הקרובות (בדומה לשמרנות הננקטת בבנקים המרכזיים באירופה ובריטניה בהשוואה לבנק המרכזי של ארה"ב) וצפוי להיות קשור למידת ההתאוששות הכלכלית בארץ ובעולם.

אני רוצה להודות לעובדי הקבוצה על העשייה הברוכה, המחויבות והמקצועיות שהם מפגינים לאורך הדרך; עובדי הקבוצה הם הלב הפועם של הארגון. אנו, מנהלי ועובדי הקבוצה, נמשיך בדרכנו, מתוך מחויבות למטרה ולדרך, להמשיך ולהעניק את הבנקאות הטובה ביותר עבור לקוחותינו.

דוד ברודט
יו"ר הדירקטוריון

5 במרס 2018

דין וחשבון של הדירקטוריון והנהלה סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה תיאור עסקי קבוצת לאומי

בנק לאומי וחברות הבנות שלו מהווים את אחת הקבוצות הבנקאיות הגדולות בישראל, ומנהלים פעילות שהחלה לפני 116 שנים. קודמתו של הבנק, חברת אנגליא פלשתניה, הוקמה בלונדון בשנת 1902 על ידי אוצר ההתיישבות היהודים, ג'ואיש קולוניאל טרסט לימיטד, קודמתה של אוצר התיישבות היהודים בע"מ¹.

הבנק מוגדר כתאגיד בנקאי על פי חוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981, והוא בעל רישיון בנק על פי החוק האמור. כ"בנק" וכ"תאגיד בנקאי" מודרכת ותחומה פעילותו של הבנק במערכת של חוקים, צווים ותקנות, בהם בין היתר, פקודת הבנקאות, חוק בנק ישראל, חוק הבנקאות (רישוי) וחוק הבנקאות (שירות ללקוח), וכמו כן בהוראות, כללים, הנחיות והבעות עמדה של המפקח על הבנקים.

קבוצה בנקאית מובילה בישראל, ובמטרה להשיג רווחיות נאותה לאורך זמן, לאומי בוחן כל העת את המגמות והשינויים בסביבה העסקית בה הוא פועל, ומגבש אסטרטגיה המתמודדת עם שינויים אלו.

למימוש האסטרטגיה, הבנק מארגן בשלושה קווי עסקים מרכזיים הממוקדים בפלחי שוק שונים, כאשר כל קו עסקים מתמחה במתן שירותים בנקאיים ופיננסיים למגזר לקוחות מסוים, זאת לצד פעילות חברות הבנות בחו"ל ובישראל:

1. **הבנקאות הקמעונאית** מתמקדת במתן שירותים בנקאיים בעיקר למשקי בית (כולל משכנתאות), ללקוחות עתירי נכסים (Private Banking) ולעסקים קטנים. הבנקאות הקמעונאית בנויה באופן שמאפשרת התאמה אישית לצרכי הלקוחות על ידי מתן חוויית לקוח רב ערוצית אינטגרטיבית, בערוץ הסניפי ובערוצים הישירים (סלולר, אינטרנט, לאומי CALL, מסופים, עמדות מידע וכספומטים).

2. **הבנקאות העסקית והמסחרית** מתמקדת במתן שירותים לתאגידי ישראלים ובינלאומיים בהיקפי פעילות שונים ובמגוון תחומי עיסוק. מטרת הבנקאות העסקית והמסחרית הינן לשרת את מגוון הלקוחות במכלול השירותים הפיננסיים והבנקאיים הנדרשים להם, תוך ייזום מעורבות של היחידות השונות בקבוצת לאומי בארץ ובחו"ל, כאמצעי להגדלת מגוון המוצרים והשירותים המוצעים ללקוחות.

3. **בנקאות שוקי הון וניהול פיננסי** עוסקת בניהול הנוסטרו של הבנק ובנוסף בהפעלת כלל חדרי העסקאות בבנק במטרה לתת שרות ללקוחות הפועלים בשוקי ההון והכספים, לרבות הלקוחות המוסדיים. ניהול ההשקעות הריאליות מתבצע בעיקר באמצעות חברת לאומי פרטנרס.

בנוסף לקווי העסקים המנוהלים בבנק, לאומי פועל באמצעות חברות הבנות בארץ ובחו"ל:

פעילות חברות הבנות בארץ - כוללת בעיקר פעילות כרטיסי אשראי המבוצעת על ידי לאומי קארד, ופעילות השקעות ריאליות, חיתום ובנקאות השקעות המבוצעת באמצעות לאומי פרטנרס. בהתאם לחוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל על לאומי למכור את אחזקותיו בלאומי קארד עד לינואר 2020 (ובכפוף לתנאים מסוימים עד לינואר 2021).

פעילות חברות הבנות בחו"ל - מבוצעת באמצעות חברות הבנות לאומי ארה"ב ולאומי בריטניה, אשר הפעילות העיקרית שלהן הינה הענקת אשראי ללקוחות עסקיים, מסחריים ועסקים קטנים. בתקופת הדוח נעשתה הפעילות גם באמצעות לאומי רומניה, אשר הבנק מצוי בתהליך למכירתה. בנוסף, הבנק מפעיל נציגות בסין.

קבוצת לאומי מתמודדת בשוק תחרותי בכל מגזרי הפעילות. המתחרים העיקריים הנם בנקים ישראלים אחרים, אולם במגזרי פעילות מסוימים קיימים ומתווספים כל העת מתחרים נוספים, כגון: בנקים זרים, מתחרים חוץ בנקאיים, גופים מוסדיים אחרים ופתרונות מבוססי טכנולוגיה (חברות Fintech).

¹ אוצר התיישבות היהודים בע"מ הייתה בעלת השליטה בבנק לפני השוואת זכויות ההצבעה בבנק בשנת 1991. בשנת 1993, רוב המניות בבנק הועברו לבעלות המדינה בהתאם לחוק המניות הבנקאיות שבהסדר (הוראת שעה), התשנ"ד-1993. ביום 3 בספטמבר 2007, חדלה החברה מלהיות בעלת ענין בבנק.

מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים

להלן מדדי ביצוע עיקריים (ב-%)

ליום 31 בדצמבר				
2013	2014	2015	2016	2017
מדדי ביצוע עיקריים:				
8.0	5.5	10.3	9.3	9.8
תשואה להון				
0.5	0.4	0.7	0.6	0.7
תשואה לנכסים ממוצעים ^(ה)				
9.19	9.09	9.58	11.15	11.43
יחס הון עצמי רובד 1 ^(ו)				
-	-	6.27	6.77	6.94
יחס מינוף ^(ז)				
-	-	105	132	122
יחס כיסוי נזילות ^(ח)				
3.49	3.33	3.29	2.99	3.07
יחס הכנסות ^(ב) לנכסים ממוצעים ^(ה)				
68.95	74.94	65.87	66.34	63.09
יחס יעילות				
2.01	1.96	1.75	1.74	1.84
יחס הכנסות ריבית, נטו לנכסים ממוצעים				
1.14	1.11	1.00	0.92	0.94
יחס עמלות לנכסים ממוצעים				
מדדי ביצוע נוספים:				
14.59	13.90	13.74	15.21	15.02
ההון הכולל לרכיבי סיכון ^(א)				
6.6	6.5	6.9	7.1	7.4
הון (לא כולל זכויות שאינן מקנות שליטה) למאזן				
37.3	48.0	38.6	38.3	35.2
שיעור הפרשה למס מהרווח לפני מיסים				
0.11	0.19	0.08	(0.05)	0.06
הוצאות בגין הפסדי אשראי מתוך האשראי לציבור, נטו ^(ג)				
0.11	0.22	0.17	0.24	0.19
מזה: הוצאות בגין הפרשה קבוצתית מתוך האשראי לציבור, נטו ^(ג)				
2.24	2.22	2.00	1.94	2.05
הכנסות ריבית נטו, ליתרה ממוצעת של נכסים נושאי ריבית (NIM)				
1.10	1.02	1.11	1.02	0.95
סך כל ההכנסות לסך כל הנכסים בניהול הקבוצה ^{(ב)(ג)(ד)}				
0.76	0.77	0.73	0.68	0.60
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות לסך כל הנכסים בניהול הקבוצה ^{(ג)(ד)}				
מדדי איכות אשראי עיקריים:				
1.59	1.75	1.57	1.50	1.38
שיעורי יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין האשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור				
2.58	2.23	1.83	1.75	1.41
שיעור אשראי לציבור פגום או בפיגור של 90 ימים או יותר מיתרת האשראי לציבור				
0.21	(0.12)	(0.20)	(0.02)	(0.14)
שיעור מחיקות חשבונאיות נטו מאשראי ממוצע לציבור				

(א) הון - בתוספת זכויות שאינן מקנות שליטה והתאמות שונות.

(ב) סך כל ההכנסות - הכנסות ריבית נטו והכנסות שאינן מריבית.

(ג) על בסיס שנתי.

(ד) כולל פעילות חוץ מאזנית.

(ה) הנכסים הממוצעים הינם סך הנכסים המאזניים המניבים והאחרים.

(ו) החל משנת 2014 יחס הלימות ההון חושב בהתאם להוראות באזל 3. עד לשנת 2013 (כולל) חושב בהתאם להוראות באזל 2.

(ז) בהתאם להוראות בנק ישראל יחס המינוף ויחס כיסוי הנזילות חושבו החל מרבעון שני 2015. לפיכך לא מוצגים נתוני השוואה.

(ח) למידע נוסף בנוגע ליחס המינוף ראה פרק המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימון ההון, סעיף [ההון והלימות ההון](#). ולמידע

נוסף בנוגע ליחס כיסוי נזילות ראה פרק [חשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם](#).

להלן נתונים עיקריים מדוח רווח והפסד לשנת הדיווח

2013	2014	2015	2016	2017	
במיליוני ש"ח					
1,988	1,413	2,835	2,791	3,172	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי
7,357	7,363	7,118	7,526	8,046	הכנסות ריבית, נטו
268	472	199	(125)	172	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
5,431	5,141	6,297	5,408	5,428	הכנסות שאינן מריבית
4,188	4,167	4,092	3,967	4,138	מזה: עמלות
8,817	9,371	8,836	8,580	8,501	סך כל הוצאות התפעוליות והאחרות
5,070	5,253	5,544	5,422	5,272	מזה: משכורות והוצאות נלוות
					רווח נקי למניה המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי (בש"ח):
1.35	0.96	1.92	1.85	2.10	רווח נקי בסיסי
1.35	0.96	1.92	1.84	2.10	רווח נקי מדולל

להלן נתונים עיקריים מהמאזן, לסוף שנת הדיווח

2013	2014	2015	2016	2017	
במיליוני ש"ח					
374,804	396,984	416,499	438,603	450,838	סך כל הנכסים
44,351	60,615	60,455	74,757	82,067	מזה: מזומנים ופיקדונות בבנקים
63,735	52,113	69,475	77,201	77,299	ניירות ערך
240,874	252,480	261,399	261,957	267,952	אשראי לציבור, נטו
349,657	370,846	387,392	406,889	417,285	סך כל ההתחייבויות
286,003	303,397	328,693	346,854	362,478	מזה: פיקדונות הציבור
4,310	4,556	3,859	3,394	5,156	פיקדונות מבנקים
25,441	23,678	21,308	22,640	15,577	אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים
24,807	25,798	28,767	31,347	33,167	הון עצמי, המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי
					נתונים נוספים:
14.2	13.4	13.5	15.9	21.0	מחיר למניה (בש"ח)
-	-	-	-	63,602	דיבידנד למניה (באגורות)
13,704	13,388	13,059	12,257	11,661	מספר משרות ממוצע

מידע צופה פני עתיד בדוח הדיקטוריון וההנהלה

דוח הדיקטוריון וההנהלה כולל, בנוסף לנתונים המתייחסים לעבר, גם מידע והערכות המתייחסים לעתיד, המוגדרים בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968 (להלן - החוק) כ"מידע צופה פני עתיד". מידע צופה פני עתיד מתייחס לאירוע או לעניין עתידיים שהתממשותם אינה ודאית ואינה בשליטתו של הבנק בלבד.

מידע צופה פני עתיד מנוסח בדרך כלל באמצעות מילים או ביטויים כגון "הבנק מאמין", "הבנק צופה", "הבנק מצפה", "הבנק מתכוון", "הבנק מתכנן", "הבנק מעריך", "מדיניות הבנק", "תכניות הבנק", "תחזית הבנק", "צפוי", "אסטרטגיה", "יעדים", "עלול להשפיע" וביטויים נוספים המעידים על כך שמדובר בתחזית לעתיד ולא בעובדות עבר.

מידע צופה פני עתיד הנכלל בדוח הדיקטוריון וההנהלה ונסמך, בין השאר, על תחזיות לעתיד בנושאים שונים הקשורים להתפתחות הכלכלית בארץ ובעולם ובמיוחד לשוקי המטבע ושוקי ההון, לחקיקה, להוראות גורמי פיקוח, להתנהגות המתחרים, להתפתחויות טכנולוגיות ולנושאי כח אדם.

כתוצאה מאי היכולת לחזות בוודאות שאמנם תחזיות אלה תתממשנה ומכך שבפועל האירועים יכולים להיות שונים מאלו שנחזו, קוראי הדוח צריכים להתייחס בזהירות למידע המוגדר כ"צופה פני עתיד", שכן הסתמכות על מידע כאמור כרוכה בסיכונים ובאי ודאות והתוצאות הכספיות והעסקיות העתידיות של קבוצת לאומי עשויות להיות שונות באופן מהותי.

הבנק אינו מתחייב לפרסם עדכון למידע צופה פני עתיד הכלול בדוחות אלה. האמור אינו גורע מחובות הדיווח של הבנק על פי כל דין.

סיכונים עיקריים הגלומים בפעילות הבנק

סיכון האשראי - הינו סיכון של הבנק להפסד כתוצאה מהאפשרות שצד נגדי לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי התאגיד הבנקאי, כפי שסוכמו.

סיכון זה תואם את עסקי הליבה של הקבוצה ובא לידי ביטוי בפעילות מול לקוחות עסקיים, מסחריים וקמעונאיים וגם בפעילות הנוסטר. הבנק מיישם מדיניות כוללת לניהול סיכון האשראי, בהתאם לנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקן 311. למידע נוסף בנוגע לסיכון האשראי וניהולו ראה פרק [סיכוני אשראי](#).

סיכון השוק, לרבות סיכונים נזילות - הניהול השוטף של סיכונים השוק נועד לתמוך בהשגת היעדים העסקיים, תוך הערכת הרווח החזוי לצד הנזקים העלולים לנבוע מהחשיפה לסיכונים אלה. החשיפות לסיכונים שוק מנוהלות באופן דינאמי במסגרת מערכת מגבלות שנקבעה על ידי הדיקטוריון וועדות הסיכונים ברמות השונות, אשר תוחמת את השפעת חשיפות השוק על השווי הכלכלי, הרווח החשבונאי, קרן ההון ומצב הנזילות. למידע נוסף בנוגע לסיכון השוק וניהולו ראה פרק [סיכוני שוק](#).

בפעילות הבנק כמתווך פיננסי קיימים סיכונים תפעוליים, הכוללים בין היתר אבטחת מידע וסייבר, סיכונים טכנולוגיים מידע, סיכונים מעילות והונאות, סיכונים משפטיים, סיכונים ציות והמשכיות עסקית. סיכון תפעולי מוגדר כסיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות, או כתוצאה מאירועים חיצוניים כולל אירועי סייבר. הגדרת סיכון זו אינה כוללת סיכון אסטרטגי וסיכון מוניטין.

ניהול הסיכונים התפעוליים מתבצע לפי סטנדרטים מקובלים (Best Practice) בכל חלקי הקבוצה וככל שסביבת הסיכון משתנה הבנק מעדכן את הכלים לניהול סיכונים אלה. בשנים האחרונות, בעקבות ההתפתחות המהירה בטכנולוגיה בכלל ובתוך כך בבנקאות, ובעקבות שינויים חיצוניים לבנק, עלו סיכונים אבטחת מידע וסייבר, הסיכון הטכנולוגי וסיכונים מעילות והונאות. הבנק פעל וממשיך לפעול לחזק את ניהול הסיכונים בתחום זה. למידע נוסף בנוגע לסיכון התפעולי וניהולו ראה פרק [סיכונים תפעוליים](#).

היעדים והאסטרטגיה העסקית

החזון של לאומי

"להנהיג בנקאות יוזמת וחדשנית עבור הלקוח"

בבסיס החזון עומדת השאיפה לעצב מערכת עסקית דינמית, המשלבת את ערכי הבנק עם חדשנות מוצרית וטכנולוגית. מערכת שתהיה עבור לקוחותינו מקום בו יוכלו למצוא את המענה הטוב והמתאים ביותר לצרכיהם הפיננסיים. זאת תוך חתירה לרווחיות נאותה, שמירה על יציבות הבנק ויצירת איזון עם צרכי העובדים וציפיות בעלי המניות. כקבוצה פיננסית בעלת השפעה מרכזית על התרבות העסקית והציבורית בישראל, לאומי רואה במחויבותו לקהילה עוגן חברתי וערכי שאותו ימשיך לטפח.

האסטרטגיה של לאומי

לאור המגמות והשינויים המשמעותיים בסביבת הפעילות, אימץ לאומי שני כיווני פעולה מרכזיים שהשילוב ביניהם נמצא בליבת האסטרטגיה של הקבוצה. מצד אחד התאמה של מודל הבנקאות המסורתית, תוך שימת דגש על המשך מתן שירות מקצועי ואיכותי לכל סוגי הלקוחות בהתאם לצרכיהם, העדפותיהם וקצב אימוץ החדשנות הדיגיטלית שלהם, ומצד שני בנייה של "הבנקאות החדשה", המבוססת על הדיגיטל והחדשנות הטכנולוגית. שני כיווני פעולה אלו תלויים ומשולבים עם ההכרח להתייעל ולמקסם את ניצול ההון תוך כדי עמידה ביעדי הלימות ההון.

התאמת מודל "הבנקאות המסורתית"

לאומי פועל כבר מזה מספר שנים להתאמת מודל הפעילות של הבנק. כחלק מתהליך זה מיזג הבנק את בנק לאומי למשכנתאות, את לאומי למימון ואת בנק ערבי ישראלי. כמו כן מיזג את החטיבה העסקית עם החטיבה המסחרית ולאחרונה גם את מערך בניה ונדל"ן ומערך אשראים מיוחדים, אשר השתייכו לחטיבת אשראי בינ"ל ונדל"ן, לתוך החטיבה העסקית-מסחרית. כמו כן, הבנק מיזג את מערך בנקאות פרטית לתוך החטיבה הבנקאית. הקבוצה הקטינה את מצבת כוח האדם ב-6 שנים האחרונות בכ-2,913 איש, וממשיכה ביישום תוכנית רב-שנתית למיזוג סניפים, התאמת מודל שירות הטלרים והבנקאים ושינוי מודל השירות הסניפי בראייה רב-ערוצית.

במסגרת אסטרטגית צמצום פעילות הבנקאות הפרטית הבינלאומית, השלים לאומי את סגירת שלוחותיו הבינלאומיות הממוקדות בתחום, וכיום פעילותו בחו"ל מתמקדת בעיקר באשראי מסחרי-עסקי ואשראי לעסקים קטנים באמצעות החברות הבנות בארה"ב, בבריטניה. לעניין הליך למכירת הפעילות ברומניה - ראה לעיל.

השלוחה העסקית של לאומי בסין חתמה בחודש דצמבר הסכם לשיתוף פעולה עם Bank Of China למתן מימון לחברות ישראליות.

כל הפעילויות הללו נועדו ליצור פלטפורמה קטנה, גמישה וזריזה יותר, שביכולתה להתמודד עם אתגרי השינויים בסביבות הפעילות.

העמקת בנייתו של מודל "הבנקאות החדשה"

לצורך התאמת המודל העסקי של הבנק לבנקאות החדשה, לאומי המשיך והעמיק בתקופת הדוח את פעילותו בתחום הבנקאות הדיגיטלית וביסס את מעמדו כבנק הדיגיטלי המוביל בישראל, זאת, בין היתר, באמצעות שדרוג מתמיד של השירותים הדיגיטליים הניתנים באפליקציית ובאתר לאומי.

בנוסף, לאומי השיק במהלך תקופת הדוח את אפליקציית הבנקאות PEPPER ואת אפליקציית התשלומים PEPPER Pay; אלו אבני דרך ראשונות ומרכזיות בכינונה של בנקאות דיגיטלית שתנוהל דרך המובייל.

Pepper מהווה פלטפורמת בנקאות דיגיטלית ראשונה מסוגה בישראל ובין הראשונות בעולם, המנוהלת כולה דרך המובייל, החל משלב פתיחת החשבון ועד ביצוע כל הפעולות הבנקאיות השכיחות, לרבות הזמנת כרטיס אשראי ופנקסי שיקים, העברות כספים, לקיחת הלוואה, הפקדה לחיסכון, הפקדת שיקים ועוד.

Pepper הוא חשבון בנק ללא עמלות עו"ש, המבוסס על טכנולוגיה ייחודית אשר מסייעת ללקוחות לנהל את כספם באופן טוב יותר, תוך הבנה מעמיקה על מה בדיוק הם מוציאים את כספם, ולמידה כיצד ניתן לחסוך ולהתנהל פיננסית בצורה יעילה יותר. הטכנולוגיה הייחודית של Pepper, אשר מבוססת על בינה מלאכותית, מאפשרת להכיר כל לקוח ולקוח על מאפייניו השונים, להתאים לו תכנים הרלוונטיים עבורו, ובכך להעניק לו חוויה בנקאית פרסונלית לחלוטין. בשונה מכל מה שהכרנו עד עתה בעולם הבנקאות.

חווית המשתמש של Pepper דומה לזו של ה-feed שבפייסבוק, בו ניתן לקבל תוכן מותאם אישית, תוכנות צרכניות, השוואות לאנשים שדומים לך, סיכומי הוצאות, ניתוחי הוצאות על בסיס שבועי וחודשי, עדכונים בלייב, טיפים צרכניים, ועוד - הכל בשפה פשוטה וידידותית.

חידוש משמעותי נוסף: באמצעות Pepper ניתן להתכתב עם בנקאי בצ'ט בכל שעות היממה (לא כולל שבת). זאת בנוסף למוקד שירות לקוחות טלפוני, הפועל 24/6 ואשר מאויש על ידי בנקאים.

הליך פתיחת החשבון ב-Pepper אורך כ-8 דקות בלבד(!), ויכול להיעשות מכל מקום ובכל זמן שנוח ללקוח, על ידי שיחת וידאו עם בנקאי. בסיומו, מקבל הלקוח עדכון, ישירות לנייד, אודות מסגרות העו"ש והאשראי שלו. כרטיס האשראי ופנקסי השיקים, גם הם בחינם, מגיעים עם שליח עד הבית, להשלמת החוויה הדיגיטלית המלאה.

אפליקציית התשלומים החינמית Pepper Pay שהושקה בתחילת 2017, מצטרפת לאפליקציית הבנקאות Pepper.

אפליקציית תשלומים מתקדמת וחינמית, ללא עמלות, המיועדת ללקוחות כל הבנקים. בשונה משאר האפליקציות המוכרות, חוויית התשלום ב-Pepper Pay היא מהירה, ידידותית מאוד וחווייתית. רק בוחרים כמה לשלם ולמי מתוך אנשי הקשר בנייד, ומוסיפים GIF (אנימציה) מתוך ספריית גיפים, שנוצרה במיוחד כדי להפוך את רגע התשלום לחוויה מהנה. עם Pepper PAY כבר לא צריך להסתובב עם ארנק עמוס מזומן או לשכוח לשלם לכיבייסטר, לחבר שהזמין לצהריים, למסיבה בגן ועוד. כמו כן, קיימת האפשרות לפתוח קבוצת תשלומים ולאסוף כסף בקבוצה לכל מטרה באופן חווייתי ושיתופי.

בשנת 2018 תושק בהדרגה אפליקציית Pepper Invest שתאפשר מסחר בני"ע.

האפליקציות החדשות מאפשרות למשתמשים ליהנות מחוויית לקוח פרסונלית, איכותית ומתקדמת, כזו המושתתת על מענה לצרכיהם, באופן ידידותי, הוגן ומותאם אישית, "בכל זמן ומכל מקום".

מימוש האסטרטגיה של הקבוצה, מבוצע בהתאמה לתיאבון הסיכון, אשר אושר על ידי הדירקטוריון, תוך שימוש בתהליכים וכלים מתקדמים לניהול סיכונים שונים של סיכונים והשלמת ההערכות לדרישות רגולטוריות.

ראוי לציין כי, בתכנון אסטרטגי קיימת מידה לא מעטה של אי וודאות, כאשר הגשמת תכניות אסטרטגיות ארוכות טווח תלויה בגורמים משתנים רבים, ובהם: מצב השווקים בישראל ובחו"ל, המצב הביטחוני, וכן השפעות מתמשכות של השינויים הרגולטוריים, אשר עדיין לא ניתן לומר בוודאות מה יהיה היקפם ומיקודם בטווח של שנים.

המידע המובא בפרק זה הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה פרק [מידע צופה פני עתיד](#).

מגמות מרכזיות בסביבת הפעילות

הסביבה העסקית והתחרותית בה פועל הבנק מורכבת ומושפעת מגורמים אקסוגניים מגוונים. למידע בנוגע לסביבה המאקרו כלכלית בארץ ובעולם ראה פרק [התפתחויות עיקריות במשק](#).

התגברות הרגולציה

השפעת הרגולציה על ענף הבנקאות ממשיכה להתעצם. ריבוי הרגולציה ומורכבותה מגביל את מקורות ההכנסה, מביא לגידול בהוצאות הנדרשות לשם עמידה בהוראות הרגולציה ומחייב שיפור מתמיד ברמת השירות והחדשנות. השינויים הרגולטוריים, משנים וצפויים להמשיך ולשנות בשנים הקרובות את פני הבנקאות.

הבנק מתמודד גם עם דרישות רגולציה בינלאומית ומקומית, ובכלל זה PSD2/OPEN API, הקמת מאגר נתוני אשראי, הפרדת חברות כרטיסי האשראי מהבנקים הגדולים, ועם דרישות ציות כגון FATCA, CRS, עבירת מס כעבירת מקור ועוד.

הרגולציה הופכת, אם כן, לנושא שמשפיע באופן מיידי על שורה של החלטות עסקיות ואסטרטגיות של הבנק, לרבות לעניין תחומי הפעילות השונים של הבנק.

למידע נוסף בנוגע לסביבה הרגולטורית והשלכות היוזמות המרכזיות ראה פרק [חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית](#).

סביבת הצרכן

שינויים כלכליים, חברתיים וטכנולוגיים, עם דגש על השימוש הגובר במובייל, השיתוף הרב של מידע ברשתות חברתיות והשיפור המתמיד בחוויית הלקוח שמספקות חברות הייטק ורשתות קמעונאיות, תוך דגש על נוחות וזמינות "בכל מקום ובכל זמן", פשטות, התאמה אישית והוגנות ושקיפות, ממשיכים להגביר את המודעות הצרכנית ולשנות את הרגלי הצריכה באופן מהותי.

גורמים שאינם בנקים, ובראשם חברות הזנק חדשניות ("פינטק"), ממשיכים לייצר פתרונות (מוצרים) חדשניים בעיקר בתחום הקמעונאות אך גם בתחומים אחרים. פתרונות אלה מציבים רף חדש בחוויית הלקוח ותחרות ישירה אל מול הבנקים בתחומים שונים. יותר ויותר בנקים בעולם פועלים בדרכים שונות לשותף פעולה עם אותן חברות פינטק.

בנוסף, בשנה האחרונה ישנה התעצמות של מגמה שמובילות חברות הטכנולוגיה המובילות (Google, Amazon, Facebook) ו-GAFA (Apple) אשר נכנסות לתחומי פעילות פיננסיים ישירות מול הלקוחות, בעיקר בנושאים הקשורים לתשלומים אך גם לתחומים אחרים. זהו איום מתגבר שהרגולטורים השונים מגיבים אליו בדרכים שונות ולכן מוקדם מידי לקבוע כיצד יתפתח.

סביבת התחרות

בנקים מקומיים

בשנת 2017 נמשכה המגמה של עלייה ברמת התחרות בכל מגזרי הפעילות הבנקאיים. הבנקים המקומיים פועלים לגיוס לקוחות חדשים ולהגדלת היקפי הפעילות, וממקדים מאמצים בפיתוח שירותים דיגיטליים חדשניים, בהשקת הצעות ערך המתבססות על מועדוני לקוחות, בהקמת מודלי שירות חדישים וכן בשיפור היעילות התפעולית, בין היתר על ידי שינוי מודל הפריסה הסניפית (מיזוגי סניפים ועוד).

מתחרים חוץ בנקאיים

הלוואות על ידי גופים מוסדיים - בשנים האחרונות ניכרת מגמה ברורה של גידול באשראי שניתן על ידי גופים מוסדיים למגזר העסקי, לרבות מתן מימון לפרויקטים תשתיתיים וכן לנכסים מניבים ואף בליווי ההקמה של פרויקטים למגורים.

בנוסף, בעידוד השינויים הרגולטוריים מהתקופה האחרונה, המעודדים פעילות בתחום האשראי הצרכני והמסחרי על ידי גופים פיננסיים שאינם בנקים, גדלה באופן עקבי הפעילות של אותם גופים חוץ בנקאיים. הגופים המוסדיים השקיעו ומשקיעים בחלק מגופים אלו וחלקם נהנים ממימון שמקורו גם בגופים מוסדיים.

עם התרחבות השימוש בטכנולוגיה מתקדמת על ידי הצרכנים (בעיקר במובייל) הולך ומתרחב היצע ואיכות המיזמים/פיתוחים שמציעות חברות הפינטק.

שינויים עיקריים בשנה החולפת

תכנית פרישה מרצון

במסגרת מהלכי ההתייעלות והחיסכון בהוצאות ובהמשך לאישור הדירקטוריון מיום 11 ביולי 2017, נפתחה ביולי 2017 תכנית פרישה מוקדמת מרצון.

ההטבות שהוצעו במסגרת התכנית, כוללות בגיל וותק העובדים, הינן בעיקרן: (א) הסדר פנסיה מוקדמת עד לגיל הפרישה על פי דין, וזאת לזכאים לפנסיה תקציבית מהבנק אשר עומדים בפרמטרים שמוגדרים בתכנית או (ב) פיצויים מוגדלים בשיעור של כ-245% עד 265%, בכפוף לפרמטרים שהוגדרו בתכנית.

העלות הכוללת של התכנית הסתכמה בכ-310 מיליון ש"ח (להלן: "עלות ההתייעלות").

להלן עיקרי הטיפול החשבונאי:

1. עלות ההתייעלות מהווה הפסד אקטוארי שנזקף לרווח כולל אחר בשנת 2017.
2. בתקופות עוקבות מופחתות לרווח והפסד עלויות התוכנית כחלק מיתרת "רווחים והפסדים אקטואריים" בשיטת הקו הישר על פני תקופת השירות הממוצעת הנותרת של העובדים הפעילים בתכנית.

השפעת תוכנית ההתייעלות על הלימות ההון מוערכת בכ-0.1%, אשר תיגרע בהדרגה מהלימות ההון על פני חמש שנים.

במסגרת תכנית הפרישה המוקדמת מרצון חתמו 450 עובדים על הסדרי פרישה ורובם סיימו את העסקתם עד ליום 30 בדצמבר 2017. במהלך חמש השנים הקרובות צפויים לפרוש לגמלאות במסגרת פרישה טבעית כ-480 עובדים נוספים. הבנק נערך לפרישה ומשקיע מאמצים בהתאמת המבנים הארגוניים, השלמת פערים במקצועות קריטיים, ביצוע הדרכות ושימור הידע באמצעות מתודולוגיה ותוכנית שגובשה בנושא.

הבנק ממשיך במהלכי התייעלות באמצעים שונים, תוך שיפור תהליכים ארגוניים ותפעוליים. אלה יאפשרו צמצום נוסף במצבת כח האדם, תוך המשך מתן שירות נאות וניהול הולם של הסיכונים.

עסקת מכירת נכס

ביום 18 ביוני 2017 אישר דירקטוריון הבנק את התקשרות הבנק בהסכם עם קנדה אקרו בסיטי שותפות מוגבלת למכירת נכס המצוי ברח' יהודה הלוי פינת רח' הרצל בתל אביב, המשמש כיום כסניף המרכזי של הבנק בתל אביב. תמורת המכירה הינה כ-277 מיליון ש"ח והרווח שנזקף ברבעון רביעי 2017 עם השלמת העסקה הינו כ-265 מיליון ש"ח לפני השפעת המס.

PEPPER

בחודש יוני 2017 לאומי השיק לקהל הרחב את PEPPER, בנקאות דיגיטלית שכולה במובייל, וזאת לאחר שבמהלך רבעון ראשון 2017, הושק PEPPER PAY המשמש כפתרון תשלומים ללקוחות כל הבנקים.

זוהי קפיצת מדרגה חשובה בייסודה של הבנקאות הדיגיטלית בישראל שתנוהל רובה ככולה באמצעות המובייל. האפליקציות החדשות מאפשרות למשתמשים ליהנות מחוויית לקוח פרסונלית, פשוטה ונוחה, כזו המושתתת על מענה לצרכיהם, באופן ידידותי, בעיצוב ייחודי, ללא עמלות עו"ש, מותאמת אישית, "בכל זמן ומכל מקום".

מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים התפתחויות עיקריות במשק¹

בשנת 2017 צמח המשק הישראלי בכ-3.3%, במונחים ריאליים, בהשוואה לכ-4.0% בשנת 2016 וזאת תוך ירידה בשיעור האבטלה לכ-4.2%, בממוצע שנתי, לעומת 4.8% בשנת 2016. כל רכיבי התוצר המרכזיים התרחבו בשנה שחלפה. עם זאת, במונחים של תוצר לנפש התרחב המשק בכ-1.4%, ריאלית, שיעור נמוך מהממוצע במדינות ה-OECD.

המשק העולמי

בחודש ינואר 2018, עדכנה קרן המטבע הבינלאומית (IMF), את האומדנים להתפתחות הצמיחה בעולם בשנת 2017 ואת תחזיתה לשנים הקרובות, לפיה המשק העולמי התרחב בשנת 2017 בכ-3.7%, במונחים ריאליים, עליה של 0.1% בהשוואה לתחזיתה מחודש אוקטובר 2017 ולעומת כ-3.2% בשנת 2016. זאת, בעיקר על רקע התרחבות מהירה בהשוואה לעבר בסחר העולמי ובהשקעות. הצמיחה בארה"ב בשנת 2017 עודכנה אף היא כלפי מעלה (מ-2.2% ל-2.3%). באזור גוש האירו נרשם עדכון משמעותי כלפי מעלה באומדני הצמיחה ל-2017 (מ-2.1% ל-2.4%) על רקע נתונים חיוביים ומפתיעים באשר לפעילות הכלכלית במדינות רבות, אשר פורסמו במהלך 2017.

תקציב המדינה ומימון

בשנת 2017, הסתכם הגירעון בתקציב המדינה בכ-24.8 מיליארד ש"ח שהם כ-2.0% תוצר. זאת, כאשר בתקציב לשנת 2017 תוכנן גירעון שנתי בסך של כ-36.6 מיליארד ש"ח שהם כ-2.9% תוצר. בחודש דצמבר 2017 לבדו הסתכם הגירעון בכ-21.5 מיליארד ש"ח. הסטייה של הגירעון בפועל מזה שתוכנן, מקורה בגידול ניכר בהכנסות ממיסים, מעבר למתוכנן, כתוצאה ממכירת חברות ובעקבות מבצע מס דיבידנד לבעלי מניות מהותיים.

ב-18 באפריל 2017, הודיע משרד האוצר על תכנית "נטו משפחה" הכוללת הטבות במיסוי למשפחות עובדות, סבסוד צהרונים והפחתת מכסים. עלות התכנית נאמדת בכ-4 מיליארד ש"ח לשנה והיא שומרת, על פי הודעת האוצר, על מסגרות התקציב מבלי להגדיל את הגירעון.

סחר חוץ ותנועות הון

הגירעון המסחרי של ישראל הסתכם בשנת 2017, בכ-15.0 מיליארד דולר, עליה של כ-2.1 מיליארד דולר בהשוואה לגרעון שהיה בשנת 2016. העלייה בגירעון המסחרי מקורה בעליה גדולה יותר ביבוא ביחס ליצוא, בחלקה הגדול בהשפעת עליית ערך היבוא של מוצרי אנרגיה (בהשפעת עליית המחירים).

בחודשים ינואר-נובמבר 2017, הסתכמו ההשקעות הישירות בישראל של תושבי חוץ, דרך המערכת הבנקאית, בכ-7.9 מיליארד דולר ואילו ההשקעות הפיננסיות של תושבי חוץ בישראל הסתכמו בכ-3.8 מיליארד דולר. לעומת זאת, היקף ההשקעות של תושבי ישראל בחו"ל (ההשקעות הישירות באמצעות הבנקים בישראל וההשקעות הפיננסיות) הסתכם בכ-6.7 מיליארד דולר, כך שהיקף ההשקעות הנכנסות לישראל היה גבוה באופן משמעותי מהיקף ההשקעות היוצאות במט"ח.

שער החליפין ויתרות המט"ח

בשנת 2017, יוסף השקל ביחס לדולר בשיעור של כ-9.8% וביחס לאירו הוא פוחת בשיעור של כ-2.7%.

יתרות מטבע החוץ בבנק ישראל עמדו בסוף חודש דצמבר 2017, על כ-113.0 מיליארד דולר, בהשוואה לכ-98.4 מיליארד דולר בסוף חודש דצמבר 2016.

במהלך השנה שחלפה הסתכמו רכישות המט"ח על ידי בנק ישראל, במסגרת תכנית הרכישות לקיזוז השפעת הפקת הגז על שער החליפין, בכ-1.5 מיליארד דולר. בסך הכל, בנק ישראל רכש מט"ח בהיקף של כ-6.6 מיליארד דולר במהלך שנת 2017.

אינפלציה ומדיניות מוניטרית

מדד המחירים לצרכן (המדד "בגין") עלה בשנת 2017 בכ-0.4%. שיעור זה מצוי מתחת לגבול התחתון של יעד יציבות המחירים של הממשלה, 1% עד 3%, ומשקף סביבת אינפלציה נמוכה מאד. מרבית עליית המדד היא תוצאה של תרומת סעיף הדיור אשר עלה בכ-2.4% (הסעיף מהווה כרבע מהמדד).

מדד המחירים לצרכן ("הידוע") עלה ב-0.3% בשנת 2017.

¹ מקורות הנתונים: פרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, בנק ישראל, משרד האוצר והבורסה לניירות ערך.

במהלך השנה שחלפה לא חל שינוי בריבית בנק ישראל והיא עומדת על 0.1%, רמה שנשמרה גם בהודעת הריבית אשר פורסמה בחודש ינואר 2018. הועדה המונית ציינה כי בכוונתה להותיר את המדיניות המרחיבה על כנה, כל עוד הדבר יידרש כדי לבסס את סביבת האינפלציה בתוך תחום היעד.

שוק ההון הישראלי

מדד המניות וניירות הערך הניתנים להמרה ירד בשנת 2017, בכ-1.1%, בעיקר בהשפעת ירידות שערים במניות הפארמה. מחזור המסחר היומי הממוצע של המניות וניירות הערך הניתנים להמרה עלה בשנת 2017 בשיעור של כ-10.6% בהשוואה לממוצע 2016 והסתכם בכ-1.4 מיליארד ש"ח.

שוק אגרות החוב הממשלתיות התאפיין בשנת 2017, בעלויות שערים. מדד אגרות החוב הממשלתיות צמודות המדד עלה בשיעור של כ-3.4% ואילו מדד אגרות החוב הממשלתיות הלא-צמודות עלה בשיעור של כ-3.6% (מדד האגרות בריבית קבועה עלה בכ-4.2% ואילו במדד האגרות בריבית משתנה, "גילון", נרשמה עליה קלה של 0.6%).

במדד אגרות החוב הלא-ממשלתיות (אג"ח חברות) צמודות המדד, נרשמו בשנה שחלפה עליות שערים של כ-6.2%. זאת בהמשך לעלויות שערים של כ-4.1% בשנת 2016.

הנכסים הכספיים שבידי הציבור

שווי תיק הנכסים הכספיים שבידי הציבור הסתכם בסוף חודש דצמבר 2017, בכ-3,615 מיליארד ש"ח, עליה של כ-5.0% במהלך השנה שחלפה. משקל המניות (בארץ ובחו"ל) בתיק הנכסים הכספיים של הציבור הישראלי הגיע בסוף חודש דצמבר 2017 לכ-22.6%, לעומת כ-22.4% בסוף חודש דצמבר 2016.

סיכונים מובילים ומתפתחים בסביבת הפעילות

סיכונים מובילים נגזרים מסביבת הפעילות של הבנק המושפעת מאד בשנים האחרונות מסיכונים הקשורים לרגולציה ולחקיקה, לסביבה מאקרו-כלכלית תנודתית, לשינויים החלים במודל העסקי, ובכלל זה המעבר ל"בנקאות החדשה" המבוססת על הדיגיטל ומגמות חברתיות וצרכניות. סיכונים מתפתחים הינם סיכונים שהמאפיינים שלהם ורמת החומרה שלהם משתנים בהתאם לתמורות שחלות בשנים האחרונות בסביבה התחרותית, בסביבת הצרכן, בסביבה הרגולטורית ובסביבה הטכנולוגית.

מתוך מכלול הסיכונים אליהם חשופה המערכת הבנקאית, להלן הסיכונים המרכזיים שצפויים להשפיע על הבנק:

- סיכון מאקרו-כלכלי.
- סיכון רגולציה.
- סיכון אבטחת מידע וסייבר.
- סיכון טכנולוגי.
- סיכון הבנקאות ההוגנת (Conduct).

לפרוט סיכונים אלו ראה בפרק סקירת הסיכונים, [החשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם](#).

שינויים מהותיים בסעיפים בדוחות הכספיים

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי (להלן "הרווח הנקי") בשנת 2017 הסתכם לסך של כ-3,172 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של כ-2,791 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 13.7%.

הרווח השנה הושפע ממכירת מבנה שנמכר ברבעון הרביעי של השנה ומהוצאות שכר חד פעמיות שהשפעתם הכוללת על הרווח לפני מס הסתכמה לסך של כ-189 מיליון ש"ח.

הרווח הנקי אשתקד הושפע ממספר סעיפים חד פעמיים מהותיים בסך כולל נטו ממש של כ-288 מיליון ש"ח - הכנסה ממכירת ויזה אירופה, הכנסה מהחזר ביטוחי בגין ההסדר עם הרשויות בחו"ל בגין הלקוחות האמריקאים, הוצאות שכר חד פעמיות, הכנסת מס בשל תהליכי פירוק ומכירה של חברות בנות וקיטון במס הנדחה בשל ירידת שיעור מס החברות.

בנטרול סעיפים חד פעמיים אלה, הגידול ברווח הנקי הינו בשיעור של 20.6%.

השיפור ברווח מקורו בגידול בהכנסות לצד ירידה בהוצאות.

התשואה להון בשנת 2017 עמדה על שיעור של כ-9.8% בהשוואה לכ-9.3% בשנת 2016. התשואה להון השנה בנטרול הסעיפים החד פעמיים הינה בשיעור של 9.3%. התשואה להון בתקופה המקבילה אשתקד, בניכוי הסעיפים החד פעמיים כמפורט לעיל, עמדה על שיעור של 8.4%. השיפור המשמעותי בתשואה להון מקורו בגידול ברווח וזאת ולמרות הגידול בהון הממוצע בשנת 2017 לעומת שנת 2016 בשיעור של 8.3%.

יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון השתפר מהותית בתקופת הדוח. יחס זה עמד ליום 31 בדצמבר 2017 על שיעור של 11.43% בהשוואה לשיעור של 11.15% ליום 31 בדצמבר 2016. לפרטים נוספים ראה ביאור 225.

ביום 5 במרס 2018 אישר דירקטוריון הבנק:

1. חלוקת דיבידנד בגובה של 40% מהרווח הנקי של הרבעון הרביעי של שנת 2017. סכום הדיבידנד שאושר לרבעון הסתכם לסך של כ-342 מיליון ש"ח. הדיבידנד המצטבר בגין שנת 2017 הסתכם בכ-969 מיליון ש"ח.

2. תוכנית רכישה עצמית של מניות בהיקף של עד 700 מיליון ש"ח. תוכנית הרכישה העצמית תאפשר לבנק לנהל את ההון באופן יעיל יותר. לפרטים ראה פרק הון והלימות הון להלן.

הכנסות הריבית נטו עלו בשנת 2017 בכ-520 מיליון ש"ח, גידול בשיעור של כ-6.9%. הגידול בהכנסות הריבית נטו נובע מעליה בפערי הריבית, מהשפעת המדד, מגידול ביתרה הממוצעת של הנכסים הכספיים נושאי הריבית (אשראי לציבור ופיקדונות בבנקים) ומפירעון איגרות חוב ושטרי הון.

ההוצאות בגין הפסדי אשראי בשנת 2017 משקפות שיעור הוצאה של כ-0.06% מהאשראי לציבור נטו בהשוואה להכנסה בשיעור של כ-0.05% מהאשראי לציבור נטו בשנת 2016. ההכנסה מהפסדי אשראי בתקופה המקבילה אשתקד נבעה בעיקרה מגביית גבוהות משמעותית בהשוואה ל-2017.

הכנסות מימון שאינן מריבית הסתכמו לסך של כ-919 מיליון ש"ח בהשוואה לסך 1,282 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הירידה נובעת בעיקר מכך שבתקופה המקבילה אשתקד נכללה הכנסה ממכירת ויזה אירופה בסך של כ-378 מיליון ש"ח.

העמלות התפעוליות עלו בשנת 2017 בכ-171 מיליון ש"ח בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד, בעיקר לאור גידול במחזורי הפעילות בכרטיסי אשראי ובניירות ערך.

ההכנסות האחרות הסתכמו לסך של כ-371 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של כ-159 מיליון ש"ח אשתקד. הגידול נובע בעיקרו ממכירת מבנה שנמכר ברבעון הרביעי של השנה כמצוין לעיל.

ההוצאות התפעוליות ירדו בכ-79 מיליון ש"ח. בנטרול הוצאות שכר שאינן שוטפות כמפורט להלן ובנטרול החזר ביטוחי בענין ההסדר עם הרשויות בחו"ל בגין הלקוחות האמריקאים בשנת 2016, ירדו ההוצאות ביחס לתקופה המקבילה אשתקד בסך של כ-297 מיליון ש"ח, ירידה בשיעור של כ-3.4%.

הוצאות השכר ירדו בכ-150 מיליון ש"ח. בנטרול הוצאות שכר חד פעמיות, כאמור לעיל, ירדו הוצאות השכר בשיעור של 2.5%. עיקר הירידה מקורה בירידה במצבת העובדים על רקע תהליכי ההתייעלות בבנק.

ההוצאות התפעוליות האחרות, בנטרול ההחזר הביטוחי כמפורט לעיל, ירדו בשיעור של כ-4.8%.

הוצאות המס הסתכמו לסך של כ-1,692 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של כ-1,717 מיליון ש"ח אשתקד. הוצאות המס אשתקד הושפעו מרישום הכנסה בסך של כ-195 מיליון ש"ח בגין תהליכי פירוק ומכירה של חברות בנות ומהוצאת מס בסך של 303 מיליון ש"ח בשל הקיטון ביתרת המסים הנדחים אשתקד כתוצאה מירידת שיעור מס החברות.

הרווח הבסיסי הנקי למניה המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי בשנת 2017 היה 2.10 ש"ח לעומת 1.85 ש"ח בשנת 2016.

לפירוט בדבר התוצאות לפי רבעונים ראה נספח דוח רווח והפסד מאוחד לרבעון - מידע רב רבעוני.

התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר¹

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי (להלן: "הרווח הנקי") של קבוצת לאומי הסתכם בשנת 2017 בסך 3,172 מיליון ש"ח לעומת 2,791 מיליון ש"ח בשנת 2016, גידול של 13.7%.

להלן השינויים בסעיפי הרווח והפסד בשנת 2017 לעומת שנת 2016

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	השינוי	2016	2017
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח
הכנסות ריבית, נטו	6.9	7,526	8,046
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	+	(125)	172
הכנסות שאינן מריבית	0.4	5,408	5,428
הוצאות תפעוליות ואחרות	(0.9)	8,580	8,501
רווח לפני מיסים	7.2	4,479	4,801
הפרשה למס	(1.5)	1,717	1,692
רווח לאחר מס	12.6	2,762	3,109
חלק הבנק ברווחי חברות כלולות	39.4	66	92
רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	21.6	(37)	(29)
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי	13.7	2,791	3,172
תשואה להון (באחוזים)		9.3	9.8
רווח בסיסי למניה (ש"ח)		1.85	2.10

הכנסות ריבית, נטו

הכנסות ריבית, נטו של קבוצת לאומי הסתכמו בשנת 2017 ב-8,046 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-7,526 מיליון ש"ח בשנת 2016. הגידול בהכנסות ריבית נטו בשנת 2017, בשיעור של 6.9% לעומת אשתקד נובע מגידול ביתרה הממוצעת של הנכסים הכספיים נושאי הריבית (אשראי לציבור, ניירות ערך ופיקדונות) ומעלייה בפערי הריבית. יצויין כי השפעת המדד הינה כ-141 מיליון ש"ח.

היחס של הכנסות ריבית, נטו לבין ביתרה הממוצעת של נכסים נושאי ריבית (התשואה נטו על נכסים נושאי ריבית) הינו 2.05% לעומת 1.94% בתקופה המקבילה אשתקד.

פער הריבית הכולל בשנת 2017 הוא 1.85% לעומת פער של 1.75% בשנת 2016.

להלן נתונים על פערי הריבית בחלוקה למגזרים:

במגזר השקלי הלא צמוד, פער הריבית בשנת 2017 עמד על שיעור של 2.11% לעומת 2.05% בתקופה המקבילה אשתקד. במגזר המט"ח פער הריבית 0.98% לעומת 1.17% בתקופה המקבילה אשתקד. במגזר המדדי פער הריבית 0.80% לעומת 0.61% בתקופה המקבילה אשתקד.

למידע נוסף בנוגע להכנסות והוצאות ריבית ראה נספח 1 - [שיעורי הכנסות והוצאות וניתוח השינויים בהכנסות והוצאות ריבית](#).

¹ הדוחות הכספיים נערכו בערכים מדווחים. מדד המחירים לצרכן הידוע, עלה בשנת 2017 ב-0.3%. השקל יוסף נומינלית לעומת הדולר האמריקאי ב-9.8% ולעומת האירו פחת השקל ב-2.7%. השער היציג של הדולר ב-31 בדצמבר 2017 היה 3.467 ש"ח. למידע נוסף ראה [ביאור 1.1](#).

הוצאות בגין הפסדי אשראי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	2017	2016	השינוי
	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	באחוזים
הכנסה פרטנית בגין הפסדי אשראי	(329)	(757)	428
הוצאה קבוצתית בגין הפסדי אשראי	501	632	(131)
סך כל ההוצאה (ההכנסה) בגין הפסדי אשראי	172	(125)	297
יחסים באחוזים:			
שיעור ההכנסה הפרטנית בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור, נטו	(0.13)	(0.29)	
שיעור ההוצאה הקבוצתית בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור, נטו	0.19	0.24	
שיעור ההוצאה (ההכנסה) הכולל בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור, נטו	0.06	(0.05)	

הוצאות בגין הפסדי אשראי של קבוצת לאומי הסתכמו בשנת 2017 בכ-172 מיליון ש"ח, בהשוואה להכנסות בסך כ-125 מיליון ש"ח בשנת 2016. ההכנסה מהפסדי אשראי בתקופה המקבילה אשתקד נבעה בעיקרה מגביות גבוהות משמעותית מאלו שהיו השנה.

יצוין גם ששיעור ההוצאה הקבוצתית בגין הפסדי אשראי ירד בשיעור של כ-20% בהשוואה לאשתקד, בעיקר על רקע שיפור תמהיל התיק של הבנק בתיק הקמעונאי.

למידע נוסף בנוגע להוצאות הפסדי אשראי ראה פרק סיכומי אשראי, סעיף [גילוי, הערכה, סיווג וכללי הפרשה להפסדי אשראי, ביאור 13 וביאור 30](#).

הכנסות שאינן מריבית

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	2017	2016	השינוי
	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	באחוזים
הכנסות מימון שאינן מריבית	919	1,282	(363)
עמלות	4,138	3,967	171
הכנסות אחרות	371	159	212
סך הכל	5,428	5,408	20

להלן פירוט הכנסות מימון שאינן מריבית

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	2017	2016	השינוי
	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	באחוזים
הכנסות נטו בגין מכשירים נגזרים והפרשי שער, נטו	779	487	292
רווחים ממכירת אג"ח זמינות למכירה, נטו	115	357	(242)
רווחים מהשקעות במניות כולל דיבידנדים ^(א)	61	510	(449)
רווחים נטו בגין הלוואות שנמכרו	9	44	(35)
רווחים (הפסדים) שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אג"ח ומניות למסחר, נטו ^(ב)	(45)	(116)	71
סך הכל	919	1,282	(363)

(א) בשנת 2016 כולל הכנסה ממכירת ויזה אירופה בסך 378 מיליון ש"ח.

(ב) רווחים (הפסדים) שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אג"ח ומניות למסחר, נטו כוללים גם השפעת הפרשי שער.

להלן פירוט העמלות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	השינוי	2016	2017
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח
ניהול חשבון	(14)	715	701
פעילות בניירות ערך ובמכשירים נגזרים מסוימים	83	592	675
כרטיסי אשראי	52	1,023	1,075
טיפול באשראי	6	177	183
עמלות הפצת מוצרים פיננסיים	20	287	307
הפרשי המרה	11	327	338
עמלות מעסקי מימון	7	534	541
עמלות אחרות	6	312	318
סך כל העמלות	171	3,967	4,138

הגידול בעמלות בשנת 2017 בשיעור של כ-4.3% בהשוואה לשנת 2016, נובע בעיקר מגידול במחזורי הפעילות בכרטיסי אשראי ומפעילות בניירות ערך. ההכנסות מעמלות מהוות כ-49% מההוצאות התפעוליות והאחרות בדומה לתקופה המקבילה אשתקד.

להלן פירוט ההכנסות האחרות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	השינוי	2016	2017
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח
רווחים מיעודה לפיצויים	7	34	41
הכנסות אחרות כולל מכירת בניינים וציוד	205	125	330
סך הכל	212	159	371

הגידול בהכנסות אחרות נובע בעיקר ממכירת מבנה שהניב רווח לפני מס של כ-265 מיליון ש"ח.

הוצאות תפעוליות ואחרות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	השינוי	2016	2017
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח
משכורות והוצאות נלוות	(150)	5,422	5,272
פחת והפחתות	(17)	663	646
הוצאות אחזקת בניינים וציוד	(19)	1,034	1,015
הוצאות אחרות	107	1,461	1,568
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	(79)	8,580	8,501

סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות של קבוצת לאומי הסתכמו בשנת 2017 ב-8,501 מיליון ש"ח, קיטון בשיעור של 0.9% בנטרול הוצאות שכר שאינן שוטפות כמפורט להלן ובנטרול החזר ביטוחי בענין ההסדר עם הרשויות בחו"ל בגין הלקוחות האמריקאים בשנת 2016, ירדו ההוצאות ביחס לתקופה המקבילה אשתקד בסך של כ-297 מיליון ש"ח, ירידה בשיעור של כ-3.4%. ההוצאות התפעוליות מהוות 63.1% מסך כל ההכנסות לעומת 66.3% אשתקד. סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות מהוות 1.89% מסך המאזן, לעומת 1.96% בתקופה המקבילה אשתקד.

הוצאות שכר

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	2017	2016	השינוי
	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	באחוזים
שכר ונלוות	4,189	4,374	(185)
הוצאות פנסיה ופיצויים בניכוי רווחי קופות	1,007	955	52
סך כל הוצאות שכר שוטפות	5,196	5,329	(133)
מענקים והוצאות שאינם במהלך העסקים הרגיל ^(א)	76	93	(17)
סך הכל הוצאות שכר	5,272	5,422	(150)

(א) בשנת 2016 כולל מענק הירתמות לעובדים לשם יישום תוכנית ההתייעלות.

הוצאות השכר ירדו בכ-150 מיליון ש"ח. בנטרול הוצאות שכר חד פעמיות, ירדו הוצאות השכר בשיעור של 2.5% עיקר הירידה מקורה בירידה במצבת העובדים על רקע תהליכי ההתייעלות בבנק. למידע נוסף ראה [ביאור 23](#).

הוצאות שכר ונלוות מהוות כ-62% מסך כל הוצאות התפעוליות בהשוואה ל-63.2% בשנת 2016.

הוצאות תפעוליות ואחרות (למעט שכר)

ההוצאות התפעוליות והאחרות למעט שכר הסתכמו בשנת 2017 בסך 3,229 מיליון ש"ח לעומת 3,158 מיליון ש"ח בשנת 2016, גידול בשיעור של 2.2%. הגידול מקורו בהחזר הביטוחי בגין ההסדר עם הרשויות בחו"ל באשר ללקוחות האמריקאיים שנרשם אשתקד. בניטרול החזר זה ירדו ההוצאות התפעוליות והאחרות בשיעור של 4.8% בהשוואה לאשתקד.

הוצאות מס

ההפרשה למס על הרווח של קבוצת לאומי הסתכמה בשנת 2017 ב-1,692 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,717 מיליון ש"ח בשנת 2016. שיעור ההפרשה בשנת 2017 היה כ-35.2% מהרווח לפני מס לעומת 38.3% בשנת 2016, קיטון של כ-3.1 נקודות האחוז.

הירידה בשיעור המס האפקטיבי השנה ביחס לתקופה המקבילה אשתקד נובע בעיקר מכך שבתקופה מקבילה אשתקד נרשמה הוצאת מס בסך 303 מיליון ש"ח בשל הקיטון ביתרת המסים הנדחים נטו כתוצאה מירידת שיעור מס החברות מ-26.5% ל-24% בשנת 2017 ול-23% החל מ-1 בינואר 2018 ואילך ומנגד השפעה בסך כ-195 מיליון ש"ח בשל תהליכי פירוק ומכירה של חברות בנות שהקטינה את שיעור המס.

יצויין כי בעקבות הירידה בשיעור המס בארצות הברית רשמה השלוחה בארצות הברית הוצאות מס. ההשפעה על הדוח הכספי המאוחד אינה מהותית.

הוצאות והשקעות בגין מערך טכנולוגיית המידע

להלן הוצאות והשקעות בגין מערך טכנולוגיית המידע

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017			
במיליוני ש"ח			
סך הכל	אחר	חומרה ^(א)	תוכנה
			הוצאות בגין מערך טכנולוגיית המידע, כפי שנכללו בדוח רווח והפסד:
607	-	201	406
			הוצאות בגין שכר עבודה ונלוות
249	31	56	162
			הוצאות בגין רכישות או רישיונות שימוש שלא הונו לנכסים
77	4	-	73
			הוצאות בגין מיקור חוץ
625	10	159	456
			הוצאות בגין פחת
66	5	19	42
			הוצאות אחרות
1,624	50	435	1,139
			סך הכל הוצאות
			תוספות לנכסים בגין מערך טכנולוגיית המידע שלא נזקפו כהוצאה:
243	-	-	243
			עלויות בגין שכר עבודה ונלוות
164	-	-	164
			עלויות בגין מיקור חוץ
307	-	147	160
			עלויות רכישה או רישיונות שימוש ^(ב,ג)
12	12	-	-
			עלויות ציוד, בניינים ומקרקעין
726	12	147	567
			סך הכל עלויות
			יתרות נכסים בגין מערך טכנולוגיית המידע:
1,552	338	438	776
			סך הכל עלות מופחתת
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016			
במיליוני ש"ח			
סך הכל	אחר	חומרה ^(א)	תוכנה
			הוצאות בגין מערך טכנולוגיית המידע, כפי שנכללו בדוח רווח והפסד:
555	-	189	366
			הוצאות בגין שכר עבודה ונלוות
207	32	29	146
			הוצאות בגין רכישות או רישיונות שימוש שלא הונו לנכסים
105	5	34	66
			הוצאות בגין מיקור חוץ
582	10	166	406
			הוצאות בגין פחת
99	6	43	50
			הוצאות אחרות
1,548	53	461	1,034
			סך הכל הוצאות
			תוספות לנכסים בגין מערך טכנולוגיית המידע שלא נזקפו כהוצאה:
152	-	-	152
			עלויות בגין שכר עבודה ונלוות
132	-	-	132
			עלויות בגין מיקור חוץ
384	-	108	276
			עלויות רכישה או רישיונות שימוש ^(ב,ג)
14	14	-	-
			עלויות ציוד, בניינים ומקרקעין
682	14	108	560
			סך הכל עלויות
			יתרות נכסים בגין מערך טכנולוגיית המידע:
1,450	326	321	803
			סך הכל עלות מופחתת

(א) לרבות תשתיות תקשורת.

(ב) עלויות רכישה או רישיונות שימוש בגין מערך טכנולוגיית המידע אשר לא סווגו בדוחות הכספיים כרכוש קבוע (עלויות ציוד, בניינים ומקרקעין) אלא כהוצאה מראש.

(ג) לרבות רכישות ורישיונות שימוש של תוכנה וחומרה לכלל החטיבות בתאגיד הבנקאי.

להלן תמצית דוח על הרווח הכולל

רווח כולל אחר לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה							
רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי מניות הבנק	הפסד כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	סך הכל	חלק התאגיד הבנקאי ברווח כולל אחר של חברות מוחזקות	התאמות בגין השפעת נטו לאחר השפעת גידורים ^(ב)	התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן	במיליוני ש"ח	
(1,549)	(4)	(1,553)	(1,904)	22	(65)	394	יתרה ליום 1 בינואר 2015
101	-	101	414	16	(2)	(327)	שינוי נטו במהלך השנה
(1,448)	(4)	(1,452)	(1,490)	38	(67)	67	יתרה ליום 31 בדצמבר 2015
(864)	-	(864)	(679)	(20)	(12)	(153)	שינוי נטו במהלך השנה
(2,312)	(4)	(2,316)	(2,169)	18	(79)	(86)	יתרה ליום 31 בדצמבר 2016
(739)	-	(739)	(781)	(3)	(116)	161	שינוי נטו במהלך השנה
(3,051)	(4)	(3,055)	(2,950)	15	(195)	75	יתרה ליום 31 בדצמבר 2017

(א) התאמות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ שמטבע הפעילות שלהן שונה ממטבע הפעילות של התאגיד הבנקאי, לרבות התאמות בגין חברות כוללות.

(ב) רווחים (הפסדים) נטו בגין גידור השקעה נטו במטבע חוץ.

(ג) ההתאמות בגין ההטבות לעובדים בשנת 2017 כוללות את עלות תכנית הפרישה מרצון שפורסמה בחודש יולי 2017.

המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון

המאזן של קבוצת לאומי הסתכם ב-31 בדצמבר 2017 ב-450.8 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-438.6 מיליארד ש"ח בסוף 2016 - גידול של 2.8%, מאזן הבנק הסתכם ב-31 בדצמבר 2017 ב-426.7 מיליארד ש"ח לעומת 413.0 מיליארד ש"ח בסוף 2016, גידול של 3.3%.

ערך הנכסים הנקובים במטבע חוץ והצמודים למטבע חוץ מסך מאזן הקבוצה הינו כ-87.2 מיליארד ש"ח, כ-19.3% מסך הנכסים. בשנת 2017 יוסף השקל ביחס לדולר של ארה"ב ב-9.8% וביחס לאירו פחת ב-2.7%. השינוי בשערי החליפין של השקל מול כלל מטבעות החוץ תרם לירידה בשיעור של כ-1.6% בסך כל המאזן של הקבוצה, כך שבנטרול השפעת ייסוף השקל סך המאזן גדל לכ-457.8 מיליארד ש"ח.

סך כל הנכסים בניהול הקבוצה - סך כל המאזן וכן תיקי ניירות ערך של הלקוחות וקופות גמל וקרנות השתלמות לגביהם ניתנים שירותי ניהול תפעולי וניהול פיקדון, מסתכמים בכ-1,425 מיליארד ש"ח, לעומת 1,262 מיליארד ש"ח בסוף 2016, גידול של כ-12.9% (כ-411 מיליארד דולר ו-328 מיליארד דולר בהתאמה).

1. להלן ההתפתחות בסעיפי המאזן העיקריים

מאוחד				
31 בדצמבר				
	2017	2016	השינוי	
במיליוני ש"ח			באחוזים	
סך כל המאזן	450,838	438,603	12,235	2.8
מזומנים ופיקדונות בבנקים	82,067	74,757	7,310	9.8
ניירות ערך	77,299	77,201	98	0.1
אשראי לציבור, נטו	267,952	261,957	5,995	2.3
בניינים וציוד	2,986	3,147	(161)	(5.1)
פיקדונות הציבור	362,478	346,854	15,624	4.5
פיקדונות מבנקים	5,156	3,394	1,762	51.9
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים	15,577	22,640	(7,063)	(31.2)
הון המיוחס לבעלי המניות של התאגיד הבנקאי	33,167	31,347	1,820	5.8

2. להלן התפתחות בסעיפים חוץ מאזניים עיקריים

מאוחד				
31 בדצמבר				
	2017	2016	השינוי	
במיליוני ש"ח			באחוזים	
אשראי תעודות, נטו	1,202	1,418	(216)	(15.2)
ערבויות להבטחת אשראי, נטו	5,400	5,730	(330)	(5.8)
ערבויות לרוכשי דירות, נטו	19,297	19,538	(241)	(1.2)
ערבויות והתחייבויות אחרות, נטו	15,702	15,623	79	0.5
מכשירים נגזרים ^(א)	635,790	644,454	(8,664)	(1.3)
אופציות מכל הסוגים	155,751	91,986	63,765	69.3

(א) כולל עסקאות "פורורד", חוזי החלפות פיננסיות, swaps, futures ונגזרי אשראי.

למידע נוסף ראה [ביאור 28א. ו-28ב.](#)

3. להלן התפתחות ביתרות הנכסים הכספיים החוץ מאזניים של הלקוחות בקבוצת לאומי

	31 בדצמבר		
	2017	2016	השינוי
	במיליוני ש"ח		
תיקי ניירות ערך ^(א)	692,085	613,213	78,872
נכסים בגינם ניתנים שירותי תפעול: ^{(א)(ב)(ג)}			
קרנות נאמנות	51,425	47,636	3,789
קופות גמל ופנסיה	118,564	78,189	40,375
קרנות השתלמות	112,356	84,774	27,582

- (א) לרבות שינוי בשווי השוק של ניירות ערך ושווי הניירות שבמשמרת (custody) של קרנות נאמנות וקופות גמל, לגביהם ניתנים שירותי ניהול תפעולי ומשמורת.
 (ב) הקבוצה בארץ אינה מנהלת קרנות נאמנות, קופות גמל וקרנות השתלמות.
 (ג) נכסי לקוחות לגביהם מעניקה הקבוצה שרותי ניהול תפעולי, כולל יתרות הקופות של לקוחות מיועצים בלאומי.

האשראי לציבור, נטו

האשראי לציבור נטו בקבוצת לאומי הסתכם בסוף 2017 ב-268.0 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-262.0 מיליארד ש"ח בסוף 2016. האשראי לציבור מהווה 59.4% מסך כל המאזן לעומת 59.7% בסוף 2016.

השינוי בשערי החליפין של השקל מול כלל מטבעות החוץ השפיע לרעה על סך האשראי לציבור בשיעור של 1.1%. בנטרול השפעת הייסוף חלה עלייה בשיעור של 3.4% בסך האשראי לציבור, כך שבנטרול השפעת ייסוף השקל סך האשראי היה 270.8 מיליארד ש"ח.

בנוסף לאשראי לציבור משקיעה הקבוצה בניירות ערך של חברות המסתכמים בסוף 2017 ב-13,241 מיליון ש"ח בהשוואה ל-13,968 מיליון ש"ח בסוף 2016, והמגלמים גם כן סיכונים אשראי.

סך כל האשראי לציבור בפעילות הקבוצה בארץ הסתכם בסוף 2017 בכ-244.7 מיליארד ש"ח לעומת 238.3 מיליארד ש"ח בסוף 2016.

האשראי לציבור בשקלים לא צמודים מהווה ליום 31 בדצמבר 2017 כ-70.0% מסך האשראי, כאשר ליום 31 בדצמבר 2016 הוא היווה 68.6% מסך האשראי. כנגד העליה במשקל האשראי הלא צמוד, חלה ירידה בעיקר באשראי צמוד המדד שהיווה ליום 31 בדצמבר 2017 15.6% מסך האשראי, בהשוואה לכ-16.9% ביום 31 בדצמבר 2016.

להלן התפתחות האשראי לציבור, לאחר הפרשה להפסדי אשראי לפי ענפי משק עיקריים

	31 בדצמבר		
	2017	2016	השינוי
	במיליוני ש"ח		
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	77,506	78,658	(1,152)
אנשים פרטיים - אחר	38,160	37,770	390
בינו ונדל"ן	52,513	48,308	4,205
מסחרי	26,775	26,980	(205)
תעשייה	19,098	18,053	1,045
אחר	53,900	52,188	1,712
סך הכל	267,952	261,957	5,995

למידע נוסף בנוגע להתפתחות האשראי וסיכונים אשראי לפי ענפי משק ראה פרק [סיכונים אשראי](#).

סיכון אשראי בעייתי

להלן סיכון אשראי בעייתי לאחר הפרשות פרטניות וקבוצתיות

31 בדצמבר					
2016			2017		
מאזני	חוץ מאזני	סך הכל	מאזני	חוץ מאזני	סך הכל
במיליוני ש"ח					
2,408	176	2,986	2,508	100	3,162
775	74	1,013	824	49	1,087
2,398	1,190	2,233	3,274	876	3,423
5,581	1,440	6,232	6,606	1,025	7,672

31 בדצמבר	
2016	2017
במיליוני ש"ח	
6,583	7,984
1,413	1,427
7,996	9,411
1,390	1,739
6,606	7,672

למידע נוסף בנוגע לאשראי בעייתי ראה פרק [סיכונים אשראי וביאור 30](#).

ניירות ערך

מדיניות ניהול ההשקעות בניירות ערך (הנוסטרו)

מדיניות ניהול ההשקעות בניירות ערך (הנוסטרו) של הקבוצה מוגדרת במסגרת תוכנית העבודה השנתית והרב-שנתית של הקבוצה. המדיניות מגדירה את תיאבון הסיכון המאושר להשגת היעדים העסקיים. תיאבון הסיכון כולל עקרונות ומגבלות כמותיות להפסדים שהקבוצה מוכנה לספוג בתרחישים ברמות שונות של חומרה. המגבלות העיקריות מתייחסות לסכומי ההשקעה, רמות סיכון (דירוגי אשראי, מח"מ הריבית, וכו'), חשיפה למנפיק, חשיפה למנהל השקעות/למנהל קרן, חשיפה גיאוגרפית, וכו'. כל ההשקעות מבוצעות מתוך רשימה של מכשירי השקעה מותרים להשקעה.

תיקי הנוסטרו מנוהלים מתוך ראייה כוללת ברמת הבנק והקבוצה בהיותם מרכיב מרכזי בניהול סיכונים הנזילות וסיכונים השוק.

הראייה הכוללת משתקפת בעקרון העדפת השקעות בעלות מתאם חלקי/נמוך עם יתר פעילות הבנק והקבוצה. בהתאם לכך, מובא בחשבון היתרון הגלום בהשקעות הנוסטרו במט"ח בניירות ערך שהונפקו בחו"ל, התורמות לפיזור סיכונים מחוץ למשק הישראלי.

פיזור הסיכונים בתיק הנוסטרו רב מימדי: פיזור גיאוגרפי, בין ענפי משק, בין מנפיקים, בין מנהלי השקעות, בין מכשירי השקעה וכד'.

ההשקעות מבוצעות על בסיס שיקולי רווחיות מתואמת סיכון תוך התחשבות בדרישות ההון המתאימות.

בשיקולי ההשקעה מיוחס דגש מיוחד להימנעות מהפסדים משמעותיים (Tail Risk).

פעילות הנוסטרו מתמקדת בעיקרה בשווקים מרכזיים, המתפקדים בסביבה פיקוחית מפותחת ואפקטיבית.

אישור המכשירים המותרים להשקעה מביא בחשבון היבטים שונים כגון שקיפות וקלות גישה למקור בלתי תלוי ואמין לשערוך/תמחור השווי, ומזעור המורכבות והסיכונים התפעוליים והמשפטיים.

השקעות הקבוצה בניירות ערך ב-31 בדצמבר 2017 הסתכמו ב-77.3 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-77.2 מיליארד ש"ח ב-2016, גידול של 0.1%.

ניירות הערך בקבוצה מסווגים לשלוש קטגוריות: ניירות ערך למסחר, ניירות ערך זמינים למכירה וניירות ערך מוחזקים לפדיון.

סיווג נייר ערך הנרכש על ידי הבנק לתיק ניירות ערך למסחר, לתיק ניירות ערך זמינים למכירה או לתיק ניירות ערך מוחזקים לפדיון מתבצע במועד רכישתו ונעשה בהתאם לכוונת הבנק לשימוש בנייר. ניירות שנרכשים לצורכי מסחר (או במטרה לגדר רכיבים אחרים של התיק למסחר), לצורכי עשיית שוק או במסגרת חדר עסקאות מסווגים לתיק ניירות ערך למסחר, ניירות הנרכשים במסגרת ניהול הנכסים וההתייבויות של הבנק מסווגים בתיק הזמין למכירה ואילו ניירות הנרכשים על מנת להחזיקם עד לפדיונם מסווגים בתיק המוחזק לפדיון.

ניירות ערך למסחר מוצגים במאזן לפי שווי הוגן, וההפרש בין השווי ההוגן לעלות המופחתת נזקף לדוח רווח והפסד. ניירות ערך זמינים למכירה מוצגים במאזן לפי שווי הוגן, וההפרש בין השווי ההוגן לעלות המופחתת מוצג בסעיף נפרד בהון ברווח כולל אחר שנקרא "התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן" בניכוי המס המתחייב. ניירות ערך מוחזקים לפדיון מוצגים במאזן לפי עלות מופחתת. בכל מקרה שבו קיימת ירידת ערך שהינה בעלת אופי אחר מזמני בתיק הזמין ובתיק לפדיון ההפרש נזקף לחשבון רווח והפסד.

ביום 1 בינואר 2017 סווגה יתרה של 957 מיליון ש"ח מתיק ניירות ערך זמינים למכירה לתיק ניירות ערך מוחזקים לפדיון.

אופן חישוב השווי ההוגן

השווי ההוגן של ניירות ערך ישראליים מתבסס בעיקרו על מחירים מצוטטים מהבורסה לניירות ערך בתל-אביב ובניירות ערך זרים על מחירים המתקבלים ממקורות חיצוניים.

אגרות החוב בישראל הנקובות בשקלים ואינן סחירות משוערכות באמצעות מודל, מכיוון שאין שוק פעיל לאגרות החוב הללו.

להלן סיווג סעיף ניירות הערך במאזן המאוחד

31 בדצמבר							
2016				2017			
סך הכל	ערך למסחר ^(ב)	זמינים למכירה ^(א)	ניירות ערך מוחזקים לפדיון	סך הכל	ערך למכירה ^(א)	ערך למסחר ^(ב)	ניירות ערך מוחזקים לפדיון
במיליוני ש"ח							
אגרות חוב							
40,500	5,091	35,409	-	39,872	3,204	36,633	35
13,907	2,458	11,449	-	10,837	82	10,755	-
182	159	23	-	101	90	11	-
7,564	104	7,460	-	9,795	142	9,653	-
10,029	280	9,749	-	9,150	268	8,529	353
428	132	296	-	181	111	70	-
2,648	286	2,362	-	3,129	299	2,352	478
1,943	1	1,942	-	4,234	1,307	2,927	-
77,201	8,511	68,690	-	77,299	5,503	70,930	866

(א) כולל רווחים (הפסדים) שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן רווחים בסך 146 מיליון ש"ח שנרשמו ברווח כולל אחר (31 בדצמבר 2016 - הפסדים בסך 92 מיליון ש"ח).

(ב) כולל רווחים (הפסדים) שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן רווחים בסך 9 מיליון ש"ח שנרשמו ברווח והפסד (31 בדצמבר 2016 - רווחים בסך 9 מיליון ש"ח).

(ג) מרבית אגרת החוב של מוסדות פיננסיים זרים הינם מסוג supranational או עם גיבוי מדינות.

ליום 31 בדצמבר 2017 כ-91.8% מתיק הנוסטרו של הקבוצה סווג כזמין למכירה וכ-7.1% כתיק למסחר. כ-5.5% משווי ניירות הערך הינן השקעות במניות של חברות שאינן מוצגות על בסיס השווי המאזני, אלא לפי עלות או שווי שוק של המניות הנסחרות בבורסה.

למידע בנוגע לשווי ניירות ערך לפי אופן המדידה ראה [ביאור 3.3](#).

התיק הזמין למכירה

1. בשנת 2017 היה גידול ברווח כולל אחר בגין ניירות ערך זמינים למכירה בסך 259 מיליון ש"ח (לפני מס) בהשוואה לקיטון ברווח כולל אחר בגין ניירות ערך זמינים בסך של 281 מיליון ש"ח (לפני מס) בשנת 2016.
 2. לרווח והפסד נזקפו רווחים נטו ממכירת אגרות חוב זמינות למכירה בסך של 115 מיליון ש"ח לעומת רווחים בסך 357 מיליון ש"ח בשנת 2016.
- היתרה המצטברת נטו של התאמות לשווי הוגן של ניירות ערך המוחזקים בתיק הזמין למכירה ליום 31 בדצמבר 2017 מסתכמת בסכום חיובי של 75 מיליון ש"ח (לאחר השפעת המס), לעומת סכום שלילי של 86 מיליון ש"ח בסוף 2016. סכומים אלה מייצגים רווחים (הפסדים) נטו שטרם מומשו לתאריכי הדוחות.
- למידע בנוגע להתאמות לשווי הוגן של ניירות זמינים למכירה שנזקפו להון ראה [ביאור 12](#).

התיק למסחר

- ב-31 בדצמבר 2017, בתיק למסחר יש כ-4.2 מיליארד ש"ח אגרות חוב לעומת 8.5 מיליארד ש"ח אגרות חוב ב-31 בדצמבר 2016. נכון ל-31 בדצמבר 2017 התיק למסחר מהווה כ-7.1% מסך תיק הנוסטרו של הקבוצה לעומת 11.0% ב-31 בדצמבר 2016.
- בגין אגרות חוב למסחר נרשמו בדוח רווח והפסד הפסדים שמומשו וטרם מומשו בסך של 74 מיליון ש"ח לעומת הפסדים בסך 84 מיליון ש"ח בשנת 2016, ובגין מניות וקרנות נרשמו רווחים שמומשו וטרם מומשו בסך 29 מיליון ש"ח לעומת הפסדים בסך 32 מיליון ש"ח ב-2016. ההפסדים בשנת 2017 נובעים מהפרשי שער שנזקפו לניירות הערך בתיק למסחר, והם מתקזזים אל מול רווחים מהפרשי שער.
- למידע נוסף בנוגע להרכב התיק ראה [ביאור 12](#).

השקעות בניירות ערך שהונפקו בחו"ל

א. השקעות בניירות ערך מגובי נכסים שהונפקו בחו"ל

תיק ניירות ערך מגובי נכסים של הקבוצה (משכנתאות ושאינים משכנתאות), המדורג כולו בדרוג השקעה (Investment Grade), מסתכם בכ-9.2 מיליארד ש"ח (כ-2.7 מיליארד דולר) ל-31 בדצמבר 2017 לעומת 10.0 מיליארד ש"ח בסוף 2016. מתוך התיק הנ"ל ל-31 בדצמבר 2017 כ-8.5 מיליארד ש"ח (כ-2.5 מיליארד דולר) מסווג בתיק הזמין למכירה והיתרה בתיק למסחר ובתיק לפדיון.

התיק הזמין למכירה של השקעות בניירות ערך מגובי נכסים בחו"ל ליום 31 בדצמבר 2017 כולל השקעה באגרות חוב מגובות משכנתאות בסכום של כ-6.9 מיליארד ש"ח. 95% מסך האחזקות באגרות החוב המגובות משכנתאות שבתיק הזמין הונפקו על ידי סוכנויות פדראליות בארה"ב (FNMA, FHLMC, GNMA) ומדורגות, נכון למועד הדוח, בדירוג AAA. נכון ליום 31 בדצמבר 2017 הסתכמה ירידת הערך המצטברת נטו שנזקפה להון עצמי הנובעת מתיק אגרות החוב המגובות משכנתאות בכ-70 מיליון ש"ח.

סך אגרות החוב המגובות משכנתאות שאינן בערבות מדינה (ארה"ב) ואינן בחסות מוסדות פדראליים אמריקאים מסתכם בכ-397 מיליון ש"ח.

התקופה החזויה לפדיון של כל תיק אגרות החוב המגובות משכנתאות היא כ-3.8 שנים בממוצע (מח"מ). בנוסף לאגרות החוב המגובות משכנתאות, כולל התיק הזמין למכירה של הקבוצה גם אגרות חוב אחרות מגובות נכסים שאינם משכנתאות (אשראי לרכישת רכב ואשראים אחרים) בסך של כ-1.6 מיליארד ש"ח מתוכן אגרות חוב מסוג CLO בסך של כ-1.6 מיליארד ש"ח. התקופה החזויה לפדיון של תיק אגרות החוב המגובות נכסים שאינם משכנתאות היא כ-3.9 שנים בממוצע.

למידע נוסף בנוגע להשקעות באגרות חוב מגובות נכסים ראה [ביאור 12](#).

ב. השקעות בניירות ערך שאינם מגובי נכסים שהונפקו בחו"ל

בתיק ניירות הערך של הקבוצה ב-31 בדצמבר 2017 כ-29.4 מיליארד ש"ח (8.5 מיליארד דולר) ניירות ערך שאינם מגובי נכסים שהונפקו בחו"ל. 27.2 מיליארד ש"ח (7.8 מיליארד דולר) מניירות הערך הללו מסווגים בתיק הזמין למכירה והיתרה בתיק למסחר ובתיק לפדיון. 99% מסך ניירות הערך הינם בדירוג השקעה והם כוללים בעיקר ניירות ערך של ממשלת ארה"ב, בנקים ומוסדות פיננסיים, אגרות חוב של חברות בדרוג השקעה והיתר בעיקר ניירות ערך של ממשלת ישראל.

למידע נוסף בנוגע לחשיפה למוסדות פיננסיים זרים ראה פרק [סיכוני אשראי](#).

ליום 31 בדצמבר 2017 הסתכמה יתרת עליית הערך המצטברת בהון העצמי בגין ניירות ערך שאינם מגובי נכסים שהונפקו בחו"ל, ושנכללו בתיק הזמין למכירה ב-47 מיליון ש"ח (שהם 31 מיליון ש"ח לאחר מס).

כאמור, בנוסף לתיק הזמין למכירה קיימים ניירות ערך שאינם מגובים בנכסים גם בתיק למסחר ובתיק לפדיון. התיק למסחר כולל בעיקר ניירות ערך של מדינות, בנקים ומוסדות פיננסיים. 97% מניירות הערך שבתיק למסחר הינם בדירוג השקעה (Investment Grade).

שווי התיק למסחר שאינו מגובה בנכסים ב-31 בדצמבר 2017 הסתכם ב-1.8 מיליארד ש"ח (0.5 מיליארד דולר). ההפרש בין השווי ההוגן לעלות המופחתת, במידה שיש הפרש כזה, נזקף לחשבון הרווח והפסד.

השקעות באגרות חוב שהונפקו בישראל

ההשקעות באגרות חוב שהונפקו בישראל הסתכמו ב-31 בדצמבר 2017 ב-38.1 מיליארד ש"ח, מזה סך של 37.8 מיליארד ש"ח אגרות חוב שהונפקו על ידי ממשלת ישראל בשקלים, והיתר אגרות חוב שהונפקו על ידי חברות. כ-28.7% מההשקעות באגרות חוב חברות שהם כ-0.1 מיליארד ש"ח נכללו בתיק הזמין למכירה, והיתר בתיק למסחר.

תיק אגרות החוב של חברות, שבתיק הזמין למכירה בהיקף של 0.1 מיליארד ש"ח כולל קרן הון חיובית בסך של 4 מיליון ש"ח.

כל אגרות החוב של החברות שבתיק למסחר רשומות למסחר וסחירות בבורסה.

השקעות במניות ובקרנות

סך כל ההשקעות במניות ובקרנות מסתכמות ליום 31 בדצמבר 2017 בכ-4,234 מיליון ש"ח, מזה מניות סחירות 3,243 מיליון ש"ח ושאינן סחירות 991 מיליון ש"ח. מסך כל ההשקעה 2,927 מיליון ש"ח מסווגים בתיק הזמין למכירה ו-1,307 מיליון ש"ח מסווגים בתיק למסחר.

ההון הנדרש בגין השקעות אלה עומד ליום 31 בדצמבר 2017 על סך של 529 מיליון ש"ח.

למידע נוסף ראה [ביאור 12](#).

מטרות ומדיניות ניהול סיכונים לגבי השקעה במניות

מדיניות ההשקעה:

הבנק הגדיר מדיניות השקעה של הקבוצה לרבות קביעת מגבלות לתיק השקעה הכולל ובחברה בודדת, תמהיל ההשקעה ורמות הסיכון השונות בין סוגי ההשקעות הריאליות.

הגדרת מטרת ההשקעה:

- השגת תשואה עודפת בהשוואה להשקעה פיננסית של הנוסטרו.
- השאת ערך ההשקעה והשגת תנאי השקעה עודפים על ידי מינוף המוניטין של קבוצת לאומי.
- הרחבת פיזור סיכונים וגיוון מקורות ההכנסה של הקבוצה.
- השטחת התנודתיות של תיק הנוסטרו (פערי זמן).

מבנה התיק מתחלק ל-3 קבוצות משנה:

- השקעות אסטרטגיות בהן הבנק מתכנן להחזיק לזמן ארוך.
- השקעות לטווח זמן בינוני.
- השקעות בחברות צמיחה (חברות בהתחלת דרכן).

השינויים העיקריים בהשקעה במניות בשנת 2017

קנון

במהלך הרבעון הראשון של שנת 2017 מכר הבנק את יתרת החזקותיו בחברת Kenon Holdings Ltd, כ-3.7 מיליון מניות, שמהוות כ-7.0% מהונה המונפק והנפרע של קנון. הרווח לפני מס שרשם הבנק בגין מכירת המניות הינו כ-13.5 מיליון ש"ח.

למידע בנוגע לשעבוד ניירות ערך ראה [ביאור 27](#).

פיקדונות הציבור

פיקדונות הציבור בקבוצה הסתכמו בסוף 2017 ב-362.5 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-346.9 מיליארד ש"ח בסוף 2016, גידול בשיעור של 4.5%.

השינוי בשערי החליפין של השקל מול כלל מטבעות החוץ הקטין בשיעור של 2.4% את סך כל פיקדונות הציבור, כך שבנטרול השפעת השינוי בשערי החליפין היה גידול בפיקדונות הציבור בשיעור של 6.9%.

להלן תמהיל פיקדונות הציבור לפי סוגים ומגזרי הצמדה

31 בדצמבר 2017			
לפי דרישה	לזמן קצוב	תוכניות חסכון	סך הכל
במיליוני ש"ח			
מטבע ישראלי:			
151,179	83,252	-	234,431
-	16,778	2,177	18,955
מטבע חוץ:			
65,312	43,277	-	108,589
42	461	-	503
216,533	143,768	2,177	362,478

31 בדצמבר 2016			
לפי דרישה	לזמן קצוב	תוכניות חסכון	סך הכל
במיליוני ש"ח			
מטבע ישראלי:			
126,241	89,939	-	216,180
-	18,119	2,270	20,389
מטבע חוץ:			
65,248	44,529	-	109,777
-	508	-	508
191,489	153,095	2,270	346,854

להלן ההתפתחויות בסוגי הפיקדונות השונים

- פיקדונות הציבור בשקלים לא צמודים גדלו ב-18.3 מיליארד ש"ח, לעומת 31 בדצמבר 2016 בעיקר בפיקדונות לפי דרישה.
- פיקדונות הציבור הנקובים במטבע חוץ והצמודים למטבע החוץ קטנו ב-1.2 מיליארד ש"ח, קיטון בשיעור של כ-1.1% לעומת 31 בדצמבר 2016 ובנטרול השפעת השינויים בשער החליפין של השקל עלו בשיעור של כ-6.5%.
- פיקדונות צמודים למדד קטנו ב-1.4 מיליארד ש"ח, לעומת 31 בדצמבר 2016, בעיקר בפיקדונות לזמן קצוב.

פיקדונות מממשלות

פיקדונות מממשלות הסתכמו לסוף 2017 בכ-452 מיליון ש"ח, ירידה של 448 מיליון ש"ח לעומת שנת 2016. סעיף זה כולל פיקדונות של ממשלות זרות בשלוחות בחו"ל שהסתכמו בסוף 2017 בכ-305 מיליון ש"ח לעומת 722 מיליון ש"ח בסוף 2016.

פיקדונות בבנקים ופיקדונות מבנקים

א. פיקדונות בבנקים (מרכזיים ומסחריים)

31 בדצמבר			
2016		2017	
בבנקים מסחריים	בבנקים מרכזיים	בבנקים מסחריים	בבנקים מרכזיים
במיליוני ש"ח			
מטבע ישראל:			
590	60,371	2,179	66,406
לא צמוד			
247	-	-	-
צמוד מדד			
4,361	6,425	6,806	3,219
מט"ח כולל צמוד מט"ח			
5,198	66,796	8,985	69,625
סך כל הפיקדונות בבנקים			

בסך כל הפיקדונות בבנקים היתה עלייה בשיעור של 9.2%.

ב. פיקדונות מבנקים (מרכזיים ומסחריים)

31 בדצמבר			
2016		2017	
מבנקים מסחריים	מבנקים מרכזיים	מבנקים מסחריים	מבנקים מרכזיים
במיליוני ש"ח			
מטבע ישראל:			
987	-	1,398	-
לא צמוד			
18	-	10	-
צמוד מדד			
2,389	-	3,707	41
מט"ח כולל צמוד מט"ח			
3,394	-	5,115	41
סך כל הפיקדונות מבנקים			

על פי החוק, רשאי בנק ישראל לתת הלוואות לתאגידים הבנקאיים כנגד ביטחונות. לצורך כך, משמשים פיקדונות הבנק בבנק ישראל, וכן תיק ניירות הערך של הבנק ששוועבד.

ביום 31 בדצמבר 2017 היה סך כל הפיקדונות של הקבוצה בבנק ישראל 67 מיליארד ש"ח, וכנגדם לא היו הלוואות מבנק ישראל.

כפי שניתן לראות מלוחות אלה, מצב הנזילות בקבוצה גבוה ביותר, ולקבוצה פיקדונות נטו בבנקים בהיקף של 73.5 מיליארד ש"ח.

אגרות חוב, שטרי הון וכתבי התחייבות נדחים

31 בדצמבר			
2016		2017	
השינוי	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח
0.8	53	6,444	6,497
אגרות חוב ושטרי הון			
(43.9)	(7,116)	16,196	9,080
כתבי התחייבות נדחים			
(31.2)	(7,063)	22,640	15,577
סך הכל			

פדיון מוקדם של פיקדונות/שטרי הון נדחים

ביום 26 בינואר 2017 החליט דירקטוריון הבנק לפדות במהלך יוני-יולי 2017 בפדיון מוקדם מלא 400,000,000 ש"ח ע.נ. פיקדונות/שטרי הון נדחים (לא סחירים) צמודים למדד אשר הוצעו בשנת 2002. בהתאם לכך, במהלך החודשים יוני ויולי 2017 נפרעו שטרי ההון בסכום כולל של כ-534 מיליון ש"ח.

הון והלימות ההון

ההון המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם ב-31 בדצמבר 2017 ב-33,167 מיליון ש"ח, לעומת 31,347 מיליון ש"ח בסוף 2016, גידול של 5.8%. העלייה נובעת בעיקר מהרווח הנקי לתקופה, אשר קוזזה מהפסד כולל אחר נטו ומחלוקת דיבידנד במהלך השנה.

הון זה מהווה בסיס לחישוב ההון הפיקוחי המשמש לחישוב יחס הלימות ההון של הבנק בתוספת מכשירים הוניים והתאמות פיקוחיות כפי שנקבע בהוראת ניהול בנקאי תקין 202 של הפיקוח על הבנקים.

יחס הון למאזן ב-31 בדצמבר 2017 הגיע ל-7.4% בהשוואה ל-7.1% ב-31 בדצמבר 2016.

מבנה הלימות ההון

31 בדצמבר		
2016	2017	
במיליוני ש"ח		
הון לצורך חישוב יחס ההון		
32,586	34,653	הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים
11,850	10,888	הון רובד 2, לאחר ניכויים
44,436	45,541	סך הכל הון כולל
יתרות משוקללות של נכסי סיכון		
266,534	277,344	סיכון אשראי
4,788	4,464	סיכוי שוק
20,843	21,484	סיכון תפעולי
292,165	303,292	סך הכל יתרות משוקללות של נכסי סיכון
יחס ההון לרכיבי סיכון		
11.15%	11.43%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
15.21%	15.02%	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון

מבנה ההון הפיקוחי

במאי 2013 פרסם הפיקוח על הבנקים את ההוראות הסופיות ליישום באזל 3 בישראל, וזאת על ידי תיקון הוראות ניהול בנקאי תקין 201-211. הוראות אלה נכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2014 בכפוף להוראות המעבר שנכללו בהוראת ניהול בנקאי תקין 299 של הפיקוח על הבנקים.

על פי הוראות אלו, רכיבי ההון בקבוצה לצורך חישוב הלימות ההון משויכים לשני רבדים:

1. הון רובד 1, הכולל הון עצמי רובד 1 והון רובד 1 נוסף.

2. הון רובד 2.

סיכום הרבדים האלו מכונה "בסיס ההון לצורך הלימות ההון" או "ההון הפיקוחי" או "ההון הכולל".

הון עצמי רובד 1 והון רובד 1 נוסף

הון עצמי רובד 1 כולל את ההון המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי בתוספת חלק מזכויות המיעוט (זכויות שאינן מקנות שליטה בהון של חברות בת שאוחדו) ובניכוי מוניטין, נכסים בלתי מוחשיים אחרים, והתאמות פיקוחיות וניכויים נוספים, והכל כמפורט בהוראת ניהול בנקאי תקין 202 "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי", ובכפוף להוראות המעבר שבהוראת ניהול בנקאי תקין 299 "מדידה והלימות ההון - ההון הפיקוחי - הוראות מעבר".

בנוסף לאלו, נכללות התאמות להון עצמי רובד 1, אשר נובעות מיישום תוכניות התייעלות תפעולית וכן מאופן חישוב ריבית ההיוון שמשמשת לחישוב ההתייבוביות לזכויות עובדים, כמפורט בהמשך.

הון רובד 1 נוסף, מורכב ממכשירי הון העומדים בקריטריונים שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 202. בקבוצת לאומי לא קיימים מכשירי הון ברובד זה. ככל שיונפקו בעתיד מכשירי הון רובד 1 נוסף, הם יידרשו לעמוד בכל הקריטריונים המפורטים בהוראת ניהול בנקאי תקין 202.

הון רובד 2

הון רובד 2 כולל בעיקר מכשירי הון ויתרת הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס עד לתקרה של 1.25% מסך נכסי סיכון האשראי.

לגבי מכשירי ההון שהיו כלולים בהון רובד 2 בתאריך 31 בדצמבר 2013 נקבעו הוראות מעבר ותקרת הכרה, כך שהסכום המוזכר בגינים בפועל הינו הנמוך מבין סכומם המופחת של המכשירים עצמם ותקרת הכרה המתבססת על יתרת מכשירי ההון שהיו כלולים בהון רובד 2 ביום 31 בדצמבר 2013 אשר מופחתת בתחילת כל שנה ב-10% עד ליום 1 ינואר 2022. בשנת 2017 תקרת ההכרה הינה 50%.

מכשירי הון המונפקים מתחילת שנת 2014 נדרשים לעמוד בקריטריונים המפורטים בהוראת ניהול בנקאי תקין 202 לצורך הכללתם בהון. הקריטריונים העיקריים שעל המכשיר לכלול הינם: (1) מנגנון לספיגת הפסדי קרן על ידי המרה למניות רגילות או הפחתת המכשיר כאשר יחס הון עצמי רובד 1 של התאגיד הבנקאי יורד מ-5%; (2) סעיף הקובע שבהתרחש האירוע המכונן לאי-קיימות (וכמוגדר בנספח ה' להוראת ניהול בנקאי תקין 202), יומר המכשיר באופן מיידי למניות רגילות או יימחק.

תיאור המאפיינים העיקריים של מכשירי הון פיקוחי שהונפקו מוצג באתר האינטרנט של הבנק בכתובת: www.leumi.co.il בפרק אודות > מידע כספי < גילוי לפי נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים.

מגבלות על מבנה ההון

בהוראת ניהול בנקאי תקין 202 נקבעו מגבלות על מבנה ההון:

- הון רובד 2 לא יעלה על 100% מהון רובד 1, לאחר הניכויים הנדרשים מהון זה.
- מכשירי הון הכשירים להיכלל בהון רובד 2 לא יעלו על 50% מהון רובד 1 לאחר הניכויים הנדרשים מהון רובד 1. מגבלה זו אינה כוללת את מכשירי ההון שנכללו קודם לתחילת הוראה זו בהון רובד 2 עליון, וזאת בגובה יתרת אותם מכשירים ליום 31 בדצמבר 2013 ובהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 299 "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי - הוראות מעבר".

הלימות ההון

יחסי ההון מחושבים כיחס שבין ההון לנכסי הסיכון המשוקללים. יחס הון עצמי רובד 1 מחושב כיחס שבין סכום הון עצמי רובד 1 לנכסי הסיכון המשוקללים, ויחס ההון הכולל מחושב כיחס שבין סכום ההון הכולל לנכסי הסיכון המשוקללים.

יעדי הלימות ההון שנקבעו על ידי בנק ישראל

לפי הוראת ניהול בנקאי תקין 201 "מדידה והלימות הון - מבוא, תחולה וחישוב דרישות", תאגיד בנקאי גדול, שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה לפחות 20% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית בישראל, נדרש לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מזערי בשיעור של 10%, וביחס הון כולל מזערי בשיעור של 13.5% וזאת החל מיום 1 בינואר 2017. דרישה זו חלה על לאומי.

כמו כן, על פי תיקון הוראת ניהול בנקאי תקין 329 "מגבלות למתן הלוואות לדיר" התאגיד הבנקאי נדרש להגדיל את יעד הון עצמי רובד 1 ואת יעד ההון הכולל, בשיעור המבטא 1% מיתרת הלוואות לדיר. דרישה זו יושמה בהדרגה על פני שמונה רבעונים עד ליום 1 בינואר 2017 והשפעתה לתקופת הדיווח כ-0.25% ביחס ההון.

לאור זאת, דרישות ההון המינימליות שחלות על הבנק ליום 31 בדצמבר 2017 הינן 10.25% ליחס הון עצמי רובד 1 ו-13.75% ליחס ההון הכולל.

תכנון ההון ויעדי הלימות ההון שנקבעו על ידי הבנק

תכנון ההון בקבוצת לאומי משקף ראייה צופה פני עתיד של תיאבון ופרופיל הסיכון, האסטרטגיה העסקית והלימות ההון הנדרשת כתוצאה מכך. תכנון ההון מאושר על ידי ההנהלה ודירקטוריון הבנק ולוקח בחשבון את הצמיחה בפעילות של מרכזי הרווח השונים בקבוצה וגורמים נוספים המשפיעים על עמידת הבנק בדרישות ההון, כגון: תחזיות רווח, שינויים ברווח כולל אחר, התאמות פיקוחיות, השפעת הוראות מעבר ושיעור הגידול בנכסי הסיכון. תחזית יחסי ההון נבחנת גם תחת מבחני רגישות ותרחישי קיצון שונים.

מדיניות הקבוצה שאושרה על ידי הדירקטוריון, הינה להחזיק רמת הלימות הון הגבוהה מהסף המזערי שיוגדר מעת לעת על ידי בנק ישראל ואשר לא תפחת משיעור ההון הנדרש לכיסוי הסיכונים כפי שהם מוערכים בתהליך ה-ICAAP. בנוסף, הוגדרו יעדים שהקבוצה תרצה לעמוד בהם בעת אירוע תרחיש קיצון.

במסגרת הליך הסקירה הפיקוחי, הנחה הפיקוח על הבנקים על קביעת יעדי הון פנימיים אשר יהלמו את פרופיל הסיכון של הבנק. בהמשך לכך, דירקטוריון הבנק אישר להגדיל את יעד ההון העצמי רובד 1 הפנימי של הבנק באופן שמיום 31 בדצמבר 2017 יעמוד על 10.5%.

התאמות להון עצמי רובד 1:

מדידת ההתחייבות בגין זכויות עובדים

התקינה בדבר זכויות עובדים אשר יושמה לראשונה בינואר 2015, הינה גורם המשפיע באופן מהותי על הון עצמי רובד 1 של לאומי, בעיקר בשל העובדה שמדידת ההתחייבות הינה בהתאם לריביות שוק שהינן ברמות נמוכות היסטוריות וכן בשל התנודתיות הרבה שמדידה מעין זו יוצרת בהון הפיקוחי של הבנק.

ביולי 2016 קיבל הבנק אישור פרטני מאת בנק ישראל לענין אופן חישוב ריבית ההיוון שתשמש לחישוב ההתחייבות לזכויות עובדים לצורך מדידת ההון הפיקוחי. בהתאם לאישור, ריבית ההיוון מחושבת על פי ממוצע נע של תשואות השוק, לתקופה של שמונה רבעונים שהסתיימה במועד הדיווח. השינוי מישום החל מהדוחות הכספיים לתקופה שהסתיימה ביום 30 ביוני 2016 ועד לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2020 (כולל). שינוי השיטה ממתן באופן משמעותי את התנודתיות בהון הפיקוחי של הבנק הנובעת משינויים בריבית ההיוון.

למידע נוסף בנוגע למתודולוגית ההיוון ראה פרק [מדיניות חשבונאית ואומדנים בנושאים קריטיים](#).

הקלה בגין תוכניות התייעלות תפעולית

בינואר 2016 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל". על פי מכתב זה, תאגיד בנקאי שיעמוד בתנאים שהוגדרו, יקבל הקלה לפיה יוכל לפרוס את השפעת התוכנית על יחסי ההון ויחס המינוף על פני חמש שנים בקו ישר.

ביוני 2016 אישר דירקטוריון הבנק תוכנית התייעלות שעלותה הסתכמה בכ-438 מיליון ש"ח (לאחר מס). נכון ליום 31 בדצמבר 2017 מיוחסים להון הפיקוחי 30% מעלויות תוכנית זו.

ביוני 2017 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב נוסף בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל - התייעלות בתחום הנדל"ן". המכתב האריך את תוקף ההקלה בגין התייעלות בכח אדם עד לסוף יוני 2018. ביולי 2017, אישר דירקטוריון הבנק תוכנית התייעלות נוספת שעלותה הסתכמה בכ-204 מיליון ש"ח (לאחר מס) והשפעתה על יחסי ההון ויחס המינוף נפרסת על פני חמש שנים בקו ישר, מדי רבעון. נכון ליום 31 בדצמבר 2017 מיוחסים להון הפיקוחי 10% מעלויות תוכנית זו.

שינויים רגולטוריים נוספים:

התפתחויות בהוראות ועדת באזל לפיקוח על הבנקים בנוגע למדידת הלימות ההון

במהלך חודש דצמבר 2017 סיימה ועדת באזל לפיקוח על הבנקים את עבודתה לעדכון המסגרת הכוללת להלימות ההון. במסגרת העדכונים, אשר לעתים מקבלים את המונח "באזל 4", נקבעו עדכונים משמעותיים בנוגע לאופן החישוב של נכסי סיכון שבגינם נדרש לחשב את דרישות ההון בנדבך הראשון. בין היתר, נקבעו שינויים באופן החישוב של דרישות ההון על פי הגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי, נקבעה גישה סטנדרטית אחידה לגבי הסיכון התפעולי וכן נקבעו שינויים במסגרת מדידת סיכונים השוק. על פי הוראות ועדת באזל, שינויים אלה אמורים להיכנס לתוקף באופן מדורג החל מה-1 בינואר 2022 ועד 1 בינואר 2027. בשלב זה, לא ידוע באיזה אופן ומתי יאומצו הוראות אלה על ידי הפיקוח על הבנקים בישראל.

דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים

באוקטובר 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר בנושא "דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים". חוזר זה מפרט את ההנחיות החדשות, אשר יחולו על חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים הנגרמות מנגזרי OTC, עסקות נגזרים סחירים בבורסה ועסקות מימון ניירות ערך. ההנחיות אינן משנות בשלב זה טיפול בחשיפות הבנק ללקוחות בגין עסקאות בנגזרים סחירים בבורסה בישראל אשר בהן ממשיך הבנק ליישם את שיטת התרחישים.

ביולי 2017 אישר הפיקוח על הבנקים את מסלוקת הבורסה ומסלוקת המעו"ף כצדדים נגדיים מרכזיים כשירים לצרכי חישוב דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים, כאמור בנספח ג' להוראה 203.

למידע נוסף ראה [ביאור 225](#).

הלן ניתוח רגישות לגורמים העיקריים המשפיעים על הלימות ההון של קבוצת לאומי:

- שינוי היקף נכסי סיכון - נכסי הסיכון של לאומי מסתכמים לסוף דצמבר 2017 בכ-303.3 מיליארד ש"ח. כל גידול של 1% בנכסי הסיכון (כ-3 מיליארד ש"ח), יקטין את יחס הון עצמי רובד 1 ב-0.11% ואת יחס ההון הכולל ב-0.15%.

- רווח שייצבר או שינוי בקרן ההון - הון עצמי רובד 1 של לאומי לסוף דצמבר 2017 מסתכם ב-34.7 מיליארד ש"ח. ההון הכולל מסתכם ב-45.5 מיליארד ש"ח. כל צבירת רווח נקי ו/או תנועה חיובית בקרן ההון בהיקף של 1 מיליארד ש"ח, תשפר את יחס הון עצמי רובד 1 ואת יחס ההון הכולל ב-0.33%.
- התחייבויות בדבר זכויות עובדים - ההתחייבות האקטוארית לעובדים מהונת על פי ממוצע נע של שמונה רבעונים של תשואות השוק המושפעות מעקום אג"ח ממשלת ישראל ומרווח אג"ח קונצרני AA בארה"ב. שינוי של 0.1% לאורך עקום הריבית להיוון, בהנחה שהעקום עולה ויורד בצורה אחידה, משמעותה השפעה מצטברת של 0.07% ביחס הון עצמי רובד 1 וביחס ההון הכולל. מזה על פי חישוב ממוצע נע לשמונה רבעונים, עליה של כ-0.01% ביחס הון עצמי רובד 1 וביחס ההון הכולל, לרבעון השוטף.

המידע הנ"ל לגבי הלימות ההון וניהולה מתייחס לפעולות עתידיות של הבנק, והוא בגדר "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה פרק [מידע צופה פני עתיד](#).

מדיניות חלוקת דיבידנד

ביום 29 במרס 2017 אישר דירקטוריון הבנק מדיניות חלוקת דיבידנד, החל ממועד פרסום הדוחות הכספיים לרבעון הראשון של שנת 2017. בהתאם למדיניות זו, הבנק יחלק מדי רבעון, דיבידנד בגובה 20% מהרווח הנקי של הבנק בהתאם לדוחות הכספיים של הבנק לרבעון שחלף ובכפוף, בין היתר, לכך שהבנק יעמוד ביעדי הלימות ההון שלו, גם לאחר חלוקת הדיבידנד.

ביום 20 בנובמבר 2017 אישר דירקטוריון הבנק שינוי במדיניות חלוקת הדיבידנד לפיו מדי רבעון יחולק דיבידנד בגובה של עד 40% מהרווח הנקי של הבנק, בהתאם לדוחות הכספיים של הבנק לרבעון שחלף. זאת, בכפוף, בין היתר, לכך שהבנק יעמוד ביעדי הלימות ההון שלו, גם לאחר חלוקת הדיבידנד. חלוקת הדיבידנד בפועל כפופה להחלטות פרטניות של הדירקטוריון בטרם כל חלוקה, ובכפוף להוראות הדין שחלות על חלוקת דיבידנד ובכלל זה הוראות חוק החברות והוראות בנק ישראל.

בהתאם למדיניות המעודכנת, ביום 5 במרס 2018, אישר הדירקטוריון בגין הרבעון הרביעי של שנת 2017 דיבידנד בגובה של 40% מהרווח הנקי של הרבעון. סכום הדיבידנד שאושר הסתכם לסך של כ-342 מיליון ש"ח, המהווה 22.416 אג' לכל מניה בת 1 ש"ח ע.ג. הדירקטוריון קבע את יום 19 במרס 2018 כיום הקובע לעניין תשלום דיבידנד ואת יום 28 במרס 2018 כיום התשלום. הדיבידנד המצטבר בגין שנת 2017 הסתכם בכ-969 מיליון ש"ח.

פרטים בדבר דיבידנד ששולם

מועד ההכרזה	מועד תשלום	דיבידנד למניה	דיבידנד ששולם במזומן
		באגורות	במיליוני ש"ח
25 במאי 2017	22 ביוני 2017	8.168	124
15 באוגוסט 2017	11 בספטמבר 2017	11.504	175
21 בנובמבר 2017	21 בדצמבר 2017	21.515	328

תוכנית לרכישה עצמית של מניות הבנק

ביום 5 במרס 2018 אישר דירקטוריון הבנק תוכנית לרכישה עצמית של מניות הבנק בהיקף שלא יעלה על 700 מיליון ש"ח, החל מיום 1 באפריל 2018 ועד ליום 31 במרס 2019. הרכישה העצמית כפופה לכך שבמועד כל רכישה, יחס הון עצמי רובד 1, לפי הדוחות הכספיים האחרונים שפורסמו, לא יפחת מ-10.9%, גם בהתחשב ברכישה העצמית, וכן לכך שבתכנון ההון של שלוש שנים קדימה ההון אינו צפוי לרדת מתחת ליחס הון עצמי רובד 1 הדיפרנציאלי שנקבע לבנק, בתוספת מרווח תכנוני. תוכנית הרכישה העצמית תאפשר לבנק לנהל את ההון באופן יעיל יותר. הרכישה העצמית כפופה להוראות הדין שחלות על חלוקת דיבידנד ובכלל זה הוראות חוק החברות והוראות בנק ישראל.

למידע נוסף ראה דיווח מיידי מיום 6 במרס 2018.

מגזרי פעילות - גישת הנהלה

מגזר פעילות לפי גישת הנהלה – מרכיב בתאגיד הבנקאי אשר עוסק בפעילויות שמהן הוא עשוי להפיק הכנסות ולשאת בהוצאות, תוצאות פעולותיו נבחנות באופן סדיר על ידי הנהלה והדירקטוריון לצורך קבלת החלטות בנוגע להקצאת משאבים והערכת ביצועיו. כמו כן קיים לגביו מידע פיננסי נפרד.

דיווח מגזרי פעילות על פי גישת הנהלה מציג את תוצאות הבנק בחלוקה לקווי עסקים, בהתאם למבנה הארגוני של הבנק.

קווי העסקים מתמחים במתן שירות למגזרי לקוחות בעלי מאפיינים וצרכים דומים.

הבנק בארץ מאורגן בשישה קווי עסקים:

1. בנקאית - מתן שירותים בנקאיים ללקוחות הפרטיים והעסקים הקטנים. קו העסקים כולל את מערך המשכנתאות ואת מערך הבנקאות הפרטית. פועל במבנה של ארבעה קווי עסקים: עסקים קטנים, בנקאות פרטית, פרימיום וקמעונאות. השרות והמוצרים מותאמים לכל מגזרי הלקוחות באופן דיפרנציאלי, על פי אופי פעילותם הבנקאית, מאפייניהם וצורכיהם.

2. מסחרית - מתן שירותים בנקאיים ופיננסיים לחברות בינוניות (Middle Market) ובעלי העניין של חברות אלו.

3. עסקית - מתן שירותים בנקאיים ופיננסיים לחברות גדולות ולחברות בינלאומיות במשק, בפעילותן בארץ ובעולם.

4. נדל"ן - מתן שירותים בנקאיים ופיננסיים לענף הבינוי והנדל"ן.

5. שוקי הון - ניהול הנוסטרו של הבנק, ניהול נכסים והתחייבויות וניהול השקעות נכסים פיננסיים.

6. אחר - פעילויות שאינן נזקפות לקווי העסקים האחרים.

תוצאות הפעילות נזקפות לקו העסקים שבו מתנהל חשבון הלקוח.

• הכנסות ריבית נטו - קו העסקים מזוכה בריבית המתקבלת מהלוואות שהעמיד, בניכוי עלות גיוס המקורות (מחיר מעבר). כמו כן, קו העסקים מזוכה במחיר מעבר בגין פיקדונות שגייס בניכוי הריבית ששולמה ללקוחות.

• הכנסות שאינן מריבית (הכנסות מימון שאינן מריבית, עמלות והכנסות אחרות) - מיוחסות לקווי העסקים בהתאם לפעילות הלקוח.

• הוצאות קווי העסקים - כוללות את ההוצאות הישירות של קווי העסקים, וכן מועמסות על קווי העסקים, הוצאות יחידות המטה הנותנות להם שירותים.

תוצאות פעילות קווי העסקים, הן בצד המאזני והן בצד הרווח והפסד, נבחנות באופן שוטף על ידי הדירקטוריון והנהלה. בחינת התוצאות מבוצעת אל מול יעדים הנקבעים במסגרת תכנית עבודה שנתית ומול נתוני תקופה מקבילה אשתקד. כמו כן, מבוצעת בחינה של מגוון מדדים נוספים הנוגעים לפעילות קווי העסקים.

להלן תמצית תוצאות הפעילות לפי גישת הנהלה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017												
במיליוני ש"ח												
	חברות בנות בחו"ל	חברות בנות בארץ						סך הכל	משכנתאות	עסקים קטנים	בנק קמעונאות, פרימיום ובנקאות פרטית	
	אחר והתאמות	שוקי הון	נדל"ן	עסקית	מסחרית	סך הכל בנקאית						
הכנסות (הוצאות) ריבית נטו	8,046	991	294	(1)	632	461	581	1,014	4,074	843	1,308	1,923
הכנסות שאינן מריבית	5,428	265	1,176	399	812	325	227	407	1,817	5	492	1,320
סך כל ההכנסות (הוצאות)	13,474	1,256	1,470	398	1,444	786	808	1,421	5,891	848	1,800	3,243
בגין הפסדי אשראי סך כל ההוצאות	172	52	75	(23)	(13)	(316)	(72)	26	443	13	273	157
התפעוליות והאחרות רווח (הפסד) לפני מס	8,501	833	1,021	864	306	132	280	725	4,340	296	1,060	2,984
הוצאות מס (הטבה) רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	4,801	371	374	(443)	1,151	970	600	670	1,108	539	467	102
	1,692	149	89	(123)	404	340	210	235	388	189	163	36
	3,172	222	345	(320)	750	630	390	435	720	350	304	66

יתרה ליום 31 בדצמבר 2017												
אשראי לציבור, נטו	267,952	23,204	8,773	5,712	4,437	20,684	33,152	35,712	136,278	78,626	27,438	30,214
פיקדונות הציבור	362,478	25,300	65	93	76,065	6,425	21,614	43,484	189,432	-	35,369	154,063
נכסים בניהול	974,430	19,282	260,155	22,448	432,806	1,293	21,228	24,432	192,786	-	19,750	173,036

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016												
במיליוני ש"ח												
	חברות בנות בחו"ל	חברות בנות בארץ						סך הכל	משכנתאות	עסקים קטנים	בנק קמעונאות, פרימיום ובנקאות פרטית	
	אחר והתאמות	שוקי הון	נדל"ן	עסקית	מסחרית	סך הכל בנקאית						
הכנסות (הוצאות) ריבית נטו	7,526	937	237	(1)	650	526	521	895	3,761	754	3,007	
הכנסות שאינן מריבית	5,408	8	1,130	686	863	343	209	401	1,768	7	1,761	
סך כל ההכנסות (הוצאות)	12,934	945	1,367	685	1,513	869	730	1,296	5,529	761	4,768	
בגין הפסדי אשראי סך כל ההוצאות	(125)	(2)	37	(20)	(55)	(392)	(376)	(72)	755	(3)	758	
התפעוליות והאחרות רווח (הפסד) לפני מס	8,580	944	907	611	380	176	356	701	4,505	278	4,227	
הוצאות מס (הטבה) רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	4,479	3	423	94	1,188	1,085	750	667	269	486	(217)	
	1,717	69	218	10	426	389	269	240	96	174	(78)	
	2,791	(66)	228	84	768	696	481	427	173	312	(139)	

יתרה ליום 31 בדצמבר 2016												
אשראי לציבור, נטו	261,957	23,567	7,406	5,529	3,676	21,020	29,898	33,705	137,156	79,394	57,762	
פיקדונות הציבור	346,854	26,721	68	41	59,696	7,702	19,772	41,698	191,156	-	191,156	
נכסים בניהול	823,812	19,244	189,682	25,502	365,544	1,814	18,607	26,781	176,638	-	176,638	

הערה: בשנת 2017 בוצע שינוי מבני בחטיבה הבנקאית מספרי השוואה לא הותאמו.

מגזרי פעילות פיקוחיים

מגזר פעילות פיקוחי - מרכיב בתאגיד הבנקאי אשר עוסק בפעילויות מסוימות או אשר מאגד לקוחות בסיווגים מסוימים שהוגדרו על ידי הפיקוח על הבנקים.

להלן תיאור מגזרי הפעילות העיקריים שנקבעו על פי הוראות בנק ישראל

1. מגזר משקי בית - אנשים פרטיים, למעט לקוחות הנכללים בבנקאות פרטית.
2. מגזר בנקאות פרטית - אנשים פרטיים אשר היתרה של תיק הנכסים הפיננסיים שיש להם בבנק (לרבות פיקדונות כספיים, תיקי ניירות ערך ונכסים כספיים אחרים) עולה על 3 מיליון ש"ח.
3. מגזר עסקים קטנים וזעירים - עסקים שמחזור פעילותם (מחזור מכירות שנתי או היקף הכנסות שנתי) קטן מ-50 מיליון ש"ח.
4. מגזר עסקים בינוניים - עסקים שמחזור פעילותם גדול או שווה ל-50 מיליון ש"ח וקטן מ-250 מיליון ש"ח.
5. מגזר עסקים גדולים - עסקים שמחזור פעילותם גדול או שווה ל-250 מיליון ש"ח.
6. גופים מוסדיים - כולל קופות גמל, קרנות נאמנות, קרנות פנסיה, קרנות השתלמות, חברות ביטוח, בהתאם להגדרת המפקח על הבנקים.
7. מגזר ניהול פיננסי - כולל את הפעילויות הבאות:
 - א. פעילות למסחר - השקעה בניירות ערך למסחר, פעילות עשיית שוק בניירות ערך ובמכשירים נגזרים, פעילות במכשירים נגזרים שאינם מיועדים לגידור ואינם חלק מניהול הנכסים וההתייבויות של התאגיד הבנקאי, עסקות רכש חוזר ושאיילה של ניירות ערך למסחר, מכירה בחסר של ניירות ערך, שירותי חיתום של ניירות ערך.
 - ב. פעילות ניהול נכסים והתייבויות - לרבות השקעה באגרות חוב זמינות למכירה ובאגרות חוב המוחזקות לפדיון, שלא שויכו למגזרי פעילות אחרים (כאשר לווה אין חבות לבנק מלבד ניירות ערך), מכשירים נגזרים מגדרים ומכשירים נגזרים שהם חלק מניהול נכסים והתייבויות, פיקדונות בבנקים ומבנקים בארץ ובעולם, גידור או הגנה על הפרשי שער של השקעות בשלוחות בחו"ל, פיקדונות בממשלות ושל ממשלות.
 - ג. פעילות השקעה ריאלית - השקעה במניות זמינות למכירה והשקעות בחברות כלולות של עסקים.
 - ד. אחר - שירותי ניהול, תפעול, נאמנות ומשמורת לבנקים, שירותי ייעוץ, פעילויות מכירה וניהול תיקי אשראי, פעילויות פיתוח מוצרים פיננסיים.
8. מגזר אחר - לרבות פעילויות שהופסקו, רווחים מיעודות ותוצאות אחרות הקשורות לזכויות עובדים שלא שויכו למגזרי הפעילות האחרים, פעילויות שלא שויכו למגזרים האחרים, והתאמות בין סך כל הפריטים המיוחסים למגזרים לבין סך הכל הפריטים בדוח הכספי המאוחד.

למידע נוסף ראה [ביאור 29א](#).

להלן תמצית הפעילות לפי מגזרי פעילות פיקוחיים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017										
במיליוני ש"ח										
פעילות בחו"ל		פעילות בארץ								
סך הכל	אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית		
8,046	968	-	539	72	1,172	677	1,915	96	2,607	הכנסות ריבית נטו
5,428	273	370	926	179	672	322	747	171	1,768	הכנסות שאינן מריבית
13,474	1,241	370	1,465	251	1,844	999	2,662	267	4,375	סך כל ההכנסות
172	54	-	-	2	(298)	(20)	255	1	178	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
8,501	835	699	180	264	541	518	1,444	130	3,890	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
4,801	352	(329)	1,285	(15)	1,601	501	963	136	307	רווח (הפסד) לפני מס
1,692	151	(90)	432	(4)	558	177	336	48	84	הוצאות מס (הטבה)
3,172	202	(236)	945	(11)	1,042	324	626	88	192	רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק
יתרה ליום 31 בדצמבר 2017										
271,216	23,507	-	-	2,087	56,495	25,728	54,309	540	108,550	אשראי לציבור, ברוטו
362,478	25,299	-	-	70,496	54,866	32,371	40,761	29,013	109,672	פיקדונות הציבור
974,430	19,282	-	39,235	655,592	78,748	17,435	32,079	54,793	77,266	נכסים בניהול

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016										
במיליוני ש"ח										
פעילות בחו"ל		פעילות בארץ								
סך הכל	אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית		
7,526	904	-	571	55	1,144	583	1,699	84	2,486	הכנסות ריבית נטו
5,408	243	147	1,297	160	653	312	727	157	1,712	הכנסות שאינן מריבית
12,934	1,147	147	1,868	215	1,797	895	2,426	241	4,198	סך כל ההכנסות
(125)	35	-	(40)	(33)	(614)	(108)	187	1	447	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
8,580	946	383	256	246	633	503	1,442	124	4,047	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
4,479	166	(236)	1,652	2	1,778	500	797	116	(296)	רווח (הפסד) לפני מס
1,717	70	13	634	-	631	179	282	41	(133)	הוצאות מס (הטבה)
2,791	96	(246)	1,085	2	1,144	320	512	75	(197)	רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק
יתרה ליום 31 בדצמבר 2016										
265,450	23,946	-	-	1,486	53,584	24,268	50,832	428	110,906	אשראי לציבור, ברוטו
346,854	26,721	-	-	55,862	48,714	31,500	40,413	30,171	113,473	פיקדונות הציבור
823,812	19,244	-	33,664	524,562	75,807	15,775	29,791	48,079	76,890	נכסים בניהול

מידע לפי אזורים גיאוגרפיים^(א)

להלן נתונים עיקריים לפי אזורים גיאוגרפיים

	פיקדונות הציבור			אשראי לציבור, נטו			סך הכל מאזן		
	31 בדצמבר			31 בדצמבר			31 בדצמבר		
	השינוי	2016	2017	השינוי	2016	2017	השינוי	2016	2017
	במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח		
באחוזים				באחוזים			באחוזים		
ישראל	5.3	320,133	337,178	2.7	238,389	244,748	4.3	400,708	418,070
ארה"ב	(2.6)	20,423	19,896	(0.4)	17,329	17,267	(14.2)	28,428	24,378
בריטניה	(14.3)	5,572	4,777	(6.3)	5,566	5,216	(11.3)	8,224	7,292
שוויץ	-	-	-	-	-	-	(39.7)	73	44
לוקסמבורג	-	-	-	-	-	-	(42.9)	21	12
רומניה	(13.6)	726	627	7.3	672	721	(8.4)	1,133	1,038
אחרות בחו"ל	-	-	-	(100.0)	1	-	(75.0)	16	4
סך הכל	4.5	346,854	362,478	2.3	261,957	267,952	2.8	438,603	450,838

להלן פירוט התפלגות הרווח הנקי לפי אזורים גיאוגרפיים

	רווח נקי (הפסד)			
	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	השינוי	2016	2017	
	בסך		במיליוני ש"ח	
באחוזים				
ישראל	3.2	92	2,857	2,949
ארה"ב	37.4	40	107	147
בריטניה	(129.9)	191	(147)	44
שוויץ	+	71	(58)	13
לוקסמבורג	+	(24)	24	-
רומניה	(289)	26	(9)	17
אחרות בחו"ל	(88.2)	(15)	17	2
סך הכל	13.7	381	2,791	3,172

(א) מסווג לפי מקום המשרד.

למידע נוסף ראה פרקים [חברות מוחזקות עיקריות](#), [סיכונים אשראי](#) ו**ביאור 29 ד.א.**

חברות מוחזקות¹ עיקריות

קבוצת לאומי פועלת בארץ ובחו"ל באמצעות חברות בנות שהינן: בנקים, חברות למימון וחברות לשירותים פיננסיים. כמו כן משקיעה הקבוצה בתאגידים ריאליים הפועלים בפעילות לא בנקאית.

סך כל השקעות הבנק בחברות מוחזקות (כולל השקעות בשטרי הון) הסתכם ב-31 בדצמבר 2017 בכ-11.5 מיליארד ש"ח לעומת 11.4 מיליארד ש"ח ב-31 בדצמבר 2016 והתרומה של החברות המוחזקות לרווח הנקי של הקבוצה הסתכמה בשנת 2017 בסך 528 מיליון ש"ח לעומת בסך 183 מיליון ש"ח בשנת 2016. למידע בנוגע להשקעה והתרומה לרווח הקבוצה של כל אחת מהחברות העיקריות - ראה [ביאור 15](#).

חברות מאוחדות בארץ

סך כל השקעות הבנק (כולל השקעות בשטרי הון) בחברות המאוחדות בארץ הסתכם ב-31 בדצמבר 2017 ב-7,166 מיליון ש"ח, לעומת 6,832 מיליון ש"ח ב-31 בדצמבר 2016. התרומה שלהן לרווח הנקי של הקבוצה הסתכמה בשנת 2017 בכ-333 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-244 מיליון ש"ח בשנת 2016, גידול של 36.5%. תשואת הקבוצה על ההשקעה בחברות מאוחדות בארץ היתה בשנת 2017 5.6% לעומת 4.2% בשנת 2016.

לאומי קארד

לאומי קארד בע"מ (להלן: "לאומי קארד") הינה חברת כרטיסי אשראי העוסקת בהנפקת כרטיסי אשראי, סליקת עסקאות בכרטיסי אשראי, תפעול כרטיסי אשראי ומתן פתרונות תשלום ומוצרים פיננסיים.

הכנסות לאומי קארד הסתכמו בשנת 2017 בכ-1,217 מיליון ש"ח, לעומת כ-1,126 מיליון ש"ח בשנת 2016.

לאומי קארד סיימה את שנת 2017 ברווח נקי של 143 מיליון ש"ח. הרווח הנקי בנטרול השפעות חד פעמיות בשל מענק מיוחד לעובדי החברה ובגין הפרשה לתוכנית פרישה מרצון הסתכם בכ-190 מיליון ש"ח בהשוואה ל-184 מיליון ש"ח בשנת 2016. בשנת 2017 הרווח הנקי של לאומי קארד היווה 3.7% מסך הרווח הנקי של הקבוצה, זאת לעומת 5.2% בשנת 2016. בנטרול השפעה חד פעמית הרווח הנקי של לאומי קארד בשנת 2017 היווה 5.2% מסך הרווח הנקי של הקבוצה.

מגזר ההנפקה - לאומי קארד מנפיקה כרטיסים תחת המותגים ויזה ומסטרקארד, אשר באמצעותם ניתן לשלם בבתי העסק המכבדים מותגים אלו בארץ ובעולם. לאומי קארד מנפיקה כרטיסי אשראי משני סוגים:

כרטיסי אשראי המונפקים במשותף עם בנק לאומי ובנק מזרחי טפחות ללקוחותיהם, וכרטיסי אשראי המונפקים, לרוב בשיתוף פעולה עם גורמים עסקיים, ללקוחות כל הבנקים ("כרטיסי אשראי חוץ בנקאיים").

מספר הכרטיסים התקפים בידי לקוחות לאומי קארד הסתכם בסוף שנת 2017, טרם סיום ההתקשרות עם שופרסל כמפורט להלן, בכ-2.66 מיליון כרטיסים (מתוכם כ-1.65 מיליון כרטיסים בנקאיים וכ-1.01 מיליון כרטיסים חוץ-בנקאיים) לעומת כ-2.58 מיליון כרטיסים (מתוכם כ-1.66 מיליון כרטיסים בנקאיים וכ-920 אלפי כרטיסים חוץ-בנקאיים) בסוף שנת 2016 - גידול של כ-3.3%. שיעור הכרטיסים הפעילים עומד על 83% מסך הכרטיסים התקפים (לעניין זה "כרטיסים פעילים" הינם כרטיסים תקפים שביצעו לפחות עסקה אחת במהלך הרבעון האחרון).

סך מחזור ההנפקה של לאומי קארד בשנת 2017 (מחזור עסקאות שבוצע בכלל כרטיסי לאומי קארד במהלך התקופה, ללא משיכות מזומנים בארץ ובניכוי ביטולי עסקאות) הסתכם ב-80.4 מיליארד ש"ח (מתוכו כ-58.5 מיליארד עבור כרטיסים בנקאיים וכ-21.9 מיליארד עבור כרטיסים חוץ-בנקאיים) לעומת 74.0 מיליארד ש"ח בשנת 2016 (מתוכו כ-54.5 מיליארד עבור כרטיסים בנקאיים וכ-19.5 מיליארד עבור כרטיסים חוץ-בנקאיים) גידול של כ-8.7%.

מגזר הסליקה - לאומי קארד סולקת כרטיסי אשראי מסוג ויזה ומסטרקארד והחל מחודש מאי 2012 סולקת גם כרטיסי אשראי מסוג ישראכרט.

שירותי הסליקה כוללים הבטחת תשלום לבתי עסק שעימם לאומי קארד קשורה בהסכמי סליקה בגין שוברי עסקאות שבוצעו בכרטיסי אשראי מהסוגים שלאומי קארד סולקת, וזאת בתמורה לעמלה שנגבית על ידי לאומי קארד מבית העסק ("עמלת בית עסק"). בנוסף, מציעה לאומי קארד מוצרי אשראי ופתרונות פיננסיים לבתי העסק, כגון: הלוואות, ניכיון שוברים והקדמת תשלומים.

בהתאם לחוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה) התשע"ז-2017 הבנק נדרש למכור את חברת הבת, לאומי קארד. הפרשה בספרים שנרשמה בגין השפעת המס הצפויה לחול אם וכאשר הבנק ימכור את לאומי קארד בשווי המאזני שלה בספרים מוערכת בכ-71 מיליון ש"ח, על פי שיעור המס הידוע למועד פרסום הדוחות הכספיים.

¹ להגדרת חברות מוחזקות - ראה [ביאור 1.1](#).

בהתאם לחוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), התשע"ז-2017, החל מחודש פברואר 2019 הבנק יהיה מחויב לתפעל הנפקה של כרטיסי אשראי חדשים שיונפקו ללקוחות הבנק, באמצעות שני מתפעלי הנפקה, לכל הפחות, כאשר חלקו של מתפעל הנפקה כלשהו לא יעלה על 52% מהכרטיסים החדשים שיונפקו על ידי הבנק. לאור הוראה זו קיים הבנק משא ומתן עם שלוש חברות כרטיסי האשראי (לאומי קארד, ישראל כרטיס ו-כ.א.ל) להתקשרות בהסכמי תפעול הנפקה לגבי כרטיסים חדשים, וזאת לתקופה שתחילתה בשנת 2019. בסמוך למועד פרסום הדוח הגיע הבנק להסכמות עסקיות עם חלק מהחברות לגבי מרבית הפרטים המהותיים לקראת חתימה על הסכמי תפעול הנפקה.

בשנת 2006 התקשרה לאומי קארד עם חברת שופרסל בע"מ (להלן - "שופרסל") בהסכם להנפקת כרטיסי אשראי ללקוחות שופרסל. לצורך תפעול המיזם, על פי ההסכם, הוקמה "שופרסל פיננסיים שותפות מוגבלת" (להלן - "שופרסל פיננסיים") ובה רוכזה הפעילות הקשורה לכרטיסי אשראי שופרסל. ההסכם פירט, בין היתר, את חלוקת ההכנסות בין הצדדים. חלקה של לאומי קארד בשותפות - 16%.

ביום 29 באוגוסט 2017 הודיעה שופרסל ללאומי קארד כי אין ברצונה לחדש את הסכם הנפקת כרטיסי האשראי ובהמשך דיווחה שופרסל לבורסה כי חתמה על מסמך עקרונות עם חברה אחרת להנפקה ותפעול של כרטיסי האשראי ללקוחות המועדון. בהתאם להסכם בין שופרסל ללאומי קארד, הסתיים ההסכם ביום 18 בינואר 2018 כאשר לאומי קארד ממשיכה להפעיל את כרטיסי המועדון עד תום תוקף הכרטיס או עד ביטולם על ידי הלקוחות, לפי המוקדם, וזאת בהתאם להוראות ההסכם.

נכון ליום 31 בדצמבר 2017 הסתכם מספר כרטיסי האשראי התקפים בידי לקוחות המועדון בכ-503 אלפי כרטיסים. בנוסף, ביום 19 באוקטובר 2017 הודיעה שופרסל על כוונתה לפעול למימוש אופציית CALL לרכישת כל החזקות לאומי קארד בשופרסל פיננסיים וזאת בהתאם להערכת שווי לשופרסל פיננסיים שתבוצע על ידי מעריך שווי מוסכם. הליך מימוש האופציה כאמור טרם הסתיים. בהתאם לפרסומים בדיווחים המידיים של שופרסל ושל פז, במסגרת הליך מקביל למימוש החזקותיה של פז בשופרסל פיננסיים, התקבלה הערכת שווי לגבי שווייה של השותפות. הערכת השווי נוקבת בשווי של בין 730 מיליון ש"ח ל-865 מיליון ש"ח לשותפות. בשלב זה לא ניתן להעריך מה תהיה התמורה שתקבל לאומי קארד עבור מימוש החזקותיה בשופרסל פיננסיים.

ביום 16 בינואר 2018 הודיע בנק ישראל על כוונתו להפחית באופן מדורג את העמלה הצולבת בעסקאות חיוב נדחה. במקביל להודעה זו של בנק ישראל, פרסמה רשות ההגבלים העסקיים טיוטה לתנאי פטור הסליקה המקומי המופנה לחברות כרטיסי האשראי. בהתאם לטיוטת תנאי הפטור, העברת כספים בין מנפיק לסולק בגין עסקות המבוצעות בתשלום בודד, תתבצע לא יאחר מיום לאחר ביצוע העסקה. ביום 25 בפברואר 2018 הודיע בנק ישראל על עדכון המתווה שפורסם בהודעתו הקודמת לעניין הפחתת העמלה הצולבת בעסקאות חיוב נדחה וכן על הפחתה מדורגת בשיעור העמלה הצולבת בעסקאות חיוב מידי.

למידע נוסף בנוגע להודעת בנק ישראל ופרסום הרשות להגבלים עסקיים ראה [ביאור 1.26](#).

ביום 21 בינואר 2018 נחתם בין לאומי קארד לבין קבוצת פוקס - ויזל בע"מ הסכם להנפקה ותפעול של כרטיסי אשראי חוץ בנקאי ללקוחות פוקס, שמבוסס על מועדון Dream Card, המונה כיום כ-1.4 מיליון לקוחות.

לאומי פרטנרס בע"מ

לאומי פרטנרס מהווה את זרוע הבנקאות להשקעות של קבוצת לאומי.

את שנת 2017 סיימה לאומי פרטנרס ברווח של כ-180 מיליון ש"ח אשר נבע בעיקר מהשקעות ומהכנסות מעמלות בהשוואה לרווח של כ-154 מיליון ש"ח בשנת 2016.

ההון העצמי הסתכם ב-31 בדצמבר 2017 ב-1,641 מיליון ש"ח, לעומת 1,472 מיליון ש"ח בסוף 2016.

לאומי פרטנרס עוסקת בארבעה תחומי פעילות עיקריים:

1. ניהול תיק ההשקעות הריאליות של קבוצת לאומי

לאומי פרטנרס (להלן - החברה) עוסקת בייזום, איתור וביצוע של השקעות ישירות ועקיפות בחברות, בפרויקטים ובקרנות השקעה פרטיות.

מדיניות ההשקעות הריאליות של קבוצת לאומי מותאמת לתאבון הסיכון שלה ולמגבלות חוק הבנקאות (רישוי), ולפיכך כוללת החזקות מיעוט בלבד (עד 20% מכל אחד מאמצעי השליטה, וללא שליטה). החברה מתמקדת בהשקעות בעלות אופק בינוני וארוך, המתאימות למדיניות שנקבעה. אסטרטגיית ההשקעות הריאליות קובעת העדפה לחברות פרטיות ולהיתכנות מימוש גבוהה.

בהתאם להנחיה שהתקבלה מבנק ישראל ביום 23 במרס 2015, על היקף ההשקעה הריאלית המרבי להצטמצם עד ליום 1 בינואר 2017 ל-2.5 מיליארד ש"ח. ליום 1 בינואר 2017 היקף ההשקעות הריאליות עומד במגבלה זו. הבנק פנה לבנק ישראל ביום 24 בינואר 2017 בבקשה להגדיל בהדרגה את היקף ההשקעות הריאליות בקבוצת לאומי עד לסכום מירבי של 3.5 מיליארד ש"ח. ביום 31 במרס אישר בנק ישראל את הבקשה.

במהלך שנת 2017 החברה השקיעה כ-152 מיליון ש"ח בחברות והעמידה הלוואות מזנין בהיקף של כ-118 מיליון ש"ח. כמו כן התחייבה להשקעות נוספות בסך של כ-266 מיליון ש"ח. יתרת ההתחייבויות של החברה להשקעה בקרנות ההשקעה הפרטיות הסתכמה ב-31 בדצמבר 2017 בכ-346 מיליון ש"ח. יתרת ההשקעות הריאליות של החברה ליום 31 בדצמבר 2017 היא כ-2.2 מיליארד ש"ח.

ביום 24 בדצמבר 2017 נחתם הסכם מחייב בין לאומי פרטנרס, ובין ביטוח ישיר השקעות פיננסיות בע"מ (להלן - ביטוח ישיר). בכפוף להתקיימות התנאים המתלים שנקבעו בהסכם, ירכשו לאומי פרטנרס ומשקיעים נוספים מניות רגילות של ביטוח ישיר, שתהווה לאחר הנפקתן כ-20% מהונה המונפק והנפרע של ביטוח ישיר (חלקה של לאומי פרטנרס - 10% לאחר ההקצאה), זאת לפי שווי חברה של כ-1.56 מיליארד ש"ח, כמפורט בדיווח המייד מיום 13 בדצמבר 2017.

2. חיתום, יעוץ וניהול של גיוסי הון פרטיים וציבוריים בישראל

באמצעות חברת הבת לאומי פרטנרס חתמים בע"מ, מעניקה החברה מגוון רחב של שירותים בתחום החיתום והייעוץ לחברות ולבעלי ענין.

בשנת 2017 הייתה לאומי פרטנרס חתמים בין חברות החיתום המובילות בשוק ההון הישראלי. לאומי פרטנרס חתמים השתתפה בהנפקות ציבוריות בהיקף כולל של כ-42 מיליארד ש"ח, והובילה כ-28 הנפקות ציבוריות בהיקף של כ-15 מיליארד ש"ח.

3. יעוץ וניהול תהליכי מיזוגים ורכישות (M&A) וגיוסי הון

השירותים ניתנים לחברות ישראליות וזרות המבקשות לבצע התרחבות אסטרטגית באמצעות רכישות, או למשקיעים או בעלי שליטה המעוניינים למכור או להקטין את השקעותיהם. סל השירותים במסגרת זו כולל: סיוע באפיון הצרכים והמטרות האסטרטגיים של החברה, אפיון ההשקעה/משקיע האופטימלי להגשמת מטרות אלה, איתור על בסיס גלובלי של מטרות ההשקעה/משקיעים, סיוע ביצירת מגעים עם חברת המטרה, ליווי המו"מ עד למיצויו, בניית עסקה (Deal Structuring) באופן שישרת את מטרות הלקוח, וסיוע בגישה למקורות מימון לעסקה.

בפעילותה משתפת לאומי פרטנרס פעולה עם בתי השקעות וגורמים אחרים בארץ ובחו"ל.

4. ביצוע ניתוחים כלכליים והערכות שווי

החברה, באמצעות חברת הבת לאומי פרטנרס מחקרים, עוסקת בביצוע ניתוחים כלכליים והערכות שווי בעיקר לקבוצת לאומי וכן לגופים כלכליים חיצוניים.

לאומיסק בע"מ

לאומיסק הוקמה בינואר 2014 כזרוע הבנקאות להייטק של קבוצת לאומי, מתוך הכרה בהייטק הישראלי כמנוע הצמיחה של המשק הישראלי. החברה הינה חברה בבעלות מלאה של בנק לאומי לישראל ומטרתה להמשיך ולבסס את מעמד לאומי כבנק המוביל בישראל במימון ובפיתוח מוצרים ושירותים מותאמים לתעשייה.

בחלוף ארבע שנות פעילות, לאומי היא הקבוצה הבנקאית המובילה עבור תעשיית ההיי טק בישראל, כאשר במהלך השנים האחרונות, לאומי השיג גידול משמעותי בפעילות מול לקוחות מתעשיית ההייטק;

בשנת 2017 התבצעה קפיצת מדרגה משמעותית בפעילות לקוחות ההיי טק, אשר הושלמה עם הקמת "לאומיסק ביזנס סנטר" כחלק מהמערך המסחרי.

לאומיסק ביזנס סנטר משרת כיום אלפי לקוחות הייטק, החל מחברות הזנק וכלה בקרנות הון סיכון, חממות, משקיעים וכו'. במקום אחד, במודל שירות המותאם לצרכים הספציפיים של כל לקוח.

במקביל, לאומיסק ביססה את מובילות קבוצת לאומי גם במוקדי ההייטק בשלוחות בחו"ל - ניו-יורק, פאלו-אלטו ולונדון. הפעילות בסין, שעיקרה מיקוד ביצירת ערך לחברות הישראליות באמצעות קישור לחברות הענק הסיניות, משלימה את הפריסה הבינלאומית של מוקדי ההייטק.

באוקטובר 2017 נחתם הסכם שיתוף פעולה ראשון מסוגו עם בורסת הנאדס"ק בקשר עם חברות ישראליות בצמיחה המעוניינות להסחר בנאדס"ק.

בינואר 2018 חודש, בסיוע לאומיסק, ההסכם בין לאומי לבין ה-EIF (European investment fund) - הקרן של האיחוד האירופאי, במסגרתו יוכל לאומי להעמיד אשראי בהיקף של 200 מיליון דולר לעסקים המשקיעים בחדשנות טכנולוגית בגיבוי חלקי של הקרן. ההסכם בתוקף עד אוגוסט 2020.

חברה לנאמנות של בנק לאומי לישראל בע"מ

החברה נוסדה בשנת 1939 והינה בבעלות מלאה של לאומי. החברה עוסקת בשירותי נאמנות ללקוחות פרטיים, לקוחות עסקיים ולקוחות שוק ההון.

ביום 22 בפברואר 2018 התקשר הבנק בהסכם מחייב עם הרמטיק נאמנות (1975) בע"מ למכירת השליטה בחברה לנאמנות כמפורט בדיווח המידי מיום 22 בפברואר 2018.

חברות מאוחדות (שלוחות) בחו"ל

סך כל ההשקעות של הבנק (כולל השקעות בשטרי הון) בשלוחות בחו"ל בסוף 2017 הסתכם ב-4,143 מיליון ש"ח בהשוואה ל-4,416 מיליון ש"ח בסוף 2016. התרומה של השלוחות בחו"ל לרווח הנקי בשקלים של הקבוצה בשנת 2017 הסתכמה ברווח בסך 191 מיליון ש"ח לעומת הפסד בסך 67 מיליון ש"ח בשנת 2016.

לבנק שלוחות בארה"ב, בריטניה ורומניה. בנוסף, הבנק מפעיל נציגות בסין.

הבנק בתהליך פירוק מרצון של שלוחת לוקסמבורג, שלוחת שוויץ ושלוחת לטין אמריקה, אשר ביחס אליהן הוחזרו הרשיונות הבנקאיים כבר בעבר.

למידע נוסף בנוגע לתרומת השלוחות לרווח הקבוצה - ראה [ביאור 15](#).

בנק לאומי ארה"ב

בנק לאומי ארה"ב (BLUSA) התאגד בשנת 1968 והוא בעל רישיון לבנק מסחרי ממדינת ניו יורק וחבר ב-FDIC (החברה לביטוח פיקדונות).

BLUSA מחזיקה שליטה מלאה ב-LISI, הפועלת בעיקר בתחום מסחר בניירות ערך עבור לקוחות BLUSA.

BLUSA עוסק בבנקאות מסחרית, בעיקר מימון חברות מקומיות בסדר גודל בינוני (Middle Market) ומול חברות ישראליות, וכן בבנקאות פרטית לתושבי ארה"ב ולתושבי חוץ. עיקר הפעילות המסחרית הינה בתחומי נדל"ן, הייטק, בתי אבות ומוסדות סיעודיים, מימון מדיה ומסחר. BLUSA פועלת באמצעות חמישה סניפים בניו יורק, קליפורניה, פלורידה ואילינוי.

ביום 22 בינואר 2018 התקשר הבנק בהסכם להכנסת שותפים אסטרטגיים ל-BLUSA. בכפוף להתקיימות התנאים המתלים שנקבעו בהסכם, השותפים האסטרטגיים ירכשו כל אחד 7.5% מהון המניות של Bank Leumi Corporation, תאגיד אמריקאי באמצעותו מחזיק הבנק את השליטה ב-BLUSA, כמפורט בדיווח מידי מיום 22 בינואר 2018.

להלן נתונים עיקריים של BLUSA

ליום 31 בדצמבר			
	2017	2016	השינוי
	במיליוני דולר		
סך מאזן	7,026	7,420	(394)
אשראי לציבור	4,925	4,462	463
פיקדונות הציבור	5,286	6,132	(846)
הון המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי	678	636	42
תיק ניירות ערך לקוחות	4,524	4,038	486
רווח נקי	37	26	11
תשואה להון (%)	7.38	4.02	

הגידול ברווח הנקי בשנת 2017 לעומת שנת 2016 נובע בעיקר מגידול בהכנסות ריבית מאשראי לציבור כתוצאה מגידול בתיק האשראי של BLUSA לצד גידול בהכנסות שאינן מריבית. הגידול קוזז חלקית על ידי גידול בהפרשה למס בעקבות רפורמת המס בארה"ב בה הופחת שיעור מס החברות בארצות הברית מ-35% ל-21%, עבור שנות מס המתחילות מ-2018.

בנק לאומי בריטניה (BLUK)

בנק לאומי בריטניה פי.א.ל.סי. (בנק לאומי בריטניה) נוסד בשנת 1959 וממשיך בפעילות הקבוצה באנגליה, שהחלה בשנת 1902. לאומי בריטניה מחזיקה שליטה מלאה ב-Leumi ABL Limited, הפועלת בעיקר בתחום של מימון חייבים.

בנק לאומי בריטניה עוסק בבנקאות מסחרית ופרטית. פעילות הבנקאות המסחרית כוללת מימון נדל"ן, סחר בינלאומי, מימון מדיה בעיקר באירופה, מימון עסקים הקשורים עם ישראל וחברות ישראליות הפועלות בבריטניה. מימון הנדל"ן כולל מימון מגוון

פעילויות בבריטניה ובמערב אירופה ובכלל זה השקעות ופיתוח של נדל"ן למגורים ומימון נדל"ן מסחרי (בעיקר בתי מלון, בתי אבות ומעונות סטודנטים). המימון ניתן הן ללקוחות מקומיים והן לתושבי חוץ (בעיקר ישראלים).

בנק לאומי בריטניה מפוקח על ידי ה-PRA (Prudent Regulation Authority) וה-FCA (Financial Conduct Authority) שהינן זרועות של הבנק המרכזי בבריטניה.

להלן נתונים עיקריים של בנק לאומי בריטניה (BLUK)

ליום 31 בדצמבר			
	השינוי	2016	2017
באחוזים		במיליוני ליש"ט	
סך מאזן	(181)	1,740	1,559
אשראי לציבור	(62)	1,175	1,113
פיקדונות הציבור	(158)	1,201	1,043
הון המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי	24	184	208
תיק ניירות ערך לקוחות	(107)	133	26
רווח נקי	(5)	17	12
תשואה להון (%)		11.51	6.32

הרווח הנקי של BLUK הסתכם בשנת 2017 בסך של 12 מיליון ליש"ט, קיטון של 29.4% לעומת תקופה מקבילה. התרומה לרווח בשקלים הסתכמה לסך של כ-48 מיליון ש"ח לעומת הפסד של כ-64 מיליון ש"ח אשתקד.

בנק לאומי רומניה

לאומי רומניה הינו תאגיד בנקאי ברומניה, אשר נרכש בשנת 2006. הבנק מפעיל 14 סניפים, ועוסק בפעילות פיננסית הכוללת בין היתר קבלת פיקדונות, מתן אשראי, סחר בינלאומי ופעילות במט"ח. פעילות הבנקאות המסחרית כוללת מימון נדל"ן, מימון לקוחות ישראלים הפועלים ברומניה ומימון עסקים מקומיים קטנים ובינוניים.

ביום 28 בדצמבר 2017 לאומי חתם על הסכם עקרונות עם קרן ההשקעות הבריטית Argo Capital Management Limited, למכירת מלוא אחזקותיו של הבנק בבנק לאומי רומניה. השלמת העסקה, ככל שתושלם, צפויה במהלך 2018. לא צפויה השפעה מהותית על התוצאות הכספיות של הבנק כתוצאה מהמכירה, כמפורט בדיווח מידי מיום 3 בינואר 2018.

להלן נתונים עיקריים של בנק לאומי רומניה

ליום 31 בדצמבר			
	השינוי	2016	2017
באחוזים		במיליוני רון	
סך מאזן	(81)	1,264	1,183
אשראי לציבור	56	753	809
פיקדונות הציבור	(109)	813	704
הון המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי	17	162	179
תיק ניירות ערך לקוחות	-	-	-
רווח נקי	5	12	17
תשואה להון (%)		7.45	9.60

1 רון = 0.257 דולר (בסוף 2016 - 0.232 דולר).

הרווח הנקי של לאומי רומניה הסתכם בשנת 2017 בסך של 17 מיליון רון, גידול של 41.7% לעומת תקופה מקבילה. הגידול ברווח נובע מהכנסות מביטול הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי, אשר נרשמה בשנת 2016 ובוטלה בשנת 2017 כתוצאה משינוי רגולטורי.

החשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם

ניהול סיכונים בלאומי

ניהול סיכונים והשאת תשואה הולמת כנגדם עומדים בבסיס הפעילות העסקית של הבנק. הסיכונים המרכזיים אותם מנהל הבנק הינם סיכונים פיננסיים: סיכוני אשראי שהינם אינטגרליים בעיסוק הליכה של הבנק וכן סיכוני שוק ונזילות. כמו כן, לצד ניהול הסיכונים העסקיים, פעילות הבנק מייצרת סיכונים נלווים אשר ניהולם הנו תנאי הכרחי לעמידה במטרות השוטפות ובמטרות ארוכות הטווח של הקבוצה. בין סיכונים אלה נכללים סיכונים תפעוליים, לרבות סיכונים טכנולוגיים וסייבר, סיכונים משפטיים, סיכוני רגולציה, סיכוני מוניטין, סיכוני ציות, סיכוני הבנקאות ההוגנת (conduct) וסיכון אסטרטגי.

המטרות העיקריות של ניהול הסיכונים בלאומי הינן שמירה על יציבות הקבוצה ותמיכה בהשגת היעדים העסקיים. מטרות אלו מושגות תוך עמידה בתיאבון הסיכון שהוגדר, במדיניות ובמגבלות הנגזרות מהם, אשר יוצרים גבולות גזרה לפעילות העסקית. מסגרת זו מנוהלת בכפוף למנגנוני בקרה ודיווח נאותים.

בבנק מתבצעת פעילות מתמדת לשדרוג תשתית ניהול הסיכונים וניתוח תמונת הסיכון, דבר המאפשר קבלת החלטות באופן מושכל.

המבנה הארגוני של ניהול הסיכונים בקבוצת לאומי

ניהול הסיכונים בלאומי מבוסס על שלושה "קווי הגנה" כפי שנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 310 - "ניהול סיכונים".

1. קו הגנה ראשון - הנהלות קווי העסקים, לרבות פונקציות תומכות, כגון: ניהול טכנולוגית המידע, נושאות באחריות מלאה לניהול הסיכונים המובנים במוצרים, בפעילויות, בתהליכים ובמערכות הנתונות לאחריותם וליישום סביבת בקרה נאותה על פעילותה באמצעות תהליכי זיהוי, מדידה, ניטור, בקרה, הפחתה ודיווח.

2. קו הגנה שני - החטיבה לניהול סיכונים, שהנה פונקציה בלתי תלויה, האחראית לתכנון ולפתוח של מסגרת העבודה הכוללת לניהול סיכונים בבנק. תחומי האחריות המרכזיים של החטיבה לניהול סיכונים עומדים בהגדרת הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 310, לרבות אחריות על ניהול הסיכונים ברמת הקבוצה והבנק, הובלה בכתיבת מדיניות הסיכונים של לאומי בכל הסיכונים המרכזיים, סיוע לדירקטוריון בגיבוש תיאבון הסיכון של הבנק והובלת תהליך הערכת נאותות הלימות ההון (ICAAP) על רכיביו השונים.

כמין כן, אחראית החטיבה על סמכויות בפעילויות האשראי והשוק, אחריות על מעקב ובקרה אחר מגבלות תיאבון הסיכון העיקריות, אחריות על קביעת מסגרת העבודה לניהול סיכון הבנקאות ההוגנת (conduct), פיתוח ותיקוף מודלים, הערכת הסיכונים ותיקוף הדירוג הפנימי של הלווה בתיקים ספציפיים באשראי על פי ספים שנקבעו, אחריות כוללת לנאותות הסיווגים וההפרשות באשראי וחישוב ההפרשה הקבוצתית, מעורבות בניהול סיכונים בפרויקטים מרכזיים ואסטרטגים בזמן אמת, ביצוע ניתוחים בלתי תלויים בעת קבלת החלטות אסטרטגיות ובתהליכי אישור של מוצרים חדשים ויצירת תמונה כוללת ועדכנית של הסיכון לצורך קבלת החלטות.

קו ההגנה השני כולל פונקציות נוספות, כגון: היועץ המשפטי הראשי של הבנק האחראי על ניהול הסיכונים המשפטיים וניהול סיכוני הציות וחטיבת החשבונאות אשר באחריותה הדיווח הכספי וה-SOX.

3. קו הגנה שלישי - הביקורת הפנימית הכפופה ישירות לדירקטוריון. באחריות הביקורת הפנימית ביצוע סקירה בלתי תלויה ואובייקטיבית תוך אתגור של הבקורות, התהליכים, והמערכות לניהול הסיכונים בתאגיד הבנקאי. הביקורת מתבצעת לרוב בדיעבד, על קו ההגנה הראשון והשני תוך וידוא יישום ההנחיות של ההנהלה והדירקטוריון.

דירקטוריון הבנק אחראי, בין השאר, על התוויית אסטרטגית הסיכון הכוללת לרבות תיאבון הסיכון, פיקוח על מסגרת ניהול הסיכונים בקבוצה, אישור מדיניות ניהול סיכונים עבור כל אחד מהסיכונים המהותיים, פיקוח ואתגור של רמות הסיכון אליהם נחשפים הקבוצה והבנק תוך וידוא הלימה לתיאבון הסיכון.

מנהלת הסיכונים הראשית, אשר הינה חברת הנהלת הבנק וראש החטיבה לניהול סיכונים, אחראית להובלת ניהול הסיכונים העיקריים בקבוצה ובבנק.

בכפוף למנהלת הסיכונים הראשית מכהנים ראשי אגפים לניהול סיכוני אשראי, סיכוני שוק, סיכונים תפעוליים וסיכון תשואה כולל, וראש מערך נס"א העוסק בסיכוני אשראי ברמת העסקה הבודדת. בכל חברת בת בארץ ובחו"ל מונה מנהל סיכונים ראשי אשר כפוף ניהולית למנכ"ל חברת הבת ובכפיפות עקיפה (Dotted Line) למנהלת הסיכונים הראשית של הקבוצה.

סיכונים עיקריים הגלומים בפעילות הבנק

הסיכונים העיקריים הגלומים בפעילות הבנק הנם [סיכוני אשראי](#), [סיכוני שוק](#), [סיכון נזילות](#) ו**סיכונים תפעוליים** המפורטים בהמשך הפרק.

שינויים בסביבת הסיכון והשפעתם על הקבוצה

בבחינת סביבת הסיכונים השונים, נציין שלא חלו השנה שינויים משמעותיים במפת הסיכונים והאיזמים, אך חלו שינויים בעוצמה היחסית של הסיכונים השונים. המערכת הבנקאית בארץ ובעולם, ובכלל זה קבוצת לאומי, מושפעת מאד מסיכונים הקשורים לרגולציה ולחקיקה, לסביבה מאקרו-כלכלית תנודתית, לשינויים החלים על המודל העסקי ובכלל זה המעבר ל"בנקאות החדשה" המבוססת על הדיגיטל ומגמות חברתיות וצרכניות.

ההליך ה-ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process)

תהליך הערכת הלימות ההון (ICAAP) משמש לצורך בחינת היקף ההון הדרוש לתמיכה בסיכונים השונים, הן במצב עסקים רגיל והן תחת תרחיש קיצון, שהקבוצה חשופה אליהם, על מנת לוודא שהון הקבוצה בפועל עולה על דרישות ההון האמורות בכל זמן. במסגרת התהליך הוגדרו תיאבון הסיכון ויכולת הנשיאה בסיכון, נערך תהליך מקיף של מיפוי והערכת הסיכונים אליהם הקבוצה חשופה.

מביצוע התהליך עולה כי לבנק יש הון ונזילות הולמים להתמודדות עם כלל הסיכונים שזוהו, הן במצב עסקים רגיל והן בהתממשות תרחישי קיצון חמורים.

תוצרי התהליך מרוכזים במסמך ה-ICAAP שהוגש למפקחת על הבנקים בדצמבר 2017. תהליך זה ייבחן על ידי הפיקוח על הבנקים כחלק מ"תהליך הסקירה הפיקוחי" (SREP - Supervisory Review Process).

תיאבון הסיכון של הקבוצה

תיאבון הסיכון של הקבוצה מתווה את גבולות הגזרה לפעילות העסקית, הן בשגרה והן תחת תרחיש קיצון. תיאבון הסיכון מותאם לאסטרטגיה של לאומי ולגבולות המיקוד העסקי שבהם בחר להתמקד בפועל ובראייה צופה פני עתיד. תיאבון הסיכון מתייחס לאופן ההתנהלות של לאומי בזיהוי, מדידה, בקרה, ניהול והפחתה של הסיכונים, כאשר להתנהלות זו השפעה ישירה על פרופיל הסיכון השיורי של הקבוצה. מגבלות תיאבון הסיכון נבחנות מידי שנה ומאושרות על ידי הדירקטוריון במסגרת תהליך ה-ICAAP. בדצמבר 2017 אושרר תיאבון הסיכון של הקבוצה כחלק ממסמך ה-ICAAP.

מסמך תיאבון הסיכון מהווה נקודת ייחוס למסמכי המדיניות הספציפיים לכל סוג סיכון אשר בהם מפורטות מגבלות סיכון נוספות והנחיות לניהול הסיכון.

הצהרת תיאבון הסיכון של הקבוצה דנה בהיקף וסוגי הסיכון המצרפי שהבנק מעוניין לשאת על מנת להשיג את היעדים העסקיים שלו. נקבעו מדדים בתחומים שונים, הן כמותיים והן איכותיים, המבוססים על הנחות צופות פני עתיד אשר מבטאים את הצהרות תיאבון הסיכון המצרפי של הקבוצה.

בעת התווית תיאבון הסיכון מחושבת באופן שוטף קיבולת הסיכון - רמת הסיכון המקסימלית שהקבוצה יכולה לשאת, ללא הפרת מגבלות הון, מינוף, נזילות, התחייבויות ומגבלות רגולטוריות אחרות, לרבות מנקודת מבט של בעלי המניות והלקוחות. קיבולת הסיכון נבחנת, בין השאר, באמצעות ביצוע מבחני רגישות ותרחישי קיצון.

שימוש במבחני קיצון במסגרת ניהול הסיכונים

ביצוע מבחן קיצון אחיד הינו סטנדרט בין-לאומי מקובל ונדרש בהתאם להמלצות ועדת באזל, ותורם להבנת מוקדי הסיכון להם חשופה המערכת הבנקאית ובנק בודד. תהליך זה מחזק את השקיפות במערכת הבנקאית, מאפשר לבחון את עמידותם של התאגידים הבנקאיים במצב של התפתחות תנאי שוק שליליים ולהשוות ביניהם. התהליך תומך בשיפור המתודולוגיות והבנת גרמי הסיכון בתאגידים הבנקאיים ובפיקוח על הבנקים.

החל משנת 2012 הפיקוח על הבנקים בבנק ישראל עורך מבחן קיצון מאקרו-כלכלי למערכת הבנקאית המבוסס על תרחיש אחיד. במסגרת זו אומד הבנק, כמו שאר הבנקים בישראל, את תוצאות המבחן באמצעות מגוון של מודלים ומתודולוגיות המתבססות גם על "הערכות מומחה" סובייקטיביות.

בבסיס מבחני הקיצון האחידים המועברים אחת לשנה לבנקים קיימים שני תרחישים מאקרו כלכליים שנבנו על ידי בנק ישראל: תרחיש בסיס ותרחיש קיצון אשר משתנה משנה לשנה. חשוב לציין כי התרחישים המובאים בחשבון אינם בגדר תחזית, אלא תרחישים היפותטיים שנועדו לבחון את עמידות התאגידים הבנקאיים בסביבה מאקרו כלכלית חמורה מאוד.

הפיקוח על הבנקים משלב את תוצאות מבחן הקיצון האחיד כרכיב משלים בתהליכי ההערכה הפיקוחיים (SREP). לרבות התייחסות כמותית ואיכותית. במקביל נדרשים התאגידים הבנקאיים לשלב את מבחן הקיצון האחיד בתהליך פנימי להערכת הנאותות הונית בבנקים (ICAAP).

בנק לאומי ביצע במהלך הרבעון הראשון של שנת 2017 תרחיש קיצון אחיד לשנים 2016-2017 (תרחיש קיצון גלובלי), אשר נערך לפי הנחיות ודרישות בנק ישראל.

בנוסף, בקבוצת לאומי קיים סט של מבחני קיצון פנימיים המתעדכן באופן שוטף, במטרה לבחון מוקדי סיכון עיקריים לאור ההתפתחויות השונות בסביבה בה פועל הבנק, כמו שינויים בסביבה העסקית, דרישות רגולציה וכיוצ"ב. סט התרחישים של לאומי כולל, בין השאר, תרחיש מערכתי גלובאלי, תרחיש מערכתי מקומי ומגוון תרחישים ממוקדים בנושאים מגוונים.

השפעת מבחני הקיצון החמורים ביותר נבחנת גם לגבי תכנון ההון של הקבוצה במטרה לבדוק שהקבוצה עומדת בכל המגבלות הרגולטוריות והפנימיות שנקבעו בקשר להתממשות התרחישים.

למידע נוסף ראה פרק ניהול סיכונים בלאומי [בדוח על הסיכונים](#).

סיכוני אשראי

אשראי הינו פעילות ליבה מרכזית של הבנק והקבוצה, המתקיימת באופן מבוזר במספר קווי עסקים.

סיכון האשראי הינו סיכון של הבנק להפסד כתוצאה מהאפשרות שלווה/צד נגדי לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי התאגיד הבנקאי, כפי שסוכמו.

פעילויות היוצרות סיכון אשראי כוללות סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות: אשראי לציבור, אשראי לבנקים, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים, השקעות באגרות חוב, החזקות הוניות, עסקאות במכשירים נגזרים, ערבויות, התחייבויות לא מנוצלות למתן אשראי ומסגרות לא מנוצלות.

הבנק מיישם מדיניות כוללת לניהול סיכון האשראי בהתאם לנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311 ובהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 314 ובכלל זה האחריות של ההנהלה והדירקטוריון. כמו כן, הבנק מקפיד על ניהול הסיכון בהתאם להנחיות ודרישות נוספות שנכללות בהוראות הפיקוח על הבנקים תוך יישום ממשל תאגידי שכולל שלושה "קווי הגנה".

מסמך מדיניות אשראי וסיכוני אשראי ברמה קבוצתית מהווה ביטוי מרכזי לאסטרטגיית סיכון האשראי של הבנק ומתווה את המסגרת ואת עקרונות העל למסמכי המדיניות של הבנק ושל כל אחת מחברות הבנות בקבוצה, בארץ ובחו"ל. בנוסף, כולל מסמך זה את המגבלות בתחום האשראי שמוגדרות ומנהלות ברמה הקבוצתית.

ההליכי ניהול ובקרה

בתחום ניהול האשראי מתקיימים תהליכי בקרה ומעקב אחר הסיכונים תוך התאמתם למאפייני הלקוחות והיחידות הארגוניות בהן הם מטופלים. בהמשך למהלכים שבוצעו בשנים האחרונות, כגון: הקמת מרכזים מתמחים לתחום האשראי ומיזוג פעילות המשכנתאות בחטיבה הקמעונאית, בוצעו במהלך 2017 צעדים נוספים שתרמו לשיפור הבקרה ומעקב בסיכון האשראי. העיקרי שבהם הינו מעבר ל-4 מערכים המאפשרים מיקוד טוב יותר בסגמנטי הלקוחות השונים, ואשר הינו בהלימה לאופן ניהול הסיכון המתאים למאפיינים הייחודיים של כל סגמנט.

בנוסף לטיפול והבקרה ברמת האשראי הפרטני מוקדשים משאבים ניכרים לניהול תיק האשראי כמכלול וסגמנטים מתוכו ובכלל זה מעקב וניטור אחר מוקדי הריכוזיות הרלוונטיים.

הדיווח על סיכוני האשראי

הבנק מקפיד על קיום דיווח שוטף ועדכני לגורמי הנהלה, דירקטוריון ולפיקוח על הבנקים. קווי הדיווח מוגדרים ומתקיימים הן ברמת הלווים הפרטניים והן ברמת הניטור אחר תיק האשראי כמכלול וסגמנטים מתוכו.

כלים לניהול סיכון אשראי

בניהול סיכון האשראי נעשה שימוש גם במודלים כמותיים לדירוג פנימי של סיכון הלווים ולהערכה ומעקב אחר הסיכון ברמת התיק, כאשר הדירוג הפנימי של הלווים הינו נדבך מרכזי בתהליך קבלת החלטות ותמחור האשראי ובמעקב אחר איכותו לאורך זמן.

שני כלים עיקריים משמשים את הבנק באמידת הדירוג הפנימי של הלווים: מערכת דירוג המיועדת ללקוחות קמעונאיים ומבוססת על מאפייני פעילות הלקוח לאורך זמן, ומערכת דירוג לווים המיועדת ללווים עסקיים-מסחריים ומבוססת על שאלוני מומחה מובנים. המודלים שעל פיהם מבוצע הדירוג במערכות ה"נ"ל מתוקפים ומנוטרים באופן שוטף.

סיכון אשראי בעייתי ונכסים שאינם מבצעים

31 בדצמבר 2017			
	מאזני	חוץ מאזני	כולל
במיליוני ש"ח			
1. סיכון אשראי בעייתי:^(א)			
סיכון אשראי פגום	2,925	253	3,178
סיכון אשראי נחות	942	52	994
סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת ^(ב)	2,874	950	3,824
סך הכל סיכון אשראי בעייתי	6,741	1,255	7,996
מזה: חובות שאינם פגומים, בפיגור של 90 ימים או יותר ^(ב)	909	-	909
2. נכסים שאינם מבצעים:			
חובות פגומים	2,257	-	2,257
נכסים שהתקבלו בגין אשראים שסולקו	13	-	13
סך הכל נכסים שאינם מבצעים	2,270	-	2,270

31 בדצמבר 2016			
	מאזני	חוץ מאזני	כולל
במיליוני ש"ח			
1. סיכון אשראי בעייתי:^(א)			
סיכון אשראי פגום	3,657	331	3,988
סיכון אשראי נחות	1,271	81	1,352
סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת ^(ב)	2,787	1,284	4,071
סך הכל סיכון אשראי בעייתי	7,715	1,696	9,411
מזה: חובות שאינם פגומים, בפיגור של 90 ימים או יותר ^(ב)	1,003	-	1,003
2. נכסים שאינם מבצעים:			
חובות פגומים	3,223	-	3,223
נכסים שהתקבלו בגין אשראים שסולקו	14	-	14
סך הכל נכסים שאינם מבצעים	3,237	-	3,237

(א) סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.

(ב) לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור ובגין הלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

הערה: סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני מוצג לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

תנועה ביתרת פגומים

31 בדצמבר		
2016	2017	
במיליוני ש"ח		
3,921	3,653	יתרת חובות פגומים לתחילת השנה
1,559	1,067	חובות שסווגו כחובות פגומים במהלך השנה
(162)	(70)	חובות שחזרו לסיווג שאינו פגום
(292)	(381)	מחיקות חשבונאיות
30	49	גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות
(1,403)	(1,400)	אחר ^(א)
3,653	2,918	יתרת פגומים לסוף השנה

(א) שינוי נטו ביתרת החובות הפגומים לתחילת שנה.

להלן פירוט מדדי סיכון האשראי

31 בדצמבר		
2016	2017	
באחוזים		
1.38	1.08	שיעור יתרת אשראי לציבור פגום מיתרת האשראי לציבור
0.38	0.34	שיעור יתרת אשראי לציבור שאינו פגום שנמצא בפיגור של 90 ימים או יותר מיתרת האשראי לציבור
2.90	2.48	שיעור סיכון אשראי בעייתי בגין הציבור מסיכון אשראי כולל בגין הציבור
1.21	0.83	שיעור אשראי לציבור פגום שאינו צובר הכנסות ריבית (NPL) מסך האשראי לציבור
(0.05)	0.06	שיעור ההוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור
(0.02)	(0.14)	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור הממוצעת

גילוי, הערכה, סיווג, וכללי הפרשה להפסדי אשראי

בנושא הוצאות בגין הפסדי אשראי וסיווג חובות בעייתיים הבנק פועל בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים שנכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2011 והעדכונים של הוראות אלו ממועד זה. הבנק נוהג לאמוד, להעריך ולעדכן את גובה ההפרשה להפסדי אשראי באופן שוטף, בהתאם לניסיון העבר, ניתוח מצבם של הלווים הנבחנים באופן פרטני, וכן בהתאם לתחזיות כלכליות והערכות לגבי השווקים והסקטורים העסקיים השונים.

ההפרשה להפסדי אשראי בהתייחס לתיק האשראי נחלקת להפרשה פרטנית ולהפרשה קבוצתית.

ההוצאות בגין הפסדי אשראי לשנת 2017 הסתכמו ב-172 מיליון ש"ח, המהווה שיעור של כ-0.06% מתיק האשראי לציבור, השיעור הושפע ממספר גורמים עיקריים:

- שיעור נמוך של הפרשות פרטניות לאור העדר הפרשות בגין לקוחות בולטים.
- היקפי גבוהים משמעותיים, ובכלל זה בגין חובות שנמחקו חשבונאית.

למידע נוסף בנוגע להפרשות ראה [ביאור 13](#).

להלן פירוט סיכון הפרשה להפסדי אשראי

31 בדצמבר	
2016	2017
באחוזים	
1.5	1.4
שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור	
109.0	128.4
שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור פגום	
85.5	97.9
שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור, מיתרת אשראי לציבור פגום בתוספת יתרת אשראי לציבור אשר נמצא בפיגור של 90 ימים או יותר	
(1.2)	(10.2)
שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור	

למידע נוסף בנוגע להוראות מדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי ראה פרק מדיניות חשבונאית קריטית, [הפרשה להפסדי אשראי וסיווג חובות בעייתיים](#).

ריכוזיות האשראי

סיכון הריכוזיות מוגדר כחשיפה בודדת או קבוצה של חשיפות בעלות מכנה משותף ופוטנציאל לגרימת הפסדים משמעותיים. ניהול סיכונים הריכוזיות מתבצע בעיקר על ידי קביעת מגבלות ומעקב ובקרה אחרי עמידה בהן. היבט הריכוזיות בא לידי ביטוי גם בתמחור האשראי שמשקף את הסיכון.

מקורות הריכוזיות הרלוונטיים לתיק האשראי של הבנק הינם: ענפי משק, לווה בודד וקבוצות לווים.

סיכון הריכוזיות מנוהל באמצעות הקפדה על עמידה בכל המגבלות הרגולטוריות, וכן באמצעות הגדרה וניטור שוטף לגבי העמידה במכלול של מגבלות פנימיות (שהינן מחמירות בהשוואה למגבלות הרגולטוריות).

פיזור תיק האשראי בין ענפי המשק השונים

תיק האשראי של הבנק מפוצל בין ענפי המשק השונים במטרה לפזר את הסיכון הגלום במצב של ריכוז גבוה בענף אחד. בענפי משק המאופיינים ברמת סיכון נמוכה יחסית, אנו שואפים להגיע לשיעור מימון גבוה מחלקנו במערכת.

מדיניות האשראי של הבנק לגבי מגזרי פעילות שונים ולגבי ענפי משק שונים משתנה מעת לעת בהתאם לסביבה העסקית, למיקוד העסקי של הבנק, לתיאבון הסיכון של הבנק ולהנחיות כלליות וספציפיות של בנק ישראל.

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק

31 בדצמבר 2017										
סיכון אשראי כולל ^(א) חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)										
הפסדי אשראי ^(ד)										
יתרת הפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבוניות נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מזה:							
פגום	בעייתי ^(ה)	חובות ^(ב)	סך הכל ¹	בעייתי ^(ה)	סך הכל	דירוג ביצוע אשראי ^(ו)	בעייתי ^(ה)	סך הכל	במיליוני ש"ח	
בנין פעילות לווים בישראל										
ציבור-מסחרי										
(59)	2	9	69	156	1,883	2,183	157	2,027	2,184	חקלאות
(1)	-	-	-	1	514	932	1	958	959	כרייה וחציבה
(463)	146	104	579	1,010	14,956	22,771	1,014	21,990	23,004	תעשייה
(350)	45	72	304	1,197	18,936	49,628	1,197	48,492	49,689	בינוי ונדל"ן - בינוי ^(ז)
(394)	(255)	(302)	613	748	24,444	27,617	748	26,952	27,700	בינוי ונדל"ן - פעילות בנדל"ן
(54)	6	(7)	237	345	2,803	4,184	345	3,919	4,264	אספקת חשמל ומים
(288)	82	56	202	712	22,703	27,350	716	26,762	27,478	מסחר ^(ח)
(28)	(8)	(6)	59	162	2,753	3,206	162	3,070	3,232	בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל
(62)	21	38	149	450	6,792	8,099	457	7,703	8,160	תחבורה ואחסנה
(38)	3	(28)	49	60	3,582	4,964	61	5,108	5,169	תקשורת ושרותי מחשב
(188)	(56)	(76)	3	8	11,189	14,021	14	21,707	21,721	שרותים פיננסיים
(152)	38	42	52	133	7,154	9,940	133	9,833	9,966	שרותים עסקיים ואחרים
(60)	20	28	17	60	7,440	8,910	60	8,864	8,924	שרותים ציבוריים וקהילתיים
(2,137)	44	(70)	2,333	5,042	125,149	183,805	5,065	187,385	192,450	סך הכל מסחרי
(443)	8	(10)	-	722	77,448	79,034	721	78,313	79,034	אנשים פרטיים - הלוואות לדירוג
(790)	217	189	139	657	38,395	68,643	657	67,992	68,649	אנשים פרטיים - אחר
(3,370)	269	109	2,472	6,421	240,992	331,482	6,443	333,690	340,133	סך הכל ציבור - פעילות בישראל
(3)	-	2	-	-	1,650	1,701	-	3,921	3,921	בנקים בישראל
-	-	-	-	-	129	129	-	41,161	41,161	ממשלת ישראל
(3,373)	269	111	2,472	6,421	242,771	333,312	6,443	378,772	385,215	סך הכל פעילות בישראל

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 2,422,773, 102, 40, 1,161, 3,286, 97,893 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ה) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדירוג שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדירוג שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (ו) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ז) כולל הלוואות לדירוג, שהועמדו לקבוצות רכישת מסוימות הנמצאות בהליכי בניה.
- (ח) יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדירוג בסך 1,066 מיליון ש"ח שהועמדו לקבוצות רכישת הנמצאות בהליכי בניה.

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק (המשך)

31 בדצמבר 2017										
סיכון אשראי כולל ^(א)										
חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)										
הפסדי אשראי ^(ד)										
מזה:										
סך הכל	דירוג ביצוע אשראי ^(ה)	בעייתיות ^(ה)	סך הכל ¹	חובות ^(ב)	בעייתיות ^(ה)	פגום	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	יתרת הפרשה להפסדי אשראי	סך הכל
במיליוני ש"ח										
בגין פעילות לווים בחו"ל										
ציבור-מסחרי										
100	100	-	98	60	-	-	-	-	(1)	100
35	35	-	35	30	-	-	-	-	-	35
7,564	7,249	315	6,420	4,567	315	78	(5)	5	(32)	7,564
14,223	13,313	910	13,496	9,748	910	431	19	80	(136)	14,223
260	260	-	87	22	-	-	-	-	-	260
6,371	6,350	21	6,203	4,406	21	21	19	3	(71)	6,371
2,250	2,250	-	2,234	2,056	-	-	5	1	(15)	2,250
84	63	21	67	50	21	21	18	8	(15)	84
1,829	1,808	21	1,596	875	21	21	8	-	(9)	1,829
16,071	15,992	79	2,135	1,527	79	79	(5)	1	(43)	16,071
6,430	6,279	151	6,160	5,411	151	14	6	15	(28)	6,430
627	627	-	618	441	-	-	-	-	(17)	627
55,844	54,326	1,518	39,149	29,193	1,518	665	65	113	(367)	55,844
510	480	30	509	509	30	29	(3)	1	(7)	510
608	603	5	608	522	5	5	(1)	-	(4)	608
56,962	55,409	1,553	40,266	30,224	1,553	699	61	114	(378)	56,962
31,247	31,247	-	11,251	10,214	-	-	-	-	-	31,247
12,047	12,047	-	1,210	586	-	-	-	-	-	12,047
100,256	98,703	1,553	52,727	41,024	1,553	699	61	114	(378)	100,256
485,471	477,475	7,996	386,039	283,795	7,974	3,171	172	383	(3,751)	485,471

(א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 32,963,41,022, -19,977,6,294 מיליון ש"ח בהתאמה.

(ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.

(ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").

(ה) סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיר שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיר שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

(ו) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לכיצוע האשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(ז) כולל הלוואות לדיר, שהועמדו לקבוצות רכישת מסוימות הנמצאות בהליכי בניה.

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק (המשך)

31 בדצמבר 2016										
הפסדי אשראי ^(א)			חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)				סיכון אשראי כולל ^(א)			
יתרת הפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מזה:			סך הכל ¹	בעייתיות ^(ה)	דירוג ביצועי ^(ו) אשראי	סך הכל	במיליוני ש"ח
			פגום	בעייתיות ^(ה)	חובות ^(ב)					
בניו פעילות לווים בישראל										
ציבור-מסחרי										
(53)	9	23	93	192	1,863	2,165	193	1,975	2,168	חקלאות
-	-	-	-	9	290	703	9	717	726	כרייה וחציבה
(521)	(202)	(189)	460	1,281	13,941	20,531	1,278	19,559	20,837	תעשייה
(327)	26	(7)	380	1,556	15,576	45,588	1,556	44,106	45,662	בינוי ונדל"ן - בינוי ^(ז)
(426)	(65)	(303)	751	1,127	23,878	26,373	1,127	25,313	26,440	בינוי ונדל"ן - פעילות בנדל"ן
(67)	4	23	269	366	3,060	4,569	366	4,483	4,849	אספקת חשמל ומים
(315)	15	33	252	1,033	22,685	27,842	1,051	26,960	28,011	מסחר ^(ח)
(28)	(76)	(74)	94	223	2,307	2,566	223	2,364	2,587	בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל
(39)	(52)	(52)	169	254	6,789	7,739	259	7,613	7,872	תחבורה ואחסנה
(68)	(1)	(15)	197	208	4,067	5,445	212	5,495	5,707	תקשורת ושרותי מחשב
(218)	(23)	(82)	476	482	10,854	14,605	483	19,037	19,520	שרותים פיננסיים
(140)	43	95	50	146	6,264	8,876	146	8,762	8,908	שרותים עסקיים ואחרים
(48)	(3)	5	13	55	7,148	8,500	55	8,469	8,524	שרותים ציבוריים וקהילתיים
(2,250)	(325)	(543)	3,204	6,932	118,722	175,502	6,958	174,853	181,811	סך הכל מסחרי
(462)	25	(10)	-	719	78,645	80,570	720	79,850	80,570	אנשים פרטיים - הלוואות לדיר
(818)	293	458	108	656	38,141	67,683	656	67,035	67,691	אנשים פרטיים - אחר
(3,530)	(7)	(95)	3,312	8,307	235,508	323,755	8,334	321,738	330,072	סך הכל ציבור - פעילות בישראל
(1)	-	(2)	-	-	1,742	1,801	-	4,370	4,370	בנקים בישראל
-	-	-	-	-	206	206	-	41,992	41,992	ממשלת ישראל
(3,531)	(7)	(97)	3,312	8,307	237,456	325,762	8,334	368,100	376,434	סך הכל פעילות בישראל

(א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 237,456, 41,059, 1,284, 3,298, 93,337 מיליון ש"ח בהתאמה.

(ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.

(ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").

(ה) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיר שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיר שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

(ו) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(ז) כולל הלוואות לדיר, שהועמדו לקבוצות רכישת מסוימות הנמצאות בהליכי בניה.

(ח) יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדיר בסך 909 מיליון ש"ח שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בניה.

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק (המשך)

31 בדצמבר 2016										
הפסדי אשראי ^(ד)			חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(א)				סיכון אשראי כולל ^(א)			
יתרת הפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מזה: ¹			סך הכל ¹	בעייתיות ^(ה)	דירוג ביצועי ^(ו) אשראי	סך הכל	במיליוני ש"ח
			פגום	בעייתיות ^(ה)	חובות ^(ב)					
בגין פעילות לווים בחו"ל										
ציבור-מסחרי										
(1)	-	(1)	1	1	58	83	1	84	85	חקלאות
-	-	-	-	-	5	11	-	12	12	כרייה וחציבה
(45)	18	(18)	45	205	4,613	7,229	203	8,427	8,630	תעשייה
(189)	2	(34)	326	529	9,540	13,342	529	13,193	13,722	בינוי ונדל"ן ^(ז)
-	-	-	-	-	45	80	-	169	169	אספקת חשמל ומים
(89)	2	16	39	46	4,659	6,888	46	6,969	7,015	מסחר
(9)	-	(1)	-	4	1,705	1,978	4	1,991	1,995	בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל
(5)	33	13	43	52	101	115	52	79	131	תחבורה ואחסנה
(1)	-	-	-	-	898	1,810	-	2,011	2,011	תקשורת ושרותי מחשב
(53)	(3)	(7)	104	104	1,465	1,972	104	16,201	16,305	שרותים פיננסיים
(24)	-	8	18	45	5,488	6,330	45	6,357	6,402	שרותים עסקיים ואחרים
(19)	(4)	(4)	42	42	463	824	42	1,269	1,311	שרותים ציבוריים וקהילתיים
(435)	48	(28)	618	1,028	29,040	40,662	1,026	56,762	57,788	סך הכל מסחרי
(11)	6	1	46	46	486	494	46	448	494	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
(5)	-	(1)	5	5	416	486	5	481	486	אנשים פרטיים - אחר
(451)	54	(28)	669	1,079	29,942	41,642	1,077	57,691	58,768	סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל
-	-	-	-	-	9,654	10,385	-	25,423	25,423	בנקים בחו"ל
-	-	-	-	-	436	833	-	14,740	14,740	ממשלות בחו"ל
(451)	54	(28)	669	1,079	40,032	52,860	1,077	97,854	98,931	סך הכל פעילות בחו"ל
(3,982)	47	(125)	3,981	9,386	277,488	378,622	9,411	465,954	475,365	סך הכל

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 34,200,40,032, -17,338,7,361 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ה) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (ו) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ז) כולל הלוואות לדיור, שהועמדו לקבוצות רכישת מסוימות הנמצאות בהליכי בניה.

הפעילות ומגבלות הסיכון בענף הבינוי והנדל"ן

ענף הבינוי והנדל"ן הינו תחום הפעילות שבו לבנק חשיפת האשראי הגדולה ביותר מבין ענפי המשק העסקיים. בדומה ליתר ענפי המשק, מוגדרים במדיניות האשראי מתודולוגיות ופרמטרים למימון עסקאות בכל אחד מענפי המשנה של תחום הנדל"ן.

הדגש שנתון לאומי למימון ענף הנדל"ן מתבטא, בין היתר, בכך שחלק משמעותי מהפעילות של הבנק מרוכז במערך ייעודי המתמחה בליווי לקוחות מתחום זה. מערך בנייה ונדל"ן מלווה את העסקות הגדולות ו/או המורכבות בתחום, תוך הבאה לידי ביטוי של המומחיות והניסיון המעשי של קציני האשראי המאיישים אותו.

חלק מהותי ממימון פרויקטים של בנייה ותשתית נעשה במתכונת "הפרויקט הסגור" (Construction Loan) המאופיין בבחינה תקופתית שוטפת ומעקב צמוד אחר הפרמטרים הרלוונטיים (כגון: קצב המכירות, התקדמות הבנייה, עמידה בתקציב), תוך הסתמכות, בין השאר, על מפקחי בנייה חיצוניים ומוסמכים.

המעקב אחר תיק האשראי בתחום הנדל"ן מבוצע באופן הדוק תוך ניטור המגמות בנתונים המקרו כלכליים במשק וניטור התפתחות מאפייני הסיכון של סגמנט זה בבנק.

בנוסף, מנותח הסיכון לתחום הנדל"ן במסגרת תרחיש קיצון מרכזי שהבנק בוחן, כאשר הפסדי האשראי מפולחים לפי ענפי המשנה ונבחנים אל מול הערכת הסיכון ותיאבון הסיכון.

הלן התפתחות החבויות לענף בינוי ונדל"ן (בישראל ובחו"ל)

		31 בדצמבר		
		2016	2017	
		במיליוני ש"ח		
באחוזים	במיליוני ש"ח			
9.1	4,493	49,368	53,861	סיכון אשראי מאזני
(4.0)	(339)	8,421	8,082	ערבויות לרוכשי דירות ^(א)
5.8	1,634	28,035	29,669	סיכון אשראי חוץ מאזני אחר
6.7	5,788	85,824	91,612	סך הכל

(א) משוקלל לשווה ערך מאזני.

סיכון האשראי לענף בינוי ונדל"ן בישראל מהווה כ-22.75% מסך כל סיכון האשראי בישראל.

לפי כללי החישוב שקבע בנק ישראל לצורך קביעת שיעור הריכוזיות הענפי בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 315 בנושא מגבלת חבות ענפית, סך כל החבות בענף בבנק מגיע לכ-19.03% מסך כל החבויות בארץ.

ביום 8 במרס 2016 הושלמה התקשרות עם מבטחי משנה בינלאומיים, בעלי דירוג אשראי בינלאומי גבוה, לרכישת ביטוח לתיק ערבויות מכוח חוק מכר (דירות) ולתיק ההתחייבות להוצאת ערבות כאמור. פוליסת הביטוח מבטיחה את הבנק למקרה בו יידרש לשלם בשל חילוט הערבויות, והכל על פי תנאי הפוליסה. רכישת הביטוח אפשרה להפחית את ההון המרותק בגין סיכון האשראי הנובע מהנפקת הערבויות תוך שימוש בפוליסה "כמפחיתת סיכון אשראי". הביטוח הינו בגין פרויקטים שיחלו עד ליום 1 באוגוסט 2018.

בנוסף למגבלה הרגולטורית ובמטרה לנהל באופן אפקטיבי את התמהיל הפנימי של סיכון האשראי, מקפיד הבנק על פיזור בין איזורים גיאוגרפיים שבהם מוקמים הפרויקטים בהתאם לביקושים, ובין ענפי המשנה השונים.

נכון ל-31 בדצמבר 2017 הבנק עומד במגבלה הרגולטורית ובמגבלות הפנימיות, שהינן בהלימה להערכת הבנק את הסיכון בענפי המשנה השונים.

הלן השיעור שמהווה כל אחד מענפי המשנה העיקריים מתוך החבות הכוללת של הבנק לתחום הנדל"ן, נכון לסוף 2017:

- ייזום בנייה למגורים: כ-45%
- פעילויות בנדל"ן (בעיקר נכסים מניבים): כ-34%
- קבלני ביצוע ותשתית: כ-11%
- קבוצות רכישה: כ-4%
- פרויקטי תשתית, מסחר במוצרים לבנייה ותעשיית מוצרים לבנייה: כ-6%

להלן התפלגות האשראי לבינוי ונדל"ן בבנק, לפי היקף האשראי ללווה בודד

31 בדצמבר			
2016	2017	היקף האשראי ללווה בודד באלפי ש"ח	
יתרת האשראי		מ-	עד
במיליוני ש"ח			
1,512	1,777	300	-
1,762	1,846	600	300
3,141	3,012	1,200	600
2,332	2,338	2,000	1,200
3,468	3,483	4,000	2,000
4,432	4,309	8,000	4,000
6,547	6,614	20,000	8,000
5,826	6,624	40,000	20,000
21,264	22,504	200,000	40,000
10,501	12,752	400,000	200,000
11,995	11,520	800,000	400,000
2,787	3,045	1,200,000	800,000
-	1,232	1,600,000	1,200,000

להלן נתונים נוספים על האשראי הכולל

להלן התפלגות סך כל האשראי לציבור וסיכון אשראי חוץ-מאזני לפי גודל האשראי ללווה בודד

31 בדצמבר 2016			31 בדצמבר 2017			תקרת האשראי באלפי ש"ח	
שיעור מסך הכל אשראי חוץ מאזני	שיעור מסך הכל האשראי המאזני	שיעור ממספר סך הכל הלווים	שיעור מסך הכל אשראי חוץ מאזני	שיעור מסך הכל האשראי המאזני	שיעור ממספר סך הכל הלווים	מ-	עד
באחוזים			באחוזים				
19.8	6.0	81.0	20.5	6.2	80.9	80	-
11.9	20.6	15.3	11.6	21.8	15.7	600	80
4.0	15.2	2.5	3.5	14.3	2.3	1,200	600
2.4	7.2	0.7	2.2	6.5	0.6	2,000	1,200
5.3	9.4	0.4	4.9	9.0	0.4	8,000	2,000
4.8	6.7	0.1	4.5	6.6	0.1	20,000	8,000
5.3	6.2	0.04	5.3	6.5	0.04	40,000	20,000
18.5	17.3	0.04	17.9	16.8	0.04	200,000	40,000
22.4	8.6	^(א) 0.01	20.1	9.4	^(א) 0.01	800,000	200,000
5.6	2.8	^(ב) 0.001	9.5	2.9	^(ב) 0.001	מעל 800,000	
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	סך הכל	

(א) ב-2017 - 134 לווים וב-2016 - 128 לווים.

(ב) ב-2017 - 16 לווים וב-2016 - 12 לווים.

למידע נוסף על חלוקת האשראי לפי גודל - ראה [ביאור 3.30](#).

להלן סיכון אשראי לפי גודל אשראי של לווה שהיקפו עולה על 800 מיליון ש"ח

31 בדצמבר 2016			31 בדצמבר 2017			תקרת האשראי במיליוני ש"ח	מ- עד
סיכון אשראי חוץ מאזני	אשראי מאזני	מספר לווים	סיכון אשראי חוץ מאזני	אשראי מאזני	מספר לווים		
סך הכל	סך הכל	סך הכל	סך הכל	סך הכל	סך הכל		
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח				
4,690	3,849	9	6,264	4,266	11	1,200	800
432	869	1	2,974	2,633	4	1,600	1,200
789	2,895	2	-	-	-	2,000	1,600
-	-	-	1,122	1,126	1	2,248	2,000
5,911	7,613	12	10,360	8,025	16		סך הכל

אין צדדים קשורים שהאשראי בגינם וסיכון האשראי החוץ מאזני עולה על 800 מיליון ש"ח.

קבוצות לוויים¹

מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לוויים

1. ליום 31 בדצמבר 2017 אין לקבוצה חשיפת אשראי לקבוצת לוויים שחבותם עולה על 15% מהון הבנק (כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313).
2. ליום 31 בדצמבר 2017 אין לקבוצה חשיפת אשראי ללוויים גדולים, קבוצות לוויים וקבוצות לוויים בנקאיות שחבותם עולה על שיעור של 10% מהון הבנק. המגבלה הרגולטורית המצרפית בגין חשיפות אלה הינה בשיעור של 120% מהון הבנק.

פיזור גיאוגרפי

חשיפה למדינות זרות

בהתאם להוראת המפקח על הבנקים חשיפה למדינות זרות מוצגת על בסיס סיכון סופי כדלהלן:

1. היתרה המאזנית של חוב מטופלת כסכום החשיפה למדינת התושבות החוקית של החייב הנושא בסיכון הסופי לאחר השפעת ערבויות, בטחונות נזילים ונגזרי אשראי.
 2. יתרה מאזנית של השקעה במניות מטופלת כסכום החשיפה למדינת התושבות של מנפיק הנייר.
 3. סיכון אשראי חוץ מאזני מוצג כחשיפה חוץ מאזנית למדינת התושבות של הצד הנגדי לעסקה כפי שמחושב לצורך מגבלות חבות לווה.
- התייחסות לביטחונות בהיבט של קביעת הסיכון הסופי הינה כדלהלן:
1. ערבויות צד ג' - בהתאם למדינת התושבות של הערב.
 2. ניירות הערך - מדינת התושבות הינה של מנפיק נייר הערך.
 3. הובהר בהוראה כי נדל"ן ויתרות חייבים אינם מהווים ביטחון לצורך קביעת סיכון סופי.
 4. לצורך קביעת הסיכון הסופי נלקחים ביטחונות ספציפיים בלבד.

¹ קבוצת לוויים הם כל אלה יחד: הלווה, אדם השולט בו וכל מי שנשלט על ידי אלה, כאשר תאגיד נשלט על ידי יותר מאדם אחד יש לכלול בקבוצת לוויים אחת את אותם שולטים שהתאגיד הנשלט הוא מהותי עבורם (כגון: מבחינה הונית), לרבות התאגיד הנשלט וכל מי שנשלט על ידם. תאגיד מוחזק שהינו מהותי עבור מחזיק שאין לו שליטה וכל הנשלט על ידם; לוויים הקשורים באופן שפגיעה ביציבות הפיננסית של אחד מהם עלולה להשליך על היציבות הפיננסית של האחר, או שאותם גורמים עלולים להשליך על היציבות הפיננסית של שניהם.

חלק א' - מידע בדבר סך כל החשיפות למדינות זרות, ובדבר חשיפות למדינות שסך סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך הנכסים או מעל 20% מסך ההון לצורך חישוב יחס ההון, לפי הנמוך ביניהם

31 בדצמבר 2017						
חשיפה מאזנית ^(א)						
חשיפה מאזנית של שלוחות התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים			חשיפה מאזנית מעבר לגבול			
חשיפה מאזנית נטו	חשיפה מאזנית לפני ניכוי התחייבויות מקומיות	ניכוי בגין התחייבויות מקומיות	לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות	לממשלות ^(א)	לבנקים	לאחרים
במיליוני ש"ח						
המדינה						
10,735	12,345	23,080	11,073	1,461	7,668	ארצות הברית
4,302	1,729	6,031	2,901	4,534	174	בריטניה
-	-	-	210	1,012	1,624	צרפת
3	41	44	554	710	92	שוויץ
-	-	-	674	2,950	334	גרמניה
533	544	1,077	5,280	7,994	996	אחרות
15,573	14,659	30,232	20,692	18,661	10,888	סך כל החשיפה למדינות זרות
522	543	1,065	1,062	1,201	237	סך כל החשיפה למדינות LDC
-	-	-	231	74	470	סך כל החשיפה למדינות ה-GIIPS ^(א)

31 בדצמבר 2017						
חשיפה מאזנית ^{(א)(ב)}			חשיפה מאזנית ^(א)			
חשיפה מאזנית מעבר לגבול			חשיפה מאזנית מעבר לגבול			
תקופת פירעון			תקופת פירעון			
מזל: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	מזל: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	מזל: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	מזל: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	מזל: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	מזל: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	מזל: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי
עד שנה	עד שנה	עד שנה	עד שנה	עד שנה	עד שנה	עד שנה
במיליוני ש"ח						
המדינה						
13,535	6,667	-	5,855	418	1,190	30,937
3,320	4,289	-	7,129	160	160	11,911
1,295	1,551	-	1,761	12	13	2,846
590	766	-	1,898	-	-	1,359
1,747	2,211	-	2,147	-	-	3,958
7,227	7,043	-	2,730	111	117	14,803
27,714	22,527	-	21,520	701	1,480	65,814
2,107	393	-	1,833	93	96	3,022
116	659	-	234	-	-	775

[ראו הערות בעמוד 61.](#)

חלק א' - מידע בדבר סך כל החשיפות למדינות זרות, ובדבר חשיפות למדינות שסך סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך הנכסים או מעל 20% מסך ההון לצורך חישוב יחס ההון, לפי הנמוך ביניהם (המשך)

31 בדצמבר 2016						
חשיפה מאזנית ^(א)						
חשיפה מאזנית של שלוחות התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים				חשיפה מאזנית מעבר לגבול		
חשיפה מאזנית נטו		חשיפה מאזנית לפני ניכוי		לאחרים	לבנקים ^(א)	למשלות ^(א)
לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות	ניכוי בגין התחייבויות מקומיות	לפני ניכוי התחייבויות מקומיות	חשיפה מאזנית			
12,968	13,879	26,847	9,193	2,003	10,013	המדינה
5,271	1,567	6,838	3,656	2,534	252	ארצות הברית
-	-	-	304	1,350	810	בריטניה
33	29	62	888	576	-	צרפת
-	-	-	354	2,201	-	שוויץ
531	633	1,164	4,637	5,232	2,726	גרמניה
18,803	16,108	34,911	19,032	13,896	13,801	אחרות
513	633	1,146	679	1,227	397	סך כל החשיפה למדינות זרות
-	-	-	166	10	372	סך כל החשיפה למדינות LDC
						סך כל החשיפה למדינות ה-GIIPS ^(א)

31 בדצמבר 2016						
חשיפה חוץ מאזנית ^{(א)(ב)}				חשיפה מאזנית ^(א)		
חשיפה מאזנית מעבר לגבול				חשיפה מאזנית מעבר לגבול		
תקופת פירעון				מזה: סך כל החשיפה המאזנית		
מזל: סך כל החשיפה המאזנית	מזל: סך כל החשיפה המאזנית	מזל: סך כל החשיפה המאזנית	מזל: סך כל החשיפה המאזנית	מזל: סך כל החשיפה המאזנית	מזל: סך כל החשיפה המאזנית	מזל: סך כל החשיפה המאזנית
מזל: סך כל החשיפה המאזנית	מזל: סך כל החשיפה המאזנית	מזל: סך כל החשיפה המאזנית	מזל: סך כל החשיפה המאזנית	מזל: סך כל החשיפה המאזנית	מזל: סך כל החשיפה המאזנית	מזל: סך כל החשיפה המאזנית
16,011	5,198	-	7,816	297	703	34,177
3,941	2,501	-	3,609	229	230	11,713
1,030	1,434	-	2,168	6	6	2,464
738	726	-	1,949	-	-	1,497
749	1,806	-	1,990	-	-	2,555
7,400	5,195	-	2,779	165	172	13,126
29,869	16,860	-	20,311	697	1,111	65,532
1,906	397	-	1,878	119	127	2,816
141	407	-	173	-	-	548

[ראה הערות בעמוד 61.](#)

- (א) סיכון אשראי מאזני וחוזי מאזני, סיכון אשראי מסחרי בעייתי וחובות פגומים מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת הביטחונות המותרים לניכוי לצורך מגבלות על חבות של לווה וקבוצת לווים ולפני השפעת קיזוז דו צדדי בגין נגזרים.
- (ב) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, לפני השפעת קיזוז דו צדדי בגין נגזרים.
- (ג) כולל ממשלות, מוסדות רשמיים ובנקים מרכזיים.
- (ד) החשיפה למדינות ה-GIIPS כוללת את המדינות: פורטוגל, איטליה, יוון וספרד.

הערות:

1. שורת "סך הכל חשיפה למדינות LDC" כוללת את סך החשיפה למדינות המוגדרות כמדינות פחות מפותחות (LDC) בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 315 בנושא "מגבלת חבות ענפית".
2. חשיפה מאזנית למדינה זרה כוללת חשיפה מאזנית מעבר לגבול וחשיפה מאזנית של שלוחות התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים. חשיפה מאזנית מעבר לגבול כוללת חשיפה מאזנית של משרדי התאגיד הבנקאי בישראל לתושבי המדינה הזרה וחשיפה מאזנית של שלוחות בחו"ל של התאגיד הבנקאי לתושבים שאינם תושבי המדינה שבה ממוקמת השלוחה. חשיפה מאזנית של שלוחות התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים כוללת חשיפה מאזנית של שלוחות התאגיד הבנקאי באותה מדינה זרה לתושביה, בניכוי התחייבויות אותן שלוחות (הניכוי מבוצע עד גובה החשיפה).

חלק ב' - ליום 31 בדצמבר 2017 וליום 31 בדצמבר 2016 אין חשיפה מאזנית מצרפית למדינות זרות שסך החשיפה לכל אחת מהן הינו בין 0.75% לבין 1% מסך הנכסים במאוחד או בין 15% לבין 20% מההון, לפי הנמוך.

חלק ג' - סכום החשיפה למדינות זרות עם בעיות נזילות כפי שהוגדר על ידי בנק ישראל (מדינה אשר מקבלת סיוע כספי מ-IMF או שהתחייבויותיה מדורגות בדירוג אשראי CCC או נמוך יותר) מסתכם בסך 610 מיליון ש"ח ומתייחס ל-9 מדינות (ב-31 בדצמבר 2016 מסתכם בסך 656 מיליון ש"ח והתייחס ל-11 מדינות).

חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים

חשיפת האשראי למוסדות פיננסיים זרים מתייחסת לבנקים מסחריים, לחברות החזקה בנקאיות, בנקים להשקעות, חברות ביטוח וגופים מוסדיים.

החשיפה כוללת בעיקר פיקדונות בבנקים הזרים לתקופות קצרות עד שבוע ואגרות חוב בדרך כלל לתקופה של עד 5 שנים. הבנק מנהל מעקב הדוק אחר מצבם של בנקים בעולם ומנתח באופן תדיר את איתנותם הפיננסית. הבנק מנהל רשימה מצומצמת של בנקים איכותיים שבהם הבנק והשלוחות בחו"ל מבצעים פיקדונות.

להלן חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים^(א)

ליום 31 בדצמבר 2017		
סיכון אשראי מאזני נוכחי ^(א)	סיכון אשראי חוץ מאזני נוכחי ^(א)	חשיפת אשראי נוכחית
במיליוני ש"ח		
חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים^(ד)		
14,983	913	15,896
3,747	613	4,360
281	298	579
10	11	21
14	18	32
396	1	397
סך הכל חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים		21,285
סיכון אשראי בעייתי		-

ליום 31 בדצמבר 2016		
סיכון אשראי מאזני נוכחי ^(א)	סיכון אשראי חוץ מאזני נוכחי ^(א)	חשיפת אשראי נוכחית
במיליוני ש"ח		
חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים^(ד)		
13,721	2,508	16,229
1,985	12	1,997
571	395	966
4	27	31
18	-	18
347	-	347
סך הכל חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים		19,588
סיכון אשראי בעייתי		-

- (א) מוסדות פיננסיים זרים כוללים: בנקים, בנקים להשקעות, דילרים/ברוקרים, חברות ביטוח וגופים מוסדיים.
 (ב) פיקדונות בבנקים, אשראי לציבור, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים (שווי הוגן של נגזרים) והשקעות באגרות חוב כולל אגרות חוב של בנקים מסוג Subordinated ב-31 בדצמבר 2017 בשווי של 253 מיליון ש"ח וב-31 בדצמבר 2016 בשווי של 478 מיליון ש"ח.
 (ג) בעיקר ערבויות והתחייבויות למתן אשראי (ללא נגזרים חוץ מאזניים).
 (ד) הבנק משתמש בדירוג של סוכנות S&P ו-Moody's כלכלי לדירוג המוסדות הפיננסיים הזרים אליהם קיימת חשיפת אשראי.

הערות:

- חשיפות האשראי אינן כוללות השקעות בניירות ערך מגובי נכסים (למידע נוסף ראה [ביאור 12](#)).
- חלק מהבנקים קיבלו תמיכות ממשלתיות באופנים שונים, ובכלל זה בהשקעה ישירה בהון הבנק, בערבות ממשלתית לתיקי נכסים מסוימים של הבנקים, בערבויות לגיוס מקורות לבנקים, וכו'.
- למידע נוסף לגבי הרכב חשיפות האשראי בגין מכשירים נגזרים מול בנקים ודילרים/ברוקרים (מקומיים וזרים) ראה [ביאור 28](#), בדוח הכספי.

סיכונים בתיק הלוואות לדיור

התפתחויות בסיכונים אשראי

בשנת 2017 חלה ירידה בכיקושים הן למטרת מגורים והן למטרת השקעה.

לאור המגמות בשנים האחרונות, ועל מנת לוודא ניהול סיכונים אפקטיבי, מנוטר תיק הלוואות לדיור באופן שוטף, תוך ניתוח המגמות במאפייני ובמוקדי הסיכון בעיקר במאפיינים הבאים: שיעורי המימון, יכולת החזר חודשי, דירוגי אשראי בהתאם למודל הסטטיסטי הפנימי של הבנק.

הבנק מקפיד על מדיניות חיתום מאוזנת הלוואות בחשבון את יכולת החזר של הלווה, בסיס ההצמדה והרבית, שיעור המימון ועוד, זאת תוך עמידה בכל דרישות הפיקוח על הבנקים.

במסגרת העמדת הלוואות לדיור, מועמדות גם הלוואות פרטניות למשתתפים בקבוצת רכישה. מימון במסגרת קבוצת רכישה נותן מענה לביקושי שוק של התארגנויות פרטיות, בעלי קרקע היסטוריים וכיו"ב. מהיבט הסיכון, המימון ניתן לאוכלוסיות שונות, בפזר גיאוגרפי, ולאחר שכל לווה עובר בדיקת יכולת סילוק הלוואה.

להלן נתונים על ביצועי הלוואות חדשות שניתנו והלוואות שמוחזרו לרכישת דירת מגורים ובמשכון דירת מגורים בישראל

	2016	2017	
	סך הכל שנתי	סך הכל שנתי	שיעור השינוי
		במיליוני ש"ח	ב-%
מכספי הבנק	9,730	7,976	(18.0)
מכספי האוצר:			
הלוואות מוכונות	16	69	331.3
הלוואות עומדות	21	13	(38.1)
סך כל הלוואות חדשות	9,767	8,058	(17.5)
הלוואות שמוחזרו	1,871	1,198	(36.0)
סך כל ביצועים	11,638	9,256	(20.5)

גילוי על הלוואות לדיור

להלן הנתונים בנוגע להתפתחות תיק הלוואות לדיור.

התפתחות יתרת האשראי לדיור נטו בישראל

	יתרת תיק האשראי	שיעור גידול
	במיליוני ש"ח	ב-%
דצמבר 2015	80,616	8.5
דצמבר 2016	78,656	(2.4)
דצמבר 2017	77,005	(2.1)

בשנת 2017 חלה ירידה בהיקף האשראי לדיור הנובעת מקיטון בכמות הלוואות המועמדות ומשיתוף בהעמדות אשראי עם גוף מוסדי.

נתונים המתייחסים לאשראי חדש לדיור בישראל

במהלך שנת 2017 הועמדו הלוואות חדשות לדיור בסך של כ-8.1 מיליארד ש"ח מכספי הבנק.

הלוואה הממוצעת שהועמדה על ידי הבנק בשנת 2017 היתה 529 אלפי ש"ח, לעומת 555 אלפי ש"ח בשנת 2016 ו-623 אלפי ש"ח בשנת 2015.

התפתחות יתרת האשראי לדיור נטו על פי בסיסי הצמדה בישראל

לא צמוד	שיעור מתיק האשראי	צמוד מדד	שיעור מתיק האשראי	מט"ח	שיעור מתיק האשראי	סך הכל התיק
במיליוני ש"ח	ב-%	במיליוני ש"ח	ב-%	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח
44,649	55.4	34,511	42.8	1,456	1.8	80,616
45,427	57.8	31,986	40.7	1,243	1.5	78,656
45,588	59.2	30,407	39.5	1,010	1.3	77,005

התפתחות יתרת תיק האשראי לדיור נטו, בריבית משתנה וקבועה בישראל

קבועה	משתנה		סך תיק האשראי
	לא צמוד	צמוד	
במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח
13,062	12,477	31,587	22,034
14,178	11,792	31,249	20,194
13,858	12,002	31,730	18,405

התפתחות האשראי החדש לדיור על פי מסלולי ריבית בישראל

להלן התפתחות ביצועי האשראי החדש על פי מסלולי ריבית משתנה וקבועה (הלוואה בריבית משתנה הינה הלוואה שהריבית שהיא נושאת עשויה להשתנות לאורך תקופת חיי הלוואה)

2017	2016		2015	
	רבעון רביעי	רבעון שלישי	רבעון שני	רבעון ראשון
שיעור מביצוע				
באחוזים				
קבועה - צמודה	13.9	15.9	15.1	16.6
משתנה כל 5 שנים ומעלה - צמודה	15.7	16.9	16.8	16.1
משתנה עד 5 שנים - צמודה	0.1	0.1	0.1	0.2
קבועה - לא צמודה	31.8	28.5	30.0	28.0
משתנה כל 5 שנים ומעלה - לא צמודה	7.0	6.4	7.0	7.3
משתנה עד 5 שנים - לא צמודה	31.0	32.0	30.8	31.2
משתנה - מט"ח	0.5	0.2	0.2	0.6

שיעור האשראי החדש שהעמיד הבנק בהלוואות לדיור בריבית משתנה במהלך שנת 2017 עמד על 55% לעומת 51% בשנת 2016. הנתונים מתייחסים לכל מסלולי הריבית המשתנה ומגזרי ההצמדה השונים לרבות הלוואות בהן הריבית משתנה מדי תקופה של חמש שנים ומעלה. בנטרול הלוואות בהן שיעור הריבית המשתנה, משתנה מדי תקופה של 5 שנים ומעלה, אשר הוראת המפקח מחריגה אותה מהגדרת הלוואות בריבית משתנה, שיעור האשראי לדיור בריבית משתנה שהועמד במהלך שנת 2017 הינו 31.8% לעומת 30% בשנת 2016.

להלן יתרת תיק ההלוואות לדיור והיתרות בפיגור מעל 90 יום פיגור בישראל

דצמבר	יתרת חוב רשומה		שיעור הסכום בפיגור
	במיליוני ש"ח	סכום בפיגור	
2015	80,402	768	1.0
2016	78,667	749	1.0
2017	77,414	752	1.0

ההפרשה להפסדי אשראי ליום 31 בדצמבר 2017, הכוללת את ההפרשה הקבוצתית על הלוואות לדיור (להלן: "ההפרשה הכוללת") הינה 443 מיליון ש"ח המהווה 0.58% מיתרת האשראי לדיור, לעומת יתרת ההפרשה ליום 31 בדצמבר 2016, בסך של 463 מיליון ש"ח ומהווה 0.59% מיתרת האשראי לדיור.

התפתחות שיעור מימון, באשראי חדש, מעל 60% בישראל

להלן התפתחות האשראי החדש שהעמיד הבנק בשיעור מימון הגבוה מ-60% (שיעור מימון הינו היחס בין שיעור האשראי שאושר ללווה, אף אם טרם הועמד כולו או חלקו בפועל, לבין שווי הנכס המשועבד, בעת העמדת מסגרת האשראי)

שיעור מימון	2017					2016	2015
	רבועון רביעי	רבועון שלישי	רבועון שני	רבועון ראשון	ממוצע שנתי		
מעל 60 ועד 70 כולל	19.8	19.8	16.9	15.7	16.1	18.8	
מעל 70 ועד 80 כולל	16.8	15.9	17.8	14.3	14.7	16.7	
מעל 80	0.17	0.08	0.04	0.10	0.12	1.10	

התפתחות שיעור מימון, יתרת תיק האשראי בישראל

שיעור המימון הממוצע של יתרת תיק האשראי ליום 31 בדצמבר 2017 עומד על 46.0% לעומת 47.0% בשנת 2016.

התפתחות באשראי חדש, בו יחס ההחזר נמוך מ-2.5 בישראל

יחס ההחזר מוגדר כיחס בין ההחזר החודשי ובין ההכנסה החודשית הפנויה.

שיעור ההלוואות שהועמדו בשנת 2017 בהן יחס ההחזר נמוך מ-2.5 במועד אישור האשראי, עמד על 1.4% מסך העמדות האשראי החדשות.

חישוב זה תואם את הנחיות בנק ישראל לצורך הדיווח על פי הוראה 876.

התפתחות באשראי חדש, בו מועדי הפירעון ארוכים מ-25 שנה בישראל

שיעור האשראי החדש של הלוואות לדיור בשנת 2017, בהן מועדי הפירעון על פי חוזי ההלוואה ארוכים מ-25 שנה, עמד בממוצע על כ-35% מסך האשראי החדש שהועמד, לעומת שיעור ממוצע של כ-36% במהלך שנת 2016 ושל כ-30% בשנת 2015.

סיכון אשראי לאנשים פרטיים (ללא הלוואות לדיור)

האשראי הפרטי, אשר יכולת ההחזר שלו מבוססת בעיקרה על כושר ההשתכרות של משק הבית, מאופיין בפיזור נרחב מאוד של לוויים, במגוון של מוצרי אשראי (הלוואות לסוגיהן, עו"ש, כרטיסי אשראי) ובהיקף נמוך (בממוצע) של אשראי ללקוח בודד. פעילות הלקוחות הפרטיים מרוכזת, רובה ככולה, בחטיבה הבנקאית.

במטרה להתמודד עם הגידול בהיקפי האשראי הפרטי ועם מוטת השליטה הרחבה הנדרשת לניהולו, וכן במטרה ליישם ממשל תאגידי נאות, הורחבו וחוזקו בשנים האחרונות מספר פונקציות, הן בחטיבה הבנקאית המהווה קו הגנה ראשון, והן בחטיבה לניהול סיכונים המהווה קו הגנה שני.

בחטיבה הבנקאית פועלות מזה מספר שנים יחידות ייעודיות ומתמחות, כאשר המרכזיות שבהן:

מרכזי ניהול אשראי וסיכונים - מרכזים את הטיפול בכל בקשות האשראי שהן מעבר לסמכויות הסניפים, תוך יצירת הפרדה בין מנהל הלקוח לגורם המאגרת את מתן האשראי; מהווים עוגן מקצועי לאנשי האשראי בסניפים; מנהלים שגרת מעקב ובקרה אשר תוצאותיה משוקפות הן לדרג השטח בסניפים והן להנהלת החטיבה.

יחידות גבייה מוקדמת ומרכזי חוב"ב - מרכזים את הטיפול בחובות שבהם קיימת חריגה או אותר פיגור בתשלומים טרום סיווג הלווה כבעייתית, וכן בלקוחות שסווגו כבעייתיים. יחידות אלה מקיימות שירות מקצועי של הליכי טיפול, הסדרים וגבייה, ובכלל זה על ידי הפעלת משרדי עורכי דין חיצוניים.

בחטיבה לניהול סיכונים מבוצעים ניטור ובקרת קו שני, הכוללים בין היתר: איתגור מגמות וסגמנטים בתיק האשראי הפרטי, מעקב אחר טיב הניבוי של המודלים לאמידת סיכון הלווים, בחינת טיבם ושלמותם של נוהלי הבקרה של הגורמים העסקיים, בחינת מדגמים של תיקים פרטניים לפי הצורך ועוד.

מדיניות האשראי הפרטי, אותה מגבשת החטיבה לניהול סיכונים בשיתוף החטיבה הבנקאית, מהווה נדבך חשוב בהתוויית תיאבון הסיכון ובהכוונת הניהול השוטף של פעילות זאת. בין העקרונות המרכזיים מתוך מדיניות האשראי הפרטי ניתן למנות: הערכת אומדן סיכון האשראי של כל לווה, ביסוס החלטות החיתום על יכולת שירות החוב של הלווה מתוך ההכנסות, קיום מערך סמכויות אשראי מוגדר ומובנה, דגשים על התנהגות עסקית הוגנת (שקיפות ומסירת מידע, התאמה של המוצר לצרכי הלקוח, הוגנות בתמחור, טיפול בתלונות מצד הלקוחות), התאמת האשראי לצרכי הלקוח ויכולותיו וערנות מוגברת להיבטי הציות העלולים לנבוע ממתן האשראי.

לאור העלייה שחלה בשנים האחרונות ברמת המינוף של משקי הבית בישראל, לנוכח הצפי כי מגמה זאת צפויה להימשך, ובנוסף להקפדה על תהליכי החיתום, הניהול והבקרה ברמת הלווה הבודד, הורחב והוגבר גם הניטור השוטף אחר האשראי הפרטי ברמה האגרסיבית.

גובש סט מדדים הן ביחס להתפתחויות של התיק בכללותו ("מלאי") והן ביחס לפרופיל סיכון האשראי החדש, המנטרים באופן שוטף, בתדירות רבעונית לפחות. הפרמטרים שגובשו מתייחסים להיבטים ולמאפיינים רבים המשקפים נקודות מבט מגוונות ומשלימות על סיכון התיק והאשראי החדש. אף שמדובר ב"אורות אדומים" ולא במגבלות (בהגדרתן הפורמאלית), הרי שהם מבטאים את גבולות תיאבון הסיכון הרצוי ברמת תיק האשראי הפרטי. לאור התמשכות המגמות במשק הישראלי ברמת הצריכה הפרטית ובעקבותיה ברמת המינוף של משקי הבית כפי שמשקף בין היתר גם בגידול בהיקף ובשיעור החובות הבעייתיים בלאומי (ראה טבלה להלן) ולאור החלטות הנהלת הבנק והדירקטוריון שלא להגדיל את תיאבון הסיכון בסגמנט זה, נמשך גם בשנת 2017 הניטור ההדוק והמוגבר אחר ההתפתחויות בתיק זה. צעדים אלה באים לידי ביטוי בהתפתחות יתרות האשראי הפרטי במהלך שנת 2017, וכן בפרמטרים נוספים, כפי המוצג להלן.

להלן התפתחות יתרות סיכון האשראי לאנשים פרטיים בבנק (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדור)

יתרת סיכון אשראי	
במיליוני ש"ח	
46,461	31 בדצמבר 2015
49,987	31 בדצמבר 2016
48,477	31 בדצמבר 2017

להלן התפלגות של סיכון האשראי המאזני לאנשים פרטיים בבנק לפי התקופה הנותרת לפירעון (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדור)

31 בדצמבר			
	2016	2017	
	שיעור מהתיק	שיעור מהתיק	במיליוני ש"ח
עד שנה	18.6%	19.5%	5,975
מעל שנה עד 3 שנים	17.6%	17.1%	5,245
מעל 3 שנים עד 5 שנים	29.8%	30.5%	9,360
מעל 5 שנים עד 7 שנים	21.5%	21.5%	6,578
מעל 7 שנים	2.7%	1.9%	566
ללא תקופת פירעון ^(X)	9.8%	9.5%	2,927
סך הכל	100%	100%	30,651

(X) יתרה זאת כוללת יתרות חובה בחשבונות עובר ושב ויתרות אשראי בפיגור.

להלן התפלגות סיכון האשראי הכולל לאנשים פרטיים בבנק לפי גודל החבות ללווה בודד (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור)

31 בדצמבר					
2016		2017		גודל סיכון האשראי באלפי ש"ח	
שיעור מהתיק	במיליוני ש"ח	שיעור מהתיק	במיליוני ש"ח	עד	מ-
10.1%	5,062	10.4%	5,043	25	-
15.0%	7,489	15.0%	7,268	50	25
14.0%	7,023	14.0%	6,782	75	50
12.5%	6,221	12.4%	6,031	100	75
17.6%	8,817	17.8%	8,623	150	100
10.7%	5,356	11.3%	5,440	200	150
10.9%	5,423	10.9%	5,293	300	200
9.2%	4,596	8.2%	3,997		מעל 300
100%	49,987	100%	48,477		סך הכל סיכון אשראי כולל

רמת הפיזור גבוהה, ואף עלתה ב-2017 בהשוואה ל-2016.

להלן התפלגות סיכון האשראי הכולל לאנשים פרטיים בבנק לפי מוצרי אשראי עיקריים (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור)

31 בדצמבר					
2016		2017			
שיעור מהתיק	במיליוני ש"ח	שיעור מהתיק	במיליוני ש"ח		
14.8%	7,395	15.2%	7,365	יתרות עובר ושב ויתרות מנוצלות בכרטיסי אשראי	
5.2%	2,584	4.6%	2,257	הלוואות לרכישת רכב (ששועבד)	
43.5%	21,775	43.4%	21,029	הלוואות אחרות	
63.5%	31,754	63.2%	30,651	סך הכל סיכון אשראי מאזני	
14.0%	6,992	14.2%	6,870	מסגרת עובר ושב לא מנוצלת	
21.8%	10,905	21.9%	10,617	מסגרת כרטיסי אשראי לא מנוצלת	
0.7%	336	0.7%	339	סיכון אשראי חוץ מאזני אחר	
36.5%	18,233	36.8%	17,826	סך הכל סיכון אשראי חוץ מאזני	
100%	49,987	100%	48,477	סך הכל סיכון אשראי כולל	

להלן התפלגות סיכון האשראי המאזני לאנשים פרטיים בבנק בחלוקה למגזרי הצמדה ובסיסי ריבית (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור)

31 בדצמבר 2017					
שיעור מהתיק	סך הסיכון האשראי המאזני	לא צמוד			יתרות עובר ושב
		מט"ח	צמוד	לא צמוד	
8.1%	2,476	12	-	2,464	יתרות עובר ושב
15.9%	4,889	43	-	4,846	יתרות מנוצלות בכרטיסי אשראי
71.9%	22,026	18	33	21,975	הלוואות אחרות בריבית משתנה
95.9%	29,391	73	33	29,285	סך הלוואות בריבית משתנה
4.1%	1,260	33	61	1,166	הלוואות בריבית קבועה
100%	30,651	106	94	30,451	סך הכל סיכון אשראי מאזני

31 בדצמבר 2016					
שיעור מהתיק	סך הכולן האשראי המאזני	מט"ח	צמוד	לא צמוד	
					במיליוני ש"ח
8.5%	2,685	16	-	2,669	יתרות עובר ושב
14.8%	4,710	37	-	4,673	יתרות מנוצלות בכרטיסי אשראי
74.1%	23,525	26	5	23,494	הלוואות אחרות בריבית משתנה
97.4%	30,920	79	5	30,836	סך הלוואות בריבית משתנה
2.6%	834	18	101	715	הלוואות בריבית קבועה
100%	31,754	97	106	31,551	סך הכולן אשראי מאזני

להלן יתרות תיק הנכסים הפיננסיים של האנשים הפרטיים בבנק בעלי סיכון אשראי כולל (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור)

31 בדצמבר		
2016	2017	
		במיליוני ש"ח
106,275	104,850	פיקדונות הציבור
72,395	75,498	תיקי ניירות ערך
178,670	180,348	סך תיק הנכסים הפיננסיים
39,564	38,087	סך החבות הכוללת ללקוחות בעלי תיק נכסים פיננסיים

להלן התפלגות סיכון האשראי המאזני לאנשים פרטיים בבנק לפי גובה ההכנסה הקבועה^(א) לחשבון (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור)

31 בדצמבר				
2016		2017		
ב-%	במיליוני ש"ח	ב-%	במיליוני ש"ח	
10.3	3,275	8.8	2,697	חשבונות ללא הכנסה קבועה לחשבון
8.2	2,606	6.4	1,985	מזה חשבונות לפירעון אשראי ^(ב)
31.7	10,069	31.9	9,783	נמוכה מ-10 אלפי ש"ח
30.2	9,598	31.9	9,765	הגבוהה מ-10 אלפי ש"ח ונמוכה מ-20 אלפי ש"ח
27.8	8,812	27.4	8,406	בגובה 20 אלפי ש"ח ומעלה
100	31,754	100	30,651	סך הכול

(א) הכנסה קבועה לחשבון (לפי תעודת זהות) כוללת את הזיכויים הקבועים בחשבון לקוח ובכלל זה משכורת, העברות מבנק/מחשבון אחר, הפקדות מזומן וצ'קים ועוד. ההכנסה הקבועה החודשית מחושבת על בסיס ממוצע ההכנסה במשך מספר חודשים רצופים, ובנטרול זיכויים חריגים.
(ב) חשבונות לפירעון אשראי הינם חשבונות שהפעילות היחידה המבוצעת בהם הינה פירעון הלוואה בלבד, בעוד שיעקר פעילותו השוטפת של הלקוח מרוכזת בבנק אחר.

כאמור לעיל, מדיניות האשראי של הבנק לאנשים פרטיים מבוססת על יכולת שירות החוב של הלווה מתוך ההכנסות. בהלימה לכך, למעלה מ-90% מהאשראי המאזני הינו בקרב בעלי הכנסה קבועה, כאשר קרוב ל-60% וואף תוך עלייה קלה בשיעור זה בהשוואה ל-2016) הינו בקרב בעלי הכנסה קבועה הגבוהה מ-10 אלפי ש"ח לחודש.

התפלגות סיכון אשראי מאזני לאנשים פרטיים בבנק (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור)

31 בדצמבר		
2015	2016	2017
במיליוני ש"ח		
28,166	31,369	30,329
אשראי לא בעייתי		
161	294	212
אשראי בעייתי לא פגום		
44	91	110
אשראי בעייתי פגום		
28,371	31,754	30,651
סך הכל סיכון אשראי מאזני		
0.7%	1.2%	1.1%
שיעור סיכון האשראי הבעייתי מסך סיכון אשראי מאזני לאנשים פרטיים		

למידע נוסף ובכלל זה הנוגע לחובות בעייתיים והוצאות בגין הפסדי אשראי ראה [ביאור 13](#) סיכון אשראי, אשראי לציבור, הפרשה להפסדי אשראי (הנתונים לגבי "פרטי אחר") [ביאור 30](#) מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי. ובפרק החשיפה לסיכונים סעיף [סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק](#).

חשיפת הבנק למימון ממונף

בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311 נקבע כי מדיניות אשראי של בנק תתייחס, בין היתר, למימון ממונף. הבנק פועל על פי עקרונות ייחודיים במדיניות האשראי לסגמנט זה, ובכלל זה בהיבט של פרמטרים פיננסיים, סמכויות אשראי ועוד.

ב-1 בינואר 2016 נכנס לתוקף עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 323 (מגבלות על מימון עסקאות הוניות) וכן הוראת ניהול בנקאי תקין חדשה מספר 327 (ניהול הלוואות ממונפות). הבנק עומד בדרישות הוראות חדשות אלה.

נכון ל-31 בדצמבר 2017 מימון ממונף מוגדר על ידי הבנק בהלימה ובהרחבה להוראות העדכניות, וכולל הלוואות/לווים/קבוצות לוויים העומדים באחד מהקריטריונים הבאים (ואשר החבות ברוטו בנין כל אחד מהם עולה על 0.5% מהון רוברד 1 של הבנק):

1. אשראי למטרת עסקה הונית כהגדרתו לעניין המגבלה בהוראת ניהול בנקאי תקין 323 כאשר אשראי למימון רכישת אמצעי שליטה או כנגד אמצעי שליטה מוחזקים ללא זכות חזרה נכלל בכל שיעור מימון (גם אם נמוך מהמוגדר בהוראה).
2. מימון לחברות החזקה שכל או עיקר פעילותן הינה החזקה בחברות בנות (ללא פעילות עצמאית משמעותית), כהגדרתן במדיניות הבנק.
3. מימון ללווה, בסגמנטים השונים של ענפי המשק שהוגדרו, המאופייני בערכים חריגים משמעותית של פרמטרים מסוימים ביחס לנורמות בתחום ענף המשק הרלוונטי, כגון: יכולת שרות חוב לא מספקת ביחס לנורמות שהבנק קבע, יחס נמוך של הון עצמי למאזן.

נכון ל-31 בדצמבר 2017 סך יתרת החבות ברוטו של האשראי הממונף כפי הגדרת הבנק עומד על כ-2.2 מיליארד ש"ח, קיטון של כ-1.7 מיליארד ש"ח מסוף שנה קודמת.

יתרות האשראי המצרפיות ללוויים ממונפים

31 בדצמבר	
2016	2017
במיליוני ש"ח	
705	699
ענף משק	
877	442
אספקת חשמל	
377	380
תעשייה וחרושת	
-	280
כרייה וחציבה	
434	223
בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל	
541	211
תחבורה ואחסנה	
596	-
מסחר	
409	-
שירותים פיננסיים	
3,939	2,235
בינוי ונדל"ן	
סך הכל	

למידע כמותי ואיכותי נוסף בנוגע לסיכונים אשראי ראה [דוח על הסיכונים](#).

סיכוני שוק

סיכון שוק מוגדר כסיכון להפסד בפוזיציות מאזניות וחוץ מאזניות הנובע משינוי בשווי הוגן של מכשיר פיננסי עקב שינוי בתנאי שוק (שינוי ברמת מחירים בשווקים שונים, תנודתיות בשיעורי ריבית, שערי חליפין, אינפלציה, מחירי מניות וסחורות ומדדים כלכליים נוספים). החשיפה לסיכוני שוק מתבטאת בתוצאות העסקיות, בשווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות, בהון העצמי ובתזרימי המזומנים.

סיכוני השוק אליהם חשוף הבנק כוללים (ראה הרחבה בהמשך):

- א. סיכון הריבית, הינו הסיכון להפסד כתוצאה משינויים בשערי ריבית חסרת סיכון במטבעות השונים.
- ב. סיכון בסיס (מטבע חוץ ומדד), הינו הסיכון להפסד כתוצאה משינויים במדד המחירים ובשערי החליפין, עקב הפרש שבין שווי הנכסים לשווי התחייבויות. זאת לרבות, בגין השפעת העסקאות העתידיות, ככל אחד ממגזרי ההצמדה.
- ג. סיכון אשראי סחיר, הנובע מהתנודתיות במרווחי אשראי הנגזרים מיכולת החזר החוב של מנפיק המכשיר ומשינויים ברמת הסיכון הכוללת של מכשירי חוב סחירים.
- ד. סיכון ההשקעה במניות ובקרנות, הנובע מירידת ערך של ההשקעה במניות או בקרנות או ירידה ברווחים/דיבידנדים המועברים לקבוצה.

הבנק פועל בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים בנושא ניהול סיכוני השוק של הקבוצה, לרבות הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 333 בנושא "ניהול סיכון ריבית" ומספר 339 בנושא "ניהול סיכוני שוק". במסגרת יישום הוראות אלה נקבעו עקרונות יסוד לאופן ניהול הסיכונים ובקרתם, ובכלל זה האחריות של ההנהלה והדירקטוריון, הגדרת אמצעי הבקרה והכלים למדידת הסיכונים ואמצעי הבקרה והפיקוח על סיכונים אלה, תוך יישום ממשל תאגידי שכולל שלושה "קווי הגנה".

מדיניות ניהול סיכוני השוק

מדיניות ניהול סיכוני השוק מהווה ביטוי לאסטרטגיית ניהול סיכון השוק של הקבוצה. זאת, לצד הנהלים הקיימים לזיהוי, מדידה, מעקב, פיתוח ובקרה אחר סיכוני השוק. המדיניות נועדה מחד לתמוך בהשגת היעדים העסקיים תוך הערכת הסיכונים והסיכויים שיכולים לנבוע מהחשיפה לסיכונים וזאת בהשוואה לרווח הצפוי מהם, ומאידך, נועדה להפחית את רמת הסיכון הנובעת מהפעילות השוטפת של הבנק, ובכלל זה לשמור על רמת נזילות גבוהה.

המדיניות מהווה כלי חשוב להגדרת תיאבון הסיכון של הבנק בתחום הנוסטרו, חדרי העסקות וחשיפות השוק בכלל קבוצת לאומי. המדיניות מגדירה את הממשל התאגידי, חלוקת האחריות הארגונית ומנגנוני האסקלציה.

במסגרת המדיניות לניהול סיכוני השוק נקבעו מגבלות דירקטוריון לכל גורם סיכון שוק מהותי. כמו כן, נקבעו מגבלות ברמת מנהלת סיכונים ראשית ומגבלות נוספות המשלימות למגבלות אלו. מגבלות אלו נועדו להגביל את הנזק שעלול להיגרם כתוצאה משינויים לא צפויים בגורמי הסיכון השונים הקיימים בשווקים כגון שיעורי הריבית, אינפלציה, שערי חליפין, מרווחי אשראי סחיר ומחירי מניות.

החשיפות לסיכוני שוק מנוהלות באופן שוטף ברמת הקבוצה. חברות הבת בחו"ל קובעות מדיניות לניהול סיכוני שוק בהלימה עם המדיניות הקבוצתית ומסגרות הסיכון שאושרו בה. המידע על מצב החשיפות בפועל בהתאם למסגרות שנקבעו מתקבל מהחברות הבנות ומובא בחשבון בניהול הכולל של החשיפות בקבוצה.

ניהול סיכוני השוק מתבצע בשני מוקדי סיכון עיקריים: התיק הבנקאי והתיק למסחר. הגדרת התיק למסחר נגזרת מהוראות באזל והיא כוללת את תיק ניירות הערך הסחיר של הבנק ועסקות נגזרים בפעילות הסחירה. הגדרת התיק הבנקאי כוללת את העסקות אשר אינן כלולות בתיק למסחר.

למידע נוסף בנוגע לפעילות לפי תיקים ראה [דוח על הסיכונים](#) באתר האינטרנט של הבנק.

חשיפה לסיכוני שוק הנובעים מההתחייבויות הפנסיוניות לעובדים

הבנק מיישם את כללי החשבונאות בארה"ב בנושא זכויות עובדים, כפי שנקבעו על ידי בנק ישראל. ניהול סיכוני השוק בגין המחויבות לעובדים מבוצע בחלקו במסגרת התיק הבנקאי ובחלקו הנוסף מנוהל באופן נפרד ועצמאי אל מול "נכסי תכנית", אשר נועדו לשאת תשואה לאורך זמן, במטרה לשרת את ערך ההתחייבות. המחויבות האקטואריות לעובדים בעלת מח"מ ארוך ומושפעת באופן משמעותי משינויים בריבית ההיוון. שיעור ההיוון המשמש לחישוב ההתחייבויות האקטואריות לזכויות עובדים נעשה על בסיס תשואת אגרות חוב ממשלתיות בישראל בתוספת עקום מרווח קבוע של אגרות חוב קונצרניות בדירוג בינלאומי AA התואם למח"מ ההתחייבויות לזכויות עובדים.

סיכוני השוק אליהם חשוף הבנק

א. סיכון הריבית

סיכון הריבית הינו הסיכון להפסד כתוצאה משינויים בשערי ריבית חסרת סיכון במטבעות השונים והוא נובע ממספר מקורות, כגון: פערים בין מועדי שינוי הריבית או הפירעון (כמוקדם מביניהם) של הנכסים וההתחייבויות בכל אחד ממגזרי ההצמדה וסיכון המרווח, ה-Basis Spread.

מדיניות החשיפות בריבית הינה להגביל את מידת ההשפעה של שינויים אפשריים בריבית על השחיקה הפוטנציאלית של השווי הכלכלי¹ ושל הרווח המימוני לשנה הקרובה.

סיכון הריבית נמדד ומנוהל בפועל על בסיס הנחות התנהגותיות שונות באשר לזמני הפירעון של הנכסים וההתחייבויות. על פי ניסיון העבר, הבנק מתייחס לחלק מיתרות העו"ש כהתחייבות לזמן ארוך. כמו כן, קיימות הנחות בהתייחס לפירעונות המוקדמים במשכנתאות על בסיס מודל סטטיסטי המנסה לחזות את הפירעונות המוקדמים כתלות בריבית. להערכות אלו חשיבות גדולה בניהול סיכוני הריבית, בין היתר בשל הגידול המשמעותי ביתרות אלו בשנים האחרונות.

מדידת החשיפה לשינויים בריבית מבוצעת הן לעליה והן לירידת ריבית בכל מגזר הצמדה. מדידה זו נועדה לבחון את רגישות מבנה שווי הנכסים וההתחייבויות הקיים לשינויי ריבית, ולכן החישוב המבוצע נעשה מבלי לשנות את מבנה הנכסים וההתחייבויות.

תמצית החשיפות לשינויים בלתי צפויים בריבית ברמת הקבוצה (לפני מס ובמיליוני ש"ח)*

השינוי הפוטנציאלי בשווי הכלכלי כתוצאה מתרחיש					
ליום 31 בדצמבר					
	2016		2017		
תרחיש	עליה ב-0.1%	ירידה ב-1%	עליה ב-0.1%	ירידה ב-1%	עליה ב-1%
במט"ו					
תיק בנקאי	10	(227)	(12)	(41)	306 (411)
תיק למסחר	4	(45)	37	(3)	25 (38)
במט"ח					
תיק בנקאי	-	(143)	(42)	22	175 (249)
תיק למסחר	5	(49)	52	2	47 32

השינוי הפוטנציאלי ברווח השנתי מעליית ריבית של 1% **				
ליום 31 בדצמבר				
	2016		2017	
סך הכל	מט"ו	מט"ח	מט"ו	מט"ח
	215	523	391	417

* חישוב החשיפה לירידת ריבית ב-1% מבוסס על הורדת שיעור הריבית על האשראי והפיקדונות בשיעור זה. מאחר ושיעור הריבית על רוב הפיקדונות כיום נמוך מ-1%, ומאחר וקיימת הסתברות נמוכה שהריבית על הפיקדונות תרד מתחת ל-0%, יש לראות בחישוב החשיפה המוצג לעיל אמת מידה בהתאם לסטנדרטים המקובלים.

** בירידת ריבית צפוי הפסד בסכום דומה.

¹ השווי הכלכלי של ההון מוגדר כהפרש בין הערך הנוכחי של הנכסים וההתחייבויות. בחישוב הערך הנוכחי מנכים את התזרימים בעקום התשואה חסר סיכון אשראי ואת התזרימים המט"חיים בלייבור.

חשיפת ההון לעליה/ירידה מיידית בריבית (לפני השפעת המס)

חשיפה במט"ח			חשיפה במט"י		
ליום 31 בדצמבר 2017					
לעליה של 0.1%	לירידה של 1%	לעליה של 1%	לעליה של 0.1%	לירידה של 1%	לעליה של 1%
(34)	352	(349)	180	(2,083)	1,615
חשיפת ההון לעליה/ירידה מיידית בריבית*					
ליום 31 בדצמבר 2016					
לעליה של 0.1%	לירידה של 1%	לעליה של 1%	לעליה של 0.1%	לירידה של 1%	לעליה של 1%
(40)	268	(435)	176	(1,978)	1,537
חשיפת ההון לעליה/ירידה מיידית בריבית*					

* מדידה זו כוללת את החשיפה לשינוי מידי בריבית של תיקי הנוסטרו המשוערכים לפי שווי שוק והמחויבות האקטוארית לעובדים. מדידה זו אינה כוללת את השפעת הרגישות של נכסי התוכנית לשינויים בריבית אשר נאמדת ליום 31 בדצמבר 2017 בירידה בשווי הנכסים של כ-134 מיליון ש"ח (ב-31 בדצמבר 2016 כ-117 מיליון ש"ח) בתרחיש עליה של 1% בריבית. כמו כן, המדידה אינה כוללת את ההשפעות של הוראות המעבר של תקן זכויות עובדים, לפיהן מחושב יחס הלימות ההון.

במהלך שנת 2017 עמדה הקבוצה בכל מגבלות החשיפה לריבית שקבע הדירקטוריון.

למידע נוסף ראה [דוח על הסיכונים](#) באתר האינטרנט של הבנק.

רגישות השווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות לריבית

להלן השפעת שינויים פוטנציאליים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו, למעט פריטים לא כספיים, על פי כללים חשבונאיים:

שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים לפני השפעת השינויים בריבית

31 בדצמבר 2017					
מטבע חוץ לרבות מטבע ישראלי צמוד מט"ח			מטבע ישראלי		
סך הכל	אחרים	אירו	דולר	צמוד מדד	לא צמוד
במיליוני ש"ח					
423,868	8,431	10,565	66,379	45,077	293,416
נכסים פיננסיים					
507,691	30,790	55,422	195,057	7,058	219,364
סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוזי מאזניים					
411,639	6,749	13,111	93,530	50,252	247,997
התחייבויות פיננסיות ^(א)					
507,449	33,236	53,188	169,824	12,297	238,904
סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוזי מאזניים					
12,471	(764)	(312)	(1,918)	(10,414)	25,879
שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים					

31 בדצמבר 2016					
מטבע ישראל			מטבע חוץ לרבות מטבע ישראל צמוד מט"ח		
לא צמוד	צמוד מדד	דולר	אירו	אחרים	סך הכל
במיליוני ש"ח					
278,940	48,232	69,263	8,061	8,561	413,057
252,169	6,790	214,767	55,373	28,222	557,321
231,563	55,451	91,577	15,107	7,038	400,736
276,575	8,526	193,704	48,587	30,473	557,865
22,971	(8,955)	(1,251)	(260)	(728)	11,777

(א) כולל שווי הוגן של ההתחייבויות האקטואריות לעובדים ואינו כולל את שווי נכסי התוכנית.

השפעת שינויים פוטנציאליים בשיעורי הריבית על שווי הוגן* נטו של מכשירים פיננסיים

31 בדצמבר 2017								
שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית ^(א)								
שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית ^(א)								
מטבע ישראל			מטבע חוץ לרבות מטבע ישראל צמוד מט"ח			שינוי בשווי ההוגן		
לא צמוד	צמוד מדד	דולר ^(ב)	אירו	אחרים	סך הכל	סך הכל	סך הכל	סך הכל
במיליוני ש"ח								
24,819	(8,690)	(2,404)	(317)	(771)	12,637	166	1.33	גידול מידי מקביל של 1%
25,771	(10,222)	(1,964)	(312)	(765)	12,508	37	0.30	גידול מידי מקביל של 0.1%
26,912	(12,610)	(1,403)	(310)	(757)	11,832	(639)	(5.12)	קטון מידי מקביל של 1%

31 בדצמבר 2016								
שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית ^(א)								
שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית ^(א)								
מטבע ישראל			מטבע חוץ לרבות מטבע ישראל צמוד מט"ח			שינוי בשווי ההוגן		
לא צמוד	צמוד מדד	דולר ^(ב)	אירו	אחרים	סך הכל	סך הכל	סך הכל	סך הכל
במיליוני ש"ח								
22,574	(7,363)	(1,820)	(281)	(720)	12,390	613	5.21	גידול מידי מקביל של 1%
22,937	(8,771)	(1,304)	(262)	(728)	11,872	95	0.81	גידול מידי מקביל של 0.1%
23,260	(11,050)	(849)	(239)	(736)	10,386	(1,391)	(11.81)	קטון מידי מקביל של 1%

(א) מדידה זו כוללת את החשיפה לשינוי מידי בריבית של תיקי הנוסטרו המשוערכים לפי שווי שוק והמחויבות האקטואריות לעובדים. מדידה זו אינה כוללת את השפעת הרגישות של נכסי התוכנית לשינויים בריבית אשר נאמדת ב-31 בדצמבר 2017 בירידה בשווי הנכסים של כ-134 מיליון ש"ח (ב-31 בדצמבר 2016 כ-117 מיליון ש"ח) בתרחיש עליה של 1% בריבית. כמו כן, המדידה אינה כוללת את ההשפעות של הוראות המעבר של תקן זכויות עובדים, לפיהן מחושב יחס הלימות ההון.

(ב) מזה: השפעת נכסים פיננסיים מורכבים: גידול מידי מקביל של 1% - (283) מיליון ש"ח (ב-31 בדצמבר 2016 - (345) מיליון ש"ח). קטון מידי מקביל של 1% - 199 מיליון ש"ח (ב-31 בדצמבר 2016 - 171 מיליון ש"ח). גידול מידי מקביל של 2% - (592) מיליון ש"ח (ביום 31 בדצמבר 2016 - (701) מיליון ש"ח). קטון מידי מקביל של 2% - 317 מיליון ש"ח (ביום 31 בדצמבר 2016 - 401 מיליון ש"ח בהתאמה).

* לא כולל אומדן שווי הכנסות בגין עמלת פירעון מוקדם.
ראה הרחבה להנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן של מכשירים פיננסיים [בכאור 1.1](#).

החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית

31 בדצמבר 2017				
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
עד חודש עד דרישה עד חודשים	עד חודש עד שלושה עד חודשים	עד חודש עד שלושה עד חודשים	עד חודש עד שלושה עד חודשים	עד חודש עד שלושה עד חודשים
מטבע ישראלי לא צמוד				
נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים				
219,508	9,523	29,375	16,214	8,627
43,641	57,845	34,974	38,428	18,165
762	1,667	3,068	2,339	27
-	-	-	-	-
263,911	69,035	67,417	56,981	26,819
התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים				
208,915	8,319	9,295	15,867	3,043
52,164	66,498	42,840	34,994	16,074
512	2,376	2,600	1,617	374
-	-	30	-	-
261,591	77,193	54,765	52,478	19,491
מכשירים פיננסיים, נטו				
2,320	(8,158)	12,652	4,503	7,328
2,320	(5,838)	6,814	11,317	18,645
מטבע ישראלי צמוד למדד				
נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים				
2,405	1,941	8,805	13,357	9,287
442	302	1,947	2,267	1,041
-	-	-	-	-
-	-	-	-	-
2,847	2,243	10,752	15,624	10,328
התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים				
1,322	798	4,715	14,879	6,950
349	468	2,229	5,693	2,197
-	-	-	-	-
-	-	127	-	-
1,671	1,266	7,071	20,572	9,147
מכשירים פיננסיים, נטו				
1,176	977	3,681	(4,948)	1,181
1,176	2,153	5,834	886	2,067

הערות:

- (א) למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים. בטור "ללא תקופת פירעון" מוצגות היתרות המאזניות שאינן מהוונות, כולל יתרות שזמן פרעונן עבר בסך 1.006 מיליון ש"ח.
- (ב) ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן של משר החיים הממוצע האפקטיבי.

ליום 31 בדצמבר 2016

משך חיים ממוצע אפקטיבי ^(ב)	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	משך חיים ממוצע אפקטיבי ^(ב)	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	ללא תקופת פירעון	מעל עשרים שנה	מעל עשרים שנה	מעל חמש עד עשר שנים
בשנים	באחוזים		בשנים	באחוזים					
0.56	3.30	278,940	0.59	2.97	293,416	582	540	2,154	6,893
1.50	-	247,093	1.48	-	211,445	-	56	215	18,121
1.10	-	5,076	0.76	-	7,919	-	-	50	6
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0.99	3.30	531,109	0.96	2.97	512,780	582	596	2,419	25,020
0.42	1.00	231,563	0.27	0.85	247,997	12	-	71	2,475
1.44	-	273,646	1.34	-	231,365	-	28	189	18,578
0.61	-	2,905	0.77	-	7,509	-	-	27	3
0.50	-	24	0.50	-	30	-	-	-	-
0.97	1.00	508,138	0.79	0.85	486,901	12	28	287	21,056
							568	2,132	3,964
							25,309	24,741	22,609
3.82	2.44	48,232	4.09	2.42	45,077	41	1,845	2,589	4,807
2.65	-	6,790	2.38	-	7,058	-	-	-	1,059
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.68	2.44	55,022	3.85	2.42	52,135	41	1,845	2,589	5,866
2.91	0.82	38,888	2.97	0.47	32,634	-	-	881	3,089
2.78	-	8,391	2.57	-	12,170	-	-	-	1,234
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	135	-	-	127	-	-	-	-
2.88	0.82	47,414	2.85	0.47	44,931	-	-	881	4,323
							1,845	1,708	1,543
							7,163	5,318	3,610

החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית (המשך)

31 בדצמבר 2017				
מטבע חוץ וצמוד מטבע חוץ ^(ד)	מטעל חודש ועד חודש דרישה	מטעל שלושה חודשים	מטעל שנה עד חמש שנים	מטעל שלושה חודשים עד חמש שנים
מטבע חוץ וצמוד מטבע חוץ^(ד)				
נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים				
42,351	11,820	12,591	5,925	4,942
נכסים פיננסיים ^(א)				
2,758	864	207	1,128	1,888
מזה: מכשירים פיננסיים מורכבים				
82,166	71,188	59,411	34,624	6,845
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)				
855	3,302	3,318	(27)	(24)
אופציות (במונחי נכס הבסיס)				
-	-	-	-	-
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים				
125,372	86,310	75,320	40,522	11,763
סך הכל שווי הוגן				
התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים				
88,224	8,033	12,404	1,777	266
התחייבויות פיננסיות ^(א)				
57,560	65,743	59,187	35,052	9,095
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)				
1,059	2,126	2,351	1,724	25
אופציות (במונחי נכס הבסיס)				
-	-	16	-	-
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים				
146,843	75,902	73,958	38,553	9,386
סך הכל שווי הוגן				
מכשירים פיננסיים, נטו				
(21,471)	10,408	1,362	1,969	2,377
החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר				
(21,471)	(11,063)	(9,701)	(7,732)	(5,355)
החשיפה המצטברת במגזר				
חשיפה כוללת לשינויים בשערי הריבית				
נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים				
264,264	23,284	50,771	35,496	22,856
נכסים פיננסיים ^(א)				
126,249	129,335	96,332	75,319	26,051
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)				
1,617	4,969	6,386	2,312	3
אופציות (במונחי נכס הבסיס)				
-	-	-	-	-
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים				
392,130	157,588	153,489	113,127	48,910
סך הכל שווי הוגן				
התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים				
298,461	17,150	26,414	32,523	10,259
התחייבויות פיננסיות ^(א)				
110,073	132,709	104,256	75,739	27,366
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)				
1,571	4,502	4,951	3,341	399
אופציות (במונחי נכס הבסיס)				
-	-	173	-	-
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים				
410,105	154,361	135,794	111,603	38,024
סך הכל שווי הוגן				
מכשירים פיננסיים, נטו				
(17,975)	3,227	17,695	1,524	10,886
החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר				
(17,975)	(14,748)	2,947	4,471	15,357
החשיפה המצטברת במגזר				
80	157	708	1,697	1,471
בנוסף, חשיפה לריבית בגין התחייבויות לזכויות עובדים, ברוטו - פנסיה ופיצויים				

הערות:

- (א) למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים. בטור "ללא תקופת פירעון" מוצגות היתרות המאזניות שאינן מהוונות, כולל יתרות שזמן פירעוןן עבר בסך 1,006 מיליון ש"ח.
- (ב) ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן של משך החיים הממוצע האפקטיבי.
- (ג) כולל פריטים לא כספיים המוצגים בטור "ללא תקופת פירעון".
- (ד) לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.
- (ה) כולל שווי הוגן של התחייבויות האקטואריות לעובדים ואינו כולל את שווי נכסי התוכנית.

31 בדצמבר 2016

מסך חיים ממוצע אפקטיבי ^(ב)	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	מסך חיים ממוצע אפקטיבי ^(ב) שווי הוגן	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	ללא תקופת פירעון	מעל עשרים שנה	מעל עשר עד עשרים שנה	מעל חמש עד עשר שנים
בשנים	באחוזים		בשנים	באחוזים					
1.26	2.48	85,885	1.21	2.21	85,375	692	160	1,187	5,707
3.44	2.83	10,029	3.49	2.60	9,150	-	35	555	1,715
0.96	-	291,443	1.05	-	273,787	-	44	523	18,986
0.50	-	6,919	0.32	-	7,482	-	-	8	50
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1.01	2.48	384,247	1.07	2.21	366,644	692	204	1,718	24,743
0.18	1.08	113,337	0.14	1.83	113,013	2,059	1	4	245
1.19	-	263,660	1.29	-	248,447	-	396	529	20,885
1.01	-	9,090	1.21	-	7,785	-	-	406	94
0.50	-	14	0.50	-	16	-	-	-	-
0.87	1.08	386,101	0.94	1.83	369,261	2,059	397	939	21,224
							(193)	779	3,519
							(1,250)	(1,057)	(1,836)
1.09	2.78	416,301	1.06	2.60	429,634	7,081	2,545	5,930	17,407
1.23	-	547,007	1.26	-	494,645	2,355	100	738	38,166
0.75	-	12,132	0.55	-	15,641	240	-	58	56
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1.15	2.78	975,440	1.16	2.60	939,920	9,676	2,645	6,726	55,629
0.60	0.93	385,128	0.46	0.77	395,323	3,750	1	956	5,809
1.34	-	547,167	1.35	-	495,111	3,129	424	718	40,697
0.91	-	11,995	0.99	-	15,342	48	-	433	97
0.06	-	353	0.09	-	364	191	-	-	-
1.02	0.93	944,643	0.95	0.77	906,140	7,118	425	2,107	46,603
							2,220	4,619	9,026
							31,222	29,002	24,383
			14.24	2.36	17,995	-	4,484	5,542	3,856

הערות כלליות:

1. בלוח זה, הנתונים לפי תקופות מציגים את הערך הנוכחי של תזרימים עתידיים כשהם מהווים לפי שיעור התשואה הפנימי שמנכה אותם לשווי ההוגן הכלול בגין המכשיר הפיננסי בעקביות להנחות שלפיהן חושב השווי ההוגן של המכשיר הפיננסי.
2. לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים ראה [ביאור 33](#).
3. שיעור תשואה פנימי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים הצפויים ממכשיר פיננסי אל השווי ההוגן הכלול בגינו.
4. משך חיים ממוצע אפקטיבי של קבוצת מכשירים פיננסיים מהווה קירוב לשינוי באחוזים בשווי ההוגן של קבוצת המכשירים הפיננסיים שייגרם כתוצאה משינוי קטן (גידול של 0.1%) בשיעור התשואה הפנימי של כל אחד מהמכשירים הפיננסיים.
5. השפעת עסקאות גידור כלולה בסך כל הנכסים או סך ההתחייבויות, לפי העניין.
6. בחישוב מח"מ הנכסים ומח"מ ההתחייבויות נלקח בחשבון אומדן פירעונות מוקדמים במשכנתאות ואומדן משיכות בפקדונות הציבור בהתאמה. בניטרול ההשפעה של המודלים המח"מ המקורי כלהלן: במגזר הצמוד למדד - מח"מ הנכסים מגיע ל-4.55 שנים, מח"מ ההתחייבויות מגיע ל-2.93 שנים ופער השת"פ מסתכם ב-1.54%. במגזר השקלי הלא צמוד-מח"מ הנכסים מגיע ל-0.96 שנים, מח"מ ההתחייבויות מגיע ל-1.08 שנים ופער השת"פ 2.20%. בנוסף, בניהול חשיפות הריבית הבנק מתייחס לחלק מיתרות העו"ש בשקלים ובמט"ח, כהתחייבות ארוכה (הנפרסת בין שנה לעשר שנים), ולא עד חודש לפי הוראות הדיווח.
6. פירוט נוסף על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית בכל מגזר של הנכסים הפיננסיים ושל ההתחייבויות הפיננסיות, לפי סעיפי המאזן השונים, יימסרו לכל מבקש.

למידע כמותי ואיכותי נוסף בנוגע לסיכון ריבית בתיק הבנקאית ראה פרק "סיכון הריבית" [בדוח על הסיכונים](#) באתר האינטרנט של הבנק.

ב. סיכון בסיס (מטבע חוץ ומדד)

סיכון בסיס הצמדה הינו הסיכון להפסד כתוצאה משינויים במדד המחירים ובשערי החליפין, עקב ההפרש שבין שווי הנכסים לשווי התחייבויות. זאת לרבות, בגין השפעת העסקאות העתידיות, בכל אחד ממגזרי ההצמדה.

לאומי פועל בשוקי המטבע באמצעות עסקות ספוט, פורוורד ואופציות הן עבור לקוחותיו והן עבור פעילות הנוסטרו. נגזרים בתיק הבנקאי מבוצעים בעיקר על מנת לגדר כלכלית את הפעילות המאזנית. עם זאת, על פי הכללים החשבונאיים הם אינם נחשבים כגידור מושלם ולכן יוצרים השפעה על הרווח וההפסד החשבונאי. כתוצאה מהשוני ברישום החשבונאי בין הנכסים וההתחייבויות המאזניים לבין הנגזרים. השפעה זו מנוהלת, מנוטרת ומדווחת במסגרת ועדות ההשקעה וניהול נכסים והתחייבויות.

חשיפת בסיס ההצמדה מנוהלת תחת מגבלות דירקטוריון.

החשיפה הכלכלית בפועל ברמת הקבוצה, הנתונים מוצגים במונחים של אחוז מההון הפיננסי הפעיל

המצב בפועל		
31 בדצמבר		
2016	2017	
באחוזים		
(19.0)	(10.7)	לא צמוד
17.7	9.6	צמוד מדד*
1.3	1.1	מטבע חוץ

* החשיפה אינה מביאה בחשבון את השפעת רצפות מדד על ההון המושקע במגזר.

במהלך שנת 2017 שיעור ההון המושקע בממוצע על פני השנה במגזר הצמוד למדד היה כ-15.5%, שיעור זה נע במהלך השנה בין עודף של 8.5% ל-22.3% מההון החשוף. למגזר המט"ח נותב הון בשיעור נמוך יחסית ולכן ההשפעה של שינוי בשערי חליפין על הרווח אינה מהותית.

למידע כמותי נוסף בנוגע ליתרות בבסיסי ההצמדה ראה [ביאור 31 נכסים והתחייבויות לפי בסיסי ההצמדה בדוח הכספי](#).

הרגישות לשינויים בשערי החליפין של מטבעות החוץ העיקריים ליום 31 בדצמבר 2017. המדידה מתייחסת להשפעת השינויים על הון הבנק וכוללת את הפעילות במכשירים מאזניים וחופף מאזניים

דולר	אירו	ליש"ט	פר"ש	יין	
במיליוני ש"ח					
86	(5)	4	1	-	עליה של 10% בשע"ח
(41)	18	(7)	(1)	3	ירידה של 10% בשע"ח

הרגישות לשינויים במדד ליום 31 בדצמבר 2017. המדידה מתייחסת להשפעת השינויים על הון הבנק וכוללת את הפעילות במכשירים מאזניים וחוף מאזניים

השפעת השינויים על הון הבנק במיליוני ש"ח	
עליה של 3% במדד	223
ירידה של 3% במדד	(725)

ג. סיכון השקעה במניות ובקרנות

הבנק הגדיר מדיניות השקעה של הקבוצה, לרבות קביעת מגבלות הן להיקף ההשקעה הכולל והן לחברה בודדת, תמהיל ההשקעות ורמות הסיכון השונות בין סוגי ההשקעות.

החשיפה של ההשקעה במניות וקרנות בתיק הבנקאי

יתרה מאזנית ושווי הוגן 31 בדצמבר	
2017	2016
במיליוני ש"ח	
מניות וקרנות סחירות בתיק הזמין	1,936
מניות לא סחירות בתיק הזמין	991
סך הכל	2,927
	961
	981
	1,942

למידע כמותי ואיכותי נוסף בנוגע לסיכון מחיר מניות ראה פרק [השקעה במניות ובקרנות כדוח על הסיכונים](#) באתר האינטרנט של הבנק.

למידע כמותי ואיכותי נוסף בנוגע לסיכונים שוק ראה [דוח על הסיכונים](#) באתר האינטרנט של הבנק.

סיכון נזילות ומימון

סיכון הנזילות

סיכון הנזילות הוא הסיכון הנוצר בשל אי הוודאות ביחס לאפשרות לגיוס מקורות ו/או למימוש נכסים, באופן בלתי צפוי ותוך פרק זמן קצר, מבלי שיגרם הפסד מהותי. מדיניות ניהול סיכון הנזילות מהווה חלק אינטגרלי מהניהול העסקי האסטרטגי של קבוצת לאומי והיא הותאמה לדרישות הוראת ניהול בנקאי תקין 342 לניהול סיכון הנזילות ודרישות הוראה 221 "יחס כיסוי נזילות", המאמצת את המלצות ועדת באזל 3, לחישוב יחס מזערי לנזילות (Liquidity Coverage Ratio) - LCR, תוך ביצוע התאמות למשק הישראלי. החל מיום 1 בינואר 2017 יחס כיסוי הנזילות המזערי שהבנק והקבוצה נדרשים לעמוד בו הינו 100%.

לאומי שומר על רמת נזילות נאותה, באמצעות השקעת תיק הנוסטרו בנכסים איכותיים ומפוזרים בשקלים ובמט"ח אשר תאפשר לו לעמוד בכל צורכי הנזילות במגוון תרחישי קיצון, ובאמצעות מדיניות גיוס של מקורות יציבים ומגוונים ולטווחי זמן שונים בדגש על גיוס פיקדונות מקמעונאים וכן גיוס של אג"ח לתקופות ארוכות.

לאומי מקיים מעקב שוטף אחר מצב הנזילות שלו באמצעות מדדים המיועדים להתריע על שינויים במצב הנזילות, בין היתר באמצעות מודל רגולטורי וכן מודלים פנימיים שפותחו בלאומי בהתאם להוראת בנק ישראל, ובהתאם לסטנדרטים המקובלים בעולם.

יחס כיסוי הנזילות של התאגיד הבנקאי (המודל הרגולטורי) מחושב על בסיס ממוצע תצפיות יומיות.

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2016	2017
באחוזים	
א. בנתוני המאוחד	
132	122
יחס כיסוי הנזילות	
80	100
יחס כיסוי הנזילות המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים	
ב. בנתוני התאגיד הבנקאי	
130	122
יחס כיסוי הנזילות	
80	100
יחס כיסוי הנזילות המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים	

הבנק הכין תכנית מגירה לטיפול במשבר נזילות אשר כוללת מערכת נורות אזהרה אשר יכולות להעיד על שינוי במצב הנזילות של הבנק. בהופעת סימן אזהרה יתכנס פורום ייעודי במטרה להעריך את המצב ולבחון את הצורך בהפעלת התוכנית בהתאם לרמת החומרה. התוכנית כוללת צעדים אופרטיביים מפורטים הנוגעים בין היתר בסדרי המימוש של הנכסים, מדיניות הטיפול בלקוחות ומערכות הדיווח לכל הגורמים העסקיים, לדירקטוריון ולבנק ישראל.

למידע כמותי ואיכותי נוסף בנוגע לסיכון הנזילות ראה פרק [סיכון הנזילות כדוח על הסיכונים](#) באתר האינטרנט של הבנק וביאור 32 "נכסים והתחייבויות לפי מטבע ולפי תקופה לפירעון".

סיכון מימון הוא הסיכון לכניית מבנה מקורות לא מספיק יציב בטווח הארוך באופן שאינו משרת את השימושים המתוכננים.

הבנק מנהל לאורך שנים תשתית רחבה ומגוונת של מקורות מימון יציבים ולטווחי זמן שונים. מקור המימון העיקרי של הבנק הוא פיקדונות מלקוחות קמעונאיים. בנוסף, הבנק מממן את פעילותו באמצעות פיקדונות מלקוחות מסחריים ועסקיים וכן באמצעות הנפקות של כתבי התחייבויות. ניהול המקורות מבוצע באופן שוטף ובנפרד, בשקלים ובמט"ח. כ-31.6% מפיקדונות הציבור מגויסים במט"ח. המקורות מחו"ל מושקעים על ידי השלוחות באשראי ובנכסים נזילים, בעיקר באג"ח ברמת סיכון נמוכה. לבנק מגוון רחב של מקורות במט"ח מלקוחות תושבי חוץ, לקוחות מקומיים קמעונאיים, עסקיים ופיננסיים. בשנה האחרונה נשמרה יציבות בהיקף הפיקדונות במגזר זה בבנק. עודף הפיקדונות על האשראי במט"ח מושקע בנכסים נזילים ועסקאות החלף לטווחים קצרים.

כאמור, חלה עליה מהותית בהיקף הפיקדונות השקליים. בשל הריבית הנמוכה נמשכה מגמת גידול ביתרות העו"ש של הלקוחות. על מנת לקיים תשתית מקורות מימון יציבה ומגוונת, הבנק משווק מגוון פיקדונות אטרקטיביים לטווחי זמן שונים.

ריכוזיות מקורות המימון מנוהלת ומנוטרת באמצעות אינדיקטורים ומודלים לניהול הסיכון. הבנק מבצע מעקב אחר מבנה המקורות וריכוז תחת מספר קטגוריות: גודל וסוג לקוח, מפקיד בודד, אורך חיי ההפקדה והתנהגות מאפיינת לאורך זמן. הניהול השוטף של מבנה המקורות כולל התוויה של מדיניות לגבי גיוון המקורות ותקופות המימון. ריכוזיות המקורות מבוקרת ומנוהלת במסגרת ניהול סיכונים הנזילות בבנק. מדידה שוטפת יומית של מדדי הנזילות, יחס כיסוי מזערי ומעקב אחר נורות אזהרה מאפשרים ניהול דינמי ומעקב אחר מקורות יציבים ומגוונים, שליטה ופיקוח על מצב הנזילות והתפתחות מגמות.

למידע כמותי ואיכותי נוסף בנוגע לסיכון מימון ראה פרק [סיכון מימון כדוח על הסיכונים](#) באתר האינטרנט של הבנק.

מצב ההצמדה, התקופות לפירעון ומצב הנזילות

א. מצב ההצמדה

בהתאם למדיניות ניהול מאזני ההצמדה, ההון הפנוי המוגדר כסך מקורות ההון בתוספת עתודות מסוימות ובניכוי השקעות בחברות כלולות ובנכסים קבועים, מושקע בנכסים שקליים לא-צמודים, בנכסים צמודים למדד ובנכסים במטבע חוץ או הצמודים למטבע חוץ. מימון כל ההשקעות של הבנק בחו"ל ממקורות במטבע חוץ מונע את חשיפת הבסיס בגינן.

להלן תמצית מצב מאזני ההצמדה, כפי שעולה מביאור 31 לדוח הכספי

31 בדצמבר						
2016			2017			
מטבע חוץ ^(ב)	צמוד מדד	לא צמוד	מטבע חוץ ^(ב)	צמוד מדד	לא צמוד	
119,752	48,573	293,216	116,881	45,279	308,030	סך הנכסים ^(א)
121,733	49,057	265,263	119,837	47,731	276,310	סך התחייבויות ^(א)
(1,981) ^(א)	(484)	27,953	(2,956) ^(א)	(2,452)	31,720	עודף (גרעון) הנכסים במגזר

(א) כולל עסקות עתידיות ואופציות.

(ב) כולל צמוד מטבע חוץ.

(ג) עודף התחייבויות במט"ח נובע בעיקר מעסקת חיסוי כנגד חשיפת המס בגין ההשקעות בשלוחות הבנק בחו"ל, השקעה במניות וקרנות המסווגות כפריט לא כספי.

הניהול והדיווח השוטף של חשיפת הבנק לסיכוני בסיס מתבצעים על פי הגישה הכלכלית הכוללת התאמות ותוספות לגישה החשבונאית המוצגת לעיל. החשיפה בבסיס המחושבת על פי הגישה הכלכלית מפורטת בפרק "חשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם".

בשנת 2017 חל גידול בסך כ-8.6 מיליארד ש"ח בהיקף פיקדונות הציבור (כולל כתבי התחייבות נדחים ושטרי הון). בהיקף האשראי לציבור חל גידול של כ-6 מיליארד ש"ח, בהשקעות באגרות חוב נרשם צמצום של כ-2.2 מיליארד ש"ח ובהפקדות בבנקים, נטו, גידול בסך כ-5.5 מיליארד ש"ח.

להלן השינויים העיקריים שחלו במהלך 2017 בפעילות העיקרית בחלוקה למגזרי הצמדה

המגזר השקלי הלא צמוד

שיעור הנכסים הכספיים במגזר השקלי הלא צמוד מסך הנכסים הכספיים הינו כ-65%.

עיקר הפעילות במגזר הינה לתקופות קצרות.

בהיקף האשראי לציבור חל גידול בסך כ-7.8 מיליארד ש"ח, כ-4.3%.

היקף המזומנים וההפקדות בבנקים, נטו עלה בכ-8 מיליארד ש"ח, והיקף ההשקעה בניירות ערך ירד בכ-0.8 מיליארד ש"ח.

בשנת 2017 נרשם גידול בסך כ-16 מיליארד ש"ח, כ-7.2% בהיקף הפיקדונות השקליים, גידול זה כולל צמצום נטו של כ-2.3 מיליארד ש"ח בכתבי התחייבות נדחים.

יתרת עסקאות הנגזרים, נטו במגזר הסתכמה ב-31 בדצמבר 2017 בכ-19.3 מיליארד ש"ח, צמצום בסך כ-4.9 מיליארד ש"ח בהשוואה לדצמבר 2016.

המגזר הצמוד למדד

בשנת 2017 האשראי לציבור קטן בכ-2.4 מיליארד ש"ח, כ-5.5% וההשקעה בניירות ערך ירדה בכ-0.6 מיליארד ש"ח.

הפיקדונות צמודי המדד, כולל כתבי התחייבות נדחים, הצטמצמו בכ-6.2 מיליארד ש"ח.

יתרת עסקאות הנגזרים, נטו במגזר הסתכמה ב-31 בדצמבר 2017 בכ-5 מיליארד ש"ח, גידול בסך של כ-3.5 מיליארד ש"ח בהשוואה לדצמבר 2016.

מגזר מט"ח וצמוד מט"ח

שיעור הנכסים הכספיים במגזר המט"ח מסך הנכסים הכספיים הינו כ-25%.

האשראי לציבור במגזר מהווה כ-35% מסך פיקדונות הציבור. בשנת 2017 האשראי גדל בכ-0.6 מיליארד ש"ח, גידול של 1.6%.

ההשקעות בניירות ערך במט"ח הסתכמו בכ-35.4 מיליארד ש"ח, קיטון של כ-0.8 מיליארד ש"ח בהשוואה לדצמבר 2016.

בפיקדונות בבנקים, נטו חל צמצום של כ-2 מיליארד ש"ח.

מתחילת שנת 2017 פיקדונות הציבור במט"ח ירדו בכ-1.2 מיליארד ש"ח, כ-1.1%.

יתרת העסקאות העתידיות, נטו, במטבע חוץ כנגד שקלים הסתכמה ב-31 בדצמבר 2017 בכ-25 מיליארד ש"ח, קיטון של כ-0.3 מיליארד ש"ח בהשוואה לדצמבר 2016.

ב. התקופות לפירעון

בשנת 2017 בדומה לשנים האחרונות התאפיין הבנק ברמת נזילות גבוהה בשקלים. חלקה כתוצאה ממדיניות מכוונת של הבנק בגיוס מקורות יציבים ומגוונים, באמצעות גיוס פיקדונות ממספר גדול של לקוחות לטווחי זמן שונים ובכלל זה לתקופות ארוכות, וחלקה מגידול עודפי הנזילות בשקלים במערכת הבנקאית.

כ-31.7% מסך נכסי הבנק מופקדים לתקופות קצרות בבנקים ומושקעים בניירות ערך סחירים, בעיקר באגרות חוב ממשלתיות.

בשנת 2017 הבנק עמד בכל מגבלות הנזילות בתרחישים השונים. זאת, בהתאם למדיניות שמטרתה להבטיח עמידות גם בתרחישי לחץ קיצוניים תיאורטיים.

להלן תזרים מזומנים עתידי של הנכסים וההתחייבויות לפי תקופות לפירעון ולפי בסיס הצמדה (כולל מכשירים נגזרים ולא כולל פריטים לא כספיים) (פירוט נוסף ראה ב־אָנֶר 32 לדוחות הכספיים)

על פי הוראות בנק ישראל תזרימי המזומנים בגין התחייבויות בעלת מספר מועדי פירעון ימוינו בהתאם להערכת ההנהלה על פי שיקול דעתה או מועד הפירעון החוזי המוקדם ביותר.

על פי חוזר בנק ישראל מספטמבר 2013, תאגיד בנקאי נדרש להציג את תזרימי המזומנים בגין נכסים והתחייבויות בהבחנה בין מטבע ישראלי (לרבות מטבע ישראלי צמוד מט"ח) לבין מטבע חוץ. בנוסף, תזרימי המזומנים בגין מכשירים נגזרים המסולקים, נטו, יסווגו למטבע ישראלי או למט"ח בהתאם למטבע בו יתבצע הסילוק. אין לדווח על סכומים חוץ מאזניים של מכשירים נגזרים אלו.

עודף נכסים על התחייבויות*

ליום 31 בדצמבר 2017			
	מטבע ישראל	מטבע חוץ	סך הכל
התקופה שנותרה עד לפירעון:	במיליוני ש"ח		
עד חודש	(96,427)	(52,737)	(149,164)
מחודש ועד שנה	5,233	16,045	21,278
משנה ועד 5 שנים	69,058	18,484	87,542
מ-5 ועד 10 שנים	38,610	13,481	52,091
מעל 10 שנים	41,928	5,386	47,314
ללא מועד פירעון	2,882	1,836	4,718
סך הכל	61,284	2,495	63,779

ליום 31 בדצמבר 2016			
	מטבע ישראל	מטבע חוץ	סך הכל
התקופה שנותרה עד לפירעון:	במיליוני ש"ח		
עד חודש	(89,319)	(48,402)	(137,721)
מחודש ועד שנה	(2,336)	13,048	10,712
משנה ועד 5 שנים	65,800	22,061	87,861
מ-5 ועד 10 שנים	39,385	12,544	51,929
מעל 10 שנים	47,129	5,351	52,480
ללא מועד פירעון	3,169	1,579	4,748
סך הכל	63,828	6,181	70,009

* בקיזוז עודף (חוסר) יתרות בגין מכשירים נגזרים.

למידע בנוגע לתיאור עיקרי המדיניות, אמצעי הפיקוח ומימוש המדיניות, והמגבלות הנהוגות בניהול סיכוני השוק, ובכלל זה סיכוני הבסיס והנזילות, ראה פרק [סיכוני שוק](#).

מצב הנזילות וגיוס מקורות

מצב הנזילות וגיוס מקורות בבנק

עודפי הנזילות של המערכת הבנקאית בישראל הוסיפו להיות גבוהים גם בשנת 2017. לצורך ספיגת העודפים מקיים בנק ישראל מדי יום, שבוע ותקופת נזילות מכרזים מוניטאריים.

במהלך שנת 2017 רכש בנק ישראל מט"ח בסך כולל של כ-6.5 מיליארד דולר, מתוכם כ-1.5 מיליארד דולר נרכשו כחלק מתוכנית לקיזוז השפעת תמלוגי הגז על שער החליפין.

לרכישות המט"ח של בנק ישראל השפעה מרחיבה על עודפי הנזילות השקליים במערכת הבנקאית, כמו גם לעודף פידיונות על הנפקות מק"מ במהלך שנת 2017.

הרכב הנכסים וההתחייבויות של הבנק ממשיך להצביע על נזילות גבוהה, כתוצאה ממדיניות מכוונת לגיוס מקורות יציבים ומגוונים, תוך דגש על גיוס מקורות ממספר גדול של לקוחות, מגזרי לקוחות שונים, לטווחי זמן שונים ובמטבעות שונים.

לאומי מקיים מעקב שוטף אחר מצב הנזילות שלו באמצעות מדדים המיועדים להתריע על שינויים במצב הנזילות, בין היתר באמצעות מודל רגולטורי וכן מודלים פנימיים שפותחו בלאומי בהתאם להוראת בנק ישראל, ובהתאם לסטנדרטים המקובלים בעולם. ההנחות השונות העומדות בבסיס המודלים הפנימיים נבחנות ומתעדכנות באופן שוטף, בהתאם להתפתחויות שחלות בפרמטרים הרלבנטיים העיקריים.

היקף יתרות המערכת הבנקאית (עו"ש ופיקדונות מוניטריים) בבנק ישראל לסוף דצמבר 2017 עמד על כ-235 מיליארד ש"ח, לעומת כ-207 מיליארד ש"ח בסוף דצמבר 2016.

היקף יתרות לאומי (עו"ש ופיקדונות מוניטריים) בבנק ישראל לסוף דצמבר 2017 עמד על כ-66 מיליארד ש"ח, לעומת כ-60 מיליארד ש"ח בסוף דצמבר 2016.

יתרת המזומנים ופיקדונות בבנקים נטו הסתכמה ליום 31 בדצמבר 2017 בכ-76.0 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-69.7 מיליארד ש"ח בסוף 2016, שיעור גידול של כ-9%.

כמו כן, לבנק תיק ניירות ערך בהיקף של כ-71 מיליארד ש"ח, המושקע בעיקר באגרות חוב ממשלת ישראל, אגרות חוב של ממשלות זרות, ואג"ח של בנקים בחו"ל. זאת בהשוואה ליתרה בסך כ-70 מיליארד ש"ח ב-31 בדצמבר 2016.

במהלך התקופה הנסקרת עלה היקף הנכסים הכספיים החוץ מאזניים של הלקוחות בכ-81 מיליארד ש"ח והסתכם לסך של 696 מיליארד ש"ח.

יתרת סך הפיקדונות של שלוש קבוצות המפקידים הגדולות הסתכמה ב-31 בדצמבר 2017 בסך 21,565 מיליון ש"ח.

המגבלות הרגולטוריות העיקריות על העברת אמצעים נזילים או הון פיקוחי בין חברות הקבוצה בארץ ובחו"ל הן

1. בנק ישראל אינו מגביל הפקדה של פיקדונות על ידי הבנק בחברות הקבוצה בארץ ובחו"ל, אולם הטיל מגבלות על השקעות בהון ובכתבי התחייבות בחברות בחו"ל על ידי הבנק. לכל הגדלת השקעה או ירידה בהחזקה בכל סוג של אמצעי שליטה אל מתחת ל-80% נדרש אישור מראש של בנק ישראל.
2. שלוחת ארה"ב - הוראות הרשויות בארה"ב מגבילות את הבנקים המקומיים בהיקף החשיפות מסוג כלשהו כלפי חברות קשורות. השיעור המירבי של החשיפה לחברה קשורה הוא 10% מהון הבנק בארה"ב, וכלפי הקבוצה עליה נמנה הבנק בארה"ב, השיעור המירבי הינו 20% מהונו.
3. שלוחת אנגליה - הוראות הרשויות בבריטניה מגבילות את הבנקים המקומיים בהיקף החשיפות מסוג כלשהו כלפי חברות קשורות. השיעור המירבי של החשיפה של הבנק בבריטניה כלפי חברות הקבוצה (למעט בנק לאומי לישראל בע"מ) הינו 25% מהון הבנק באנגליה. בהתאם לאישור שהתקבל מהרגולטור בבריטניה (waiver), רשאית חברת הבת באנגליה להגדיל את חשיפתה כלפי בנק לאומי לישראל בע"מ לשיעור של 100% מהון הבנק באנגליה.
4. שלוחת רומניה - הוראות הרשויות ברומניה מגבילות את הבנקים המקומיים בהיקף החשיפות כלפי חברות קשורות. שיעור החשיפה המירבי של לאומי רומניה כלפי הקבוצה, לרבות בנק לאומי לישראל בע"מ, הינו 25% מהון הבנק ברומניה.

סיכונים תפעוליים

סיכון תפעולי מוגדר כסיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות, או כתוצאה מאירועים חיצוניים.

קבוצת לאומי פועלת במגוון רחב של פעילויות פיננסיות ולפיכך חשופה לסיכונים תפעוליים הכוללים, בין היתר, סיכונים אבטחת מידע וסייבר, סיכונים טכנולוגיים, סיכונים המשכיות עסקית וסיכונים מעילות והונאות.

ניהול הסיכונים התפעוליים בקבוצת לאומי מתבצע על ידי שלושת קווי ההגנה והוא מושתת על תהליך ממושך ופרואקטיבי של זיהוי, הערכה, מדידה, בקרה, מזעור, ניטור ודיווח על הסיכונים המהותיים שמבוצע בכל החטיבות בבנק.

מדיניות ומסגרת ניהול הסיכונים התפעוליים

מדיניות ניהול הסיכונים התפעוליים הקבוצתית מעגנת עקרונות, קווים מנחים ואת תפיסת ניהול הסיכון התפעולי בלאומי, ובכלל זה: ניהול סיכון מוכוון ומותאם לפעילות קווי העסקים ומיקוד בסיכונים בעלי פוטנציאל להשלכה משמעותית.

במטרה לאפשר לדירקטוריון ולהנהלה ממשל תאגידי הולם, הוגדרה סיבולת לסיכון התפעולי אשר באה לידי ביטוי בצורת מגבלות כמותיות והצהרות איכותיות.

פרופיל הסיכון התפעולי מנוטר תקופתית ומדווח מדי רבעון להנהלת הבנק ולדירקטוריון, כבסיס לקבלת החלטות.

הבנק מעדכן את מפת הסיכונים התפעוליים באופן מתמשך. העדכון מתבצע על ידי יחידות הקו הראשון תוך הכוונה, אתגור וסיוע של החטיבה לניהול סיכונים. התהליך כולל זיהוי הסיכונים, הערכתם (איכותית וכמותית) והמלצות למזעורם (תכניות הפחתה). כמו כן, קיימת מערכת התומכת בדיווח סיכונים, ביצוע ותייעוד בקרות, תכניות מזעור ואירועי כשל.

הבנק מנהל סיכונים בפרויקטים ומוצרים חדשים מהותיים על בסיס מתודולוגיה הכוללת זיהוי סיכונים והיערכות למזעורם וזאת במטרה לעמוד ביעדים העסקיים והתפעוליים של לאומי.

מאחר והסיכונים התפעוליים הינם חוצי ארגון ופעילויות, החטיבה לניהול סיכונים פועלת להטמעת תרבות ניהול סיכונים תפעוליים מתקדמת ובכלל זה דיווח וטיפול באירועים וביצוע הפקות לקחים.

ההון הרגולטורי בגין סיכונים תפעוליים מחושב על בסיס הגישה הסטנדרטית של באזל.

לשם הקטנת נזקים אפשריים בעת התמששות הסיכון, קבוצת לאומי רוכשת מערך ביטוחי המכסה מגוון סיכונים תפעוליים וכולל, בין היתר, פוליסת ביטוח סייבר ופוליסת ביטוח בנקאית.

מוקדי הסיכון העיקריים בסיכונים התפעוליים

סיכונים אבטחת מידע וסייבר

המעבר לפעילות בנקאית דיגיטלית ומהפכת המידע מביאים לאימוצם של טכנולוגיות ומוצרים חדשים, ובכלל זה מוצרי ענן, אשר מהווים אמצעי משמעותי להשגת היעדים העסקיים. ריבוי המערכות, הממשקים והתלות הגוברת בטכנולוגיה מעלה את מידת החשיפה לאיומים ולסיכונים באבטחת המידע ומרחב הסייבר.

מרחב הסייבר מתאפיין בדינמיות גבוהה של סוגי ההתקפות, היקפן ועוצמתן. סיכונים אלה עלולים לחשוף את הבנק לפגיעה בפעילות העסקית ולפגיעה במוניטין.

האסטרטגיה והמדיניות לאבטחת המידע ולהגנת הסייבר והביטחון מתעדכנים בהתאם לשינויים המתמידים בסביבה העסקית-הפיננסית ובמתאר האיומים. תפיסת אבטחת המידע והגנת הסייבר ממקדת את משאבי ההגנה באופן דיפרנציאלי בהתאם לרמת הסיכון ובהתייחס לפן הטכנולוגי, העסקי, האנושי והפיזי.

ההגנה על המידע הרגיש מתבצעת במספר מישורים: מאגרי המידע, מערכות המידע, מתן הרשאות גישה למערכות וניהולן השוטף, אמצעי אבטחה פיזיים והעלאת המודעות בקרב כלל העובדים.

לאור השינויים המתמידים בסביבה העסקית הפיננסית ובמתאר האיומים במרחב הסייבר גובשה השנה תפיסה מתכללת של מדיניות הסייבר המשלבת את אסטרטגיית הגנת הסייבר ואת מסגרת ניהול הסיכונים הסייבר. כמו כן כוללת המדיניות תפיסה לגבי ניטור איומי הסייבר ודרכי התמודדות עם התמששות סיכונים סייבר, אם חלילה יקרו.

בשנת 2017 לא נתגלו אירועים או מעילות בתחום הסייבר שהשפיעו על הדוחות הכספיים של לאומי.

הסיכון הטכנולוגי

לאומי מוביל ויוזם חדשנות טכנולוגית. בכדי לאפשר שירותים מתקדמים ללקוחות, נדרש הבנק לתשתיות טכנולוגיות מתקדמות היוצרות מחד הזדמנויות עסקיות ומאידך, מגבירות את רמת החשיפה לסיכונים טכנולוגיים בפעילות העסקית והתפעולית. סביבת ה-IT הינה מורכבת, משתנה בקצב מהיר והתלות בה הולכת וגדלה.

לאומי מייחס חשיבות רבה לכך שהתשתית הטכנולוגית תהיה יציבה, עמידה וחזקה. בהתאם, הבנק משקיע משאבים על מנת לצמצם את כמות התקלות הטכנולוגיות ולמזער את הנזק הפוטנציאלי לפעילות העסקית והתפעולית.

כמו כן, לאומי מתקשר עם ספקים וספקי משנה לצורך פיתוח מוצרים חדשים ולתפעול השוטף. התלות בספקים חושפת את הבנק לפגיעה ברציפות העסקית ועלולה להביא לשיבוש ודלף מידע. סיכונים אלו מנוהלים באופן שוטף בתהליכי רכש, אבטחת מידע וסייבר.

במהלך אוקטובר 2017 החל שלב ה-scoping בפרויקט החלפת מערכות הליבה, שבמהלכו יבחנו התייחסו, היקף המשאבים, לו"ז ומורכבות היישום של הפרויקט.

סיכונים המשכיות עסקית

הבנק מנהל ומיישם תהליכים להמשכיות עסקית במסגרתם מכין עצמו להתאוששות ממקרה אסון ולהמשכיות לפעילותו העסקית. התהליכים כוללים:

- מדיניות להמשכיות עסקית המגדירה את הממשל התאגידי, העקרונות, התהליכים העיקריים בחירום.
- מסגרת העבודה הכוללת תכנית המשכיות עסקית, ניתוח השלכות עסקיות, אסטרטגיית התאוששות ומתודולוגיית תרגול.
- תשתיות טכנולוגיות - מערך המחשוב של הבנק מושתת על שני מרכזי מחשוב ואתר גיבוי נוסף.

מעילות והונאות

סביבת העבודה הדיגיטלית מגדילה את עצמת סיכוני מעילות והונאות הן בהיבט גניבת זהות וגניבת כספים והן בהיבט המידע, חשיפת פרטי לקוח ושימוש לרעה במידע.

לאומי משקיע משאבים רבים בזיהוי והפחתה של סיכונים אלו בפעילות שוטפת ובפעילות ניטור ממוקדת.

למידע נוסף בנוגע לסיכונים תפעוליים ראה פרק סיכונים תפעוליים [בדוח על הסיכונים](#).

סיכונים אחרים

סיכוני רגולציה וציות

סיכון רגולציה

בשנים האחרונות הורחבו מאוד הדרישות מבנקים בעולם ובישראל בנוגע להון ונזילות, זאת על רקע הפקת הלקחים מהמשבר הפיננסי (הוראות באזל 3). בנוסף, התפרסמו לאחרונה הנחיות בינלאומיות בנוגע לסטנדרטים חדשים העלולים להשפיע על הון הבנק ונכסי הסיכון. מגמות אלו משפיעות על אופן הקצאת ההון לפעילויות העסקיות השונות בקבוצה. כמו כן, פורסמו לאחרונה חוקים ורגולציות בדגש על סביבת הצרכן אשר מטרותם, בין השאר, הגברת התחרותיות.

להתגברות דרישות הרגולציה בארץ ובעולם השפעה על המודל העסקי, על הרווחיות ועל דרישות הלימות ההון של הקבוצה. הבנק עוקב אחר התפתחויות אלו, לומד אותן ונערך בהתאם.

סיכון ציות

א. ציות, איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור

לצורך ניהול אפקטיבי של סיכוני הציות פועל בלאומי מערך ציות ואכיפה שבראשו עומדת קצינת הציות הראשית (Chief Compliance Officer). קצינת הציות הראשית אחראית, בין היתר, למילוי החובות לפי הוראות החקיקה בנושאי איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור. קצינת הציות הראשית משמשת גם כממונה על האכיפה בתחום דיני ניירות ערך וגם כ- Responsible Officer בתחום ה-FATCA.

פעילות מערך הציות מבוצעת באמצעות צוות מקצועי בעל ידע והבנה מעמיקה בתחומי הציות ומבוססת על תהליכי עבודה, בקרה מכוונת סיכון ומערכות ממוכנות.

מערך ציות ואכיפה כפוף ליועצת המשפטית הראשית.

מורכבותה והתפתחותה של הפעילות הבנקאית, מחייבת את הבנק להקפדה יתרה על קיום מכלול החובות שחלות על התאגיד הבנקאי, בקשריו עם לקוחותיו, מכוח חקיקה ראשית, תקנות, צווים, היתרים והוראות בנק ישראל, וכן רגולציה ותקנים בינלאומיים הרלוונטיים לפעילותו של הבנק.

הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 308 "ציות ופונקציית הציות בתאגיד הבנקאי" מגדירה את תחומי האחריות של הציות באופן פורמאלי וברמה הקבוצתית. ההוראה מפרטת את ההגדרה של הוראות ציות וקובעת כי "סיכון הציות" נגזר מחוקים, תקנות, הוראות רגולציה, נהלים פנימיים, כללי התנהגות ועמדות רשות. ההוראה קובעת כי נדרש להעריך את אפקטיביות ניהול סיכון הציות ולמצוא אמצעים למדידתו כאשר, כאמור, סיכון הציות נגזר ממכלול החקיקה הרלוונטית לפעילות הבנק.

בהוראה נקבע כי פונקציית הציות תהיה אחראית לפחות על ניהול סיכון הציות הנגזר מהוראות הליבה (כגון: הוגנות הבנק כלפי לקוחותיו, הלבנת הון ומימון טרור, ייעוץ ללקוח, ניגוד עניינים, הגנה על הפרטיות, היבטי מיסוי רלוונטיים למוצרים או לשירותים ללקוחות ועוד). כאשר הסיכון נגזר מיתר ההוראות החלות על התאגיד הבנקאי, יוכל הסיכון להיות מנוהל על ידי פונקציות אחרות מקו ההגנה השני.

בהתאם להוראה, נערך מסמך מדיניות ציות כוללת המרוענן ומאשר על ידי הדירקטוריון אחת לשנה. במסגרת מסמך המדיניות עוגן ממשל תאגידי הכולל תחומי אחריות הדירקטוריון, הנהלה וקצינת הציות הראשית וחלוקת האחריות של שלושת קווי ההגנה בהיבטי ציות.

נקבעה מתודולוגיה חדשה להערכת סיכון בהוראות רגולציה (הוראות ציות כפי הגדרת ההוראה החדשה). בהתאם להוראה עורך מערך הציות תכנית עבודה רב שנתית ומכוונת סיכון, הכוללת תקצוב זמן למטלות ופעילויות.

שמירה על תרבות ציות נאותה, לרוחב הארגון, מחייבת קיומה של מסגרת בקרה ואכיפה אפקטיבית, אשר תעוגן בתהליכי העבודה ותאפשר עמידה במכלול הוראות הציות. לצורך כך, נקבעו תהליכי בקרה ואכיפה סדורים על מכלול תהליכי העבודה וסיכוי הציות הנגזרים מהם. מטרתה של מסגרת הבקרה והאכיפה הינה בין היתר, לאתר פערים וחשיפות קיימים ופוטנציאלים לשם בחינת הצורך בעדכון תהליכי עבודה, נהלים, ביצוע הדרכות והטמעות. תהליכי הבקרה מתבססים בין השאר על ניתוח הוראות ציות, ממצאי הביקורת הפנימית והחיצונית, תלונות הציבור שימצאו רלוונטיות, הליכים משפטיים כנגד הבנק או בנקים אחרים היכולים להצביע על חשיפות ציות אפשריות, ניתוח מגמות ואירועים בארץ ובעולם.

המערך נמצא בקשר שוטף עם חברות הבנות בארץ ובחו"ל לצורך מעקב ליישום נושאי הציות בכללותם ויישום מדיניות הציות הקבוצתית.

בהתאם למגמות המתפתחות בעולם, מטפל הבנק במגוון נושאים בתחום ציות לרבות איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור והיבטי מיסוי.

בין היתר, מתמקד הבנק במוקדי סיכון בעולם טכנולוגי פיננסי (כגון: פינטק, P2P, קרנות גידור, מטבעות וירטואליים וכדומה) - ניהול סיכוי ציות ואיסור הלבנת הון בעולם טכנולוגי פיננסי מתפתח המאופיין בהיעדר פיקוח רגולטורי מוגדר ובעל ניסיון לצד מורכבות מקצועית והיעדר פרקטיקות מובנות לתהליכי בקרה עקב חדשנותם של הנושאים.

ב. אכיפה מנהלית

בינואר 2011 התקבל בכנסת חוק ייעול הליכי האכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה), התשע"א-2011. מטרת החוק, הינה ייעול האכיפה של הוראות החקיקה בתחום דיני ניירות הערך. במסגרת חקיקה זו ניתן יהיה להטיל סנקציות שונות על תאגיד, שהפר את ההוראות הרלוונטיות וכן על עובדי התאגיד, לרבות נושאי המשרה.

בהמשך לחוק פרסמה הרשות לניירות ערך מסמך קריטריונים להכרה בתכנית אכיפה פנימית בתחום ניירות הערך וניהול השקעות (להלן: "מסמך הקריטריונים").

במסמך הקריטריונים הנחתה רשות ניירות ערך את התאגיד למנות ממונה על האכיפה. תפקידו, על פי מסמך הקריטריונים, הוא להיות אחראי על יישום תכנית האכיפה.

קצינת הציות הראשית של הקבוצה משמשת גם כממונה על האכיפה. הדירקטוריון אישר את תכנית האכיפה הפנימית לאחר שתוקפה על ידי מומחה חיצוני ולאחר שנהלי האכיפה המרכזיים נסקרו על ידו.

ג. FATCA – Foreign Account Tax Compliance Act

על פי החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מספר 227) ותקנות מס הכנסה (יישום הסכם FATCA), התשע"ו-2016 נדרש הבנק לבצע הליכי זיהוי לקוחות ולהעביר מידע לרשות המסים בישראל אודות חשבונות המוחזקים על ידי לקוחות אמריקאים לצורך העברתו לרשות המסים האמריקאית.

הבנק מיישם מדיניות כסף מוצהר תוך הקפדה כי לא ינהלו בבנק כספים שאינם מוצהרים לרשויות המס הרלוונטיות, בהקשר זה נערכו מהלכים רבים לאיתור וזיהוי האוכלוסיות הרלוונטיות וביצוע הדיווח לרשויות המס בהתאם לכללי FATCA-ה כפי שנקבעו בהסכם בין ישראל לרשויות המס האמריקאיות.

הבנק פועל במספר נדבכים על מנת לוודא ציות של קבוצת לאומי ויחידים בה להוראות החקיקה, בהם: מינוי קצין הציות כממונה לנושא, אימוץ מדיניות ונהלי עבודה מתאימים, פיתוח כלים ממוכנים תומכים בתהליכי העבודה, גיבוש מנגנוני הדרכה והטמעה, בדיקה, בקרה ותפעול הנדרשים למילוי ההנחיות והנחיית החברות הבנות בקבוצה להיערכות מתאימה.

ד. CRS – Common Reporting Standard

ארגון ה-OECD פרסם תקן אחיד ליישום חילופי מידע אוטומטיים לגבי חשבונות פיננסיים בין מדינות (להלן: "התקן"). התקן נבנה ברוח ה-FATCA האמריקאי ונועד להגביר את השקיפות והפיקוח על דיווחי המס של תושבי המדינות המחזיקים חשבונות פיננסיים מחוץ למדינת התושבות שלהם. ביולי 2016 פורסם החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מספר 227) בנושא יישום ה-FATCA והתקן. תקנות ליישום התקן טרם פורסמו.

לאומי נערך לעמידה בדרישות החקיקה. שלוחות בנק לאומי באנגליה וברומניה החלו ביישום התקן ביום 1 בינואר 2016 בהתאם להוראות הרגולציה המקומית החלות עליהן.

ה. חברות הבנות ושלוחות ח"ל

על פי מדיניות הבנק, מנוהל סיכון הציות על בסיס קבוצתי. במסגרת זו, ננקטים צעדים שונים לפיקוח ובקרה על השלוחות וחברות הבנות לצורך מעקב על יישום נושאי הציות בכללותם ויישום מדיניות הציות הקבוצתית.

סיכונים משפטיים

הסיכון המשפטי מוגדר כסיכון להפסד כתוצאה מהעדר אפשרות לאכוף באופן משפטי קיומו של הסכם או מהתחייבויות תלויות לרבות בגין תביעות ודרישות מהבנק. ההגדרה כוללת סיכונים הנובעים מחקיקה, תקנות, פסיקה והוראות רשויות, סיכונים הנובעים מפעילות ללא גיבוי בהסכמים מספקים, ללא ייעוץ משפטי או על פי ייעוץ משפטי לקוי וכן כתוצאה מפרשנות לגבי זכויות הצדדים מכח הסכמים שבין הבנק לבין לקוחותיו.

סיכונים משפטיים נובעים מחמישה תחומים עיקריים:

- סיכוני חקיקה - סיכונים הנובעים מפעילות הבנק אם אינה תואמת הוראת חקיקה ראשית או משנית, הוראות בנק ישראל או הוראות רשויות מוסמכות אחרות.
- סיכוני התקשרות חוזית - סיכונים הנובעים מפעילות הבנק מול לקוחות, ספקים וגורמים אחרים שהבנק מתקשר עמם בהסכמים שונים, אם אינה מגובה בהסכם המסדיר מלא זכויות הבנק, או שההסכם אינו ניתן לאכיפה מלאה או שהוא כולל תניות שאינן חוקיות.
- סיכוני פסיקה - סיכונים הנובעים מפעילות הבנק אם אינה תואמת פסיקה תקדימית.
- סיכונים הנובעים מהליכים משפטיים המתנהלים נגד הבנק.
- סיכונים הנובעים משינויים במדיניות אכיפה.

מדיניות ומסגרת ניהול הסיכונים המשפטיים

היועצת המשפטית, אשר הינה חברת הנהלה בבנק וראש חטיבת הייעוץ המשפטי, אחראית להובלת ניהול הסיכונים המשפטיים.

בקבוצה מיושמת תכנית ניהול סיכונים משפטיים שמטרתה לאתר, למנוע, לנהל ולמזער את הסיכונים המשפטיים. התכנית כוללת מסמכי מדיניות וממשק בין חטיבת הייעוץ המשפטי לבין יחידות הבנק, וכן נהלים פנימיים החלים בתוך חטיבת הייעוץ המשפטי שמטרתם לוודא כי הייעוץ המשפטי הניתן בבנק הינו ייעוץ מקצועי ומעודכן. מסמך המדיניות מעודכן באופן שוטף במהלך השנים, לרבות בשנת 2017.

לגבי חברות הבנות של הבנק בארץ ובח"ל, נקבעה מדיניות כללית לניהול סיכונים משפטיים במסגרת מסמכי מדיניות ייעודיים, אשר על פיה הינו החינו החברות נוהל פנימי לניהול סיכונים משפטיים התואם את פעילותן ואת מדיניות הקבוצה בנושא. הנהלים הפנימיים אושרו על ידי חטיבת הייעוץ המשפטי ובדירקטוריונים של חברות הבנות. בהתאם למסמכי המדיניות נדרשות חברות הבנות להפנות נושאים מסוימים לייעוץ משפטי מתאים. בנוסף, שולחות החברות למנהלת הסיכונים המשפטיים דוחות תקופתיים, וכן דוחות מידיים, בהתאם לנדרש במסמכי המדיניות. הדיווחים נשלחים בהתאם לפורמט אחיד שהוכן בחטיבת הייעוץ המשפטי. בשנת 2017 עודכנו מסמכי המדיניות לניהול סיכונים משפטיים בחברות הבנות בח"ל. כמו כן, עודכן תרחיש קיצון משפטי.

במסגרת התכנית לניהול סיכונים משפטיים הושם דגש על:

- מניעה ומזעור סיכונים משפטיים.
- איתור מוקדי הסיכונים המשפטיים המהותיים והטיפול בהם.

- הכנת הסכמים, הנחיות ונהלים מתאימים.
- בדיקת הוראות החקיקה (לרבות פסיקה) והוראות רשויות, ובחינת השלכותיהן על עבודת הבנק.
- הפקת לקחים בנושאים שונים ויישום הלקחים במסמכים המשפטיים הנהוגים בבנק, וכן העברת חוות דעת בנושא ליחידות הרלוונטיות בבנק.

לצורך ביצוע תכנית ניהול הסיכונים המשפטיים פועלים בחטיבת הייעוץ המשפטי, בראשות היועצת המשפטית הראשית שהיא מנהלת הסיכונים המשפטיים, גורמים וועדות, שתפקידם לאתר באופן שוטף דברי חקיקה ופסקי דין חדשים בעלי השלכה על עבודת הבנק, לבחנם ולרכז הטיפול בהשלכותיהם.

אגף רגולציה בחטיבת אסטרטגיה ורגולציה עוסק באיתור וטיפול במידת הצורך בהוראות רגולטוריות חדשות (חקיקה ראשית, חקיקה משנית, הוראות רשויות), כבר בשלב הצעת החוק, או הרגולציה הרלוונטית.

פעילותם של הגורמים והוועדות הנ"ל מוסדרת בנהלי עבודה פנימיים של חטיבת הייעוץ המשפטי. בין היתר קובעים הנהלים את משק זרימת המידע בין כל אחד מהגורמים הנ"ל לבין מנהלת החטיבה וצוות הסיכונים המשפטיים הפועל בחטיבה.

חשיפה משפטית כללית

קיימת חשיפה כללית, אשר לא ניתן להעריכה או לכמתה, הנובעת, בין היתר, ממורכבותם של השירותים הניתנים על ידי הבנק והחברות המאחדות ללקוחותיהם. מורכבות שירותים אלו צופנת בחובה, בין היתר, פוטנציאל לטענות, פרשנויות ואחרות, הנוגעות לשורה ארוכה של תנאים מסחריים ורגולטורים. לא ניתן לצפות מראש את כל סוגי הטענות שיועלו בתחום זה ואת החשיפה הנובעת מטענות אלו ואחרות בקשר עם שירותי הבנק והחברות המאחדות, המועלות, בין היתר, באמצעות המנגנון הדינוני הקבוע בחוק תובענות ייצוגיות.

כמו כן, קיימת חשיפה בשל שינויים רגולטורים והנחיות של המפקח על הבנקים, רשות ניירות ערך, ורגולטורים אחרים להם כפופה פעילות הבנק. ההתקשרויות עם הלקוחות הינן, בחלקן, התקשרויות הנמשכות לאורך שנים רבות, במהלכן עשויים להתרחש שינויים במדיניות, ברגולציה ובמגמות הדין, לרבות בפסיקת בתי המשפט. הבנק והחברות המאחדות פועלים באמצעות מערכות מיכוניות מורכבות, אשר לאור השינויים כאמור, יש צורך להתאימן באופן שוטף. כל אלו יוצרים חשיפה תפעולית ומשפטית מוגברת.

בנוסף קיימת חשיפה כללית הנובעת מכך שכנגד הבנק והחברות המאחדות מוגשות מעת לעת תלונות למפקח על הבנקים, שעלולות בנסיבות מסוימות להביא לנקיטת הליכים משפטיים נגד הבנק. לעת הזו, לא ניתן להעריך האם קיימת חשיפה בגין תלונות אלו ולא ניתן להעריך אם תינתן הכרעה רוחבית של הפיקוח בעניין תלונות כנ"ל ו/או אם תוגשנה תביעות ייצוגיות או אחרות כתוצאה מהליכים שכאלו, וכן לא ניתן להעריך את החשיפה הפוטנציאלית לתלונות כנ"ל. לפיכך, לא נכללה הפרשה בגין החשיפה האמורה.

סיכון מוניטין

הסיכון לפגיעה באמון אחד מבעלי העניין השונים בבנק (לקוחות, בעלי מניות, עובדים וכו') לאור פרסום או גילוי ציבורי של עסקה או נוהג, תוצאות עסקיות ואירועים אחרים הקשורים לקבוצה.

לבנק קיימות פונקציות העוסקות בניהול סיכון המוניטין ואשר תפקידן לזהות, לנהל ולצמצם את הסיכון.

סיכון אסטרטגי

סיכון אסטרטגי מוגדר כסיכון של ירידה מהותית ברווחיות הנובעת מירידה בהכנסות שאינה יכולה להיות מפוצה על ידי ירידה מספקת בהוצאות או על ידי מציאת מקורות הכנסה נוספים. ירידה זו יכולה לנבוע מהחלטות אסטרטגיות שגויות, מחוסר יכולת ליישם אסטרטגיות נכונות, מיישום בלתי נאות של החלטות או העדר תגובה והיערכות לשינויים בסביבה העסקית (ענפיים, כלכליים, רגולטורים, צרכניים וטכנולוגיים).

סיכון אסטרטגי יכול להיות כזה שהפגיעה שלו נוגעת במודל העסקי של הבנק או של אחד מקווי העסקים המהותיים שלו. זהו סוג של סיכון שההשפעה המיידית שלו על הרווח יכולה להיות לא משמעותית, אך בטווח הארוך עלולה להיות דרמטית.

בניהול הסיכון האסטרטגי מעורבים מספר גורמים: החטיבה לאסטרטגיה ורגולציה, החטיבה לניהול סיכונים והחטיבה הפיננסית. גורמים אלה מרכזים פעילויות זיהוי, מיפוי, הערכה ומעקב מול כל יחידות הבנק כולל הקווים העסקיים, מול ההנהלה ומול הדיירקטוריון.

סיכון מאקרו-כלכלי

סיכון מאקרו-כלכלי הינו סיכון להכנסות ולהון הקבוצה הנובע מתנאים מאקרו כלכליים לרבות סביבת ריבית נמוכה, יחסי הכח הפוליטיים בעולם והשפעתם על הסחר הבינלאומי - המדיניות הכלכלית בארה"ב, תהליכים חברתיים ופוליטיים באירופה ואי היציבות הגיאופוליטית במקדי סכסוך בעולם בין השאר לאור התגברות איומי הטרור.

הבנק בוחן את יכולתו לעמוד בהתפתחויות שליליות בסביבה המאקרו כלכלית באמצעות תרחישי קיצון מערכתיים. כמו כן, מתבצע ניטור ומעקב שוטף אחר ההתפתחויות בשוק על מנת להיערך מבעוד מועד ולהתאים את הפעילות, כאשר נדרש.

סיכון הבנקאות ההוגנת (Conduct)

סיכון הבנקאות ההוגנת (Conduct) הינו הסיכון שהתנהלות הבנק מול לקוחותיו תוביל, במעשה או במחדל, לתוצאה בלתי רצויה עבורם. זאת, ללא יכולת הלקוח לקחת מראש תוצאה זו בחשבון. בעקבות זאת עלולים להיגרם לבנק הפסדים הנובעים מנזקים משפטיים, מהטלת קנסות או מנזקי מוניטין.

בנק לאומי מקפיד על התנהלות שקופה והוגנת במטרה להעניק ללקוחותיו שירותים ומוצרים בעלי ערך. עיקרון זה מקבל ביטוי בחזון הבנק - להוביל בנקאות יוזמת ואיכותית עבור הלקוח. כמו כן, תהליכי הייזום והמכירה כפופים לנהלים ולבקורות אשר מבטיחים התנהלות ראויה. תהליכים אלו נבחנים באופן שוטף, במטרה לשדרגם.

במהלך השנה גובשה ואושרה בבנק מדיניות לניהול סיכון הבנקאות ההוגנת (Conduct) מול לקוחות הבנק הקמעונאיים.

פרופיל הסיכון - הגדרת חומרת גורמי הסיכון

המתודולוגיה לסיווג רמת החומרה של החשיפות לסיכונים השונים, כפי שמתוארים בטבלת חומרת גורמי הסיכון שלהלן, מבוססת על כימות השפעת התממשות תרחישים שונים על הון הקבוצה, קרי על יציבותה.

רמות החומרה מציגות את הסיכון בחלוקה לחמש רמות, כאשר פגיעה שתוביל לירידת יחס הלימות הון עצמי רובד 1 מתחת למגבלת תיאבון הסיכון (יחס הון עצמי רובד 1 של 6.5%) מוגדרת כסיכון ברמת חומרה גבוהה. הסיווג לרמות הסיכון האחרות מתבצע כפונקציה של היקף הפגיעה ביחס הלימות הון עצמי רובד 1 של הקבוצה והערכה סובייקטיבית רלוונטית. הגורמים המשפיעים על הערכה זו מורכבים משיקולים שונים, כגון: תהליכי ניהול הסיכון, השפעת קשרי הגומלין מול סיכונים אחרים ושינויים בסביבת הסיכון החיצונית היכולים להעלות או להוריד את הערכת החומרה של הסיכונים מעבר למשתקף בהערכת הפגיעה הכמותית להון. ההערכה הסובייקטיבית כוללת גם "הערכות מומחה" מקרב הגורמים הרלוונטיים בבנק. במקרים בהם תרחיש כמותי כלשהו אינו נותן, להערכתנו, ביטוי מספיק גבוה לחומרת גורם הסיכון, ייתן משקל גבוה יותר להערכה איכותית.

לאור האמור לעיל, נדגיש כי ישנה שונות באופן בחינת ההשפעה של גורמי הסיכון השונים בין הבנקים ולכן יש לנקוט משנה זהירות בכיצוע השוואות שונות.

חלק מהמידע המובא בפרק זה הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה סעיף [מידע צופה פני עתיד](#).

טבלת חומרת גורמי הסיכון

רמת חומרה*	הגדרה	סיכון
בינונית	סיכון להפסד כתוצאה מהאפשרות שצד נגדי לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי התאגיד הבנקאי. ההתייחסות היא לסיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני.	סיכון אשראי כולל
בינונית	סיכון בגין כניסה לכשל של לווא/צד נגדי הגורמת לאי עמידתו בהתחייבויות כספיות חוזיות, כניסה לכשל של לווא או של צד נגדי בנגזרים והסיכון השיורי בגין אי יכולת לממש בטחונות.	סיכון איכות לווים ובטחונות
נמוכה	סיכון אשראי הנובע מגודלם היחסי של לווים בתיק האשראי של הבנק.	סיכון ריכוזיות לווא גדול וקבוצת לווים
בינונית	סיכון אשראי הנובע מריכוז של אשראי ללווים בענפי משק ובמגזרים מסוימים.	סיכון ריכוזיות ענפית ומגזרית
נמוכה-בינונית	סיכון החשיפה של נכסי הקבוצה לשינויים בשערי חליפין, ריבית, באינפלציה ומחירי נכסים, הקורלציה ביניהם ורמות התנודתיות שלהם.	סיכון שוק כולל
נמוכה	הסיכון עקב תנודות בשער חליפין כולל אינפלציה (תיק למסחר ובנקאי).	סיכון בסיס
נמוכה-בינונית	הסיכון עקב תנודות בשערי ריבית (תיק למסחר ותיק בנקאי).	סיכון ריבית
נמוכה-בינונית	הסיכון עקב תנודות במחירי מניות ואג"ח בתיק המסחרי ובתיק הבנקאי עבור נכסים המשוערכים לפי מחיר שוק.	סיכון מרווח ומחירי מניות
נמוכה	הסיכון בחוסר היכולת לעמוד באי הוודאות ביחס לאפשרות לגייס מקורות ו/או לממש נכסים, באופן בלתי צפוי ותוך פרק זמן קצר, מבלי שיגרם הפסד מהותי.	סיכון נזילות
בינונית	סיכון להפסד הנובע מליקויים או כשלים של תהליכים, פרויקטים גדולים, אנשים או מערכות או אירועים חיצוניים. סיכון זה כולל סיכון משפטי, אך אינו כולל סיכון אסטרטגי וסיכון מוניטין.	סיכון תפעולי
בינונית	מכלול הסיכונים של הסיכון המשפטי וסיכון הרגולציה המפורטים בדוח.	סיכון משפטי ורגולציה
בינונית	סיכון הנובע מאי ציות להוראות חקיקה ותקנות מחייבות.	סיכון ציות
נמוכה-בינונית	הסיכון שפרסום שלילי יגרום לירידה בבסיס הלקוחות, ירידה בהכנסות, בנזילות או עלויות משפטיות גבוהות.	סיכון מוניטין
נמוכה-בינונית	מכלול הסיכונים הקשורים להתחייבויות שונות לעובדים.	סיכון פנסיה
נמוכה-בינונית	סיכון עסקי הכולל את השלכות הנוכחיות והעתידיות על הון, רווחים ומוניטין או מעמד הנובעים מהחלטות עסקיות שגויות, מיישום בלתי נאות של החלטות או מההעדר תגובה לשינויים ענפיים, כלכליים, רגולטורים וטכנולוגיים.	סיכון אסטרטגי
בינונית-גבוהה	סיכונים הנגרמים עקב אירועים חיצוניים גלובליים שעלולים לגרום התממשות של מספר סיכונים במקביל.	סיכון מערכתי עולמי
בינונית	סיכונים הנגרמים עקב אירועים מקומיים שעלולים לגרום התממשות של מספר סיכונים במקביל.	סיכון מערכתי מקומי

* בהתייחס לפגיעה אפשרית בהלימות ההון והערכה סובייקטיבית של השפעת סיכונים קשים לכימות. רמת הסיכון אינה מבטאת את ההסתברות להתממשותו, אלא את הפגיעה בבנק בקרות התרחיש.

מדיניות חשבונאית ואומדנים בנושאים קריטיים

כללי

הכנת הדוחות הכספיים המאוחדים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים דורשת מהנהלה שימוש באומדנים והערכות המשפיעים על הסכומים המדווחים של נכסים, התחייבויות וכן על סכומי הכנסות והוצאות. האומדנים וההערכות מתבססים בדרך כלל על תחזיות כלכליות, הערכות לגבי השווקים השונים וניסיון העבר תוך הפעלת שיקול דעת אשר הנהלה מאמינה כי הינם סבירים בעת החתימה על הדוחות הכספיים.

התוצאות בפועל של סעיפים אלה עלולות להיות שונות מהאומדנים ו/או ההערכות.

כביאור 1 לדוחות הכספיים מובאים בפירוט עיקרי המדיניות החשבונאית אותה יישמה קבוצת לאומי.

להלן תיאור תמציתי של נושאים חשבונאיים קריטיים עיקריים המגלמים הערכות ואומדנים של הנהלה אשר נדונו בין הדירקטוריון, הנהלה וראי החשבון המבקרים המשותפים:

הפרשה להפסדי אשראי וסווג חובות בעייתיים

הוראות מדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי

הפרשה קבוצתית

ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי מיושמת עבור קבוצות גדולות של חובות קטנים יחסית והומוגניים, ובגין חובות שנבדקו פרטנית ונמצא שאינם פגומים. מדידת הפסדי האשראי מבוססת על הוראת הדיווח לציבור. ההפרשה הקבוצתית בגין מכשירי האשראי החוץ מאזניים מבוססת על שיעורי ההפרשה שנקבעו עבור האשראי המאזני, תוך התחשבות בשיעור המימוש לאשראי הצפוי של סיכון האשראי החוץ מאזני.

הבנק בוחר את נאותות ההפרשה הקבוצתית מידי רבעון בהתבסס, בין היתר, על הערכת הסיכונים הגלומים בתיק האשראי ועל בחינת מגמות והתפתחויות בסגמנטים העיקריים, ומתוך ראייה צופת פני עתיד, ככל שניתן להעריך. זאת, תוך יישום העקרונות של הוראת ניהול בנקאי תקין 314 "הערכה נאותה של סיכונים אשראי ומדידה נאותה של חובות".

סיווג חובות בעייתיים והפרשה פרטנית

הבנק בוחר באופן שוטף ובהתאם לנהלים את תיק האשראי במטרה לאתר, מוקדם ככל הניתן, לווים בהם עלתה רמת הסיכון והחשיפה, והזקוקים לתשומת לב ניהולית מיוחדת וליווי צמוד. זאת, על רקע מאפייני סיכון או כתוצאה מתנאים כלכליים/משקיים העלולים להשפיע על מצב הלווים, במטרה לשפר את מצבם. לגבי הלקוחות העסקיים והמסחריים הערכת עומק הבעיה נעשית תוך הפעלת שיקול דעת על ידי הגורמים העסקיים המטפלים בלווה, על ידי יחידות ניהול סיכונים אשראי בחטיבה לניהול סיכונים ובאמצעות הערכה אובייקטיבית ככל האפשר של הקשיים שאותרו, במטרה לקבוע את דירוג הסיכון שלהם.

בחטיבה הקמעונאית לקוחות עם אובליגו מעל מיליון ש"ח מזהים ונבדקים פרטנית על ידי הגורמים המוסמכים בחטיבה לעניין סיווגם כחובות בעייתיים, והיתר מטופלים לעניין זה כקבוצה של חובות הומוגניים וקטנים יחסית, תוך ביצוע הפרשה קבוצתית.

כחלק מהאמצעים שמפעיל הבנק לניהול סיכונים אשראי, קיימת מתודולוגיה לאיתור וזיהוי חובות בעייתיים המיושמת בכל קווי העסקים (בכל אחד, בהתאמה למאפייניו). המתודולוגיה כוללת תהליך עבודה רבעוני מובנה שבמסגרתו נערכת סריקה יסודית של תיק האשראי, תוך שימוש במספר קריטריונים המהווים התראה מוקדמת להפיכתו של חוב לבעייתי, זאת במסגרת הטיפול בלקוחות המוגדרים כ"לקוחות רגישים". בחטיבה עסקית ומסחרית המטפלת בלקוחות הגדולים של הבנק ובחברות העסקיות הבינוניות מתבצע בנוסף תהליך בקרת אשראי רבעוני בו נבחנים לווים שדירוג הסיכון שלהם טוב יותר מזה המחייב הכללה באוכלוסיית הלקוחות המוגדרים כרגישים.

מתודולוגית הטיפול בחובות בעייתיים מחייבת בין היתר, בחינה שיטתית של נאותות ההפרשה להפסדי אשראי בגין החובות המסווגים כ"פגומים". ההפרשה מוערכת בהתאם לפער בין יתרת החוב הרשומה לערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים לשירות החוב מהפעילות של הלקוח ומימוש ביטחונות ונכסים אחרים, מהווים בשיעור הריבית האפקטיבית של החוב. לגבי חובות שהחזר שלהם נסמך על ביטחונות (חובות מתונים בביטחון) ואין מקורות החזר זמינים ואמינים אחרים, ההפרשה נקבעת בהתבסס על השווי ההוגן של הביטחון בניכוי עלויות מימוש ולאחר הפעלת מקדמי ביטחון בכל הקשור לשווי הבטוחה שיהיה ניתן לממשו ולהיפרע ממנו.

בחינת נאותות ההפרשה נעשית מידי רבעון, כאשר היחידות לניהול סיכונים אשראי (נס"א) בחטיבה לניהול סיכונים (או ענף אשראי מסחרי בחטיבה הבנקאית, בהתאם לשיור הלקוח) מאשרות את בחינת נאותות ההפרשה המבוצעת על ידי היחידות העסקיות. כמו כן נבחן כושר שירות החוב של לקוחות המסווגים בסמלי חוב אחרים (חוב בהשגחה מיוחדת וחוב נחות).

התהליך המתואר של סיווג חובות ואמידת ההפסדים הפוטנציאליים בתיק האשראי כרוך, בין היתר, בהערכות סובייקטיביות, להן השלכה על סיווג החובות ועל גובה ההפרשה להפסדי אשראי.

בהתאם לעדכונים בהוראות ניהול בנקאי תקין, האחריות הכוללת לנאותות הסיווגים וההפרשות מוטלת על החטיבה לניהול סיכונים. בנוסף לדיונים המתקיימים בהנהלות החטיבות העסקיות ונציגי החטיבה לניהול סיכונים, מתקיים מידי רבעון דיון גם בוועדת הפרשות של הבנק בראשות המנכ"ל הראשי, לגבי הסך המצרפי של ההפרשות הנדרשות לאותו רבעון, וכן בהתייחס לסווג והפרשות ספציפיים (מעבר לסף סכום שנקבע).

מכשירים נגזרים

בהתאם להוראות הדיווח הכספי של המפקח על הבנקים, הבנק מיישם את הוראות התקנים FAS133, FAS138, FAS149 ו-FAS157 על תיקוניהם, ככל הקשור לטיפול ולהצגה של מכשירים נגזרים.

שווי הוגן מוגדר כסכום/מחיר אשר היה מתקבל ממכירת נכס או היה משולם לצורך העברת התחייבות בעסקה בין מוכר מרצון לקונה מרצון במועד המדידה. בין היתר, התקן מחייב לצורך הערכת שווי הוגן, לעשות שימוש מרכיב בנתונים נצפים ולמזער שימוש בנתונים לא נצפים. נתונים נצפים מייצגים מידע הזמין בשוק המתקבל ממקורות בלתי תלויים ואילו נתונים לא נצפים משקפים את ההנחות של התאגיד הבנקאי.

התקן דורש מהתאגיד הבנקאי לשקף את סיכון האשראי (credit risk) ואת הסיכון לאי ביצוע (nonperformance risk) במדידת השווי ההוגן של חוב, לרבות מכשירים נגזרים, אשר הונפקו על ידו ונמדדים לפי שווי הוגן. סיכון אי ביצוע כולל את סיכון האשראי של התאגיד הבנקאי, אך לא מוגבל לסיכון זה בלבד.

נקבעו הנחיות ספציפיות בנוגע למתודולוגיה ולנתונים שישמשו בחישוב השווי ההוגן של מכשירים נגזרים. הבנק מבצע את חישוב ההפרשה בגין סיכון אשראי ברמת לקוח, תוך שימוש במדד לאיכות האשראי בהתבסס על מודלים פנימיים או על נתוני שוק.

בדוח השנתי לשנת 2017 חישוב ההפרשה לסיכון אשראי בוצע תוך שימוש במודל הכולל תרחישים שונים של חשיפה פוטנציאלית.

במקרים לא רבים בהם אין בבנק מודל מתמטי לשיעור מכשירים נגזרים, השווי ההוגן נקבע על פי ציטוטי מחירים המתקבלים מגורמים הסוחרים במכשירים אלה. על אף שהציטוט מתקבל מברוקרים אמנים שהבנק בחר לעבוד עמם, אין ודאות שהמחיר שצוטט משקף את המחיר שיתקבל בפועל לעסקה בכל סכום שהוא, ובפרט לעסקה בסכום גדול.

למידע נוסף בנוגע לקביעת שווי הוגן ראה [ביאור 11](#).

ניירות ערך

ניירות ערך, למעט אגרות חוב מוחזקות לפדיון, מוצגים במאזן לפי שווי הוגן. מניות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין מוצגות לפי עלות.

השווי ההוגן של ניירות ערך ישראליים מתבסס בעיקרו על מחירים מצוטטים מהבורסה לניירות ערך בתל-אביב ובניירות ערך זרים על מחירים המתקבלים ממקורות חיצוניים. לעניין ניירות ערך זרים רובו של התיק מחושב באופן יומי על ידי מוסד בינלאומי מוכר שעיסוקו בחישוב שווי הוגן של נכסים פיננסיים לצורך גילוי השווי בדוחות כספיים. מוסד זה הוא בלתי תלוי בגופים המנפיקים ובלתי תלוי בגופים המשווקים. החישוב מתבסס בעיקרו על מחירי עסקות בשווקים פעילים ועל שיעור עסקות דומות. החישוב משקף את המחיר שקונה מרצון בשוק ישלם עבור ניירות ערך על בסיס מידע שוטף הנצפה בשוק. מכיוון שרק חלק מניירות הערך נסחרים בעולם בתדירות יומית, המשערך מבסס את נתוניו לצורך קביעת מחיר, באמצעות אלגוריתם תמחור על עסקאות שבוצעו בפועל, אינדיקציות למחירים מבנקים גלובליים ומקומיים, ברוקרים ובורסות. במידה ונתוני שוק מועטים או לא קיימים, המשערך משתמש במודלים מתוחכמים להערכת שווי, תוך התחשבות בזהות המנפיק והענף הרלוונטי.

בניירות ערך שהם אגרות חוב שאינן סחירות של חברות בישראל השווי ההוגן מתבסס על נתונים המתקבלים מחברת "מרווח הוגן". הבנק תיקף את המודל ווידא ברמה סבירה של בטחון את נכונות השווי ההוגן.

לעיתים, מטעמי שמרנות, כאשר קיימים אינדיקטורים, הבנק מבצע התאמות למודל ו/או מחיר שוק במטרה לקבוע שווי הוגן נכון יותר.

למידע נוסף ראה פרק המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון סעיף [ניירות ערך](#).
למידע נוסף בנוגע לקביעת שווי הוגן ראה [ביאור 11](#).

התחייבויות לזכויות עובדים

הסכומים של ההתחייבויות לפנסיה מחושבים על פי מודלים אקטואריים. שיעור ההיוון המשמש לחישוב ההתחייבות האקטוארית לזכויות עובדים, של הבנק לפנסיה נעשה על בסיס תשואות השוק בהתאם לחלופה שהבנק בחר מתוך החלופות שנקבעו על ידי בנק ישראל, לפיהם העקום מורכב מתשואת אגרות חוב ממשלתיות בישראל בתוספת עקום מרווח של אגרות חוב קונצרניות בדירוג בינלאומי AA התואם למח"מ ההתחייבויות לזכויות עובדים.

כמו כן החישובים האקטואריים לוקחים בחשבון את תחזית עליית השכר הריאלית על סמך נסיון העבר שמשנתה בהתאם לגיל העובד.

להלן ניתוח רגישות כמותי להשפעת הנחות עיקריות בחישוב ההתחייבות האקטוארית

קיטון של 1.0% בשיעור ההיוון של ההתחייבויות הנ"ל יגרום לגידול בסך של כ-2.9 מיליארד ש"ח בסך ההתחייבויות. קיטון של 1.0% בעליית השכר יגרום לקיטון בסך של כ-612 מיליון ש"ח בסך ההתחייבויות. עלייה של 5.0% בתוחלת החיים יגרום לגידול בסך של כ-294 מיליון ש"ח בסך ההתחייבויות. כל הסכומים הינם לפני השפעת מס.

המודלים האקטואריים כוללים הנחות לגבי: תוחלת חיים, שיעורי נכות, שיעורי עזיבה, שיעורי עזיבה עם תנאים מועדפים, שיעור ניצול זכויות הפנסיה ושיעור משיכת כספי פיצויים ותגמולים וכד'. על אף שהפרמטרים נקבעו בזהירות ובמקצועיות ראויה, שינוי בכל אחד מהפרמטרים האקטואריים או בכמה מהם ו/או בשיעור ההיוון ו/או בשיעור עליית השכר יביא לשינוי בגובה ההתחייבויות של הבנק.

הערכת האקטואר של זכויות העובדים נמצאת באתר מגנ"א של רשות ניירות ערך וכתובתו: www.magna.isa.gov.il

ליום 31 בדצמבר 2017 יתרת רווח כולל אחר מצטבר בגין הטבות לעובדים הסתכמה ביתרה שלילית בסך 2,950 מיליון ש"ח לאחר השפעת מס, קיטון של 781 מיליון ש"ח לאחר השפעת מס בהשוואה ליום 31 בדצמבר 2016.

יתרת ההתחייבות להטבות לעובדים ליום 31 בדצמבר 2017 לפי שיעור היוון על בסיס אגרות חוב קונצרניות בישראל ("שוק עמוק לגישת הרשות לניירות ערך") נמוכה בכ-266 מיליון ש"ח מיתרת ההתחייבות בפועל.

חישוב דרישות ההון בהתאם להוראות באזל 3 נעשה בהתאם להוראות מעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299, שקובעות שיתרת רווח או הפסד כולל אחר מצטבר הנובעת מהתאמות בגין הטבות לעובדים, והסכום שנזקק ישירות לעודפים ליום 1 בינואר 2013 בגין השפעת האימוץ לראשונה, לא יובאו בחשבון באופן מיידי אלא יהיו כפופים להוראות מעבר, כך שהשפעתם תיפרס כדלקמן: 40% מיום 1 בינואר 2015 ועוד 20% ב-1 בינואר של כל שנה עד ליישום מלא החל מיום 1 בינואר 2018.

התחייבויות בגין תביעות משפטיות

בין יתר התחייבויות הבנק קיימות הפרשות בגין תביעות משפטיות שונות נגד הבנק, ביניהן גם בקשות לתביעות ייצוגיות. הפרשות נקבעו על פי הערכת הנהלה ומבוססות על חוות דעת משפטיות.

אחת לרבעון נערך דיון בוועדת הפרשות של הבנק בראשות המנכ"ל הראשי וכן בוועדת הביקורת של הדירקטוריון, לגבי הפרשות בגין תביעות מעל סכום מסוים שהוגשו נגד הבנק.

לצורך הערכת הסיכונים בהליכים משפטיים המוגשים כנגד הבנק מתבססת הנהלת הבנק על חוות דעתם של היועצים המשפטיים החיצוניים המייצגים את הבנק בתביעות אלו.

חוות דעת אלו ניתנו על ידי היועצים המשפטיים החיצוניים על פי מיטב שיקול דעתם, על יסוד העובדות המוצגות להם על ידי הבנק ועל יסוד המצב המשפטי (הדין והפסיקה) כפי שהם ידועים במועד ההערכה, והנתונים, לא פעם, לפרשנות ולטיעונים אפשריים סותרים.

הערכת הסיכונים הגלומים בבקשות לאישור תובענות ייצוגיות הינה מורכבת שכן מדובר בתחום אשר ההלכות המשפטיות בו, גם בנושאים עקרוניים ומרכזיים, מצויות עדיין בהתהוותן וטרם גובשו במלואן. כמו כן, ישנן תביעות בהן, בשל השלב בו מצוי ההליך, אין ביכולתם של היועצים המשפטיים להעריך ולו גם במגבלות האמורות את הסיכון הכרוך בהן.

לאור האמור לעיל, יתכן שתוצאות התביעות בפועל תהיינה שונות מההפרשות שנעשו.

מסים על ההכנסה

הקבוצה יישמה עד ליום 31 בדצמבר 2016 את תקן בינלאומי IAS 12 כפי ההוראות שנקבעו בהוראות הדיווח לציבור בנושא מסים על הכנסה החל מיום 1 בינואר 2012.

מסים שוטפים ונדחים נזקפים לדוח רווח והפסד או נזקפים ישירות להון במידה ונובעים מפריטים אשר נרשמים ישירות בהון.

החל מיום 1 בינואר 2017 מיישמת הקבוצה את כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא מסים על הכנסה, וזאת בהתאם לחוזר שפרסם הפקוח על הבנקים ביום 22 באוקטובר 2015 בנושא "דיווח של תאגידים בנקאיים בישראל לפי כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא מסים על הכנסה", וביום 13 באוקטובר 2016 בנושא "דיווח של תאגידים בנקאיים לפי כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב".

המס השוטף הינו סכום המס הצפוי להשתלם (או להתקבל) על ההכנסה החייבת במס לשנת המס כשהוא מחושב לפי שיעורי המס החלים לפי החוקים שנחקקו עד תאריך המאזן.

מסים נדחים

ההכרה במסים נדחים לקבל/לשלם הינה בהתייחס להפרשים זמניים בין הערך בספרים של נכסים והתחייבויות לצורך דיווח כספי לבין ערכם לצרכי מסים. המסים הנדחים נמדדים לפי שיעורי המס הצפויים לחול על הפרשים הזמניים במועד בו ימומש, בהתבסס על החוקים שנחקקו עד תאריך המאזן.

נכס מס נדחה בגין הפסדים מועברים, הטבות מס והפרשים זמניים הניתנים לניכוי מוכר בספרים כאשר צפוי (more likely than not) שבעתיד תהיה הכנסה חייבת, שכנגדה יהיה ניתן לנצל אותם.

עד ליום 31 בדצמבר 2016 הקבוצה לא רשמה מסים נדחים בגין רווחים מהשקעות בחברות מוחזקות שבכוונת הבנק להחזיקן ולא לממשן, וכן בגין דיבידנדים שאינם צפויים לחלוקה על ידי חברות מוחזקות. הקבוצה רשמה מסים נדחים בגין רווחים מהשקעות מוחזקות שנצברו החל מיום 1 בינואר 2017, גם אם בכוונת הבנק להחזיקן ולא לממשן, וכן בגין דיבידנדים שאינם צפויים לחלוקה על ידי חברות מוחזקות.

בקורות ונהלים לגבי הגילוי בדוח הכספי

הוראות המפקח על הבנקים מחילות על תאגידיים בנקאיים את דרישות סעיפים 302 ו-404 של ה-Sox Act. בהתייחס לסעיפים אלו נקבעו על ידי ה-SEC וה-Public Company Accounting Oversight Board הוראות באשר לאחריות ההנהלה לקביעתם וקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולקיום בקרה פנימית על הדיווח הכספי וחוות דעת רואי החשבון המבקרים לגבי הביקורת של הבקרה הפנימית על דיווח כספי.

הוראות המפקח קובעות:

- תאגידיים בנקאיים יישמו את דרישות סעיפים 302 ו-404 וכן את הוראות ה-SEC שפורסמו מכוחם.
- בקרה פנימית נאותה מחייבת קיום מערך בקרה על פי מסגרת מוגדרת ומוכרת, ומודל ה-1992 (Committee Of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission) – COSO עונה על הדרישות ויכול לשמש לצורך הערכת הבקרה הפנימית.

הבנק מיישם באופן שוטף את ההוראה בקבוצת לאומי.

במהלך שנת 2017 ביצע הבנק תיקוף ועדכון של תהליכי בקרה מהותיים ובדיקות אפקטיביות של כל מערך הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי.

הערכת בקורות ונהלים לגבי הגילוי

הנהלת הבנק, בשיתוף המנכ"ל הראשי, ראש החטיבה הפיננסית והחשבונאי הראשי, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של הבנק. על בסיס הערכה זו, המנכ"ל הראשי של הבנק, ראש החטיבה הפיננסית והחשבונאי הראשי, הסיקו כי לתום תקופה זו, הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של הבנק הינם אפקטיביים כדי לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהבנק נדרש לגלות בדוח הכספי בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

שינויים בבקרה הפנימית

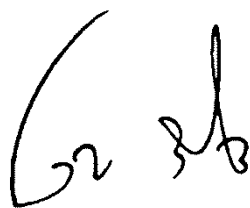
במהלך הרבעון שהסתיים ביום 31 בדצמבר 2017 לא אירע כל שינוי מהותי בבקרה הפנימית על הדיווח הכספי של הבנק, אשר השפיע באופן מהותי או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי על הבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי.

דירקטוריון

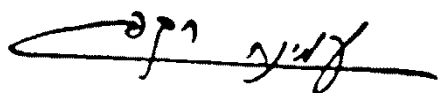
בשנת 2017 התקיימו 30 ישיבות של מליאת הדירקטוריון ו-74 ישיבות של ועדות הדירקטוריון.

בישיבת הדירקטוריון שהתקיימה ביום 5 במרס 2018, הוחלט לאשר ולפרסם את תמצית הדוחות הכספיים המאוחדים - המבוקרים של הקבוצה ליום 31 בדצמבר 2017 ולתקופה שנסתיימה באותו תאריך.

דירקטוריון הבנק מביע את הערכתו ותודתו לעובדים ולמנהלים של הבנק ושל חברות הקבוצה, בארץ ובחו"ל, על עבודתם המסורה ותרומתם לקידום עסקי הקבוצה.

דוד ברודט
יו"ר הדירקטוריון

רקפת הוסק-עמינח
מנהל כללי ראשי

5 במרס 2018

הצהרה - (CERTIFICATION)

אני רקפת רוסק-עמינח מצהירה כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של בנק לאומי לישראל בע"מ (להלן: "הבנק") לשנת 2017 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות והשינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי (כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון"). וכן:
 - א. קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידיים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידיים בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו;
 - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן
 - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי; וכן
5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואי החשבון המבקרים המשותפים, לדירקטוריון, לוועדת הביקורת של דירקטוריון הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
 - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן
 - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

5 במרס 2018

רקפת רוסק-עמינח
מנהל כללי ראשי

הצהרה - (CERTIFICATION)

אני עומר זיו מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של בנק לאומי לישראל בע"מ (להלן: "הבנק") לשנת 2017 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות והשינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי (כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון"). וכן:
 - א. קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו;
 - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן
 - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי; וכן
5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואי החשבון המבקרים המשותפים, לדירקטוריון, לוועדת הביקורת של דירקטוריון הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
 - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן
 - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

5 במרס 2018

עומר זיו
סגן מנהל כללי בכיר
ראש החטיבה הפיננסית

הצהרה - (CERTIFICATION)

אני שלמה גולדפרב מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של בנק לאומי לישראל בע"מ (להלן: "הבנק") לשנת 2017 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות והשינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי (כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון"). וכן:
 - א. קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו;
 - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן
 - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי; וכן
5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואי החשבון המבקרים המשותפים, לדירקטוריון, לוועדת הביקורת של דירקטוריון הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
 - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן
 - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

5 במרס 2018

שלמה גולדפרב

סגן מנהל כללי בכיר

חשבונאי ראשי

ראש חטיבת החשבונאות

דוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

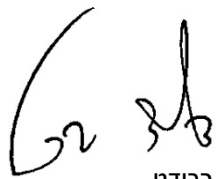
הדירקטוריון וההנהלה של בנק לאומי לישראל (להלן, "הבנק"), אחראים להקמה ולקיום של בקרה פנימית נאותה על דיווח כספי (כהגדרתה בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון"). מערכת הבקרה הפנימית של הבנק תוכננה כדי לספק מידה סבירה של בטחון לדירקטוריון ולהנהלה של הבנק לגבי הכנה והצגה נאותה של דוחות כספיים המפורסמים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. ללא תלות בטיב רמת התכנון שלהן, לכל מערכות הבקרה הפנימית יש מגבלות מובנות. לפיכך גם אם נקבע כי מערכות אלו הינן אפקטיביות הן יכולות לספק מידה סבירה של בטחון בלבד בהתייחס לעריכה ולהצגה של דוח כספי.

ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון מקיימת מערכת בקרות מקיפה המיועדת להבטיח כי עסקאות מבוצעות בהתאם להרשאות ההנהלה, הנכסים מוגנים, והרישומים החשבונאיים מהימנים. בנוסף, ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון נוקטת צעדים כדי להבטיח שערוצי המידע והתקשורת אפקטיביים ומנטרים (monitor) ביצוע, לרבות ביצוע נהלי בקרה פנימית.

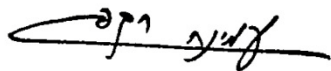
הנהלת הבנק בפיקוח הדירקטוריון העריכה את אפקטיביות הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2017, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במודל הבקרה הפנימית של (Committee Of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission) - COSO. בהתבסס על הערכה זו, ההנהלה מאמינה כי ליום 31 בדצמבר 2017 הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי הינה אפקטיבית.

האפקטיביות של הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2017 בוקרה על ידי רואי החשבון המבקרים המשותפים של הבנק הפירמות קוסט פורר גבאי את קסירר וסומך חייקין, כפי שצויין בדוח שלהם בעמוד מספר 308 אשר בו נכללה חוות דעת בלתי מסוייגת בדבר האפקטיביות של הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2017.

5 במרס 2018

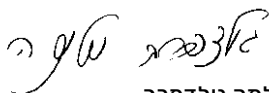
דוד ברודט
יו"ר הדירקטוריון

רקפת רוסק-עמינח
מנהל כללי ראשי

עומר זיו
סגן מנהל כללי בכיר
ראש החטיבה הפיננסית

שלמה גולדפרב
סגן מנהל כללי בכיר
חשבונאי ראשי
ראש חטיבת החשבונאות

דוח רואי החשבון המבקרים המשותפים לבעלי המניות של בנק לאומי לישראל בע"מ בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

ביקרנו את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות בנות (להלן - "הבנק") ליום 31 בדצמבר 2017, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית (1992) שפורסמה על ידי ה-Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (להלן - "COSO"). הדירקטוריון והנהלה של הבנק אחראים לקיום בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי ולהערכתם את האפקטיביות של בקרה פנימית על דיווח כספי, הנכללת בדוח הדירקטוריון והנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי המצורף. אחריותנו היא לחוות דעה על בקרה פנימית על דיווח כספי של הבנק בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ה-PCAOB Public Company Accounting Oversight Board (בארה"ב), בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל. על פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון אם קוימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי. ביקורתנו כללה השגת הבנה לגבי בקרה פנימית על דיווח כספי, הערכת הסיכון שקיימת חולשה מהותית, וכן בחינה והערכה של אפקטיביות התכנון והתפעול של בקרה פנימית בהתבסס על הסיכון שהוערך. ביקורתנו כללה גם ביצוע נהלים אחרים שחשבנו כנחוצים בהתאם לנסיבות. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

בקרה פנימית על דיווח כספי של בנק הינה תהליך המיועד לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי המהימנות של דיווח כספי וההכנה של דוחות כספיים למטרות חיצוניות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ובהתאם ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. בקרה פנימית על דיווח כספי של בנק כוללת את אותם מדיניות ונהלים אשר: (1) מתייחסים לניהול רשומות אשר, בפירוט סביר, משקפות במדויק ובאופן נאות את העסקאות וההעברות של נכסי הבנק (לרבות הוצאתם מרשותו); (2) מספקים מידה סבירה של ביטחון שעסקאות נרשמות כנדרש כדי לאפשר הכנת דוחות כספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו, ושקבלת כספים והוצאת כספים של הבנק נעשים רק בהתאם להרשאות הדירקטוריון והנהלה של הבנק; ו- (3) מספקים מידה סבירה של ביטחון לגבי מניעה או גילוי במועד של רכישה, שימוש או העברה (לרבות הוצאה מרשות) בלתי מורשים של נכסי הבנק, שיכולה להיות להם השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

בשל מגבלותיה המובנות, בקרה פנימית על דיווח כספי עשויה שלא למנוע או לגלות הצגה מוטעית. כמו כן, הסקת מסקנות לגבי העתיד על בסיס הערכת אפקטיביות נוכחית כלשהי חשופה לסיכון שבקרות תהפוכנה לבלתי מתאימות בגלל שינויים בנסיבות, או שמידת הקיום של המדיניות או הנהלים תשתנה לרעה.

לדעתנו, הבנק קיים, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2017, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית (1992) שפורסמה על ידי COSO.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל ותקני ביקורת מסיימים שישומם בביקורת של תאגידים בנקאיים נקבע לפי הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו, את המאזנים המאוחדים של הבנק לימים 31 בדצמבר 2017 ו-2016 ואת דוחות רווח והפסד המאוחדים, הדוחות המאוחדים על הרווח הכולל, הדוחות המאוחדים על השינויים בהון העצמי והדוחות המאוחדים על תזרימי המזומנים לכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017 והדוח שלנו מיום 5 במרס 2018, ככל חוות דעת בלתי מסויגת על אותם דוחות כספיים.

קוסט פורר גבאי את קסירר
רואי חשבון

סומך חייקין
רואי חשבון

רואי החשבון המבקרים המשותפים

5 במרס 2018

דוח רואי החשבון המבקרים המשותפים לבעלי המניות של בנק לאומי לישראל בע"מ - דוחות כספיים שנתיים

ביקרנו את המאזנים המאוחדים המצורפים של בנק לאומי לישראל בע"מ והחברות המאוחדות שלו (להלן - "הבנק") לימים 31 בדצמבר 2017 ו-2016 ואת דוחות רווח והפסד המאוחדים, הדוחות המאוחדים על הרווח הכולל, הדוחות המאוחדים על השינויים בהון העצמי והדוחות המאוחדים על תזרימי המזומנים לכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017. דוחות כספיים אלה הינם באחריות הדירקטוריון והנהלה של הבנק. אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג-1973 ותקני ביקורת מסוימים שיישומם בביקורת של תאגידים בנקאיים נקבע לפי הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. על פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצעה במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מדגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שיושמו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי הדירקטוריון והנהלה של הבנק וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, בהתבסס על ביקורתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי - של הבנק לימים 31 בדצמבר 2017 ו-2016 ואת תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של הבנק לכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017, בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP). כמו כן, לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל ערוכים בהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ה-PCAOB (Public Company Accounting Oversight Board) בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל, את הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2017, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית (1992) של ה-Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO), והדוח שלנו מיום 5 במרס 2018, כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הבנק.

קוסט פורר גבאי את קסירר
רואי חשבון

סומך חייקין
רואי חשבון

רואי החשבון המבקרים המשותפים

5 במרס 2018

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מאוחדות שלו
דוח רווח והפסד מאוחד
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2015	2016	2017	ביאור	
		במיליוני ש"ח		
8,784	9,552	10,069	2	הכנסות ריבית
1,666	2,026	2,023	2	הוצאות ריבית
7,118	7,526	8,046	2	הכנסות ריבית, נטו
199	(125)	172	13,30	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
6,919	7,651	7,874		הכנסות ריבית, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי
הכנסות שאינן מריבית				
1,610	1,282	919	3	הכנסות מימון שאינן מריבית
4,092	3,967	4,138	4	עמלות
595	159	371	5	הכנסות אחרות
6,297	5,408	5,428		סך כל ההכנסות שאינן מריבית
הוצאות תפעוליות ואחרות				
5,544	5,422	5,272	6	משכורות והוצאות נלוות
1,678	1,697	1,661	16	אחזקה ופחת בניינים וציוד
5	-	-	17	הפחתות וירידת ערך של נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין
1,609	1,461	1,568	7	הוצאות אחרות
8,836	8,580	8,501		סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
4,380	4,479	4,801		רווח לפני מסים
1,691	1,717	1,692	8	הפרשה למסים על הרווח
2,689	2,762	3,109		רווח לאחר מסים
			15	חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר השפעת המס
177	66	92		
רווח נקי				
2,866	2,828	3,201		לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
(31)	(37)	(29)		המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
2,835	2,791	3,172		המיוחס לבעלי מניות הבנק
רווח בסיסי ומדולל למניה (בשקלים חדשים)				
1.92	1.85	2.10	9	רווח נקי בסיסי המיוחס לבעלי מניות הבנק
1.92	1.84	2.10	9	רווח נקי מדולל המיוחס לבעלי מניות הבנק

הביאורים לדוחות הכספיים המאוחדים מהווים חלק בלתי נפרד מהם. לתמצית הדוחות הכספיים של הבנק בלבד, ראה [ביאור 35](#).

רקפת רוסק-עמינח
מנהל כללי ראשי

שלמה גולדפרב
סגן מנהל כללי בכיר
חשבונאי ראשי
ראש חטיבת החשבונאות

דוד ברודט
יושב ראש הדירקטוריון

עומר זיו
סגן מנהל כללי בכיר
ראש החטיבה הפיננסית

תאריך אישור הדוחות הכספיים: 5 במרס 2018

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מאוחדות שלו
דוח מאוחד על הרווח הכולל
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2015	2016	2017	
			במיליוני ש"ח
2,866	2,828	3,201	רווח נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
31	37	29	בניכוי רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
2,835	2,791	3,172	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
רווח (הפסד) כולל אחר, לפני מיסים:			
(423)	(281)	259	התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן, נטו
(9)	(11)	(39)	התאמות מתרגום דוחות כספיים נטו ^(א) , לאחר השפעת גידורים ^(ב)
683	(928)	(1,177)	התאמות של התחייבויות בגין הטבות לעובדים ^(ג)
11	(20)	(10)	חלקו של הבנק ברווח (הפסד) כולל אחר של חברות כלולות
262	(1,240)	(967)	רווח (הפסד) כולל אחר, לפני מיסים
(161)	376	232	השפעת המס המתייחס
רווח (הפסד) כולל אחר לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה, לאחר מיסים			
101	(864)	(735)	
-	-	-	בניכוי רווח כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
101	(864)	(735)	רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי מניות הבנק לאחר מיסים
2,967	1,964	2,466	הרווח הכולל לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
31	37	29	בניכוי רווח כולל המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
2,936	1,927	2,437	הרווח הכולל המיוחס לבעלי מניות הבנק

(א) התאמות מתרגום דוחות כספיים של פעילות חוץ שמטבע הפעילות שלהן שונה ממטבע הפעילות של הבנק.

(ב) גידורים - רווחים (הפסדים) נטו בגין גידור השקעה נטו במטבע חוץ.

(ג) בעיקר משקף התאמות בגין אומדנים אקטואריים לסוף שנה של תכניות פנסיה להטבה מוגדרת והפחתה של סכומים שנרשמו בעבר ברווח כולל אחר. ראה גם [ביאור 23](#).

ראה גם [ביאור 10](#) בדבר רווח כולל אחר מצטבר.

הביאורים לדוחות הכספיים המאוחדים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מאוחדות שלו
מאזן מאוחד ליום 31 בדצמבר

31 בדצמבר			
2016	2017	ביאור	במיליוני ש"ח
נכסים			
74,757	82,067	11	מזומנים ופיקדונות בבנקים
77,201	77,299	12	ניירות ערך ^{(א)(ב)}
1,284	1,161		ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
265,450	271,216	13,30	אשראי לציבור
(3,493) ^(ד)	(3,264)	13,30	הפרשה להפסדי אשראי
261,957	267,952		אשראי לציבור, נטו
642	715	14	אשראי לממשלות
901	807	15	השקעות בחברות כלולות
3,147	2,986	16	בניינים וציוד
17	16	17	נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין
10,654	9,573	א28,ב28	נכסים בגין מכשירים נגזרים
8,043 ^(ד)	8,262	18	נכסים אחרים ^(א)
438,603	450,838		סך כל הנכסים
התחייבויות והון			
346,854	362,478	19	פיקדונות הציבור
3,394	5,156	20	פיקדונות מבנקים
900	452		פיקדונות מממשלות
539	558		ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
22,640	15,577	21	אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים
10,677	9,740	א28,ב28	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
21,885	23,324	22,ד30	התחייבויות אחרות ^{(א)(ג)}
406,889	417,285		סך כל ההתחייבויות
31,347	33,167	א25	הון המיוחס לבעלי מניות הבנק
367	386		זכויות שאינן מקנות שליטה
31,714	33,553		סך כל ההון
438,603	450,838		סך כל ההתחייבויות וההון

(א) לפרטים בדבר סכומים הנמדדים בשווי הוגן ראה [ביאור 33.א](#).

(ב) לפרטים בדבר ניירות ערך ששועבדו למלווים ראה [ביאור 12](#).

(ג) מזה: הפרשה להפסדי אשראי בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים, 484 מיליון ש"ח (ביום 31 בדצמבר 2016 - 488 מיליון ש"ח).

(ד) סווג מחדש.

הביאורים לדוחות הכספיים המאוחדים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.
לתמצית הדוחות הכספיים של הבנק בלבד, ראה [ביאור 35](#).

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מאוחדות שלו
דוח על השינויים בהון
לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017

סך כל הון המניות וקרנות ההון	קרנות הון		פרמיה	הון מניות במיליוני ש"ח	
	עסקאות תשלום מבוסס מניות ואחרות ^(א)	הון המניות וקרנות ההון			
8,221	33	1,129	7,059	יתרה ליום 1 בינואר 2015	
-	-	-	-	רווח נקי	
-	-	-	-	התאמות בגין חברות כלולות, נטו	
10	10	-	-	הטבה לעובדים בשל עסקאות תשלום מבוסס מניות	
-	-	-	-	רווח כולל אחר, נטו לאחר השפעת המס	
-	-	-	-	הלוואות לעובדים לרכישת מניות הבנק	
-	-	-	-	דיבידנד ששולם על ידי חברות מאוחדות	
-	-	-	-	שינויים בזכויות שאינן מקנות שליטה	
8,231	43	1,129	7,059	יתרה ליום 31 בדצמבר 2015	
-	-	-	-	רווח נקי	
636	(7)	593	50	הנפקת מניות	
-	-	-	-	הפסד כולל אחר, נטו לאחר השפעת המס	
-	-	-	-	התאמות בגין חברות כלולות, נטו	
-	-	-	-	דיבידנד ששולם על ידי חברות מאוחדות	
8,867	36	1,722	7,109	יתרה ליום 31 בדצמבר 2016	
-	-	-	-	יישום רפורמת המס בארה"ב ^(ב)	
-	-	-	-	רווח נקי	
-	(8)	7	1	הנפקת מניות	
10	10	-	-	הטבה לעובדים בשל עסקאות תשלום מבוסס מניות	
-	-	-	-	הפסד כולל אחר, נטו לאחר השפעת המס	
-	-	-	-	דיבידנד ששולם על ידי חברות מאוחדות	
-	-	-	-	דיבידנד ששולם	
8,877	38	1,729	7,110	יתרה ליום 31 בדצמבר 2017	

(א) כולל 10 מיליון ש"ח קרנות הון אחרות.

(ב) כולל 3,338 מיליון ש"ח שאינם ניתנים לחלוקה כדיבידנד (31 בדצמבר 2016 - 2,372 מיליון ש"ח, 31 בדצמבר 2015 - 1,849 מיליון ש"ח) יתרת הסכום לחלוקה כפופה להוראות בנק ישראל ולמגבלות המפורטות בהוראות ניהול בנקאי תקין, ראה [ביאור 25.ד.1](#).

(ג) השפעת מסים על ההכנסה הנובעת משינוי בשיעורי המס בגין רפורמת המס אשר נזקפו מרווח כולל אחר לעודפים.

הביאורים לדוחות הכספיים המאוחדים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

סך הכל הון	זכויות שאינן מקנות שליטה	סך הכל	הלוואות לעובדים לרכישת מניות הבנק	עודפים שנצברו ^(ב)	הפסד כולל אחר מצטבר
26,138	340	25,798	(42)	19,168	(1,549)
2,866	31	2,835	-	2,835	-
(19)	-	(19)	-	(19)	-
10	-	10	-	-	-
101	-	101	-	-	101
42	-	42	42	-	-
(10)	(10)	-	-	-	-
(21)	(21)	-	-	-	-
29,107	340	28,767	-	21,984	(1,448)
2,828	37	2,791	-	2,791	-
636	-	636	-	-	-
(864)	-	(864)	-	-	(864)
17	-	17	-	17	-
(10)	(10)	-	-	-	-
31,714	367	31,347	-	24,792	(2,312)
-	-	-	-	14	(14)
3,201	29	3,172	-	3,172	-
-	-	-	-	-	-
10	-	10	-	-	-
(735)	-	(735)	-	(10)	(725)
(10)	(10)	-	-	-	-
(627)	-	(627)	-	(627)	-
33,553	386	33,167	-	27,341	(3,051)

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מאוחדות שלו
דוח על תזרימי מזומנים מאוחד
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2015	2016	2017	
			במיליוני ש"ח
			תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת
2,866	2,828	3,201	רווח נקי לשנה
			התאמות:
666	(28)	68	חלק הקבוצה בהפסדים (רווחים) בלתי מחולקים של חברות כלולות ^(א)
655	663	662	פחת על בניינים וציוד (לרבות ירידת ערך)
45	-	-	הפחתות
199	(125)	172	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
3	-	-	הפסדים של נכסים שהועברו לבעלות הקבוצה
(11)	(44)	(9)	רווח ממכירת אשראי
(1,075)	(857)	(187)	רווחים ממכירת ניירות ערך זמינים למכירה
(62)	116	45	הפסד (רווח) שמומש ושטרם מומש מהתאמות לשווי הוגן של ניירות ערך למסחר
(522)	(7)	-	רווח ממימוש השקעות בחברות כלולות
(485)	(66)	(278)	רווח ממימוש בניינים וציוד
283	6	11	הפרשה לירידת ערך מניות זמינות למכירה
10	10	-	הוצאות הנובעות מעסקאות תשלום מבוסס מניות
(278)	43	(231)	מסים נדחים - נטו
^(א) 434	^(א) 261	(42)	פיצויי פרישה ופנסיה - גידול (קיטון) בעודף העתודה על היעודה
118	312	100	ריבית שהתקבלה מעבר לריבית שנצברה בתקופה בגין אג"ח זמין למכירה
722	782	671	ריבית שטרם שולמה בגין אג"ח וכתבי התחייבות נדחים
6	591	447	השפעת הפרשי שער על יתרות מזומנים ושווי מזומנים
13	-	(2)	אחר, נטו
			שינוי נטו בנכסים שוטפים:
888	(207)	(1,085)	פיקדונות בבנקים
(9,345)	^(א) (2,986)	(8,017)	אשראי לציבור ^(ב)
76	(189)	(73)	אשראי לממשלות
236	480	123	ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
5,664	595	1,077	נכסים בגין מכשירים נגזרים
1,112	3,322	2,948	ניירות ערך למסחר
(807)	^(א) (179)	(111)	נכסים אחרים
			שינוי נטו בהתחייבויות שוטפות:
(708)	(447)	2,094	פיקדונות מבנקים
24,931	18,358	17,817	פיקדונות הציבור
275	156	(387)	פיקדונות מממשלות
(300)	(399)	19	ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
(4,538)	(314)	(915)	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
(869)	369	317	התחייבויות אחרות
20,202	23,044	18,435	מזומנים נטו מפעילות שוטפת

(א) בניכוי דיבידנד שהתקבל.

(ב) כולל פעילות שוטפת מרכישת ניכיון חייבים. ראה [כ"אור 30](#).

(ג) סווג מחדש.

הביאורים לדוחות הכספיים המאוחדים מהווים חלק בלתי נפרד מהם. לתמצית הדוחות הכספיים של הבנק בלבד, ראה [כ"אור 35](#).

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מאוחדות שלו
 דוח על תזרימי מזומנים מאוחד (המשך)
 לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2015	2016	2017	
			במיליוני ש"ח
תזרימי מזומנים מפעילות השקעה			
-	-	(74)	רכישת אגרות חוב לפדיון
(81,408)	(92,212)	(90,845)	רכישת ניירות ערך זמינים למכירה
33,513	35,438	42,394	תמורה ממכירת ניירות ערך זמינים למכירה
30,366	45,457	45,187	תמורה מפדיון ניירות ערך זמינים למכירה
-	-	128	תמורה מפדיון אגרות חוב מוחזקות לפדיון
317	2,723	96	תמורה ממכירת תיקי אשראי
(20)	-	17	רכישת מניות בחברות כלולות
711	73	-	תמורה ממימוש השקעה בחברות כלולות
(627)	(634)	(637)	רכישת בניינים וציוד
562	99	315	תמורה ממימוש בניינים וציוד
3	2	-	תמורה ממימוש נכסים שהועברו לבעלות הקבוצה
^(X) 57	^(X) 200	373	קופה מרכזית לתשלום פיצויים
(16,526)	(8,854)	(3,046)	מזומנים נטו לפעילות השקעה
תזרימי מזומנים מפעילות מימון			
2,606	4,442	-	הנפקת אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים
(5,698)	(3,892)	(7,734)	פדיון אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים
-	-	(627)	דיבידנד ששולם לבעלי המניות
(10)	(10)	(10)	דיבידנד ששולם לבעלי מניות חיצוניים בחברות מאוחדות
(41)	-	-	רכישה נוספת של מניות בחברות מאוחדות
42	-	-	הלוואות לעובדים לרכישת מניות הבנק
(3,101)	540	(8,371)	מזומנים נטו מפעילות מימון (לפעילות מימון)
575	14,730	7,018	גידול במזומנים ושווי מזומנים
57,561	58,130	72,269	יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת השנה
(6)	(591)	(447)	השפעת תנועות בשער חליפין על יתרות מזומנים
58,130	72,269	78,840	יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף השנה

ריבית ומיסים ששולמו ו/או התקבלו ודיבידנדים שהתקבלו

2015	2016	2017	
			במיליוני ש"ח
9,830	9,864	10,057	ריבית שהתקבלה
(3,209)	(3,041)	(2,447)	ריבית ששולמה
1,013	48	176	דיבידנדים שהתקבלו
(1,419)	(1,629)	(1,855)	מיסים על הכנסה ששולמו

(א) סווג מחדש.

הביאורים לדוחות הכספיים המאוחדים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.
 לתמצית הדוחות הכספיים של הבנק בלבד, ראה [ביאור 35](#).

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מאוחדות שלו
דוח על תזרימי מזומנים מאוחד (המשך)
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

נספח א' - פעולות השקעה ומימון שלא במזומן בתקופת הדוח:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017

ביום 1 בינואר 2017 סווגה יתרה של כ-957 מיליון ש"ח מתיק ניירות ערך זמינים למכירה לתיק אגרות חוב המוחזקות לפדיון.

ראה [ביאור 5.1.1](#).

ביום 6 באפריל 2017 הנפיק הבנק יחידות PSU. כתוצאה מכך סווגו 10 מיליון ש"ח מהתחייבויות אחרות לקרן עסקאות תשלום מבוסס מניות.

ראה [ביאור 24 א](#).

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016

במשך השנה נרכש רכוש קבוע כנגד התחייבויות לספקים בסך 119 מיליון ש"ח.

במשך השנה הונפקו מניות כנגד המרת זכויות שנצברו לטובת העובדים בסך 636 מיליון ש"ח.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015

במשך השנה נרכש רכוש קבוע כנגד התחייבויות לספקים בסך 37 מיליון ש"ח.

הביאורים לדוחות הכספיים המאוחדים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.
לתמצית הדוחות הכספיים של הבנק בלבד, למידע נוסף ראה [ביאור 35](#).

עמוד	פירוט הביאורים	
112	עיקרי המדיניות החשבונאית	1
136	הכנסות והוצאות ריבית	2
137	הכנסות מימון שאינן מריבית	3
138	עמלות	4
138	הכנסות אחרות	5
139	משכורות והוצאות נלוות	6
139	הוצאות אחרות	7
140	הפרשה למסים על הרווח	8
146	רווח למניה רגילה	9
147	רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר	10
149	מזומנים ופיקדונות בבנקים	11
149	ניירות ערך	12
157	סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי	13
160	אשראי לממשלות	14
161	השקעות בחברות מוחזקות ופרטים על חברות אלה	15
164	בניינים וציוד	16
165	נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין	17
166	נכסים אחרים	18
167	פיקדונות הציבור	19
168	פיקדונות מבנקים	20
168	אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים	21
169	התחייבויות אחרות	22
169	זכויות עובדים	23
185	עסקאות תשלום מבוסס מניות	24
186	הון הלימות הון, מינוף ונזילות	25
195	התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות	26
202	שעבודים ותנאים מגבילים	27
204	פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכונים אשראי ומועדי פירעון	28
211	מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים	29
228	מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי	30
248	נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה	31
250	נכסים והתחייבויות לפי מטבע ולפי תקופה לפירעון	32
254	יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים	33
266	בעלי עניין וצדדים קשורים של הבנק והחברות המאחדות שלו	34
273	תמצית הדוחות הכספיים של הבנק	35
276	אירועים לאחר תאריך המאזן	36

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית

א. כללי

הדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו בדבר עריכת דוח כספי שנתי של תאגיד בנקאי.

פרסום הדוחות הכספיים הוא על בסיס דוחות מאוחדים בלבד. תמצית הדוחות הכספיים סולו של הבנק מוצגת [כביאור 35](#). הדוחות הכספיים אושרו לפרסום על ידי דירקטוריון הבנק ביום 5 במרס 2018.

ב. הגדרות

דוחות כספיים אלה -

הבנק - בנק לאומי לישראל בע"מ.

הקבוצה - הבנק וחברות בנות שלו.

חברות מאוחדות - חברות שדוחותיהן מאוחדים באופן מלא, במישרין או בעקיפין, עם דוחות הבנק.

חברות כלולות - חברות, למעט חברות מאוחדות לרבות שותפות או מיזם משותף, שהשקעת הבנק בהן, במישרין או בעקיפין, כלולה בדוחות הכספיים על בסיס השווי המאזני.

חברות מוחזקות - חברות מאוחדות וחברות כלולות.

שלוחות בחו"ל - נציגויות, סוכנויות, סניפים או חברות מאוחדות של הבנק מחוץ לישראל.

מטבע הפעילות - המטבע של הסביבה הכלכלית העיקרית שבה הבנק פועל, בדרך כלל זהו המטבע של הסביבה שבה תאגיד מפיק ומוציא את עיקר המזומנים.

מטבע ההצגה - המטבע לפיו מוצגים הדוחות הכספיים.

צדדים קשורים ובעלי עניין - כהגדרתם בסעיף 80 להוראות הדיווח לציבור.

מדד - מדד המחירים לצרכן בישראל שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

סכום מותאם - סכום נומינלי היסטורי שהותאם למדד בגין חודש דצמבר 2003, בהתאם להוראות גילויי דעת 23 ו-36 של לשכת רואי חשבון בישראל.

סכום מדווח - סכום מותאם למועד המעבר (31 בדצמבר 2003), בתוספת סכומים בערכים נומינליים, שנוספו לאחר מועד המעבר, ובניכוי סכומים שנגרעו לאחר מועד המעבר.

דיווח כספי נומינלי - דיווח כספי המבוסס על סכומים מדווחים.

דיווח כספי מותאם - דיווח כספי בערכים המותאמים על פי השינויים בכח הקניה הכללי של המטבע הישראלי בהתאם להוראות גילויי הדעת של לשכת רואי חשבון בישראל.

עלות - עלות בסכום מדווח.

שווי הוגן - מחיר שהיה מתקבל ממכירת נכס או לחילופין המחיר שהיה משולם בהעברת התחייבות בעסקה רגילה בין משתפי שוק במועד המדידה.

יתרת חוב רשומה - יתרת חוב, לאחר ניכוי מחיקות חשבונאיות, אך לפני ניכוי הפרשה להפסדי אשראי בגין אותו חוב. יתרת החוב הרשומה אינה כוללת ריבית צבורה שלא הוכרה.

כללי חשבונאות מקובלים בבנקים בארצות הברית - כללים הנקבעים על ידי רשויות הפיקוח על הבנקים, רשות ניירות ערך, המוסד לתקינה חשבונאית וגופים נוספים בארה"ב. הכללים מיושמים בהתאם להיררכיה שנקבעה ב-(FAS 168 (ASC 105-10), הקודיפיקציה של תקני החשבונאות של המוסד לתקינה חשבונאית בארה"ב וההיררכיה של כללי החשבונאות המקובלים.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

תקני דיווח כספי בינלאומיים - תקנים ופרשנויות שפורסמו על ידי הוועדה לתקני חשבונאות בינלאומיים הכוללים תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) ותקני חשבונאות בינלאומיים (IAS) לרבות פרשנויות של הוועדה לפרשנויות של דיווח כספי בינלאומי (IFRIC) ופרשנויות של הוועדה המתמדת לפרשנויות (SIC).

ג. בסיס עריכת הדוחות הכספיים

1. עקרונות הדיווח

הדוחות הכספיים של הבנק ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ובהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים והנחיותיו. ברוב הנושאים הוראות אלה מבוססות על כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארצות הברית. ביתר הנושאים שהינם פחות מהותיים, ההוראות מבוססות על תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) וכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP).

כאשר תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) מאפשרים מספר חלופות, או אינם כוללים התייחסות ספציפית למצב מסוים, נקבעו בהוראות המפקח על הבנקים הנחיות יישום ספציפיות שמבוססות בעיקר על כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארצות הברית.

בדבר פירוט תקני חשבונאות חדשים, עדכוני תקינה חשבונאית והוראות חדשות של הפיקוח על הבנקים אשר יישמו לראשונה ראה [סעיף נכב](#) להלן.

2. מטבע פעילות ומטבע הצגה

הדוחות הכספיים מוצגים בשקלים חדשים ומעוגלים למיליון הקרוב, למעט אם צויין אחרת.

השקל הינו המטבע שמייצג את הסביבה הכלכלית העיקרית בה פועל הבנק. למידע בדבר מטבע פעילות של שלוחות בנקאיות הפועלות בחו"ל ראה [סעיף ד](#) להלן.

3. בסיס המדידה

3.1 כללי

הדוחות הכספיים מוצגים בסכומים מדווחים בהתאם לתקן חשבונאות 12 של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות והוראות המפקח על הבנקים.

3.2 מאזן

- פריטים לא כספיים ופריטי הון (בעיקר בניינים וציוד); השקעות במניות שאין להן מחיר מצוטט בשוק פעיל; הוצאות להפחתה בקשר להנפקת אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים, מיסים נדחים, נכסים והתחייבויות בגין הטבות לעובדים ונכסים שאינם שוטפים המוחזקים למכירה) מוצגים בסכומים מדווחים.
- פריטים כספיים מוצגים במאזן בערכים נומינליים היסטוריים לתאריך המאזן למעט מכשירים פיננסיים נגזרים ומכשירים פיננסיים אחרים הנמדדים בשווי הוגן.
- השקעה בחברות כלולות נקבעת על בסיס הדוחות הכספיים של חברות אלו, בסכומים מדווחים או מתורגמים לשקל חדש.

3.3 דוח רווח והפסד

- הכנסות והוצאות הנובעות מפריטים לא כספיים (כגון פחת והפחתות והוצאות והכנסות מראש) או מהפרשות הכלולות במאזן נגזרות מהתנועה בין סכום מדווח ביתרת פתיחה לבין סכום מדווח ביתרת סגירה.
- חלק הבנק בתוצאות הפעולות של חברות מוחזקות וחלקם של בעלי המניות החיצוניים בתוצאות של חברות מאוחדות נקבע על בסיס הדוחות הכספיים בסכומים מדווחים של חברות אלו.
- יתר מרכיבי דוח רווח והפסד מוצגים בערכים נומינליים (כגון: הכנסות ריבית נטו ועמלות).

4. שימוש באומדנים

בעת הכנת הדוחות הכספיים, בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) והוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו, נדרש מהנהלה שימוש באומדנים, הערכות והפעלת שיקול דעת המשפיעים על הסכומים המדווחים של נכסים והתחייבויות, על הגילוי המתייחס לנכסים והתחייבויות תלויות וכן על סכומי הכנסות והוצאות בתקופת הדיווח. יובהר שהתוצאות בפועל עלולות להיות שונות מאומדנים אלה.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

בעת גיבושם של אומדנים חשבונאיים המשמשים בהכנת הדוחות הכספיים של הבנק, נדרשת הנהלת הבנק להניח הנחות באשר לנסיבות ואירועים הכרוכים באי וודאות משמעותית. בשיקול דעתה בקביעת האומדנים, מתבססת הנהלת הבנק על ניסיון העבר, עובדות שונות, גורמים חיצוניים ועל הנחות סבירות בהתאם לנסיבות המתאימות לכל אומדן.

שינוי באומדנים

האומדנים וההנחות שבבסיסם נסקרים באופן שוטף. שינויים באומדנים חשבונאיים מוכרים בתקופה שבה תוקנו האומדנים ובכל תקופה עתידית מושפעת.

5. מיון ניירות ערך

החל מיום 1 בינואר 2017, הותר לבנק לחדש סיווג אגרות החוב בתיק המוחזק לפדיון. כתוצאה מכך הבנק סיווג מהתיק הזמין למכירה לתיק לפדיון אגרות חוב של חברה בת בחו"ל בסך של כ-957 מיליון ש"ח. בהתאם להוראות בנק ישראל, בהעברת אג"ח מהתיק הזמין למכירה אל תיק המוחזק לפדיון, רווח או הפסד שטרם מומש מהתאמות לשווי הוגן ליום העברה ממשיך להיות מוצג בהון העצמי, אך מיום זה ואילך יופחת לרווח והפסד על פני משך החיים הנותרים של האג"ח. סכום ההפסד בקרן ההון ליום המעבר הינו כ-35 מיליון ש"ח.

ד. מטבע חוץ והצמדה

עסקאות במטבע חוץ

נכסים והתחייבויות נקובים במטבע חוץ או הצמודים לו כוללים לפי שערי חליפין יציגים, אשר פורסמו על ידי בנק ישראל, לתאריך המאזן או לתאריך מתאים אחר כדלקמן:

- נכסים והתחייבויות כספיים הנקובים במטבע חוץ או הצמודים לו, מתורגמים למטבע הפעילות לפי שער החליפין למועד הדיווח.
- נכסים והתחייבויות לא כספיים הנקובים במטבע חוץ או הצמודים לו והנמדדים לפי שווי הוגן, מתורגמים למטבע הפעילות לפי שער החליפין שבתוקף ביום בו נקבע השווי הוגן. נכסים והתחייבויות לא כספיים הנקובים במטבע חוץ או הצמודים לו הנמדדים לפי עלות היסטורית, מתורגמים לפי שער החליפין שבתוקף למועד העסקה.
- בדוח רווח והפסד כלולות הכנסות והוצאות ורווחים והפסדים במטבע חוץ לפי שערי החליפין היציגים השוטפים בעת ביצוע הפעולות והפרשי שער על הנכסים וההתחייבויות שבגינם נוצרו ההכנסות וההוצאות הנ"ל.
- הפרשי שער הנובעים מתרגום למטבע הפעילות מוכרים ברווח והפסד פרט להפרשים הבאים המוכרים ברווח כולל אחר, הנובעים מתרגום של:
- מכשירים פיננסיים הוניים מסווגים כזמינים למכירה (למעט במקרה של ירידת ערך שאינה זמנית ואז הפרשי התרגום שהוכרו ברווח כולל אחר מסווגים מחדש לרווח והפסד).
- התחייבויות פיננסיות המגדרות השקעות בפעילות חוץ בגין החלק האפקטיבי בגידור.

מטבע הפעילות של שלוחות הפועלות בחו"ל

מטבע פעילות של ישות הוא המטבע של הסביבה הכלכלית העיקרית בה פועלת הישות. בדרך כלל זהו המטבע של הסביבה שבה ישות מפיקה מזומנים.

קביעת מטבע הפעילות של השלוחות בחו"ל נעשה בהתאם לקריטריונים הבאים:

- השלוחה מפיקה ומוציאה מזומנים במטבע זר ופעילות השלוחה בשקל הינה שולית.
 - לקוחות השלוחה גויסו על ידה באופן עצמאי, כך שפעילות השלוחה מול לקוחות הבנק או צדדים הקרובים אליהם אינה משמעותית.
 - פעילות השלוחה מול הבנק וצדדים קשורים לו אינה משמעותית ובין היתר אין תלות במקורות מימון של הבנק או צדדים קשורים לו.
 - פעילות השלוחה עומדת בפני עצמה ואינה מהווה הרחבה או השלמה של הפעילות המקומית של הבנק.
- כאשר אחד הקריטריונים כאמור אינו מתקיים במובהק הדבר מצביע על כך שיש לטפל בשלוחה כפעילות חוץ שמטבע הפעילות שלה הינו שקל.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

בהתאם לאמור לעיל בחן הבנק וסיווג את השלוחה הבנקאית בארה"ב כפעילות חוץ שמתבע הפעילות שלה שונה משקל.

פעילות חוץ

הנכסים וההתחייבויות של פעילויות חוץ, כולל מוניטין והתאמות לשווי הוגן שנוצרו ברכישה, תורגמו לשקל לפי שערי החליפין שבתוקף למועד הדיווח. ההכנסות וההוצאות והוחיים והפסדים של פעילויות החוץ, תורגמו לשקל לפי שערי החליפין שבתוקף במועדי העסקאות.

הפרשי השער בגין התרגום מוכרים ברווח כולל, ומוצגים בהון במסגרת "התאמות מתרגום דוחות כספיים".

בעת מימוש לרבות פירוק של פעילות חוץ המביא לאובדן שליטה, הסכום המצטבר בקרן התרגום שנובע מפעילות החוץ מסווג מחדש לרווח והפסד כחלק מהרווח או ההפסד מהמימוש.

בנוסף בעת שינויים בשיעור ההחזקה של הבנק בחברת בת שמהווה פעילות חוץ תוך שימור השליטה בחברה הבת, חלק יחסי של הסכום המצטבר של הפרשי השער שהוכרו ברווח כולל אחר מיוחס מחדש לזכויות שאינן מקנות שליטה.

כאשר הקבוצה מממשת חלק מהשקעה שהינה חברה כלולה הכוללת פעילות חוץ תוך שימור השפעה מהותית, החלק היחסי של הסכום המצטבר של הפרשי השער מסווג מחדש לרווח והפסד.

גידור השקעה נטו בפעילות חוץ

הקבוצה מיישמת חשבונאות גידור בגין הפרשי שער בין מטבע הפעילות של פעילות החוץ לבין מטבע הפעילות של הבנק (שקל).

הפרשי שער הנובעים מתרגום התחייבות פיננסית המגדרת השקעה נטו בפעילות חוץ נזקפים לרווח כולל אחר בגין החלק האפקטיבי בגידור, ומוצגים בהון במסגרת "התאמות מתרגום דוחות כספיים". החלק שאינו אפקטיבי נזקף לרווח והפסד. בעת מימוש השקעה בגינה בוצע הגידור, יועבר הסכום המתאים שנצבר ב"התאמות מתרגום דוחות כספיים" לרווח והפסד כחלק מהרווח או ההפסד ממימוש ההשקעה.

נכסים והתחייבויות צמודי מדד שאינם נמדדים בשווי הוגן

נכסים והתחייבויות הצמודים למדד המחירים לצרכן, נכללים לפי תנאי ההצמדה שנקבעו לגבי כל יתרה.

להלן פרטים על שערי החליפין היציגים ומדד המחירים לצרכן ושיעורי השינוי בהם:

שיעור השינוי בשנת			31 בדצמבר			
2015	2016	2017	2015	2016	2017	
(%)			(בש"ח)			
שער החליפין של:						
0.33	(1.46)	(9.83)	3.902	3.845	3.467	הדולר של ארה"ב
(10.11)	(4.78)	2.69	4.247	4.044	4.153	אירו
(4.61)	(18.31)	(0.92)	5.784	4.725	4.682	לירה שטרלינג
(0.11)	(4.01)	(5.64)	3.925	3.767	3.555	פרנק שוויצרי
מדד המחירים לצרכן:						
(נקודות)						
(0.9)	(0.3)	0.3	100.3	100.0	100.3	לחודש נובמבר - מדד ידוע

ה. בסיס האיחוד

1. חברות בנות

חברות בנות הינן ישויות הנשלטות על ידי הבנק. הדוחות הכספיים המאוחדים כוללים את הדוחות הכספיים של הבנק ושל ישויות בהן מתקיימת שליטה של הבנק. הדוחות הכספיים של חברות בנות נכללים בדוחות הכספיים המאוחדים מיום השגת השליטה ועד ליום הפסקת השליטה. בכחינת שליטה לא נלקחות בחשבון זכויות הצבעה פוטנציאליות.

יתרות ועסקאות הדדיות בין החברות שאוחדו בוטלו במסגרת הכנת הדוחות הכספיים המאוחדים.

הדוחות הכספיים של שתי חברות כבעלות מלאה שהן חברות נכסים ושרות של הבנק מאוחדים במסגרת הדוחות הכספיים סולו של הבנק.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

זכויות שאינן מקנות שליטה

זכויות שאינן מקנות שליטה הן החלק בהון בחברות בנות שאינן ניתן לייחוס, במישרין או בעקיפין, לחברה האם. זכויות אלה המעניקות למחזיק בהן חלק בנכסים נטו של הנרכשת, נמדדות במועד הרכישה בשווי הוגן.

רווח או הפסד וכל רכיב של רווח כולל אחר מיוחסים לבעלים של הבנק ולזכויות שאינן מקנות שליטה. סך הרווח, ההפסד ורווח כולל אחר מיוחס לבעלים של הבנק ולזכויות שאינן מקנות שליטה גם אם כתוצאה מכך יתרת הזכויות שאינן מקנות שליטה תהיה שלילית.

עסקאות עם זכויות שאינן מקנות שליטה תוך שימור שליטה, מטופלות כעסקאות הוניות. כל הפרש בין התמורה ששולמה או התקבלה לשינוי בזכויות שאינן מקנות שליטה נזקף לחלק הבעלים של הבנק ישירות להון.

הסכום שבו מתואמות הזכויות שאינן מקנות שליטה מחושב כדלקמן:

- בעלייה בשיעור ההחזקה, לפי החלק היחסי הנרכש מיתרת הזכויות שאינן מקנות שליטה בדוחות הכספיים המאוחדים ערב העסקה.
- כירידה בשיעור ההחזקה, לפי החלק היחסי שמומש על ידי הבעלים של הבנק בנכסים נטו של חברת הבת לרבות מוניטין.
- בעת שינויים בשיעור ההחזקה בחברת בת, תוך שימור שליטה, הבנק מייחס מחדש את הסכומים המצטברים שהוכרו ברווח כולל אחר, בין הבעלים לבין זכויות שאינן מקנות שליטה.
- בעת אובדן שליטה, הבנק גורע את הנכסים וההתחייבויות של החברה הבת ורכיבים אחרים של הון המיוחסים לחברת הבת. אם הבנק נותר עם השקעה כלשהי בחברה הבת לשעבר אזי יתרת ההשקעה נמדדת לפי שווייה ההוגן במועד אובדן השליטה. ההפרש בין התמורה שהתקבלה ושווייה ההוגן של יתרת ההשקעה בחברת הבת לשעבר לבין היתרות שנגרעו מוכר ברווח והפסד. הסכומים שהוכרו בהון דרך רווח כולל אחר בהתייחס לאותה חברת בת מסווגים מחדש לרווח או הפסד.

2. חברות כלולות

חברות כלולות הינן ישויות בהן יש לקבוצה השפעה מהותית על המדיניות הכספית והתפעולית, אך לא הושגה בהן שליטה. קיימת הנחה לפיה החזקה בשיעור של 20% עד 50% במוחזקת מקנה השפעה מהותית. בבחינת קיום השפעה מהותית, לא מובאות בחשבון זכויות הצבעה פוטנציאליות.

השקעה במניות חברות כלולות מטופלת בהתאם לשיטת השווי המאזני ומוכרת לראשונה לפי עלותה. כאשר הבנק משיג השפעה מהותית לראשונה בהשקעה שטופלה כנכס זמין למכירה עד למועד השגת השפעה המהותית, מיושמת שיטת השווי המאזני מכאן ואילך.

רווחים או הפסדים שהוכרו ברווח כולל אחר בגין השקעות זמינות למכירה יסווגו לרווח או הפסד בעת הגדלת היקף ההשקעה באופן שמחייב מעבר ליישום שיטת השווי המאזני.

הדוחות הכספיים המאוחדים כוללים את חלקה של הקבוצה בהכנסות ובהוצאות ברווח והפסד או ברווח כולל אחר של ישויות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני.

בעת ירידה בשיעור ההחזקה בחברה כלולה המטופלת בהתאם לשיטת השווי המאזני תוך שימור ההשפעה המהותית, הקבוצה גורעת חלק יחסי מהשקעתה ומכירה ברווח או הפסד מהמכירה. כמו כן באותו מועד חלק יחסי מהסכומים שהוכרו בקרנות הון דרך רווח כולל אחר בהתייחס לאותה חברה כלולה, מסווג מחדש לרווח והפסד.

בעת אובדן השפעה מהותית, הקבוצה מפסיקה להשתמש בשיטת השווי המאזני החל מאותו מועד בו איבדה את ההשפעה המהותית ומטפלת בהשקעה הנותרת כנכס פיננסי. במועד זה יוכר ברווח והפסד ההפרש שבין השווי ההוגן של יתרת ההשקעה לבין ערך ההשקעה בספרים.

כמו כן באותו מועד חלק יחסי מהסכומים שהוכרו בקרנות הון דרך רווח כולל אחר בהתייחס לאותה חברה כלולה מסווג מחדש לדוח רווח והפסד.

הבנק בוחן בכל תקופת דיווח את הצורך ברישום ירידת ערך בגין השקעתו בחברות כלולות, ראה [סעיף \(כא.3\)](#) להלן.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

1. בסיס ההכרה בהכנסות ובהוצאות

הכנסות והוצאות נכללות על בסיס צבירה למעט המפורט להלן:

- הכנסות והוצאות מניירות ערך למסחר וממכשירים נגזרים, מוכרות לפי השינויים בשווי הוגן.
- ריבית שנצברה על חובות בעייתיים שסווגו כחובות פגומים מוכרת כהכנסה על בסיס מזומן כאשר לא קיים ספק לגבי גביית היתרה הרשומה הנוותרת של חוב פגום. במצבים אלה סכום שנגבה על חשבון הריבית שיוכר כהכנסת ריבית, מוגבל לסכום שהיה נצבר בתקופת הדיווח על היתרה הרשומה הנוותרת של החוב לפי שיעור הריבית החוזי. הכנסות ריבית על בסיס מזומן מסווגות בדוח רווח והפסד כהכנסות ריבית בסעיף הרלוונטי. כאשר קיים ספק לגבי גביית היתרה הרשומה הנוותרת, כל התשלומים שנגבו משמשים להקטנת קרן ההלוואה. כמו כן, ריבית על סכומים כפיגור בגין הלוואות לדיור מוכרות בדוח רווח והפסד על בסיס הגבייה בפועל.
- עמלות ליצירת אשראי - עמלות אשר חויבו ביצירת אשראי, למעט הלוואות לתקופה של עד שלושה חודשים, לא מוכרות באופן מיידי כהכנסה בדוח רווח והפסד, אלא נדחות ומוכרות לאורך חיי ההלוואה כהתאמת התשואה. הכנסות מעמלות כאמור נזקפות לפי שיטת הריבית האפקטיבית ומדווחות כחלק מהכנסות הריבית.
- עמלות פירעון מוקדם - הכנסות מעמלות פירעון מוקדם שחויבו בגין פירעון מוקדם שבוצע לפני 1 בינואר 2014 ושטרם הופחתו, מוכרות על פני תקופה של שלוש שנים או התקופה הנוותרת של ההלוואה, לפי הקצרה מביניהן. עמלות שחויבו בגין פירעון מוקדם שבוצע לאחר 1 בינואר 2014 מוכרות מיידי במסגרת הכנסות ריבית.
- שינוי בתנאי החוב - במקרים של מימון מחדש או ארגון מחדש של חובות שאינם בעייתיים, כוחן הבנק אם תנאי ההלוואה שונו באופן שאינו מהותי. במקרים כאמור כל העמלות שטרם הופחתו וכן עמלות פירעון מוקדם שנגבו מהלקוח בגין שינוי בתנאי אשראי נכללות כחלק מההשקעה נטו בהלוואה החדשה ומוכרות כהתאמת תשואה כאמור לעיל.
- עמלות הקצאת אשראי מטופלות בהתאם לסבירות המימוש של המחויבות למתן אשראי. במידה והסבירות קלושה, העמלה מוכרת על בסיס קו ישר לאורך תקופת המחויבות, אחרת הבנק דוחה את ההכרה בהכנסה מעמלות אלה עד למועד מימוש המחויבות או עד למועד פקיעתה, לפי המוקדם. אם המחויבות מומשה אזי העמלות מוכרות בדרך של התאמת התשואה לאורך חיי ההלוואה כאמור לעיל. באם המחויבות פקעה מבלי שמומשה, העמלות מוכרות במועד הפקיעה ומדווחות במסגרת הכנסות מעמלות. לעניין זה הבנק מניח כי הסבירות למימוש ההתחייבות הינה קלושה.
- הכנסות מעמלות בגין מתן שירותים נזקפות לרווח והפסד עם מתן השירות.
- בתקופות עוקבות לירידת ערך בעלת אופי אחר מזמני, הכנסות הריבית מהשקעות במכשירי חוב יוכרו בהתבסס על עודף תזרימי המזומנים הצפויים של מכשיר החוב.

2. שווי הוגן של מכשירים פיננסיים

- הבנק מיישם את הכללים שנקבעו ב-FAS 157 (ASC 820) אשר מגדיר שווי הוגן וקובע מסגרת עבודה עקבית למדידת שווי הוגן על ידי הגדרת טכניקות הערכת שווי הוגן לגבי נכסים והתחייבויות, קביעת מדרג שווי הוגן והנחיות יישום מפורטות. כמו כן, מיישם הבנק את הוראת הפיקוח על הבנקים בנושא מדידות שווי הוגן המשלבת בהוראות הדיווח לציבור את הכללים שנקבעו בעדכון תקינה חשבונאית ASU 2011-04 בנושא מדידת שווי הוגן.
- התקן מחייב לצורך הערכת שווי הוגן, לעשות שימוש מרבי ככל שניתן בנתונים נצפים ולמזער שימוש בנתונים לא נצפים. נתונים נצפים מייצגים מידע הזמין בשוק המתקבל ממקורות בלתי תלויים ואילו נתונים לא נצפים משקפים את ההנחות של הבנק.
- FAS 157 מפרט היררכיה של טכניקות מדידה המבוססות על הקביעה האם הנתונים ששימשו לצורך קביעת השווי ההוגן הינם נצפים או לא נצפים. סוגים אלו של נתונים יוצרים מדרג שווי הוגן כמפורט להלן:
- נתוני רמה 1: מחירים מצוטטים (לא מותאמים) בשווקים פעילים לנכסים או להתחייבויות זהים.
 - נתוני רמה 2: מחירים מצוטטים לנכסים או להתחייבויות דומים בשווקים פעילים; מחירים מצוטטים לנכסים זהים או התחייבויות זהות בשווקים שאינם פעילים; מחירים הנגזרים ממודלים להערכה אשר כל הנתונים המשמעותיים בהם הינם נצפים בשוק או נתמכים על ידי נתוני שוק נצפים.
 - נתוני רמה 3: נתונים לא נצפים עבור הנכס או ההתחייבות.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

היררכיה זו דורשת שימוש בנתוני שוק נצפים, כאשר מידע זה קיים. כאשר הדבר הינו אפשרי, הבנק שוקל מידע שוק נצפה ורלבנטי במסגרת הערכתו. היקף ותדירות העסקאות, גודל מרווח ה-bid-ask וכן גודל ההתאמה הנדרשת כאשר משוים עסקאות דומות הינם כולם גורמים אשר נלקחים בחשבון כאשר קובעים את רמת הנזילות של שווקים ואת מידת הרלבנטיות של מחירים נצפים באותם שווקים.

הרמה במדרג השווי ההוגן שאליה משתייכת מדידת השווי ההוגן של מכשיר הפיננסי תיקבע על בסיס הרמה הנמוכה ביותר של הנתון שהינו משמעותי למדידת השווי ההוגן בשלמותו.

שיטות ההערכה המיושמות על ידי הבנק למדידת שווי הוגן נבחנות בהתחשב בנסיבות הרלוונטיות לעסקאות השונות, לרבות מחירי העסקאות האחרונות בשוק, מחירים אינדיקטיביים של שירותי הערכה ותוצאות של בדיקה לאחור (back-testing) של סוגי עסקאות דומות.

הערכה של סיכון אשראי וסיכון לאי ביצוע

התקן דורש לשקף את סיכון האשראי (credit risk) ואת הסיכון לאי ביצוע (nonperformance risk) במדידת השווי ההוגן של חוב, לרבות מכשירים נגזרים, אשר הונפקו על ידי הבנק ונמדדים לפי שווי הוגן. סיכון אי ביצוע כולל את סיכון האשראי של הבנק, אך לא מוגבל לסיכון זה בלבד.

להרחבה לגבי השיטות וההנחות העיקריות המשמשות לצורך אומדן השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים, ראה [ביאור 333](#) - להלן, בנושא יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים.

ניירות ערך

השווי ההוגן של ניירות ערך למסחר וניירות ערך זמינים למכירה נקבע על סמך מחירי שוק מצוטטים בשוק העיקרי. במקרים בהם מחיר שוק מצוטט אינו זמין אומדן השווי ההוגן מתבסס על המידע הזמין הטוב ביותר תוך שימוש מרבי בנתונים נצפים תוך הבאה בחשבון של הסיכונים הגלומים במכשיר הפיננסי. השווי ההוגן נקבע לפי מודלים מקובלים לתמחור, בהתבסס על הערכות שהתקבלו ממומחים להערכת שווי של מכשירים פיננסיים או בהתבסס על מערכת עצמאית של הבנק. שיטות ההערכה כוללות שימוש בפרמטרים שונים, כגון עקומי ריבית, שערי מטבעות וסטיות תקן, תוך הבאה בחשבון של הסיכונים הגלומים במכשיר הפיננסי (סיכון שוק, סיכון אשראי, אי סחירות וכיוצא באלה).

רובו של התיק מחושב מדי חודש על ידי מוסד בינלאומי מוכר שעיסוקו בחישוב שווי הוגן והוא בלתי תלוי בגופים המנפיקים ובלתי תלוי בגופים המשווקים. החישוב מתבסס בעיקרו על מחירי עסקאות בשווקים פעילים. יתרת התיק משוערכת על בסיס ציטוטים מברוקרים או מיוצרי המכשירים, או בהתבסס על מערכת של הבנק.

מכשירים פיננסיים נגזרים

השווי ההוגן של מכשירים פיננסיים נגזרים שיש להם שוק פעיל נקבע על סמך מחירי שוק מצוטטים בשוק עיקרי.

במקרים בהם מחיר שוק מצוטט אינו זמין אומדן השווי ההוגן נערך תוך שימוש במודלים אשר לוקחים בחשבון את הסיכונים הגלומים במכשיר הנגזר.

מכשירים פיננסיים שאינם נגזרים

לרוב למכשירים פיננסיים בקטגוריה זו לא קיים שוק פעיל בו הם נסחרים. לפיכך השווי ההוגן נאמד באמצעות מודלים מקובלים לתמחור כגון ערך נוכחי של תזרים מזומנים עתידי המהווה בריבית ניכיון בשיעור המשקף את רמת הסיכון הגלומה במכשיר הפיננסי. לצורך כך, בהתאם להנחית הפיקוח על הבנקים, תזרימי המזומנים העתידיים עבור חובות פגומים וחובות אחרים חושבו לאחר ניכוי השפעות של מחיקות חשבונאיות ושל הפרשות להפסדי אשראי בגין החובות.

חלופת השווי ההוגן עבור נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות

FAS 159 (ASC 825-10) מאפשר לתאגיד בנקאי לבחור, במועדי בחירה מוגדרים, למדוד בשווי הוגן מכשירים פיננסיים ופריטים מסוימים אחרים (הפריטים הכשירים), אשר בהתאם להוראות הדיווח לציבור לא נדרש למדוד אותם בשווי הוגן. רווחים והפסדים שטרם מומשו בגין השינויים בשווי ההוגן של הפריטים לגביהם נבחרה חלופת השווי ההוגן, ידווחו בדוח רווח והפסד ככל מועד דיווח עוקב. כמו כן, עלויות ועמלות מראש הקשורות לפריטים לגביהם תיבחר חלופת השווי ההוגן יוכרו ברווח והפסד במועד התהוותן ולא יידחו. בחירת יישום חלופת השווי ההוגן כאמור לעיל תיעשה לגבי כל מכשיר בנפרד (instrument-by-instrument) ואינה ניתנת לביטול. בנוסף, FAS 159 קובע דרישות הצגה וגילוי המיעדות לסייע להשוואה בין תאגידים בנקאיים הבוחרים בבסיסי מדידה שונים לסוגים דומים של נכסים והתחייבויות.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

למרות האמור לעיל, הובהר על ידי הפיקוח על הבנקים כי תאגיד בנקאי לא יבחר בחלופת השווי ההוגן, אלא אם התאגיד הבנקאי פיתח מראש ידע, מערכות, נהלים ובקורות ברמה גבוהה שיאפשרו לו למדוד את הפריט ברמה גבוהה של מהימנות. לפיכך, תאגיד בנקאי לא יבחר בחלופת השווי ההוגן לגבי נכס כלשהו שמתאים לסיווג לרמה 2 או לרמה 3 במדרג השווי ההוגן, או לגבי התחייבות כלשהי, אלא אם קיבל לכך אישור מראש מהפיקוח על הבנקים. הבנק לא יעד מכשירים פיננסיים תחת חלופת השווי ההוגן.

ח. חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי

בהתאם להוראה של המפקח על הבנקים בנושא מדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי מיישם הבנק החל מיום 1 בינואר 2011, את תקן חשבונאות אמריקאי ASC 310, עמדות של רשויות הפיקוח על הבנקים בארה"ב ושל הרשות לניירות ערך בארה"ב כפי שאומצו על ידי המפקח בהוראות הדיווח לציבור. כמו כן מיישם הבנק את הוראות הפיקוח על הבנקים בנושא עדכון הגילוי על איכות האשראי של חובות ועל הפרשה להפסדי אשראי מיום 1 בינואר 2012.

ההוראה מיושמת לגבי כל יתרות החוב, כגון, פיקדונות בבנקים, איגרות חוב, ניירות ערך שנשאלו או שנרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, אשראי לציבור, אשראי לממשלה וכו'. אשראי לציבור ויתרות חוב אחרות לגביהם לא נקבעו בהוראות הדיווח לציבור כללים ספציפיים בנושא מדידת הפרשה להפסדי אשראי (כגון: אשראי לממשלה, פיקדונות בבנקים וכד') מדווחים בספרי הבנק לפי יתרת חוב רשומה.

הבנק קבע נהלים הנדרשים לקיום הפרשה להפסדי אשראי ברמה המתאימה כדי לכסות הפסדי אשראי צפויים בהתייחס לתיק האשראי שלו, כולל בגין סיכון אשראי חוץ מאזני. ההפרשה לכיסוי הפסדי האשראי הצפויים בהתייחס לתיק האשראי מוערכת באחד משני המסלולים הבאים:

הפרשה פרטנית להפסדי אשראי

ההפרשה מבוצעת על סמך מדידת ירידת הערך של החוב בהתבסס על הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים, מהוונים בשיעור הריבית האפקטיבי המקורי של החוב, או כאשר החוב הינו מותנה בביטחון (חוב שפרעונו צפוי להתבצע באופן בלעדי מהבטחון המשועבד או מנכס אחר שמחזק על ידי הלווה) או כאשר צפויה תפיסת נכס, על פי השווי ההוגן של הביטחון ששועבד להבטחת אותו אשראי (בניכוי עלויות מכירה). לענין זה הבנק מגדיר חוב כחוב מותנה בביטחון כאשר פרעונו צפוי להתבצע באופן בלעדי מהבטחון המשועבד לטובת הבנק או כאשר הבנק צפוי להפרע מהנכס שמחזק על ידי הלווה גם אם לא קיים שעבוד ספציפי על הנכס והכל כאשר ללווה אין מקורות החזר מהותיים זמינים ומהימנים אחרים. הצורך בהפרשה הפרטנית נבחן ככלל, לגבי כל חוב שיתרתו החוזית (ללא ניכוי: מחיקות חשבונאיות שלא כרוכות ביותר משפטי, ריבית שלא הוכרה, הפרשות להפסדי אשראי ובטחונות) הינה 1 מיליון ש"ח או יותר וכל חוב אחר שזוהה לצורך בחינה פרטנית על ידי הבנק. בחלק מחברות הבנות שמאוחדות הבחינה נעשית גם בסכומים נמוכים יותר. הפרשה פרטנית מחושבת לגבי כל חוב שסווג פגום (ראה להלן).

הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי

אשראי מאזני - מטרתה לשקף הפרשות לירידת ערך בגין הפסדי אשראי בלתי מזהים פרטנית הגלומים בקבוצות גדולות של חובות קטנים בעלי מאפייני סיכון דומים וכן בגין חובות שנבדקו פרטנית ונמצא שאינם פגומים. מדידת הפסדי האשראי מבוססת על הכללים שנקבעו ב-FAS 5 (ASC 450) - טיפול חשבונאי בתלויות ובהוראות המפקח על הבנקים, בהתבסס על שיעורי הפסד הסטוריים בענפי המשק השונים בחלוקה בין אשראי בעייתי לאשראי לא בעייתי בטווח שנים מיום 1 בינואר 2011 ועד למועד הדיווח. בנוסף, לצורך קביעת שיעור ההפרשה הנאות הבנק לוקח בחשבון התאמה בגין גורמים סביבתיים כגון: תנאים ענפיים, נתונים מקרו כלכליים, הערכת איכות כללית של האשראי לענף משק, שינויים בנפח ובמגמה של יתרות בפיגור ויתרות פגומות והשפעות השינויים בריכוזיות האשראי.

בגין אשראי צרכני לאנשים פרטיים שיעור ההתאמה בגין הגורמים הסביבתיים לא יפחת מ-0.75% מיתרת האשראי הצרכני שאינו בעייתי. מהאמור הוחרג סיכון אשראי הנובע מחייבים בגין כרטיסי אשראי בנקאיים ללא חיוב ריבית.

אשראי חוץ מאזני - ההפרשה מבוססת על שיעורי ההפרשה שנקבעו עבור האשראי המאזני, תוך התחשבות בשיעור המימוש לאשראי הצפוי של סיכון האשראי החוץ מאזני. שיעור המימוש לאשראי מחושב על ידי הבנק בהתבסס על מקדמי המרה לאשראי כמפורט בהוראות ניהול בנקאי תקין מספר 203, מדידה והלימות הון-סיכון אשראי - הגישה הסטנדרטית, בהתאמות מסוימות במקרים בהם קיים בבנק ניסיון עבר המצביע על שיעורי המימוש לאשראי.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

הלוואות לדיור - מחושבת הפרשה מזערית לחובות מסופקים לפי נוסחה שקבע המפקח על הבנקים, בהתחשב בעומק הפיגור, באופן שבו שיעורי הפרשה גדלים ככל שמעמיק הפיגור. תחולת חישוב הפרשה לפי נוסחת עומק הפיגור מתייחס לכלל הלוואות לדיור, למעט הלוואות שאינן נפרעות בתשלומים תקופתיים והלוואות הממנות פעילות בעלת אופי עסקי. כמו כן על יתרת הלוואות לדיור שאין בהן פיגור מבוצעת הפרשה שמבוססת על סטטיסטיקת עבר. בנוסף הבנק מיישם את הוראות עדכון ניהול בנקאי תקין 329 "מגבלות למתן הלוואות לדיור". הבנק גיבש מדיניות שנועדה להבטיח כי הוא עומד בדרישות החדשות וכי החל מיום 30 ביוני 2013 יתרת הפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי בגין הלוואות לדיור לא תפחת משיעור של 0.35% מיתרת הלוואות האמורות למועד הדיווח.

הבנק בוחן את הנאותות הכוללת של הפרשה להפסדי אשראי בהתבסס על שיקול הדעת של ההנהלה אשר מתחשב בסיכונים הגלומים בתיק האשראי.

כמו כן מחשב הבנק הפרשה נוספת וכללית לפי מדיניות הפרשה לחובות מסופקים לפני יישום הוראות בנושא חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי.

הפרשות אלה משמשות כרף תחתון להפרשה הקבוצתית כך שבמידה וסך כל הפרשה הקבוצתית נמוכה מההפרשה הנוספת והכללית יש לבצע את הפרשה לפי הגבוה מבין שני החישובים. בהתאם לחוזר בנק ישראל מיום 10 ביולי 2017, החל מיום 1 בינואר 2018 לא נדרש לבצע את החישוב שלעיל.

סיווג חובות בעייתיים

הבנק קבע נהלים לזיהוי אשראי בעייתי ולסיווג חובות כפגומים. בהתאם לנהלים אלה הבנק מסווג את יתרת החובות הבעייתיים השונים לסיווגים הבאים: השגחה מיוחדת, נחות או פגום.

החל מיום 1 ביולי 2017 מיישם הבנק את העדכון לקובץ שאלות ותשובות של הפיקוח על הבנקים בנושא "יישום הוראות הדיווח לציבור בנושא חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי".

בהתאם לעדכון קביעת הסיווג המתאים של חוב עד לקרות כשל או כשההסתברות לו נעשתה צפויה ברמה גבוהה (highly probable) מתבסס על יכולת התשלום של החייב. כלומר: החוזק הצפוי של מקור החזר הראשוני וזאת למרות התמיכה של מקורות החזר שניים ושלישונים.

מקור החזר ראשוני - מקור מזומנים יציב לאורך זמן אשר חייב להימצא תחת שליטת החייב ואשר חייב להיות מופרד במפורש או במהות לכיסוי החוב. על מנת שמקור החזר יוכר כמקור החזר ראשוני, על הבנק להראות שהחייב צפוי בהסתברות גבוהה להפיק תוך פרק זמן סביר תזרים מזומנים מתאים מפעילות עסקית נמשכת אשר ישמש לפירעון כל התשלומים הנדרשים באופן מלא במועד שנקבע בהסכם.

אשראי בהשגחה מיוחדת

אשראי בהשגחה מיוחדת מאזני הוא אשראי אשר מתקיימות לגביו חולשות פוטנציאליות שראוי שיקבלו תשומת לב מיוחדת של הנהלת התאגיד. אשראי חוץ מאזני מסווג כאשראי בהשגחה מיוחדת אם מימוש ההתחייבות התלויה בגין הסעיף הינו ברמת "אפשרי" וכן אם החובות, שיתכן שיוכרו כתוצאה מהתממשות התלויה, ראויים לסיווג בקטגוריה זו.

אשראי נחות

אשראי נחות הוא אשראי אשר מוגן באופן שאינו מספק על ידי השווי הנוכחי המבוסס ויכולת התשלום של החייב או של הביטחון ששועבד, אם קיים. לסיכון אשראי מאזני שסווג כאמור, קיימת חולשה או חולשות מוגדרות היטב, אשר מסכנות את מימוש החוב. אשראי אשר מוכרת בגינו הפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי יסווג כנחות כאשר הוא הופך לחוב בפיגור של 90 יום או יותר.

אשראי פגום

זיהוי וסיווג אשראי פגום

אשראי אשר בהתבסס על מידע ואירועים עדכניים, צפוי (Probable) שהתאגיד הבנקאי לא יוכל לגבות את כל הסכומים המגיעים לו (תשלומי קרן וריבית) לפי התנאים החוזיים של הסכם החוב. בפרט, חוב מסווג כפגום בכל מקרה כאשר קרן או ריבית בגינו מצויים בפיגור של 90 ימים או יותר, למעט אם החוב מובטח היטב וכן מצוי בהליכי גביה. בנוסף, חוב פגום ייחשב גם חוב שתנאיו שונו בשל ארגון מחדש של חוב בעייתי אלא אם לפני הארגון מחדש ולאחריו נערכה בגינו הפרשה מזערית להפסדי אשראי לפי שיטת עומק הפיגור.

החזרה של חוב פגום למצב שאינו פגום

חוב פגום חוזר להיות מסווג כחוב שאינו פגום בהתקיים אחד מהמצבים הבאים:

- אין בגינו רכיבי קרן או ריבית אשר הגיע מועדם וטרם שולמו והבנק צופה פירעון של הקרן הנותרת והריבית בשלמותם לפי תנאי החוזה (כולל סכומים שנמחקו חשבונאית או הופרשו).
- כאשר החוב נעשה מובטח היטב ונמצא בתהליכי גבייה.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

- חוב שאורגן מחדש ולאחר מכן התאגיד הבנקאי והחייב נכנסו להסכם נוסף של ארגון מחדש (ארגון מחדש עוקב) וזאת בתנאי שהחייב אינו נמצא יותר בקשיים פיננסיים במועד הארגון מחדש ושבהתאם לתנאי הארגון מחדש העוקב התאגיד הבנקאי לא העניק ויתור לחייב. סעיף זה חל על ארגונים מחדש שיבוצעו או ייחדשו החל מיום 31 בדצמבר 2016.

כללי ההחזרה מסיווג פגום כאמור לא יחולו על חובות שסווגו כפגומים כתוצאה מביצוע ארגון מחדש של חוב בעייתי למעט בארגון מחדש עוקב כאמור לעיל.

החזרה של חוב פגום למצב פגום צובר

חוב שלאחר הארגון מחדש קיים בטחון סביר שייפרע ויבצע בהתאם לתנאיו החדשים, מוחזר לטיפול כחוב פגום שצובר הכנסות ריבית בתנאי שהארגון מחדש וכל מחיקה חשבונאית שבוצעה בחוב נתמכים בהערכת אשראי עדכנית של מצבו הפיננסי של החייב שמבוססת על פירעונות רציפים של שישה חודשים לפחות ורק לאחר שהתקבלו תשלומים שהפחיתו באופן מהותי (לפחות 20%) את יתרת החוב הרשומה שנקבעה לאחר הארגון מחדש.

חוב בעייתי בארגון מחדש

חוב אשר פורמאליט עבר ארגון מחדש של חוב בעייתי מוגדר כחוב אשר לגביו, מסיבות כלכליות או משפטיות הקשורות לקשיים פיננסיים של החייב, הבנק העניק ויתור בדרך של שינוי בתנאי החוב במטרה להקל על החייב את נטל תשלומי המזומן בטווח הקרוב או בדרך של קבלת נכסים אחרים כפירעון החוב. לצורך קביעה האם הסדר חוב שבוצע על ידי הבנק מהווה ארגון מחדש של חוב בעייתי הבנק מבצע בחינה איכותית של מכלול התנאים של ההסדר והנסיבות במסגרתו הוא בוצע, וזאת במטרה לקבוע האם (1) החייב מצוי בקשיים פיננסיים ו-(2) במסגרת ההסדר הבנק העניק ויתור לחייב.

לצורך קביעה האם החייב נמצא בקשיים פיננסיים, הבנק בוחן האם קיימים סמנים המצביעים על היותו של הלווה בקשיים במועד ההסדר או על קיום אפשרות סבירה שהלווה יקלע לקשיים פיננסיים לולא ההסדר.

בין היתר, הבנק בוחן קיום אחת או יותר מהנסיבות המפורטות להלן:

- למועד הסדר החוב הלווה נמצא בכשל, בחוב כלשהו מהחובות שלו;
- לגבי החובות שלמועד ההסדר אינם בפיגור הבנק מעריך האם בהתאם ליכולת הפירעון הנוכחית קיימת סבירות כי בעתיד הנראה לעין הלווה ייקלע למצב של כשל ולא יעמוד בתנאים החוזיים המקוריים של החוב;
- החייב הוכרז כפושט רגל, נמצא בתהליך של כינוס נכסים או קיימים ספקות משמעותיים להמשך קיומו של הלווה כעסק חי;
- ללא שינוי תנאי החוב, החייב לא יהיה מסוגל לגייס חוב ממקורות אחרים בריבית שוק המקובלת לגבי חייבים שאינם בכשל.
- לחייב הוענק ויתור גם אם במסגרת ההסדר בוצעה העלאה בריבית החוזית וזאת בהתקיים אחד או יותר מהמצבים הבאים:
- כתוצאה מארגון מחדש, הבנק לא צפוי לגבות את כל סכומי החוב (לרבות ריבית שנצברה בהתאם לתנאים החוזיים);
- שווי הוגן עדכני של הביטחון לגבי חובות מותנים בביטחון אינו מכסה את יתרת החוב החוזית ומצביע על היעדר יכולת גביה של כל סכומי החוב;
- לחייב לא קיימת אפשרות לגייס מקורות בשיעור הנהוג בשוק עבור חוב בעל תנאים ומאפיינים כגון אלו של החוב שהועמד במסגרת ההסדר.

בנוסף, הבנק לא מסווג חוב כחוב בעייתי שאורגן מחדש אם במסגרת ההסדר הוענקה לחייב דחיית תשלומים שאינה מהותית בהתחשב בתדירות התשלומים, בתקופה החוזית לפירעון ובמשך החיים הממוצע הצפוי של החוב המקורי. לעניין זה, אם בוצעו מספר הסדרים הכרוכים בשינוי תנאי החוב, הבנק מביא בחשבון את ההשפעה המצטברת של הארגונים הקודמים לצורך קביעה האם הדחייה בתשלומים אינה מהותית.

חובות שאורגנו מחדש, לרבות כאלה שטרם הארגון מחדש נבחנו על בסיס קבוצתי, יסווגו כחוב פגום ויוערכו על בסיס פרטני לצורך ביצוע הפרשה להפסדי אשראי או מחיקה חשבונאית. ככלל חוב בעייתי שאורגן מחדש ימשיך להימדד ולהיות מסווג כחוב פגום עד שישולם במלואו. למעט אם עמד בתנאים של חזרה מפגימה כאמור לעיל.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

הכרה בהכנסה

במועד סיווג החוב כפגום הבנק מגדיר את החוב כחוב שאינו צובר הכנסות ריבית ומפסיק לצבור בגינו הכנסות ריבית, למעט האמור להלן לגבי חובות מסוימים שאורגנו מחדש. כמו כן, במועד סיווג החוב כפגום הבנק מבטל את כל הכנסות הריבית שנצברו וטרם נגבו, ואשר הוכרו כהכנסה ברווח והפסד. החוב ממשיך להיות מסווג כחוב שאינו צובר ריבית, כל עוד לא בוטל לגביו הסיווג כחוב פגום. חוב אשר פורמאלי עבר ארגון מחדש של חוב בעייתי ולאחר הארגון מחדש קיים ביטחון סביר שהחוב יפרע ויבצע בהתאם לתנאיו החדשים, יטופל כחוב פגום שצובר הכנסות ריבית. לפירוט לגבי הכרה בהכנסה על בסיס מזומן בגין חובות שסווגו כפגומים ראה [סעיף \(ו\)](#) לעיל.

לגבי חובות שנבחנו ומפורשים על בסיס קבוצתי אשר מצויים בפיגור של 90 יום או יותר, הבנק אינו מפסיק צבירת הכנסות ריבית. חובות אלה כפופים לשיטות הערכה של הפרשה להפסדי אשראי שמבטיחות שהרווח של הבנק אינו מוטה כלפי מעלה. עמלות בגין איחור על חובות אלה נכללות כהכנסה במועד שבו נוצרה לכנק הזכות לקבלן מהלקוח, ובלבד שהגביה מובטחת באופן סביר.

מחיקה חשבונאית

הבנק מבצע מחיקה חשבונאית במקרים המפורטים להלן:

- כל חוב או חלק ממנו המוערך על בסיס פרטני שנחשב ככלתי ניתן לגביה או חוב שבגינו ניהל הבנק מאמצי גביה ארוכי טווח (המוגדרים בדרך כלל כתקופה העולה על שנתיים).
 - במקרה של חוב שגבייתו מותנית בביטחון, כל חלק של חוב העודף על שווי הביטחונות אשר מזהה כאינו בר גבייה יימחק מיידית כנגד הפרשה להפסדי אשראי.
 - חובות בעייתיים שהפרשה בגינם נמדדת על בסיס הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי כאשר תקופת הפיגור עולה על - 150 יום.
- יובהר כי מחיקות חשבונאיות אינן כרוכות בויתור משפטי והן מקטינות את יתרת החוב המדווחת לצרכים חשבונאיים בלבד, תוך יצירת בסיס עלות חדש לחוב בספרי הבנק.

ט. ניירות ערך

1. ניירות הערך בהם משקיע הבנק מסווגים לשלושה תיקים כדלקמן:

א. אגרות חוב מוחזקות לפדיון

אגרות חוב אשר לבנק יש כוונה ויכולת להחזיקן עד למועד הפדיון. אגרות חוב מוחזקות לפדיון מוצגות לפי העלות בתוספת ריבית והפרשי הצמדה ושער שנצברו, בהתחשב בחלק היחסי של הפרמיה או הניכיון ובניכוי הפרשה לירידת ערך שאינה בעלת אופי זמני.

ב. ניירות ערך למסחר

ניירות ערך אשר נרכשו ומוחזקים במטרה למוכרם בתקופה הקרובה. ניירות ערך למסחר מוצגים לפי השווי ההוגן ביום הדיווח. רווחים והפסדים שמומשו וטרם מומשו נזקפים לדוח הרווח וההפסד.

ג. ניירות ערך זמינים למכירה

ניירות ערך אשר לא סווגו כאיגרות חוב מוחזקות לפדיון או כניירות ערך למסחר. ניירות ערך זמינים למכירה מוצגים במאזן לפי השווי ההוגן ביום הדיווח, למעט מניות וקרנות הון סיכון שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין המוצגות לפי העלות.

ההפרשים בין השווי ההוגן לעלות המופחתת בניכוי עתודה למס, נזקפים לסעיף נפרד בהון העצמי, במסגרת רווח כולל אחר. ירידת ערך שאינה בעלת אופי זמני נזקפת לדוח רווח והפסד, כמפורט בסעיף 6 להלן.

רווחים או הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן בגין ניירות ערך זמינים למכירה שיועדו כמגודרים בגידור שווי הוגן, נזקפו לדוח רווח והפסד במשך תקופת הגידור בגין הסיכון המגודר.

2. הכנסות מדיבידנד, צבירת ריבית, הפרשי הצמדה ושער, הפחתת פרמיה או ניכיון (לפי שיטת הריבית האפקטיבית), וכן הפסדים מירידת ערך שאינה בעלת אופי זמני נזקפים לדוח רווח והפסד.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

3. הכנסות ריבית בגין זכויות מוטב שנרכשו כגון מכשירים פיננסיים מגובי נכסים כגון CMO, MBS, CLO, CDO ו-CMO (למעט מכשירים באיכות אשראי גבוהה) מוכרות לפי שיטת הריבית הפרוספקטיבית (הריבית העתידית שכוללת גם שינויים צפויים עתידיים), תוך התאמת שיעור הריבית אשר משמש להכרה בהכנסות ריבית לשינויים באומדן תזרימי מזומנים עתידיים. זכויות מוטב באיכות אשראי גבוהה הן זכויות מוטב שהונפקו בערבות ממשלת ארה"ב או על ידי סוכנויות של ממשלת ארה"ב, וכן ניירות ערך מגובי נכסים שדירוג האשראי הבינלאומי שלהם הינו לפחות AA.

4. השקעותיו של הבנק בקרנות הון סיכון מטופלות לפי שווי הוגן. במידה ולא קיים שווי הוגן זמין, יוצגו בעלות בניכוי הפסדים מירידת ערך בעלת אופי אחר מזמני. רווח מהשקעות הון סיכון נזקף לדוח רווח והפסד בעת מימוש ההשקעה.

שווי הוגן

5. לגבי קביעת שווי הוגן ראה [סעיף \(ז\) לעיל](#).

ירידת ערך

6. הבנק בוחן בכל תקופת דיווח את הצורך ברישום הפרשה לירידת ערך של ניירות הערך, בתיק הזמין למכירה ובתיק לפדיון, שאינה בעלת אופי זמני. הבחינה מתבצעת בהתקיים סממנים אשר יש בהם כדי להצביע על האפשרות שערכם של ניירות הערך נפגם. הקריטריונים לקביעה באם ירידת הערך הינה בעלת אופי שאינו זמני מתבססים על השיקולים והמבחנים כדלהלן:

- כוונה ויכולת להחזיק את נייר הערך עד להשבה החזויה של מלוא העלות.
 - הנכסים והביטחונות המגבים את נייר הערך.
 - שיעור ירידת הערך מסך עלות נייר הערך.
 - משך התקופה בה השווי ההוגן של הנייר נמוך מעלותו.
 - הערכת כושר החזר ודירוג.
 - שינוי לרעה במצב המנפיק או במצב השוק בכללותו.
- מדיניות הבנק היא להכיר בירידת ערך של נייר ערך כבעלת אופי אחר מאשר אופי זמני, לכל הפחות בגין ירידת ערך של כל נייר ערך המקיים אחד או יותר מהתנאים הבאים:
- נייר ערך אשר נמכר עד מועד פרסום הדוח לציבור.
 - נייר ערך אשר סמוך למועד פרסום הדוח לציבור, הבנק מתכוון למכור אותו בתוך פרק זמן קצר.
 - אגרת חוב אשר לגביה חלה ירידת דירוג משמעותית בין דירוג האג"ח במועד שבו היא נרכשה על ידי הבנק לבין דירוג האג"ח במועד פרסום הדוח. ירידת דירוג מתחת ל-BBB מינוס בלבד נחשבת לירידת דירוג משמעותית לצורך סעיף זה.
 - אגרת חוב אשר לאחר רכישתה סווגה על ידי הבנק כבעייתית.
 - אגרת חוב אשר לגביה חל כשל אשראי שלא תוקן תוך פרק זמן סביר.
 - נייר ערך אשר השווי ההוגן שלו נמוך מהשווי בו נרכש לפרק זמן של לפחות תשעה חודשים לסוף תקופת הדוח הכספי ובסוף תקופת הדוח כמו גם במועד הסמוך למועד פרסום הדוח הוא נמוך בשיעור של 35% או יותר מהעלות (לגבי אגרת חוב - העלות המופחתת).
- לעניין זה מתאפשרת חריגה אם בידי הבנק ראיות אובייקטיביות מוצקות וניתוח זהיר של כל הגורמים הרלבנטיים אשר מוכיח ברמה גבוהה של בטחון כי ירידת הערך הינה בעלת אופי זמני. הראיות האובייקטיביות והגורמים הרלבנטיים כוללים פרמטרים כגון: עליית שווי לאחר מועד הדוח הכספי, דירוג אשראי גבוה (קבוצה A או מעליה), ניתוח עמידות בתרחישי לחץ על ידי גורם מקצועי חיצוני או על ידי הבנק, גיבוי ובכלל זה השקעה ממשלתית ישירה בהון לצורך הבטחת האיתנות של הבנק המנפיק.
- עקרונות אלו תואמים את ההנחיה שהוציא המפקח על הבנקים, למעט ההגדרות של "דירוג משמעותי" ו"ירידת ערך משמעותית" אשר נקבעו על ידי הבנק.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

כאשר חלה ירידת ערך בעלת אופי אחר מזמני, עלותו של נייר הערך מופחתת לשוויו ההוגן ומשמשת כבסיס עלות חדש. הפסדים מניירות ערך שאינם בעלי אופי זמני נזקפים לדוח הרווח והפסד. עליות ערך בתקופות דיווח עוקבות מבסיס העלות החדש, נזקפות בסעיף נפרד בהון העצמי במסגרת רווח כולל אחר מצטבר ואינן נזקפות לרווח והפסד.

מכשירים פיננסיים נגזרים לרבות חשבונאות גידור

הבנק מחזיק מכשירים פיננסיים נגזרים לצרכי גידור סיכונים מטבע חוץ וסיכונים ריבית, וכן מבוצעת פעילות בנגזרים שלא לצורכי גידור לרבות נגזרים משובצים שהופרדו.

חשבונאות גידור

במועד יצירת הגידור הבנק מתעד באופן פורמאלי את יחסי הגידור בין המכשיר המגדר והפריט המגודר, לרבות מטרת ניהול הסיכונים והאסטרטגיה של הבנק לכיצוע הגידור וכן האופן בו הבנק יעריך את אפקטיביות יחסי הגידור. הבנק מעריך את האפקטיביות של יחסי הגידור הן בתחילת הגידור והן על בסיס מתמשך. כמו כן הבנק מיישם חשבונאות גידור בשיטה "המקוצרת" המניחה אפקטיביות מלאה בהתאם להוראות התקן.

1. גידור שווי הוגן

שינויים בשווי ההוגן של מכשיר פיננסי נגזר שיועד לגידור שווי הוגן נזקפים לדוח רווח והפסד. הפריט המגודר מוצג אף הוא בשווי הוגן כאשר השינויים בשווי ההוגן שניתן ליחס אותם לסיכון המגודר, נזקפים לדוח רווח והפסד. אם המכשיר המגדר אינו עונה עוד לקריטריונים לגידור חשבונאי, או שהוא פוקע, נמכר, מבוטל או ממומש, או שהבנק מבטל את הייעוד של גידור שווי הוגן, אזי נפסק הטיפול לפי חשבונאות גידור. גידור השקעה נטו בפעילות חוץ - ראה [סעיף \(ד\) לעיל](#).

2. ניהול נכסים והתחייבויות

חשבונאות גידור אינה מיושמת לגבי מכשירים נגזרים המשמשים כחלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק (ALM). השינויים בשווי ההוגן של נגזרים אלה מוכרים ברווח והפסד עם היווצרותם.

3. גידור פעילות חוץ - ראה סעיף (ד) לעיל.

נגזרים אחרים

השינויים בשווי ההוגן של נגזרים שאינם משמשים לגידור או כיסוי חשיפות, נזקפים מיידית לרווח והפסד.

נגזרים משובצים

מכשירים נגזרים משובצים מופרדים מהחזזה המארח ומטופלים בנפרד אם: (א) אין קשר ברור והדוק בין המאפיינים הכלכליים והסיכונים של החזזה המארח ושל המכשיר הנגזר המשובץ לרבות סיכונים אשראי הנובעים מנגזרי אשראי משובצים מסוימים (ב) מכשיר נפרד בעל אותם תנאים כשל המכשיר הנגזר המשובץ היה עומד בהגדרת נגזר; ו-(ג) המכשיר המשולב אינו נמדד לפי שווי הוגן דרך רווח והפסד.

נגזר משובץ שהופרד מוצג במאזן יחד עם החזזה המארח, שינויים בשוויים ההוגן של נגזרים משובצים שהופרדו נזקפים מיידית לרווח והפסד.

במקרים מסוימים (כגון מקרים בהם לבנק אין את היכולת להפריד נגזר משובץ מהחזזה המארח), בהתאם לתקן חשבונאות אמריקאי (ASC 815-15), FAS 155 הטיפול החשבונאי במכשירים פיננסיים משולבים מסוימים, הבנק בוחר לא להפריד את הנגזר המשובץ ולמדוד את המכשיר הפיננסי המשולב (hybrid instrument) בשלמותו בשווי הוגן תוך דיווח על שינויים בשווי הוגן בדוח רווח והפסד בעת היווצרותם. הבחירה כאמור נעשית במועד רכישת המכשיר המשולב או בקרות אירועים מסוימים בהם המכשיר כפוף למדידה מחדש (re-measurement event), כגון כתוצאה מצירופי עסקים או שינויים מהותיים של מכשירי החוב. בחירת שווי הוגן כאמור הינה בלתי חוזרת.

שווי הוגן

בדבר קביעת שווי הוגן ראה [סעיף \(ז\) לעיל](#).

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

יא. העברות ושירות של נכסים פיננסיים וסילוק של התחייבויות

הבנק מיישם את כללי המדידה והגילוי שנקבעו בתקן חשבונאות אמריקאי (ASC 860-10) FAS 140, העברות ושירות של נכסים פיננסיים ולסילוק של התחייבויות, כפי שתוקן על ידי (ASC 860-10) FAS 166, העברות ושירות של נכסים פיננסיים, לצורך הטיפול בהעברות של נכסים פיננסיים וסילוק של התחייבויות. בהתאם לכללים אלו העברת נכס פיננסי תטופל חשבונאית כמכירה, אם ורק אם, מתקיימים כל התנאים הבאים: (1) הנכס הפיננסי שהועבר בודד מהגורם המעביר, גם במצב של פשיטת רגל או בכינוס נכסים אחר; (2) כל מקבל (או, אם המקבלת היא ישות שכל יעודה הינו לעסוק באיגוח או בפעילות מימון מגובה נכסים ואשר אותה ישות מנועה מלשעבד או להחליף את הנכסים הפיננסיים שקיבלה, כל צד שלישי שמחזיק בזכויות מוטב) יכול לשעבד או להחליף את הנכסים (או את זכויות המוטב) שקיבל, ולא קיים תנאי שגם מגביל את המקבל (או צד שלישי אשר מחזיק בזכויות המוטב) מלנצל את זכותו לשעבד או להחליף וגם מעניק למעביר הטבה גדולה יותר מאשר הטבה טריוויאלית; (3) המעביר, או חברות מאוחדות שנכללו בדוחותיו הכספיים, או הסוכנים שלו, אינם שומרים על שליטה אפקטיבית בנכסים הפיננסיים או בזכויות המוטב המתייחסים לנכסים המועברים האלה. החל מיום 1 בינואר 2012 הבנק מיישם את עדכון תקינה חשבונאית ASU 2011-03 בנושא בחינה מחדש של שליטה אפקטיבית בעסקאות רכש חוזר. בהתאם לעדכון הערכת קיום שליטה אפקטיבית מתמקדת בזכויות החוזיות בהתחייבויות החוזיות של המעביר.

במידה והעסקה עומדת בתנאים לטיפול בעסקה כמכירה, הנכסים הפיננסיים המועברים נגרעים מהמאזן של הבנק. במידה ולא מתקיימים תנאי המכירה, ההעברה נחשבת לחוב מובטח.

במידה והעסקה אינה עומדת בתנאים לטיפול בעסקת מכירה כגון: ניירות ערך הם אינם נגרעים מהמאזן ומוצגים בסעיף ניירות ערך, וכנגדם הפיקדון שלהבטחת השבתו שועבדו אותם ניירות ערך מוצג בסעיף "ניירות ערך שהושאלו במסגרת הסכמי רכש חוזר" או בסעיף "ניירות ערך שנשאלו במסגרת הסכמי רכש חוזר", לפי הענין ובהתאם לשווים ביום ביצוע העסקה.

הבנק עוקב אחר שינויים בשווי ההוגן על בסיס יומי ודרישת ביטחונות מבוצעת במקרים המתאימים. ריבית שהתקבלה או ששולמה בגין ניירות ערך כאמור מדווחת במסגרת הכנסות (הוצאות) ריבית נטו.

בהתאם להוראות המפקח, עסקאות השאלה או שאילה של ניירות ערך שבהן השואל אינו מעביר לתאגיד הבנקאי מרווח בטחון (מרגין) המתייחס ספציפית לעסקת השאלת ניירות ערך, מוצגות כלהלן:

1. השאלה מתוך תיק הנוסטרו - כאשר התאגיד הבנקאי משאיל ניירות ערך הוא גורע את ניירות הערך שהושאלו ומכיר באשראי בגובה שווי שוק של ניירות הערך שהועברו. בתקופות עוקבות, האשראי מוכר באותו אופן בו נמדד נייר הערך לפני שהושאל. הכנסות על בסיס צבירה מוכרות כהכנסות ריבית מאשראי ושינויים בשווי השוק (שאינם שינויים בבסיס צבירה) מסווגים כהכנסות מימון שאינן מריבית במקרה שמדובר בניירות ערך למסחר או ברווח כולל אחר אשר מדובר בניירות ערך זמינים למכירה. בתום ההשאלה נגרע האשראי והתאגיד הבנקאי מכיר מחדש בנייר הערך.

2. השאלה של ניירות ערך - כאשר התאגיד הבנקאי משאיל נייר ערך ששאל בעסקת שאילה לא מובטחת מוכר אשראי ופיקדון כנגדו, בגובה שווי השוק של נייר הערך שהועבר. שינויים בבסיס הצבירה מטופלים כהכנסות ריבית ושינויים בשווי השוק (מעבר לשינויים בבסיס הצבירה) מסווגים בסעיף הכנסות מימון שאינן מריבית.

הבנק גורע התחייבות אם ורק אם ההתחייבות סולקה, כלומר התקיים אחד מהתנאים הבאים: (א) הבנק שילם למלווה והשתחרר ממחויבותו בגין ההתחייבות, או (ב) הבנק שוחרר משפטית בהליך משפטי או בהסכמת המלווה מהיותו החייב העיקרי בגין ההתחייבות.

יב. זכויות עובדים

הטבות לאחר פרישה - פנסיה, פיצויים והטבות אחרות - תכניות להטבה מוגדרת

הטבת פנסיה הינה חלק מהתגמול המשולם לעובד תמורת שירותיו. בתכנית פנסיה להטבה מוגדרת הבנק מביח לספק בנוסף לשכר השוטף, תשלומי פנסיה בשנים שלאחר שהעובד יפרוש. סכום ההטבה שישולם תלוי באירועים עתידיים מסוימים הכלולים בנוסחת ההטבה של התכנית.

הגדרות:

- שיעור להיוון ההתחייבויות בגין זכויות עובדים - שיעור ההיוון המשמש לחישוב ההתחייבות האקטוארית לזכויות עובדים של הבנק מבוסס על תשואות השוק בהתאם לחלופה שהבנק בחר מתוך החלופות שנקבעו על ידי בנק ישראל לפי הם העקום מורכב מתשואות אגרות חוב ממשלתיות בישראל בתוספת עקום מרווח של אגרות חוב קונצרניות בדירוג AA ומעלה.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

- רווח/הפסד אקטוארי - השינוי בערך של מחויבות חזויה או של נכסי תכנית הנובע מכך שהניסיון בפועל שונה מהמשוער או שנובע משינוי בהנחה אקטוארית.
 - תשואה חזויה על נכסי תכנית - הבנק מחשב את שיעור התשואה החזוי לטווח ארוך על נכסי התכנית תוך שימוש בשיעורי התשואה ההיסטוריים לאורך תקופת זמן ארוכה יק עם הרכב נכסים דומה.
 - מחויבות בגין הטבה חזויה - הערך הנוכחי האקטוארי של כל ההטבות המיוחסות על ידי נוסחת ההטבה של התכנית.
- עלות פנסייה נטו לתקופה שנזקפת לרווח והפסד כוללת עלות שירות, עלות ריבית, תשואה חזויה על נכסי התכנית, הפחתה של רווח או הפסד אקטוארי נטו.

ההפסד האקטוארי ליום 1 בינואר 2013 הנובע מהפער שבין שיעור ההיוון לחישוב עתודות לכיסוי זכויות עובדים צמודות למדד המחירים לצרכן שנקבע על פי הוראת השעה בהוראות הדיווח לציבור (4%) לבין שיעורי ההיוון למועד זה שנקבעו על פי האמור לעיל נכלל במסגרת הרווח הכולל האחר המצטבר. רווחים אקטואריים מיום 1 בינואר 2013 ואילך הנובעים משינויים שוטפים בשיעורי ההיוון במהלך תקופות הדיווח, נרשמו ברווח הכולל האחר המצטבר ואיפסו את יתרת ההפסד שנרשמה ליום 1 בינואר 2013.

הפסדים ורווחים אקטואריים הנובעים משינויים שוטפים בשיעורי ההיוון במהלך תקופות הדיווח והרווחים אקטואריים הנובעים משינויים שוטפים בשיעורי ההיוון במהלך תקופות הדיווח לאחר איפוס יתרת ההפסד בגין המעבר כאמור לעיל, נזקפים אל הרווח הכולל האחר ומופחתים בשיטת קו ישר על פי תקופת השירות הממוצעת הנותרת של העובדים הצפויים לקבל הטבות על פי התכנית.

הפסדים ורווחים אקטואריים אחרים (אינם נובעים משינויים שוטפים בשיעורי ההיוון) והפער בין התשואה החזויה לתשואה בפועל על נכסי התכנית נזקפים אל הרווח הכולל האחר ומופחתים בשיטת קו ישר על פי תקופת השירות הממוצעת הנותרת של העובדים הצפויים לקבל הטבות על פי התכנית.

המחויבות בגין ההטבה החזויה במאזן נרשמת בניכוי השווי ההוגן של נכסי התכנית. כאשר המחויבות בגין ההטבה החזויה עולה על השווי ההוגן של נכסי התכנית תרשם במאזן התחייבות בגובה הפער האמור. אם השווי ההוגן של נכסי התכנית עולה על המחויבות בגין ההטבה החזויה, ירשם במאזן נכס בגובה הפער האמור.

הבנק מבצע מדידה אקטוארית על בסיס רבעוני.

הטבות לאחר פרישה - תכניות להפקדה מוגדרת

תכנית להפקדה מוגדרת הינה תכנית המספקת הטבות לאחר פרישה בתמורה לשירותים שסופקו, מספקת חשבון אישי לכל משתתף בתכנית ומגדירה כיצד ייקבעו ההפקדות לחשבון של העובד. בתכנית זו ההטבות שמשותף בתכנית יקבל תלויות אך ורק בסכום המופקד לחשבון המשותף בתכנית, בתשואות שנצברו על ההשקעות של הפקדות אלה ובחילוטם של הטבות של משתתפים אחרים בתכנית שעשויים להיות מוקצים לחשבון של אותו משתתף. במקרה זה עלות ההטבה נטו לתקופה תהיה ההפקדה הנדרשת לאותה תקופה.

התחייבות הבנק לתשלום פיצויים בהתאם לסעיף 14 לחוק פיצויי פיטורין מטופלות כתכנית להפקדה מוגדרת.

היעדרויות בתשלום

הבנק צובר התחייבות עבור תגמול לעובדים בגין היעדרויות עתידיות. ההתחייבות בגין ימי חופשה נמדדת על בסיס שוטף ללא שימוש בשיעורי היוון והנחות אקטואריות. לצורך חישוב ההתחייבות בגין ימי חופשת יובל מובאים בחשבון שיעורי היוון והנחות אקטואריות. שינויים בהתחייבות בגין ימי חופשת יובל, נזקפים מידיית לדוח רווח והפסד.

עסקאות תשלום מבוסס מניות

עסקאות תשלום מבוסס מניות כוללות עסקאות עם עובדים שסולקו במכשירים הוניים. הבנק ככלל מכיר בהוצאה בגין תשלומים מבוססי מניות שהוא מעניק לעובדי.

מענקים הוניים נמדדים על בסיס השווי ההוגן במועד ההענקה.

מענקים התחייבותיים נמדדים על בסיס השווי ההוגן במועד ההענקה וההתחייבות נמדדת מחדש עד מועד הסילוק. השפעות המס הקשורות לעסקאות תשלום מבוסס מניות מוכרות בעת סילוק (או פגיעה) דרך רווח והפסד.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

י.ג. קיזוז נכסים והתחייבויות

הבנק מיישם את הכללים שנקבעו בחוזר המפקח על הבנקים מיום 12 בדצמבר 2012 בנושא קיזוז נכסים והתחייבויות. הבנק מקיזז נכסים והתחייבויות הנובעים מאותו צד נגדי ומציג במאזן את יתרתם נטו בהתקיים התנאים המצטברים הבאים:

- בגין אותן ההתחייבויות, קיימת זכות חוקית ניתנת לאכיפה (legally enforceable right) לקיזוז ההתחייבויות מהנכסים;
 - קיימת כוונה לפרוע את ההתחייבות ולממש את הנכסים על בסיס נטו או בו זמנית;
 - גם הבנק וגם הצד הנגדי חייבים אחד לשני סכומים הניתנים לקביעה (Determinable Amounts).
- הבנק מקיזז נכסים והתחייבויות עם שני צדדים נגדיים שונים ומציג במאזן סכום נטו בהתקיים כל התנאים המצטברים לעיל, ובתנאי שישנו הסכם בין שלושת הצדדים המעגן באופן ברור את זכות הבנק בגין אותן ההתחייבויות לקיזוז.
- הבנק מקיזז פיקדונות שפירעונם למפקיד מותנה במידת הגביה מן האשראי והאשראי שניתן מפיקדונות אלה, כשאין לבנק סיכון להפסד מהאשראי. המרווח בפעילות הנ"ל נכלל בסעיף "עמלות".
- הבנק מקיזז בין מכשירים נגזרים שבוצעו עם אותו צד נגדי הכפופים להסדר התחשבות נטו (master netting arrangement) לצורך חישוב חבות הלקוח המוצגת בביאורים השונים בלבד. במאזן לא מבוצע קיזוז כאמור.

י.ד. בניינים וציוד

הכרה ומדידה

בניינים וציוד מוצגים לפי עלות, בניכוי פחת שנצבר והפסדים מירידת ערך. העלות כוללת הוצאות הניתנות לייחוס ישיר לרכישת הנכס. עלות תוכנה שנרכשה, המהווה חלק בלתי נפרד מתפעול הציוד הקשור, מוכרת כחלק מעלות ציוד זה. כאשר לחלקי רכוש קבוע משמעותיים יש אורך חיים שונה הם מטופלים כפריטים נפרדים של הרכוש הקבוע. בניינים המוחזקים למכירה, מוצגים לפי הערך בספרים או שווי המימוש שלהם, כנמוך שבהם. רווח או הפסד ממכירת רכוש קבוע נכלל בסעיף "הכנסות אחרות" בדוח רווח והפסד.

עלויות עוקבות

עלות החלפת חלק מפריט רכוש קבוע מוכרת כחלק מהערך בספרים של אותו פריט אם צפוי כי ההטבות הכלכליות העתידיות הגלומות בחלק שהוחלף יזרמו אל הבנק ואם עלותו ניתנת למדידה באופן מהימן. הערך בספרים של החלק שהוחלף, נגרע מהספרים.

עלויות תחזוקה שוטפות של פריטי רכוש קבוע נזקפות לרווח והפסד עם התהוותן.

עלויות תוכנה

בהתאם להוראות הדיווח לציבור, הבנק מסווג בסעיף זה את העלויות בגין נכסי תוכנה שנרכשו או עלויות שהונו כנכס בגין תוכנות שפותחו באופן פנימי לשימוש עצמי.

תוכנות אשר נרכשות נמדדות לפי עלות בניכוי פחת שנצבר והפסדים מירידת ערך.

עלויות בקשר עם פיתוח והתאמה של תוכנות מחשב לשימוש עצמי מהוונות אך ורק אם ניתן למדוד באופן מהימן את עלויות הפיתוח, צפויה הטבה כלכלית עתידית ולבנק כוונה ומקורות מספיקים על מנת להשלים את הפיתוח ולהשתמש בתוכנה. כמו כן קבע הבנק סף מהותיות בסך 750 אלפי ש"ח להיוון עלויות לפיתוח עצמי של תוכנות. עלויות שהונו כוללות עלויות ישירות של חומרים, שירותים ושכר עבודה ישיר לעובדים. עלויות אלו נמדדות לפי העלות בניכוי פחת שנצבר והפסדים מירידת ערך. עלויות אחרות נזקפות לרווח והפסד עם התהוותן. עלויות עוקבות בגין תוכנה מהוונות רק אם צפוי שההוצאות שהתהוו יובילו לפונקציונליות נוספת. יתר העלויות נזקפות לדוח רווח והפסד עם התהוותן.

פחת והפחתות

הפחת מחושב מהעלות, בהתאם לאורך החיים השימושי, לפי שיטת הקו הישר החל מהמועד בו הנכס מוכן לשימוש. הבנק מפחית בנפרד כל חלק של רכוש קבוע שנקבע לו אורך חיים שונה. שיפורים במושכר מופחתים על פני משך תקופת השכירות לרבות אופציה שסביר שתמומש, או אורך החיים השימושים שלהם לפי התקופה הקצרה יותר. נכס מופחת החל מהמועד בו הוא זמין לשימוש.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

האומדנים בדבר אורך החיים השימושי וערך השייר נבחנים מחדש מעת לעת, ולפחות בכל סוף שנת כספים, ומותאמים בעת הצורך.

בקשר עם ירידת ערך נכסים לא כספיים ראה [סעיף \(כא\)](#) להלן.

חכירות

חכירות, לרבות חכירות של קרקעות ממינהל מקרקעי ישראל או מצדדים שלישיים אחרים, בהן נושאת הקבוצה באופן מהותי בכל הסיכונים והתשואות מהנכס מסווגות כחכירות מימוניות. בעת ההכרה לראשונה נמדדים הנכסים החכורים ומוכרת התחייבות בסכום השווה לנמוך מבין השווי ההוגן והערך הנוכחי של דמי החכירה המינימאליים העתידיים. תשלומים עתידיים למימוש אופציה להארכת תקופת החכירה מול מנהל מקרקעי ישראל אינם מוכרים כחלק מהנכס וההתחייבות המתייחסת, ככל שסכומם נגזר משווי ההוגן של הקרקע במועדי החידוש העתידיים של הסכם החכירה. לאחר ההכרה לראשונה, מטופל הנכס בהתאם למדיניות החשבונאית הנהוגה לגבי נכס זה.

תקופת החכירה, היא התקופה שאינה ניתנת לביטול, שלגביה החוכר סיכם חוזית על חכירת הנכס ביחד עם תקופות נוספות כלשהן שלגביהן קיימת לחוכר אופציה להמשיך את חכירת הנכס, בתשלום נוסף או ללא תשלום נוסף, כאשר במועד ההתקשרות בחכירה וודאי באופן סביר שהחוכר יממש את האופציה.

יתר החכירות מסווגות כחכירות תפעוליות, כאשר הנכסים החכורים במקרים אלו אינם מוכרים במאזן.

דמי חכירה ששולמו מראש למנהל מקרקעי ישראל בגין חכירות תפעוליות מוצגים במאזן כהוצאות מראש ונזקפים לדוח רווח והפסד לפי שיטת הקו הישר על פני תקופת החכירה.

10. הוצאות הנפקה

הוצאות הנפקת אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים מופחתות לפי שיטת הריבית האפקטיבית על פני אורך החיים הצפוי של המכשיר המונפק.

11. נכסים שנתפסו

נכסים שנתפסו והועברו לבעלות הקבוצה עקב סילוק אשראים בעייתיים שנכללים בסעיף נכסים אחרים מוצגים על פי שווי הוגן של הנכס במועד העברתו או שווי הוגן ביום המאזן כנמוך שבהם. ההפחתות נזקפות לסעיף הוצאות תפעוליות ואחרות.

12. התחייבויות תלויות

הדוחות הכספיים כוללים הפרשות מתאימות לגבי תביעות אשר לדעת הנהלת הבנק והנהלות החברות המאחדות, המתבססות על ההערכות היועצים המשפטיים, לא תדחינה או תבטלנה, וזאת למרות שהתביעות הנ"ל מוכחות על ידי הבנק. בנוסף קיימים הליכים משפטיים שבשלב זה לא ניתן להעריך את סיכוייהם ו/או תוצאותיהם, ומהטעם האמור לא בוצעה בגינם הפרשה.

התביעות שהוגשו כנגד הבנק מסווגות לשלוש קבוצות, בהתאם לתחומי ההסתברות להתממשות החשיפות לסיכון, כמפורט להלן:

- סיכון צפוי - הסתברות להתממשות החשיפות לסיכון הינה מעל ל-70%. בגין תביעות הנכללות בקבוצת סיכון זו נכללו הפרשות מתאימות בדוחות הכספיים.
- סיכון אפשרי - הסתברות להתממשות החשיפות לסיכון הינה בין 20% ל-70%. בגין תביעות הנכללות בקבוצת סיכון זו לא נכללו הפרשות בדוחות הכספיים אלא רק ניתן גילוי.
- סיכון קלוש - הסתברות להתממשות החשיפות לסיכון הינה קטנה או שווה ל-20%. בגין תביעות הנכללות בקבוצת סיכון זו לא נכללו הפרשות בדוחות הכספיים ולא ניתן גילוי.

במקרים נדירים, בהם לדעת הנהלת הבנק, בהסתמך על יועציה המשפטיים, לא ניתן להעריך את סיכויי ההתממשות של החשיפה לסיכון בגין תביעה רגילה ובגין תביעה שאושרה כתביעה ייצוגית, לא מבוצעת הפרשה.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

כמו כן הקבוצה חשופה לתביעות משפטיות שטרם נטענו/הוגשו וזאת בין היתר בהתקיים ספק בפרשנות הסכם ו/או הוראה דין ו/או אופן יישומם. חשיפה זו מובאת לידיעת הקבוצה במספר דרכים. בהערכת הסיכון הנובע מטענות/תביעות שטרם הוגשו מסתמכת הקבוצה על הערכות פנימיות של הגורמים המטפלים וההנהלה, המשקללות את הערכת הסיכוי להגשת תביעה, את הסיכוי להצלחת התביעה, אם וככל שתוגש ותשלומים בפשרה ככל שיהיו כאלה. ההערכה מבוססת על הניסיון שנצבר ביחס להגשת תביעות ועל ניתוח של הטענות לגופן. מטבע הדברים, לאור השלב הראשוני שבו מצוי ברור הטענה המשפטית, עשויה התוצאה בפועל להיות שונה מההערכה שנעשתה בשלב שטרם הוגשה התביעה.

כביאור 26 בדבר התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות ניתנו פרטים בדבר סכום החשיפה הנוספת בשל תביעות תלויות שסכומן עולה על 2 מיליון ש"ח ואשר אפשרות התממשותן אינה קלושה. כמו כן ניתן גילוי להליכים משפטיים מהותיים כנגד הבנק וחברות מאוחדות.

יח. מיסים על ההכנסה

מיסים שוטפים

המס השוטף הינו סכום המס הצפוי להשתלם (או להתקבל) על ההכנסה החייבת במס לשנה כשהוא מחושב לפי שיעורי המס החלים וחוקי המס אשר נחקקו עד לסוף תקופת הדיווח. חוק יחשב כ"חוקק" רק עם פרסומו ב"רשומות".

ההפרשה למיסים על ההכנסה של הבנק ושל חברות מאוחדות שלו שהן מוסדות כספיים לצרכי מס ערך מוסף, כוללת מס רווח המוטל על ההכנסה לפי חוק מס ערך מוסף. מס ערך מוסף המוטל על השכר במוסדות כספיים נכלל בדוח רווח והפסד בסעיף "משכורות והוצאות נלוות".

מיסים נדחים

ההכרה במיסים נדחים הינה בהתייחס להפרשים זמניים בין הערך בספרים של נכסים והתחייבויות לצורך דיווח כספי לבין ערכם לצרכי מיסים למעט בגין הפרשים זמניים מסוימים ולרבות הפסדים מועברים הקיימים בסוף תקופה.

המדידה של מיסים נדחים משקפת את השלכות המס שינבעו מהאופן בו הקבוצה צופה, בתום תקופת הדיווח, להשיב או לסלק את הערך בספרים של נכסים והתחייבויות.

המיסים הנדחים נמדדים לפי שיעורי המס הצפויים לחול על ההפרשים הזמניים במועד בו ימומשו, בהתבסס על שיעורי המס ועל חוקי המס אשר נחקקו עד לסוף תקופת הדיווח. חוק יחשב כ"חוקק" רק עם פרסומו ב"רשומות".

הבנק מכיר בהתחייבות מיסים נדחים בגין כל ההפרשים הזמניים החייבים במס אלא אם התחייבות מיסים נדחים נובעת מהפרשים הקשורים למוניטין שאינו מופחת לצורך מס או מהתחייבות מיסים נדחים בגין הפרשים זמניים שנובעים מחברות בנות מקומיות עד ליום 31 בדצמבר 2016. החל מיום 1 בינואר 2017 הבנק מכיר בהתחייבות מיסים נדחים בגין הפרשים זמניים שנצברו ממועד זה בגין חברות בנות מקומיות. הבנק אינו מכיר בהתחייבות מיסים נדחים בגין ההשקעה בחברות זרות מאחר וקיימת לו הכוונה והיכולת להשקיע מחדש את הרווחים הלא מחולקים לתקופה בלתי מוגדרת.

נכס מיסים נדחים יוכר רק אם נראה שההפרש הזמני יתהפך בעתיד הנראה לעין. עם ההכרה בנכס יש לקבוע האם קיים רווח עתידי חייב במס אשר כנגדו ניתן יהיה לנכות את ההפרש על מנת לקבוע האם יש צורך ברישום **Valuation Allowance**. שינויים עוקבים ב-**Valuation Allowance** יוכרו ברווח והפסד בתקופה השוטפת גם אם ההפרשה הוכרה לראשונה בהון.

קיזוז נכסים והתחייבויות בגין מיסים נדחים

הבנק מקיזז נכסים והתחייבויות בגין מיסים נדחים כפי המפורט **בסעיף (יג)** לעיל.

פוזיציות מס לא וודאיות

הבנק מכיר בהשפעת פוזיציות מס רק אם צפוי (**more likely than not**) שהפוזיציות יתקבלו על ידי רשויות המס או בית המשפט. פוזיציות מס שמוכרות נמדדות לפי הסכום המקסימאלי שסבירות התממשותו עולה על 50%. שינויים בהכרה או במדידה באים לידי ביטוי בתקופה בה חלו שינויים בנסיבות אשר הובילו לשינוי בשיקול הדעת. הבנק מיישם את כללי ההכרה והמדידה שנקבעו במסגרת FIN48.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

יט. רווח למניה

הקבוצה מציגה נתוני רווח למניה בסיסי ומדולל לגבי הון המניות הרגילות שלה. הרווח הבסיסי למניה מחושב על ידי חלוקת הרווח או ההפסד המיוחסים לבעלי המניות הרגילות של הבנק במספר הממוצע המשוקלל של המניות הרגילות שהיו במחזור במשך התקופה. הרווח המדולל למניה נקבע על ידי התאמת הרווח או ההפסד, המתייחס לבעלי המניות הרגילות והתאמת הממוצע המשוקלל של המניות הרגילות שבמחזור בגין ההשפעות של כל המניות הרגילות הפוטנציאליות המדללות.

כ. עסקאות עם בעלי שליטה

הבנק מיישם את כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב לטיפול חשבונאי בפעולות בין תאגיד בנקאי לבין בעל שליטה בו ובין חברה בשליטת הבנק. במצבים בהם בכללים כאמור לא קיימת התייחסות לאופן הטיפול, מיישם הבנק את הכללים שנקבעו בתקן מספר 23 של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות בנושא.

נכסים והתחייבויות שלגביהם בוצעה עסקה עם בעל שליטה נמדדים לפי שווי הוגן במועד העסקה. בשל העובדה כי מדובר בעסקה במישור ההוני, זוקפת הקבוצה את ההפרש בין השווי ההוגן לבין התמורה מהעסקה להון.

כא. ירידת ערך נכסים שאינם פיננסיים

1. הבנק בוחן, בכל מועד דיווח, את הצורך ברישום הפרשה לירידת ערך בנכסים שאינם פיננסיים (כגון: בניינים וציוד, השקעות בחברות כלולות ונכסים לא מוחשיים לרבות מוניטין ולמעט עלויות תוכנה בפיתוח עצמי) כאשר ישנם סימנים, כתוצאה מאירועים או שינויים בנסיבות, המצביעים על כך שנכסיו במאזן מוצגים בסכום העולה על סכום בר השבה שלהם.

סכום בר השבה של נכס או יחידה מניבת מזומנים הוא הגבוה מבין מחיר המכירה נטו (שווי הוגן בניכוי הוצאות מכירה) לבין שווי השימוש. שווי השימוש הוא הערך הנוכחי של אומדן תזרימי המזומנים העתידיים, המהוונים בשיעור הריבית לפני מס, הצפויים לנבוע מהשימוש בנכס וממימוש. למטרת בחינת ירידת ערך, הנכסים אשר אינם ניתנים לבחינה פרטנית מקובצים יחד לקבוצת הנכסים הקטנה ביותר אשר מניבה תזרימי מזומנים משימוש מתמשך, אשר הינה בלתי תלויה בעיקרה בנכסים ובקבוצות אחרות ("יחידה מניבת מזומנים"). למטרת בחינת ירידת ערך של מוניטין אשר הוכר במסגרת צרוף עסקים, יחידות מניבות מזומנים אליהן הוקצה מוניטין יקובצו כך שהרמה בה תיבחן ירידת הערך תשקף את הרמה הנמוכה ביותר בה המוניטין נתון למעקב למטרת דיווח פנימי אך לא תהיה גדולה ממגזר פעילות. כאשר משתנה הרכב היחידה מניבת מזומנים, אחת או יותר, שאליהן הוקצה המוניטין, המוניטין יוקצה מחדש ליחידות שהושפעו.

נכסי מטה הבנק אינם מפיקים תזרימי מזומנים נפרדים. במידה וקיימים סממנים לכך שחלה ירידת ערך בנכס השייך למטה הבנק, נקבע סכום בר השבה של קבוצת היחידות מניבות המזומנים שאותן משרת המטה.

כאשר ערכו בספרים של הנכס עולה על סכום בר השבה הבנק מכיר בהפסד מירידת ערך בגובה הפער בין ערכו בספרים של הנכס לסכום בר השבה. ההפסד שהוכר כאמור יבוטל אם חלו שינויים באומדנים ששימוש בקביעת סכום בר-השבה של הנכס מהמועד בו הוכר ההפסד האחרון מירידת ערך ובתנאי שהערך בספרים אחרי ביטול ההפסד מירידת ערך אינו עולה על הערך בספרים בניכוי פחת או הפחתות, שהיה נקבע אלמלא הוכר הפסד מירידת ערך. כל זאת, למעט הפסד מירידת ערך מוניטין שאינו מבוטל.

2. ירידת ערך של עלויות פיתוח עצמי של תוכנות מחשב

ירידת ערך מוכרת ונמדדת בעת התרחשות אירועים או שינויים בנסיבות המצביעים על כך שיתכן והערך בספרים של הנכס לא יושב.

להלן דוגמאות לאירועים או שינויים בנסיבות המצביעים על ירידת ערך:

- א. לא צפוי כי התוכנה תספק שירותים פוטנציאליים משמעותיים;
 - ב. חל שינוי מהותי באופן או בהיקף השימוש בתוכנה או בשימוש הצפוי בתוכנה;
 - ג. בוצע או יבוצע בעתיד שינוי מהותי בתוכנה;
 - ד. העלויות לפיתוח או הסבת התוכנה המיועדת לשימוש עצמי חורגות משמעותית מהסכומים שנצפו מראש;
 - ה. לא צפוי יותר שפיתוח התוכנה יושלם וייעשה בה שימוש.
- באם מתקיים סימן אחד או יותר מהסימנים שצוינו לעיל, נדרש לבחון ירידת ערך.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

הבנק מכיר בהפסד מירידת ערך כאשר הערך בספרים אינו בר השבה ועולה על השווי ההוגן. הפסד מירידת ערך שהוכר לא יבוטל בתקופה מאוחרת יותר.

3. ירידת ערך של השקעות בחברות כלולות המוצגות לפי שיטת השווי המאזני

השקעה בחברה כלולה נבחנת לירידת ערך בהתבסס על השווי ההוגן של ההשקעה. כאשר אין אפשרות למדוד את השווי ההוגן, ירידת ערך נבחנת כאשר חל שינוי בנסיבות אשר עלול להיות בעל השפעה שלילית מהותית על השווי ההוגן של ההשקעה.

הפסד מירידת ערך מוכר כאשר הערך בספרים של ההשקעה, לאחר יישום שיטת השווי המאזני, עולה על השווי ההוגן ובלבד שהפסד זה אינו זמני. הפסד מירידת ערך שאינה זמנית שהוכר בעבר לא יבוטל בתקופות עוקבות.

4. פעילות מופסקת

פעילות מופסקת הינה רכיב של עסקי הקבוצה, המייצג קו עסקים משמעותי נפרד או איזור גיאוגרפי משמעותי נפרד של פעילות שמומש, שמוחזק למכירה או לחלוקה או שהינו חברת בת שנרכשה במטרה למוכרה. הסיווג כפעילות מופסקת נעשה במועד בו מומשה הפעילות או כאשר היא מקיימת את הקריטריונים לסיווג כמוחזקת למכירה.

נכסים לא שוטפים המוחזקים למכירה נמדדים לפי הנמוך מבין הערך בספרים או השווי ההוגן בניכוי עלויות מכירה.

כ.ב. תקני חשבונאות חדשים, עדכוני תקינה חשבונאית והוראות חדשות של המפקח על הבנקים שישמו לראשונה

החל מתקופות הדיווח המתחילות ביום 1 בינואר 2017 מיישם הבנק תקנים חשבונאיים והוראות המפורטים להלן:

1. דיווח של תאגידים בנקאיים בישראל לפי כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושאים: סוגיות במטבע חוץ, מדיניות חשבונאית, שינויים באומדנים חשבונאיים וטעויות ואירועים לאחר תאריך המאזן

ביום 21 במרס 2016 פורסם חוזר בנושא דיווח של תאגידים בנקאיים בישראל לפי כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב. החוזר מעדכן את הוראות הדיווח לציבור בנושאים הבאים:

נושא 830 בדבר "סוגיות במטבע חוץ" - החל ממועד תחילת חוזר זה יוחלפו תקן חשבונאות בינלאומי 21 בדבר "השפעות השינויים בשערי חליפין של מטבע חוץ" ותקן חשבונאות בינלאומי 29 בדבר "דיווח כספי בכלכלות היפר אינפלציוניות" בהוראות נושא 830. למטן הסר ספק, הובהר כי אין שינוי בנוגע למועד שבו הופסקה ההתאמה של דוחות כספיים לאינפלציה. להלן עיקרי ההוראה כפי שאומצה בהוראות הדיווח לציבור:

קביעת מטבע הפעילות - מטבע הפעילות של ישות הוא המטבע של הסביבה הכלכלית העיקרית בה פועלת הישות. יש להתחשב ביכולת של הישות להיות עצמאית.

בנוגע לפעילות חוץ נציין שקרן ההון מהפרשי תרגום תחושב בהתאם לשיטת האיחוד בשלבים בלבד.

נושא 250 בדבר "שינויים במדיניות חשבונאית ותיקון טעויות" - החל ממועד תחילת חוזר זה יוחלף תקן חשבונאות בינלאומי 8 בדבר "מדיניות חשבונאית, שינויים באומדנים חשבונאיים וטעויות" בהוראות נושא 250.

תת נושא 10-855 בדבר "אירועים לאחר תאריך המאזן" - החל ממועד תחילת חוזר זה יוחלף תקן חשבונאות בינלאומי 10 בדבר "אירועים לאחר תקופת הדיווח" בהוראות תת נושא 10-855.

הנחיות החוזר יושמו החל מיום 1 בינואר 2017 בהתאם להוראות המעבר שנקבעו באותם נושאים. האמור כולל תיקון למפרע של מספרי השוואה אם הדבר נדרש בהתאם לנושאים אלה.

יודגש כי ביישום הנחיות נושא 830 בקודיפיקציה בדבר מטבע חוץ בתקופות מדווחות עד ליום 1 בינואר 2019, לא יכללו הפרשי שער בגין אגרות חוב זמינות למכירה במסגרת ההתאמות לשווי הוגן של אגרות חוב אלו בקרן ההון, אלא ימשיכו להכלל במסגרת הרווח והפסד.

ליישום החוזר לא היתה השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

2. יישום כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא מיסים על ההכנסה

ביום 22 באוקטובר 2015 פורסם חוזר בנושא "דיווח של תאגידים בנקאיים בישראל לפי כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא מיסים על הכנסה". בהתאם לחוזר, תאגיד בנקאי יישם את כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב בנושא זה, ובין היתר את כללי ההצגה, המדידה והגילוי שנקבעו בהוראות בנושא 740 בקודיפיקציה בדבר "מיסים על ההכנסה" ובנושא 830-740 בקודיפיקציה בדבר "סוגיות במטבע חוץ מיסים על ההכנסה".

ביום 13 באוקטובר 2016 פורסם על ידי הפיקוח על הבנקים חוזר בנושא "דיווח של תאגידים בנקאיים לפי כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב". החוזר כולל הבהרות מסוימות בנושא דיווח על מיסים על הכנסה לפי הכללים בארה"ב.

להלן עיקרי התיקונים:

- הוראות המעבר עודכנו כך שהפרשים זמניים בגין תקופות קודמות ימשיכו להיות מטופלים לפי ההוראות שחלו עד ליום 31 בדצמבר 2016.
 - הובהר כי קנסות לרשויות המס והכנסות והוצאות ריבית בגין מיסים על הכנסה יסווגו בסעיף "מיסים על הכנסה".
 - הובהר כי חוק יחשב כ"חוקק" רק עם פרסומו ב"רשומות".
 - דרישות הגילוי בהוראות הדיווח לציבור, ומתכונת הגילוי בדבר "הפרשה למיסים על הרווח", הותאמו לדרישות בהוראות החדשות.
 - הוסרה הדרישה להצגת ביאור מידע על בסיס נתונים נומינליים היסטוריים לצורכי מס.
 - השקעות בחברות בנות מקומיות - יש להכיר בהתחייבויות מיסים נדחים אלא אם חוקי המס מתירים השבה של ההשקעה בפטור ממס ללא עלות משמעותית והחברה האם מצפה לבצע את ההשבה בדרך זו בסופו של דבר (יכולת וכוונה).
 - השקעה בחברות בנות זרות - יש להכיר בהתחייבות מיסים נדחים למעט אם המשקיע יכול לשלוט במועד ההיפוך והרווחים הלא מחולקים יושקעו מחדש ללא הגבלת זמן או שהם יכולים להיות מחולקים בפטור ממס.
 - עמדות מס לא וודאיות - יש להכיר בהטבת מס כאשר צפוי (יותר סביר מאשר לא) שהיא תנוצל. סכום הטבת המס שיוכר הוא הגבוה ביותר אותו צופים (מעל 50%) לקבל.
 - מיסים נדחים בגין הסדרי תשלומים מבוססי מניות - הפרשים זמניים הנוצרים בהסדרי תשלום מבוססי מניות מבוססים על סכום עלות הפיצוי שמוכר ברווח והפסד ללא התאמות נוספות עד שההטבה ממומשת.
 - אין להכיר בהתחייבויות או נכסי מיסים נדחים בגין הפרשים זמניים הקשורים לנכסים לא כספיים והתחייבויות לא כספיות כאשר בסיס המס שלהם נקבע במטבע שונה ממטבע הפעילות של הישות, כאשר הפרשים נוצרים בגין שינויים בשערי חליפין או בגין הצמדה לצורך מס.
 - שינויים בשיעור המס - שינויים עוקבים במיסים נדחים הנוצרים בעקבות שינויים בשיעורי המס בדרך כלל ייזקפו לרווח והפסד בתקופה השוטפת גם אם המיסים הנדחים הוכרו לראשונה בהון.
 - נכס מיסים נדחים יוכר רק אם נראה שההפרש הזמני יתהפך בעתיד הנראה לעין. עם ההכרה בנכס יש לקבוע האם קיים רווח עתידי חייב במס אשר כנגדו ניתן יהיה לנכות את ההפרש על מנת לקבוע האם יש צורך ברישום Valuation Allowance. שינויים עוקבים ב-Valuation Allowance יוכרו ברווח והפסד בתקופה השוטפת גם אם ההפרשה הוכרה לראשונה בהון.
- הבנק מיישם הוראות אלה החל מיום 1 בינואר 2017 ואילך. ליישום החוזר לא היתה השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

3.

עדכון תקינה חדש בנושא תשלום מבוסס מניות

ביום 30 במרס 2016 פרסם המוסד לתקינה חשבונאית בארה"ב את עדכון תקינה מספר 09-2016 לקודיפיקציה אשר מהווה תיקון להוראות ASC 718 בנושא "תשלום מבוסס מניות".

בהתאם לתיקון:

- יש להכיר בכל השפעות המס הקשורות לעסקאות תשלום מבוסס מניות בעת סילוק או פקיעה דרך רווח והפסד. עד ליישום התיקון, הטבות מס עודפות אשר עלו על ההוצאה שהוכרה בדוח רווח והפסד (המכונות "windfalls") היו מוכרות בהון, וגירעונות בהטבת מס אשר היו נמוכים מההוצאה שהוכרה ברווח והפסד (המכונות "shortfalls") היו מוכרים בהון עד לאיפוס יתרות קודמות מהטבות מס עודפות. בהעדר עודפים כאמור, גירעונות הוכרו ברווח והפסד. התיקון צפוי להגדיל את התנודתיות בהוצאות המסים על ההכנסה.

נדרש ליישם שינוי זה בדרך של מכאן ולהבא.

- הטבות מס עודפות יוכרו במועד התהוותן ולא ידחו עד למועד בו הן מקטינות את ההכנסה החייבת כפי שהיה עד כה. שינוי זה ייושם למפרע תוך זקיפת ההשפעה המצטברת ליתרת הפתיחה של העודפים.
- כל תזרימי המזומנים הקשורים למיסים בגין תשלום מבוסס מניות יסווגו במסגרת הפעילות השוטפת בדוח תזרימי המזומנים. ניתן ליישם את ההוראה בדרך של יישום למפרע או בדרך של יישום מכאן ולהבא.
- לעניין השפעת חילוטנים על ההכרה בהוצאות בגין מענקי תשלום מבוסס מניות, ניתן לערוך אומדן של חילוטנים בהתאם לנדרש כיום או לחילופין להכיר בהשפעת החילוטנים במועד התרחשותם. ככל שישות בוחרת לשנות את מדיניותה החשבונאית בנושא, השינוי ייושם למפרע תוך זקיפת ההשפעה המצטברת ליתרת הפתיחה של העודפים.

ליישום עדכון התקינה לא היתה השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

4.

עדכון תקינה חדש בנושא שיטת השווי המאזני ועסקאות משותפות

בחודש מרס 2016, פרסם המוסד לתקינה חשבונאית בארה"ב את עדכון תקינה מספר 07-2016 לנושא 323 בקודיפיקציה בדבר שיטת השווי המאזני ועסקאות משותפות.

התיקון מתייחס ליישום שיטת השווי המאזני לראשונה כתוצאה מעליה בשיעור ההחזקה או קיומה של השפעה מהותית. בהתאם לתיקון נדרש להוסיף את עלות הרכישה של ההשקעה הנוספת לבסיס הנוכחי של ההשקעה הקודמת, וליישם את שיטת השווי המאזני במועד בו הרוכש משיג השפעה מהותית על השקעתו. כלומר אין לבצע התאמה למפרע של מספרי השוואה.

רווחים או הפסדים שהוכרו בעבר ברווח כולל אחר בגין השקעות זמינות למכירה, יסווגו מחדש אל הרווח והפסד במועד המעבר ליישום שיטת השווי המאזני.

ליישום עדכון התקינה לא היתה השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

5.

עדכון תקינה בנושא השפעת החלפות חוזה נגזר על יחסי גידור חשבונאי קיימים

בחודש מרס 2016, פרסם המוסד לתקינה חשבונאית בארה"ב את עדכון תקינה מספר 05-2016 לנושא 815 בקודיפיקציה בדבר מכשירים נגזרים וגידור, הקובע כי שינוי הצד הנגדי של נגזר שיועד כמכשיר מגדר בהתאם להוראות נושא 815 אינו פוגע ביעוד כשלעצמו ובלכד שכל הקריטריונים לחשבונאות גידור האחרים ממשיכים להתקיים.

ליישום עדכון התקינה לא היתה השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

6.

שאלות ותשובות ליישום הוראות הדיווח לציבור בנושא חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי

ביום 20 בפברואר 2017 פורסם עדכון לקובץ שאלות ותשובות של הפיקוח על הבנקים בנושא "יישום הוראות הדיווח לציבור בנושא חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי". העדכון מתייחס בעיקר לסיווג של חוב, הגדרת חוב פגום ומדידת הפרשה פרטנית להפסדי אשראי (ראה [סעיף \(ח\)](#) לעיל).

ליישום העדכון לא היתה השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

כ. תקני חשבונאות חדשים והוראות חדשות של המפקח על הבנקים בתקופה שלפני יישומם

1. הכרה בהכנסה

ביום 11 בינואר 2015 פורסם חוזר בנושא אימוץ עדכון כלכלי חשבונאות בנושא "הכנסה מחוזים עם לקוחות". החוזר מעדכן את הוראות הדיווח לציבור לאור פרסום 09-2014 המאמץ בכללי החשבונאות האמריקאים תקן חדש בנושא הכרה בהכנסה. התקן קובע כי הכנסה תוכר בסכום שצפוי שיתקבל בתמורה להעברת הסחורות או מתן שירותים ללקוח. התקן מפרט מודל בן חמישה שלבים שבאמצעותו נקבע עיתוי ההכרה בהכנסה וסכומה.

כמו כן מפרט התקן כללי הצגה של הכנסות אלה והעלויות שנוצרו בגינן.

התקן החדש אינו חל, בין השאר, על מכשירים פיננסיים וזכויות או מחויבויות חוזיות אשר בתחולת פרק 310 לקודיפיקציה. בהוראות בנק ישראל הובהר, כי ככלל הוראות התקינה החדשה לא יחולו על הטיפול החשבונאי בהכנסות והוצאות ריבית והכנסות מימון שאינן מריבית. לאור זאת, ההוראות החדשות לא ישפיעו על מרבית הכנסות הבנק.

יישום הנחיות חוזר זה יעשה בדרך של מכאן ולהבא מיום 1 בינואר 2018 תוך זקיפת ההשפעה המצטברת לעודפים.

ליישום החוזר לא צפויה להיות השפעה מהותית.

2. דיווח של תאגידים בנקאיים לפי כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב

ביום 13 באוקטובר 2016 פורסם על ידי הפיקוח על הבנקים חוזר בנושא "דיווח של תאגידים בנקאיים לפי כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב".

החוזר מעדכן, בין היתר, את הוראות הדיווח לציבור ומאמץ תקני חשבונאות מקובלים בארה"ב בנושאים הבאים:

- פעילויות שהופסקו בהתאם לנושא 20-205 בקודיפיקציה בדבר "נכסים לא שוטפים המוחזקים למכירה ופעילויות שהופסקו".
- רכוש קבוע בהתאם לנושא 360 בקודיפיקציה בדבר "רכוש קבוע".
- עיקר השינוי מתייחס לחלקי רכוש קבוע משמעותיים שיש להם אורך חיים שונה, הישות רשאית אך אינה נדרשת לטפל בחלקים אלו כפריטים נפרדים של הרכוש הקבוע.
- רווח למניה בהתאם לנושא 260 בקודיפיקציה בדבר "רווח למניה".
- דוח על תזרימי המזומנים בהתאם לנושא 10-230 בקודיפיקציה בדבר "דוח על תזרימי מזומנים". עיקר השינוי מתייחס לאופן ההצגה של פעילות מתן אשראי והעמדת פיקדונות. אשראי שניתן על ידי מוסד פיננסי יסווג בדרך כלל כפעילות השקעה אלא אם כן הוא נוצר או נרכש לצורך מכירה מחדש. שינויים בפיקדונות שמתקבלים במוסד פיננסי יסווגו כפעילות מימון.
- דיווח לתקופות ביניים בהתאם לנושא 270 בקודיפיקציה בדבר "דיווח לתקופות ביניים". השינוי העיקרי הינו בנושא הכרה ומדידה - ככלל יש לראות כל תקופת ביניים כחלק אינטגרלי מהתקופה השנתית אליה היא שייכת. כמו כן, הוצאות והטבות מס הקשורות לפעילות הרגילה יובאו בחשבון בשיעור המס האפקטיבי השנתי. הוצאות או הטבות מס הנובעות משינוי בשיעור המס יוכרו ברווח והפסד מפעילות נמשכת בתקופת הביניים בה בוצע השינוי בשיעור המס. שיעור המס האפקטיבי השנתי עבור תקופות הביניים העוקבות יוערך מחדש בהתאם לשיעור המס המעודכן.
- היוון עלויות ריבית בהתאם לנושא 20-835 בקודיפיקציה בדבר "היוון ריבית".
- מדידה וגילוי של ערבויות בהתאם לנושא 460 בקודיפיקציה בדבר "ערבויות". ASC460 מפרט את סוגי העסקאות שבתחולה, הבסיס להכרה, המדידה ומדידה בתקופות עוקבות. במועד ההכרה לראשונה תירשם ההתחייבות בגין ערבות בשווי הוגן. במידה ובמועד זה נדרש הערב להכיר בהפרשה להפסד תלוי בגין הערבות בהתאם ל-ASC450 תועמד ההתחייבות על הגבוה מבין השווי ההוגן או סכום ההפרשה כאמור. כאשר ערבות נמדדת במועד ההכרה לראשונה בהתאם ל-ASC450 המדידה העוקבת תתבצע גם כן בהתאם ל-ASC450.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

נדרש ליישם את הנחיות החוזר החל מיום 1 בינואר 2018. בעת היישום לראשונה, תאגיד בנקאי נדרש לפעול בהתאם להוראות המעבר שנקבעו באותם נושאים בתקינה האמריקאית בשינויים המתחייבים, לרבות תיקון למפרע של מספרי השוואה אם הדבר נדרש על פי כללי התקינה האמריקאית בנושאים אלו.

ליישום החוזר לא צפויה להיות השפעה מהותית.

3. שיפור ההצגה של הוצאות בגין פנסיה והטבות אחרות לאחר סיכום העסקה

ביום 1 בינואר 2018 פורסם על ידי הפיקוח על הבנקים חוזר בנושא "שיפור ההצגה של הוצאות בגין פנסיה והטבות אחרות לאחר סיום העסקה".

בהתאם לחוזר, יש לכלול במסגרת הוצאות שכר בדוח רווח והפסד את עלות השירות בלבד. כל שאר רכיבי עלות ההטבה יוצגו במסגרת הוצאות אחרות.

נדרש ליישם שינוי זה בדרך של מכאן ולהבא מיום 1 בינואר 2018. בעת היישום לראשונה יש לפעול בהתאם להוראות המעבר שנקבעו בארה"ב בשינויים המתחייבים.

4. עדכון תקינה בנושא ירידת ערך מוניטין

בחודש ינואר 2017 פרסם המוסד האמריקאי לתקינה חשבונאית את עדכון 04-2017 אשר מהווה תיקון להוראות ASC 350 בנושא "נכסים בלתי מוחשיים - מוניטין ואחרים".

בהתאם לתיקון לא נדרש עוד לחשב את שווי ההוגן של המוניטין ולהכיר בירידת ערך בגין הפער שבין השווי ההוגן לשווי בספרים. ירידת ערך מוניטין תוכר בגובה הפער שבין השווי ההוגן של היחידה המדווחת לבין הערך בספרים שלה. עם זאת, ההפסד מירידת הערך לא יעלה על סכום המוניטין שהוקצה ליחידה המדווחת.

נדרש ליישם שינוי זה בדרך של מכאן ולהבא מיום 1 בינואר 2020.

5. עדכון תקינה בנושא תשלום מבוסס מניות

בחודש מאי 2017 פרסם המוסד לתקינה חשבונאית בארה"ב את עדכון תקינה מספר 09-2017 לקודיפיקציה אשר מהווה תיקון להוראות ASC 718 בנושא "תשלום מבוסס מניות". העדכון נועד להבהיר מתי נדרש ליישם "חשבונאות תיקון" (modification accounting) בעקבות שינוי בתנאים של מענקי תשלום מבוסס מניות.

בהתאם לעדכון חברות נדרשות ליישם חשבונאות תיקון בגין שינויים בתכנית אלא אם כן השווי ההוגן, תנאי הכשלה או סיווג המענק (כהוני או התחייבותי) זהים לפני ואחרי שינוי התנאים.

יחד עם זאת יש ליישם חשבונאות תיקון עבור שינויים שנעשו כתוצאה מחוקים או תקנות או מתקנים חדשים מסויימים.

נדרש ליישם שינוי זה בדרך של מכאן ולהבא מיום 1 בינואר 2018. יישום מוקדם אפשרי.

6. עדכון תקינה בנושא חייבים

בחודש מרס 2017 פרסם המוסד לתקינה חשבונאית בארה"ב את עדכון תקינה מספר 08-2017 לקודיפיקציה בדבר הפחתת פרמיה על אגרות חוב שנרכשו, בעלות אופציית פירעון מוקדם (להלן: "העדכון"), אשר מהווה תיקון לתת-נושא 20-310 בקודיפיקציה בדבר חייבים - עמלות שאינן ניתנות להחזר ועלויות אחרות (בעבר FAS 91).

בהתאם לעדכון תקוצר תקופת הפחתה של פרמיות על אגרות חוב בעלות אופציית פירעון מוקדם על ידי המנפיק, מתקופת הפחתה חוזית לתקופת הפחתה עד למועד הפירעון המוקדם הקרוב ביותר.

נדרש ליישם שינוי זה בדרך של מכאן ולהבא מיום 1 בינואר 2019.

ביאור 2 - הכנסות והוצאות ריבית

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2015	2016	2017
במיליוני ש"ח		
א. הכנסות ריבית^(א)		
8,170	8,697	9,199
מאשראי לציבור		
15	18	25
מאשראי לממשלות		
70	86	104
מפיקדונות בבנקים		
39	42	56
מפיקדונות בבנקים מרכזיים וממזומנים		
487	707	683
מאגרות חוב ^(ב)		
3	2	2
מניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר		
8,784	9,552	10,069
סך כל הכנסות הריבית		
ב. הוצאות ריבית^(א)		
(945)	(1,224)	(1,329)
על פיקדונות הציבור		
(4)	(4)	(3)
על פיקדונות מממשלות		
(14)	(15)	(17)
על פיקדונות מבנקים		
(700)	(781)	(672)
על אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים		
(3)	(2)	(2)
על ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר		
(1,666)	(2,026)	(2,023)
סך כל הוצאות הריבית		
7,118	7,526	8,046
סך הכנסות ריבית, נטו		
ג. פירוט ההשפעה נטו של מכשירים נגזרים מגדרים על הכנסות והוצאות ריבית^(א)		
(46)	(42)	(16)
הכנסות ריבית		
ד. פירוט הכנסות ריבית על בסיס צבירה מאגרות חוב		
399	638	626
זמינות למכירה		
88	69	55
למסחר		
-	-	2
לפידיון		
487	707	683
סך הכל כלול בהכנסות ריבית		

(א) כולל מרכיב אפקטיבי ביחסי הגידור.

(ב) כולל ריבית בגין איגרות חוב מגובות משכנתאות (MBS) בסך 196 מיליון ש"ח (2016 - 197 מיליון ש"ח, 2015 - 174 מיליון ש"ח).

(ג) פירוט של השפעת מכשירים נגזרים מגדרים על סעיפי משנה א. ו-ב.

ביאור 3 - הכנסות מימון שאינן מריבית

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	2015	2016	2017
במיליוני ש"ח			
א. הכנסות מימון שאינן מריבית בגין פעילויות שאינן למטרות מסחר			
א.1. מפעילות במכשירים נגזרים			
הכנסות (הוצאות) נטו בגין מכשירים נגזרים ALM ^(א)	(257)	(213)	(1,722)
סך הכל מפעילות במכשירים נגזרים	(257)	(213)	(1,722)
א.2. מהשקעה באגרות חוב			
רווחים ממכירת אג"ח זמינות למכירה ^(ד)	201	387	160
הפסדים ממכירת אג"ח זמינות למכירה ^{(ה)(ו)}	(20)	(30)	(45)
סך הכל מהשקעה באג"ח	181	357	115
א.3. הפרשי שער, נטו			
א.4. מהשקעה במניות			
רווחים ממכירת מניות זמינות למכירה ^{(ב)(ז)}	1,048	576	128
הפסדים ממכירת מניות זמינות למכירה ^{(ח)(ט)}	(437)	(82)	(67)
רווח ממכירת מניות חברות כלולות	522	24	-
דיבידנד ממניות זמינות למכירה	170	10	16
הפסדים מחברות מוחזקות	-	(18)	(16)
סך הכל מהשקעה במניות	1,303	510	61
א.5. רווחים נטו בגין הלוואות שנמכרו			
סך כל הכנסות מימון שאינן מריבית בגין פעילויות שאינן למטרות מסחר	1,548	1,398	964
ב. הכנסות מימון שאינן מריבית בגין פעילויות למטרות מסחר^(ח)			
רווחים (הפסדים) שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אג"ח למסחר, נטו ^(ז)	67	(84)	(74)
רווחים (הפסדים) שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של מניות למסחר, נטו ^(ט)	(5)	(32)	29
סך הכל מפעילויות מסחר ^(ט)	62	(116)	(45)
סך הכל הכנסות מימון שאינן מריבית	1,610	1,282	919

- (א) מכשירים נגזרים המהווים חלק ממערך ניהול נכסים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחסי גידור.
- (ב) כולל בעיקר רווח ממכירת קורנית, R2net וקנון בסך 33 מיליון ש"ח, 32 מיליון ש"ח, 14 מיליון ש"ח בהתאמה (2016 - כולל בעיקר רווח ממכירת ויזה אירופה, החברה לישראל ודליה בסך של 378 מיליון ש"ח, 87 מיליון ש"ח, 61 מיליון ש"ח, בהתאמה, 2015 - כולל בעיקר רווח ממכירת החברה לישראל, מובילאי, קרן ספרה וכביש 6 בסך 289 מיליון ש"ח, 288 מיליון ש"ח, 52 מיליון ש"ח ו-100 מיליון ש"ח בהתאמה).
- (ג) מזה חלק הרווחים (ההפסדים) בסך 23 מיליון ש"ח (2016 - 8 מיליון ש"ח, 2015 - 36) מיליון ש"ח, הקשורים לאגרות חוב למסחר שעדיין מוחזקות ליום המאזן.
- (ד) מזה חלק ההפסדים בסך (16) מיליון ש"ח (2016 - 0 מיליון ש"ח, 2015 - (62) מיליון ש"ח), הקשורים למניות למסחר שעדיין מוחזקות ליום המאזן.
- (ה) לרבות הפרשות לירידות ערך הקשורות לאגרות חוב זמינות למכירה בסך 3 מיליון ש"ח (2016 - 3 מיליון ש"ח, 2015 - 1 מיליון ש"ח).
- (ו) לרבות הפרשות לירידות ערך הקשורות למניות זמינות למכירה בסך 11 מיליון ש"ח (2016 - 6 מיליון ש"ח, 2015 - 283 מיליון ש"ח).
- (ז) סוג מחדש מרווח כולל אחר מצטבר.
- (ח) כולל הפרשי שער שנבעו מפעילות מסחר.
- (ט) להכנסות ריבית מהשקעה באג"ח למסחר ראה [ביאור 2](#).

ביאור 4 - עמלות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2015	2016	2017	
במיליוני ש"ח			
762	715	701	ניהול חשבון
325	327	338	הפרשי המרה
200	177	183	טיפול באשראי
258	240	257	עמלות הפצת מוצרים פיננסיים ^(א)
126	131	128	פעילות סחר חוץ
675	592	675	פעילות בניירות ערך ובמכשירים נגזרים מסויימים ^(א)
963	1,023	1,075	כרטיסי אשראי
48	47	50	דמי ניהול ועמלות מביטוח חיים וביטוח דירות
22	16	14	הכנסות נטו משירות תיקי אשראי
56	61	75	ניהול, תפעול ונאמנות לגופים מוסדיים ^(ב)
542	534	541	עמלות מעסקי מימון
115	104	101	עמלות אחרות
4,092	3,967	4,138	סך כל העמלות התפעוליות

- (א) בעיקר דמי הפצה של קרנות נאמנות.
 (ב) בעיקר תפעול קופות גמל.
 (ג) כולל עמלות מפעילות חיתום.

ביאור 5 - הכנסות אחרות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2015	2016	2017	
במיליוני ש"ח			
-	1	-	רווחים ממימוש נכסים שנתקבלו בגין סילוק אשראים
^(א) 523	89	^(א) 302	רווחי הון ממכירת בניינים וציוד
(4)	(3)	(1)	הפסדי הון ממכירת בניינים וציוד
^(ב) 43	^(ב) 34	41	רווחים מקופות מרכזיות לפיצויים
^(ב) 33	^(ב) 38	29	אחרות, נטו
595	159	371	סך כל ההכנסות האחרות

- (א) כולל רווח ממכירת סניף מרכזי תל אביב בסך כ-265 מיליון ש"ח בשנת 2017 ובגין מכירת בנין על ידי חברת הבת בארה"ב בסך כ-380 מיליון ש"ח בשנת 2015.
 (ב) סווג מחדש.

ביאור 6 - משכורות והוצאות נלוות

2015	2016	2017	
			במיליוני ש"ח
3,669	3,486	3,274	משכורות
10	10	-	הוצאה הנובעת מעסקאות תשלום מבוסס מניות
325	291	268	הוצאות נלוות אחרות לרבות קרן השתלמות, חופשה ומחלה
(371)	(90)	(14)	הטבות לזמן ארוך
815	769	699	ביטוח לאומי ומס שכר
			הוצאות בגין פנסיה (לרבות פיצויים ותגמולים) ^(א)
777	787	810	הטבה מוגדרת
172	158	192	הפקדה מוגדרת
126	11	36	הטבות אחרות לאחר סיום העסקה והטבות לאחר פרישה שאינן פנסיה ^(א)
9	-	-	הטבות מיוחדות בגין פיטורין ^{(א)(ב)}
12	-	7	הוצאות בגין הטבות אחרות לעובדים ^(א)
5,544	5,422	5,272	סך כל המשכורות והוצאות הנלוות
632	491	467	מזה: משכורות והוצאות נלוות בחו"ל

(א) ראה [ביאור 23](#), בדבר זכויות עובדים.
 (ב) הוצאות בגין הקדמת פרישת עובדים במסגרת תכנית לשינוי מבני בבנק.

ביאור 7 - הוצאות אחרות

2015	2016	2017	
			במיליוני ש"ח
265 ^(א)	289	293	שיווק ופרסום
298 ^(א)	282	302	ייעוץ מקצועי: משפטיות, ביקורת חשבונות
161	156	155	תקשורת: דואר, טלפון, משלוחים וכו'
142	115	103	מחשב ^(א)
68	59	58	משרדיות
16	101	118	ביטוח
22	28	25	הדרכה והשתלמויות
151 ^(א)	162 ^(א)	188	עמלות
3	1	2	הפסד גין נכסים שנתקבלו בגין סילוק אשראים
483 ^(א)	268 ^{(א)(ב)}	324	אחרות ^(ב)
1,609	1,461	1,568	סך כל ההוצאות האחרות

(א) הסעיף כולל הוצאות בגין מיקור חוץ ואינו כולל הוצאות הבנק בגין מחשב מאחר ומערך התפעול הינו חלק מהבנק והוצאותיו נרשמו וסווגו בסעיפי ההוצאות השונים.
 (ב) לגבי שכר דירקטורים של הבנק הכלול בסעיף זה - ראה [ביאור 34](#).
 (ג) כולל הכנסה בסך 235 מיליון ש"ח בגין החזר ביטוחי בגין חקירת הרשויות האמריקאיות.
 (ד) סוג מחדש.

ביאור 8 - הפרשה למסים על הרווח

א. הרכב הסעיף:

2015	2016	2017	
			במיליוני ש"ח
מסים שוטפים:			
1,962	1,623	2,015	בגין שנת החשבון
7	51	(92)	בגין שנים קודמות
1,969	1,674	1,923	סך כל המסים השוטפים
בתוספת (בניכוי) שינויים במיסים נדחים:			
(327)	(260)	(273)	בגין שנת החשבון
49	303	42	בגין שנים קודמות
(278)	43	(231)	סך הכל שינויים במיסים הנדחים
1,691	1,717	1,692	הפרשה למיסים על ההכנסה
219	69	149	מזה: הפרשה למסים בחו"ל

הרכב הוצאות (הכנסות) מסים נדחים המיוחסים לפעילויות נמשכות הינם, כדלקמן:

2015	2016	2017	
			במיליוני ש"ח
(312)	(252)	(242)	הוצאות (הכנסות) מסים נדחים לפני השפעת הפריטים המפורטים להלן:
(15)	(8)	-	גידול בניכויים מועברים לצרכי מס
49	303	42	השפעת שינויים בחוקי המס
-	-	(31)	שינוי בהפרשה למס נדחה בגין שינוי בנסיבות הגורם לשינוי בשיפוט לגבי יכולת המימוש של נכס מסים נדחים
(278)	43	(231)	סך כל הוצאות (הכנסות) מסים נדחים

הטבלה אינה כוללת את השפעת המס בגין פריטים מסוימים המוכרים בכל תקופה ישירות בהון. השפעת המס של כל הפריטים שהוכרו ישירות בהון הסתכמה בגידול בהון של כ-214 מיליון ש"ח בשנת 2017, גידול בהון של כ-376 מיליון ש"ח בשנת 2016 וקיסון בהון של כ-173 מיליון ש"ח בשנת 2015.

ביאור 8 - הפרשה למסים על הרווח (המשך)
ב. התאמה בין סכום המס התיאורטי לבין הפרשה למסים:

2015	2016	2017
37.6%	35.9%	35.0%
במיליוני ש"ח		
שיעור המס הסטטוטורי החל על הבנק		
1,646	1,608	1,682
סכום המס על בסיס שיעור המס הסטטוטורי מס (חסכון מס) בגין:		
68	32	(5)
הכנסות חברות מאוחדות בחו"ל		
(18)	(102)	(6)
הכנסות פטורות ובעלות שיעור מס מוגבל		
(109)	(46)	(36)
הפרשי פחת, תיאום פחת ורווח הון		
33	32	48
הוצאות אחרות לא מוכרות		
50	(172)	(13)
הפסדים והפרשי עיתוי שלא נרשמו בגינם מסים נדחים		
(76)	(41)	-
הכנסות חברות מאוחדות בארץ		
49	303	54
שינוי מסים נדחים עקב שינוי בשיעורי המס		
7	51	(92)
מסים בגין שנים קודמות		
-	-	(31)
שינוי ביתרת הפרשה לנכס מס נדחה		
41	52	91
אחר		
1,691	1,717	1,692
הפרשה למסים על ההכנסה		

ג. שומות מס

1. לבנק ולחברות המאוחדות העיקריות שומות מס סופיות עד וכולל שנת המס 2011. בתחילת שנת 2018 הוצאה לבנק שומה בצו לשנת המס 2012. הבנק ערער על הצו. להערכת הנהלת הבנק קיימות בדוחות הכספיים הפרשות מתאימות.
2. בסוף שנת 2016 הוצאה שומת מע"מ לחברה הבת לאומי קארד. השומה עוסקת בעיקרה בחיוב החברה הבת במע"מ בשיעור מלא בגין עמלות שהתקבלו בידיה, בגין עסקאות שבוצעו בין מחזיקי כרטיסי אשראי שהנפיקה החברה לבין בתי עסק בחו"ל. החברה הבת חולקת על השומה ולפיכך הגישה השגה על כך בחודש מרס 2017. להערכת הנהלת הבנק קיימות בדוחות הכספיים הפרשות מתאימות.

ביאור 8 - הפרשה למסים על הרווח (המשך)

ד. התנועה בנכסי והתחייבויות המסים הנדחים מיוחסת לפרטים הבאים:

שנת תחילת המס	שנת סיום המס	שיעור מס ממוצע באחוזים	יתרה ליום 31 בדצמבר 2017	יתרה ליום 31 בדצמבר 2016	הפרשי תרגום על יתרות המסים הנדחים	השפעת השינוי בשיעור המס שנזקף להון	השפעת השינוי בשיעור המס שנזקפו להון	שינויים שנזקפו להון	שנת תחילת המס	שנת סיום המס	שינויים שנזקפו להון	יתרה ליום 31 בדצמבר 2016	יתרה ליום 31 בדצמבר 2017
במיליוני ש"ח													
נכסי מסים נדחים													
34%	1,275	(7)	-	-	(18)	25	1,275	25	1,275	34%	1,275	מפרשה להפסדי אשראי	
32%	383	(3)	-	-	(11)	(1)	398	(1)	398	32%	383	מפרשה לחופשה ולמענקים	
34%	3,754	(4)	-	402	(9)	157	3,208	157	3,208	34%	3,754	מעודף ההתחייבות בגין הטבות לעובדים על נכסי התוכנית	
28%	19	(2)	-	-	(8)	4	25	4	25	28%	19	מריבית שלא נזקפה להכנסות השנה	
25%	260	-	-	-	-	(169)	429	(169)	429	25%	260	זיכוי מס והפסדים מועברים לצורך מס	
-	-	-	-	-	-	(5)	5	(5)	5	-	-	מפעילות בחו"ל	
22%	49	(5)	-	(83)	(8)	96	49	96	49	22%	49	מניירות ערך	
24%	2	-	-	-	-	(5)	7	(5)	7	24%	2	רכוש קבוע וחכירות	
19%	75	(2)	-	-	(9)	11	75	11	75	19%	75	אחרים מפריטים לא כספיים	
	5,817	(23)	-	319	(63)	113	5,471	113	5,471		5,817	יתרת נכסים מסים נדחים, ברוטו	
	(227)	-	-	-	-	200	(427)	200	(427)		(227)	הפרשה לנכס מס נדחה	
	5,590	(23)	-	319	(63)	313	5,044	313	5,044		5,590	יתרת מסים נדחים בניכוי הפרשה למסים נדחים	
	(114)	-	-	-	-	-	(84)	-	(84)		(114)	יתרות הניתנות לקיזוז ^(א)	
	5,476	-	-	-	-	-	4,960	-	4,960		5,476	יתרת מסים נדחים בניכוי הפרשה	
התחייבויות מסים נדחים													
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15%	(141)	-	-	-	-	(43)	(98)	(43)	(98)	15%	(141)	מניירות ערך	
-	-	-	-	-	-	-	(4)	-	(4)	-	-	(4)	בגין השקעות בחברות מוחזקות
25%	(105)	5	-	-	21	(9)	(122)	(9)	(122)	25%	(105)	זיכוי מס והפסדים מועברים לצורך מס	
34%	(17)	-	-	-	-	2	(19)	2	(19)	34%	(17)	התאמת נכסים לא כספיים בני פחת	
21%	(18)	-	-	-	-	6	(24)	6	(24)	21%	(18)	אחרים מפריטים כספיים	
	(284)	5	-	-	21	(40)	(267)	(40)	(267)		(284)	יתרת התחייבויות מסים נדחים, ברוטו	
	(114)	-	-	-	-	-	(84)	-	(84)		(114)	יתרות הניתנות לקיזוז ^(א)	
	(167)	-	-	-	-	-	(183)	-	(183)		(167)	יתרת התחייבויות למסים נדחים	
	5,309	(18)	-	319	(42)	273	4,777	273	4,777		5,309	יתרת מסים נדחים, נטו	

(א) יתרות המסים הנדחים מוצגות במאזן המאוחד על פי סיווג היתרה נטו בספרי הבנק ובחברות המאוחדות.

ביאור 8 - הפרשה למסים על הרווח (המשך)

ד. התנועה בנכסי והתחייבויות המסים הנדחים מיוחסת לפרטים הבאים (המשך):

שנת מס ממוצע 2016 באחוזים	יתרה ליום 31 בדצמבר 2016	הפרשי תרגום על יתרות המסים הנדחים	השפעת השינוי בשיעור המס שנזקף להון	שינויים שנזקפו להון	השפעת השינוי בשיעור המס שנזקפה לרווח והפסד	שינויים שנזקפו לרווח והפסד	יתרה ליום 31 בדצמבר 2015
במיליוני ש"ח							
נכסי מסים נדחים							
34%	1,275	-	-	-	(100)	111	1,264
מהפרשה להפסדי אשראי							
34%	398	-	-	-	(27)	127	298
מהפרשה לחופשה ולמענקים							
35%	3,208	-	(80)	329	(174)	151	2,982
מעודף ההתחייבות בגין הטבות לעובדים על נכסי התוכנית							
39%	25	-	-	-	-	(21)	46
מריבית שלא נזקפה להכנסות השנה							
33%	429	-	-	-	-	(40)	469
זיכוי מס והפסדים מועברים לצורך מס							
36%	5	-	-	-	-	1	4
מפעילות בחו"ל							
35%	49	-	4	121	(2)	(74)	-
מניירות ערך							
36%	7	-	-	-	-	(1)	8
רכוש קבוע וחכירות							
21%	75	-	-	-	-	5	70
אחר מפריטים לא כספיים							
	5,471	-	(76)	450	(303)	259	5,141
יתרת נכסי מסים נדחים, ברוטו							
	(427)	-	-	-	-	36	(463)
יתרת נכסים מסים נדחים בניכוי הפרשה למסים נדחים							
	5,044	-	(76)	450	(303)	295	4,678
יתרות הניתנות לקיזוז ^(א)							
	(84)	-	-	-	-	-	(108)
יתרת מסים נדחים בניכוי הפרשה							
	4,960	-	-	-	-	-	4,570
התחייבות מסים נדחים							
	-	-	-	-	-	35	(35)
מניירות ערך							
20%	(98)	-	(1)	-	-	(82)	(15)
בגין השקעות בחברות מוחזקות							
36%	(4)	-	-	-	-	(4)	-
זיכוי מס והפסדים מועברים לצורך מס							
27%	(122)	-	-	-	-	4	(126)
התאמת נכסים לא כספיים בני פחת							
34%	(19)	-	-	-	-	3	(22)
אחרים מפריטים כספיים							
22%	(24)	-	-	-	-	9	(33)
אחר מפריטים לא כספיים							
	(267)	-	(1)	-	-	(35)	(231)
יתרת התחייבויות מסים נדחים, ברוטו							
	(84)	-	-	-	-	-	(108)
יתרות הניתנות לקיזוז ^(א)							
	(183)	-	-	-	-	-	(123)
יתרת מסים נדחים, נטו							
	4,777	-	(77)	450	(303)	260	4,447

(א) יתרות המסים הנדחים מוצגות במאזן המאוחד על פי סיווג היתרה נטו בספרי הבנק ובחברות המאוחדות.

ביאור 8 - הפרשה למסים על הרווח (המשך)

ה. מסים נדחים

בשנת 2017, הכיר הבנק בקיטון נטו בהפרשה לנכס מס נדחה בסך של כ-31 מיליון ש"ח, בהתבסס על הערכת ההנהלה לגבי סכום נכסי המסים הנדחים, שסביר יותר מאשר לא, כי ימומשו.

ו. התחייבויות מסים נדחים שלא הוכרו בגין הפרשים זמניים הקשורים להשקעות בחברות בנות מקומיות

בהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראות המפקח על הבנקים, הבנק לא הכיר בהתחייבות מס נדחה בגין הפרשים זמניים מסוימים הקשורים להשקעת הבנק בחברות בנות מקומיות, שהנה קבועה במהותה. הסכום האמור יהיה ממוסה רק בעת מכירה או פירוק של החברות הבנות.

ז. הפסדים מועברים וזיכויים לצרכי מס

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017					
שנת פקיעה ראשונה	יתרת הפסד	נכסי מסים נדחים, נטו	הפרשה לנכסי מסים נדחים	נכסי מסים נדחים	במיליוני ש"ח
הפסדים לצרכי מס					
2018	85	2	(27)	29	חברות בנות בחו"ל
זיכויי מס					
-	-	31	(199)	230	הבנק
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016					
שנת פקיעה ראשונה	יתרת הפסד	נכסי מסים נדחים, נטו	הפרשה לנכסי מסים נדחים	נכסי מסים נדחים	במיליוני ש"ח
הפסדים לצרכי מס					
2017	139	2	(46)	48	חברות בנות בחו"ל
זיכויי מס					
-	-	-	(381)	381	הבנק

בחברות מאוחדות מסוימות מחוץ לישראל הפסדים וזיכויים אחרים בסך כ-72 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2016 כ-126 מיליון ש"ח) שנתבעו לצורך מס ואשר בגינם לא נרשמו מסים נדחים, כיון שלהערכת הקבוצה אין זה צפוי כי תהיה בעתיד הכנסה חייבת שכנגדה יהיה ניתן לנצל את הטבות המס. ניצול סכומים אלה בעתיד יתאפשר במידה ולחברות המאוחדות בהן נרשמו הסכומים תהיה הכנסה חייבת במס.

ח. המסים הנדחים נמדדים לפי שיעורי המס הצפויים לחול על הפרשים הזמניים במועד בו ימומשו, בהתבסס על שיעורי המס ועל חוקי המס אשר נחקקו עד לסוף תקופת הדיווח. חוק נחשב כ"חוקק" רק עם פרסומו ברשומות.

ט. בעקבות פרסום חוזר המפקח על הבנקים בנושא מדידה וגילוי של חובות פגומים, אשראי והפרשה להפסדי אשראי הבנקים, ובכללם הבנק, הגיעו להסכמות עם רשות המסים בנוגע להכרה בהפרשות להפסדי אשראי לצרכי מס. ההסכם נחתם בתאריך ה-19 במרס 2012, וחל לגבי חובות פגומים שנרשמו החל מיום 1 בינואר 2011 (ההסכם הקודם חל על חובות מסופקים שנרשמו עד 31 בדצמבר 2010).

להלן עיקרי ההסכם:

חובות פגומים גדולים בבחינה פרטנית - ההפרשה מותרת לניכוי לצרכי מס בשנה בה נרשמה כהוצאה בדוחות הכספיים. בשנת המס בה הוקטנה יתרת ההפרשה בגין הפסדי אשראי (שלא כתוצאה מ"מחיקה חשבונאית" או מ"מחילה"), יתווסף לחבות המס של הבנק "מס נוסף", בתוספת ריבית והפרשי הצמדה, אשר יביא לגביית המס שהיה נגבה אילו לא הייתה מוכרת מלכתחילה ההפרשה שהותרה בניכוי.

לעניין זה - "חוב גדול" הינו חוב של 1 מיליון ש"ח ומעלה, או סכום נמוך יותר על פי הודעת הבנק לפקיד השומה ובהתאם למאפייני הבנק.

ביאור 8 - הפרשה למסים על הרווח (המשך)

חובות פגומים שאינם גדולים - ההוצאות בגין "מחיקות חשבונאיות" נטו (בקיזוז גביות באותה שנה) - מחציתן יותרו לצרכי מס בשנת המס הראשונה לאחר השנה שבה נרשמה ההוצאה, ומחציתן יותרו בשנת המס השנייה לאחר השנה שבה נרשמה ההוצאה.

הפרשה קבוצתית - אינה מוכרת לצרכי מס.

י. על פי הסדר עם שלטונות המס מיום 14 באפריל 2005 ומיום 29 ביוני 2014, רשאי הבנק לקזז סכומי מס בתנאים מסויימים במידה ושיעור המס הכולל על הכנסות הבנק בישראל יהיה גבוה משיעור המס החל על חברות בנות בחו"ל. הסכומים שטרם קוזזו מחבות המס ושכגינם לא נכלל במאזן חסכון במס בעתיד ליום 31 בדצמבר 2017 הינם כ-24 מיליון דולר (ליום 31 בדצמבר 2016 כ-36 מיליון דולר). סכום מס מקסימלי הניתן לקיזוז בשנה הינו בין 3 ל-5 מיליון דולר.

יא. ככלל, הבנק, בתיאום עם רשויות המס, ממוסה על בסיס עליית ערך של ניירות הערך וזאת בהתאם לדרך הצגתם של ניירות הערך בדוחות הכספיים של המוסדות הפיננסיים.

יב. שינויי חקיקה בתחום המס

מס חברות, מס שכר ומס רווח

ביום 5 בינואר 2016 פורסם החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 216), התשע"ז-2016, אשר הפחית את שיעור מס חברות מ-26.5% ל-25%, בתוקף משנת 2016 ואילך. ביום 29 בדצמבר 2016 פורסם חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2017 ו-2018), התשע"ז-2016, אשר קבע, בין היתר, הפחתה של שיעור מס חברות משיעור של 25% ל-23% בשתי פעימות. בפעימה הראשונה שיעור המס ירד ל-24%, החל מיום 1 בינואר 2017 ובפעימה השנייה שיעור המס ירד ל-23% החל מיום 1 בינואר 2018 ואילך.

יתרות המסים הנדחים חושבו בהתאם לשיעורי המס הצפויים לחול במועד ההיפוך. בהתאם לכך, השפעת השינויים המתוארים לעיל בשיעורי מס החברות על הדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2016 התבטאה בקיטון ביתרות המסים הנדחים לקבל נטו בסך כ-380 מיליון ש"ח. קיטון זה הוכר כנגד הוצאות מסים נדחים בסך כ-303 מיליון ש"ח וכנגד הון בסך כ-77 מיליון ש"ח.

טבלת שיעורי המס

המסים החלים על הרווח של התאגידים הבנקאיים כוללים מס חברות המוטל על פי פקודת מס הכנסה ומס רווח המוטל על פי חוק מס ערך מוסף. להלן טבלת שיעורי המס הסטטוטוריים החלים על תאגידים בנקאיים:

שנה	שיעור מס שכר ורווח	שיעור מס חברות	שיעור מס כולל	הערות
2015	17.75%	26.50%	37.58%	נובע מירידת מס ערך מוסף החל מיום 1 באוקטובר 2015 לשיעור של 17%
2016	17.00%	25.00%	35.90%	נובע מירידת מס חברות החל מיום 1 בינואר 2016
2017	17.00%	24.00%	35.04%	נובע מירידת מס חברות החל מיום 1 בינואר 2017
2018 ואילך	17.00%	23.00%	34.19%	נובע מירידת מס חברות החל מיום 1 בינואר 2018

ביום 22 בדצמבר 2017, חתם נשיא ארה"ב על רפורמה במס (Tax Cuts and Jobs Act). במסגרת הרפורמה הופחת שיעור מס החברות בארצות הברית מ-35% ל-21%, עבור שנות מס המתחילות מ-2018. יתרת המסים הנדחים ליום 31 בדצמבר 2017 בחברת הבת המאוחדת בנק לאומי ארצות הברית (BLUSA) מחושבת בהתאם לשיעורי המס הצפויים לחול במועד ההיפוך. השפעת השינוי בשיעור מס החברות בארצות הברית המתואר לעיל על הדוחות הכספיים המאוחדים ליום 31 בדצמבר 2017 אינה מהותית.

ביאור 9 - רווח למניה רגילה

א. רווח בסיסי המיוחס לבעלי מניות

חישוב הרווח הבסיסי למניה מתבסס על הרווח המיוחס לבעלי המניות הרגילות של הבנק מחולק בממוצע המשוקלל של מספר המניות הרגילות שבמחזור, באופן הבא:

2015	2016	2017	
			במיליוני ש"ח
רווח בסיסי			
2,835	2,791	3,172	סך הכל רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק ממוצע משוקלל של מספר המניות (באלפי מניות)
1,473,551	1,473,798	1,512,326	יתרה ליום 1 בינואר
247	38,528	409	השפעת יחידות RSU,PSU שמומשו והנפקת מניות
1,473,798	1,512,326	1,512,735	ממוצע משוקלל של מספר המניות
1.92	1.85	2.10	רווח בסיסי למניה (בשקלים חדשים)

ב. רווח מדולל למניה

חישוב הרווח המדולל למניה של הבנק מחולק בממוצע המשוקלל של מספר המניות הרגילות שבמחזור, לאחר התאמה בגין כל המניות הרגילות הפוטנציאליות המדוללות, באופן הבא:

2015	2016	2017	
			במיליוני ש"ח
רווח מדולל			
2,835	2,791	3,172	סך הכל רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק ממוצע משוקלל של מספר המניות
1,473,798	1,512,326	1,512,735	השפעת יחידות RSU,PSU שטרם מומשו
475	1,035	1,346	ממוצע משוקלל של מספר המניות בדילול מלא
1,474,273	1,513,361	1,514,081	רווח מדולל למניה (בשקלים חדשים)
1.92	1.84	2.10	

ביאור 10 - רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר

א. שינויים ברווח (הפסד) כולל אחר מצטבר, לאחר השפעת המס

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017							
רווח כולל אחר לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה							
רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי מניות הבנק	הפסד כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	סך הכל	התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן	התאמות מתרגום נטו לאחר השפעת גידורים ⁽²⁾	חלק התאגיד הבנקאי ברווח כולל אחר של חברות מוחזקות בגין התאמות בגין הטבות לעובדים	הפסד כולל אחר של חברות מוחזקות בגין הטבות לעובדים	רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי מניות הבנק
במיליוני ש"ח							
(1,549)	(4)	(1,553)	(1,904)	22	(65)	394	יתרה ליום 1 בינואר 2015
101	-	101	414	16	(2)	(327)	שינוי נטו במהלך השנה
(1,448)	(4)	(1,452)	(1,490)	38	(67)	67	יתרה ליום 31 בדצמבר 2015
(864)	-	(864)	(679)	(20)	(12)	(153)	שינוי נטו במהלך השנה
(2,312)	(4)	(2,316)	(2,169)	18	(79)	(86)	יתרה ליום 31 בדצמבר 2016
(739)	-	(739)	(781)	(3)	(116)	161	שינוי נטו במהלך השנה ⁽³⁾
(3,051)	(4)	(3,055)	(2,950)	15	(195)	75	יתרה ליום 31 בדצמבר 2017

(א) התאמות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ שמטבע הפעילות שלהן שונה ממתבע הפעילות של הבנק.

(ב) רווחים (הפסדים) נטו בגין גידור השקעה נטו במטבע חוץ.

(ג) לרבות בגין סיווגים כיתרות בהון בין רווח כולל אחר לעודפים. ראה [דוח על השינויים בהון](#).

ביאור 10 - רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר (המשך)

ב. השינויים במרכיבי רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר, לפני השפעת מס ואחרי השפעת מס

2015		2016		2017	
השפעת לאחר מס	לפני מס	השפעת לאחר מס	לפני מס	השפעת לאחר מס	לפני מס
במיליוני ש"ח					
השינויים במרכיבי רווח (הפסד) כולל אחר לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה:					
התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן:					
רווחים (הפסדים) נטו שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן					
166	(203)	369	376	(194)	570
435					
רווחים (הפסדים) בגין ני"ע זמינים למכירה שסווגו מחדש לדוח רווח והפסד ^(א)					
(493)	299	(792)	(529)	322	(851)
(176)					
שינוי נטו במהלך השנה					
(327)	96	(423)	(153)	128	(281)
169					
(90)					
259					
התאמות מתרגום^(ב):					
התאמות מתרגום דוחות כספיים					
9	-	9	(9)	-	(9)
(284)					
גידורים ^(ג)					
(11)	7	(18)	(3)	(1)	(2)
158					
(87)					
245					
שינוי נטו במהלך השנה					
(2)	7	(9)	(12)	(1)	(11)
(126)					
(87)					
(39)					
חלק התאגיד הבנקאי ברווח (הפסד) כולל אחר של חברות כלולות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני					
16	5	11	(20)	-	(20)
(3)					
7					
(10)					
שינוי נטו במהלך השנה					
16	5	11	(20)	-	(20)
(3)					
7					
(10)					
הטבות לעובדים:					
רווח (הפסד) אקטוארי נטו השנה					
274	(190)	464	(880)	361	(1,241)
(993)					
519					
(1,512)					
רווחים (הפסדים) נטו שסווגו מחדש לדוח רווח והפסד ^(ד)					
140	(79)	219	201	(112)	313
218					
(117)					
335					
שינוי נטו במהלך השנה					
414	(269)	683	(679)	249	(928)
(775)					
402					
(1,177)					
סך הכל שינוי נטו במהלך השנה					
101	(161)	262	(864)	376	(1,240)
(735)					
232					
(967)					
השינויים במרכיבי רווח כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה					
-	-	-	-	-	-
-					
סך הכל השינוי נטו במהלך השנה					
101	(161)	262	(864)	376	(1,240)
(735)					
232					
(967)					

(א) הסכום לפני מס מדווח בדוח רווח והפסד בסעיף הכנסות מימון שאינן מריבית. ראה [ביאור 3](#) - הכנסות מימון שאינן מריבית.

(ב) התאמות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ שמתבע הפעילות שלהן שונה ממטבע הפעילות של הבנק.

(ג) רווחים (הפסדים) נטו בגין גידור השקעה נטו במטבע חוץ.

(ד) הסכום לפני מס מדווח בדוח רווח והפסד בסעיף משכורות והוצאות נלוות. פירוט נוסף ראה [בביאור 23](#) - זכויות עובדים.

ביאור 11 - מזומנים ופיקדונות בבנקים

31 בדצמבר	
2016	2017
במיליוני ש"ח	
69,559	73,082
5,198	8,985
74,757	82,067
72,269	78,840

מזומנים ופיקדונות בבנקים מרכזיים

פיקדונות בבנקים מסחריים^(א)

סך הכל

מזה: מזומנים, פיקדונות בבנקים ופיקדונות בבנקים מרכזיים לתקופה מקורית של עד שלושה חודשים^(ב)

(א) בניכוי הפרשה להפסדי אשראי;
(ב) מזה מזומנים משועבדים בסך 1,635 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2016 - 810 מיליון ש"ח).

הערה: בדבר שיעבודים ראה [ביאור 27](#).

ביאור 12 - ניירות ערך

31 בדצמבר									
2016					2017				
הפסדים שטרם הוכרו	רווחים שטרם הוכרו	הפסדים שטרם הוכרו	רווחים שטרם הוכרו	הפסדים שטרם הוכרו	רווחים שטרם הוכרו	הפסדים שטרם הוכרו	רווחים שטרם הוכרו	הפסדים שטרם הוכרו	רווחים שטרם הוכרו
הערך במאזן מופחתת לשווי הוגן ^(א)	עלות מופחתת לשווי הוגן	הערך במאזן מופחתת לשווי הוגן ^(א)	עלות מופחתת לשווי הוגן	הערך במאזן מופחתת לשווי הוגן ^(א)	עלות מופחתת לשווי הוגן	הערך במאזן מופחתת לשווי הוגן ^(א)	עלות מופחתת לשווי הוגן	הערך במאזן מופחתת לשווי הוגן ^(א)	עלות מופחתת לשווי הוגן
במיליוני ש"ח									
אגרות חוב המוחזקות לפדיון									
-	-	-	-	35	-	-	35	35	35
-	-	-	-	486	(2)	10	478	478	478
-	-	-	-	347	(7)	1	353	353	353
-	-	-	-	868	(9)	11	866	866	866

ראה הערות [בעמוד 151](#).

ביאור 12 - ניירות ערך (המשך)

31 בדצמבר										
2016					2017					
רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר			עלות מופחתת (במניות- עלות)		רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר			עלות מופחתת (במניות- עלות)		
שווי הוגן ^(א)	הפסדים	רווחים	הערך במאזן	שווי הוגן ^(א)	הפסדים	רווחים	הערך במאזן	הפסדים	רווחים	
במיליוני ש"ח										
ניירות ערך זמינים למכירה: אגרות חוב -										
35,409	(108)	131	35,386	35,409	36,633	(39)	156	36,516	36,633	של ממשלת ישראל
11,449	(53)	8	11,494	11,449	10,755	(16)	3	10,768	10,755	של ממשלות זרות ^(א)
23	-	1	22	23	11	-	-	11	11	של מוסדות פיננסיים בישראל
7,460	(19)	27	7,452	7,460	9,653	(18)	44	9,627	9,653	של מוסדות פיננסיים זרים
9,749	(164)	21	9,892	9,749	8,529	(77)	11	8,595	8,529	מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)
296	-	16	280	296	70	-	4	66	70	של אחרים בישראל
2,362	(51)	17	2,396	2,362	2,352	(15)	18	2,349	2,352	של אחרים זרים ^(א)
66,748	(395)	221	66,922	66,748	68,003	(165)	236	67,932	68,003	סך הכל אגרות חוב
1,942	(15)	97	1,860	1,942	2,927	(22)	97	2,852	2,927	מניות וקרנות נאמנות ^(א)
68,690	^(א) (410)	^(א) 318	68,782	68,690	70,930	^(א) (187)	^(א) 333	70,784	70,930	סך כל ניירות הערך הזמינים למכירה ^(א)

ראה הערות [בעמוד 151](#).

ביאור 12 - ניירות ערך (המשך)

31 בדצמבר										
2016					2017					
הפסדים שטרם מומשו מהתאמות שווי הוגן ^(א)	רווחים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן	עלות מופחתת (במניות- עלות)	הערך במאזן	הפסדים שטרם מומשו מהתאמות שווי הוגן ^(א)	רווחים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן	עלות מופחתת (במניות- עלות)	הערך במאזן	הפסדים שטרם מומשו מהתאמות שווי הוגן	רווחים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן	עלות מופחתת (במניות- עלות)
במיליוני ש"ח										
ניירות ערך למסחר:										
אגרות חוב -										
5,091	(7)	12	5,086	5,091	3,204	-	19	3,185	3,204	של ממשלת ישראל
2,458	-	1	2,457	2,458	82	(1)	-	83	82	של ממשלות זרות
159	-	-	159	159	90	-	1	89	90	של מוסדות פיננסיים בישראל
104	(1)	-	105	104	142	(1)	1	142	142	של מוסדות פיננסיים זרים
280	(2)	2	280	280	268	(1)	2	267	268	מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)
132	-	2	130	132	111	-	4	107	111	של אחרים בישראל
286	(2)	4	284	286	299	(2)	3	298	299	של אחרים זרים
8,510	(12)	21	8,501	8,510	4,196	(5)	30	4,171	4,196	סך הכל אגרות חוב
1	-	-	1	1	1,307	(17)	1	1,323	1,307	מניות וקרנות נאמנות
8,511	(12) ^(א)	21 ^(א)	8,502	8,511	5,503	(22) ^(א)	31 ^(א)	5,494	5,503	סך כל ניירות הערך למסחר
77,201	(422)	339	77,284	77,201	77,301	(218)	375	77,144	77,299	סך כל ניירות הערך ^(א)

הערות:

- (א) נתוני שווי הוגן מבוססים לרוב על שערי בורסה, אשר לא בהכרח משקפים את המחיר שיתקבל ממכירת ניירות ערך בהיקפים גדולים.
- (ב) כולל מניות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין, המוצגות לפי עלות, בסך 991 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2016 - 981 מיליון ש"ח).
- (ג) כלולים בהון בסעיף "התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן" במסגרת רווח כולל אחר למעט ניירות ערך שיעדו כמגודרים בגידור שווי הוגן.
- (ד) נזקפו לדוח רווח והפסד אך טרם מומשו.
- (ה) כולל אג"ח פנומות צוברות ריבית ב-31 בדצמבר 2017 בסך 7 מיליון ש"ח.
- (ו) כולל סך של 9,091 מיליון ש"ח מסוג Supernationals, Sovereign and Agencies (SSA) (בשנת 2016 - 7,506 מיליון ש"ח).
- (ז) סווג מחדש.

הערות כלליות:

ניירות ערך שהושאלו בסך 215 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2016 - 324 מיליון ש"ח) מוצגים במסגרת סעיף אשראי לציבור. ניירות ערך ששוועדו למלווים הסתכמו בסך 6,377 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2016 - 4,272 מיליון ש"ח). לפירוט תוצאות הפעילות בהשקעות באגרות חוב ובמניות ובקרנות נאמנות ראה [ביאורים 2 ו-3](#). ההבחנה בין אג"ח של ישראל ובין אג"ח של זרים נערכה בהתאם למדינת התושבות של הישות שהנפיקה את נייר הערך. ביום 1 בינואר 2017 סווגה יתרה של כ-957 מיליון ש"ח מתיק ניירות ערך זמינים למכירה לתיק אגרות חוב המוחזקות לפדיון. ראה [ביאור 5.1.1](#).

ביאור 12 - ניירות ערך (המשך)

פירוט נוסף בגין עלות מופחתת והפסדים שטרם הוכרו, לפי משך זמן ושיעור ירידת הערך, של אגרות חוב מוחזקות לפדיון הנמצאים בפוזיצית הפסד שטרם הוכר

31 בדצמבר 2017										
12 חודשים ומעלה ^(ב)					פחות מ-12 חודשים ^(א)					
הפסדים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן					הפסדים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן					
סך הכל	מכל 35% ^(ה)	20%- 35% ^(ד)	0-20% ^(ג)	עלות מופחתת	סך הכל	מכל 35% ^(ה)	20%- 35% ^(ד)	0-20% ^(ג)	עלות מופחתת	
במיליוני ש"ח										
אגרות חוב										
7	-	-	7	203	-	-	-	- ^(ו)	41	מגובי משכנתאות (MBS)
2	-	-	2	79	-	-	-	-	-	של אחרים זרים
9	-	-	9	282	-	-	-	-	41	סך כל אגרות החוב המוחזקות לפדיון

הערה - ביום 1 בינואר 2017 סווגה יתרה של כ-957 מיליון ש"ח מתיק ניירות ערך זמינים למכירה לתיק אגרות חוב המוחזקות לפדיון. ראה [ביאור 5.1.1](#).
ראה הערות [בעמוד הבא](#).

ביאור 12 - ניירות ערך (המשך)

פירוט נוסף בגין שווי הוגן והפסדים שטרם מומשו, לפי משך זמן ושיעור ירידת הערך, של ניירות ערך זמינים למכירה הנמצאים בפוזיצית הפסד שטרם מומש

31 בדצמבר 2017										
12 חודשים ומעלה ^{(ב)(ז)}					פחות מ-12 חודשים ^{(א)(ח)}					
הפסדים שטרם מומשו					הפסדים שטרם מומשו					
סך	מעל	20%-	0-	שווי	סך	מעל	20%-	0-	שווי	
הכל	35% ^(ה)	35% ^(ד)	20% ^(ג)	הוגן	הכל	35% ^(ה)	35% ^(ד)	20% ^(ג)	הוגן	
במיליוני ש"ח										
אגרות חוב										
35	-	-	35	2,227	4	-	-	4	1,172	של ממשלת ישראל
-	-	-	-	-	16	-	-	16	7,846	של ממשלות זרות
1	-	-	1	16	17	-	-	17	5,915	של מוסדות פיננסיים זרים
49	-	-	49	2,010	28	-	-	28	4,491	מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	של אחרים בישראל
-	-	-	-	-	15	-	-	15	1,233	של אחרים זרים
4	-	-	4	93	18	-	-	18	634	מניות וקרנות נאמנות
89	-	-	89	4,346	98	-	-	98	21,291	סך כל ניירות הערך הזמינים למכירה

31 בדצמבר 2016										
12 חודשים ומעלה ^{(ב)(ז)}					פחות מ-12 חודשים ^{(א)(ח)}					
הפסדים שטרם מומשו					הפסדים שטרם מומשו					
סך	מעל	20%-	0-	שווי	סך	מעל	20%-	0-	שווי	
הכל	35% ^(ה)	35% ^(ד)	20% ^(ג)	הוגן	הכל	35% ^(ה)	35% ^(ד)	20% ^(ג)	הוגן	
במיליוני ש"ח										
אגרות חוב										
-	-	-	-	-	108	-	-	108	24,825	של ממשלת ישראל
-	-	-	- ^(ו)	38	53	-	-	53	5,064	של ממשלות זרות ^(נ)
3	-	-	3	16	16	-	-	16	4,810	של מוסדות פיננסיים זרים
1	-	-	1	53	163	-	-	163	7,782	מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)
-	-	-	-	-	-	-	-	- ^(ו)	3	של אחרים בישראל
-	-	-	-	-	51	-	1	50	1,392	של אחרים זרים ^(נ)
12	-	-	12	172	3	-	-	3	54	מניות וקרנות נאמנות
16	-	-	16	279	394	-	1	393	43,930	סך כל ניירות הערך הזמינים למכירה

הערות:

- (א) השקעות שהיו בפוזיצית הפסד שטרם מומש מתמשכת במשך פחות מ-12 חודשים.
- (ב) השקעות שהיו בפוזיצית הפסד שטרם מומש מתמשכת במשך 12 חודשים ומעלה.
- (ג) השקעות שההפסד שטרם מומש בגינן מהווה עד 20% מהעלות המופחתת שלהן.
- (ד) השקעות שההפסד שטרם מומש בגינן מהווה מעל 20% ועד 35% מהעלות המופחתת שלהן.
- (ה) השקעות שההפסד שטרם מומש בגינן מהווה מעל 35% מהעלות המופחתת שלהן.
- (ו) הפסדים נמוכים מ-1 מיליון ש"ח.
- (ז) סכומים שנזקפו לקרן ההון כחלק מרווח כולל אחר, נטו לאחר השפעת מס.
- (ח) סוג מחדש.

ביאור 12 - ניירות ערך (המשך)

פירוט נוסף לגבי ניירות ערך זמינים למכירה מגובי משכנתאות ומגובי נכסים הנמצאים בפוזיצית הפסד שטרם מומשו

31 בדצמבר 2017							
	סך הכל		מעל 12 חודשים		עד 12 חודשים		
הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן ^(א)	שווי הוגן	מהתאמות לשווי הוגן ^(א)	הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן ^(א)	שווי הוגן	הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן ^(א)		
במיליוני ש"ח							
	(36)	2,634	(18)	920	(18)	1,714	ניירות ערך מגובי משכנתאות (MBS)
	(39)	2,923	(31)	1,090	(8)	1,833	ניירות ערך מגובי משכנתאות אחרים (כולל STRIPPED MBS-ו REMIC, CMO)
	(2)	944	-	-	(2)	944	ניירות ערך מגובי נכסים (ABS)
	(77)	6,501	(49)	2,010	(28)	4,491	סך הכל

31 בדצמבר 2016							
	סך הכל		מעל 12 חודשים		עד 12 חודשים		
הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן ^(א)	שווי הוגן	מהתאמות לשווי הוגן ^(א)	הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן ^(א)	שווי הוגן	הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן ^(א)		
במיליוני ש"ח							
	(76)	2,970	(1)	52	(75)	2,918	ניירות ערך מגובי משכנתאות (MBS)
	(88)	4,417	-	-	(88)	4,417	ניירות ערך מגובי משכנתאות אחרים (כולל STRIPPED MBS-ו REMIC, CMO)
	(ב) -	448	(ב) -	1	(ב) -	447	ניירות ערך מגובי נכסים (ABS)
	(164)	7,835	(1)	53	(163)	7,782	סך הכל

(א) סכומים שנזקפו לקרן ההון כחלק מרווח כולל אחר, נטו לאחר השפעת מס.
(ב) הפסדים נמוכים מ-1 מיליון ש"ח.

ביאור 12 - ניירות ערך (המשך)
פירוט נוסף לגבי ניירות ערך לפדיון מגובי משכנתאות

31 בדצמבר							
2016				2017			
רווחים שטרם הוכרו	הפסדים שטרם הוכרו	עלות מופחתת לשווי הוגן	עלות מופחתת לשווי הוגן	רווחים שטרם הוכרו	הפסדים שטרם הוכרו	עלות מופחתת לשווי הוגן	עלות מופחתת לשווי הוגן
-	-	-	347	1	(7)	-	353
ניירות ערך מגובי משכנתאות (MBS)							
ניירות ערך מגובי משכנתאות אחרים (כולל STRIPPED MBS ו-CMO)							
-	-	-	163	-	(6)	-	169
מזה: ניירות ערך שהונפקו על ידי FHLMC, FNMA או GNMA, או בערבותם							
-	-	-	347	1	(7)	-	353
סך הכל ניירות ערך מגובי משכנתאות (MBS)							
-	-	-	347	1	(7)	-	353
סך כל ניירות ערך לפדיון מגובי משכנתאות							

הערה - ביום 1 בינואר 2017 סווגה יתרה של 957 מיליון ש"ח מתיק ניירות ערך זמינים למכירה לתיק ניירות ערך מוחזקים לפדיון. ראה [ביאור 5.1.1](#).

פירוט נוסף לגבי ניירות ערך זמינים למכירה מגובי משכנתאות ומגובי נכסים

31 בדצמבר							
2016				2017			
רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר ^(א)	רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר ^(א)	עלות מופחתת רווחים	עלות מופחתת רווחים	עלות מופחתת רווחים	עלות מופחתת רווחים	עלות מופחתת רווחים	עלות מופחתת רווחים
2,987	(76)	-	3,063	3,001	(36)	1	3,036
ניירות ערך מגובי משכנתאות (MBS)							
אגרות חוב זמינות למכירה מסוג העבר באמצעות (Pass through securities)							
273	(8)	-	281	318	(8)	-	326
מזה: ניירות ערך שקיימת לגביהם ערבות של GNMA							
1,986	(53)	-	2,039	1,941	(20)	1	1,960
ניירות ערך שהונפקו על ידי FNMA ועל ידי FHLMC							
4,998	(88)	3	5,083	3,925	(39)	4	3,960
ניירות ערך מגובי משכנתאות אחרים (כולל STRIPPED MBS ו-CMO)							
4,455	(85)	1	4,539	3,764	(39)	3	3,800
מזה: ניירות ערך שהונפקו על ידי FNMA, FHLMC או GNMA, או בערבותם							
7,985	(164)	3	8,146	6,926	(75)	5	6,996
סך הכל ניירות ערך מגובי משכנתאות (MBS)							
ניירות ערך מגובי נכסים (ABS)							
336	-	4	332	-	-	-	-
אשראי אחר לאנשים פרטיים							
1	-	-	1	-	-	-	-
אשראי שאינו לאנשים פרטיים							
1,427	-	14	1,413	1,603	(2)	6	1,599
אגרות חוב מסוג CLO							
1,764	-	18	1,746	1,603	(2)	6	1,599
סך הכל ניירות ערך מגובי נכסים (ABS)							
9,749	(164)	21	9,892	8,529	(77)	11	8,595
סך כל ניירות ערך זמינים למכירה מגובי משכנתאות ומגובי נכסים							

(א) סכומים שנזקפו לקרן ההון כחלק מרווח כולל אחר נטו לאחר השפעת המס.

ביאור 12 - ניירות ערך (המשך)
פירוט נוסף לגבי ניירות ערך למסחר מגובי משכנתאות ומגובי נכסים (המשך)

31 בדצמבר							
2016				2017			
הפסדים	רווחים			הפסדים	רווחים		
שטרם מומשו	שטרם מומשו			שטרם מומשו	שטרם מומשו		
מהתאמות לשווי הוגן ^(א)	מהתאמות לשווי הוגן ^(א)	עלות מופחתת		מהתאמות לשווי הוגן ^(א)	מהתאמות לשווי הוגן ^(א)	עלות מופחתת	
שווי הוגן	שווי הוגן ^(א)			שווי הוגן	שווי הוגן ^(א)		
במיליוני ש"ח							
ניירות ערך מגובי משכנתאות (MBS)							
אגרות חוב למסחר מסוג העבר באמצעות (Pass through securities)							
6	-	-	6	4	-	-	4
מזה: ניירות ערך שהונפקו על ידי FNMA ועל ידי FHLMC							
6	-	-	6	4	-	-	4
ניירות ערך מגובי משכנתאות אחרים (כולל CMO ו-STRIPPED MBS)							
86	-	-	86	54	-	-	54
מזה: ניירות ערך שהונפקו על ידי FNMA ועל ידי FHLMC							
-	-	-	-	-	-	-	-
92	-	-	92	58	-	-	58
סך הכל ניירות ערך מגובי משכנתאות (MBS)							
188	(2)	2	188	210	(1)	2	209
סך הכל ניירות ערך למסחר מגובי משכנתאות ומגובי נכסים (ABS)							
280	(2)	2	280	268	(1)	2	267

(א) רווחים (הפסדים) שנזקפו לדוח רווח והפסד.

ביאור 13 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי

א. חובות^(א), אשראי לציבור ויתרת ההפרשה להפסדי אשראי

31 בדצמבר 2017					
אשראי לציבור					
מסחרי	דיוור	פרטי אחר	סך הכל ציבור	בנקים וממשלות	סך הכל
במיליוני ש"ח					
יתרת חוב רשומה של חובות^(א):					
112,831	29	774	113,634	11,457	125,091
שנבדקו על בסיס פרטני					
41,511	77,928	38,143	157,582	1,122	158,704
שנבדקו על בסיס קבוצתי ¹					
1,066 ^(ג)	77,465	-	78,531	-	78,531
מזה: לפי עומק פיגור					
154,342	77,957	38,917	271,216	12,579	283,795
סך הכל חובות ^{2(א)}					
מזה:					
1,435	-	73	1,508	-	1,508
חובות בארגון מחדש					
1,310	-	100	1,410	-	1,410
חובות פגומים אחרים					
2,745	-	173	2,918	-	2,918
סך הכל חובות פגומים					
111	722	76	909	-	909
חובות בפיגור 90 ימים או יותר					
2,467	-	436	2,903	-	2,903
חובות בעייתיים אחרים					
5,323	722	685	6,730	-	6,730
סך הכל חובות בעייתיים					
יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות^(א):					
1,570	5	55	1,630	3	1,633
שנבדקו על בסיס פרטני					
486	445	703	1,634	-	1,634
שנבדקו על בסיס קבוצתי ³					
-	443 ^(ב)	-	443	-	443
מזה: לפי עומק פיגור					
2,056	450	758	3,264	3	3,267
סך הכל הפרשה להפסדי אשראי ⁴					
459	-	25	484	-	484
מזה: בגין חובות פגומים					

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ב) כולל יתרת הפרשה מעבר למתחייב לפי שיטת עומק הפיגור שחושבה על בסיס קבוצתי בסך 283 מיליון ש"ח.

(ג) יתרת הלוואות לדיוור שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.

ביאור 13 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

א. חובות^(א), אשראי לציבור ויתרת הפרשה להפסדי אשראי (המשך)

31 בדצמבר 2016					
אשראי לציבור					
מסחרי	דיוור	פרטי אחר	סך הכל ציבור	בנקים וממשלות	סך הכל
במיליוני ש"ח					
יתרת חוב רשומה של חובות^(א):					
106,782 ^(ד)	45	542 ^(ד)	107,369	7,890	115,259
שנבדקו על בסיס פרטני					
40,980 ^(ד)	79,086	38,015 ^(ד)	158,081	4,148	162,229
שנבדקו על בסיס קבוצתי ¹					
909 ^(ג)	78,656	-	79,565	-	79,565
מזה: לפי עומק פיגור					
147,762	79,131	38,557	265,450	12,038	277,488
סך הכל חובות ^{2(א)}					
מזה:					
1,971	-	87	2,058	-	2,058
חובות בארגון מחדש					
1,524	-	71	1,595	-	1,595
חובות פגומים אחרים					
3,495	-	158	3,653	-	3,653
סך הכל חובות פגומים					
161	719	123	1,003	-	1,003
חובות בפיגור 90 ימים או יותר					
2,634	-	409	3,043	-	3,043
חובות בעייתיים אחרים					
6,290	719	690	7,699	-	7,699
סך הכל חובות בעייתיים					
יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות^(א):					
1,855 ^(ד)	6	57 ^(ד)	1,918	1	1,919
שנבדקו על בסיס פרטני					
378 ^(ד)	467	730 ^(ד)	1,575	-	1,575
שנבדקו על בסיס קבוצתי ³					
-	462 ^(ב)	-	462	-	462
מזה: לפי עומק פיגור					
2,233	473	787	3,493	1	3,494
סך הכל הפרשה להפסדי אשראי ⁴					
629	-	10	639	-	639
מזה: בגין חובות פגומים					

- (א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
 (ב) כולל יתרת הפרשה מעבר למתחייב לפי שיטת עומק הפיגור שחושבה על בסיס קבוצתי בסך 294 מיליון ש"ח.
 (ג) יתרת הלוואות לדיוור שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.
 (ד) סווג מחדש.

ביאור 13 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)
ב. תנועה ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017						
הפרשה להפסדי אשראי						
אשראי לציבור						
מסחרי	דיור	פרטי אחר	סך הכל ציבור	בנקים וממשלות	סך הכל	
במיליוני ש"ח						
2,685	473	823	3,981	1	3,982	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת השנה
(5)	(13)	188	170	2	172	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
(835)	(9)	(581)	(1,425)	-	(1,425)	מחיקות חשבונאיות
678	-	364	1,042	-	1,042	גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות
(157)	(9)	(217)	(383)	-	(383)	מחיקות חשבונאיות נטו
(19)	(1)	-	(20)	-	(20)	התאמות מתרגום דוחות כספיים
2,504	450	794	3,748	3	3,751	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לסוף שנה ¹
448	-	36	484	-	484	¹ מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016						
הפרשה להפסדי אשראי						
אשראי לציבור						
מסחרי	דיור	פרטי אחר	סך הכל ציבור	בנקים וממשלות	סך הכל	
במיליוני ש"ח						
2,981	513	659	4,153	3	4,156	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת השנה
(571)	(9)	457	(123)	(2)	(125)	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
(566) ^(*)	(31)	(693) ^(*)	(1,290)	-	(1,290)	מחיקות חשבונאיות
843	-	400	1,243	-	1,243	גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות
277	(31)	(293)	(47)	-	(47)	מחיקות חשבונאיות נטו
(2)	-	-	(2)	-	(2)	התאמות מתרגום דוחות כספיים
2,685	473	823	3,981	1	3,982	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לסוף שנה ¹
452	-	36	488	-	488	¹ מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים

(א) סווג מחדש.

ביאור 13 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. תנועה ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015						
הפרשה להפסדי אשראי						
אשראי לציבור						
סך הכל	בנקים וממשלות	סך הכל ציבור	פרטי אחר	דיור	מסחרי	
במיליוני ש"ח						
4,486	4	4,482	604	513	3,365	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת השנה
199	(1)	200	309	14	(123)	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
(1,302)	-	(1,302)	(614)	(12)	(676)	מחיקות חשבונאיות
771	-	771	361	-	410	גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות
(531)	-	(531)	(253)	(12)	(266)	מחיקות חשבונאיות נטו
2	-	2	(1)	(2)	5	התאמות מתרגום דוחות כספיים
4,156	3	4,153	659	513	2,981	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לסוף שנה ¹
482	-	482	33	-	449	¹ מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים

ביאור 14 - אשראי לממשלות

31 בדצמבר		
2016	2017	
במיליוני ש"ח		
206	130	אשראי לממשלה אחר
436	585	אשראי לממשלות זרות
642	715	סך כל האשראי לממשלות

ביאור 15 - השקעות בחברות מוחזקות ופרטים על חברות אלה

א. הרכב

31 בדצמבר	
2016	2017
חברות כלולות במיליוני ש"ח	
901	807
סך כל השקעות במניות לפי שיטת השווי המאזני (לרבות מוניטין)	
(^ב) 427	361
מזה - רווחים שנצברו ממועד הרכישה סעיפים שנצברו בהון ממועד הרכישה:	
(^ב) (34)	(46)
התאמות בגין חברות כלולות פרטים בדבר מוניטין:	
(^א) 262	(^א) 208
הסכום המקורי, נטו	
247	189
יתרה להפחתה	

(א) ייחוס תמורת הרכישה לנכסים ולהתחייבויות הנרכשים על ידי חברת הבת מסתיים לאחר מועד הדיווח.
(ב) הוצג מחדש.

פרטים לגבי ערך בספרים ושווי השוק של השקעות סחירות:

31 בדצמבר			
2016		2017	
שווי שוק	ערך בספרים	שווי שוק	ערך בספרים
במיליוני ש"ח			
205	119	189	113
אבגול תעשיות 1953 בע"מ			

ב. חלק הקבוצה ברווחים או בהפסדים של חברות כלולות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2015	2016	2017
במיליוני ש"ח		
223	69	94
חלק הקבוצה ברווחים של חברות כלולות		
(46)	(3)	(2)
הפרשה למסים נדחים		
177	66	92
חלק הקבוצה ברווחים של חברות כלולות לאחר השפעת מס		

ביאור 15 - השקעות בחברות מוחזקות ופרטים על חברות אלה (המשך)

ג. פרטים על חברות מוחזקות עיקריות

חברות בת מאוחדות^(א)

31 בדצמבר				שם החברה	פרטים על החברה	%
2016	2017	2016	2017			
	חלק בהון המקנה		חלק בהון המקנה			
	זכות לקבלת רווחים		זכות לקבלת רווחים			
	חלק בזכויות בהצבעה		חלק בזכויות בהצבעה			
בישראל						
100.0	100.0	100.0	100.0	לאומי פרטנרס בע"מ ^(ג)	שירותים עסקיים ופיננסיים	
99.8	99.8	99.6	99.6	לאומי-טק בע"מ ^(ד)	ליווי פיננסי לחברות היי-טק	
80.0	80.0	80.0	80.0	לאומי קארד בע"מ	מתן שירות כרטיסי אשראי	
100.0	100.0	100.0	100.0	לאומי שירותי שוק ההון בע"מ	שירותי תפעול קופות גמל וקרנות נאמנות	
100.0	100.0	100.0	100.0	לאומי אחזקות פיננסיות בע"מ	החזקות פיננסיות	
בחוץ לארץ						
100.0	100.0	100.0	100.0	בנק לאומי לישראל קורפוריישן ^(ה)	חברת החזקות - רשומה בארה"ב	
99.9	99.9	99.9	99.9	בנק לאומי ארה"ב ^(ה)	עסקי בנק כללי - רשומה בארה"ב	
100.0	100.0	100.0	100.0	בנק לאומי בריטניה פי.אל.סי	עסקי בנק כללי - רשומה בבריטניה	
100.0	100.0	100.0	100.0	לאומי רי לימיטד	ביטוח - רשומה באיי התעלה	
99.9	99.9	99.9	99.9	לאומי רומניה ס.א. ^(ז)	עסקי בנק כללי - רשומה ברומניה	

(א) הנתונים לגבי החברות המאוחדות משקפים את השקעת הבנק בהן בניכוי השקעות כל חברה בחברות אחרות בקבוצת הבנק, ואת חלק הבנק בתוצאות פעולותיהן בניכוי חלקה של כל חברה בתוצאות הפעולות של חברות אחרות בקבוצת הבנק בגין ההשקעות האמורות.

(ב) השקעות הוניות אחרות כוללות שטרי הון והלוואות בעלים.

(ג) חלק הבנק בקרן הון בגין הטבה בהלוואות בעלי שליטה 158 מיליון ש"ח (2016 - 155 מיליון ש"ח).

(ד) חלק הבנק בקרן הון בגין הטבה בהלוואות בעלי שליטה 82 מיליון ש"ח. (2016 - 82 מיליון ש"ח).

(ה) בנק לאומי ארה"ב ובנק לאומי לישראל קורפוריישן הינן חברות שמטבע הפעילות שלה שונה מהשקל. ראה [ביאור 1.1](#).

(ו) סכום נמוך מ-1 מיליון ש"ח.

(ז) למידע נוסף ראה [ביאור 3.6](#).

2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017
ערבויות עבור				תרומה לרווח				השקעות	השקעה
החברה לטובת		רווח (הפסד)		הנקי המיוחס		הוניות		הוניות	במניות
גופים שמחוץ		כולל		לבעלי מניות		אחרות ^(ב)		שווי מאזני	לפי
לקבוצה		אחר		הבנק					במיליוני ש"ח
487	515	(5)	(6)	145	174	1,049	1,057	1,430	1,598
1	3	-	-	5	2	-	-	1,000	1,002
-	-	-	-	147	117	-	-	1,440	1,514
-	-	-	-	3	0	-	-	49	49
-	-	-	-	(80)	13	-	-	543	597
-	-	(5)	(36)	3	4	-	-	371	339
-	7	(93)	(212)	94	126	-	-	2,419	2,333
-	-	(8)	3	(64)	48	300	215	870	968
-	-	-	-	(38)	(4)	-	-	73	69
-	-	(1)	-	2	14	-	-	149	163

ביאור 16 - בניינים וציוד

א. הרכב

סך הכל	עלויות תוכנה	ציוד, ריהוט וכלי רכב	בניינים ומקרקעין ^(א)	במיליוני ש"ח
עלות נכסים				
11,546	4,705	3,467	3,374	יתרה ליום 31 בדצמבר 2015
1,040	^(ג) 438	556	46	תוספות
(721)	^(ג) (524)	(79)	(118)	גריעות
(4)	(3)	-	(1)	התאמות מתרגום דוחות כספיים
11,861	4,616	3,944	3,301	יתרה ליום 31 בדצמבר 2016
569	429	104	36	תוספות
(353)	(69)	(148)	(136)	גריעות
(38)	(24)	(3)	(11)	התאמות מתרגום דוחות כספיים
12,039	4,952	3,897	3,190	יתרה ליום 31 בדצמבר 2017
פחת והפסדים מירידת ערך				
8,451	3,631	2,922	1,898	יתרה ליום 31 בדצמבר 2015
663	416	158	89	פחת לשנה
(401)	(235)	(79)	(87)	גריעות
1	1	-	-	התאמות מתרגום דוחות כספיים
8,714	3,813	3,001	1,900	יתרה ליום 31 בדצמבר 2016
652	430	150	72	פחת לשנה
10	1	2	7	הפסד מירידת ערך
(316)	(64)	(144)	(108)	גריעות
(7)	(4)	(1)	(2)	התאמות מתרגום דוחות כספיים
9,053	4,176	3,008	1,869	יתרה ליום 31 בדצמבר 2017
3,095	1,074	545	1,476	הערך בספרים ליום 31 בדצמבר 2015
3,147	803	943	1,401	הערך בספרים ליום 31 בדצמבר 2016
2,986	776	889	1,321	הערך בספרים ליום 31 בדצמבר 2017^(ב)

(א) לרבות התקנות ושיפורים במושכר.

(ב) לרבות הוצאות שהונו בקשר לפיתוח עלויות תוכנה לשימוש עצמי אשר הסתכמו ליום 31 בדצמבר 2017 בסך 413 מיליון ש"ח (2016 - 455 מיליון ש"ח).

(ג) סווג מחדש.

ביאור 16 - בניינים וציוד (המשך)

ב. שיעור הפחת הממוצע

31 בדצמבר		
2016	2017	
3.16%	2.42%	בניינים ומקרקעין
14.01%	13.55%	ציוד, ריהוט וכלי רכב
23.95%	23.69%	עלויות תוכנה

ג. הקבוצה הינה בעלת זכויות בדרך של שכירות או חכירה מהוונת במקרקעין ובציוד, לתקופה של מ-1 עד 99 שנים מתאריך המאזן בסכום (לאחר פחת) של 140 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2016 - 152 מיליון ש"ח). יתרת תקופת החכירה המהוונת המקסימלית הינה 80 שנים.

ד. בניינים ומקרקעין שאינם בשימוש הקבוצה, בעיקר בניינים מושכרים, כלולים במאזן בסך 51 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2016 - 68 מיליון ש"ח).

ה. נכסים בסך 160 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2016 - 172 מיליון ש"ח), טרם נרשמו על שם הבנק כלשכת רישום מקרקעין. הסיבות העיקריות לאי רישום הינן העדר הסדר רישום מקרקעין באזור ("פרצלציה") ואי רישום פרויקט כבית משותף על ידי הקבלן/היזם.

ו. היתרה המאזנית של בניינים וציוד העומדים למכירה הסתכמה ביום 31 בדצמבר 2017 בסך 46 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2016 - בסך 66 מיליון ש"ח). לא צפוי הפסד ממימוש בניינים וציוד העומדים למכירה, מעבר להפרשות שנעשו בגינם.

ז. סעיף בניינים וציוד כולל שיפורים וזכויות שכירות, לרבות תשלומים על חשבון חלק מהבניינים על קרקע חכורה.

ביאור 17 - נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין

א. נכסים בלתי מוחשיים

מוניטין	תיקי ניירות ערך לקוחות	סך הכל	
במיליוני ש"ח			
			עלות
275	83	358	ליום 31 בדצמבר 2015
(1)	-	(1)	התאמות מתרגום דוחות כספיים
274	83	357	ליום 31 בדצמבר 2016
(1)	-	(1)	התאמות מתרגום דוחות כספיים
273	83	356	ליום 31 בדצמבר 2017
			הפחתות והפסדים מירידת ערך
257	83	340	ליום 31 בדצמבר 2015
-	-	-	הפחתה לשנה
257	83	340	ליום 31 בדצמבר 2016
-	-	-	הפחתה לשנה
257	83	340	ליום 31 בדצמבר 2017
16	-	16	יתרה מופחתת ליום 31 בדצמבר 2017
			הערך בספרים
18	-	18	ליום 31 בדצמבר 2015
17	-	17	ליום 31 בדצמבר 2016
16	-	16	ליום 31 בדצמבר 2017

ביאור 17 - נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין (המשך)

ב. מוניטין

תנועה במוניטין לפי מגזרי פעילות פיקוחיים ולפי גישת הנהלה

פעילות חו"ל	אחר	במיליוני ש"ח
18		ליום 31 בדצמבר 2015
1		הפרשי תרגום
17		ליום 31 בדצמבר 2016
1		הפרשי תרגום
16		ליום 31 בדצמבר 2017

ביאור 18 - נכסים אחרים

31 בדצמבר		
2016	2017	במיליוני ש"ח
4,960	5,476	מסים נדחים לקבל, נטו - ראה ביאור 8(ד)
118	48	עודף מקדמות ששולמו למס הכנסה על העתודות השוטפות
971	624	קופה מרכזית לתשלום פיצויים
5	10	נכסים שנתקבלו בגין אשראים שסולקו
42	30	יתרת הוצאות הנפקה להפחתה של אגרות חוב, שטרי התחייבויות וכתבי התחייבות נדחים
978	1,152	נכסים בגין פעילות במסלקת מעוף ^(א)
431	397	שווי פוליסת ביטוח בשלוחה בחו"ל
225	222	הוצאות מראש
139	192	הכנסות לקבל
174 ^(ב)	111	חייבים אחרים ויתרות חובה
8,043	8,262	סך כל הנכסים האחרים

(א) מוצג בשווי הוגן.

(ב) הוצג מחדש.

ביאור 19 - פיקדונות הציבור

א. סוגי פיקדונות לפי מקום הגיוס ולפי סוג המפקיד

31 בדצמבר		
2016	2017	
במיליוני ש"ח		
בישראל		
לפי דרישה		
79,516	84,686	אינם נושאים ריבית
97,328	117,740	נושאים ריבית
176,844	202,426	סך הכל לפי דרישה
143,289	134,753	לזמן קצוב
320,133	337,179	סך כל פיקדונות בישראל ¹
מחוץ לישראל		
לפי דרישה		
10,306	9,420	אינם נושאים ריבית
4,339	4,687	נושאים ריבית
14,645	14,107	סך הכל לפי דרישה
12,076	11,192	לזמן קצוב
32	16	מזה: שאינם נושאים ריבית
26,721	25,299	סך כל פיקדונות מחוץ לישראל
346,854	362,478	סך כל פיקדונות הציבור
¹ מזה:		
143,644	138,685	פיקדונות של אנשים פרטיים
55,862	70,496	פיקדונות של גופים מוסדיים
120,627	127,998	פיקדונות של תאגידים ואחרים

ב. פיקדונות הציבור לפי גודל

31 בדצמבר		
2016	2017	
במיליוני ש"ח		
		תקרת הפיקדון
96,368	99,032	עד 1
93,912	90,545	מעל 1 ועד 10
60,809	61,271	מעל 10 ועד 100
37,271	35,666	מעל 100 ועד 500
58,494	75,964	מעל 500
346,854	362,478	סך הכל

ביאור 20 - פיקדונות מבנקים

31 בדצמבר		
2016	2017	
במיליוני ש"ח		
בישראל		
בנקים מסחריים:		
1,849	2,628	פיקדונות לפי דרישה
1,045	2,039	פיקדונות לזמן קצוב
423	352	קיבולים
בנקים מרכזיים:		
-	41	פיקדונות לפי דרישה
מחוץ לישראל		
בנקים מסחריים:		
3	29	פיקדונות לפי דרישה
74	67	קיבולים
3,394	5,156	סך כל פיקדונות מבנקים

ביאור 21 - אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים

31 בדצמבר		שעור תשואה פנימי ^(ב)	משך חיים ממוצע ^(א)	
2016	2017		שנים	
במיליוני ש"ח		באחוזים		
אגרות חוב ושטרי התחייבות^(ג):				
5,285	5,338	0.6	2.5	במטבע ישראלי צמוד למדד המחירים לצרכן
1,159	1,159	3.0	5.7	במטבע ישראלי לא צמוד
כתבי התחייבות נדחים^{(ג)(ז)}:				
5,133	2,880	2.8	4.7 ^(ד)	במטבע ישראלי לא צמוד
11,063	6,200	2.9	2.9 ^(ד)	במטבע ישראלי צמוד למדד המחירים לצרכן ^(ה)
סך כל אגרות החוב, שטרי ההתחייבות וכתבי ההתחייבות הנדחים				
22,640	15,577			

- (א) משך חיים ממוצע, הינו ממוצע תקופות התשלומים משוקללות בתזרים המהוון לפי שיעור התשואה הפנימי.
- (ב) שיעור תשואה פנימי, הינו שיעור ריבית המנכה את תזרים התשלומים הצפוי אל היתרה המאזנית הכלולה בדוח הכספי.
- (ג) יתרת הנכיון בקיזוז הפרמיה על אגרות חוב ועל כתבי התחייבות נדחים שטרם נזקפה לדוח רווח והפסד קוזה מאגרות החוב.
- (ד) משך חיים ממוצע למועד שינוי הריבית מבוסס על חישוב משך חיים ממוצע אפקטיבי כפי שמחושב לצורך החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית. בכתבי התחייבות נדחים לא צמודים 3.5 שנים, בצמודים למדד 2.6 שנים.
- (ה) מזה שטרי הון נדחים (לא סחירים) המהווים הון רובד 2 בסך 926 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2016 - 1,446 מיליון ש"ח) אשר בנסיבות מסוימות ניתנים להמרה למניות. ראה [ביאור 25.א](#).
- (ו) מזה: רשומים למסחר בבורסה לניירות ערך בתל-אביב סך של 4,465 מיליון ש"ח צמוד מדד וסך של 2,880 מיליון ש"ח לא צמוד (2016 - 8,664 מיליון ש"ח צמוד ו- 5,084 מיליון ש"ח לא צמוד).
- (ז) הון רובד 2 בהתאם להוראות המעבר של באזל 3.

ביאור 22 - התחייבויות אחרות

31 בדצמבר		
2016	2017	
במיליוני ש"ח		
183	167	עתודה למסים נדחים, נטו - ראה ביאור 8(ד)
383	442	עודף עתודות שוטפות למס הכנסה על מקדמות ששולמו
10,129	11,287	עודף התחייבויות בגין הטבות לעובדים על נכסי התוכנית - ראה ביאור 23(ט)
378	329	הכנסות מראש
5,726	6,139	זכאים בגין פעילויות בכרטיסי אשראי
903	901	הוצאות לשלם בגין שכר והוצאות נלוות
768	569	שווי שוק של ניירות ערך שנמכרו בחסר
488	484	הפרשה להפסדי אשראי בגין סעיפים חוץ מאזניים
424 ^(ב)	420	הוצאות לשלם
323	385	הפרשות אחרות בגין זכויות עובדים
208	213	הפרשה לחופשה
82	47	חופשת יובל צבורה
978	1,152	התחייבויות בגין פעילות במסלקת המעוף ^(א)
912 ^(ב)	789	זכאים אחרים ויתרות זכות
21,885	23,324	סך כל ההתחייבויות האחרות

(א) מוצג בשווי הוגן.

(ב) סווג מחדש.

ביאור 23 - זכויות עובדים

א. פיצויי פרישה ופנסיה

1. כללי

לעובדים שהחלו עבודתם בבנק מיום 1 בינואר 1999 (להלן "עובדי דור ב") וטרם קיבלו קביעות במועד חתימת הסכם קיבוצי מיוחד בשנת 2000 בעניין הסדר פנסיוני, קיימות הפקדות שוטפות לתוכנית פנסיה חיצונית. לבנק לא תהיה כל חבות פנסיונית לגבי עובדים אלה להוציא השלמה לפיצויי פיטורין בהתאם להסכם.

לעובדים שהחלו את עבודתם בבנק לפני 1 בינואר 1999 (להלן "עובדי דור א") וקיבלו קביעות עד מועד חתימת ההסכם דלעיל, הפורשים מעבודתם בבנק בגיל פרישה, למעט אלו המוזכרים לעיל ובסעיף-2(ב) להלן, הזכות לבחור בקבלת פיצויי פרישה וכספי התגמולים או בקבלת פנסיה מהבנק, תוך ויתור על כספי הפיצויים והתגמולים והכל כפוף להוראות הדין. הזכאות לפנסיה מחושבת לפי שיעור של 40% בגין חמש עשרה שנות העבודה הראשונות דהיינו 2.67% לשנה ושל 1.5% לכל שנה לאחר מכן, עד לשיעור מירבי של 70%.

העתודות לפנסיה מבוססות על חישוב אקטוארי הלוקח בחשבון את גיל הפרישה על פי חוק גיל פרישה, התשס"ד-2004. החישוב האקטוארי נערך בשיטת הערכה של הטבות נצברות בהתחשב בפרמטרים שונים, ביניהם הסתברות על בסיס ניסיון העבר לגבי שיעור ניצול זכויות הפנסיה ושיעור משיכות כספי פיצויים ותגמולים, נכות וכו'.

במחקר שבוצע בשנת 2017 המסתמך על ניסיון העבר, נמצא שכ-3.5% מושכים פיצויים ותגמולים בפרישה רגילה וכ-10% בפרישה מוקדמת. בנוסף, הפורשים בגיל הפרישה מהוונים כ-20% מההתחייבות ואילו הפורשים בפרישה מוקדמת מהוונים כ-25% מההתחייבות. תוצאות המחקר הביאו לגידול בהתחייבות בסך של כ-80 מיליון ש"ח שנקפו לרווח כולל אחר.

צבירת ההתחייבות הינה בשיטת הקו-הישר עד לגיל הפרישה המוקדמת (ממוצע גילאי הפרישה בפועל של עובדי דור א' בשנים האחרונות, גברים ונשים). לאחר מועד זה, הטבות נוספות המיוחסות לשנים העוקבות נצברות בהתבסס על נוסחת תכנית הטבות של עובדי דור א'; כמו כן, מבוצע החישוב בהנחת עליית שכר ריאלית המבוססת על ניסיון העבר ומשתנה בהתאם לגיל העובד.

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

החישוב האקטוארי מבוסס על הוראות עדכניות של האקטואר הראשי במשרד האוצר לגבי שיעורי תמותה מחודש מרס 2013 אשר נקבעו על ידי הממונה על שוק ההון בטוח וחסכון לחברות הביטוח, ואשר אומצו לאוכלוסיית עובדי הבנק.

חישוב ההתחייבות האקטוארית של הבנק לפנסיה נעשה על בסיס תשואת אגרות החוב הממשלתיות בישראל בתוספת מרווח ממוצע על אגרות חוב קונצרניות בדירוג בינלאומי AA ומעלה למועד הדיווח. מסיבות פרקטיות נקבע שחישוב המרווח יתבסס על מרווחי אגרות החוב הקונצרניות בארה"ב.

ההתחייבות לפנסיה של הבנק, לגבי עובדים שפרשו וברחו בפנסיה, וכן זו המוזכרת בסעיף-[\(ב\)](#) להלן, מכוסה על ידי עתודה לפנסיה, המחושבת על פי הערך הנוכחי של ההתחייבות כפי שחושב על ידי אקטואר.

2. הטבות ל"בוגרי לאומי"

בנוסף לתשלומי הפנסיה ו/או התגמולים והפיצויים, זכאי כל "בוגר לאומי", להטבות נוספות שעיקרן, שי לחג, שכר לימוד לילדי הפנסיונר וסקר רפואי לזכאים.

"בוגר לאומי" הינו מי שסיים עבודתו בבנק, בגיל כלשהו, לאחר שהשלים 25 שנות עבודה בבנק. או מי שסיים עבודתו לאחר 15 שנות עבודה בבנק וגילו 50 שנים ויותר.

הסכום שנצבר ליום 31 בדצמבר 2017 עבור העלויות הצפויות בגין הזכאויות הנ"ל בתקופה שלאחר תקופת ההעסקה על פי חישוב אקטוארי מסתכם בכ-283 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2016 - 255 מיליון ש"ח).

ב. תנאי העסקה ופרישה לבעלי חוזים אישיים

1. כללי

תנאי התגמול המקובלים לבעלי חוזים אישיים בבנק כוללים תנאי העסקה קבועים ומשתנים ובכלל זה משכורת חודשית, אפשרות למענק משתנה, זכויות סוציאליות, ותנאים נלווים אחרים, כגון הודעה מוקדמת של שישה חודשים (משכורת ותנאים נלווים), קרן השתלמות, ביטוח בריאות, הסדרי ביטוח, פטור ושיפוי נושאי משרה, וכן הסדרי פרישה ופנסיה כפי שיפורטו להלן. חברי הנהלה בבנק יכולו שיהיו זכאים, בנוסף על האמור, גם למענק הסתגלות בסכום של עד 6 משכורות חודשיות בעת סיום יחסי עבודה בבנק.

הסדרי פרישה ופנסיה לבעלי חוזים אישיים

זכויות הפרישה והפנסיה של בעלי החוזים האישיים בבנק נקבעות על פי סיווג תקופות ההעסקה השונות בבנק לכל אחת מתנאי דור א', דור ב', ו-דור ג' ולפי נסיבות סיום ההעסקה (כגון פיטורים, התפטרות, או פרישה). עובדים בדור א' ועובדים בדור ב' עברו ועוברים לאורך השנים ולפי העניין בין מתכונות ההעסקה האמורות ולעיתים תוך שמירת זכויותיהם לגבי תקופות העבר. כך בשנים 2013-2014 עברו חלק מהעובדים במתכונת דור א' למתכונת דור ב' החל ממועד המעבר ובשנים 2016-2017 עברו חלק מהעובדים במתכונת דור א' או דור ב' למתכונת דור ג' החל ממועד המעבר.

הסדרי הפרישה בבנק לעובדים אלו כוללים זכאות לפיצויים בשיעור שבין 100% ועד ל-250%, בתוספת הכספים שנצברו בקופת התגמולים. זכאות זו באה במקום זכאות העובדים לפיצויים על פי דין והיא ככלל כוללת את הכספים והזכויות שנצברו בקופות הפיצויים של העובד במהלך העסקתו (לרבות רווחים).

בגין מתכונת העסקה בתנאי דור א' רשאי העובד במקרה של סיום יחסי עובד ומעביד (פיטורים, התפטרות או פרישה, לפי העניין ולפי התנאים בחוזה) לוותר על הזכויות והכספים העומדים לזכות העובד בקופת התגמולים והפיצויים (בגין זכויות דור א') בתמורה לזכאות לפנסיה תקציבית מהבנק בהתאם לתנאי העסקה של דור א' בבנק ("קצבת הפרישה"). העובד זכאי לקבל את קצבת הפרישה החל מהגעתו לגיל פרישה או, בכפוף לעמידה בתנאים של ותק ו/או גיל, לקבל את קצבת הפרישה באופן מיידי (מלא או מופחת, לפי העניין).

בגין מתכונת העסקה בתנאי דור ב' במקרה של סיום יחסי עובד ומעביד (פיטורים, התפטרות או פרישה, לפי העניין ולפי התנאים בחוזה) ובכפוף לעמידה בתנאים של ותק ו/או גיל, רשאי העובד לבחור ולקבל, במקום הזכאות לפיצויים, קצבת ביניים מהבנק (מלאה או מופחתת, לפי העניין) עד למועד הזכאות לקבלת תגמולים על פי תנאי תקנון הקופה והוראות הדין.

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

שיעור קצבת הפרישה או קצבת הביניים לפי העניין הוא בשיעור של 2.67% לשנה בגין 15 שנות העבודה הראשונות. לאחר מכן - שיעור של 1.5% לשנה בגין כל שנה עד לחתימת חוזה אישי, 2% לשנה בגין כל שנה בה כיהן עם חוזה אישי ו-2.5% לשנה בגין כל שנה של כהונה כחבר הנהלה, והכל עד לשיעור מרבי של 7.0%. הזכאות לקבל קצבת פרישה מהבנק מותנית בכך שכל הזכויות והכספים שיעמדו לזכות העובד בקופת התגמולים והפיצויים (בגין זכויות דור א') יהוו מקור לתשלום קצבת הפרישה מהבנק כאמור.

סכום ההוצאה המירבית הנוספת של הבנק, במידה שהעובדים הכלולים בסעיף זה יפוטרו מיידית ועל פי הזכאות בכל תקופה, יסתכם בסך 163 מיליון ש"ח (כולל מס שכר על הפנסיה) (2016 - 194 מיליון ש"ח). הסיבה לירידה נובעת משינויי בהנחות מועד וסבירות הפרישה.

2. המנכ"ל

גב' רקפת רוסק-עמינח מכהנת כמנכ"ל ראשי של הבנק החל מיום 1 במאי 2012. בחודש בנובמבר 2016 אישרה האסיפה הכללית של הבנק עדכון בתנאי הכהונה וההעסקה של המנכ"ל הראשי, בתוקף החל מיום 12 באוקטובר 2016 (להלן: "מועד התחילה"). תנאי הכהונה וההעסקה של המנכ"ל הראשי כאמור, הינם בהתאם למדיניות התגמול לנושאי משרה בבנק, שאף היא אושרה על ידי האסיפה הכללית בחודש נובמבר 2016.

במסגרת עדכון תנאי הכהונה וההעסקה של המנכ"ל הראשי כאמור, הותאם והופחת גובה התגמול הכולל של המנכ"ל הראשי לקבוע בחוק מגבלת התגמול, כאשר לצורך כך, ויתרה המנכ"ל הראשי, בין השאר, על זכאותה להמשך צבירת זכויות לפנסיה תקציבית מהבנק בהתאם לתנאי העסקה של דור א' בבנק בגין התקופה שלאחר מועד התחילה, תוך הקפאה ושימור הזכויות שכבר נצברו לזכותה עד למועד התחילה והפקדת הסכום האמור בקופה חיצונית.

תנאי הכהונה וההעסקה של המנכ"ל הראשי:

- 1. משכורת - המנכ"ל הראשי זכאית החל ממועד התחילה למשכורת חודשית בסך כולל של 195,400 ש"ח, צמוד לעליית מדד המחירים לצרכן הידוע באוקטובר 2016¹ וצמוד לשיעור עליית התגמול הנמוך ביותר בבנק כאמור בחוק מגבלת התגמול ובכפוף להוראותיו ("המשכורת").**
המנכ"ל הראשי יכול שתהיה זכאית, בכפוף לאישור ועדת התגמול והדירקטוריון, לרכיב תשלום קבוע נוסף, אשר גובהו יקבע כך שסך רכיבי התגמול למנכ"ל הראשי (למעט תגמול שהוצאה בגינו אינה חזויה בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים) יעמדו במגבלה שנקבעה בסעיף (ב) לחוק מגבלת התגמול². בגין רכיב קבוע זה לא יבוצעו הפרשות סוציאליות, למעט הפרשות על פי דין לפיצויי פיטורין ולתגמולים.
- 2. הפסקת עבודה בהודעה מוקדמת -** הסכם ההעסקה של המנכ"ל הראשי הוא לתקופה בלתי קצובה. כל אחד מהצדדים רשאי לסיים את ההתקשרות בהסכם במתן הודעה מוקדמת של 6 חודשים מראש.
- 3. הפרשות וניכויים לתגמולים, לפיצויים ולזכויות סוציאליות -** הבנק יבצע הפרשות לתגמולים ולביטוח בגין אובדן כושר עבודה בגין המנכ"ל הראשי, אשר יועברו מדי חודש בחודשו לביטוח מנהלים, לקופות גמל ו/או להסדר פנסיוני, כפי שיוסכם בין הצדדים, מעת לעת, בשיעור של 7.5% וכן ינכה הבנק סכום נוסף בשיעור של 6% ממשכורת המנכ"ל הראשי לתגמולים (להלן: "ההפרשות לתגמולים"). הבנק יבצע הפרשות לפיצויים אשר יועברו מדי חודש בחודשו לקופת פיצויים, בשיעור של 8¹/₃% ממשכורת³ המנכ"ל הראשי וכן יפריש עבור המנכ"ל הראשי לקרן השתלמות, מדי חודש בחודשו, סך השווה ל-7.5% מהמשכורת, כפי שתהיה מעת לעת, ובמקביל ינכה הבנק, על חשבון המנכ"ל הראשי, סך השווה ל-2.5% מהמשכורת, וזאת עד לתקרה המזכה לצורך מס, ויעבירם לקרן השתלמות.

¹ מובהר כי במקרה של ירידה במדד לא תהיה הקטנה בהתאם של המשכורת (בכפוף לעמידה בהוראות חוק מגבלת התגמול).
² יצוין כי בחישוב המגבלות שנקבעו בחוק מגבלת התגמול, ובהתאם לקבוע בחוק האמור, לא יכללו הפרשה לפיצויים והפרשה לתגמולים על פי דין. עוד יצוין כי אם כתוצאה מכך יעלה סך עלות השכר של המנכ"ל הראשי על התקרה שנקבעה בחוק מגבלת התגמול, הרי שחלק מהשכר לא יוכר כהוצאה לצורכי מס, בהתאם לקבוע בסעיף 171(32) לפקודת מס הכנסה.
³ לרבות כל הרכיבים בגינם ניתן לשלם פיצויי פיטורין על פי הדין.

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

4. **זכויות המנכ"ל הראשי בעת ניתוק יחסי עבודה** - במקרה של ניתוק יחסי העבודה בין המנכ"ל הראשי לבין הבנק (פיטורין, התפטרות או פרישה לפנסיה) תהיה זכאית המנכ"ל הראשי לזכויות הבאות (במצטבר):

א. בגין תקופת עבודת המנכ"ל הראשי החל ממועד התחילה, תהיה זכאית המנכ"ל הראשי לפיצויים בסכום השווה ל-100%⁴ מהמשכורת החודשית האחרונה כפול מספר השנים שממועד התחילה ועד למועד ניתוק יחסי העבודה ובתוספת הכספים והזכויות שנצברו בקופות התגמולים בגין הפרשות לתגמולים שנעשו על ידי הבנק והמנכ"ל הראשי בגין תקופת העסקת המנכ"ל ממועד התחילה ועד למועד סיום יחסי העבודה.

ב. בגין תקופת עבודת המנכ"ל הראשי עד למועד התחילה, תהיה זכאית המנכ"ל הראשי לזכויות כדלקמן: (א) זכויות על פי תנאי דור א'; הזכויות שנצברו לזכותה עד מועד התחילה בגין התחייבות הבנק לקצבת פרישה מיידית; וכן (ב) זכויות על פי דור ב'; המנכ"ל הראשי תהיה זכאית לכספים ולזכויות שנצברו בקופת התגמולים בגין הפרשות לתגמולים שבוצעו על ידי הבנק והמנכ"ל הראשי בגין תקופת העסקת המנכ"ל בבנק עד למועד התחילה בתנאי דור ב' וכן לזכויות שנצברו לזכותה עד מועד התחילה בגין התחייבות הבנק לקצבת ביניים עד הגיעה לגיל פרישה בגין תנאי דור ב'.

5. **מענק הסתגלות ואי תחרות** - המנכ"ל הראשי תחייב כלפי הבנק לתקופת אי תחרות של 6 חודשים ממועד סיום כהונתה בפועל (להלן: "תקופת אי תחרות"). בתקופת האי תחרות תהיה זכאית המנכ"ל הראשי למשכורת ולכל יתר התנאים הנלווים, למעט הפרשות לתנאים סוציאליים. עוד תהיה זכאית המנכ"ל הראשי, בעת סיום יחסי עבודה בבנק, למענק הסתגלות בסכום של 6 משכורות חודשיות.

6. **פטור, ביטוח ושיפוי** - המנכ"ל הראשי זכאית לפטור, ביטוח ושיפוי נושאי משרה, כמקובל בבנק מעת לעת.

7. **ימי חופשה, דמי הבראה וימי מחלה** - כמקובל לבכירים בבנק על פי הנלי הבנק.

8. **תנאים נלווים** - המנכ"ל הראשי תהיה זכאית להטבות כמקובל לבכירים בבנק.

9. הוראות בנושא מענקים שנתיים

המנכ"ל הראשי לא תהיה זכאית למענק שנתי משתנה החל ממועד התחילה.

תנאי הכהונה וההעסקה של המנכ"ל הראשי, אושרו באסיפה הכללית המיוחדת של הבנק אשר זמנה ביום 26 בספטמבר 2016.

3. **יושב ראש הדירקטוריון של הבנק**

מר דוד ברודט נבחר לראשונה לכהן כדירקטור בבנק וכיו"ר הדירקטוריון בשנת 2010. בשנים 2013 ו-2016 נבחר יו"ר הדירקטוריון לכהן כדירקטור בבנק וכיו"ר הדירקטוריון לשתי קדנציות נוספות בנות שלוש שנים כל אחת.

בחודש נובמבר 2016 אישרה האסיפה הכללית של הבנק עדכון בתנאי הכהונה וההעסקה של יו"ר הדירקטוריון של הבנק, בתוקף החל מיום 22 ביולי 2016, מועד תחילת כהונתו הנוכחית של מר ברודט כדירקטור ויו"ר דירקטוריון. תנאי הכהונה וההעסקה של יו"ר הדירקטוריון כאמור, הינם בהתאם למדיניות התגמול לנושאי משרה בבנק, שאף היא אושרה על ידי האסיפה הכללית בחודש נובמבר 2016.

עדכון תנאי הכהונה של יו"ר הדירקטוריון כאמור, נעשה בהתאם להוראה 301A במסגרתה נקבע כי יו"ר הדירקטוריון יהיה זכאי לתגמול קבוע בלבד, תנאים סוציאליים והוצאות נלוות, כמקובל לנושאי משרה בבנק. כמו כן ולנוכח חוק מגבלת התגמול, הותאמו והופחתו תנאי כהונתו והעסקתו של יו"ר הדירקטוריון כך שיעמדו בדרישות חוק מגבלת התגמול.

תנאי הכהונה וההעסקה של יו"ר הדירקטוריון:

1. **משכורת** - החל ממועד התחילה, זכאי יו"ר הדירקטוריון למשכורת חודשית בסך כולל של 168,200 ש"ח צמוד לעליית המדד הידוע במועד התחילה⁵ וצמוד לשיעור עליית התגמול הנמוך ביותר בבנק כאמור בחוק מגבלת התגמול ובכפוף להוראותיו ("המשכורת").

⁴ זכאות לפיצויים כאמור מותנית בהעברה לבנק של הפרשות לפיצויים שנעשו באותה תקופה או סכום השווה לגבוה הפרשות כאמור.
⁵ מובהר כי במקרה של ירידה במדד לא תהיה הקטנה בהתאם של המשכורת.

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

2. **תגמול קבוע המותאם להוראות הדין החדשות** - יו"ר הדירקטוריון יכול שיהיה זכאי, בכפוף לאישור ועדת התגמול והדירקטוריון, לרכיב תשלום קבוע נוסף. גובהו של רכיב זה ייקבע כך שסך רכיבי התגמול ליו"ר הדירקטוריון (למעט תגמול שהוצאה בגינו אינה חזויה בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים) יעמדו במגבלה שנקבעה בסעיף 2(ב) לחוק מגבלת התגמול⁶. בגין רכיב קבוע זה לא יבוצעו הפרשות סוציאליות, למעט הפרשות על פי דין לפיצויי פיטורין ולתגמולים.

3. **תקופת ההעסקה וסיומה** - הסכם העסקת יו"ר הדירקטוריון הוא לתקופת העסקתו החל ממועד התחילה ("תקופת ההעסקה"). במהלך תקופת ההעסקה כל אחד מהצדדים יהיה רשאי לסיים את ההתקשרות במתן הודעה מוקדמת של 6 חודשים מראש.

4. הפרשות וניכויים לתגמולים, לפיצויים ולזכויות סוציאליות

4.1. הבנק יבצע הפרשות לתגמולים⁷ בגין יו"ר הדירקטוריון, אשר יועברו מדי חודש בחודשו לכיטוח מנהלים, לקופות גמל ו/או להסדר פנסיוני, כפי שיוסכם בין הצדדים, מעת לעת, בשיעור של 6.5%, וכן ינכה הבנק סכום נוסף בשיעור של 6% ממשכורת יו"ר הדירקטוריון לתגמולים (להלן: "הפרשות לתגמולים"). לחילופין, יו"ר הדירקטוריון יהיה רשאי לבחור, לפי שיקול דעתו הבלעדי, כי חלק מהפרשות לתגמולים, כולן או חלקן, ישולמו לו באופן שוטף הסכומים שהיו אמורים להיות משולמים כהפרשות הבנק לתגמולים.

4.2. הבנק יבצע הפרשות לפיצויים אשר יועברו מדי חודש בחודשו לקופת פיצויים, בשיעור של 8^{1/3}% ממשכורת יו"ר הדירקטוריון.

4.3. הבנק יפריש עבור יו"ר הדירקטוריון לקרן השתלמות, מדי חודש בחודשו, סך השווה ל-7.5% מהמשכורת, כפי שתהיה מעת לעת, ובמקביל ינכה הבנק, על חשבון יו"ר הדירקטוריון, סך השווה ל-2.5% מהמשכורת, וזאת עד לתקרה המזכה לצורך מס, ויעבירם לקרן השתלמות.

5. תנאי פרישה - זכויות יו"ר הדירקטוריון בעת סיום כהונה יהיו כדלקמן:

5.1. **פיצויים ותגמולים** - עקב סיום כהונתו של יו"ר הדירקטוריון בבנק, מכל סיבה שהיא, יהיה יו"ר הדירקטוריון זכאי לזכויות הבאות:

א. בגין תקופת כהונת יו"ר הדירקטוריון עד מועד התחילה - יו"ר הדירקטוריון יהיה זכאי לפיצויים בסך 150% מהמשכורת האחרונה ששולמה לו לפני מועד התחילה כפול מספר שנות (ואו כל חלק מהן) כהונתו כיו"ר הדירקטוריון עד מועד התחילה, וזאת בנוסף לזכאותו של היו"ר לכספים ולזכויות שנצברו בקופת התגמולים והפיצויים בגין הפרשות לתגמולים ולפיצויים שבוצעו על ידי הבנק ויו"ר הדירקטוריון בגין התקופה עד מועד התחילה.

ב. בגין תקופת כהונת יו"ר הדירקטוריון החל ממועד התחילה ועד לסיום כהונתו בבנק ("התקופה הנוספת") - יו"ר הדירקטוריון יהיה זכאי לפיצויים בסך 100%⁹ מהמשכורת האחרונה כפול מספר שנות (ו/או כל חלק מהן) כהונתו כיו"ר הדירקטוריון במהלך התקופה הנוספת, וזאת בנוסף לזכאותו של היו"ר לכספים ולזכויות שנצברו בקופת התגמולים בגין הפרשות לתגמולים שבוצעו על ידי הבנק ויו"ר הדירקטוריון בגין התקופה הנוספת.

5.2. **מענק הסתגלות** - הסתיימה העסקתו של היו"ר כיו"ר הדירקטוריון, יהיה זכאי היו"ר למענק הסתגלות בסכום של 6 משכורות חודשיות¹⁰, אשר יכול ויותנה בהתחייבות היו"ר לתקופת אי-תחרות של עד 6 חודשים ממועד הפסקת כהונתו בפועל כיו"ר דירקטוריון הבנק, כפי שיחליט דירקטוריון הבנק.

6. **פטור, ביטוח ושיפוי** - היו"ר זכאי לפטור, ביטוח ושיפוי נושאי משרה, כמקובל בבנק מעת לעת.

7. **ימי חופשה, דמי הבראה וימי מחלה** - כמקובל לככירים בבנק על פי נהלי הבנק.

⁶ יצוין כי בחישוב המגבלות שנקבעו בחוק מגבלת התגמול, ובהתאם לקבוע בחוק האמור, לא יכללו הפרשה לפיצויים והפרשה לתגמולים על פי דין. עוד יצוין כי אם כתוצאה מכך יעלה סך עלות השכר של יו"ר הדירקטוריון על התקרה שנקבעה בחוק מגבלת התגמול, הרי שחלק מהשכר לא יוכר כהוצאה לצורכי מס, בהתאם לקבוע בסעיף 32(17) בפקודת מס הכנסה.
⁷ כולל ביטוח מפני אובדן כושר עבודה, ככל שירכש ביטוח כזה.
⁸ לרבות כל הרכיבים בניגוד ניתן לשלם פיצויי פיטורין על פי הדין.
⁹ זכאות לפיצויים כאמור מותנית בהעברה לבנק של הפרשות לפיצויים שנעשו בגין התקופה הנוספת או סכום השווה לגובה הפרשות כאמור.
¹⁰ כולל תנאים נלווים אך למעט זכויות סוציאליות.

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

8. **תנאים נלווים** - יו"ר הדירקטוריון יהיה זכאי להטבות כמקובל לבכירים בבנק.

9. **הוראות בנושא מענקים שנתיים**

יו"ר הדירקטוריון אינו זכאי למענק שנתי משתנה החל ממועד התחילה.

תנאי הכהונה וההעסקה של יו"ר הדירקטוריון, אושרו באסיפה הכללית המיוחדת של הבנק אשר זומנה ביום 26 בספטמבר 2016.

ג. עתודה לחופשה

בסעיף התחייבויות אחרות קיימת הפרשה בגין ימי חופשה שטרם נוצלו אשר חושבה על בסיס שכר אחרון בתוספת תשלומים נלווים. בנוסף קיימת הפרשה עבור ימי מחלה שיומרו לימי חופשה אשר חושבה על בסיס אקטוארי. ההפרשות מסתכמות לסך 213 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2016 - 208 מיליון ש"ח).

ד. התגמולים והפיצויים של עובדי הבנק

הבנק מפקיד, עבור העובדים בדור א', כספים לתגמולים ולמרכיב פיצויים בקופת גמל לתגמולים ולפיצויים של עובדי הבנק, אשר מנוהלת על ידי חברה מנהלת המוחזקת על ידי עמיתי הקופה.

בחודש מרס 2015, התקשר הבנק עם גופים מוסדיים מקבוצת מגדל בהסכם להעברת כספי תגמולים שנצברו או ייצברו משנת 2008 ואילך וכספי פיצויים שנצברו או ייצברו בקופת התגמולים והפיצויים של עובדי הבנק, על שם עובדי דור א' שבחרו או יבחרו בעת פרישה במסלול קצבה (מלאה או חלקית), אל קופה משלמת בניהול מגדל.

כמו כן, ביום 25 במרס 2015, התקבל בבנק אישור מרשות המסים להעברת כספי פיצויים הצבורים בקופה המרכזית לפיצויים של הבנק לטובת מרכיב הפיצויים בקופות גמל אישיות המתנהלות על שם העובדים וכן נקבעו תנאים ומנגנון למשיכת עודפי הכספים מהקופה המרכזית לפיצויים.

ה. מדיניות תגמול נושאי משרה בבנק

בחודש נובמבר 2016 אישרה האסיפה הכללית של הבנק מדיניות תגמול לנושאי המשרה בבנק שתחילתה מיום 12 באוקטובר 2016 ועד לתום שנת 2019 (לעיל ולהלן: "מדיניות התגמול"). מדיניות התגמול מושתתת על הוראות תיקון 20 לחוק החברות לעניין תנאי כהונה והעסקה של נושאי משרה בבנק, על הקבוע בהוראה 301A להוראות ניהול בנקאי תקין בדבר מדיניות תגמול בתאגיד בנקאי ועל הוראות חוק מגבלת התגמול.

במדיניות התגמול נקבעה המסגרת לתגמול נושאי המשרה בבנק, והיא כוללת, בין היתר, התייחסות לרכיבי התגמול הקבוע, שהינו התגמול העיקרי לנושאי המשרה, וכן, לרכיבי תגמול משתנה הכוללים כל תגמול שאינו קבוע, ובכלל זה: מענק שנתי מותנה ביצועים, המורכב מרכיב מענק המבוסס על התשואה להון של הבנק ורכיב מענק המבוסס על תשואת המנייה של הבנק בהשוואה לתשואת מדד ת"א-בנקים; ממענק אישי איכותי, המתבסס על השגת יעדים אישיים וקריטריונים איכותיים בהתאם לתחומי אחריותו של נושא המשרה הרלוונטי; וממענק מיוחד בגין אירועים מיוחדים. יצוין, כי חברי הדירקטוריון לרבות יו"ר הדירקטוריון וכן המנכ"ל הראשי של הבנק, אינם זכאים על פי מדיניות התגמול למענק שנתי משתנה.

סך המענקים המשתנים לנושא משרה הוגבלו בתקרה של 6 משכורות חודשיות בשנה (כאשר במקרים חריגים ויוצאי דופן יהיו רשאים ועדת התגמול והדירקטוריון לאשר מענק מיוחד נוסף למי מנושאי המשרה, שלא יעלה על משכורת חודשית אחת). בנוסף, לדירקטוריון הבנק ניתנה סמכות להפחית את המענק השנתי המשתנה בהתאם לשיקול דעתו. כמו כן, נקבע במדיניות התגמול, בהתאם להוראה 301A, מנגנון של השבת המענקים המשתנים, לרבות קריטריונים להשבה, נסיבות הפעלת מנגנון ההשבה ותקופת ההשבה.

1. עוד נקבעו במסגרת מדיניות התגמול הסדרי דחיית תשלומי המענק השנתי המשתנה לנושאי המשרה, אשר תשלומם כפוף לעמידת הבנק ביחסי הלימות ההון הנדרשים על פי הוראות המפקח על הבנקים בסמוך לפני כל אחד ממועדי ההבשלה.

2. כמו כן כוללת מדיניות התגמול הוראות לעניין השמירה על הזכויות בעת פרישה, לרבות הזכויות הפנסיוניות, של נושאי המשרה בבנק, שנצברו וייצברו בגין התקופה שעד לתום תקופת המעבר של חוק מגבלת התגמול.

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

3. בשים לב לכך שמדיניות התגמול גובשה על רקע הסדרים המצויים בהליכי התהוות, נקבעו במדיניות התגמול מנגנונים והסדרים שונים שנועדו לאפשר לוועדת התגמול ודירקטוריון הבנק לאשר עדכונים במדיניות התגמול או ברכיבי התגמול בתנאי הכהונה וההעסקה של נושאי המשרה שמדיניות התגמול חלה עליהם במהלך תקופת מדיניות התגמול, מבלי להידרש לקבלת אישור מחודש של האסיפה הכללית של הבנק במועד העדכון כאמור. עדכונים כאמור במדיניות ייעשו ככל שהנסיבות הקיימות במועד העדכון, יצדיקו לדעת ועדת התגמול ודירקטוריון הבנק את ביצוע העדכונים כאמור.

כך למשל, נקבע במדיניות התגמול מנגנון המצמיד את התגמול הנמוך ביותר בבנק לצורך סעיף 2(ב) לחוק מגבלת התגמול¹¹ לתקרת התגמול של נושאי המשרה בבנק, באופן שסך רכיבי התגמול לנושאי המשרה (למעט תגמול שהוצאה בגינו אינה חזויה בהתאם לכללי החשבונאות המקובלים) יעלה בשיעור זהה לשיעור עליית התגמול הנמוך ביותר בבנק באותה עת.

מדיניות התגמול אשרה באסיפה הכללית המיוחדת של הבנק אשר זומנה ביום 26 בספטמבר 2016.

למידע בנוגע לתנאי ההעסקה של יו"ר הדירקטוריון ושל המנכ"ל הראשי ראה [סעיפים 3-1.2](#) לעיל לביאור זה.

1. מדיניות תגמול עובדים מרכזיים

מדיניות התגמול ל"עובדים מרכזיים" בבנק, שאינם נושאי משרה, קובעת את המסגרת לתגמול עובדים מרכזיים והיא כוללת, בין היתר, התייחסות למרכיב השכר, לתנאים הנלווים, לתנאי הפרישה, ולמרכיב המענקים השנתי. מדיניות זו גובשה בשים לב לעקרונות מדיניות התגמול לנושאי המשרה בבנק, בהתאמות הנדרשות ובהתאם לקבוע ולנדרש בהוראה 301A להוראות ניהול בנקאי תקין של המפקח על הבנקים.

בחודש דצמבר 2017 ועדת התגמול אישרה והמליצה בפני דירקטוריון הבנק לאשר עדכון של מדיניות תגמול העובדים המרכזיים במספר היבטי ציות וזאת על מנת לאפשר הטמעה טובה יותר של תרבות הציות בבנק.

2. מדיניות תגמול לכלל העובדים

מדיניות התגמול לכלל עובדי הבנק מושתתת על הקבוע בהוראה 301A להוראות ניהול בנקאי תקין של המפקח על הבנקים.

מדיניות התגמול לכלל עובדי הבנק נועדה לשמש כלי לקידום עמידה ביעדים העסקיים של הבנק ובכלל זה לאפשר גיוס עובדים איכותיים לעבודה בבנק, לשמר אותם לאורך זמן להניע אותם לשיפור בביצועים ולהשגת המטרות והיעדים העסקיים של הבנק, תוך מניעת נטילת סיכונים שחורגים מתיאבון הסיכון של הבנק.

מדיניות התגמול מתייחסת לתגמול השוטף לעובדים, ובכלל זה למשכורת ולתנאים הנלווים לשכר וכן למענקים, לתנאי פרישה ולתשלומים אחרים להם זכאים כלל העובדים.

בחודש דצמבר 2017 ועדת התגמול אישרה והמליצה בפני דירקטוריון הבנק לאשר עדכון של מדיניות תגמול לכלל העובדים במספר היבטי ציות וזאת על מנת לאפשר הטמעה טובה יותר של תרבות הציות בבנק.

ח. תכנית פרישה מראון

ביום 12 בינואר 2016 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל" (להלן - "הוראת התייעלות"). בהתאם למכתב, דירקטוריון תאגיד בנקאי יתווה תכנית רב-שנתית להתייעלות. תאגיד בנקאי שיעמוד בתנאים שהוגדרו במכתב יקבל הקלה לפיה יוכל לפרוס את השפעת עלויות התוכנית לעניין חישוב הלימות ההון על פני חמש שנים בקו ישר.

1. ביום 1 ביוני 2016 אישר דירקטוריון הבנק תוכנית התייעלות. ההטבות שהוצעו היו: (א) פיצויים מוגדלים בשיעור של עד 270%; או (ב) הסדר פנסיה מוקדמת עד לגיל הפרישה על פי דין, וזאת לזכאים לפנסיה תקציבית מהבנק אשר עומדים בפרמטרים שמוגדרים בתוכנית.

עלויות ההתחייבות האקטוארית לעובדים בשל תוכנית התייעלות הינה בסך של כ-529 מיליון ש"ח לפני מס (להלן: "עלות התייעלות"). במסגרת תוכנית התייעלות חתמו 695 עובדים על הסדרי פרישה וסיימו את העסקתם עד ליום 30 בדצמבר 2016. עיקרי הטיפול החשבונאי ראה סעיף ח.2. להלן.

¹¹ התגמול הנמוך ביותר בבנק לצורך סעיף 2(ב) לחוק מגבלת התגמול, בשנה שקדמה למועד אישור מדיניות התגמול, עמד על סך של כ-67 אלף ש"ח לשנה (לא כולל הפרשה לפיצויים ותגמולים כדון).

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

2. במסגרת מהלכי ההתייעלות והחיסכון בהוצאות ובהמשך לאישור הדירקטוריון מיום 11 ביולי 2017, נפתחה ביולי 2017 תכנית נוספת לפרישה מוקדמת מרצון.

ההטבות שהוצעו במסגרת התכנית, כתלות בגיל וותק העובדים, הינן בעיקרן: (א) הסדר פנסיה מוקדמת עד לגיל הפרישה על פי דין, וזאת לזכאים לפנסיה תקציבית מהבנק אשר עומדים בפרמטרים שמוגדרים בתכנית או (ב) פיצויים מוגדלים בשיעור של כ-245% עד 265%, בכפוף לפרמטרים שהוגדרו בתכנית.

העלות הכוללת של התכנית הסתכמה בכ-310 מיליון ש"ח לפני מס (להלן: "עלות ההתייעלות").

להלן עיקרי הטיפול החשבונאי:

1. עלות ההתייעלות מהווה הפסד אקטוארי שנזקף לרווח כולל אחר.

2. בתקופות עוקבות מופחתות לרווח והפסד עלויות התוכנית כחלק מיתרת "רווחים והפסדים אקטואריים" בשיטת הקו הישר על פני תקופת השירות הממוצעת הנוותרת של העובדים הפעילים בתכנית.

השפעת תכנית ההתייעלות על הלימות ההון מוערכת בכ-0.1%, אשר תיגרע בהדרגה מהלימות ההון על פני חמש שנים.

במסגרת תכנית הפרישה המוקדמת מרצון חתמו 450 עובדים על הסדרי פרישה ורובם סיימו את העסקתם עד ליום 30 בדצמבר 2017. במהלך חמש השנים הקרובות צפויים לפרוש לגמלאות במסגרת פרישה טבעית כ-480 עובדים נוספים. הבנק נערך לפרישה ומשקיע מאמצים בהתאמת המבנים הארגוניים, השלמת פערים במקצועות קריטיים, ביצוע הדרכות ושימור הידע באמצעות מתודולוגיה ותוכנית שגובשה בנושא.

הבנק ממשיך במהלכי התייעלות באמצעים שונים, תוך שיפור תהליכים ארגוניים ותפעוליים. אלה יאפשרו צמצום נוסף במצבת כח האדם, תוך המשך מתן שירות נאות וניהול הולם של הסיכונים.

בהתאם לכללי החשבונאות החלים על הבנק נקבעו תנאים שונים ומגבלות, לרבות כמותיות, לגבי היקפי תכניות התייעלות. לאור זאת החליט הדירקטוריון, כי לא יבוצעו שינויים או הרחבות לתכנית, אם אלה יגרמו לכך שלא ניתן יהיה לטפל חשבונאית בתכנית בהתאם לאמור לעיל.

למידע בדבר השפעות השינויים בהתחייבות בגין זכויות עובדים על יחסי הלימות ההון ראה [ביאור 225 – סעיף רכיבי הון הנתונים לתנדויות](#).

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

ט. הרכב הטבות

1. הטבות לעובדים

ליום 31 בדצמבר		
2015	2016	2017
במיליוני ש"ח		
הטבות לאחר פרישה - פנסיה ופיצויים		
15,764	16,948	17,995
סכום ההתחייבות		
6,766	6,819	6,708
השווי ההוגן של נכסי התכנית		
8,998	10,129	11,287
עודף ההתחייבות על נכסי התכנית (כלול בהתחייבויות אחרות)		
חופשות ומענקי יובל		
524	82	47
סכום ההתחייבות ^(א)		
-	-	-
השווי ההוגן של נכסי התכנית		
524	82	47
עודף ההתחייבות על נכסי התכנית (כלול בהתחייבויות אחרות)		
הטבות אחרות		
549	559	567
סכום ההתחייבות		
-	-	-
השווי ההוגן של נכסי התכנית		
549	559	567
עודף ההתחייבות על נכסי התכנית (כלול בהתחייבויות אחרות)		
סך הכל¹		
10,071	10,770	11,901
עודף ההתחייבות בגין הטבות לעובדים על נכסי תוכנית שנכללו בסעיף "התחייבויות אחרות"		
111	117	74
מזה: בגין הטבות לעובדים בחו"ל ¹		

(א) החל משנת 2016 חופשת יובל צבורה.

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

ט. הרכב ההטבות (המשך)

2. תוכנית הטבה מוגדרת

א. מחויבות ומצב המימון

1. שינוי במחויבות בגין הטבה חזויה

ליום 31 בדצמבר		
2015	2016	2017
במיליוני ש"ח		
16,256	15,764	16,948
מחויבות בגין הטבה חזויה בתחילת השנה		
198	163	148
עלות שירות		
735	687	696
עלות ריבית		
46	48	46
הפקדות משתתפי תכנית		
(701)	1,174	1,560
הפסד (רווח) אקטוארי		
(9)	(38)	(20)
שינויים בשערי חליפין של מטבע חוץ		
(739) ^(ב)	(865)	(1,383)
הטבות ששולמו ^(א)		
(22) ^(ב)	-	-
תיקונים בתוכנית לרבות שינוי מבני		
-	15	-
אחר		
15,764	16,948	17,995
מחויבות בגין הטבה חזויה בסוף השנה		
15,074	16,011	17,016
מחויבות בגין הטבה מצטברת בסוף השנה		

(א) כולל סכומים לא מהותיים בגין צמצומים, סילוקים, הטבות מיוחדות וחוזיות בגין פיטורין.

(ב) סווג מחדש.

2. שינוי בשווי ההוגן של נכסי התכנית ומצב המימון של התכנית

ליום 31 בדצמבר		
2015	2016	2017
במיליוני ש"ח		
7,041	6,766	6,819
שווי הוגן של נכסי התכנית בתחילת השנה		
53	257	399
תשואה בפועל על נכסי תכנית		
169	158	131
הפקדות לתוכנית על ידי התאגיד הבנקאי		
46	48	46
הפקדות משתתפי תוכנית		
(10)	(37)	(17)
שינויים בשערי חליפין של מטבע חוץ		
(510)	(449)	(691)
הטבות ששולמו ^(א)		
(22)	-	-
תיקונים בתכנית לרבות שינוי מבני		
(1)	76	21
אחר		
6,766	6,819	6,708
שווי הוגן של נכסי התכנית בסוף השנה		
8,998	10,129	11,287
מצב המימון - התחייבות נטו שהוכרה בסוף השנה		

(א) כולל סכומים לא מהותיים בגין צמצומים, סילוקים, הטבות מיוחדות וחוזיות בגין פיטורין.

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

ט. הרכב ההטבות (המשך)

2. תוכנית הטבה מוגדרת (המשך)

א. מחויבות ומצב המימון (המשך)

3. סכומים שהוכרו במאזן המאוחד

ליום 31 בדצמבר		
2015	2016	2017
במיליוני ש"ח		
-	-	-
8,998	10,129	11,287
8,998	10,129	11,287

4. סכומים שהוכרו ברווח כולל אחר מצטבר לפני השפעת מס

ליום 31 בדצמבר		
2015	2016	2017
במיליוני ש"ח		
2,329	3,241	4,408
-	-	-
2,329	3,241	4,408

ב. הוצאה לתקופה

1. רכיבי עלות ההטבה שנכללו ברווח והפסד

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2015	2016	2017
במיליוני ש"ח		
198	163	148
735	687	696
(392)	(373)	(364)
206	310	330
9	-	-
30	-	-
786	787	810
172	158	192
958	945	1,002

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

ט. הרכב ההטבות (המשך)

2. תוכנית הטבה מוגדרת (המשך)

ב. הוצאה לתקופה (המשך)

2. שינויים בנכסי תכנית ובמחויבות להטבה שהוכרו ברווח כולל אחר לפני השפעת מס

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2015	2016	2017	
במיליוני ש"ח			
(362)	1,290	1,525	הפסד (רווח) אקטוארי נטו לשנה
(206)	(310)	(330)	הפחתה של סכומים שלא הוכרו - הפסד אקטוארי נטו
^(א) (30)	(64)	(21)	אחר לרבות שינוי מבני
^(א) (5)	(4)	(7)	שינויים בשערי חליפין של מטבע חוץ
(603)	912	1,167	סך הכל הוכר ברווח כולל אחר
786	787	810	סך עלות ההטבה נטו
183	1,699	1,977	סך הכל הוכר בעלות ההטבה, נטו לתקופה וברווח כולל אחר

(א) סווג מחדש.

3. אומדן של הסכומים הכלולים ברווח כולל אחר שצפוי כי יופחתו לדוח רווח והפסד כהוצאה בשנת 2018 לפני השפעת המס

במיליוני ש"ח	
393	הפסד אקטוארי נטו
393	סך הכל צפוי כי יופחת מרווח כולל אחר

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

ט. הרכב ההטבות (המשך)

3. הנחות^(א)

א. ההנחות על בסיס ממוצע משוקלל המשמשות לקביעת המחויבות בגין הטבה ולמדידת עלות ההטבה נטו לתקופות שהסתיימו ביום 31 בדצמבר.
1. ההנחות העיקריות המשמשות לקביעת המחויבות בגין ההטבה.

31 בדצמבר		
2015	2016	2017
באחוזים		
2.68%	2.49%	2.06%
1.78%	1.90%	1.60%
0.1%-3.7%	0.1%-3.7%	0.1%-3.7%
0%-6.3%	0%-6.3%	0%-6.3%

2. ההנחות העיקריות המשמשות למדידת עלות ההטבה נטו לתקופה.

31 בדצמבר		
2015	2016	2017
באחוזים		
2.91%	2.48%	2.51%
5.50%	5.50%	5.50%
0%-6.3%	0% - 6.3%	0%-6.3%

ב. השפעה על שינוי בנקודת אחוז אחת על המחויבות בגין הטבה חזויה לפני השפעת מס

קיטון בנקודת אחוז אחת			גידול בנקודת אחוז אחת		
31 בדצמבר			31 בדצמבר		
2015	2016	2017	2015	2016	2017
במיליוני ש"ח					
2,577	2,745	2,943	(2,059)	(2,191)	(2,360)
210	131	69	(206)	(130)	(69)
(256)	(241)	(156)	237	222	159
(585)	(581)	(610)	661	663	702

(א) ההנחות מתייחסות לנתוני בנק כלכל.

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

ט. הרכב ההטבות (המשך)

גובה ההתחייבות לזכויות עובדים מושפע ממספר משתנים מרכזיים, הכוללים משתני שוק (שיעורי ריביות היוון ההתחייבויות לטווחי הזמן השונים) ומשתנים אקטואריים כאמור, חלק מהמשתנים האקטואריים הינם משתנים התנהגותיים של העובדים. ייתכן כי יתקיים קשר בין שינויים במשתני השוק לבין שינויים במשתנים האקטואריים ההתנהגותיים. לדוגמא, ייתכן כי באם תתרחש עליית ריבית חדה במשק הישראלי, אשר בעקבותיה תעלנה גם תשואות האג"ח הממשלתיות (אשר תקטין גובה ההתחייבויות לפנסיה), יצטמצם גם שיעור העובדים הבוחרים במסלול פנסיה (החלטה אשר גם תצמצם את גובה ההתחייבויות של הבנק לפנסיה).

4. נכסי תכנית

א. הרכב השווי ההוגן של נכסי תכנית

ליום 31 בדצמבר 2017			
סך הכל	רמה 3	רמה 2	רמה 1
במיליוני ש"ח			
175	-	-	175
מזומנים ופיקדונות בכנקים			
2,596	130	1	2,465
מניות			
1,274	-	167	1,107
אגרות חוב ממשלתיות			
1,912	-	74	1,838
אגרות חוב קונצרניות			
751	413	104	234
אחר			
6,708	543	346	5,819
סך הכל			

ליום 31 בדצמבר 2016			
סך הכל	רמה 3	רמה 2	רמה 1
במיליוני ש"ח			
279	-	1	278
מזומנים ופיקדונות בכנקים			
2,401	33	126	2,242
מניות			
1,630	-	110	1,520
אגרות חוב ממשלתיות			
1,940	-	100	1,840
אגרות חוב קונצרניות			
569	261	167	141
אחר			
6,819	294	504	6,021
סך הכל			

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

ט. הרכב ההטבות (המשך)

4. נכסי תכנית (המשך)

ב. השווי ההוגן של נכסי תכנית לפי סוגי נכסים ויעד הקצאה לשנת 2018

אחוז מנכסי התכנית		יעד הקצאה	
31 בדצמבר			
2016	2017	2018	
באחוזים			
4%	3%	2%	
36%	38%	38%	
24%	19%	18%	
28%	29%	32%	
8%	11%	10%	
100%	100%	100%	

ג. התנועה בשווי ההוגן של נכסי תכנית ששווים נמדד על בסיס שימוש בתונים לא נצפים משמעותיים (רמה 3)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017					
תשואה בפועל על נכסי התוכנית					
יתרת פתיחה	רווחים/ (הפסדים) שמומשו		רווחים/ (הפסדים) שלא מומשו		יתרת פתיחה
	רווחים/ (הפסדים) שמומשו	רווחים/ (הפסדים) שלא מומשו	רכישות/ מכירות וסילוקים, נטו	העברות לתוך/ מחוץ סגירה	
במיליוני ש"ח					
-	-	-	-	-	-
33	3	(3)	60	37	130
261	8	(18)	197	(35)	413
294	11	(21)	257	2	543

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016					
תשואה בפועל על נכסי התוכנית					
יתרת פתיחה	רווחים/ (הפסדים) שמומשו		רווחים/ (הפסדים) שלא מומשו		יתרת פתיחה
	רווחים/ (הפסדים) שמומשו	רווחים/ (הפסדים) שלא מומשו	רכישות/ מכירות וסילוקים, נטו	העברות לתוך/ מחוץ סגירה	
במיליוני ש"ח					
30	-	-	(30)	-	-
43	2	(4)	(8)	-	33
153	5	4	99	-	261
226	7	-	61	-	294

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

ט. הרכב ההטבות (המשך)

5. תזרימי מזומנים
א. הפקדות

הפקדות בפועל			
לשנה שהסתיימה ביום			תחזית ^(א)
2015	2016	2017	2018
במיליוני ש"ח			
215	206	177	139
			הפקדות

(א) אומדן ההפקדות שצפוי לשלמן לתוכנית להטבה מוגדרת במהלך שנת 2018.

ב. הטבות שהבנק צופה לשלם בעתיד^(א)

שנה	במיליוני ש"ח
2018	1,161
2019	668
2020	674
2021	715
2022	731
2023-2027	4,398
2028 ואילך	11,737
סך הכל	20,084

(א) בערכים מהוונים.

ביאור 24 - עסקאות תשלום מבוסס מניות

א. כללי

בהתאם למדיניות תגמול שאושרה ביום 11 בפברואר 2014 על ידי האסיפה הכללית של הבנק, מחצית מהמענק השנתי המשתנה לנושאי משרה בכירה בבנק ישולם ביחידות מניה חסומות מותנות ביצועים (Performance Share Units או יחידות PSU).
לפרטים ראה [ביאור 25 א.ב.1](#).

בנוסף, הבנק העניק לשני נושאי משרה בבנק מניות חסומות (Restricted Share Units או יחידות RSU). יחידות RSU הינן יחידות של מניות חסומות אשר בהתקיים תנאי הבשלה מתאימים, מומרות אוטומטית למניות רגילות של הבנק, המוחזקות על ידי הבנק כמניות רדומות וזאת ללא תשלום מחיר מימוש כלשהו.
יחידות RSU מוקצות בהתאם למסלול רווח הון לפי סעיף 102(ב)(2) לפקודת מס הכנסה (נוסח חדש), התשכ"א-1961.
לפרטים ראה [ביאור 25 א.ב.1](#).

ב. פרטים בדבר עסקאות תשלום מבוסס מניות המסולקות במכשירים הוניים

מספר יחידות ליום 31 בדצמבר 2017									
מנהלים בכירים	חברי הנהלה	מנכ"ל	יו"ר דירקטוריון	מנהלים שפרשו	חסומות מותנות	חסומות מותנות	חסומות מותנות	חסומות מותנות	חסומות מותנות
-	81,546	18,754	583,913	-	159,173	-	127,623	8,384	196,782
-	39,426	-	287,522	-	75,791	-	43,112	-	133,118
-	(32,562)	(18,754)	(226,875)	-	(72,029)	-	(58,371)	(8,384)	(133,433)
-	(35,576)	-	(271,532)	-	-	-	-	-	307,108
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	52,834	-	373,028	-	162,935	-	112,364	-	503,575
מספר יחידות ליום 31 בדצמבר 2016									
מנהלים בכירים	חברי הנהלה	מנכ"ל	יו"ר דירקטוריון	מנהלים שפרשו	חסומות מותנות	חסומות מותנות	חסומות מותנות	חסומות מותנות	חסומות מותנות
-	16,139	54,276	234,619	-	56,912	-	47,488	-	65,603
-	73,476	-	630,585	-	130,717	-	103,879	-	-
-	(8,069)	(27,138)	(117,311)	-	(28,456)	-	(23,744)	-	(32,801)
-	-	(8,384)	(163,980)	-	-	-	-	8,384	163,980
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	81,546	18,754	583,913	-	159,173	-	127,623	8,384	196,782

ביאור א25 - הון

א. הון המניות

31 בדצמבר 2016		31 בדצמבר 2017	
מונפק ונפרע ^(א)	רשום	מונפק ונפרע ^(א)	רשום
		ש"ח	
1,522,973,205	3,215,000,000	1,523,523,613	3,215,000,000

(א) כל המניות שהונפקו רשומות על שם. המניות שהונפקו ושיונפקו הומרו או יומרו לסטוק רגיל הניתן להעברה ביחידות בנות 1.0 ש"ח. הזכויות הנלוות למניות הבנק קבועות בתקנון הבנק.

הסטוק הרגיל רשום למסחר בבורסה לניירות ערך בתל-אביב.

ביום 26 בינואר 2017 החליט דירקטוריון הבנק לפדות בפדיון מוקדם 400,000,000 ש"ח ע.ג. פיקדונות/שטרי הון נדחים (לא סחירים) צמודי מדד, שהונפקו ביוני וביוני 2002, ואשר הוכרו על ידי בנק ישראל כהון משני עליון של הבנק. בין הימים 30 ביוני 2017 ל-31 ביולי 2017 בוצע פדיון מלא מוקדם של פיקדונות/שטרי הון נדחים אלה.

925,750,000 ש"ח ע.ג. כתבי התחייבות נדחים (סדרה 400), הונפקו על ידי הבנק ביום 21 בינואר 2016, וניתנים להמרה בנסיבות מסוימות לסך של עד 147,492,625 מניות רגילות של הבנק.

ב. תוכנית תגמול מבוסס מניות

1. ביום 11 בפברואר 2014 אישרה האסיפה הכללית של הבנק את מדיניות התגמול לנושאי המשרה בבנק בגין השנים 2013-2016 (להלן - "מדיניות התגמול הקודמת"). וזאת לאחר אישור הדירקטוריון בהתאם לאישור והמלצת ועדת התגמול. מדיניות התגמול מושתתת על הוראות תיקון 20 לחוק החברות לעניין תנאי כהונה והעסקה של נושאי משרה בבנק ועל הקבוע בהוראה 301A להוראות ניהול בנקאי תקין בדבר מדיניות תגמול בתאגיד בנקאי. בהתאם למדיניות התגמול הקודמת, מחצית המענק השנתי המשתנה לנושאי משרה בכירה בבנק ישולם ביחידות מניה חסומות מותנות ביצועים (Performance Share Units או יחידות PSU).

בהתאם לאמור במדיניות התגמול הקודמת, שיעור הכמות הכוללת והמצטברת של יחידות ה-PSU שתוקצינה לכלל הבכירים (יו"ר הדירקטוריון, המנכ"ל הראשי וחברי הנהלת הבנק) בגין כל שנות תכנית המענקים (2013 עד 2016) לא תעלה על 0.38% מההון המונפק והנפרע של הבנק. (ראה [ביאור 23ה](#)).

כחלק מאישור המענק השנתי מותנה הביצועים לנושאי המשרה בבנק בגין שנת 2013 ובהתאם למדיניות התגמול הני"ל, אישור ועדת התגמול ודירקטוריון הבנק בחודש מרס 2014 הקצאה ללא תמורה של 657,869 יחידות PSU (להלן - "יחידות PSU 2014") ליו"ר הדירקטוריון, למנכ"ל הראשי ולנושאי משרה אחרים בבנק, במסלול הוני עם נאמן לפי סעיף 102 לפקודת מס הכנסה. בהתאם לכך, הנפיק הבנק ביום 13 באפריל 2014 את יחידות PSU 2014 הני"ל על שם הנאמן, איסוף שירותי ניהול ונאמנות בע"מ (להלן - "הנאמן"). בהתקיים התנאי למימוש יחידות PSU 2014 בכל אחד ממועדי ההבשלה, כמפורט להלן תבשלנה יחידות PSU 2014 ויומרו באופן אוטומטי ל-657,869 מניות רגילות בנות 1 ש"ח ערך נקוב כל אחת של הבנק, אשר היוו כ-0.04% מההון המונפק והנפרע של הבנק במועד הנפקת יחידות PSU 2014. על פי דוח ההצעה הפרטית שפורסם על ידי הבנק ביום 31 במרס 2014, השווי ההוגן המצטבר של כל יחידות PSU 2014 הסתכם לסך של כ-8.97 מיליון ש"ח.

בנוסף, כחלק מאישור המענק השנתי מותנה הביצועים לנושאי המשרה בבנק בגין שנת 2015 ובהתאם למדיניות התגמול הקודמת, ביום 15 במרס 2016 הנפיק הבנק 938,657 יחידות PSU חדשות (להלן - "יחידות PSU 2016"), על שם הנאמן עבור יו"ר הדירקטוריון, המנכ"ל הראשי ונושאי משרה אחרים בבנק במסלול הוני עם נאמן לפי סעיף 102 לפקודת מס הכנסה. בהתקיים התנאי למימוש יחידות PSU 2016 בכל אחד ממועדי ההבשלה, כמפורט להלן, תבשלנה יחידות PSU 2016 ויומרו באופן אוטומטי ל-938,657 מניות רגילות בנות 1 ש"ח ערך נקוב כל אחת של הבנק, אשר היוו כ-0.064% מההון המונפק והנפרע של הבנק במועד הנפקת היחידות PSU 2016.

על פי דוח ההצעה הפרטית שפורסם על ידי הבנק ביום 29 בפברואר 2016 כולל ההבהרות שפורסמו בגינו ביום 13 במרס 2016, השווי ההוגן המצטבר של כל יחידות PSU 2016 הסתכם לסך של כ-12.3 מיליון ש"ח.

ביאור 25א - הון (המשך)

בנוסף, כחלק מאישור המענק השנתי מותנה הביצועים לנושאי המשרה בבנק בגין שנת 2016 ובהתאם למדיניות התגמול הקודמת וכן מדיניות התגמול החדשה לשנים 2019-2017 אשר אושרה באסיפה הכללית של הבנק ביום 3 בנובמבר 2016, וזאת לאחר אישור הדירקטוריון בהתאם לאישור והמלצות ועדת התגמול (להלן: "מדיניות התגמול החדשה"), ביום 6 באפריל 2017 הנפיק הבנק 578,969 יחידות PSU חדשות (להלן - "יחידות PSU 2017"), על שם הנאמן עבור יו"ר הדירקטוריון, המנכ"ל הראשי ונושאי משרה אחרים בבנק במסלול הוני עם נאמן לפי סעיף 102 לפקודת מס הכנסה. בהתקיים התנאי למימוש יחידות PSU 2017 בכל אחד ממועדי ההבשלה, כמפורט להלן, תבשלה יחידות PSU 2017 ויומרו באופן אוטומטי ל-578,969 מניות רגילות בנות 1 ש"ח ערך נקוב כל אחת של הבנק, אשר היוו כ-0.038% מההון המונפק והנפרע של הבנק במועד הנפקת היחידות PSU 2017. על פי דוח ההצעה הפרטית שפורסם על ידי הבנק ביום 30 במרס 2017 השווי ההוגן המצטבר של כל יחידות PSU 2017 הסתכם לסך של כ-9.3 מיליון ש"ח.

הבשלת יחידות PSU 2014, יחידות PSU 2016 ו-PSU 2017 בכל אחד ממועדי ההבשלה תותנה בכך שהבנק עמד ביחס הלימות ההון הנדרש על פי הוראות המפקח על הבנקים בהתאם לדוחות הכספיים האחרונים שפורסם הבנק בסמוך לפני כל אחד ממועדי ההבשלה. לא עמד הבנק ביחס כאמור, תידחה הבשלת המנה הרלבנטית למועד הבא שבו יעמוד הבנק ביחס הלימות ההון הנדרש כאמור, בהתאם לדוחות הכספיים שפורסם.

יחידות PSU 2014, יחידות PSU 2016 ויחידות PSU 2017 שהוקצו כאמור אינן סחירות, כאשר בהתאם לאישור הבורסה לניירות ערך בתל אביב בע"מ (להלן - "הבורסה"), המניות שתבשלה מהבשלת היחידות הנ"ל תירשמה למסחר בבורסה על-שם החברה לרישומים של בנק לאומי לישראל בע"מ.

הבשלתן של יחידות PSU 2014, יחידות PSU 2016 ויחידות PSU 2017 נעשית בשלוש מנות שוות והיא מותנית בתוצאות העסקיות של הבנק, של כל אחת מן השנים הקלנדאריות 2014, 2015 ו-2016 בגין יחידות PSU 2014, של כל אחת מן השנים הקלנדאריות 2016, 2017 ו-2018 בגין יחידות PSU 2016 ושל כל אחת מן השנים הקלנדאריות 2017, 2018 ו-2019 בגין יחידות PSU 2017 בהתאם ובכפוף לאמור ולתנאי הקבוע במדיניות התגמול החדשה וכמפורט בדוח ההצעה הפרטית 2014, בדוח ההצעה הפרטית 2016 ובדוח ההצעה הפרטית 2017 בהתאמה, כאשר בכפוף להתקיימות התנאי ביחס לאותו מועד הבשלה, תומר כל יחידת PSU באופן אוטומטי למניה אחת בת 1 ש"ח ערך נקוב כל אחת של הבנק, בהגיע כל מועד הבשלה.

2. בחודש מרס 2014 אישרו ועדת התגמול ודירקטוריון הבנק הקצאה ללא תמורה של 81,414 יחידות מניה חסומות (Restricted Share Units) (להלן - "יחידות RSU") לשני נושאי משרה בבנק, במסלול הוני עם נאמן לפי סעיף 102 לפקודת מס הכנסה, בהתאם להוראות מדיניות התגמול לעניין מענק חתימה לנושא משרה חדש, וכמפורט בדוח ההצעה הפרטית 2014. בהתאם לכך, הנפיק הבנק ביום 13 באפריל 2014 את יחידות ה-RSU הנ"ל על שם הנאמן. כמפורט בדוח ההצעה הפרטית 2014 ועל פי התנאים האמורים שם, השווי ההוגן המצטבר של כל יחידות ה-RSU האמורות, הסתכם לסך של כ-1.1 מיליון ש"ח.

הבשלתן של יחידות ה-RSU נעשתה בשלוש מנות שוות והיא היתה מותנית בהמשך עבודתו של כל אחד מנושאי המשרה הניצעים בבנק או בקבוצת הבנק, במועד ההבשלה של כל אחת מהמנות, בהתאם ובכפוף לאמור בדוח ההצעה הפרטית 2014, כאשר בהתקיים התנאי האמור, הומרו כל יחידת RSU באופן אוטומטי למניה אחת בת 1 ש"ח ערך נקוב כל אחת של הבנק, בהגיע כל מועד הבשלה.

ג. שינויים בהון הבנק

1. התנאי להבשלת השלישי והאחרון של יחידות PSU 2014 וכן להבשלת השלישי הראשון של יחידות PSU 2016 למניות, התקיים, ולפיכך השלישי האחרון של יחידות PSU 2014 והשלישי הראשון של יחידות PSU 2016 הבשילו למניות. בהתאם, ביום 3 באפריל 2017 הוקצו לנושאי המשרה בבנק מניות בהתאם למספר יחידות PSU 2014 ויחידות PSU 2016 אשר הבשילו למועד זה. כמו כן, התקיים התנאי להבשלת השלישי והאחרון של יחידות RSU ולפיכך ביום 14 באפריל 2017 הוקצו לשני נושאי משרה בבנק מניות, בהתאם למספר יחידות ה-RSU, אשר הבשילו למועד זה. נכון למועד הדוח הכספי, אין בהון הבנק יחידות RSU.

על פי הקבוע במדיניות התגמול, המניות המוקצות בשל הבשלת יחידות PSU 2014, יחידות PSU 2016 ויחידות RSU כאמור, הופקדו בידי הנאמן לתכנית התגמול, איסוף שירותי ניהול ונאמנות בע"מ (להלן: "הנאמן לתכנית").

המניות שהוקצו בגין יחידות PSU 2014 ויחידות RSU, כמפורט לעיל, אינן חסומות והמנה הראשונה מבין השלוש, של המניות שהוקצו בגין הבשלת יחידות PSU 2016, אשר הבשילה כאמור, הינה חסומה לתקופה נוספת, עד תום שנתיים ממועד הקצאת יחידות PSU 2016, דהיינו עד ליום 14 במרס 2018.

ביאור 25 - הון (המשך)

מועד הבשלת המנה השנייה של יחידות PSU 2016 והמנה הראשונה של יחידות PSU 2017 למניות רגילות של הבנק צפוי להיות אחרי מועד אישור הדוחות הכספיים.

2. ביום 20 במרס 2016 החליט דירקטוריון הבנק להנפיק 48,938,037 מניות רגילות בנות 1 ש"ח ע.נ. של הבנק, המהוות כ-3.21% מההון המונפק והנפרע של הבנק לאחר ההקצאה, על שם הנאמן, תמיר פישמן נאמניות 2004 בע"מ, בגין תוצאות ההצעה לעובדים ונושאי משרה שדווחו על ידי הבנק בתאריכים 16 במרס 2016 וביום 20 במרס 2016 על פי מתאר שפורסם על ידי הבנק ביום 18 בפברואר 2016 (המרת זכויות עובדים ונושאי משרה) כפי שתוקן ביום 23 בפברואר 2016. לפירוט נוסף, ראה [ביאור 23 לדוחות הכספיים לשנת 2016](#).

כל המניות שהוקצו הינן חסומות לתקופה של שנתיים עד לתאריך 19 במרס 2018, למעט ביחס לעובדים מרכזיים (למעט נושאי משרה שלהם מחצית מהמענק שולם ביחידות PSU ולא במניות חסומות), לגביהם 664,727 מהמניות שתוקצו תהיינה חסומות לתקופה של שלוש שנים, עד לתאריך 19 במרס 2019, בהתאם להוראות מדיניות התגמול.

יצוין כי מבדיקה עלה כי לעובדת אחת הוקצו 8,084 מניות בטעות. לשם תיקון האמור, חילט הבנק ביום 27 ביוני 2016 את המניות האמורות. עם חילוטן, הפכו מניות אלה למניות רדומות. המניות הרדומות הנ"ל צפויות להפוך למניות רגילות (לא רדומות) במסגרת הבשלת יחידות PSU 2016 ויחידות PSU 2017, כמפורט בסעיף 1 לעיל.

ד. מדיניות חלוקת דיבידנד

ביום 29 במרס 2017 אישר דירקטוריון הבנק מדיניות חלוקת דיבידנד, החל ממועד פרסום הדוחות הכספיים לרבעון הראשון של שנת 2017. בהתאם למדיניות זו, הבנק יחלק מדי רבעון, דיבידנד בגובה 20% מהרווח הנקי של הבנק בהתאם לדוחות הכספיים של הבנק לרבעון שחלף ובכפוף, בין היתר, לכך שהבנק יעמוד ביעדי הלימות ההון שלו, גם לאחר חלוקת הדיבידנד.

ביום 20 בנובמבר 2017 אישר דירקטוריון הבנק שינוי במדיניות חלוקת הדיבידנד לפיו מדי רבעון יחולק דיבידנד בגובה של עד 40% מהרווח הנקי של הבנק, בהתאם לדוחות הכספיים של הבנק לרבעון שחלף. זאת, בכפוף, בין היתר, לכך שהבנק יעמוד ביעדי הלימות ההון שלו, גם לאחר חלוקת הדיבידנד. חלוקת הדיבידנד בפועל כפופה להחלטות פרטניות של הדירקטוריון בטרם כל חלוקה, ובכפוף להוראות הדין שחלות על חלוקת דיבידנד ובכלל זה הוראות חוק החברות והוראות בנק ישראל.

בהתאם למדיניות המעודכנת, ביום 5 במרס 2018, אישר הדירקטוריון בגין הרבעון הרביעי של שנת 2017 דיבידנד בגובה של 40% מהרווח הנקי של הרבעון. סכום הדיבידנד שאושר הסתכם לסך של כ-342 מיליון ש"ח, המהווה 22.416% אג' לכל מניה בת 1 ש"ח ע.נ. הדירקטוריון קבע את יום 19 במרס 2018 כיום הקובע לעניין תשלום דיבידנד ואת יום 28 במרס 2018 כיום התשלום. הדיבידנד המצטבר בגין שנת 2017 הסתכם בכ-969 מיליון ש"ח.

פרטים בדבר דיבידנד ששולם

מועד ההכרזה	מועד תשלום	דיבידנד למניה באגורות	דיבידנד ששולם במזומן במיליוני ש"ח
25 במאי 2017	22 ביוני 2017	8.168	124
15 באוגוסט 2017	11 בספטמבר 2017	11.504	175
21 בנובמבר 2017	21 בדצמבר 2017	21.515	328

ה. תוכנית לרכישה עצמית של מניות הבנק

ביום 5 במרס 2018 אישר דירקטוריון הבנק תוכנית לרכישה עצמית של מניות הבנק בהיקף שלא יעלה על 700 מיליון ש"ח, החל מיום 1 באפריל 2018 ועד ליום 31 במרס 2019. הרכישה העצמית כפופה לכך שבמועד כל רכישה, יחס הון עצמי רובד 1, לפי הדוחות הכספיים האחרונים שפורסמו, לא יפחת מ-10.9%, גם בהתחשב ברכישה העצמית, וכן לכך שבתכנון ההון של שלוש שנים קדימה ההון אינו צפוי לרדת מתחת ליחס הון עצמי רובד 1 הדיפרנציאלי שנקבע לבנק, בתוספת מרווח תכנוני. תוכנית הרכישה העצמית תאפשר לבנק לנהל את ההון באופן יעיל יותר. הרכישה העצמית כפופה להוראות הדין שחלות על חלוקת דיבידנד ובכלל זה הוראות חוק החברות והוראות בנק ישראל.

ביאור 225 - הלימות הון, מינוף ונזילות

כללי

במאי 2013 תיקן המפקח על הבנקים את הוראות ניהול בנקאי תקין מס' 211-201 בנושא מדידה והלימות הון, על מנת להתאימן להנחיות באזל 3.

יודגש, כי הוראות באזל 3 קובעות שינויים משמעותיים בחישוב דרישות ההון הרגולטורי, בין היתר, בכל הקשור לנושאים הבאים:

- רכיבי ההון הפיקוחי
- ניכויים מההון והתאמות פיקוחיות
- טיפול בחשיפות לתאגידים פיננסיים
- טיפול בחשיפות לסיכון אשראי בגין חובות פגומים
- הקצאת הון בגין סיכון CVA.

התיקונים להוראות הנ"ל נכנסו לתוקף החל מיום 1 בינואר 2014, כאשר היישום הינו באופן מדורג בהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299 בנושא מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי - הוראות מעבר.

בהתאם להוראות המעבר, ההתאמות הפיקוחיות והניכויים מההון וכן זכויות המיעוט שאינן כשירות להיכלל בהון הפיקוחי מנוכים מההון בהדרגה בשיעור של 20% בכל שנה, החל מיום 1 בינואר 2014 ועד ליום 1 בינואר 2018. מכשירי ההון שאינם כשירים עוד כהון פיקוחי הוכרו עד לתקרה של 80% ביום 1 בינואר 2014 ובכל שנה עוקבת מופחתת תקרה זו ב-10% נוספים עד ליום 1 בינואר 2022. נכון לשנת 2017 שיעור הניכויים מההון הרגולטורי עומד על 80% ותקרת המכשירים הכשירים כהון פיקוחי עומדת על 50% והחל מיום 1 בינואר 2018 הוראות המעבר לניכויים מההון הרגולטורי יסתיימו ויעמדו על 100% ותקרת המכשירים הכשירים כהון פיקוחי תעמוד על 40%.

בנוסף, ביום 29 באוגוסט 2013 פורסם חוזר הפיקוח על הבנקים בנושא דרישות הגילוי של באזל הנוגעות להרכב ההון אשר קבע דרישות גילוי מעודכנות שיידרשו הבנקים לכלול כחלק מאימוץ הוראות באזל 3.

ביום 22 באוקטובר 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר סופי בנושא "דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים" (להלן: "החוזר"). החוזר מתקן את הוראות ניהול בנקאי תקין 203 ו-204 במטרה להתאימן להמלצות ועדת באזל בכל הקשור לדרישות הון בגין חשיפות של תאגידים בנקאיים צדדים נגדיים מרכזיים. החוזר מפרט את ההנחיות החדשות, אשר יחולו על חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים הנגרמות מנגזרי OTC, עסקאות נגזרים סחירים בבורסה ועסקאות מימון ניירות ערך.

ביום 2 ביולי 2017 אישר הפיקוח על הבנקים את מסלקת הבורסה ומסלקת המעו"ף כצדדים נגדיים מרכזיים כשירים לצרכי חישוב דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים, כאמור בנספח ג' להוראה 203.

ההנחיות מגדירות מהו צד נגדי מרכזי כשיר ומהו אינו צד נגדי מרכזי כשיר. כאשר לראשון נקבעו דרישות הון מופחתות. עיקרי השינויים נוגעים לחישוב החשיפות הבאות:

1. ככלל, חשיפות של תאגיד בנקאי חבר מסלקה לצד נגדי מרכזי ישוקללו במשקל סיכון של 2% לעומת ערך חשיפה אפס ערב התיקון. בהתאם לנוסחת המינימום בהנחיה, מחושבים נכסי סיכון בסך של 20% מסך חשיפות המסחר מול הבורסה, כך שמשקל הסיכון של 2% אינו מיושם בפועל.
2. כמו כן נקבעו הוראות לעניין חישוב חשיפות של תאגיד בנקאי ללקוח הפועל באמצעות חבר מסלקה וכן הטיפול בביטחונות שהפקיד תאגיד בנקאי אצל חבר מסלקה או אצל צד נגדי מרכזי.
3. חשיפות לצד נגדי מרכזי שאינו כשיר ישוקללו בהתאם למשקל הסיכון הרלוונטי לצד הנגדי בעוד העברות לקרן סיכונים ישוקללו ב-1,250%.

ביאור 225 - הלימות הון, מינוף ונזילות (המשך)

רכיבי הון הנתונים לתנדטיות

התקינה בדבר זכויות עובדים אשר יושמה לראשונה בינואר 2015, הינה גורם המשפיע באופן מהותי על הון עצמי רובד 1 של לאומי, בעיקר בשל העובדה שמדידת ההתחייבות הינה בהתאם לריביות שוק שהינן ברמות נמוכות היסטוריות וכן בשל התנדוטיות הרבה שמדידה מעין זו הביאה להון הפיקוחי של הבנק.

בהקשר זה, ביום 12 ביולי 2016 קיבל הבנק אישור פרטני מאת בנק ישראל לענין אופן חישוב ריבית ההיוון שתשמש לחישוב ההתחייבות לזכויות עובדים לצורך מדידת ההון הפיקוחי. בהתאם לאישור, ריבית ההיוון מחושבת על פי ממוצע נע של תשואות השוק, לתקופה של שמונה רבעונים שהסתיימה במועד הדיווח. השינוי מיושם החל מהדוחות הכספיים לתקופה שהסתיימה ביום 30 ביוני 2016 ועד לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2020 (כולל). שינוי השיטה ממתן באופן משמעותי את התנדוטיות הנובעת משינויים בריבית להיוון.

ביום 15 בנובמבר 2016 החליט דירקטוריון הבנק בהתבסס על המלצת וועדת הביקורת לחשב את ההתחייבויות הפנסיוניות לעובדים, על בסיס מרווח קבוע של אגרות חוב בדירוג בינלאומי AA.

לצורך ההון הרגולטורי ההתחייבות הפנסיונית הינה בסך 17,058 מיליון ש"ח והון עצמי רובד 1 34,653 מיליון ש"ח וזאת לעומת ההתחייבות הפנסיונית בספרים בסך של 18,374 מיליון ש"ח והון עצמי רובד 1 33,314 מיליון ש"ח. כמו כן בהתאם להנחיות בנק ישראל, יינה הבנק מהקלה בחישוב יחסי הלימות הון בגין עלות תכניות ההתייעלות בשנים 2017 ו-2016 אשר תיפרס על פני חמש שנים. ההקלה בגין התכנית בשנת 2017 בסך של כ-190 מיליון ש"ח (לאחר מס) נפרסת החל מספטמבר 2017 ובגין התכנית בשנת 2016 בסך 438 מיליון ש"ח (אחרי מס) נפרסת החל מיוני 2017.

ביאור 225 - הלימות הון, מינוף ונזילות (המשך)

31 בדצמבר	
2017	2016 ^(א)
במיליוני ש"ח	
א. נתוני המאוחד	
הון לצורך חישוב יחס ההון	
הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים	34,653 ^(ב)
הון רובד 2, לאחר ניכויים	11,850
סך הכל הון כולל	44,436
יתרות משוקלות של נכסי סיכון	
סיכון אשראי	277,344 ^(ב)
סיכונים שוק	4,788
סיכון תפעולי	21,484
סך הכל יתרות משוקלות של נכסי סיכון	303,292
יחס ההון לרכיבי סיכון	
יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון	11.43%
יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון	15.02%
יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים ^(א)	10.25%
יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים ^(א)	13.75%
ב. חברות בנות משמעותיות	
לאומי קארד בע"מ	
יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון	15.80%
יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון	16.80%
יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים ^(א)	8.00%
יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים ^(א)	11.50%
בנק לאומי ארה"ב	
יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון	11.51%
יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון	13.82%
יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש על ידי השלטונות המקומיים ^(א)	5.75%
יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על ידי השלטונות המקומיים ^(א)	9.25%

- (א) יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש ויחס ההון הכולל המזערי הנדרש מיום 1 בינואר 2015 ועד ליום 31 בדצמבר 2016 הינם 9%-12.5% בהתאמה והחל מיום 1 בינואר 2017 הינם 10.0%-13.5% בהתאמה. ליחסים אלה, החל מיום 1 בינואר 2015, מתווספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למועד הדיווח. דרישה זו מיושמת בהדרגה בשיעורים רבעוניים שווים החל מיום 1 באפריל 2015 ועד ליום 1 בינואר 2017. בהתאם לכך, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי ויחס ההון הכולל המזערי שנדרש על ידי המפקח על הבנקים ליום 1 בינואר 2017, לפי נתוני מועד הדיווח, הינו 10.25%-13.75% בהתאמה.
- (ב) נתונים אלה כוללים התאמות בגין תוכניות ההתייעלות שנקבעו לפי מכתב המפקח על הבנקים מיום 12 בינואר 2016 בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל" (להלן - התאמות בגין תוכנית ההתייעלות), הפוחתות בהדרגה עד ליום 30 ביוני 2021 וליום 30 ביוני 2022 בהתאמה. לפרטים נוספים על השפעת הוראות המעבר וההתאמות בגין תוכניות ההתייעלות ראה [סעיף ד.1](#) להלן. מסך הכל יתרות משוקלות של נכסי סיכון הופחתו סך של 94 מיליון ש"ח בשל התאמות בגין תוכנית ההתייעלות (116 מיליון ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016).
- (ג) יחס הון עצמי רובד 1 המזערי ויחס ההון הכולל המזערי הנדרש בהתאם לרגולציה המקומית הינו 4.5%-8%, בהתאמה. ליחסים אלה מתווספת כרית לשימור הון של 1.25% נכון ליום 31 בדצמבר 2017. דרישה זו מיושמת בהדרגה עד לשנת 2019, אז תעמוד הכרית לשימור הון על 2.5%.
- (ד) ביום 1 ביוני 2016 נכנסה לתוקף הוראת ניהול בנקאי תקין 472, בנושא "סולקים וסליקת עיסקאות בכרטיסי חי"ב", על פיה יחס הון עצמי רובד 1 לא יפחת מ-8% ויחס ההון הכולל לא יפחת מ-11.5%.

ביאור 225 - הלימות הון, מינוף ונזילות (המשך)

ג. רכיבי ההון לצורך חישוב יחס ההון

31 בדצמבר		
2017	2016	
במיליוני ש"ח		
1. הון עצמי רובד 1		
31,347	33,167	הון המיוחס לבעלי מניות הבנק
245	229	הבדלים בין הון המיוחס לבעלי מניות הבנק לבין הון עצמי רובד 1 - זכויות מיעוט
868	590	הבדלים בין הון המיוחס לבעלי מניות הבנק לבין הון עצמי רובד 1 - בגין הטבות לעובדים
137	532	התאמות בגין המעבר בין העקום החשבונאי לעקום ממוצע נע 8 רבעונים ^(א)
32,597	34,518	סך הון עצמי רובד 1 לפני התאמות פיקוחיות וניכויים
התאמות פיקוחיות וניכויים:		
(265)	(203)	מוניטין ונכסים בלתי מוחשיים
(120)	(219)	מיסים נדחים לקבל
(19)	(35)	התאמות פיקוחיות וניכויים אחרים - הון עצמי רובד 1
(404)	(457)	סך הכל התאמות פיקוחיות וניכויים - הון עצמי רובד 1
393	592	סך ההתאמות בגין תוכנית ההתייעלות
32,586	34,653	סך הכל הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים
2. הון רובד 2		
8,662	7,773	הון רובד 2: מכשירים לפני ניכויים
3,188	3,115	הון רובד 2: הפרשות, לפני ניכויים
11,850	10,888	סך הון רובד 2 לפני ניכויים
ניכויים:		
-	-	סך הכל ניכויים - הון רובד 2
11,850	10,888	סך הכל הון רובד 2
44,436	45,541	סך הכל הון כולל

(א) בהתאם לאישור פרטני מהפיקוח על הבנקים.

הערה: סך הכל הון כולל מחושב בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין מספר 201-211, 299 בדבר "מדידה והלימות הון", החלות מיום 1 בינואר 2014.

ד. השפעת הוראות המעבר והתאמות בגין תוכנית ההתייעלות על יחס הון עצמי רובד 1

31 בדצמבר		
2017	2016	
באחוזים		
יחס ההון לרכיבי סיכון		
10.66%	11.03%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון לפני יישום השפעת הוראות המעבר ולפני השפעת התאמות בגין תוכנית ההתייעלות ^(א)
0.35%	0.20%	השפעת הוראות המעבר
11.01%	11.23%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון, לפני השפעת התאמות בגין תוכנית ההתייעלות
0.14%	0.20%	השפעת ההתאמות בגין תוכנית ההתייעלות ^(ב)
11.15%	11.43%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון

(א) לרבות השפעת אימוץ כללי החשבונאות המוקבלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים.

(ב) כיום 12 בינואר 2016 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בנושא "התייעלות תפעולית" של המערכת הבנקאית בישראל. בהתאם למכתב, דירקטוריון התאגיד הבנקאי יתווה תוכנית רב שנתית להתייעלות. תאגיד בנקאי שיעמוד בתנאים שהוגדרו במכתב יקבל הקלה, לפיה יוכל לפרוס את השפעת התוכנית על פני 5 שנים בקו ישר לעניין חישוב הלימות הון. לפרטים נוספים ראה [ביאור 23](#).

ביאור 225 - הלימות הון, מינוף ונזילות (המשך)

ה. יחס מינוף לפי הוראות המפקח על הבנקים

ביום 28 באפריל 2015 פרסם המפקח על הבנקים את הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218 בנושא יחס המינוף. ההוראה קובעת יחס מינוף פשוט, שקוף שאינו מבוסס סיכון אשר יפעל כמדידה משלימה ואמינה לדרישות ההון מבוססות הסיכון ואשר נועד להגביל את צבירת המינוף בתאגיד הבנקאי.

יחס המינוף מבוטא באחוזים, ומוגדר כיחס בין מדידת ההון למדידת החשיפה. ההון לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון רובד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202, תוך התחשבות בהסדרי המעבר שנקבעו. סך מדידת החשיפה של הבנק היא סכום החשיפות המאזניות, חשיפות לנגזרים ולעסקאות מימון ניירות ערך ופריטים חוץ מאזניים. ככלל, המדידה הינה עקבית עם הערכים החשבונאיים ולא מובאים בחשבון משקלי סיכון. כמו כן, הבנק לא מורשה להשתמש בביטחונות פיזיים או פיננסיים, ערבויות או טכניקות אחרות להפחתת סיכון אשראי, כדי להפחית את מדידת החשיפות, אלא אם כן הותר ספציפית בהתאם להוראה. נכסים מאזניים שנוכו מהון רובד 1 (בהתאם להוראה 202) מנוכים ממדידת החשיפות. בהתאם להוראה הבנק מחשב את החשיפה בגין נגזרים בהתאם לנספח ג' להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203, ואת החשיפות בגין פריטים חוץ מאזניים על ידי המרה של הסכום הרעיוני של הפריטים במקדמי המרה לאשראי כפי שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203.

בהתאם להוראה תאגיד בנקאי יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-5% על בסיס מאוחד. תאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה 20% או יותר מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית, יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-6%. בהתאם לאמור לעיל, יחס המינוף המזערי שיידרש מהבנק הוא 6%.

תאגיד בנקאי נדרש לעמוד ביחס המינוף המזערי החל מיום 1 בינואר 2018. תאגיד בנקאי אשר ביום פרסום ההוראה עומד בדרישה של יחס המינוף המזערי החל עליו, לא ירד מהסף שנקבע על פי ההוראה. תאגיד בנקאי אשר ביום פרסום ההוראה אינו עומד בדרישה של יחס המינוף המזערי החל עליו, נדרש להגדיל את יחס המינוף בשיעורים רבעונים קבועים עד ליום 1 בינואר 2018.

31 בדצמבר	
2016	2017
במיליוני ש"ח	
א. בנתוני המאוחד	
32,586	34,653
הון רובד 1 ^(א)	
481,384	499,026
סך החשיפות	
יחס המינוף	
6.77%	6.94%
יחס המינוף	
6.00%	6.00%
יחס המינוף המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים	
ב. חברות בת משמעותיות	
לאומי קארד בע"מ	
11.73%	11.10%
יחס המינוף	
5.00%	5.00%
יחס המינוף המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים	
בנק לאומי ארה"ב	
8.94%	9.72%
יחס המינוף	
5.00%	5.00%
יחס המינוף המזערי הנדרש על ידי השלטונות המקומיים	

(א) נתונים אלה כוללים התאמות בגין תוכנית ההתייעלות שנקבעו לפי מכתב המפקח על הבנקים מיום 12 בינואר 2016 בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל". בהתאם למכתב כאמור, ההקלות שניתנו לצרכי יחסי הלימות ההון יחס המינוף בגין תכניות ההתייעלות שאושרו על ידי הדירקטוריון ביוני 2016 וביוני 2017, פוחתות בהדרגה עד ליום 30 ביוני 2021 ויום 30 ביוני 2022 בהתאמה. ההשפעה של ההקלה בגין תוכניות ההתייעלות על יחס המינוף הסתכמה בכ-0.09% ליום 31 בדצמבר 2017 (0.08% ליום 31 בדצמבר 2016). לפרטים נוספים על השפעת הוראות המעבר וההתאמות בגין תכנית ההתייעלות ראה [סעיף 1](#) לעיל. כמו כן, בחישוב יחס המינוף הובאו בחשבון התאמות מיישום ריבית ההיוון המחושבת על פני ממוצע נע של תשואת השוק, לתקופה של שמונה רבעונים שהסתיימה במועד הדיווח, בקשר להתחייבויות אקטואריות מסוימות.

ביאור 225 - הלימות הון, מינוף ונזילות (המשך)

1. יחס כיסוי נזילות לפי הוראות המפקח על הבנקים

ביום 28 בספטמבר 2014 פורסם חוזר במסגרתו נוספה הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221 בנושא יחס כיסוי נזילות אשר מאמצת את המלצות ועדת באזל לעניין יחס כיסוי הנזילות במערכת הבנקאית בישראל. יחס כיסוי הנזילות בוחן אופק של 30 ימים בתרחיש קיצון ונועד להבטיח שלתאגיד בנקאי מלאי של נכסים נזילים באיכות גבוהה שנותן מענה לצרכי הנזילות של התאגיד באופק זמן זה. במסגרת ההוראה נקבע אופן החישוב של יחס כיסוי הנזילות לרבות הגדרת המאפיינים ודרישות תפעוליות ל"מלאי נכסים נזילים באיכות גבוהה" (המונה) ומקדמי הביטחון בגינם וכן את תזרים המזומנים היוצא נטו הצפוי בתרחיש הקיצון המוגדר בהוראה עבור 30 הימים הקלנדריים (המכנה).

תרחיש הקיצון שנקבע בהוראה כולל זעזוע המשלב זעזוע ספציפי לתאגיד וזעזוע מערכתי ובמסגרתו הוגדרו שיעורי משיכה סטנדרטיים לתזרימים יוצאים ושיעורי קבלה של תזרימים נכנסים בהתאם לקטגוריות של היתרות השונות.

יחס כיסוי הנזילות מונהג החל מיום 1 באפריל 2015.

בהתאם להוראות המעבר, החל מיום 1 באפריל 2015 הדרישה המזערית נקבעה על 60% ותגדל ל-80% ב-1 בינואר 2016 ול-100% ביום 1 בינואר 2017 ואילך. עם זאת, בתקופה של לחץ פיננסי תאגיד בנקאי יוכל לרדת מתחת לדרישות מינימאליות אלו.

31 בדצמבר		
2016	2017	
באחוזים		
א. בנתוני המאוחד		
		יחס כיסוי הנזילות
132	122	
80	100	יחס כסוי הנזילות המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים
ב. בנתוני התאגיד הבנקאי		
		יחס כיסוי הנזילות
130	122	
80	100	יחס כסוי הנזילות המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים

הערה: לאומי קארד ובנק לאומי ארה"ב אינן נדרשות ביחס כיסוי נזילות.

ביאור 26 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות

א. התקשרות חוץ מאזנית בגין פעילות לפי מידת הגביה^(א)

יתרת אשראי מפקדונות לפי מידת גביה^(ב)

ליום 31 בדצמבר	
2016	2017
במיליוני ש"ח	
354	272
מטבע ישראלי לא צמוד	
1,685	1,481
מטבע ישראלי צמוד למדד	
7	5
מטבע חוץ	
2,046	1,758
סך הכל	

תזרימים בגין עמלת גביה ומרווחי ריבית בגין הפעילות במידת גביה ליום 31 בדצמבר:

סך הכל 2016	סך הכל 2017	מטע עשרים שנים	מטע עשר שנים	מטע חמש שנים	מטע שלוש שנים	מטע שנה עד	מטע שנה עד	
								מטע שנה עד
במיליוני ש"ח								
במגזר הצמוד למדד^(ג)								
85	62	-	4	15	12	19	12	תזרימים חוזיים עתידיים
85	62	-	4	15	12	19	12	תזרימים עתידיים צפויים לאחר הערכת הנהלה לפירעונות מוקדמים
74	54	-	2	11	11	18	12	תזרימים צפויים מהוונים לאחר הערכת הנהלה לפירעונות מוקדמים ^(ד)
במגזר השקלי הלא צמוד								
12	6	-	-	1	1	2	2	תזרימים חוזיים עתידיים
12	6	-	-	1	1	2	2	תזרימים עתידיים צפויים לאחר הערכת הנהלה לפירעונות מוקדמים
12	5	-	-	-	1	2	2	תזרימים צפויים מהוונים לאחר הערכת הנהלה לפירעונות מוקדמים ^(ד)

- (א) אשראים ופיקדונות מפקדונות שהחזרתם למפקיד מותנית בגביית האשראים (או הפיקדונות), עם מרווח או עם עמלות גבייה (במקום מרווח).
 (ב) הלוואות עומדות ופיקדונות ממשלה שניתנו בגין בסך 91 מיליון ש"ח (2016 - 113 מיליון ש"ח) לא נכללו בלוח זה.
 (ג) כולל מגזר מט"ח.
 (ד) ההיוון בוצע לפי שיעור 3.42% (2016) - לפי שיעור 3.69%.

מידע על העמדת הלוואות במהלך השנה בבנקים למשכנתאות:

2016		2017	
במיליוני ש"ח			
מידע על העמדת הלוואות במהלך השנה בבנקים למשכנתאות:			
16	32	הלוואות מפקדונות לפי מידת הגביה	
21	9	הלוואות עומדות	

ביאור 26 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ב. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות

ליום 31 בדצמבר		
2016	2017	
		במיליוני ש"ח
(1) חוזי שכירות לזמן ארוך - דמי שכירות של בניינים, ציוד וכלי רכב ודמי אחזקה בשל התקשרויות לתשלום בשנים הבאות		
301	228	בשנה ראשונה
203	201	בשנה שניה
169	144	בשנה שלישית
148	128	בשנה רביעית
117	118	בשנה חמישית
1,160	1,109	מעל 5 שנים
2,098	1,928	סך הכל חוזי שכירות לזמן ארוך
920	477	(2) התחייבויות לרכישת ניירות ערך
38	37	(3) התחייבויות להשקעה בבניינים ובציוד ורכישתם

ג. תביעות משפטיות

במהלך העסקים השוטף הוגשו כנגד הבנק וחברות מאוחדות מסוימות תובענות משפטיות, לרבות בקשות לאישור תביעות ייצוגיות.

לדעת הנהלת הבנק והנהלות החברות המאוחדות סכום החשיפה הנוספת בשל תביעות שהוגשו נגד הבנק ונגד החברות המאוחדות בנושאים שונים, שסכום כל אחת מהן עולה על 2 מיליון ש"ח ואשר אפשרות התממשותן אינה קלושה, מסתכם בסך של כ-45 מיליון ש"ח.

1. להלן פירוט של תובענות שהוגשו נגד הבנק שהסכום הנטען בהן מהותי. לדעת הנהלת הבנק המתבססת על חוות דעת משפטיות באשר לסיכויי תובענות אלו, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות נאותות, במקום בו נדרשו הפרשות, לכיסוי נזקים כתוצאה מהתובענות כאמור.

1.1 תובענות שהוגשו בתקופת הדוח (ולאחר תקופת הדוח, ככל שהוגשו)

א. ביום 23 בינואר 2017 נמסרה לבנק בקשה לאישור תובענה ייצוגית שהוגשה נגד הבנק, ענינה של התובענה בטענה שהבנק מבצע לכאורה פעולת המרה של יתרות זכות במט"ח אשר מופקדות לזכות חשבונות מטבעי ישראלי של לקוחות, וזאת גם אם הלקוחות לא ביקשו שירות זה. לטענת המבקש, הנזק לכאורה שנגרם ללקוחות כתוצאה מכך, הינו עמלת ההמרה וההפרש בין המרה לפי שער יציג לבין המרה לפי השער בו בוצעה ההמרה בפועל, שהוא נמוך יותר. המבקש טוען כי סכום הנזק האישי שנגרם לו הוא כ-38 ש"ח, את הנזק שנגרם לקבוצה מעריך במיליון ש"ח, ללא פירוט.

ב. ביום 29 במרס 2017, הוגשה בקשה לאישור תביעה ייצוגית נגד הבנק (ותביעות מקבילות גם נגד בנקים אחרים). לטענת המבקש, הבנק אינו רשאי לגבות "עמלת קורספונדנט" בעת שהבנק מבצע העברת מט"ח מחשבון לקוח לזכות חשבון בנק בחו"ל, ולחילופין, טוען המבקש כי הבנק רשאי לגבות עמלת קורספונדנט רק בהתאם להוצאה הממשית שהיתה לו (הסכום שבפועל שילם הבנק לקורספונדנט). המבקש טוען כי סכום הנזק האישי שנגרם לו הוא כ-30 דולר, והנזק הקבוצתי לא ניתן להערכה.

ג. ביום 15 למאי 2017 הוגשה בקשה לאישור תביעה ייצוגית נגד הבנק (במקביל לתביעות דומות שמתנהלות נגד בנקים אחרים, ולתביעה בעילה זהה שהוגשה נגד הבנק ביום 12 בפברואר 2017 והיא תלויה ועומדת). לטענת המבקשים, הבנק אינו מסווג עסקים כ"עסקים קטנים" וכתוצאה מכך גובה מהם, שלא כדיון, עמלות שלא לפי התעריפון שחל על עסק קטן. סכום הנזק הנטען נאמד על ידי המבקש, לכל המשיבים גם יחד, בסך של כ-462 מיליון ש"ח.

ביאור 26 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ד. ביום 11 בספטמבר 2017 הוגשה בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק בסכום נטען של כ-150 מיליון ש"ח. לטענת המבקשת, הבנק פותח חשבונות על שם ועד הבית, חלף חשבון על שם הבית המשותף, כפי שנדרש בחוק המקרקעי. כמו כן נטען כי הבנק גובה בחשבונות אלו עמלות שלא כדין, לא מקיים את הוראות שיקים ללא כיסוי לגבי זיהוי הלקוחות, ולא מאפשר לבעלי הדירות גישה למידע לגבי חשבון הבנק.

1.2 תביעות שהסתיימו בתקופת הדוח (ולאחריו ככל שהיו)

א. ביום 28 באוגוסט 2013, הוגשה בקשה לאשר תובענה כייצוגית נגד הבנק ונגד בנקים אחרים. המפקח על הבנקים, נגיד בנק ישראל והממונה על הגבלים עסקיים צורפו כמשיבים פורמאליים. עניינה של הבקשה הוא טענה בדבר גבייה, כביכול, של עמלות שלא כדין, בקשר לפעילות של המרה ומשלוח של מטבע חוץ, מכלי שניתן לכך גילוי נאות. הנזק שלטענת המבקשים נגרם ללקוחות (כפי שעודכן בבקשה "מקוצרת" שהוגשה על ידי המבקשים), עומד על כ-2.6 מיליארד ש"ח (המבקשים טוענים לנזקים נוספים שלא כומתו).

ביום 20 בינואר 2015, החליט בית המשפט על העברת הדיון בבקשה לאישור תובענה ייצוגית שהוגשה בענין דומה, בסכום של 200 מיליון ש"ח, גם כנגד חברות כרטיסי האשראי (לרבות כנגד חברת לאומי קארד) לבית המשפט הדן בבקשה המתוארת בסעיף זה. ביום 1 במרס 2018 ניתן פסק דין שהורה על דחיית הבקשה. בכך הסתיימו התובענות.

ב. ביום 9 במרס 2014 הוגשה בקשה לאישור תביעה ייצוגית נגד הבנק ללא ציון הסכום הנתבע. לטענת המבקש, הבנק גובה כספים מלקוחות שלא כדין בשני מקרים: (א) כאשר הבנק מאפשר ללקוחות חריגה ממסגרת האשראי ומחייב את חשבונות הלקוחות בעמלה בסך של 53 ש"ח בגין משלוח מכתב התראה על חריגה ממסגרת האשראי; (ב) סכומי החריגה ה"לא מאושרת" ממסגרת האשראי, מתמזגים לתוך יתרת החובה העודפת בחשבון וכתוצאה מכך נגבית בגינם ריבית מקסימלית. ביום 14 במאי 2017 אישר בית המשפט הסדר הסתלקות בהליך זה, בכך הסתיימה התובענה.

ג. ביום 21 באפריל 2015 הוגשה בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק. טענת המבקש היא, כי הבנק אינו ממלא כביכול את חובתו לעשות מאמץ סביר לאיתור בעלי חשבונות ללא תנועה, לידעם אודות קיום החשבון ולהשיב להם את הכספים ה"שוכבים", לטענת המבקש, בחשבונות אלו. המבקש מעלה טענות נוספות לגבי גביית עמלות בחשבונות אלו, והחזרת כספים לבעלי החשבון ללא הצמדה וריבית. כלל הנזק של חברי הקבוצה לא ניתן להערכה. ביום 26 בפברואר 2018 אישר בית המשפט הסדר פשרה בהליך זה, בכך הסתיימה התובענה.

ד. ביום 17 באוגוסט 2016 הוגשה בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק, ונגד 9 בנקים נוספים בסכום כולל של כמיליארד ש"ח (קרן) לכל הפחות. לטענת המבקשים, הבנקים גובים ממי שאינו מסווג כיחיד או עסק קטן עמלות שאינן מנויות בתעריפון הסטטוטורי המחייב, בהתאם לחוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א-1981) או שאינן בסכום המופיע בו, וזאת, כביכול, בניגוד לדיון. ביום 7 בנובמבר 2017 ניתן פסק דין שהורה על מחיקת הבקשה. בכך הסתיימה התובענה.

ה. ביום 29 בספטמבר 2016 הוגשה בקשה לאישור תביעה ייצוגית נגד הבנק בגין נזק בסכום של כ-500 מיליון ש"ח, שנגרם לכאורה ללקוחות הבנק בעקבות סגירת עשרות סניפים/עמדות טלר. לטענת המבקש, הבנק סגר בשנים האחרונות סניפים ועמדות טלרים, ובכך פגע לכאורה ביכולת הלקוחות לקבל שירות מהבנק. כמו כן, לטענתו הפתרון של שירות דיגיטלי אינו מתאים לחלק מהאוכלוסיה. ביום 5 בדצמבר 2017 ניתן פסק דין שהורה למחוק את ההליך. בכך הסתיימה התובענה.

ו. ביום 4 בינואר 2017 הוגשה בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק ונגד בנקים אחרים. לטענת המבקשים, כאשר נפתח תיק גבייה בהוצאה לפועל, מחייב החוב בריבית דריבית בתדירות גבוהה מהמותר על פי ההסכם בין הלקוח לבנק ו/או על פי פסק הדין שמכוחו נפתח תיק הוצאה לפועל ו/או על פי חוק. הנזק הקבוצתי נאמד בכ-339 מיליון ש"ח מכל המשיבים, כ-161 מיליון ש"ח מתוכם מהבנק. ביום 3 בספטמבר 2017 אישר בית המשפט את בקשת המבקשים להסתלק מהתובענה. בכך הסתיימה התובענה.

ביאור 26 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

1.3 תביעות תלויות ועומדות שהוגשו בתקופות דיווח קודמות

- א. ביום 7 בספטמבר 2011 הוגשה בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק (בגין פעילות בנק לאומי למשכנתאות בע"מ), ונגד בנקים אחרים. סכום התביעה הייצוגית הנטען נגד כל הבנקים המשיבים עמד על כ-927 מיליון ש"ח נכון ליום 1 בינואר 2010, וסכום התביעה הייצוגית הנטען נגד הבנק עמד על כ-327 מיליון ש"ח. לטענת המבקשים הבנקים גבו מנוטלי הלוואות לדיוור "ריבית דריבית מראש", בניגוד לדין וכן בניגוד להוראות הסכמי הלוואה. ביום 16 באוגוסט 2015 דחה בית המשפט את הבקשה לאישור התובענה כייצוגית מסיבה של היעדר עילה. ביום 7 בדצמבר 2015 הגישו המבקשים ערעור על החלטת בית המשפט לבית המשפט העליון.
- ב. בחודשים פברואר ומרס 2013 הגיש המפרק של שתי חברות בקבוצת נדל"ן, באמצעות המנהל המיוחד שלהן, תביעות נגד הבנק, נגד בנקים נוספים ונגד גופים ואישים נוספים. המנהל המיוחד טוען, בין היתר, כי הנתבעים אפשרו זליגת כספים מחשבונות החברות לחשבונות אחרים הקשורים לקבוצה, וכן כי הבנק סייג לכיצוע "פעולות סיבוכיות" כסופי רבעון באופן שאפשר את הסתרת הגניבות שבוצעו, לטענת המנהל המיוחד, מהחברות, ומניעת חשיפתן בדוחות הכספיים של החברות. הסכומים הנתבעים הם כ-63 מיליון ש"ח וכ-102 מיליון ש"ח (כולל הפרשי הצמדה וריבית). כמו כן, מתנהל הליך נוסף שהגיש המנהל המיוחד בשם חברה אחרת בקבוצה בעילות אחרות.
- ג. ביום 2 בדצמבר 2013 הוגשה בקשה לאישור תובענה כייצוגית נגד הבנק בנושא עמלת פירעון מוקדם של הלוואות שלא לדיוור. לטענת המבקשת, חישוב עמלת פירעון מוקדם על ידי הבנק, הן ביחס להלוואות לגביהן חלים עקרונות חישוב הקבועים בהוראות ניהול בנקאי תקין והן ביחס להלוואות לגביהן חלים כללים שקבע הבנק, לא נעשה כדין. לטענת המבקשת, אין באפשרותה להעריך בשלב זה, את סכום התביעה הכולל.
- ד. ביום 17 במרס 2014 הגיש מנהל מיוחד של חברה בפירוק, בקשה למתן הוראות נגד הבנק, במסגרתה ביקש שבית המשפט יצהיר כי הבנק יישא בתשלום לחברה (קופת הפרוק) בסך מצטבר של 1,200 מיליון ש"ח, מתוכו סך של 635 מיליון ש"ח לכיסוי כל חובות החברה לנושיה וסך של 565 מיליון ש"ח בגין החזר מלוא שווי נכסי החברה. לטענת המנהל המיוחד, על הבנק לשאת באחריות אישית לחבויות החברה. יצוין כי במסגרת הבקשה שמר המנהל המיוחד על זכות להגיש הליכים נוספים נגד הבנק ו/או נושאי משרה נוספים בחברה ו/או יחידים מטעם הבנק ועורכי דין שיעצו לבנק.
- ה. ביום 18 במרס 2014, הוגשה בקשה לאישור תביעה ייצוגית נגד הבנק בסכום נטען של כ-155 מיליון ש"ח, בטענה שבמסגרת ניכוי מס במקור שהבנק מבצע בעסקאות בניירות ערך שמבוצעות באמצעותו, מחשבות מערכות המחשב של הבנק רווחי הון ביתר ו/או הפסדי הון בחסר שלא כדין.
- ו. ביום 11 בפברואר 2015, הוגשה בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק בסכום נטען של כ-2.3 מיליארד ש"ח (שמאוחר יותר הופחת ל-1.5 מיליארד ש"ח). לטענת המבקש, הבנק מנהל לכאורה "רשימה שחורה" של לקוחות לפיה הוא נוהג, לסמן לקוחות בכוכבית במערכות הבנק לזמן בלתי מוגבל, באופן הפוגע או מקשה עליהם, לטענתו, לקבל אשראי או לבצע פעילות עסקית אחרת מול הבנק.
- ז. ביום 29 באפריל 2015 הוגשה בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק. סכום התביעה כ-150 מיליון ש"ח. לטענת המבקש, כספים של ניצולי שואה אשר הופקדו לפני מלחמת העולם השנייה בבנק אפ"ק ולא נמשכו על ידי הלקוחות במהלך המלחמה, מושבים לניצולים או ליורשיהם כשהם אינם משוערכים כביכול לערכים ריאליים.
- ח. ביום 21 ביוני 2015 הוגשה נגד הבנק בקשה לאישור תובענה ייצוגית בטענה לפיה הבנק מחייב, כביכול, לקוחות המבקשים לבצע העברת מט"ח מחשבונם לזכות חשבון מט"ח על שמם בבנק אחר, בעמלת חליפין, על אף שמדובר באותו מטבע ולא בוצעה כל פעולת חליפין. בנוסף טוען המבקש כי הבנק מחייב, כביכול, את הלקוחות בעמלת קורספונדנט אשר שיעורה נקוב באירו, לפי שער שגובה מהשער היציג, וכי הבנק גובה, כביכול, מלקוחותיו, בעת סגירת חשבון, עמלות שעולות על סכומי העמלות המירביים אותם ניתן לגבות לפי הדין בעת סגירת חשבון. המבקש מעריך את סכום התביעה הקבוצתית במיליון ש"ח.

ביאור 26 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ט. ביום 22 ביולי 2015 התקבלה בבנק בקשה לאישור תובענה ייצוגית שהוגשה נגד הבנק. לטענת המבקשת, תשלומים המשולמים ישירות לבנק על חשבון חוב אשר בגינו מתנהל הליך גבייה בהוצאה לפועל, מדווחים על ידי הבנק להוצאה לפועל באיחור, וכתוצאה מכך נוצר, כביכול, פער בין החוב האמיתי לחוב הרשום בתיק ההוצאה לפועל. המבקשת מעריכה את סכום התביעה הקבוצתי במיליון ש"ח.

י. ביום 11 בפברואר 2016 הוגשה בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק ונגד ארבעה בנקים נוספים, בטענה שהבנקים נותנים הטבות לסטודנטים, אולם מגבילים את גילם של הסטודנטים. סכום התביעה הכולל מוערך על ידי התובע ב-219 מיליון ש"ח.

יא. ביום 7 במאוס 2016 הוגשה לבית המשפט בארצות הברית תביעה, על ידי מספר רב של תובעים, כנגד עשרות נתבעים, וביניהם: הבנק, בנק לאומי USA ובנק הפועלים, בטענה שהנתבעים תומכים בהתנחלויות, באופן שפוגע בתושבים פלסטינאים, ברכושם ובזכויותיהם, בין היתר, באמצעות ביצוע העברות בנקאיות. סכום התביעה הנטען נגד כל הנתבעים יחדיו היה במקור 34.5 מיליארד דולר ובהמשך הופחת לסך של 1 מיליארד דולר ארה"ב. ביום 29 באוגוסט 2017 ניתן אישור על ידי בית המשפט בארצות הברית לבקשה לסילוק על הסף של התובענה, וביום 8 בספטמבר 2017 הגישו התובעים ערעור על אישור הסילוק על הסף.

יב. ביום 22 במאי 2016 הוגשה בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק, ונגד בנקים אחרים, בטענה שכאשר הבנקים גובים במזומן עמלות פעולה על ידי פקיד, הם גובים את העמלה הנקובה בתעריפון ללא הטבות שאמורות לחול על קבוצות אוכלוסיה מסוימות, וכן אינם לוקחים עמלות אלו בחשבון בעת חישוב עמלת המינימום הנגבית בחשבון הלקוחות. לדברי המבקשים, הם אינם יכולים להעריך את הסכום המדויק שנגבה לטענתם שלא כדין על ידי הנתבעים השונים מכל חברי הקבוצה.

יג. ביום 8 בדצמבר 2016, הוגשה בקשה לאישור תביעה ייצוגית נגד הבנק ונגד בנקים אחרים. לטענת המבקש הבנקים גובים עמלות מינימום בהעברה של מטבע חוץ במדרגים, ולא עמלת מינימום אחת בלבד, כפי שלטענת המבקש נדרש בכללי הבנקאות, וכי הפרה משותפת זו של כל הבנקים המשיבים הינה למעשה הסדר כובל בניגוד לחוק ההגבלים העסקיים. סכום הנזק הנטען נאמד על ידי המבקש, לכל המשיבים גם יחד, בסך של כ-500 מיליון ש"ח.

2. להלן פירוט של תובענות ובקשות לאישור תביעות ייצוגיות בסכומים מהותיים שהוגשו נגד חברות בנות של הבנק. לדעת הנהלת הבנק, ובהסתמך על דעת הנהלת החברה הבת הרלבנטית, המתבססת על חוות דעת היועצים המשפטיים שלה באשר לסיכויי הליכים אלה, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות נאותות, במקום בו נדרשו הפרשות, לכיסוי נזקים כתוצאה מתביעות כאמור:

א. ביום 8 ביולי 2014 הוגשה בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד מספר חברות כרטיסי אשראי, כולל לאומי קארד. לפרטים בדבר בקשה זו ראה [סעיף 1.2 א.](#) לעיל. ביום 1 במרס 2018 ניתן פסק דין שהורה על דחיית הבקשה. בכך הסתיימה התובענה.

ב. ביום 28 באפריל 2014, הוגשה בקשה לאישור תביעה ייצוגית נגד לאומי קארד בע"מ וחברות אשראי נוספות בסך של כ-1.7 מיליארד ש"ח. סכום התביעה עודכן והוגדל לכ-7.1 מיליארד ש"ח. לטענת המבקש, העמלה הצולבת שנגבית בגין עסקאות שמבוצעות בכרטיסי debit וכרטיסי prepaid (בניגוד לכרטיסי אשראי - credit), לא קיבלה אישור מבית הדין להגבלים עסקיים, ומהווה הסדר כובל. בנוסף, לטענת המבקש, גם ההסדר לפיו מועברים כספי העסקאות, שבוצעו בכרטיסים אלו, לבתי העסק, בעיכוב של כ-20 ימים מהווה הסדר כובל שלא אושר או תנאי מקפח בחוזה אחיד.

ביום 16 באוקטובר 2017 התקבלה בבנק תובענה שהוגשה לבית הדין להגבלים עסקיים על ידי המבקש, נגד לאומי קארד בע"מ וחברות אשראי נוספות ונגד הבנק ובנקים נוספים כמשיבים פורמליים, אשר במסגרתה מתבקש בית הדין לקבוע כי העמלה הצולבת בגין העסקאות הנ"ל לא אושרה.

ג. ביום 17 בנובמבר 2014, הוגשה בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד לאומי קארד בסך 952 מיליון ש"ח. סכום התביעה הופחת לכ-267 מיליון ש"ח. לטענת המבקש, לאומי קארד אינה מקפידה לעמוד בכל הדרישות בקשר עם זיהוי לקוחות בטרם מתן מענה במערכת ה-IVR (ניתוב טלפוני במוקדי השירות) אשר חושפת את הפרטים האישיים של הלקוחות. בנוסף טוען המבקש כי בקשתו לחסום את האפשרות לשמוע את המידע הנוגע לכרטיס האשראי שלו לאחר הזיהוי לא התקבלה, בטענה כי לא קיימת אפשרות לביצוע חסימה.

ביאור 26 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

3. ביום 2 בנובמבר 2017 התקיימה ישיבת סקופינג (scoping) עם מחלקת האכיפה של ה-Financial Conduct Authority ("FCA"), להליך ב-Bank Leumi UK ("BLUK"), בנושא בקרות ומערכות ליישום רגולצית איסור הלבנת הון.

ההליך שננקט במסגרת מכלול הסמכויות שמוקנות ל-FCA מצוי בשלב ראשוני, ולכן לא ידוע משכו של ההליך ואילו ממכלול האמצעים שמוקנים ל-FCA יופעלו בגינו, אם בכלל. לפי פרסומי ה-FCA, הנוגעים להליכים דומים כלפי בנקים הדומים ל-BLUK אשר הסתיימו בנקיטת אמצעים כלפי אותם בנקים לאחר שנקבע כלפיהם כי היו הפרות, החשיפה של BLUK לעיצום כספי, אם וככל שיוטל, אינה צפויה להיות מהותית לקבוצת לאומי.

ד. הבנק ערב כלפי עמיתי חלק מקופות הגמל שהיו מנוהלות על ידי לאומי שרותי שוק ההון בע"מ (לשעבר לאומי גמל בע"מ), ואשר פעילותן נמכרה לפריזמה קופות גמל בע"מ ("פריזמה"). הערבות מבטיחה את החזר סכומי הקרן המקוריים שהופקדו המסתכמים ב-31 בדצמבר 2017 בערכים נומינליים ב-1,981 מיליון ש"ח. ערך הנכסים של הקופות הנ"ל ליום 31 בדצמבר 2017 מסתכם ב-4,819 מיליון ש"ח. בנוסף, ערבות זו אינה חלה על הפקדות בחשבונות שנפתחו בקופות הנ"ל לאחר 22 בינואר 2007.

כנגד ההתחייבות האמורה, התחייבה פריזמה כי במקרה של מימוש הערבויות, או כל חלק מהן, היא תשלם לבנק השתתפות בסכום שלא יעלה על 35 מיליון ש"ח לשנה קלנדרית, כשסכום זה צמוד למדד מיום 30 באוקטובר 2006 ועד ליום התשלום. סכום השתתפות שלא נוצל בשנה מסוימת לא יועבר לשנים הבאות.

ה. חברה מאוחדת של הבנק, משמשת כחברות לנאמנות, שמעניקה בעיקר שירותים, כדלקמן: נאמנות על כספים, ניירות ערך ונכסי דלא נידי, טיפול בכספי תרומות, במתנות והקדשות ציבוריים, תיווך בפיקדונות ובהלוואות, טיפול בהעברת מניות וניהול חשבונות השקעות. כמו כן משמשות חלק מחברות אלו כנאמן של מחזיקי תעודות התחייבות.

1. כתבי שיפוי

1. הבנק התחייב מראש לשפות את הדירקטורים, נושאי המשרה האחרים בבנק ואת בעלי החוזים האישיים הניהוליים בבנק שאינם נושאי משרה ("בעלי חוזים ניהוליים") בגין חבות כספית וזאת עקב מילוי תפקידם בבנק ובחברות מזוהות מטעם הבנק בגין רשימת אירועים המזכים בשיפוי, שלדעת ועדת התגמול ודירקטוריון הבנק ניתן לצפותם בהתחשב בפעילות הבנק ובנסיבות העניין הכוללים, בין היתר, את הפעילות הבנקאית השגרתית של הבנק, הצעת ניירות ערך לציבור על פי תשקיף, דיווחים לציבור ולרשויות הפיקוח, פעילות בנושא חוק ההגבלים העסקיים, אירועי סייבר וכל פעילות אחרת הנלווית לפעילות הבנק. הסכום המירבי שישלם הבנק בגין מימוש השיפויים בפועל של השיפויים אשר ניתנו וינתנו לכל נושאי המשרה בבנק ולנושאי המשרה בחברות הבת, במצטבר, בגין מסכת אירועים אחת מן האירועים המזכים בשיפוי, לא יעלה על 25% (עשרים וחמישה אחוזים) מההון העצמי של הבנק על פי דוחותיו הכספיים האחרונים (שנתיים או רבעוניים) הידועים לפני מועד השיפוי בפועל (להלן: "סכום השיפוי המירבי"). סכום השיפוי המירבי הינו בנוסף לסכומים שיתקבלו מחברת הביטוח, אם יתקבלו, במסגרת ביטוח שרכש הבנק, אם רכש ו/או במסגרת ביטוח ו/או שיפוי של צד אחר זולת הבנק (כך שסכום השיפוי המירבי לא יפחת עקב תשלומי ביטוח ו/או שיפוי כאמור ששולמו, ככל ששולמו). בנוסף, בין היתר, התחייב הבנק מראש לשפות את הדירקטורים, נושאי המשרה האחרים בבנק ובעלי החוזים הניהוליים, בגין הוצאות התדיינות סבירות, לרבות הוצאות כאמור שהוצאו עקב חקירה או הליך אשר הסתיים בלא הגשת כתב אישום ומבלי שהוטלה חבות כספית כחלופה להליך פלילי או שהסתיים בלא הגשת כתב אישום אך בהטלת חבות כספית כחלופה להליך פלילי בעבירה שאינה דורשת הוכחת מחשבה פלילית או בקשר לעיצום כספי. עוד כולל כתב השיפוי התחייבות לשיפוי בשל הוצאות ו/או תשלום לנפגע הפרה על פי ובכפוף לקבוע בחוק ייעול הליכי האכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה) התשמ"א-2011 ("חוק ייעול הליכי אכיפה") וכן בשל הוצאות בקשר עם הליך לפי פרק ז-1 לחוק ההגבלים העסקיים - התשמ"ח-1988.

מדיניות התגמול לנושאי משרה בבנק כוללת הוראות שיפוי התואמות את האמור לעיל.

בנוסף, ביום 15 בפברואר 2004 קיבלה האסיפה הכללית של הבנק החלטה על מתן פטור מראש מאחריות לדירקטורים, בשל נזק עקב הפרת חובת הזהירות שלהם כלפי הבנק. ההחלטה על מתן פטור כאמור חלה גם בהתייחס לנושאי המשרה אחרים בבנק, בהתאם להחלטת ועדת הביקורת ודירקטוריון הבנק מחודש יוני 2003.

2. הבנק התחייב לשפות את עובדי הבנק בגין הוצאות ו/או בכל תשלום לנפגע הפרה על פי או בכפוף לקבוע בחוק ייעול הליכי האכיפה, וזאת בהתאם לתנאים המקובלים בכתבי שיפוי הניתנים על ידי הבנק.

ביאור 26 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

3. הבנק התחייב לשפות יועצים חיצוניים מסוימים ולרבות בקשר עם תכניות להענקת או הצעת נירות ערך לנושאי משרה או עובדים של הבנק או חברות בנות, בהתאם לעניין, בגין חבות או הפסד, ובמקרים שונים לרבות בגין הוצאות משפטיות אחרות, בקשר עם השירותים שניתנו לבנק על ידם.
4. הבנק וחברות הבנות התחייבו לשפות את חברות כרטיסי האשראי הבינלאומיות, "ויזה" ו"מאסטרקארד" בגין ביצוע התחייבויות של חברות הבנות בנוגע לפעילות בכרטיסי אשראי מסוג "ויזה" ו"מאסטרקארד", לפי המקרה.
5. הבנק וחברות הבנות נוהגים לתת, מעת לעת, בתנאים ובנסיבות מקובלים, והכל במהלך העסקים הרגיל, כתבי שיפוי מוגבלים בסכום ובתקופה ושאינם מוגבלים בסכום ובתקופה, כולל בהתייחס לחובות החלות על הבנק כחבר הבורסה לניירות ערך בתל-אביב.
6. הבנק נותן, מעת לעת, לחברות בנות, כתבי שיפוי מוגבלים בסכום ובתקופה ושאינם מוגבלים בסכום ובתקופה, לצורך מתן השיפויים על ידיהן לנושאי משרה וזאת בשל סיכונים החלים על נושאי משרה בחברות וכן לצורך עמידה של חברות בנות בהוראות רגולטוריות. כמו כן הבנק נותן כתבי שיפוי לעובדים של הבנק ולנושאי משרה של חברות בנות וזאת בגין רשימה של אירועים אשר פורטו בהם.
7. במסגרת עסקת מכירת פעילות בנק לאומי שוויץ ליוליוס בר, העניק בנק לאומי ערבות ליוליוס בר, המוגבלת בסכום של עד 250 מיליון פר"ש, כגיבוי לשיפוי שניתן על ידי בנק לאומי שוויץ לאירועים המוגדרים בהסכם, לתקופה של שנתיים ממועד הסגירה של העסקה (מארס 2015) (בכפוף לחריגים לגביהם התקופה תהיה חמש שנים).
8. במסגרת הסכם מכירת פעילות בנק לאומי (לוקסמבורג) ס.א. ("לאומי לוקסמבורג") ל- Banque J Safran Sarasin (Luxemburg) S.A. ("הקונה") בנובמבר 2015, התחייב לאומי לוקסמבורג לשפות את הקונה בשיפויים שונים לתקופה של שנתיים ממועד הסגירה של העסקה (ינואר 2016) (בכפוף לחריגים בהם ההתחייבות היא לתקופה של חמש שנים). גובה השיפוי מוגבל לסכום הנגזר מההון העצמי של לאומי לוקסמבורג (כ-37.4 מיליון דולר). ההתחייבות לשיפוי של לאומי לוקסמבורג מוגבה בערבות של הבנק במקרה שלאומי לוקסמבורג לא יוכל לעמוד בהתחייבויותיו לשיפוי כאמור.

ז. כרטיסי אשראי

1. ביום 7 במרס 2012 אישר בית הדין להגבלים עסקיים בפסק דין, הסכם אליו הגיעו לאומיקארד, חברת ישראלכרט בע"מ, חברת כרטיסי אשראי לישראל בע"מ, והבנקים השולטים בכל אחת מחברות אלו עם הממונה על ההגבלים העסקיים בענין גובה שיעורי עמלות המנפיק (העמלה הצולבת) שישררו בין סולקים לבין מנפיקים של כרטיסי ויזה ומסטרקארד. על פי ההסכם שאושר שיעור העמלה הצולבת ירד בהדרגה והתייצב על שיעור של 0.7% החל מחודש יולי 2014, בהתאם למתווה הפחתת העמלה הצולבת שנקבע בפסק הדין. ההסדר בין הממונה לבין חברות כרטיסי האשראי תקף עד סוף שנת 2018.
- בהמשך להודעה שפרסם בנק ישראל ביום 16 בינואר 2018 על כוונת נגידת בנק ישראל להפעיל את סמכותה על פי דין ולהכריז על השירות שנותן סולק לבית עסק בקשר לסליקה של עסקאות בכרטיסי חיוב, כשירות בר פיקוח לעניין שיעור העמלה הצולבת, ובדבר הכוונה להפחית את העמלה הצולבת בעסקאות חיוב נדחה במתווה מדורג, הודיע בנק ישראל ביום 25 בפברואר 2018 על עדכון המתווה שפורסם בהודעתו הקודמת, כך שהעמלה הצולבת בעסקאות חיוב נדחה תופחת בהתאם למתווה שלהלן:
 - החל ביום 1 בינואר 2019 (תום מועד ההסדר הנוכחי): ירידה מ-0.7% ל-0.6%;
 - החל ביום 1 בינואר 2020: ירידה מ-0.6% ל-0.575%;
 - החל ביום 1 בינואר 2021 ירידה מ-0.575% ל-0.55%;
 - החל ביום 1 בינואר 2022 ירידה מ-0.55% ל-0.525%;
 - והחל ביום 1 בינואר 2023 ירידה מ-0.525% ל-0.5%.
- בנוסף הודיע בנק ישראל, כי בעסקאות חיוב מיידית תופחת העמלה הצולבת (העומדת כיום על שיעור של 0.3%), בהתאם למתווה שלהלן:
 - החל ביום 1 בינואר 2021 ירידה מ-0.3% ל-0.275%;
 - והחל ביום 1 בינואר 2023 ירידה מ-0.275% ל-0.25%.

ביאור 26 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

בסמוך לפרסום הטייטה מיום 16 בינואר 2018, פרסמה רשות ההגבלים העסקיים טייטה לתנאי פטור הסליקה המקומי. הטייטה כוללת, בין היתר, הוראה לפיה העברת כספים בין מנפיק לסולק בגין עסקות המבוצעות בתשלום בודד, תתבצע לא יאוחר מיום לאחר ביצוע העסקה.

בנוסף, ביום 24 ביולי 2017 הודיע משרד האוצר על הפחתה בעמלות בית העסק במותגים דיינרס ואמריקן אקספרס. ההפחתה בעמלות תבוצע באופן מדורג, כך שעד לסוף חודש דצמבר 2017 העמלה המקסימלית תעמוד על 2.95%; עד לסוף חודש דצמבר 2018 העמלה המקסימלית תעמוד על 2.45%; עד לסוף חודש דצמבר 2019 העמלה המקסימלית תעמוד על 2.10%; ובסוף יוני 2020 תתייצב העמלה המקסימלית לבית עסק על 1.99%. כן נקבע כי חברות כרטיסי האשראי יהיו מנועות מלהשית על בתי העסק עמלות חלופיות.

בהתאם לחוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), התשע"ז-2017, החל מחודש פברואר 2019 הבנק יהיה מחויב לתפעל הנפקה של כרטיסי אשראי חדשים שיונפקו ללקוחות הבנק, באמצעות שני מתפעלי הנפקה, לכל הפחות, כאשר חלקו של מתפעל הנפקה כלשהו לא יעלה על 52% מהכרטיסים החדשים שיונפקו על ידי הבנק. לאור הוראה זו קיים הבנק משא ומתן עם שלוש חברות כרטיסי האשראי (לאומי קארד, ישראלכרט ו-כ.א.ל.) להתקשרות בהסכמי תפעול הנפקה לגבי כרטיסים חדשים, וזאת לתקופה שתחילתה בשנת 2019. בסמוך למועד פרסום הדוח הגיע הבנק להסכמות עסקיות עם חלק מהחברות לגבי מרבית הפרטים המהותיים לקראת חתימה על הסכמי תפעול הנפקה.

2. הבנק התחייב כלפי ויזה הבינלאומית ליטול אחריות מלאה לביצוע הנאות של לאומי קארד את כל ההוראות והדרישות הכלולות בתקנון ויזה הבינלאומית כפי שהיו בתוקף מעת לעת, לבצע את כל הפעולות שיידרשו על מנת למלא את התחייבותו זו ולהודיע בכתב מיידית לויזה בינלאומית על כל שינוי מהותי בהסכם שבין הבנק ולאומי קארד.

3. הבנק התחייב כלפי מאסטרקארד העולמית וכלפי שאר חברי מאסטרקארד ליטול אחריות מלאה לביצוע ההתחייבויות לפי תקנון מאסטרקארד העולמית וכלליה ולשפות גופים אלה בגין כל הפסד, עלות, הוצאה או חבות, בגין הפרת התחייבויות לאומיקארד כאמור.

ביאור 27 - שעבודים ותנאים מגבילים

ליום 31 בדצמבר 2017 וליום 31 בדצמבר 2016, אגרות חוב וכתבי התחייבות שהונפקו על ידי חברות מאוחדות בארץ אינן מובטחות על ידי שעבודים שוטפים על נכסיהן. חברות מאוחדות שיעבדו ניירות ערך ונכסים אחרים להבטחת פיקדונות שנתקבלו מ-FHLB (Federal Home Loan Bank) וכן התחייבויות מסוימות בהתאם לדרישת שלטונות הארצות בהן הם פועלים. הנכסים המשועבדים מסתכמים בסך 4,178 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2016 - 2,698 מיליון ש"ח). סך ההתחייבויות בגינן שועבדו הנכסים מסתכמות בסך 3,426 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2016 - 2,089 מיליון ש"ח).

הבנק מבצע השאלות לזמן קצר של ני"ע במט"ח מהתיק הזמין, דרך מסלקת יורוקליר, ללקוחות אחרים של המסלקה ללא ידיעת זהות השואלים. ההשאלות מבוצעות בערבות מלאה של מסלקת יורוקליר שהינה מוסד פיננסי בדירוג AA+ שווי יתרת ניירות ערך המושאלים למסלקת יורוקליר ליום 31 בדצמבר 2017, עמד על כ-88 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2016 - 65 מיליון ש"ח).

כחבר הבורסה לניירות ערך בתל-אביב, הבנק הינו חבר בקרן הסיכונים של מסלקת הבורסה.

הסכום של קרן הסיכונים יהיה בגובה היתרה התקופתית לחיוב הגבוהה ביותר שהייתה לחבר בששת החודשים שהסתיימו בחודש הקלנדרי שקדם למועד העדכון. הקרן מעדכנת את הסכומים 4 פעמים בשנה.

בנוסף - הבנק חתם על מסגרת אשראי בגובה 150 מיליון דולר עם מסלקת יורוקליר להבטחת סליקת ניירות ערך של לקוחות. מסגרת האשראי מגובה בני"ע שמחזיק הבנק במסלקת יורוקליר.

כל אחד מהחברים בקרן הסיכונים משעבד ניירות ערך לטובת מסלקת הבורסה בטחונות בגובה חלקו היחסי בקרן, אשר מבטיחים את חיובי החבר כלפי המסלקה ואת חלקו של החבר בקרן הסיכונים. כמו כן מבטיחים בטחונות אלו גם את חיובי חברי קרן הסיכונים האחרים, וזאת אם הבטחונות שהעמיד החבר האחר לא יספיקו לכיסוי כל חיובי החבר האחר, ובהתאם לחלקו היחסי של כל אחד מהחברים בקרן, עד לגובה הבטחונות שניתנו או עד לגובה החיובים כלפי מסלקת הבורסה, לפי הנמוך. לתאריך הדוח הכספי, חלקו של הבנק בקרן של מסלקת הבורסה הינו 180 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2016 - 102 מיליון ש"ח). סך כל הנכסים ששועבדו על ידי הבנק למסלקת הבורסה הינו 186 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2016 - 127 מיליון ש"ח).

ביאור 27 - שעבודים ותנאים מגבילים (המשך)

הבנק הינו חבר גם בקרן הסיכונים של מסלקת המעו"ף. הבנק התחייב כלפי מסלקת המעו"ף לתשלום כל חיוב כספי הנובע מעסקאותיו במעו"ף עבור לקוחותיו, הנוסטרו שלו ומעסקאות מעו"ף של חבש"ס (חבר בורסה אחר שאינו סולק בעצמו במסלקת מעו"ף). סכום ההתחייבות של הבנק מוצג [בביאור D.30](#). מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים.

הבנק משעבד למסלקת המעו"ף בטחונות בגובה חלקו היחסי בקרן הסיכונים וכן בגין התחייבויותיו כאמור לעיל, אשר מבטיחים את חיוביו כלפי מסלקת המעו"ף ואת חלקו בקרן הסיכונים. בנוסף, מבטיחים הבטחונות את חיובי חברי קרן הסיכונים האחרים. במקרה שהבטחונות שהעמיד חבר אחר בקרן לא הספיקו לכיסוי כל חיוביו, רשאית מסלקת המעו"ף לממש גם את הבטחונות שהעמידו לה חברי קרן הסיכונים האחרים, בהתאם לחלקו היחסי של כל אחד מהם בקרן, עד לגובה הבטחונות שניתנו או עד לגובה החיובים כלפי מסלקת מעו"ף, לפי הנמוך.

לתאריך הדוח הכספי, חלקו של הבנק בקרן הסיכונים של מסלקת המעו"ף עומד על כ-86 מיליון ש"ח (כ-9.8% מהקרן).

הבנק כמו כל חבר מסלקה אחר, רשאי להבטיח את חיוביו לקרן הסיכונים של מסלקת מעו"ף, באמצעות שעבוד אגרות חוב ממשלתיות ופיקדונות. סך כל אגרות החוב ופיקדונות ששועבדו על ידי הבנק למסלקת המעו"ף, בגין פעילות הלקוחות, הנוסטרו וקרן הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2017 הינו 736 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2016 - 786 מיליון ש"ח).

הבנק משתתף בהסדר להבטחת סופיות הסליקה במצבי כשל בהם אין יתרה מספקת בחשבון הסליקה של אחד או יותר מהמשתתפים האחרים, וזאת כמשתתף במערכת זה"כ ובעל חשבון סליקה במערכת וחבר במערכות התשלומים מס"כ ומסלקת הצ'קים ("משתתף"). במקרה של כשל, ישא כל משתתף שלא כשל ("משתתף שורד") בחיובי המשתתף שכשל, על פי חלקו היחסי של המשתתף השורד חלקי הפרש בין 100% לחלקו היחסי של המשתתף שכשל. חלקו היחסי של הבנק ליום 31 בדצמבר 2017 במס"כ הינו 18.4% ובמסלקת הצ'קים - 23.16%. אחוז זה מתעדכן אחת לשישה חודשים על פי המשקל היחסי של חיובי כל משתתף אשר הועברו במערכת התשלומים הרלוונטית בששת החודשים הקודמים). תקרה כוללת להשתתפות כל המשתתפים עומדת על 300 מיליון ש"ח במס"כ ו-150 מיליון ש"ח במסלקת הצ'קים. במקרה של כשל, ביום העסקים העוקב ליום הכשל, מייד לאחר פתיחת המערכת, בנק ישראל ישגר למערכת הוראת תשלום רב-צדדית לחיוב חשבון הסליקה של המשתתף הכושל ולזיכוי חשבונות הסליקה של המשתתפים השורדים בסכום אותו שילם כל משתתף שורד במסגרת ההסדר, בתוספת ריבית בנק ישראל. הסדר הכשל לא נועד לטפל במצב של חדלות פירעון ידועה או קרובה לוודאית. במקרה של חדלות פירעון הטיפול יועבר לפיקוח על הבנקים.

הבנק וחברות מאוחדות מתקשרים עם בנקים בהסכמים מסוג CSA - (Credit Support Annex) - שנועדו למזער את סיכוני האשראי ההדדיים שנוצרים בין בנקים בעת מסחר בנגזרים. על פי ההסכמים מידי תקופה מבוצעת מדידה של שווי כלל העסקות בנגזרים שבוצעו בין הצדדים ואם החשיפה נטו של אחד הצדדים עוברת סף שנקבע מראש מחוייב הצד האמור להעביר לצד השני פיקדונות בגובה סכום החשיפה, עד למועד המדידה הבא. ליום 31 בדצמבר 2017 העמידה הקבוצה לטובת בנקים פיקדונות בסכום כולל של 469 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2016 - 1.6 מיליארד ש"ח).

הבנק וחברות מאוחדות מתקשרים עם בנקים זרים בהסכמים, לצורך ביצוע עסקאות עתידיות סחירות בבורסות בחו"ל עבורם ועבור לקוחותיהם. ליום 31 בדצמבר 2017 הפקידה הקבוצה בבנקים הנ"ל סכום של 360 מיליון דולר ארה"ב (31 בדצמבר 2016 - 61 מיליון דולר). כמו כן, שעבדה הקבוצה אגרות חוב בסך 340 מיליון דולר ארה"ב. יש לציין, שלסוף שנת 2017, עיקר הביטחונות שהועברו בגין פעילות הלקוחות בעסקאות אלו היו כספי הלקוחות בהתאם להסכמי חיתום החשיפה שחתם הבנק עמם במהלך השנה.

הבנק חתם על איגרת חוב על פיה שעבד הבנק בשעבוד קבוע ראשון בדרגה ובהמחאה על דרך שעבוד, ללא הגבלה בסכום, לטובת בנק ישראל, את כל הנכסים והזכויות בחשבונות ספציפיים המתנהלים ע"ש בנק ישראל, במסלקת הבורסה לניירות ערך בתל אביב, ב-Euroclear Bank או בכל מסלקה אחרת עליה יסכימו הבנק ובנק ישראל. הנכסים המשועבדים בחשבון ב-Euroclear Bank, או בחשבון אחר המתנהל במסלקה מחוץ לישראל, משועבדים גם בשעבוד צף ראשון בדרגה לטובת בנק ישראל.

שעבוד זה בא להבטיח את כל התחייבויות הבנק בקשר עם אשראים שבנק ישראל נתן או ייתן לבנק והעמדת בטוחות להבטחתם, כמפורט במסמכי האשראי, למעט אשראים על פי הסכם אשראי בין בנק ישראל לבנק ואגרת חוב מובטחת מיום 21 במאי 2008.

ביום 21 במאי 2008 חתם הבנק על איגרת חוב על פיה שעבד הבנק בשעבוד צף ראשון בדרגה, לטובת בנק ישראל, את זכויותיו לקבלת סכומים וחיובים כספיים בשקלים, המגיעים ושיגיעו לבנק מפעם לפעם מאת לקוחותיו, שהינם תאגידיים (שהתאגדו לפי דיני מדינת ישראל), שאינם מפגרים בהחזר לבנק של אשראים שקיבלו מהבנק, בגין אשראים בשקלים שמשך החיים הממוצע (מח"מ) של כל אשראי אינו עולה על שלוש שנים, שניתנו וינתנו על ידי הבנק ללקוחות הנ"ל.

ביאור 27 - שעבודים ותנאים מגבילים (המשך)

שעבוד זה בא להבטיח אשראים שבנק ישראל יעמיד לרשות הבנק לצורך פעילות הבנק כספק שירותי נזילות בשקלים לבנק ה- (Continuous Linked Settlement Bank) - CLS, בצרוף ריבית ועלויות והוצאות הכרוכות במימוש השעבוד, עד לסך של 1.1 מיליארד ש"ח, בהתאם לתנאי הסכם האשראי שנחתם בין הצדדים לענין זה. לאומי לא ניצל אשראי מסוג זה במהלך השנים 2010-2017.

31 בדצמבר		
2016	2017	במיליוני ש"ח
המקורות של ניירות ערך שהתקבלו ואשר הבנק רשאי למכור או לשעבד, לפי שווי הוגן, לפני השפעת קיזוזים		
1,284	1,161	ניירות ערך שהתקבלו בעסקאות שאילת ניירות ערך כנגד מזומן
השימושים בניירות ערך שהתקבלו כביטחון ובניירות ערך של הבנק, לפי שווי הוגן, לפני השפעת קיזוזים		
539	558	ניירות ערך שהושאלו בעסקאות השאלת ניירות ערך כנגד מזומן

מלבד ניירות ערך אלו, נכון ליום המאזן, הועמדו כבטחון ניירות ערך נוספים המוצגים בסעיף ניירות ערך כמפורט לעיל, אשר המלווים אינם רשאים למכור או לשעבד.

בנוסף הבנק מפקיד אג"ח ממשלתיים כביטחונות לפעילות בחוזים סחירים, במקום מזומן. ניירות אלו מוחזקים בתיק הזמין.

הבנק חתם בספטמבר 2010 על שטר מישכון לפיו שיעבד לטובת בנק לאומי ארה"ב, על פי הוראות ה-Federal Reserve, פיקדונות כספיים, בקשר עם אשראים הניתנים על ידי בנק לאומי ארה"ב כבטחון התחייבויות של בנק לאומי לישראל, לגיבוי התחייבויות אלה. סכום השעבוד ליום 31 בדצמבר 2017 היה 33 מיליון דולר ארה"ב (2016 - 34 מיליון דולר ארה"ב).

ביאור 28 - מכשירים נגזרים ופעילויות גידור

כללי

הפעילות הנ"ל כרוכה בנטילת סיכונים שהעיקריים בהם הינם:

- סיכון אשראי הנמדד על פי סכום ההפסד המירבי הצפוי אם הצד הנגדי לא יעמוד בתנאי העסקה. לכיסוי הסיכון נדרשים ביטחונות מהלקוח בהתאם לסיכון הנובע מהעסקאות. הביטחונות הנדרשים נכללים במסגרת הנדרש בגין סך כל חבות הלקוח.
- סיכונים שוק כוללים סיכונים הנובעים משינויים בשיעורי הריבית, בשיערי החליפין, במדד המחירים לצרכן, בשיערי ניירות ערך/מדדים ושיערי סחורות. סיכונים השוק הנובעים מעסקאות במכשירים נגזרים, הינם חלק מסך כל סיכונים השוק של המכשירים הפיננסיים. הפעילות במכשירים נגזרים מתבצעת במסגרת הגבולות המותרים לחשיפה לסיכונים שוק, כפי שנקבעו על ידי הדירקטוריונים של חברות הקבוצה.
- סיכון נזילות הנובע מאי וודאות לגבי המחיר שהבנק יצטרך לשלם לכיסוי העסקה. סיכון זה קיים בעיקר במכשירים אשר סחירותם, או סחירות נכס הבסיס, נמוכה. במסגרת הדרישות לביטחונות נלקח בחשבון סיכון זה.
- הפעילות הנ"ל אינה מתייחסת למכשירים נגזרים המשובצים (EMBEDDED) בפעילויות אחרות.

ראה [ביאור 1.1](#)!

ביאור 228 - פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכונים אשראי ומועדי פירעון
א. היקף הפעילות על בסיס מאוחד

31 בדצמבר 2017					
חוזי ריבית					
סך הכל	חוזי סחורות ואחרים	חוזים בגין מניות	חוזי מטבע חוץ	אחר	שקל-מדד
במיליוני ש"ח					
(1) סכום נקוב של מכשירים נגזרים					
(א) נגזרים מגדרים ^(*)					
1,742	-	-	-	1,742	-
Swaps					
1,742	-	-	-	1,742	-
סך הכל					
מזה: חוזי החלפת שיעורי ריבית (Swaps) בהם התאגיד הבנקאי הסכים לשלם שיעור ריבית קבוע					
1,742	-	-	-	1,742	-
(ב) נגזרים ALM ^(*) (כ)					
137,083	234	103,734	106	33,009	-
חוזי Futures					
188,756	21	863	170,863	800	16,209
חוזי Forward					
חוזי אופציה שנסחרים בבורסה					
52,312	11	36,351	15,950	-	-
אופציות שנכתבו					
52,034	11	36,351	15,672	-	-
אופציות שנקנו					
חוזי אופציה אחרים					
27,153	209	2,742	18,673	5,529	-
אופציות שנכתבו					
24,252	209	2,586	19,090	2,367	-
אופציות שנקנו					
296,041	157	37,523	25,648	231,919	794
Swaps					
777,631	852	220,150	266,002	273,624	17,003
סך הכל					
מזה: חוזי החלפת שיעורי ריבית (Swaps) בהם התאגיד הבנקאי הסכים לשלם שיעור ריבית קבוע					
121,703	-	-	-	121,703	-
(ג) נגזרים אחרים ^(*)					
(ד) נגזרי אשראי וחוזי החלפת מטבע חוץ Spot					
5	5	-	-	-	-
נגזרי אשראי בהם התאגיד הבנקאי מוטב					
12,163	-	-	12,163	-	-
חוזי החלפת מטבע חוץ Spot					
12,168	5	-	12,163	-	-
סך הכל					
791,541	857	220,150	278,165	275,366	17,003
סך הכל כללי					

(א) למעט נגזרי אשראי וחוזי החלפת מטבע חוץ Spot.
(ב) נגזרים המהווים חלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחסי גידור.

ביאור 228 - פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון (המשך)

א. היקף הפעילות על בסיס מאוחד (המשך)

31 בדצמבר 2017					
סך הכל	חוזי סחורות ואחרים	חוזים בגין מניות	חוזי ריבית		שקל-מדד
			חוזי מטבע חוץ	אחר	
במיליוני ש"ח					
(2) שווי הוגן ברוטו של מכשירים נגזרים					
(א) נגזרים מגדרים ^(א)					
30	-	-	-	30	-
שווי הוגן ברוטו חיובי					
8	-	-	-	8	-
שווי הוגן ברוטו שלילי					
(ב) נגזרים ALM ^{(א)(ב)}					
9,550	32	2,060	3,018	4,125	315
שווי הוגן ברוטו חיובי					
9,793	25	2,041	3,471	3,825	431
שווי הוגן ברוטו שלילי					
-	-	-	-	-	-
(ג) נגזרים אחרים ^(א)					
(ד) נגזרי אשראי					
נגזרי אשראי בהם התאגיד הבנקאי מוטב					
-	-	-	-	-	-
שווי הוגן ברוטו חיובי					
-	- ^(מ)	-	-	-	-
שווי הוגן ברוטו שלילי					
(ה) סך הכל					
9,580	32	2,060	3,018	4,155	315
שווי הוגן ברוטו חיובי ⁽¹⁾					
-	-	-	-	-	-
סכומי שווי הוגן שקוזזו במאזן					
9,580	32	2,060	3,018	4,155	315
יתרה מאזנית של נכסים בגין מכשירים נגזרים					
496	6	289	98	52	51
מזה: יתרה מאזנית של נכסים בגין מכשירים נגזרים שאינם כפופים להסדר התחשבנות נטו או הסדרים דומים					
9,801	25	2,041	3,471	3,833	431
שווי הוגן ברוטו שלילי ⁽²⁾					
-	-	-	-	-	-
סכומי שווי הוגן שקוזזו במאזן					
9,801	25	2,041	3,471	3,833	431
יתרה מאזנית של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים					
493	13	60	394	26	-
מזה: יתרה מאזנית של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים שאינם כפופים להסדר התחשבנות נטו או הסדרים דומים					

(א) למעט נגזרי אשראי וחוזי החלפת מטבע חוץ Spot.

(ב) נגזרים המהווים חלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחסי גידור.

(ג) מזה: שווי הוגן ברוטו חיובי של נכסים בגין מכשירים נגזרים משוכצים בסך 7 מיליון ש"ח, (שווי הוגן ברוטו שלילי של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים משוכצים בסך 61 מיליון ש"ח).

(ד) סכום נמוך מ-1 מיליון ש"ח.

ביאור 228 - פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון (המשך)
א. היקף הפעילות על בסיס מאוחד (המשך)

31 בדצמבר 2016					
חוזי ריבית					
סך הכל	חוזי סחורות ואחרים	חוזים בגין מניות	חוזי מטבע חוץ	שקל-מדד	אחר
במיליוני ש"ח					
(1) סכום נקוב של מכשירים נגזרים					
(א) נגזרים מגדרים ^(X)					
3,480	-	-	-	3,480	-
Swaps					
3,480	-	-	-	3,480	-
מזה: חוזי החלפת שיעורי ריבית (Swaps) בהם התאגיד הבנקאי הסכים לשלם שיעור ריבית קבוע					
3,480	-	-	-	3,480	-
(ב) נגזרים ALM ^{(X)(כ)}					
103,353	210	61,988	183	40,972	-
חוזי Futures					
206,829	11	407	189,374	4,850	12,187
חוזי Forward					
חוזי אופציה שנסחרים בבורסה					
25,216	67	9,719	15,131	299	-
אופציות שנכתבו					
24,641	67	9,719	14,556	299	-
אופציות שנקנו					
חוזי אופציה אחרים					
22,349	56	2,530	12,553	7,210	-
אופציות שנכתבו					
19,780	189	2,572	12,833	4,186	-
אופציות שנקנו					
322,105	253	29,441	26,796	265,043	572
Swaps					
724,273	853	116,376	271,426	322,859	12,759
סך הכל					
מזה: חוזי החלפת שיעורי ריבית (Swaps) בהם התאגיד הבנקאי הסכים לשלם שיעור ריבית קבוע					
140,716	-	-	-	140,716	-
(ג) נגזרים אחרים ^(X)					
(ד) נגזרי אשראי וחוזי החלפת מטבע חוץ Spot					
20	20	-	-	-	-
נגזרי אשראי בהם התאגיד הבנקאי מוטב					
8,667	-	-	8,667	-	-
חוזי החלפת מטבע חוץ Spot					
8,687	20	-	8,667	-	-
סך הכל					
736,440	873	116,376	280,093	326,339	12,759
סך הכל כללי					

(א) למעט נגזרי אשראי וחוזי החלפת מטבע חוץ Spot.

(ב) נגזרים המהווים חלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחסי גידור.

ביאור 228 - פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון (המשך)

א. היקף הפעילות על בסיס מאוחד (המשך)

31 בדצמבר 2016					
חוזי ריבית					
סך הכל	חוזי סחורות ואחרים	חוזים בגין מניות	חוזי מטבע חוץ	שקל-מדד	אחר
במיליוני ש"ח					
(2) שווי הוגן ברוטו של מכשירים נגזרים					
(א) נגזרים מגדרים ^(א)					
60	-	-	-	-	60
שווי הוגן ברוטו חיובי					
108	-	-	-	-	108
שווי הוגן ברוטו שלילי					
(ב) נגזרים ALM ^{(א)(ב)}					
10,599	24	1,571	3,075	5,590	339
שווי הוגן ברוטו חיובי					
10,620	20	1,544	3,477	5,179	400
שווי הוגן ברוטו שלילי					
-	-	-	-	-	-
(ג) נגזרים אחרים ^(א)					
(ד) נגזרי אשראי					
נגזרי אשראי בהם התאגיד הבנקאי מוטב					
-	-	-	-	-	-
שווי הוגן ברוטו חיובי					
-	- ^(ה)	-	-	-	-
שווי הוגן ברוטו שלילי					
(ה) סך הכל					
10,659	24	1,571	3,075	5,650	339
שווי הוגן ברוטו חיובי ^(א)					
-	-	-	-	-	-
סכומי שווי הוגן שקוזזו במאזן					
10,659	24	1,571	3,075	5,650	339
יתרה מאזנית של נכסים בגין מכשירים נגזרים					
488	-	-	53	394	41
מזה: יתרה מאזנית של נכסים בגין מכשירים נגזרים שאינם כפופים להסדר התחשבנות נטו או הסדרים דומים					
10,728	20	1,544	3,477	5,287	400
שווי הוגן ברוטו שלילי ^(א)					
-	-	-	-	-	-
סכומי שווי הוגן שקוזזו במאזן					
10,728	20	1,544	3,477	5,287	400
יתרה מאזנית של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים					
502	3 ^(ה)	- ^{(ה)(ד)}	283	216	-
מזה: יתרה מאזנית של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים שאינם כפופים להסדר התחשבנות נטו או הסדרים דומים					

(א) למעט נגזרי אשראי וחוזי החלפת מטבע חוץ Spot.

(ב) נגזרים המהווים חלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחסי גידור.

(ג) מזה: שווי הוגן ברוטו חיובי של נכסים בגין מכשירים נגזרים משובצים בסך 5 מיליון ש"ח, (שווי הוגן ברוטו שלילי של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים משובצים בסך 51 מיליון ש"ח).

(ד) סכום נמוך מ-1 מיליון ש"ח.

(ה) הוצג מחדש.

ביאור 228 - פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון (המשך)
ב. סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים לפי צד נגדי לחוזה

31 בדצמבר 2017						
בורסות	בנקים	דילרים / ברוקרים	ממשלות ובנקים מרכזיים	אחרים	סך הכל	
במיליוני ש"ח						
218	5,634	1,883	87	1,758	9,580	יתרה מאזנית של נכסים בגין מכשירים נגזרים ^{(א)(ב)} סכומים ברוטו שלא קוזזו במאזן:
-	3,621	1,448	42	738	5,849	הפחתת סיכון אשראי בגין מכשירים פיננסיים
-	1,537	423	41	121	2,122	הפחתת סיכון אשראי בגין בטחון במזומן שהתקבל
218	476	12	4	899	1,609	סכום נטו של נכסים בגין מכשירים נגזרים
743	7,349	1,571	65	6,192	15,920	סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים נגזרים ^{(ד)(ה)}
-	2,286	731	19	2,548	5,584	הפחתת סיכון אשראי חוץ מאזני
743	5,063	840	46	3,644	10,336	סיכון אשראי חוץ מאזני נטו בגין מכשירים נגזרים
961	5,539	852	50	4,543	11,945	סך הכל סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים
191	4,248	1,597	42	3,723	9,801	יתרה מאזנית של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים ^{(א)(ג)} סכומים ברוטו שלא קוזזו במאזן:
-	3,621	1,448	42	738	5,849	מכשירים פיננסיים
-	287	131	-	1,497	1,915	בטחון במזומן ששוועבד
191	340	18	-	1,488	2,037	סכום נטו של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים

31 בדצמבר 2016						
בורסות	בנקים	דילרים / ברוקרים	ממשלות ובנקים מרכזיים	אחרים	סך הכל	
במיליוני ש"ח						
121	6,737	2,074	11	1,716	10,659	יתרה מאזנית של נכסים בגין מכשירים נגזרים ^{(א)(ב)} סכומים ברוטו שלא קוזזו במאזן:
-	5,264	1,365	11	767	7,407	הפחתת סיכון אשראי בגין מכשירים פיננסיים
-	1,305	438	-	55	1,798	הפחתת סיכון אשראי בגין בטחון במזומן שהתקבל
121	168	271	-	894	1,454	סכום נטו של נכסים בגין מכשירים נגזרים
-	3,923	1,277	61	4,550	9,811	סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים נגזרים ^{(ד)(ה)}
-	2,153	484	37	1,788	4,462	הפחתת סיכון אשראי חוץ מאזני
-	1,770	793	24	2,762	5,349	סיכון אשראי חוץ מאזני נטו בגין מכשירים נגזרים
121	1,938	1,064	24	3,656	6,803	סך הכל סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים
132	5,921	1,692	31	2,952	10,728	יתרה מאזנית של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים ^{(א)(ג)} סכומים ברוטו שלא קוזזו במאזן:
-	5,264	1,365	11	767	7,407	מכשירים פיננסיים
-	509	53	7	963	1,532	בטחון במזומן ששוועבד
132	148	274	13	1,222	1,789	סכום נטו של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים

- (א) הבנק לא קיזז הסכמי התחשבות נטו.
 (ב) מתוך זה יתרה מאזנית של נכסים בגין מכשירים נגזרים העומדים בפני עצמם בסך 9,573 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2016 - 10,654 מיליון ש"ח).
 (ג) מתוך זה יתרה מאזנית של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים העומדים בפני עצמם בסך 9,740 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2016 - 10,677 מיליון ש"ח).
 (ד) סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים נגזרים (לרבות בגין מכשירים נגזרים עם שווי הוגן שלילי) לפני הפחתת סיכון אשראי, כפי שחושב לצורך מגבלות על חבות של לווה.
 (ה) ההפרש, אם הוא חיובי, בין סך כל הסכומים בגין מכשירים נגזרים (לרבות בגין מכשירים נגזרים עם שווי הוגן שלילי) שנכללו בחבות הלווה, כפי שחושבו לצורך מגבלות על חבות של לווה, לפני הפחתת סיכון אשראי, לבין היתרה המאזנית של נכסים בגין מכשירים נגזרים של הלווה.

הערה:

בשנים 2017 ו-2016 לא הוכרו הפסדי אשראי בגין מכשירים נגזרים.

ביאור 228 - פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון (המשך)

ג. פירוט מועדי פירעון - סכומים נקובים: יתרות

31 בדצמבר 2017					
מכל	מכל	מכל	מכל	מכל	
שלושה חודשים ועד שנה	שלושה חודשים ועד שנה	שלושה חודשים ועד שנה	שלושה חודשים ועד שנה	שלושה חודשים ועד שנה	
שנים	שנים	שנים	שנים	שנים	סך הכל
במיליוני ש"ח					
					חוזי ריבית:
17,003	1,866	9,691	3,938	1,508	שקל - מדד
275,366	77,786	130,633	38,083	28,864	אחר
278,165	5,029	26,939	91,487	154,710	חוזי מטבע חוץ
220,150	-	887	30,817	188,446	חוזים בגין מניות
857	-	23	511	323	חוזי סחורות ואחרים
791,541	84,681	168,173	164,836	373,851	סך הכל

31 בדצמבר 2016					
מכל	מכל	מכל	מכל	מכל	
שלושה חודשים ועד שנה	שלושה חודשים ועד שנה	שלושה חודשים ועד שנה	שלושה חודשים ועד שנה	שלושה חודשים ועד שנה	
שנים	שנים	שנים	שנים	שנים	סך הכל
במיליוני ש"ח					
					חוזי ריבית:
12,759	2,115	5,230	2,486	2,928	שקל - מדד
326,339	83,466	120,683	78,626	43,564	אחר
280,093	6,826	26,306	84,689	162,272	חוזי מטבע חוץ
116,376	4	1,635	22,479	92,258	חוזים בגין מניות
873	-	28	381	464	חוזי סחורות ואחרים
736,440	92,411	153,882	188,661	301,486	סך הכל

ביאור 29א - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים

א. כללי

מגזר פעילות פיקוחי - מרכיב בתאגיד הבנקאי אשר עוסק בפעילויות מסוימות או אשר מאגד לקוחות בסיווגים מסוימים שהוגדרו על ידי הפיקוח על הבנקים.

ב. תיאור מגזרי הפעילות העיקריים שנקבעו על פי הוראות בנק ישראל:

1. מגזר משקי בית - אנשים פרטיים, למעט לקוחות הנכללים בבנקאות פרטית.
2. מגזר בנקאות פרטית - אנשים פרטיים אשר היתרה של תיק הנכסים הפיננסיים שיש להם בבנק (לרבות פיקדונות כספיים, תיקי ניירות ערך ונכסים כספיים אחרים) עולה על 3 מיליון ש"ח.
3. מגזר עסקים זעירים - עסקים שמחזור פעילותם (מחזור מכירות שנתי או היקף הכנסות שנתי) קטן מ-10 מיליון ש"ח.
4. מגזר עסקים קטנים - עסקים שמחזור פעילותם (מחזור מכירות שנתי או היקף הכנסות שנתי) גדול או שווה ל-10 מיליון ש"ח וקטן מ-50 מיליון ש"ח.
5. מגזר עסקים בינוניים - עסקים שמחזור פעילותם גדול או שווה ל-50 מיליון ש"ח וקטן מ-250 מיליון ש"ח.
6. מגזר עסקים גדולים - עסקים שמחזור פעילותם גדול או שווה ל-250 מיליון ש"ח.
7. מגזר ניהול פיננסי - כולל את הפעילויות הבאות:
 - א. פעילות למסחר - השקעה בניירות ערך למסחר, פעילות עשיית שוק בניירות ערך ובמכשירים נגזרים, פעילות במכשירים נגזרים שאינם מיועדים לגידור ואינם חלק מניהול הנכסים וההתחייבויות של התאגיד הבנקאי, עסקות רכש חוזר ושאיילה של ניירות ערך למסחר, מכירה בחסר של ניירות ערך, שירותי חיתום של ניירות ערך.
 - ב. פעילות ניהול נכסים והתחייבויות - לרבות השקעה באגרות חוב זמינות למכירה ובאגרות חוב המוחזקות לפדיון, שלא שויכו למגזרי פעילות אחרים (כאשר ללווה אין חבות לבנק מלבד ניירות ערך), מכשירים נגזרים מגדרים ומכשירים נגזרים שהם חלק מניהול נכסים והתחייבויות, פיקדונות בבנקים ומכשירים בארץ ובעולם, גידור או הגנה על הפרשי שער של השקעות בשלוחות בחו"ל, פיקדונות בממשלות ושל ממשלות.
 - ג. פעילות השקעה ריאלית - השקעה במניות זמינות למכירה והשקעות בחברות כלולות של עסקים.
 - ד. אחר - שירותי ניהול, תפעול, נאמנות ומשמורת לבנקים, שירותי ייעוץ, פעילויות מכירה וניהול תיקי אשראי, פעילויות פיתוח מוצרים פיננסיים.
8. מגזר אחר - לרבות פעילויות שהופסקו, רווחים מיעודות ותוצאות אחרות הקשורות לזכויות עובדים שלא שויכו למגזרי הפעילות האחרים, פעילויות שלא שויכו למגזרים האחרים, והתאמות בין סך כל הפריטים המיוחסים למגזרים לבין סך כל הפריטים בדוח הכספי המאוחד.

סיווג לקוחות

בהתאם לחוזר, סיווג הלקוחות למגזרי הפעילות יעשה על פי מחזור הפעילות שלהם או מאפייניהם (לקוחות פרטיים ופרטיים אחרים). כאשר לתאגיד בנקאי אין מידע לגבי מחזור ההכנסות של לקוח עסקי, אשר אין לו חבות כלפי התאגיד הבנקאי (לרבות מסגרת אשראי וכו'), התאגיד הבנקאי רשאי לסווג אותו למגזר הפעילות הפיקוחי הרלבנטי לפי סך הנכסים הפיננסיים לאחר הכפלתם במקדם של 10. כמו כן כאשר לדעת הבנק מחזור ההכנסות אינו מייצג את היקף הפעילות של הלקוח יסווג הלקוח כדלקמן: לקוח שחבותו נמוכה מ-100 מיליון ש"ח בהתאם לסך הנכסים במאזן העסק כפי הכללים שפורטו בקובץ שאלות ותשובות ולקוח שחבותו עולה על 100 מיליון ש"ח יסווג למגזר עסקים גדולים. במהלך התקופה בוצעו פעולות להשלמת מידע שחסר בעיקר בנוגע למחזור הפעילות של הלקוחות העסקיים. במקרים בהם המידע טרם הושלם, סווגו הלקוחות בהתאם להערכות ומידע נוסף שנמצא בידי הבנק. הבנק פועל להשלמת המידע ותהליך טיוב הנתונים.

ביאור 29א - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

ג. מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017			
פעילות בישראל			
משקי בית	בנקאות פרטית	עסקים קטנים וזעירים ^(ד)	עסקים בינוניים ^(ד)
3,578	9	2,153	758
378	140	83	89
הכנסות ריבית מחיצוניים			
הוצאות ריבית לחיצוניים			
הכנסות ריבית, נטו:			
3,200	(131)	2,070	669
(593)	227	(155)	8
מחיצוניים			
בימגזרי			
2,607	96	1,915	677
1,768	171	747	322
סך הכנסות ריבית, נטו			
סך הכנסות שאינן מריבית			
סך כל הכנסות			
178	1	255	(20)
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי			
הוצאות תפעוליות ואחרות:			
3,850	130	1,444	518
40	-	-	-
לחיצוניים			
בימגזרי			
3,890	130	1,444	518
סך הוצאות תפעוליות ואחרות			
307	136	963	501
84	48	336	177
רווח (הפסד) לפני מיסים			
223	88	627	324
הפרשה למיסים (הטבה) על הרווח			
-	-	-	-
רווח (הפסד) לאחר מיסים			
חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר השפעת מס			
223	88	627	324
רווח נקי (הפסד) לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה			
31	-	1	-
רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה			
192	88	626	324
רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק			
107,017	493	51,850	24,635
-	-	-	-
יתרה ממוצעת של נכסים ^(א)			
מזה: השקעות בחברות כלולות ^(א)			
107,978	489	52,426	24,876
יתרה ממוצעת של אשראי לציבור ^(א)			
108,550	540	54,309	25,728
יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח			
139	-	510	284
יתרת חובות פגומים			
798	-	75	-
יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום			
110,711	29,136	43,382	32,169
יתרה ממוצעת של התחייבויות ^(א)			
110,558	29,128	40,628	30,893
מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור ^(א)			
109,672	29,013	40,761	32,371
יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח			
79,451	790	47,838	28,032
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון ^{(א)(ב)}			
78,661	861	49,410	28,730
יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח ^(ב)			
77,586	51,187	31,602	16,957
יתרה ממוצעת של נכסים בניהול ^{(א)(ג)}			
פיצול הכנסות ריבית, נטו:			
2,323	5	1,810	585
מרווח מפעילות מתן אשראי לציבור			
284	91	105	90
מרווח מפעילות קבלת פיקדונות הציבור			
-	-	-	2
אחר			
2,607	96	1,915	677
סך הכל הכנסות (הוצאות) ריבית, נטו			

(א) יתרות ממוצעות חושבו על בסיס יתרות יומיות, לתחילת רבעון או לתחילת חודש.

(ב) נכסי סיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון.

(ג) נכסים בניהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות ערך של לקוחות.

(ד) כולל הלוואות לדיור ללקוחות עסקיים.

פעילות חו"ל										
סך הכל	סך פעילות חו"ל	סך הכל	אחר	פעילות עסקית	אנשים פרטיים	סך פעילות ישראל	מגזר אחר	מגזר ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים ⁽⁷⁾
10,069	1,134	165	932	37	8,935	-	713	27	1,697	
2,023	142	4	112	26	1,881	-	566	426	199	
8,046	992	161	820	11	7,054	-	147	(399)	1,498	
-	(24)	57	(180)	99	24	-	392	471	(326)	
8,046	968	218	640	110	7,078	-	539	72	1,172	
5,428	273	75	107	91	5,155	370	926	179	672	
13,474	1,241	293	747	201	12,233	370	1,465	251	1,844	
172	54	(2)	60	(4)	118	-	-	2	(298)	
8,501	832	92	511	229	7,669	685	240	262	540	
-	3	3	-	-	(3)	14	(60)	2	1	
8,501	835	95	511	229	7,666	699	180	264	541	
4,801	352	200	176	(24)	4,449	(329)	1,285	(15)	1,601	
1,692	151	115	44	(8)	1,541	(90)	432	(4)	558	
3,109	201	85	132	(16)	2,908	(239)	853	(11)	1,043	
92	-	-	-	-	92	-	92	-	-	
3,201	201	85	132	(16)	3,000	(239)	945	(11)	1,043	
29	(1)	(1)	-	-	30	(3)	-	-	1	
3,172	202	86	132	(16)	2,970	(236)	945	(11)	1,042	
438,465	34,254	10,852	22,265	1,137	404,211	9,290	153,359	3,310	54,257	
138	-	-	-	-	138	-	138	-	-	
267,023	23,283	14	22,274	995	243,740	-	-	3,322	54,649	
271,216	23,507	3	22,505	999	247,709	-	-	2,087	56,495	
2,918	674	-	640	34	2,244	-	-	-	1,311	
909	12	-	12	-	897	-	-	-	24	
406,006	26,597	1,713	19,246	5,638	379,409	11,598	37,988	62,245	52,180	
345,566	25,269	685	19,003	5,581	320,297	-	-	60,213	48,877	
362,478	25,299	778	19,663	4,858	337,179	-	-	70,496	54,866	
297,831	30,786	2,719	27,271	796	267,045	16,261	20,660	1,021	72,992	
303,292	31,078	2,782	27,540	756	272,214	16,825	21,417	1,185	75,125	
896,395	18,930	5	1,851	17,074	877,465	-	36,183	585,606	78,344	
9,199	967	606	343	18	8,232	-	2,402	14	1,093	
(1,329)	(142)	(529)	295	92	(1,187)	-	(1,892)	56	79	
176	143	141	2	-	33	-	29	2	-	
8,046	968	218	640	110	7,078	-	539	72	1,172	

ביאור 29א - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

ג. מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 ^(ה)			
פעילות בישראל			
משקי בית	בנקאות פרטית	עסקים קטנים וזעירים ^(ד)	עסקים בינוניים ^(ד)
3,348	7	1,957	700
370	126	81	72
הכנסות ריבית מחיצוניים			
הוצאות ריבית לחיצוניים			
הכנסות ריבית, נטו:			
2,978	(119)	1,876	628
(492)	203	(177)	(45)
מחיצוניים			
בינמגזרי			
2,486	84	1,699	583
1,712	157	727	312
סך הכנסות ריבית, נטו			
סך הכנסות שאינן מריבית			
סך כל הכנסות			
447	1	187	(108)
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי			
הוצאות תפעוליות ואחרות:			
4,024	124	1,442	503
23	-	-	-
לחיצוניים			
בינמגזרי			
4,047	124	1,442	503
(296)	116	797	500
סך הוצאות תפעוליות ואחרות			
רווח (הפסד) לפני מיסים			
(133)	41	282	179
הפרשה למיסים (הטבה) על הרווח			
(163)	75	515	321
רווח (הפסד) לאחר מיסים			
חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר השפעת מס			
(163)	75	515	321
רווח נקי (הפסד) לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה			
34	-	3	1
רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה			
(197)	75	512	320
רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק			
111,163	440	48,479	23,637
יתרה ממוצעת של נכסים ^(א)			
-	-	-	-
מזה: השקעות בחברות כלולות ^(א)			
112,009	437	48,949	23,904
יתרה ממוצעת של אשראי לציבור ^(א)			
110,906	428	50,832	24,268
יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח			
108	-	517	362
יתרת חובות פגומים			
841	-	76	-
יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום			
112,525	29,831	39,361	30,521
יתרה ממוצעת של התחייבויות ^(א)			
112,389	29,827	36,728	29,281
מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור ^(א)			
113,473	30,171	40,413	31,500
יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח			
79,995	770	44,226	27,261
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון ^{(א)(ב)}			
80,056	755	45,773	27,295
יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח ^(ב)			
78,025	48,354	30,025	15,885
יתרה ממוצעת של נכסים בניהול ^{(א)(ג)}			
פיצול הכנסות ריבית, נטו:			
2,230	4	1,634	540
מרווח מפעילות מתן אשראי לציבור			
256	80	65	43
מרווח מפעילות קבלת פיקדונות הציבור			
-	-	-	-
אחר			
2,486	84	1,699	583
סך הכל הכנסות ריבית, נטו			

(א) יתרות ממוצעות חושבו על בסיס יתרות יומיות, לתחילת רבעון או לתחילת חודש.

(ב) נכסי סיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון.

(ג) נכסים בניהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות ערך של לקוחות.

(ד) כולל הלוואות לדיור ללקוחות עסקיים.

(ה) סווג מחדש.

פעילות חו"ל									
סך הכל	סך הכל פעילות חו"ל	אחר	פעילות עסקית	אנשים פרטיים	סך פעילות ישראל	מגזר אחר	מגזר ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים ⁽⁷⁾
9,552	1,078	138	880	60	8,474	-	725	16	1,721
2,026	142	10	97	35	1,884	-	659	412	164
7,526	936	128	783	25	6,590	-	66	(396)	1,557
-	(32)	(65)	(84)	117	32	-	505	451	(413)
7,526	904	63	699	142	6,622	-	571	55	1,144
5,408	243	46	100	97	5,165	147	1,297	160	653
12,934	1,147	109	799	239	11,787	147	1,868	215	1,797
(125)	35	(3)	38	-	(160)	-	(40)	(33)	(614)
8,580	945	162	511	272	7,635	369	296	245	632
-	1	1	-	-	(1)	14	(40)	1	1
8,580	946	163	511	272	7,634	383	256	246	633
4,479	166	(51)	250	(33)	4,313	(236)	1,652	2	1,778
1,717	70	(4)	93	(19)	1,647	13	634	-	631
2,762	96	(47)	157	(14)	2,666	(249)	1,018	2	1,147
66	-	-	-	-	66	-	66	-	-
2,828	96	(47)	157	(14)	2,732	(249)	1,084	2	1,147
37	-	-	-	-	37	(3)	(1)	-	3
2,791	96	(47)	157	(14)	2,695	(246)	1,085	2	1,144
432,805	35,692	12,388	21,273	2,031	397,113	9,684	143,414	3,719	56,577
909	-	-	-	-	909	-	909	-	-
269,182	23,426	8	21,386	2,032	245,756	-	-	2,678	57,779
265,450	23,946	37	23,019	890	241,504	-	-	1,486	53,584
3,653	608	-	558	50	3,045	-	-	-	2,058
1,003	64	-	63	1	939	-	-	-	22
402,836	27,716	1,580	17,437	8,699	375,120	11,511	43,104	57,637	50,630
337,209	26,275	446	17,196	8,633	310,934	-	-	55,340	47,369
346,854	26,721	872	19,779	6,070	320,133	-	-	55,862	48,714
296,599	30,940	2,636	27,243	1,061	265,659	14,729	20,762	1,077	76,839
292,165	31,478	2,848	27,757	873	260,687	15,909	18,305	1,097	71,497
800,724	19,874	2,852	2,547	14,475	780,850	-	37,557	496,214	74,790
8,697	942	550	373	19	7,755	-	2,231	13	1,103
(1,224)	(126)	(575)	326	123	(1,098)	-	(1,622)	39	41
53	88	88	-	-	(35)	-	(38)	3	-
7,526	904	63	699	142	6,622	-	571	55	1,144

ביאור 29א - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

ג. מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015 ^(ה)			
פעילות בישראל			
משקי בית	בנקאות פרטית	עסקים קטנים וזעירים ^(ד)	עסקים בינוניים ^(ד)
2,943	5	1,973	673
239	101	48	26
הכנסות ריבית מחיצוניים			
הוצאות ריבית לחיצוניים			
הכנסות ריבית, נטו:			
2,704	(96)	1,925	647
(316)	156	(402)	(75)
מחיצוניים			
בינמגזרי			
2,388	60	1,523	572
1,654	171	738	318
סך הכנסות ריבית, נטו			
סך הכנסות שאינן מריבית			
סך כל הכנסות			
331	(8)	57	(172)
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי			
הוצאות תפעוליות ואחרות:			
3,927	147	1,418	511
(71)	-	-	-
לחיצוניים			
בינמגזרי			
3,856	147	1,418	511
סך הוצאות תפעוליות ואחרות			
(145)	92	786	551
(89)	35	293	205
רווח (הפסד) לפני מיסים			
(56)	57	493	346
הפרשה למיסים (הטבה) על הרווח			
רווח (הפסד) לאחר מיסים			
חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר השפעת מס			
(56)	57	493	346
רווח נקי (הפסד) לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה			
34	-	3	1
רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה			
(90)	57	490	345
רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק			
108,290	456	42,827	22,359
יתרה ממוצעת של נכסים ^(א)			
מזה: השקעות בחברות כלולות ^(א)			
108,778	457	43,995	22,924
יתרה ממוצעת של אשראי לציבור ^(א)			
113,194	481	46,511	23,751
יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח			
60	-	566	457
יתרת חובות פגומים			
858	-	45	-
יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום			
102,884	25,695	36,348	27,273
יתרה ממוצעת של התחייבויות ^(א)			
102,611	25,694	34,517	26,267
מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור ^(א)			
106,639	28,814	34,068	28,495
יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח			
81,104	781	42,035	26,888
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון ^{(א)(ב)}			
81,009	780	41,985	26,856
יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח ^(ב)			
88,038	53,251	32,595	17,290
יתרה ממוצעת של נכסים בניהול ^{(א)(ג)}			
פיצול הכנסות ריבית, נטו:			
2,152	5	1,477	546
מרווח מפעילות מתן אשראי לציבור			
230	55	46	26
מרווח מפעילות קבלת פיקדונות הציבור			
6	-	-	-
אחר			
2,388	60	1,523	572
סך הכל הכנסות ריבית, נטו			

(א) יתרות ממוצעות חושבו על בסיס יתרות יומיות, לתחילת רבעון או לתחילת חודש.

(ב) נכסי סיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון.

(ג) נכסים בניהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות ערך של לקוחות.

(ד) כולל הלוואות לדיור ללקוחות עסקיים.

(ה) סווג מחדש.

פעילות חו"ל									
סך הכל	סך פעילות חו"ל הכל	אחר	פעילות עסקית	אנשים פרטיים	סך פעילות ישראל	מגזר אחר	מגזר ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים ⁽⁷⁾
8,784	1,001	96	831	74	7,783	-	516	34	1,639
1,666	128	22	61	45	1,538	-	589	379	156
7,118	873	74	770	29	6,245	-	(73)	(345)	1,483
-	(20)	(37)	(104)	121	20	-	606	392	(341)
7,118	853	37	666	150	6,265	-	533	47	1,142
6,297	739	483	127	129	5,558	193	1,682	160	642
13,415	1,592	520	793	279	11,823	193	2,215	207	1,784
199	41	(4)	45	-	158	(8)	(46)	23	(19)
8,836	1,199	374	514	311	7,637	541	262	210	621
-	-	-	-	-	-	12	57	1	1
8,836	1,199	374	514	311	7,637	553	319	211	622
4,380	352	150	234	(32)	4,028	(352)	1,942	(27)	1,181
1,691	218	152	86	(20)	1,473	(85)	682	(10)	442
2,689	134	(2)	148	(12)	2,555	(267)	1,260	(17)	739
177	-	-	-	-	177	-	177	-	-
2,866	134	(2)	148	(12)	2,732	(267)	1,437	(17)	739
31	(5)	(5)	-	-	36	(4)	(1)	-	3
2,835	139	3	148	(12)	2,696	(263)	1,438	(17)	736
407,383	35,005	12,297	20,409	2,299	372,378	10,278	130,734	2,186	55,248
1,234	-	-	-	-	1,234	-	1,234	-	-
258,680	22,912	38	20,547	2,327	235,768	-	-	1,190	58,424
265,070	23,790	54	21,545	2,191	241,280	-	-	713	56,630
3,921	781	-	729	52	3,140	-	-	60	1,997
942	23	-	6	17	919	-	-	-	16
379,774	28,979	1,441	15,266	12,272	350,795	10,146	47,034	56,193	45,222
314,737	27,398	127	15,016	12,255	287,339	-	-	55,178	43,072
328,693	26,562	398	16,467	9,697	302,131	-	-	55,889	48,226
302,989	31,497	2,370	28,068	1,059	271,492	13,578	22,052	1,362	83,692
302,633	31,460	2,367	28,035	1,058	271,173	13,562	22,027	1,360	83,594
822,230	27,631	1,883	3,410	22,338	794,599	-	44,252	481,123	78,050
8,170	908	506	374	28	7,262	-	1,951	18	1,113
(945)	(126)	(540)	292	122	(819)	-	(1,231)	26	29
(107)	71	71	-	-	(178)	-	(187)	3	-
7,118	853	37	666	150	6,265	-	533	47	1,142

ביאור 29א - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

ג. מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

אנשים פרטיים - משקי בית ובנקאות פרטית

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017									
סך הכל אנשים פרטיים	מגזר בנקאות פרטית				מגזר משקי בית				
	סך הכל	אחר	כרטיסי אשראי	הלוואות לדיור	סך הכל	אחר	כרטיסי אשראי	הלוואות לדיור	
3,587	9	6	-	3	3,578	1,472	281	1,825	הכנסות ריבית מחיצוניים
518	140	140	-	-	378	378	-	-	הוצאות ריבית מחיצוניים
									הכנסות ריבית, נטו:
3,069	(131)	(134)	-	3	3,200	1,094	281	1,825	מחיצוניים
(366)	227	229	-	(2)	(593)	494	(4)	(1,083)	בימגזרי
2,703	96	95	-	1	2,607	1,588	277	742	סך הכנסות ריבית, נטו
1,939	171	168	3	-	1,768	789	929	50	סך הכנסות שאינן מריבית
4,642	267	263	3	1	4,375	2,377	1,206	792	סך כל הכנסות
179	1	1	-	-	178	126	62	(10)	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
									הוצאות תפעוליות ואחרות:
3,980	130	126	3	1	3,850	2,754	816	280	לחיצוניים
40	-	-	-	-	40	-	39	1	בימגזרי
4,020	130	126	3	1	3,890	2,754	855	281	סך הוצאות תפעוליות ואחרות
443	136	136	-	-	307	(503)	289	521	רווח (הפסד) לפני מיסים
132	48	48	-	-	84	(176)	80	180	הפרשה למיסים (הטבה) על הרווח
311	88	88	-	-	223	(327)	209	341	רווח (הפסד) לאחר מיסים
-	-	-	-	-	-	-	-	-	חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר השפעת מס
311	88	88	-	-	223	(327)	209	341	רווח נקי (הפסד) לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
31	-	-	-	-	31	-	31	-	רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
280	88	88	-	-	192	(327)	178	341	רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק
107,510	493	256	101	136	107,017	25,951	12,078	68,988	יתרה ממוצעת של נכסים ^(א)
-	-	-	-	-	-	-	-	-	מזה: השקעות בחברות כלולות ^(א)
108,467	489	251	102	136	107,978	26,419	12,107	69,452	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור ^(א)
109,090	540	283	111	146	108,550	25,517	12,513	70,520	יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח
139	-	-	-	-	139	110	29	-	יתרת חובות פגומים
798	-	-	-	-	798	76	-	722	יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום
139,847	29,136	29,136	-	-	110,711	110,492	197	22	יתרה ממוצעת של התחייבויות ^(א)
139,686	29,128	29,128	-	-	110,558	110,483	75	-	מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור ^(א)
138,685	29,013	29,013	-	-	109,672	109,607	65	-	יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח
80,241	790	454	296	40	79,451	22,524	10,976	45,951	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון ^{(א)(ב)}
79,522	861	455	359	47	78,661	21,996	11,357	45,308	יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח ^(ב)
128,773	51,187	51,187	-	-	77,586	77,586	-	-	יתרה ממוצעת של נכסים בניהול ^{(א)(ג)}
									פיצול הכנסות ריבית, נטו:
2,328	5	4	-	1	2,323	1,304	277	742	מרווח מפעילות מתן אשראי לציבור
375	91	91	-	-	284	284	-	-	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות הציבור
-	-	-	-	-	-	-	-	-	אחר
2,703	96	95	-	1	2,607	1,588	277	742	סך הכל הכנסות ריבית, נטו

(א) יתרות ממוצעות חושבו על בסיס יתרות יומיות, לתחילת רבעון או לתחילת חודש.

(ב) נכסי סיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון.

(ג) נכסים בניהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות ערך של לקוחות.

ביאור 29 - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

ג. מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

אנשים פרטיים - משקי בית ובנקאות פרטית (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 ^(ח)									
סך הכל אנשים פרטיים	מגזר בנקאות פרטית				מגזר משקי בית				
	סך הכל	אחר	כרטיסי אשראי	הלוואות לדיור	סך הכל	אחר	כרטיסי אשראי	הלוואות לדיור	
3,355	7	5	-	2	3,348	1,457	245	1,646	הכנסות ריבית מחיצוניים
496	126	126	-	-	370	370	-	-	הוצאות ריבית מחיצוניים
									הכנסות ריבית, נטו:
2,859	(119)	(121)	-	2	2,978	1,087	245	1,646	מחיצוניים
(289)	203	205	-	(2)	(492)	463	(4)	(951)	בינמגזרי
2,570	84	84	-	-	2,486	1,550	241	695	סך הכנסות ריבית, נטו
1,869	157	154	3	-	1,712	795	872	45	סך הכנסות שאינן מריבית
4,439	241	238	3	-	4,198	2,345	1,113	740	סך כל הכנסות
448	1	2	(1)	-	447	413	44	(10)	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
									הוצאות תפעוליות ואחרות:
4,148	124	121	3	-	4,024	2,983	766	275	לחיצוניים
23	-	-	-	-	23	-	22	1	בינמגזרי
4,171	124	121	3	-	4,047	2,983	788	276	סך הוצאות תפעוליות ואחרות
(180)	116	115	1	-	(296)	(1,051)	281	474	רווח (הפסד) לפני מיסים
(92)	41	41	-	-	(133)	(377)	76	168	הפרשה למיסים (הטבה) על הרווח
(88)	75	74	1	-	(163)	(674)	205	306	רווח (הפסד) לאחר מיסים
-	-	-	-	-	-	-	-	-	חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר השפעת מס
(88)	75	74	1	-	(163)	(674)	205	306	רווח נקי (הפסד) לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
34	-	-	-	-	34	-	34	-	רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
(122)	75	74	1	-	(197)	(674)	171	306	רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק
111,603	440	211	95	134	111,163	27,039	10,827	73,297	יתרה ממוצעת של נכסים ^(א)
-	-	-	-	-	-	-	-	-	מזה: השקעות בחברות כלולות ^(א)
112,446	437	207	96	134	112,009	27,392	10,851	73,766	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור ^(א)
111,334	428	196	97	135	110,906	26,656	11,204	73,046	יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח
108	-	-	-	-	108	91	17	-	יתרת חובות פגומים
841	-	-	-	-	841	122	-	719	יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום
142,356	29,831	29,831	-	-	112,525	112,371	149	5	יתרה ממוצעת של התחייבויות ^(א)
142,216	29,827	29,827	-	-	112,389	112,310	79	-	מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור ^(א)
143,644	30,171	30,171	-	-	113,473	113,405	68	-	יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח
80,765	770	475	275	20	79,995	22,308	10,247	47,440	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון ^{(א)(ב)}
80,811	755	452	275	28	80,056	22,820	10,540	46,696	יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח
126,379	48,354	48,354	-	-	78,025	78,025	-	-	יתרה ממוצעת של נכסים בניהול ^{(א)(ג)}
									פיצול הכנסות ריבית, נטו:
2,234	4	4	-	-	2,230	1,294	241	695	מרווח מפעילות מתן אשראי לציבור
336	80	80	-	-	256	256	-	-	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות הציבור
-	-	-	-	-	-	-	-	-	אחר
2,570	84	84	-	-	2,486	1,550	241	695	סך הכל הכנסות ריבית, נטו

(א) יתרות ממוצעות חושבו על בסיס יתרות יומיות, לתחילת רבעון או לתחילת חודש.

(ב) נכסי סיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון.

(ג) נכסים בניהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות ערך של לקוחות.

(ד) סוג מחדש.

ביאור 29 - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

ג. מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

אנשים פרטיים - משקי בית ובנקאות פרטית (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015 ^(א)									
סך הכל אנשים פרטיים	מגזר בנקאות פרטית				מגזר משקי בית				
	סך הכל	אחר	כרטיסי אשראי	הלוואות לדיור	סך הכל	אחר	כרטיסי אשראי	הלוואות לדיור	
2,948	5	5	-	-	2,943	1,427	236	1,280	הכנסות ריבית מחיצוניים
340	101	101	-	-	239	239	-	-	הוצאות ריבית מחיצוניים
									הכנסות ריבית, נטו:
2,608	(96)	(96)	-	-	2,704	1,188	236	1,280	מחיצוניים
(160)	156	156	-	-	(316)	322	(5)	(633)	בינמגזרי
2,448	60	60	-	-	2,388	1,510	231	647	סך הכנסות ריבית, נטו
1,825	171	168	3	-	1,654	881	727	46	סך הכנסות שאינן מריבית
4,273	231	228	3	-	4,042	2,391	958	693	סך כל הכנסות
323	(8)	(9)	1	-	331	300	17	14	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
									הוצאות תפעוליות ואחרות:
4,074	147	143	3	1	3,927	2,891	726	310	לחיצוניים
(71)	-	-	-	-	(71)	-	(71)	-	בינמגזרי
4,003	147	143	3	1	3,856	2,891	655	310	סך הוצאות תפעוליות ואחרות
(53)	92	94	(1)	(1)	(145)	(800)	286	369	רווח (הפסד) לפני מיסים
(54)	35	35	-	-	(89)	(306)	80	137	הפרשה למיסים (הטבה) על הרווח
1	57	59	(1)	(1)	(56)	(494)	206	232	רווח (הפסד) לאחר מיסים
-	-	-	-	-	-	-	-	-	חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר השפעת מס
1	57	59	(1)	(1)	(56)	(494)	206	232	רווח נקי (הפסד) לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
34	-	-	-	-	34	-	34	-	רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
(33)	57	59	(1)	(1)	(90)	(494)	172	232	רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק
108,746	456	221	93	142	108,290	25,032	10,095	73,163	יתרה ממוצעת של נכסים ^(א)
-	-	-	-	-	-	-	-	-	מזה: השקעות בחברות כלולות ^(א)
109,235	457	219	96	142	108,778	25,175	10,051	73,552	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור ^(א)
113,675	481	223	102	156	113,194	26,148	10,494	76,552	יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח
60	-	-	-	-	60	48	12	-	יתרת חובות פגומים
858	-	-	-	-	858	105	-	753	יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום
128,579	25,695	25,694	1	-	102,884	102,578	301	5	יתרה ממוצעת של התחייבויות ^(א)
128,305	25,694	25,694	-	-	102,611	102,542	69	-	מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור ^(א)
135,453	28,814	28,814	-	-	106,639	106,574	65	-	יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח
81,885	781	500	281	-	81,104	21,333	10,116	49,655	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון ^{(א)(ב)}
81,789	780	499	281	-	81,009	21,308	10,104	49,597	יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח
141,289	53,251	53,251	-	-	88,038	88,038	-	-	יתרה ממוצעת של נכסים בניהול ^{(א)(ג)}
									פיצול הכנסות ריבית, נטו:
2,157	5	5	-	-	2,152	1,280	225	647	מרווח מפעילות מתן אשראי לציבור
285	55	55	-	-	230	230	-	-	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות הציבור
6	-	-	-	-	6	-	6	-	אחר
2,448	60	60	-	-	2,388	1,510	231	647	סך הכל הכנסות ריבית, נטו

(א) יתרות ממוצעות חושבו על בסיס יתרות יומיות, לתחילת רבעון או לתחילת חודש.

(ב) נכסי סיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון.

(ג) נכסים בניהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות ערך של לקוחות.

(ד) סוג מחדש.

ביאור 29 - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

ג. מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

עסקים קטנים וזעירים, בינוניים וגדולים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017									
מגזר עסקים גדולים			מגזר עסקים בינוניים			מגזר עסקים קטנים וזעירים			
סך הכל	סך הכול	אחר	בינוני ונדל"ן	סך הכל	אחר	בינוני ונדל"ן	סך הכל	אחר	בינוני ונדל"ן
4,608	1,697	1,094	603	758	503	255	2,153	1,489	664
371	199	186	13	89	83	6	83	68	15
4,237	1,498	908	590	669	420	249	2,070	1,421	649
(473)	(326)	(198)	(128)	8	57	(49)	(155)	(67)	(88)
3,764	1,172	710	462	677	477	200	1,915	1,354	561
1,741	672	378	294	322	268	54	747	628	119
252	82	82	-	40	39	1	130	122	8
5,505	1,844	1,088	756	999	745	254	2,662	1,982	680
(63)	(298)	(109)	(189)	(20)	22	(42)	255	246	9
2,502	540	435	105	518	452	66	1,444	1,206	238
1	1	1	-	-	-	-	-	-	-
2,503	541	436	105	518	452	66	1,444	1,206	238
3,065	1,601	761	840	501	271	230	963	530	433
1,071	558	266	292	177	97	80	336	185	151
1,994	1,043	495	548	324	174	150	627	345	282
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1,994	1,043	495	548	324	174	150	627	345	282
2	1	1	-	-	-	-	1	1	-
1,992	1,042	494	548	324	174	150	626	344	282
130,742	54,257	36,357	17,900	24,635	17,328	7,307	51,850	34,715	17,135
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
131,951	54,649	36,602	18,047	24,876	17,499	7,377	52,426	35,131	17,295
136,532	56,495	37,008	19,487	25,728	17,504	8,224	54,309	36,391	17,918
2,105	1,311	815	496	284	218	66	510	321	189
99	24	12	12	-	-	-	75	60	15
127,731	52,180	43,129	9,051	32,169	27,677	4,492	43,382	34,837	8,545
120,398	48,877	40,145	8,732	30,893	26,473	4,420	40,628	32,332	8,296
127,998	54,866	44,931	9,935	32,371	27,889	4,482	40,761	32,489	8,272
148,862	72,992	33,013	39,979	28,032	18,895	9,137	47,838	30,526	17,312
153,265	75,125	33,619	41,506	28,730	18,991	9,739	49,410	31,832	17,578
126,903	78,344	65,171	13,173	16,957	14,425	2,532	31,602	26,285	5,317
3,488	1,093	641	452	585	393	192	1,810	1,265	545
274	79	69	10	90	82	8	105	89	16
2	-	-	-	2	2	-	-	-	-
3,764	1,172	710	462	677	477	200	1,915	1,354	561

(א) יתרות ממוצעות חושבו על בסיס יתרות יומיות, לתחילת רבעון או לתחילת חודש.

(ב) נכסי סיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון.

(ג) נכסים בנייהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות ערך של לקוחות.

ביאור 29 - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

ג. מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

עסקים קטנים וזעירים, בינוניים וגדולים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 ^(א)										
מגזר עסקים גדולים			מגזר עסקים בינוניים			מגזר עסקים קטנים וזעירים				
סך הכל	סך הכול	אחר	בינוני ונדל"ן	סך הכל	אחר	בינוני ונדל"ן	סך הכל	אחר	בינוני ונדל"ן	
4,378	1,721	1,107	614	700	481	219	1,957	1,320	637	הכנסות ריבית מחיצוניים
317	164	154	10	72	68	4	81	68	13	הוצאות ריבית מחיצוניים
										הכנסות ריבית, נטו:
4,061	1,557	953	604	628	413	215	1,876	1,252	624	מחיצוניים
(635)	(413)	(278)	(135)	(45)	(2)	(43)	(177)	(75)	(102)	בימגזרי
3,426	1,144	675	469	583	411	172	1,699	1,177	522	סך הכנסות ריבית, נטו
1,692	653	357	296	312	258	54	727	604	123	סך הכנסות שאינן מריבית
242	83	83	-	37	36	1	122	115	7	מזה: הכנסות מכרטיסי אשראי
5,118	1,797	1,032	765	895	669	226	2,426	1,781	645	סך כל הכנסות
(535)	(614)	(355)	(259)	(108)	(72)	(36)	187	212	(25)	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
2,577	632	498	134	503	434	69	1,442	1,195	247	לחיצוניים
1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	בימגזרי
2,578	633	499	134	503	434	69	1,442	1,195	247	סך הוצאות תפעוליות ואחרות
3,075	1,778	888	890	500	307	193	797	374	423	רווח לפני מיסים
1,092	631	314	317	179	110	69	282	130	152	הפרשה למיסים על הרווח
1,983	1,147	574	573	321	197	124	515	244	271	רווח לאחר מיסים
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר השפעת מס
1,983	1,147	574	573	321	197	124	515	244	271	רווח נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
7	3	3	-	1	1	-	3	3	-	רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
1,976	1,144	571	573	320	196	124	512	241	271	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
128,693	56,577	37,407	19,170	23,637	16,827	6,810	48,479	32,070	16,409	יתרה ממוצעת של נכסים ^(א)
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	מזה: השקעות בחברות כלולות ^(א)
130,632	57,779	38,298	19,481	23,904	17,032	6,872	48,949	32,372	16,577	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור ^(א)
128,684	53,584	36,359	17,225	24,268	17,234	7,034	50,832	33,676	17,156	יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח
2,937	2,058	1,417	641	362	286	76	517	306	211	יתרת חובות פגומים
98	22	6	16	-	-	-	76	61	15	יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום ^(א)
120,513	50,631	42,392	8,239	30,521	26,474	4,047	39,361	31,411	7,950	יתרה ממוצעת של התחייבויות ^(א)
113,378	47,369	39,689	7,680	29,281	25,309	3,972	36,728	28,989	7,739	מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור ^(א)
120,627	48,714	40,225	8,489	31,500	26,986	4,514	40,413	31,903	8,510	יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח
148,326	76,839	36,392	40,447	27,261	18,704	8,557	44,226	27,879	16,347	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון ^{(א)(ב)}
144,565	71,497	32,725	38,772	27,295	18,773	8,522	45,773	28,831	16,942	יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח ^(ב)
120,700	74,790	60,571	14,219	15,885	13,643	2,242	30,025	26,396	3,629	יתרה ממוצעת של נכסים בניהול ^{(א)(ג)}
3,277	1,103	641	462	540	372	168	1,634	1,124	510	פיצול הכנסות ריבית, נטו:
149	41	34	7	43	39	4	65	53	12	מרווח מפעילות מתן אשראי לציבור
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות הציבור
3,426	1,144	675	469	583	411	172	1,699	1,177	522	סך הכל הכנסות ריבית, נטו

(א) יתרות ממוצעות חושבו על בסיס יתרות יומיות, לתחילת רבעון או לתחילת חודש.

(ב) נכסי סיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון.

(ג) נכסים בניהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות ערך של לקוחות.

(ד) סווג מחדש.

ביאור 29 - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

ג. מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

עסקים קטנים וזעירים, בינוניים וגדולים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015 ⁽¹⁾									
מגזר עסקים גדולים			מגזר עסקים בינוניים			מגזר עסקים קטנים וזעירים			
סך הכל	סך הכול	אחר	בינוני ונדל"ן	סך הכל	אחר	בינוני ונדל"ן	סך הכל	אחר	בינוני ונדל"ן
4,285	1,639	1,064	575	673	452	221	1,973	1,388	585
230	156	146	10	26	23	3	48	38	10
4,055	1,483	918	565	647	429	218	1,925	1,350	575
(818)	(341)	(215)	(126)	(75)	(36)	(39)	(402)	(292)	(110)
3,237	1,142	703	439	572	393	179	1,523	1,058	465
1,698	642	324	318	318	255	63	738	609	129
227	76	76	-	34	34	-	117	111	6
4,935	1,784	1,027	757	890	648	242	2,261	1,667	594
(134)	(19)	(192)	173	(172)	(118)	(54)	57	95	(38)
2,550	621	494	127	511	445	66	1,418	1,167	251
1	1	1	-	-	-	-	-	-	-
2,551	622	495	127	511	445	66	1,418	1,167	251
2,518	1,181	724	457	551	321	230	786	405	381
940	442	271	171	205	119	86	293	150	143
1,578	739	453	286	346	202	144	493	255	238
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1,578	739	453	286	346	202	144	493	255	238
7	3	3	-	1	1	-	3	3	-
1,571	736	450	286	345	201	144	490	252	238
120,434	55,248	36,401	18,847	22,359	15,653	6,706	42,827	28,095	14,732
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
125,343	58,424	39,062	19,362	22,924	16,139	6,785	43,995	29,067	14,928
126,892	56,630	36,841	19,789	23,751	16,925	6,826	46,511	30,268	16,243
3,020	1,997	940	1,057	457	275	182	566	289	277
61	16	9	7	-	-	-	45	35	10
108,843	45,222	37,916	7,306	27,273	23,542	3,731	36,348	29,163	7,185
103,856	43,072	36,057	7,015	26,267	22,614	3,653	34,517	27,520	6,997
110,789	48,226	40,778	7,448	28,495	24,770	3,725	34,068	26,601	7,467
152,615	83,692	42,575	41,117	26,888	18,447	8,441	42,035	26,081	15,954
152,435	83,594	42,525	41,069	26,856	18,425	8,431	41,985	26,050	15,935
127,935	78,050	60,277	17,773	17,290	15,010	2,280	32,595	27,854	4,741
3,136	1,113	679	434	546	371	175	1,477	1,022	455
101	29	24	5	26	22	4	46	36	10
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3,237	1,142	703	439	572	393	179	1,523	1,058	465

(א) יתרות ממוצעות חושבו על בסיס יתרות יומיות, לתחילת רבעון או לתחילת חודש.

(ב) נכסי סיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון.

(ג) נכסים בנייהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות ערך של לקוחות.

(ד) סווג מחדש.

ביאור 29א - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

ג. מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

מגזר ניהול פיננסי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017					
סך הכל	אחר	פעילות השקעה ריאלית	פעילות ניהול נכסים והתחייבויות	פעילות למסחר	
713	7	-	658	48	הכנסות ריבית מחיצוניים
566	2	-	562	2	הוצאות ריבית מחיצוניים
					הכנסות ריבית, נטו:
147	5	-	96	46	מחיצוניים
392	15	(9)	411	(25)	בימגזרי
539	20	(9)	507	21	סך הכנסות ריבית, נטו
926	126	52	507	241	סך הכנסות שאינן מריבית
1,465	146	43	1,014	262	סך כל הכנסות
-	-	-	-	-	הוצאות בגין הפסדי אשראי
-	-	-	-	-	הוצאות תפעוליות ואחרות:
240	82	64	(71)	165	לחיצוניים
(60)	1	2	(63)	-	בימגזרי
180	83	66	(134)	165	סך הוצאות תפעוליות ואחרות
1,285	63	(23)	1,148	97	רווח לפני מיסים
432	8	(3)	408	19	הפרשה למיסים על הרווח
853	55	(20)	740	78	רווח לאחר מיסים
92	-	92	-	-	חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר השפעת מס
945	55	72	740	78	רווח נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
-	-	-	-	-	רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
945	55	72	740	78	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
153,359	-	1,686	142,566	9,107	יתרה ממוצעת של נכסים ^(א)
138	-	138	-	-	מזה: השקעות בחברות כלולות ^(א)
37,988	2	55	36,806	1,125	יתרה ממוצעת של התחייבויות ^(א)
-	-	-	-	-	מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור ^(א)
-	-	-	-	-	יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח
20,660	368	1,054	18,708	530	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון ^{(א)(ב)}
21,417	212	1,199	19,656	350	יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח ^(ב)
36,183	36,183	-	-	-	יתרה ממוצעת של נכסים בניהול ^(א)
					מרכיבי הכנסות ריבית נטו והכנסות מימון שאינן מריבית, נטו:
-	-	-	74	-	הפרשי שער, נטו ^(ד)
-	-	-	37	-	הפרשי שער, מדד ^(ד)
-	-	-	445	24	חשיפות ריבית, נטו ^(ד)
-	-	-	-	-	חשיפות למניות, נטו ^(ד)
-	-	-	377	-	מרווחי ריבית שמשויכים לניהול פיננסי
-	-	-	933	24	סך הכל הכנסות ריבית נטו והכנסות שאינן מריבית, לפי בסיס צבירה
-	-	-	108	-	רווחים או הפסדים ממכירה או מירידת ערך שאינה זמנית של אגרות חוב
-	-	-	6	-	שינוי בפער בין שווי הוגן לבין בסיס צבירה של מכשירים נגזרים שנרשם ברווח והפסד
-	-	-	(33)	238	הכנסות אחרות שאינן מריבית
-	-	-	1,014	262	סך הכל הכנסות ריבית, נטו והכנסות מימון שאינן מריבית

(א) יתרות ממוצעות חושבו על בסיס יתרות יומיות, לתחילת רבעון או לתחילת חודש.

(ב) נכסי סיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון.

(ג) נכסים בניהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות ערך של לקוחות.

(ד) לרבות בגין ניירות ערך ומכשירים נגזרים.

ביאור 29א - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים (המשך)
 ד. מידע על הפעילות לפי אזורים גאוגרפיים^(א)

31 בדצמבר 2017									
סך הכל מאוחד	סך הכל מחוץ לישראל	אחר	רומניה	לוקסמבורג	שוויץ	בריטניה	ארה"ב	ישראל	
במיליוני ש"ח									
13,474	1,257	2	54	-	5	235	961	12,217	סך כל ההכנסות ^(ב) רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
3,172	223	2	17	-	13	44	147	2,949	
450,838	32,768	4	1,038	12	44	7,292	24,378	418,070	סך כל הנכסים
31 בדצמבר 2016 ^(א)									
סך הכל מאוחד	סך הכל מחוץ לישראל	אחר	רומניה	לוקסמבורג	שוויץ	בריטניה	ארה"ב	ישראל	
במיליוני ש"ח									
12,934	945	(1)	39	35	(4)	18	858	11,989	סך כל ההכנסות (הוצאות) ^(ב)
2,791	(66)	17	(9)	24	(58)	(147)	107	2,857	רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק
438,603	37,895	16	1,133	21	73	8,224	28,428	400,708	סך כל הנכסים
31 בדצמבר 2015 ^(א)									
סך הכל מאוחד	סך הכל מחוץ לישראל	אחר	רומניה	לוקסמבורג	שוויץ	בריטניה	ארה"ב	ישראל	
במיליוני ש"ח									
13,415	1,622	5	63	27	69	332	1,126	11,793	סך כל ההכנסות ^(ב) רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק
2,835	139	17	(47)	(35)	(127)	89	242	2,696	

(א) הסיווג בוצע לפי מיקום המשרד.
 (ב) הכנסות ריבית, נטו והכנסות שאינן מריבית.
 (ג) סווג מחדש.

ביאור 229 - מגזרי פעילות בהתאם לגישת ההנהלה

א. כללי

מגזר פעילות לפי גישת הנהלה – מרכיב בתאגידי הבנקאי אשר עוסק בפעילויות שמהן הוא עשוי להפיק הכנסות ולשאת בהוצאות, תוצאות פעולותיו נבחנות באופן סדיר על ידי ההנהלה והדירקטוריון לצורך קבלת החלטות בנוגע להקצאת משאבים והערכת ביצועיו. כמו כן קיים לגביו מידע פיננסי נפרד.

דיווח מגזרי פעילות על פי גישת ההנהלה מציג את תוצאות הבנק בחלוקה לקווי עסקים, בהתאם למבנה הארגוני של הבנק ובהתאם להחלטת הנהלת הבנק והדירקטוריון.

קווי העסקים מתמחים במתן שירות למגזרי לקוחות בעלי מאפיינים וצרכים דומים.

הבנק בארץ מאורגן בשישה קווי עסקים:

1. בנקאית - מתן שירותים בנקאיים ללקוחות הפרטיים והעסקים הקטנים. קו העסקים כולל את מערך המשכנתאות ואת מערך הבנקאות הפרטית. פועל במבנה של ארבעה קווי עסקים: עסקים קטנים, בנקאות פרטית, פרימיום וקמעונאות. השרות והמוצרים מותאמים לכל מגזרי הלקוחות באופן דיפרנציאלי, על פי אופי פעילותם הבנקאית, מאפייניהם וצורכיהם.

2. מסחרית - מתן שירותים בנקאיים ופיננסיים לחברות בינוניות (Middle Market) ובעלי העניין של חברות אלו.

3. עסקית - מתן שירותים בנקאיים ופיננסיים לחברות גדולות ולחברות בינלאומיות במשק, בפעילותן בארץ ובעולם.

4. נדל"ן - מתן שירותים בנקאיים ופיננסיים לענף הבינוי והנדל"ן.

5. שוקי הון - ניהול הנוסטרו של הבנק, ניהול נכסים והתייכיות וניהול השקעות נכסים פיננסיים.

6. אחר - פעילויות שאינן נזקפות לקווי העסקים האחרים.

תוצאות הפעילות נזקפות לקו העסקים שבו מתנהל חשבון הלקוח.

1. הכנסות ריבית נטו - קו העסקים מזוכה בריבית המתקבלת מהלוואות שהעמיד, בניכוי עלות גיוס המקורות (מחיר מעבר). כמו כן, קו העסקים מזוכה במחיר מעבר בגין פיקדונות שגייס בניכוי הריבית ששולמה ללקוחות.

2. הכנסות שאינן מריבית (הכנסות מימון שאינן מריבית, עמלות והכנסות אחרות) - מיוחסות לקווי העסקים בהתאם לפעילות הלקוח.

3. הוצאות קווי העסקים - כוללות את ההוצאות הישירות של קווי העסקים, וכן מועמסות על קווי העסקים ואת הוצאות יחידות המטה הנותנות להם שירותים.

תוצאות פעילות קווי העסקים, הן בצד המאזני והן בצד הרווח והפסד, נבחנות באופן שוטף על ידי הדירקטוריון והנהלה. בחינת התוצאות מבוצעת אל מול יעדים הנקבעים במסגרת תכנית עבודה שנתית ומול נתוני תקופה מקבילה אשתקד. כמו כן, מבוצעת בחינה של מגוון מדדים נוספים הנוגעים לפעילות קווי העסקים.

ביאור 229 - מגזרי פעילות בהתאם לגישת ההנהלה (המשך)
ב. מידע על מגזרי פעילות בהתאם לגישת ההנהלה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017												
במיליוני ש"ח												
סך הכל	חברות בנות בחו"ל	חברות בנות בארץ	אחר והתאמות	שוקי הון	נדל"ן ^(א)	עסקית ^(א)	מסחרית	סך הכל בנקאית	משכנתאות	עסקים קטנים ^(ב)	בנק	
											קמעונאות, פרימים ובנקאות פרטית ^(ב)	
8,046	991	294	(1)	632	461	581	1,014	4,074	843	1,308	1,923	הכנסות ריבית, נטו
5,428	265	1,176	399	812	325	227	407	1,817	5	492	1,320	הכנסות שאינן מריבית
13,474	1,256	1,470	398	1,444	786	808	1,421	5,891	848	1,800	3,243	סך כל ההכנסות הוצאות (הכנסות)
172	52	75	(23)	(13)	(316)	(72)	26	443	13	273	157	בגין הפסדי אשראי
8,501	833	1,021	864	306	132	280	725	4,340	296	1,060	2,984	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
4,801	371	374	(443)	1,151	970	600	670	1,108	539	467	102	רווח (הפסד) לפני מס
1,692	149	89	(123)	404	340	210	235	388	189	163	36	הוצאות מס (הטבה) רווח נקי (הפסד)
3,172	222	345	(320)	750	630	390	435	720	350	304	66	המימוש לבעלי מניות הבנק
יתרות ליום 31 בדצמבר 2017												
267,952	23,204	8,773	5,712	4,437	20,684	33,152	35,712	136,278	78,626	27,438	30,214	אשראי לציבור, נטו
362,478	25,300	65	93	76,065	6,425	21,614	43,484	189,432	-	35,369	154,063	פיקדונות הציבור
974,430	19,282	260,155	22,448	432,806	1,293	21,228	24,432	192,786	-	19,750	173,036	נכסים בניהול
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 ^(א)												
במיליוני ש"ח												
סך הכל	חברות בנות בחו"ל	חברות בנות בארץ	אחר והתאמות	שוקי הון	נדל"ן ^(א)	עסקית ^(א)	מסחרית	סך הכל בנקאית	משכנתאות	ללא משכנתאות	בנק	
											ללא משכנתאות	
7,526	937	237	(1)	650	526	521	895	3,761	754	3,007	הכנסות ריבית, נטו	
5,408	8	1,130	686	863	343	209	401	1,768	7	1,761	הכנסות שאינן מריבית	
12,934	945	1,367	685	1,513	869	730	1,296	5,529	761	4,768	סך כל ההכנסות הוצאות (הכנסות)	
(125)	(2)	37	(20)	(55)	(392)	(376)	(72)	755	(3)	758	בגין הפסדי אשראי	
8,580	944	907	611	380	176	356	701	4,505	278	4,227	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	
4,479	3	423	94	1,188	1,085	750	667	269	486	(217)	רווח (הפסד) לפני מס	
1,717	69	218	10	426	389	269	240	96	174	(78)	הוצאות מס (הטבה) רווח נקי (הפסד)	
2,791	(66)	228	84	768	696	481	427	173	312	(139)	לבעלי מניות הבנק	
יתרות ליום 31 בדצמבר 2016												
261,957	23,567	7,406	5,529	3,676	21,020	29,898	33,705	137,156	79,394	57,762	57,762	אשראי לציבור, נטו
346,854	26,721	68	41	59,696	7,702	19,772	41,698	191,156	-	191,156	191,156	פיקדונות הציבור
823,812	19,244	189,682	25,502	365,544	1,814	18,607	26,781	176,638	-	176,638	176,638	נכסים בניהול ^(א)

(א) בשנת 2017 בוצעה סגמנטציה של לקוחות ממגזר הנדל"ן למגזר העסקי.
 (ב) בשנת 2017 בוצע שינוי מבני בחטיבה הבנקאית. מספרי ההשוואה לא הותאמו.
 (ג) סווג מחדש.
 (ד) הוצג מחדש.

ביאור 229 - מגזרי פעילות בהתאם לגישת ההנהלה (המשך)

ב. מידע על מגזרי פעילות בהתאם לגישת ההנהלה (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015 ^(ב)											
במיליוני ש"ח											
חברות בנות בחו"ל		חברות בנות בארץ		בנק							
סך הכל	אחר והתאמות	שוקי הון	נדל"ן ^(א)	עסקית ^(א)	מסחרית	סך הכל בנקאית	משכנתאות	בנקאית	ללא משכנתאות	כנקאית	
7,118	870	191	-	644	536	573	822	3,482	710	2,772	הכנסות ריבית נטו
6,297	627	1,461	902	477	361	205	416	1,848	11	1,837	הכנסות שאינן מריבית
13,415	1,497	1,652	902	1,121	897	778	1,238	5,330	721	4,609	סך כל ההכנסות הוצאות (הכנסות)
199	12	13	(84)	(24)	78	(140)	(126)	470	18	452	בגין הפסדי אשראי
8,836	1,201	864	632	328	173	360	741	4,537	316	4,221	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
4,380	284	775	354	817	646	558	623	323	387	(64)	רווח (הפסד) לפני מס
1,691	219	238	119	307	243	210	234	121	145	(24)	הוצאות מס (הטבה)
2,835	70	548	235	640	403	348	389	202	242	(40)	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
יתרות ליום 31 בדצמבר 2015											
261,399	23,344	6,174	5,426	2,689	23,986	30,446	32,689	136,645	81,251	55,394	אשראי לציבור, נטו
328,693	26,562	65	178	59,350	6,859	20,150	41,720	173,809	-	173,809	פיקדונות הציבור
799,739	19,382	185,883	28,824	335,111	1,419	17,613	28,470	183,037	-	183,037	נכסים בניהול ^(ג)

(א) בשנת 2017 בוצעה סגמנטציה של לקוחות ממגזר הנדל"ן למגזר העסקי.
 (ב) סווג מחדש.
 (ג) הוצג מחדש.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי

א. חובות^(א) ומכשירי אשראי חוץ מאזניים

1. תנועה ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017						
הפרשה להפסדי אשראי						
אשראי לציבור						
סך הכל	בנקים וממשלות	סך הכל ציבור	פרטי אחר	דיוור	מסחרי	
במיליוני ש"ח						
3,982	1	3,981	823	473	2,685	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת השנה
172	2	170	188	(13)	(5)	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
(1,425)	-	(1,425)	(581)	(9)	(835)	מחיקות חשבונאיות
1,042	-	1,042	364	-	678	גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות
(383)	-	(383)	(217)	(9)	(157)	מחיקות חשבונאיות נטו
(20)	-	(20)	-	(1)	(19)	התאמות מתרגום דוחות כספיים
3,751	3	3,748	794	450	2,504	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לסוף שנה ¹
484	-	484	36	-	448	¹ מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

א. חובות^(א) ומכשירי אשראי חוץ מאזניים (המשך)

1. תנועה ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016						
הפרשה להפסדי אשראי						
אשראי לציבור						
מסחרי	דיור	פרטי אחר	סך הכל ציבור	בנקים וממשלות	סך הכל	
במיליוני ש"ח						
2,981	513	659	4,153	3	4,156	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת השנה
(571)	(9)	457	(123)	(2)	(125)	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
(566) ^(ב)	(31)	(693) ^(ב)	(1,290)	-	(1,290)	מחיקות חשבונאיות
843	-	400	1,243	-	1,243	גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות
277	(31)	(293)	(47)	-	(47)	מחיקות חשבונאיות נטו
(2)	-	-	(2)	-	(2)	התאמות מתרגום דוחות כספיים
2,685	473	823	3,981	1	3,982	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לסוף שנה ¹
452	-	36	488	-	488	¹ מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015						
הפרשה להפסדי אשראי						
אשראי לציבור						
מסחרי	דיור	פרטי אחר	סך הכל ציבור	בנקים וממשלות	סך הכל	
במיליוני ש"ח						
3,365	513	604	4,482	4	4,486	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת השנה
(123)	14	309	200	(1)	199	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
(676)	(12)	(614)	(1,302)	-	(1,302)	מחיקות חשבונאיות
410	-	361	771	-	771	גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות
(266)	(12)	(253)	(531)	-	(531)	מחיקות חשבונאיות נטו
5	(2)	(1)	2	-	2	התאמות מתרגום דוחות כספיים
2,981	513	659	4,153	3	4,156	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לסוף שנה ¹
449	-	33	482	-	482	¹ מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
(ב) סווג מחדש.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

א. חובות^(א) ומכשירי אשראי חוץ מאזניים (המשך)

2. מידע נוסף על דרך חישוב ההפרשה להפסדי אשראי בגין חובות^(א), ועל החובות^(א) בגינם היא חושבה (המשך)

31 בדצמבר 2017					
אשראי לציבור					
מסחרי	דיור	פרטי אחר	סך הכל ציבור	בנקים וממשלות	סך הכל
במיליוני ש"ח					
יתרת חוב רשומה של חובות^(א):					
112,831	29	774	113,634	11,457	125,091
שנבדקו על בסיס פרטני					
41,511	77,928	38,143	157,582	1,122	158,704
שנבדקו על בסיס קבוצתי ¹					
1,066 ^(א)	77,465	-	78,531	-	78,531
מזה: שההפרשה בגינם חושבה לפי עומק פיגור					
154,342	77,957	38,917	271,216	12,579	283,795
סך הכל חובות ^(א)					
הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות^(א):					
1,570	5	55	1,630	3	1,633
שנבדקו על בסיס פרטני					
486	445	703	1,634	-	1,634
שנבדקו על בסיס קבוצתי ²					
-	443 ^(ב)	-	443	-	443
מזה: שההפרשה בגינם חושבה לפי עומק פיגור					
2,056	450	758	3,264	3	3,267
סך הכל הפרשה להפסדי אשראי					
459	-	25	484	-	484
מזה: בגין חובות פגומים					
31 בדצמבר 2016					
אשראי לציבור					
מסחרי	דיור	פרטי אחר	סך הכל ציבור	בנקים וממשלות	סך הכל
במיליוני ש"ח					
יתרת חוב רשומה של חובות^(א):					
106,782 ^(ד)	45	542 ^(ד)	107,369	7,890	115,259
שנבדקו על בסיס פרטני					
40,980 ^(ד)	79,086	38,015 ^(ד)	158,081	4,148	162,229
שנבדקו על בסיס קבוצתי ¹					
909 ^(א)	78,656	-	79,565	-	79,565
מזה: שההפרשה בגינם חושבה לפי עומק פיגור					
147,762 ^(א)	79,131	38,557	265,450	12,038	277,488
סך הכל חובות ^(א)					
הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות^(א):					
1,855 ^(ד)	6	57 ^(ד)	1,918	1	1,919
שנבדקו על בסיס פרטני					
378 ^(ד)	467	730 ^(ד)	1,575	-	1,575
שנבדקו על בסיס קבוצתי ²					
-	462 ^(ב)	-	462	-	462
מזה: שההפרשה בגינם חושבה לפי עומק פיגור					
2,233	473	787	3,493	1	3,494
סך הכל הפרשה להפסדי אשראי					
629	-	10	639	-	639
מזה: בגין חובות פגומים					

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למטע אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ב) כולל יתרת הפרשה מעבר למתחייב לפי שיטת עומק הפיגור שחושבה על בסיס קבוצתי בסך 283 מיליון ש"ח (2016 - 294 מיליון ש"ח).

(ג) יתרת הלוואות לדיור שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.

(ד) סווג מחדש.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות^(א)

1. איכות אשראי ופיגורים

31 בדצמבר 2017					
חובות לא פגומים - מידע נוסף		בעייתיים ^(ב)			
כפיגור של 30 ועד 89 ימים ^(ה)	כפיגור של 90 ימים או יותר ^(ד)	סך הכל	פגומים ^(ג)	לא פגומים	לא בעייתיים
במיליוני ש"ח					
פעילות לווים בישראל					
ציבור-מסחרי					
62	15	18,936	237	210	18,489
בינוי ונדל"ן - בינוי ^(א)					
45	12	24,444	491	120	23,833
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן ^(א)					
7	2	11,189	3	5	11,181
שרותים פיננסיים					
174	70	70,580	1,349	1,477	67,754
מסחרי - אחר					
288	99	125,149	2,080	1,812	121,257
סך הכל מסחרי					
516	722	77,448	-	722 ^(א)	76,726
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור					
236	76	38,395	139	511	37,745
אנשים פרטיים - אחר					
1,040	897	240,992	2,219	3,045	235,728
סך הכל ציבור - פעילות בישראל					
-	-	1,650	-	-	1,650
בנקים בישראל					
-	-	129	-	-	129
ממשלת ישראל					
1,040	897	242,771	2,219	3,045	237,507
סך הכל פעילות בישראל					
פעילות לווים בחו"ל					
ציבור-מסחרי					
-	-	9,748	170	14	9,564
בינוי ונדל"ן ^(א)					
7	12	19,445	495	752	18,198
מסחרי - אחר					
7	12	29,193	665	766	27,762
סך הכל מסחרי					
1	-	1,031	34	1	996
אנשים פרטיים					
8	12	30,224	699	767	28,758
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל					
-	-	10,214	-	-	10,214
בנקים בחו"ל					
-	-	586	-	-	586
ממשלות בחו"ל					
8	12	41,024	699	767	39,558
סך הכל פעילות בחו"ל					
1,048	909	271,216	2,918	3,812	264,486
סך הכל ציבור					
-	-	11,864	-	-	11,864
סך הכל בנקים					
-	-	715	-	-	715
סך הכל ממשלות					
1,048	909	283,795	2,918	3,812	277,065
סך הכל					

ראה הערות [בעמוד 233](#).

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות^(א) (המשך)

1. איכות אשראי ופיגורים (המשך)

31 בדצמבר 2016					
חובות לא פגומים - מידע נוסף		בעייתיים ^(ב)			
כפיגור של 30 ועד 89 ימים ^(ג)	כפיגור של 90 ימים או יותר ^(ד)	סך הכל	פגומים ^(ג)	לא פגומים	לא בעייתיים
במיליוני ש"ח					
פעילות לווים בישראל					
ציבור-מסחרי					
58	19	15,576	264	275	15,037
בינוי ונדל"ן - בינוי					
35	12	23,878	637	360	22,881
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן					
2	2	10,854	459	5	10,390
שרותים פיננסיים					
144	65	68,414	1,550	1,745	65,119
מסחרי - אחר					
239	98	118,722	2,910	2,385	113,427
סך הכל מסחרי					
530	719	78,645	-	719 ^(ה)	77,926
אנשים פרטיים - הלוואות לדיוור					
252	122	38,141	108	531	37,502
אנשים פרטיים - אחר					
1,021	939	235,508	3,018	3,635	228,855
סך הכל ציבור - פעילות בישראל					
-	-	1,742	-	-	1,742
בנקים בישראל					
-	-	206	-	-	206
ממשלת ישראל					
1,021	939	237,456	3,018	3,635	230,803
סך הכל פעילות בישראל					
פעילות לווים בחו"ל					
ציבור-מסחרי					
14	3	9,540	325	5	9,210
בינוי ונדל"ן					
56	60	19,500	260	405	18,835
מסחרי - אחר					
70	63	29,040	585	410	28,045
סך הכל מסחרי					
3	1	902	50	1	851
אנשים פרטיים					
73	64	29,942	635	411	28,896
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל					
-	-	9,654	-	-	9,654
בנקים בחו"ל					
-	-	436	-	-	436
ממשלות בחו"ל					
73	64	40,032	635	411	38,986
סך הכל פעילות בחו"ל					
1,094	1,003	265,450	3,653	4,046	257,751
סך הכל ציבור					
-	-	11,396	-	-	11,396
סך הכל בנקים					
-	-	642	-	-	642
סך הכל ממשלות					
1,094	1,003	277,488	3,653	4,046	269,789
סך הכל					

ראה הערות [בעמוד 233](#).

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

1. איכות אשראי ופיגורים (המשך)

הערות:

- (א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ב) סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, הלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (ג) ככלל, חובות פגומים אינם צוברים הכנסות ריבית. למידע על חובות פגומים מסוימים שאורגנו מחדש בארגון מחדש של חוב בעייתי, ראה [ביאור 2.2.30](#) להלן.
- (ד) מסווגים כחובות בעייתיים שאינם פגומים. צוברים הכנסות ריבית.
- (ה) צוברים הכנסות ריבית. חובות בפיגור של 30 ועד 89 ימים בסך 639 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2016 - 674 מיליון ש"ח) סווגו כחובות בעייתיים שאינם פגומים.
- (ו) כולל יתרת הלוואות לדיור בסך 94 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2016 - 114 מיליון ש"ח) עם הפרשה לפי עומק פיגור, בהן נחתם הסדר להחזר פיגורים של לווה, כאשר נעשה שינוי בלוח הסילוקין בגין יתרת ההלוואה שטרם הגיע מועד פירעונה.
- (ז) בשנים 2017 ו-2016 3% מהאשראי לנכסים מניבים שניתן באמצעות מערך בינוי ונדל"ן בבנק הינו בשיעורי LTV העולים על 85%.
- (ח) יתרת החובות הלא פגומים בפיגור של 90 ימים או יותר, נכון ליום 31 בדצמבר 2017, בסך של 897 מיליון ש"ח הינם אשראי שנתן הבנק, מתוכם 150 מיליון ש"ח הינו בגין הלוואות שאינן לדיור ו-747 מיליון ש"ח בגין הלוואות לדיור, כאשר מתוכן סך של 169 מיליון ש"ח הינו בפיגור של עד 149 יום, 128 מיליון ש"ח הינו בפיגור של 150-249 יום והיתרה הינה בגין חוב בפיגור של 250 ימים או יותר.

איכות האשראי - מצב פיגור החובות

מצב הפיגור מנוטר באופן שוטף ומהווה אחת האינדיקציות המרכזיות לאיכות אשראי. קביעת מצב הפיגור מבוצעת לפי ימי הפיגור בפועל כאשר חוב מועבר לטיפול כחוב לא מבצע (לא צובר הכנסות ריבית) לאחר 90 ימי פיגור או כל חוב שאורגן מחדש כחוב בעייתי והוחזר לצבור ריבית, כאשר הוא מפגר במשך יום פיגור אחד ביחס לתנאי החוב החדשים. לגבי חובות המוערכים על בסיס קבוצתי, מצב הפיגור משפיע על סיווג החוב (סיווג החוב חמור יותר ככל שמעמיק הפיגור) ולרוב לאחר 150 ימי פיגור הבנק מבצע מחיקה חשבונאית של חוב. לגבי הלוואות לדיור למעט הלוואות ללא תשלום רבעוני או חודשי, הבנק קובע הפרשה לפי שיטת עומק הפיגור.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות^(א) (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים
א. חובות פגומים והפרשה פרטנית

31 בדצמבר 2017				
	יתרת ^(ב) חובות פגומים	יתרת ^(ב) חובות פגומים	יתרת ^(ב) חובות פגומים	יתרת ^(ב) חובות פגומים
יתרת קרן חוזית של חובות פגומים	סך הכל יתרת ^(ב) חובות פגומים	בגינם לא קיימת הפרשה פרטנית ^(א)	יתרת הפרשה פרטנית ^(א)	קיימת הפרשה פרטנית ^(א)
במיליוני ש"ח				
<u>פעילות לווים בישראל</u>				
<u>ציבור-מסחרי</u>				
735	237	202	18	35
בינוי ונדל"ן - בינוי				
1,412	491	419	52	72
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן				
460	3	1	1	2
שרותים פיננסיים				
4,348	1,349	607	273	742
מסחרי - אחר				
6,955	2,080	1,229	344	851
סך הכל מסחרי				
-	-	-	-	-
אנשים פרטיים - הלוואות לדיר				
2,378	139	53	17	86
אנשים פרטיים - אחר				
9,333	2,219	1,282	361	937
סך הכל ציבור - פעילות בישראל				
<u>פעילות לווים בחו"ל</u>				
<u>ציבור-מסחרי</u>				
316	170	26	71	144
בינוי ונדל"ן				
910	495	419	44	76
מסחרי - אחר				
1,226	665	445	115	220
סך הכל מסחרי				
86	34	20	8	14
אנשים פרטיים				
1,312	699	465	123	234
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל				
10,645	2,918	1,747	484	1,171
סך הכל ציבור				
מזה:				
	2,136	1,065	417	1,071
נמדד לפי ערך נוכחי של תזרימי מזומנים				
	1,508	1,143	154	365
חובות בארגון מחדש של חובות בעייתיים				

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
(ב) יתרת חוב רשומה.
(ג) הפרשה פרטנית להפסדי אשראי.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות^(א) (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

א. חובות פגומים והפרשה פרטנית (המשך)

31 בדצמבר 2016					
	יתרת ^(ב) חובות פגומים	יתרת ^(ב) בגינם לא קיימת הפרשה פרטנית ^(ג)	יתרת הפרשה פרטנית ^(ג)	יתרת ^(ב) חובות פגומים	יתרת ^(ב) בגינם קיימת הפרשה פרטנית ^(ג)
	סך הכל	סך הכל	סך הכל	סך הכל	סך הכל
	פגומים	פגומים	פגומים	פגומים	פגומים
	פגומים	פגומים	פגומים	פגומים	פגומים
במיליוני ש"ח					
פעילות לווים בישראל					
ציבור-מסחרי					
בינוי ונדל"ן - בינוי	790	264	210	20	54
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן	1,773	637	505	68	132
שרותים פיננסיים	958	459	458	-	1
מסחרי - אחר	4,630	1,550	912	361	638
סך הכל מסחרי	8,151	2,910	2,085	449	825
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	-	-	-	-	-
אנשים פרטיים - אחר	2,199	108	88	1	20
סך הכל ציבור - פעילות בישראל	10,350	3,018	2,173	450	845
פעילות לווים בחו"ל					
ציבור-מסחרי					
בינוי ונדל"ן	467	325	109	107	216
מסחרי - אחר	587	260	80	73	180
סך הכל מסחרי	1,054	585	189	180	396
אנשים פרטיים	108	50	34	9	16
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל	1,162	635	223	189	412
סך הכל ציבור	11,512	3,653	2,396	639	1,257
מזה:					
נמדד לפי ערך נוכחי של תזרימי מזומנים	2,483	1,545	481	938	
חובות בארגון מחדש של חובות בעייתיים	2,058	1,756	140	302	

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
 (ב) יתרת חוב רשומה.
 (ג) הפרשה פרטנית להפסדי אשראי.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות^(א) (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

ב. יתרה ממוצעת והכנסות ריבית

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2016			2017		
יתרה ^(ב)	ממוצעת של	מזה:	יתרה ^(ב)	ממוצעת של	מזה:
ממוצעת של	חובות	נרשמו על	ממוצעת של	חובות	נרשמו על
פגומים	פגומים	בסיס מזומן	פגומים	פגומים	בסיס מזומן
שנרשמו ^(א)	שנרשמו ^(א)		שנרשמו ^(א)	שנרשמו ^(א)	
במיליוני ש"ח					
פעילות לווים בישראל					
ציבור-מסחרי					
1	2	288	1	2	245
בינוי ונדל"ן - בינוי					
3	6	684	12	15	588
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן					
-	1	226	8	8	224
שרותים פיננסיים					
25	33	1,657	12	26	1,458
מסחרי - אחר					
29	42	2,855	33	51	2,515
סך הכל מסחרי					
-	-	-	-	-	-
אנשים פרטיים - הלוואות לדירור					
1	3	137	1	4	125
אנשים פרטיים - אחר					
30	45	2,992	34	55	2,640
סך הכל ציבור - פעילות בישראל					
פעילות לווים בחו"ל					
ציבור-מסחרי					
6	7	353	5	5	253
בינוי ונדל"ן					
7	8	299	5	5	411
מסחרי - אחר					
13	15	652	10	10	664
סך הכל מסחרי					
4	4	40	1	1	28
אנשים פרטיים					
17	19	692	11	11	692
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל					
47	64 ^(ד)	3,684	45	66 ^(ד)	3,332
סך הכל ציבור					

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ב) יתרת חוב רשומה ממוצעת של חובות פגומים בתקופת הדיווח.

(ג) הכנסות ריבית שנרשמו בתקופת הדיווח, בגין היתרה הממוצעת של החובות הפגומים, בפרק הזמן בו החובות סווגו כפגומים.

(ד) אילו החובות הפגומים היו צוברים ריבית לפי התנאים המקוריים היו נרשמות הכנסות ריבית בסך 239 מיליון ש"ח (2016 - 326 מיליון ש"ח).

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות^(א) (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)
 ב. יתרה ממוצעת והכנסות ריבית (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015		
מזה: נרשמו על בסיס מזמן	הכנסות ריבית שנרשמו ^(א)	יתרה ^(ב) ממוצעת של חובות פגומים
במיליוני ש"ח		
פעילות לווים בישראל		
ציבור-מסחרי		
12	12	582
בינוי ונדל"ן - בינוי		
16	16	1,208
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן		
7	7	36
שרותים פיננסיים		
32	49	1,512
מסחרי - אחר		
67	84	3,338
סך הכל מסחרי		
-	-	-
אנשים פרטיים - הלוואות לדויר		
21	21	86
אנשים פרטיים - אחר		
88	105	3,424
סך הכל ציבור - פעילות בישראל		
פעילות לווים בחו"ל		
ציבור-מסחרי		
12	12	517
בינוי ונדל"ן		
9	9	450
מסחרי - אחר		
21	21	967
סך הכל מסחרי		
2	2	55
אנשים פרטיים		
23	23	1,022
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל		
111	128 ^(ד)	4,446
סך הכל ציבור		

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
 (ב) יתרת חוב רשומה ממוצעת של חובות פגומים בתקופת הדיווח.
 (ג) הכנסות ריבית שנרשמו בתקופת הדיווח, בגין היתרה הממוצעת של החובות הפגומים, בפרק הזמן בו החובות סווגו כפגומים.
 (ד) אילו החובות הפגומים היו צוברים ריבית לפי התנאים המקוריים היו נרשמות הכנסות ריבית בסך 361 מיליון ש"ח.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות^(א) (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

ג. חובות בעייתיים בארגון מחדש^(ד)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר							
2016				2017			
צובר שאינו צובר	צובר של 30 ימים ועד 89 ימים ^(ב)	צובר של 30 ימים ועד 89 ימים ^(ב)	צובר שאינו צובר	צובר של 30 ימים ועד 89 ימים ^(ב)	צובר שאינו צובר	צובר של 30 ימים ועד 89 ימים ^(ב)	צובר שאינו צובר
סך הכל ^(ג)	לא בפיגור	לא בפיגור	סך הכל ^(ג)	לא בפיגור	לא בפיגור	סך הכל ^(ג)	לא בפיגור
במיליוני ש"ח							
<u>פעילות לווים בישראל</u>							
<u>ציבור-מסחרי</u>							
167	13	-	199	8	-	212	167
בינוי ונדל"ן - בינוי							
148	44	4	346	170	-	394	148
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן							
-	-	-	405	-	-	405	-
שרותים פיננסיים							
395	217	2	395	214	-	614	395
מסחרי - אחר							
710	274	6	1,345	392	-	1,625	710
סך הכל מסחרי							
-	-	-	-	-	-	-	-
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור							
46	23	2	52	18	-	77	46
אנשים פרטיים - אחר							
756	297	8	1,397	410	-	1,702	756
סך הכל ציבור - פעילות בישראל							
<u>פעילות לווים בחו"ל</u>							
<u>ציבור-מסחרי</u>							
61	83	-	152	56	-	235	61
בינוי ונדל"ן							
26	49	-	62	190	-	111	26
מסחרי - אחר							
87	132	-	214	246	-	346	87
סך הכל מסחרי							
4	5	-	5	5	-	10	4
אנשים פרטיים							
91	137	-	219	251	-	356	91
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל							
847	434	8	1,616	661	-	2,058	847
סך הכל ציבור							

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ב) צובר הכנסות ריבית.

(ג) נכלל בחובות פגומים.

(ד) לפירוט בדבר יישום לראשונה של עדכון הוראות הפיקוח על הבנקים בנושא ארגון מחדש של חוב בעייתי ראה [ביאור 1.ח](#).

הערה: ההתחייבויות למתן אשראי נוסף לחייבים שלגביהם בוצע ארגון מחדש של חוב בעייתי במסגרתו בוצעו שינויים בתנאי האשראי הסתכמו ליום 31 בדצמבר 2017 בסך 15 מיליון ש"ח (ליום 31 בדצמבר 2016 - 16 מיליון ש"ח).

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות^(א) (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

ג. חובות בעייתיים בארגון מחדש^(ב) (המשך)

1. ארגונים מחדש שבוצעו

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2016			2017		
יתרת חוב רשומה לאחר ארגון מחדש	יתרת חוב רשומה לפני ארגון מחדש	מספר חוזים	יתרת חוב רשומה לאחר ארגון מחדש	יתרת חוב רשומה לפני ארגון מחדש	מספר חוזים
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח		
פעילות לווים בישראל					
ציבור-מסחרי					
179	183	195	19	19	247
144	146	29	9	9	32
405	410	14	-	7	13
75	85	918	167	172	889
803	824	1,156	195	207	1,181
-	-	-	-	-	-
57	72	5,471	76	79	6,999
860	896	6,627	271	286	8,180
פעילות לווים בחו"ל					
ציבור-מסחרי					
27	28	5	57	57	5
58	58	17	182	182	18
85	86	22	239	239	23
1	1	5	1	1	2
86	87	27	240	240	25
946	983	6,654	511	526	8,205

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
 (ב) לפירוט בדבר יישום לראשונה של עדכון הוראות הפיקוח על הבנקים בנושא ארגון מחדש של חוב בעייתי ראה [ביאור 1.ח](#).

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות^(א) (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

ג. חובות בעיתיים בארגון מחדש^(ב) (המשך)

1. ארגונים מחדש שבוצעו (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015		
מספר חוזים	יתרת חוב רשומה לפני ארגון מחדש	יתרת חוב רשומה לאחר ארגון מחדש
במיליוני ש"ח		
פעילות לווים בישראל		
ציבור-מסחרי		
33	72	70
בינוי ונדל"ן - בינוי		
4	28	26
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן		
-	-	-
שרותים פיננסיים		
105	109	102
מסחרי - אחר		
142	209	198
סך הכל מסחרי		
-	-	-
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור		
961	9	9
אנשים פרטיים - אחר		
1,103	218	207
סך הכל ציבור - פעילות בישראל		
פעילות לווים בחו"ל		
ציבור-מסחרי		
21	42	41
בינוי ונדל"ן		
25	75	73
מסחרי - אחר		
46	117	114
סך הכל מסחרי		
6	2	2
אנשים פרטיים		
52	119	116
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל		
1,155	337	323
סך הכל ציבור		

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
 (ב) לפירוט בדבר יישום לראשונה של עדכון הוראות הפיקוח על הבנקים בנושא ארגון מחדש של חוב בעייתי ראה [ביאור 1.ח.](#)

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות^(א) (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

ג. חובות בעייתיים בארגון מחדש (המשך)

2. ארגונים מחדש שכשלו^{(ב)(דויה)}

31 בדצמבר					
2015		2016		2017	
מספר חוזים	יתרת חוב רשומה ^(ג)	מספר חוזים	יתרת חוב רשומה ^(ג)	מספר חוזים	יתרת חוב רשומה ^(ג)
במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח	
פעילות לווים בישראל					
ציבור-מסחרי					
14	27	6	67	10	164
בינוי ונדל"ן - בינוי					
7	10	6	6	4	19
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן					
-	-	-	6	-	7
שרותים פיננסיים					
37	128	19	309	15	582
מסחרי - אחר					
58	165	31	388	29	772
סך הכל מסחרי					
-	-	-	-	-	-
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור					
10	564	10	2,114	10	3,600
אנשים פרטיים - אחר					
68	729	41	2,502	39	4,372
סך הכל ציבור - פעילות בישראל					
פעילות לווים בחו"ל					
ציבור-מסחרי					
13	8	10	4	4	2
בינוי ונדל"ן					
4	9	64 ^(ה)	12 ^(ה)	10	8
מסחרי - אחר					
17	17	74	16	14	10
סך הכל מסחרי					
1	4	-	-	-	-
אנשים פרטיים					
18	21	74	16	14	10
סך הכל ציבור - פעילות חו"ל					
86	750	115	2,518	53	4,382
סך הכל ציבור					

- (א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ב) חובות שהפכו בשנת הדיווח לחובות בפיגור של 30 ימים או יותר, אשר אורגנו מחדש בארגון מחדש של חוב בעייתי במהלך 12 החודשים שקדמו למועד שבו הם הפכו לחובות בפיגור.
- (ג) יתרת החוב הרשומה לסוף הרבעון בו בוצע הכשל.
- (ד) החל מיום 1 ביולי 2015 מיישם הבנק עדכון לקובץ שאלות ותשובות בנושא חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי, אשר מחייב, בין היתר, כי החובות המוערכים על בסיס קבוצתי שאורגנו מחדש וארגון מחדש כשל יימחקו לכל המאוחר תוך 60 יום. הבנק יישם את ההוראה בדרך של מכאן ולהבא.
- (ה) לפירוט בדבר יישום לראשונה של עדכון הוראות הפיקוח על הבנקים בנושא ארגון מחדש של חוב בעייתי ראה [ביאור 1.ח](#).
- (ו) הוצג מחדש.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות^(א) (המשך)

3. מידע נוסף על הלוואות לדיור

יתרות לסוף תקופה לפי שיעור המימון (LTV)^(ב), סוג החזר וסוג ריבית

31 בדצמבר 2017					
יתרת הלוואות לדיור					
סיכון אשראי חוץ מאזני סך הכל	¹ מזה: ריבית משתנה	¹ מזה: בולט ובלון	סך הכל ¹		
במיליוני ש"ח					
1,429	33,695	2,412	51,523	טד 60%	שיעבוד ראשון: שיעור המימון
157	18,444	801	26,399	מעל 60%	
-	32	1	35		שיעבוד משני או ללא שיעבוד
1,586	52,171	3,214	77,957		סך הכל

31 בדצמבר 2016 ^(א)					
יתרת הלוואות לדיור					
סיכון אשראי חוץ מאזני סך הכל	¹ מזה: ריבית משתנה	¹ מזה: בולט ובלון	סך הכל ¹		
במיליוני ש"ח					
1,681	33,267	2,752	50,331	טד 60%	שיעבוד ראשון: שיעור המימון
216	20,379	888	28,788	מעל 60%	
27	6	-	12		שיעבוד משני או ללא שיעבוד
1,924	53,652	3,640	79,131		סך הכל

- (א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ב) היחס בין המסגרת המאושרת בעת העמדת המסגרת לבין שווי הנכס, כפי שאושר על ידי הבנק בעת העמדת המסגרת. יחס ה-LTV מהווה אינדיקציה נוספת של הבנק להערכת סיכון הלקוח בעת העמדת המסגרת. מידי רבעון נבדקת ההפרשה הקבוצתית המינימלית בשיעור של 0.35% כנדרש בהוראות בנק ישראל מול ההפרשה בשיעור של 0.75% הנדרשת על אשראי בעל LTV הגבוה מ-60%. יש לציין כי ההפרשה הקבוצתית גבוהה מההפרשה הנדרשת על פי LTV.
- (ג) סווג מחדש.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)
 ג. אשראי לציבור וסיכון אשראי חוץ מאזני לפי גודל האשראי של הלווה

31 בדצמבר 2017				
סיכון אשראי חוץ מאזני ^(א,ב)	אשראי ^(א)	מספר לוויים ^(ג)	תקרת האשראי	
במיליוני ש"ח			אשראי ללווה באלפי ש"ח	
			טד	מ
2,265	818	712,757	10	0
4,254	1,999	405,528	20	10
7,431	4,761	411,892	40	20
8,108	9,556	311,439	80	40
5,637	13,761	179,224	150	80
3,829	18,334	105,805	300	150
3,191	27,816	72,342	600	300
3,840	39,260	51,711	1,200	600
2,367	17,771	13,496	2,000	1,200
2,507	13,541	5,902	4,000	2,000
2,844	11,332	2,579	8,000	4,000
4,903	18,272	1,890	20,000	8,000
5,805	17,851	889	40,000	20,000
19,525	46,231	843	200,000	40,000
12,193	14,559	96	400,000	200,000
9,719	11,188	38	800,000	400,000
6,264	4,266	11	1,200,000	800,000
2,974	2,633	4	1,600,000	1,200,000
-	-	-	2,000,000	1,600,000
1,122	1,126	1	2,247,509	2,000,000
108,778	275,075	2,276,447		סך הכל

(א) לפני השפעת הפרשות להפסדי אשראי ולפני השפעת בטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לוויים. באשראי מאזני בתוספת שווי הוגן של מכשירים נגזרים בסך 3,859 מיליון ש"ח.

(ב) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות החבות של לווה.

(ג) מספר הלוויים לפי סך הכל אשראי וסיכון אשראי חוץ מאזני.

הערות:

החל במדרגת אשראי של 8,000 אלפי ש"ח נערך המיון בשיטת איחוד ספציפי, לגבי יתר הלוויים הוצג האשראי באיחוד שכבות.

הגדרת "לווה" וכן הגדרת "חבות", לרבות סיכון אשראי חוץ מאזני הינן בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים לתיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313 בנושא "מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לוויים".

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ג. אשראי לציבור וסיכון אשראי חוץ מאזני לפי גודל האשראי של הלווה (המשך)

31 בדצמבר 2016				
סיכון אשראי חוץ מאזני ^(א,ב)	אשראי ^(א)	מספר לוויים ^(ג)	תקרת האשראי	
במיליוני ש"ח			אשראי ללווה באלפי ש"ח	
			טד	מ
2,122	698	708,310	10	0
3,879	1,859	375,681	20	10
6,971	4,494	391,419	40	20
7,976	9,034	300,325	80	40
5,531	12,751	169,217	150	80
3,783	16,452	96,854	300	150
3,196	26,257	68,448	600	300
4,201	41,003	54,083	1,200	600
2,503	19,361	14,588	2,000	1,200
2,688	14,126	6,174	4,000	2,000
2,924	11,126	2,516	8,000	4,000
5,108	18,097	1,855	20,000	8,000
5,614	16,746	798	40,000	20,000
19,520	46,667	815	200,000	40,000
11,011	12,674	86	400,000	200,000
12,573	10,403	42	800,000	400,000
4,690	3,849	9	1,200,000	800,000
432	869	1	1,600,000	1,200,000
789	2,895	2	1,888,678	1,600,000
105,511	269,361	2,191,223		סך הכל

(א) לפני השפעת הפרשות להפסדי אשראי ולפני השפעת בטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לוויים. באשראי מאזני בתוספת שווי הוגן של מכשירים נגזרים בסך 3,911 מיליון ש"ח.

(ב) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות החבות של לווה.

(ג) מספר הלוויים לפי סך הכל אשראי וסיכון אשראי חוץ מאזני.

הערות:

החל במדרגת אשראי של 8,000 אלפי ש"ח נערך המיון בשיטת איחוד ספציפי, לגבי יתר הלוויים הוצג האשראי באיחוד שכבות.

הגדרת "לווה" וכן הגדרת "חבות", לרבות סיכון אשראי חוץ מאזני הינן בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים לתיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313 בנושא "מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לוויים".

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ד. מכשירים פיננסיים חוץ - מאזניים

31 בדצמבר			
2016		2017	
יתרת ההפרשה להפסדי אשראי	יתרות החוזים ^(א)	יתרת ההפרשה להפסדי אשראי	יתרות החוזים ^(א)
במיליוני ש"ח			
א. מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים יתרות החוזים או הסכומים הנקובים שלהם לסוף השנה עסקאות בהן היתרה מייצגת סיכון אשראי:			
1	1,419	3	1,205
אשראי תעודות			
113	5,843	80	5,480
ערביות להבטחת אשראי			
17	19,555	16	19,313
ערביות לרוכשי דירות			
236	15,859	257	15,959
ערביות והתחייבויות אחרות ^(ב)			
26	25,522	28	26,731
מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי שלא נוצלו			
24	12,492	25	12,234
מסגרות חו"ד ומסגרות אשראי אחרות בחשבונות לפי דרישה שלא נוצלו			
51	23,209	58	23,159
התחייבויות בלתי חוזרות לתת אשראי שאושר ועדיין לא ניתן ¹			
20	13,833	17	16,065
התחייבויות להוצאת ערביות			
-	2,912	-	1,955
מסגרות לפעילות במכשירים נגזרים שלא נוצלו			
-	2,725	-	3,246
אישור עקרונות לשמירת שיעור ריבית			

1. מזה: חשיפות אשראי בגין מחויבות לספק נזילות למבני איגוח בחסות אחרים שלא נוצלו בסך 208 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2016 - 231 מיליון ש"ח) המחויבויות לעיל מהוות חלק קטן יחסית מהמחויבויות של אותם גופי איגוח.

(א) יתרת החוזים או הסכומים הנקובים שלהם לסוף השנה, לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי.
 (ב) כולל התחייבויות הבנק בגין חלקו בקרן סיכונים של מסלוקת המעוף בסך 86 מיליון ש"ח (ב-31 בדצמבר 2016 סך של 100 מיליון ש"ח).

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ה. מכירה ורכישה של אשראי לציבור

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר										
2016					2017					
סיכון אשראי לציבור שנמכר										
במיליוני ש"ח										
סך האשראי שנמכר בתקופה, רווח (הפסד) אשר הבנק נותן עבורו שירות	סך הכל	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	סך האשראי שנמכר בתקופה, רווח (הפסד) אשר הבנק נותן עבורו שירות	סך הכל	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני ^(א) בעייתי	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני ^(א) בעייתי	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני ^(א) בעייתי	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני ^(א) בעייתי
696	44	-	-	1,056	612	9	-	-	-	87
1,570	-	-	-	1,607	1,384	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2,266	44	-	-	2,663	1,996	9	-	-	-	87

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר										
2016					2017					
סיכון אשראי לציבור שנרכש										
במיליוני ש"ח										
מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי
-	-	4,412	-	-	-	-	-	-	-	4,648
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	40
-	-	4,412	-	-	-	-	-	-	-	4,688

(א) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלת חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)
 1. סינדיקציות והשתתפות בסינדיקציות של הלוואות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017					
במיליוני ש"ח					
עסקאות סינדיקציה שיזמו אחרים		עסקאות סינדיקציה שהבנק יזם ^(א)			
חלקו של הבנק		חלקם של אחרים		חלקו של הבנק	
סיכון אשראי	חלקו של הבנק	סיכון אשראי	חלקם של אחרים	סיכון אשראי	חלקו של הבנק
חוץ מאזני ^(ב)	לציבור	חוץ מאזני ^(ב)	לציבור	חוץ מאזני ^(ב)	לציבור
1,827	872	3,433	8,617	2,617	3,100
-	-	250	3,584	250	3,566
-	-	-	1	-	1
1,827	872	3,683	12,202	2,867	6,667

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016					
במיליוני ש"ח					
עסקאות סינדיקציה שיזמו אחרים		עסקאות סינדיקציה שהבנק יזם ^(א)			
חלקו של הבנק		חלקם של אחרים		חלקו של הבנק	
סיכון אשראי	חלקו של הבנק	סיכון אשראי	חלקם של אחרים	סיכון אשראי	חלקו של הבנק
חוץ מאזני ^(ב)	לציבור	חוץ מאזני ^(ב)	לציבור	חוץ מאזני ^(ב)	לציבור
1,603	2,718	3,542	9,100	2,698	3,265
-	-	146	1,393	146	1,388
-	-	-	-	-	-
1,603	2,718	3,688	10,493	2,844	4,653

(א) לרבות אם התאגיד הבנקאי נותן שירות מהותי בעסקת הסינדיקציה.
 (ב) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלת חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.

ביאור 31 - נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה

31 בדצמבר 2017						
סך הכל	פריטים שאינם כספיים ^(ב)	מטבע חוץ ^(א)			מטבע ישראלי	
		במטבעות אחרים	באירו	בדולרים של ארה"ב	צמוד למדד המחירים לצרכן	לא צמוד
במיליוני ש"ח						
נכסים						
82,067	106	2,335	1,503	6,449	-	71,674
מזומנים ופיקדונות בבנקים						
77,299	4,234	1,203	4,490	29,732	3,132	34,508
ניירות ערך						
1,161	-	12	42	27	-	1,080
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר						
267,952	290	4,831	4,132	29,444	41,928	187,327
אשראי לציבור, נטו ^(ג)						
715	-	-	43	543	102	27
אשראי לממשלה						
807	807	-	-	-	-	-
השקעות בחברות כלולות						
2,986	2,986	-	-	-	-	-
בניינים וציוד						
9,573	1,965	202	574	924	113	5,795
נכסים בגין מכשירים נגזרים						
16	16	-	-	-	-	-
נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין						
8,262	1,389	26	2	648	4	6,193
נכסים אחרים						
450,838	11,793	8,609	10,786	67,767	45,279	306,604
סך כל הנכסים						
התחייבויות						
362,478	503	6,170	11,799	90,620	18,955	234,431
פיקדונות הציבור						
5,156	-	113	999	2,636	10	1,398
פיקדונות מבנקים						
452	-	-	8	383	-	61
פיקדונות הממשלה						
558	44	-	3	2	-	509
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר						
15,577	-	-	-	-	11,538	4,039
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים						
9,740	1,886	276	521	822	211	6,024
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים						
23,324	1,458	130	20	572	12,003	9,141
התחייבויות אחרות						
417,285	3,891	6,689	13,350	95,035	42,717	255,603
סך כל ההתחייבויות						
33,553	7,902	1,920	(2,564)	(27,268)	2,562	51,001
הפרש ^(ד)						
השפעת מכשירים נגזרים שאינם מגדרים:						
-	(854)	(2,558)	1,094	26,775	(5,014)	(19,443)
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)						
-	181	(31)	598	(2,174)	-	1,426
אופציות בכסף, נטו (במונחי נכס בסיס)						
-	12	11	520	721	-	(1,264)
אופציות מחוץ לכסף, נטו (במונחי נכס בסיס)						
33,553	7,241	(658)	(352)	(1,946)	(2,452)	31,720
סך הכל כללי						
השפעת מכשירים נגזרים שאינם מגדרים:						
-	308	(64)	845	(2,676)	-	1,587
אופציות בכסף, נטו (ערך נקוב מהוון)						
-	55	62	392	(468)	-	(41)
אופציות מחוץ לכסף, נטו (ערך נקוב מהוון)						

(א) כולל צמודים למטבע חוץ.

(ב) לרבות מכשירים נגזרים שהבסיס שלהם מתייחס לפריט לא כספי.

(ג) לאחר ניכוי הפרשות להפסדי אשראי אשר יוחסו לבסיס הצמדה בהתאם להצמדה של האשראי בגינו נוצר בסך 3,264 מיליון ש"ח.

(ד) הון עצמי כולל זכויות שאינן מקנות שליטה.

ביאור 31 - נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה (המשך)

31 בדצמבר 2016							
		מטבע חוץ ^(א)			מטבע ישראלי		
סך הכל	פריטים שאינם כספיים ^(ב)	במטבעות אחרים	באירו	בדולרים של ארה"ב	צמוד למדד המחירים לצרכן	לא צמוד	
							במיליוני ש"ח
							נכסים
74,757	285	2,615	1,245	7,059	247	63,306	מזומנים ופיקדונות בבנקים
77,201	1,943	1,599	2,934	31,710	3,701	35,314	ניירות ערך
1,284	-	-	-	-	-	1,284	ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
261,957	180	4,576	3,931	29,299	44,374 ^(ג)	179,597	אשראי לציבור, נטו ^(א)
642	-	-	54	382	149	57	אשראי לממשלה
901	901	-	-	-	-	-	השקעות בחברות כלולות
3,147	3,147	-	-	-	-	-	בניינים וציוד
10,654	1,536	131	257	3,031	98	5,601	נכסים בגין מכשירים נגזרים
17	17	-	-	-	-	-	נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין
8,043	1,103	27	4	914	4 ^(ה)	5,991	נכסים אחרים
438,603	9,112	8,948	8,425	72,395	48,573	291,150	סך כל הנכסים
							התחייבויות
346,854	508	6,726	14,582	88,469	20,389	216,180	פיקדונות הציבור
3,394	-	39	710	1,640	18	987	פיקדונות מבנקים
900	-	-	8	824	-	68	פיקדונות הממשלה
539	-	-	-	5	-	534	ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
22,640	-	-	-	-	16,348	6,292	אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים
10,677	1,465	132	279	2,729	230	5,842	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
21,885	1,192	184	27	727	10,603	9,152	התחייבויות אחרות
406,889	3,165	7,081	15,606	94,394	47,588	239,055	סך כל ההתחייבויות
31,714	5,947	1,867	(7,181)	(21,999)	985	52,095	הפרש ^(ד)
							השפעת מכשירים נגזרים שאינם מגדרים:
-	141	(2,433)	7,593	22,376	(1,469)	(26,208)	מכשירים נגזרים (למעט אופציות)
-	138	(31)	(214)	(1,318)	-	1,425	אופציות בכסף, נטו (במונחי נכס בסיס)
-	-	15	(476)	(180)	-	641	אופציות מחוץ לכסף, נטו (במונחי נכס בסיס)
31,714	6,226	(582)	(278)	(1,121)	(484)	27,953	סך הכל כללי
							השפעת מכשירים נגזרים שאינם מגדרים:
-	201	(37)	(253)	(2,012)	-	2,101	אופציות בכסף, נטו (ערך נקוב מהוון)
-	-	44	(1,447)	(500)	-	1,903	אופציות מחוץ לכסף, נטו (ערך נקוב מהוון)

(א) כולל צמודים למטבע חוץ.

(ב) לרבות מכשירים נגזרים שהבסיס שלהם מתייחס לפריט לא כספי.

(ג) לאחר ניכוי הפרשות להפסדי אשראי אשר יוחסו לבסיס הצמדה בהתאם להצמדה של האשראי בגינו נוצר בסך 3,493 מיליון ש"ח.

(ד) הון עצמי כולל זכויות שאינן מקנות שליטה.

(ה) סווג מחדש.

ביאור 32 - נכסים והתחייבויות לפי מטבע ולפי תקופה לפירעון^(א)

31 בדצמבר 2017			
תזרימי מזומנים עתידיים חוזיים צפויים			
מט"ח	מט"ל	מט"ל	מט"ל
עד חודש	עד שלושה חודשים	עד שלושה חודשים ⁽¹⁾	עד דרישה ועד חודש ⁽²⁾
שנתיים	עד שנה ⁽¹⁾	עד שנה ⁽¹⁾	שנתיים
במיליוני ש"ח			
מטבע ישראלי (לרבות צמוד מט"ח):			
32,340	58,154	20,073	111,761
נכסים ¹			
8,723	37,035	19,123	196,990
התחייבויות ²			
23,617	21,119	950	(85,229)
הפרש			
29,163	37,794	17,172	35,713
מזה: אשראי לציבור			
5,630	34,390	18,016	186,385
מזה: פיקדונות הציבור			
3,051	(7,754)	(7,594)	(11,382)
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)			
942	(962)	(526)	184
אופציות (במונחי נכס הבסיס)			
27,610	12,403	(7,170)	(96,427)
הפרש לאחר השפעת מכשירים נגזרים			
מטבע חוץ^(א)			
7,859	20,066	6,246	19,954
נכסים ¹			
2,439	15,809	11,294	83,889
התחייבויות ²			
5,420	4,257	(5,048)	(63,935)
הפרש			
5,154	8,102	5,405	7,531
מזה: אשראי לציבור			
2,323	15,178	10,938	79,824
מזה: פיקדונות הציבור			
(1,014)	12,548	5,003	(58,718)
מזה: הפרש בדולר			
2,979	1,290	(78)	(10,958)
מזה: הפרש בגין פעילות חוץ			
(3,051)	7,754	7,594	11,382
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)			
(942)	962	526	(184)
אופציות (במונחי נכס הבסיס)			
1,427	12,973	3,072	(52,737)
הפרש לאחר השפעת מכשירים נגזרים			
סך הכל			
40,199	78,220	26,319	131,715
נכסים ¹			
11,162	52,844	30,417	280,879
התחייבויות ²			
29,037	25,376	(4,098)	(149,164)
הפרש ⁽¹⁾			
34,317	45,896	22,577	43,244
מזה: אשראי לציבור			
7,953	49,568	28,954	266,209
מזה: פיקדונות הציבור			

הערות:

- (א) בביאור זה מוצגים תזרימי המזומנים העתידיים החוזיים הצפויים בגין סעיפי הנכסים וההתחייבויות לפי מטבעות, בהתאם לתקופות הנותרות למועד הפירעון החוזי של כל תזרים. הנתונים מוצגים בניכוי מחיקות חשבונאיות והפרשות להפסדי אשראי.
- (ב) נכסים ללא תקופת פירעון כולל נכסים בסך 776 מיליון ש"ח שזמן פרעונם עבר.
- (ג) לא כולל מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.
- (ד) כפי שנכללה [בביאור 31](#) "נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה", לרבות סכומים חוץ מאזניים בגין נגזרים, שאינם מסולקים נטו.
- (ה) שיעור תשואה חוזי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים החוזיים הצפויים המוצגים בביאור זה בגין פריט כספי אל היתרה המאזנית שלו.
- (ו) אשראי בתנאי חח"ד, שסווג בהתאם לתקופת המסגרת, הינו בסך 7.2 מיליארד ש"ח. אשראי בחריגה בסך 1.2 מיליארד ש"ח, סווג ללא מועד פירעון.
- (ז) אין הפרש זה משקף בהכרח חשיפה בריבית ו/או במאזני הצמדה.

הערה: סך הכל התחייבויות ממוריאליות שכנגדן ניתן אשראי לטווח קצר בבנק הינו 4.5 מיליארד ש"ח.

שיעור תשואה חוזי ⁽¹⁾ באחוזים	יתרה מאזנית ⁽⁷⁾								
	סך הכל	ללא תקופת פירעון ⁽²⁾	סך הכל תזרימי מזומנים	מעל עשרים שנים	מעל עשר עד עשרים שנים	מעל חמש עד עשר שנים	מעל ארבע עד חמש שנים	מעל שלוש עד ארבע שנים	מעל שנתיים עד שלוש שנים
3.12	352,692	3,785	386,867	13,871	39,914	46,231	17,797	21,118	25,608
1.83	299,166	903	304,740	6,216	5,608	7,342	3,569	5,938	14,196
	53,526	2,882	82,127	7,655	34,306	38,889	14,228	15,180	11,412
3.64	229,252	2,205	264,342	11,076	37,798	39,110	14,277	17,801	24,438
1.38	253,443	-	254,764	-	491	2,206	2,600	2,220	2,826
	(24,350)	-	(24,025)	-	(33)	(279)	270	(830)	526
	291	-	300	-	-	-	-	-	662
	29,467	2,882	58,402	7,655	34,273	38,610	14,498	14,350	12,600
2.48	86,353	1,883	91,706	1,308	4,049	13,548	4,775	6,286	7,615
2.12	114,228	47	114,772	2	2	346	475	216	300
	(27,875)	1,836	(23,066)	1,306	4,047	13,202	4,300	6,070	7,315
3.58	38,410	1,871	38,428	113	566	2,716	1,800	2,938	4,103
1.75	108,532	-	109,323	1	2	210	438	156	253
	(24,672)	366	(19,708)	1,276	3,509	12,450	3,571	4,970	(3,303)
	5,798	116	7,287	58	994	4,629	1,274	3,478	3,621
	24,350	-	24,025	-	33	279	(270)	830	(526)
	(291)	-	(300)	-	-	-	-	-	(662)
	(3,816)	1,836	659	1,306	4,080	13,481	4,030	6,900	6,127
2.99	439,045	5,668	478,573	15,179	43,963	59,779	22,572	27,404	33,223
1.91	413,394	950	419,512	6,218	5,610	7,688	4,044	6,154	14,496
	25,651	4,718	59,061	8,961	38,353	52,091	18,528	21,250	18,727
3.63	267,662	4,076	302,770	11,189	38,364	41,826	16,077	20,739	28,541
1.49	361,975	-	364,087	1	493	2,416	3,038	2,376	3,079

ביאור 32 - נכסים והתחייבויות לפי מטבע ולפי תקופה לפירעון^(א) (המשך)

31 בדצמבר 2016			
תזרימי מזומנים עתידיים חוזיים צפויים			
מטבע	מטבע	מטבע	מטבע
שנה	שלושה	שלושה	עד דרישה
עד	חודשים	עד שלושה	עד דרישה
שנתיים	עד שנה ^(ו)	חודשים ^(ו)	ועד חודש ^(ו)
במיליוני ש"ח			
מטבע ישראלי (לרבות צמוד מט"ח):			
30,831	60,972	22,636	101,865
נכסים ¹			
9,016	46,914	22,668	177,895
התחייבויות ²			
21,815	14,058	(32)	(76,030)
הפרש			
28,021	39,633	17,171	34,880 ^(ח)
מזה: אשראי לציבור			
6,810	35,696	21,775	168,219
מזה: פיקדונות הציבור			
184	(16,102)	(605)	(13,323)
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)			
193	140	205	34
אופציות (במונחי נכס הבסיס)			
22,192	(1,904)	(432)	(89,319)
הפרש לאחר השפעת מכשירים נגזרים			
מטבע חוץ^(א)			
11,629	16,742	11,636	21,469
נכסים ¹			
3,062	18,939	12,753	83,160
התחייבויות ²			
8,567	(2,197)	(1,117)	(61,691)
הפרש			
5,193	7,616	5,363	8,639
מזה: אשראי לציבור			
2,608	16,754	11,274	79,229
מזה: פיקדונות הציבור			
4,368	(2,463)	1,590	(50,028)
מזה: הפרש בדולר			
2,765	(876)	719	(4,707)
מזה: הפרש בגין פעילות חוץ			
(184)	16,102	605	13,323
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)			
(193)	(140)	(205)	(34)
אופציות (במונחי נכס הבסיס)			
8,190	13,765	(717)	(48,402)
הפרש לאחר השפעת מכשירים נגזרים			
סך הכל			
42,460	77,714	34,272	123,334
נכסים ¹			
12,078	65,853	35,421	261,055
התחייבויות ²			
30,382	11,861	(1,149)	(137,721)
הפרש ^(ו)			
33,214	47,249	22,534	43,519
מזה: אשראי לציבור			
9,418	52,450	33,049	247,448
מזה: פיקדונות הציבור			

הערות:

- (א) בביאור זה מוצגים תזרימי המזומנים העתידיים החוזיים הצפויים בגין סעיפי הנכסים וההתחייבויות לפי מטבעות, בהתאם לתקופות הנותרות למועד הפירעון החוזי של כל תזרים. הנתונים מוצגים בניכוי מחיקות חשבונאיות והפרשות להפסדי אשראי.
- (ב) נכסים ללא תקופת פירעון כולל נכסים בסך 693 מיליון ש"ח שזמן פירעונם עבר.
- (ג) לא כולל מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.
- (ד) כפי שנכללה בביאור 31 "נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה", לרבות סכומים חוץ מאזניים בגין נגזרים, שאינם מסולקים נטו.
- (ה) שיעור תשואה חוזי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים החוזיים הצפויים המוצגים בביאור זה בגין פריט כספי אל היתרה המאזנית שלו.
- (ו) אשראי בתנאי חח"ד, שסווג בהתאם לתקופת המסגרת, הינו בסך 7.6 מיליארד ש"ח. אשראי בחריגה בסך 0.9 מיליארד ש"ח, סווג ללא מועד פירעון.
- (ז) אין הפרש זה משקף בהכרח חשיפה בריבית ו/או במאזני הצמדה.
- (ח) הוצג מחדש.

הערה: סך הכל התחייבויות ממוריאליות שכנגדן ניתן אשראי לטווח קצר בבנק הינו 4.9 מיליארד ש"ח.

שיעור תשואה חוזי ^(ה) באחוזים	יתרה מאזנית ^(ד)								
	סך הכל	ללא תקופת פירעון ^(כ)	סך הכל תזרימי מזומנים	מעל עשרים שנים	מעל עשר עד עשרים שנים	מעל חמש עד עשר שנים	מעל ארבע עד חמש שנים	מעל שלוש עד ארבע שנים	מעל שנתיים עד שלוש שנים
2.90	341,590	4,048	383,190	13,938	40,073	47,213	18,560	20,289	26,813
1.43	288,443	879	295,569	3,781	2,954	8,276	5,137	12,402	6,526
	53,147	3,169	87,621	10,157	37,119	38,937	13,423	7,887	20,287
3.61 ^(מ)	223,970	2,126	264,604	11,592	38,128	39,764	13,747	18,565	23,103
1.99	236,637	68	242,404	-	554	2,638	1,651	1,414	3,647
	(27,723)	-	(29,162)	-	(147)	448	(790)	(465)	1,638
	2,066	-	2,200	-	-	-	-	708	920
	27,490	3,169	60,659	10,157	36,972	39,385	12,633	8,130	22,845
3.40	87,901	1,649	98,328	1,075	4,188	13,346	4,782	6,808	6,653
1.88	115,281	70	120,688	4	55	354	380	556	1,425
	(27,380)	1,579	(22,360)	1,071	4,133	12,992	4,402	6,252	5,228
3.60	37,807	1,642	38,834	157	689	2,815	2,264	2,599	3,499
1.91	109,709	29	111,316	1	-	322	160	237	731
	(16,521)	1,775	(13,766)	1,030	3,535	12,067	3,999	4,990	7,146
	8,908	55	11,007	258	1,288	3,455	2,579	2,692	2,834
	27,582	-	29,162	-	147	(448)	790	465	(1,638)
	(2,204)	-	(2,200)	-	-	-	-	(708)	(920)
	(2,002)	1,579	4,602	1,071	4,280	12,544	5,192	6,009	2,670
3.00	429,491	5,697	481,518	15,013	44,261	60,559	23,342	27,097	33,466
1.56	403,724	949	416,257	3,785	3,009	8,630	5,517	12,958	7,951
	25,767	4,748	65,261	11,228	41,252	51,929	17,825	14,139	25,515
3.61	261,777	3,768	303,438	11,749	38,817	42,579	16,011	21,164	26,602
1.96	346,346	97	353,720	1	554	2,960	1,811	1,651	4,378

ביאור 33א - יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים

א. כללי

הביאור כולל מידע בדבר הערכת השווי ההוגן של מכשירים פיננסיים על פי הנחיות המפקח על הבנקים. לרוב המכשירים הפיננסיים בבנק לא ניתן לצטט "מחיר שוק" מכיוון שלא קיים שוק פעיל בו הם נסחרים. לפיכך, השווי ההוגן במקרים אלה נאמד על פי הערך הנוכחי של תזרים המזומן העתידי המהווה בשיעור ריבית המשקף את רמת הריבית בו היתה מבוצעת עסקה דומה ביום הדיווח. אומדן של השווי ההוגן מחושב באמצעות הערכת תזרים המזומן העתידי וקביעת שיעור ריבית הנכיון שהוא סובייקטיבי. לכן, עבור רוב המכשירים הפיננסיים, הערכת השווי ההוגן המוצגת אינה בהכרח אינדיקציה לשווי מימוש של המכשיר הפיננסי ביום הדיווח. הערכת השווי ההוגן נערכה לפי שיעורי הריבית התקפים למועד הדיווח ואינה לוקחת בחשבון את התנודתיות של שיעורי הריבית. בהנחת שיעורי ריבית אחרים יתקבלו ערכי שווי הוגן שיכול שיהיו שונים באופן מהותי. בעיקר הדברים אמורים לגבי המכשירים הפיננסיים בריבית קבועה או שאינם נושאים ריבית. בנוסף, בקביעת ערכי השווי ההוגן לא הובאו בחשבון העמלות שיתקבלו או ישולמו אגב הפעילות העסקית. יותר מכך, הפער בין היתרה במאזן לבין יתרות השווי ההוגן יתכן ולא ימומש מכיוון שברוב המקרים עשויים להחזיק את המכשיר הפיננסי עד לפירעון. בשל כל אלו יש להדגיש כי אין בנתונים הכלולים בביאור זה כדי להצביע על שווי הקבוצה כעסק חי. כמו כן, בשל הקשת הרחבה של טכניקות הערכה והאומדנים האפשריים ליישום במהלך ביצוע הערכת השווי ההוגן, יש להיזהר בעת עריכת השוואות ערכי שווי הוגן בין בנקים שונים.

ב. עיקרי השיטות וההנחות לצורך אומדן השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים

נכסים פיננסיים:

אשראי לציבור - השווי ההוגן של יתרת האשראי לציבור נאמד לפי שיטת הערך הנוכחי של תזרימי מזומן עתידיים מנוכחים בשיעור נכיון מתאים. יתרת האשראי מיינה למספר קטגוריות בהתאם למגזר הפעילות וכן לדרוג האשראי של הלווים. בכל קטגוריה חושב התזרים של התקבולים העתידיים (קרן וריבית) לפי בסיסי ההצמדה השונים. תקבולים אלה הונו בשיעורי ריבית המשקפים את רמת הסיכון והמרווח הממוצע הגלומים באשראי באותה קטגוריה ואת תקופת האשראי.

בדרך כלל שיעור ריבית זה נקבע לפי שיעור ריבית לפיו נעשות עסקאות דומות במועד הדיווח.

השווי ההוגן של יתרות חובה בחשבונות עו"ש, הוערך בהתאם לערך במאזן.

השווי ההוגן של חובות פגומים חושב תוך שימוש בשיעורי ריבית המשקפים את סיכון האשראי הגבוה הגלום בהם. בכל מקרה שיעורי ריבית אלה משקפים את שיעורי הריבית הגבוהים ביותר המשמשים את הקבוצה בעסקאות במועד הדיווח באותו מגזר.

שווי הוגן של יתרות עו"ש שסווגו כחובות פגומים חושב בהתאם לאומדן המח"מ שלהם ולפי שיעורי הריבית המירביים הנהוגים בבנק.

תזרימי המזומנים העתידיים עבור חובות פגומים חושבו לאחר ניכוי השפעות של מחיקות חשבונאיות והפרשות להפסדי אשראי.

פיקדונות בבנקים, ואשראי לממשלות - שיטת היוון תזרימי מזומנים עתידיים לפי שיעורי ריבית שבהם בוצעו עסקאות דומות במועד הדיווח.

ניירות ערך - ניירות ערך סחירים לפי שווי שוק. ניירות ערך שאינם סחירים, מניית לפי עלות ואגרות חוב לפי מודל המביא בחשבון את הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים מנוכחים בשיעור ניכיון מתאים והמביאים בחשבון גם את ההסתברות לכשל וערך השוק.

התחייבויות פיננסיות:

פיקדונות הציבור - יתרת הפיקדונות מיינה למספר קטגוריות בהתאם למגזרי הפעילות, בסיסי ההצמדה ותקופות ההפקדה. בכל קטגוריה חושב התזרים של התשלומים העתידיים (קרן וריבית). תשלומים אלה הונו בשיעורי ריבית המשקפים את שיעור הריבית הממוצע בו הקבוצה מגייסת פיקדונות דומים מאותה קטגוריה לתקופה שנתרה עד לפירעון. חשבונות עובר ושכ (עו"ש) ופיקדונות ללא זמן פירעון-היתרה במאזן נחשבת כאומדן של השווי ההוגן.

פיקדונות מבנקים ופיקדונות ממשלות השווי ההוגן נאמד בשיטת היוון תזרימי מזומן עתידיים לפי אומדן שיעורי הריבית שבהם הקבוצה עשויה לגייס פיקדונות דומים במועד הדיווח.

אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים - לפי שווי שוק או בשיטת היוון תזרימי מזומנים עתידיים לפי שיעור ריבית בו הקבוצה מגייסת פיקדונות דומים, או יכולה להנפיק כתבי התחייבות דומים ביום הדיווח.

ביאור 33א - יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

נכסים והתחייבויות פיננסיים אחרים:

מכשירים פיננסיים נגזרים:

מכשירים פיננסיים נגזרים שיש להם שוק פעיל הוערכו לפי שווי שוק שנקבע בשוק העיקרי. כאשר קיימים מספר שווקים בהם נסחר המכשיר, ההערכה נעשתה לפי השוק הפעיל ביותר. מכשירים פיננסיים נגזרים שאינם נסחרים בשוק פעיל הוערכו לפי מודלים המשמשים את הבנק בפעילותו השוטפת והלוקחים בחשבון את הסיכונים הגלומים במכשיר הפיננסי (סיכון שוק, סיכון אשראי וכיוצא בזה).

31 בדצמבר 2017					
שווי הוגן					
יתרה במאזן	רמה 1 ^(א)	רמה 2 ^(א)	רמה 3 ^(א)	סך הכל	
במיליוני ש"ח					
נכסים פיננסיים					
מזומנים ופיקדונות בבנקים	82,067	72,384	8,456	1,294	82,134
ניירות ערך ^(ב)	77,299	48,697	26,244	2,360	77,301
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	1,161	1,161	-	-	1,161
אשראי לציבור, נטו	267,952	2,324	77,657	186,463	266,444
אשראי לממשלות	715	-	8	741	749
נכסים בגין מכשירים נגזרים	9,573	1,113	7,346	1,114	9,573
נכסים פיננסיים אחרים	1,844	1,155	-	690	1,845
סך כל הנכסים הפיננסיים	440,611^(א)	126,834	119,711	192,662	439,207
התחייבויות פיננסיות					
פיקדונות הציבור	362,478	2,139	253,897	107,457	363,493
פיקדונות מבנקים	5,156	-	5,164	96	5,260
פיקדונות ממשלות	452	-	395	72	467
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	558	555	-	3	558
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים	15,577	11,802	-	4,982	16,784
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	9,740	1,090	8,211	439	9,740
התחייבויות פיננסיות אחרות	8,761	1,721	5,523	1,517	8,761
סך כל ההתחייבויות הפיננסיות	402,722^(א)	17,307	273,190	114,566	405,063
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים					
עיסקאות בהן היתרה מייצגת סיכון אשראי	364	-	-	364	364
בנוסף, התחייבויות בגין זכויות עובדים ברוטו - פנסיה ופיצויים ^(ד)	17,995	-	181	17,814	17,995

(א) רמה 1 - מדידות שווי הוגן המשתמשות במחירים מצוטטים בשוק פעיל.

רמה 2 - מדידות שווי הוגן המשתמשות בנתונים נצפים משמעותיים אחרים.

רמה 3 - מדידות שווי הוגן המשתמשות בנתונים לא נצפים משמעותיים.

(ב) לפירוט נוסף על יתרה במאזן ושווי הוגן של ניירות ערך ראה [ביאור 12](#) ניירות ערך.

(ג) מזה: נכסים והתחייבויות בסך 118,402 מיליון ש"ח ובסך 180,345 מיליון ש"ח, בהתאמה אשר היתרה במאזן שלהם זהה לשווי הוגן (מכשירים המוצגים במאזן לפי שווי הוגן) או מהווה קירוב לשווי הוגן (מכשירים לתקופה מקורית של עד 3 חודשים לגביהם נעשה שימוש ביתרה במאזן כקירוב לשווי הוגן). למידע נוסף על מכשירים שנמדדו בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה ועל בסיס שאינו חוזר ונשנה ראה ביאורים [233-233](#).

(ד) ההתחייבות מוצגת בברוטו, אינה מתחשבת בנכסי התכנית המנוהלים כנגדה.

ביאור 33א - יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

31 בדצמבר 2016				
שווי הוגן				
סך הכל	רמה 3 ^(א)	רמה 2 ^(א)	רמה 1 ^(א)	יתרה במאזן
במיליוני ש"ח				
נכסים פיננסיים				
74,761	2,301	7,134	65,326	74,757
מזומנים ופיקדונות בבנקים				
77,201	2,407	24,457	50,337	77,201
ניירות ערך ^(ב)				
1,284	-	-	1,284	1,284
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר				
260,674	184,726	73,382	2,566 ^(ה)	261,957 ^(ה)
אשראי לציבור, נטו				
669	642	27	-	642
אשראי לממשלות				
10,654	967	8,960	727	10,654
נכסים בגין מכשירים נגזרים				
1,712	776	-	936 ^(ה)	1,711 ^(ה)
נכסים פיננסיים אחרים				
426,955	191,819	113,960	121,176	428,206 ^(ג)
סך כל הנכסים הפיננסיים				
התחייבויות פיננסיות				
347,919	113,396	232,144	2,379	346,854
פיקדונות הציבור				
3,378	76	3,302	-	3,394
פיקדונות מבנקים				
919	86	833	-	900
פיקדונות מממשלות				
539	-	-	539	539
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר				
23,926	6,119	12	17,795	22,640
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נידחים				
10,677	407	9,542	728	10,677
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים				
8,447	1,407	5,294	1,746	8,446
התחייבויות פיננסיות אחרות				
395,805	121,491	251,127	23,187	393,450 ^(ג)
סך כל ההתחייבויות הפיננסיות				
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים				
353	353	-	-	353
עסקאות בהן היתרה מייצגת סיכון אשראי				
16,948	16,765	183	-	16,948
בנוסף, התחייבויות בגין זכויות עובדים ברוטו - פנסיה ופיצויים ^(ד)				

- (א) רמה 1 - מדידות שווי הוגן המשתמשות במחירים מצוטטים בשוק פעיל.
 רמה 2 - מדידות שווי הוגן המשתמשות בנתונים נצפים משמעותיים אחרים.
 רמה 3 - מדידות שווי הוגן המשתמשות בנתונים לא נצפים משמעותיים.
- (ב) לפירוט נוסף על יתרה במאזן ושווי הוגן של ניירות ערך ראה [ביאור 12](#) ניירות ערך.
- (ג) מזה: נכסים והתחייבויות בסך 120,850 מיליון ש"ח ובסך 156,667 מיליון ש"ח, בהתאמה אשר היתרה במאזן שלהם זהה לשווי הוגן (מכשירים המוצגים במאזן לפי שווי הוגן) או מהווה קירוב לשווי הוגן (מכשירים לתקופה מקורית של עד 3 חודשים לגביהם נעשה שימוש ביתרה במאזן כקירוב לשווי הוגן). למידע נוסף על מכשירים שנמדדו בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה ועל בסיס שאינו חוזר ונשנה ראה [ביאורים 333-333](#).
- (ד) ההתחייבות מוצגת ברוטו, אינה מתחשבת בנכסי התכנית המנוהלים כנגדה.
- (ה) סוג מחדש.

ביאור 333 - פריטים הנמדדים בשווי הוגן
א. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה

31 בדצמבר 2017			
מדידות שווי הוגן המשתמשות ב-			
מחירים	נתונים נצפים	נתונים לא נצפים	סך הכל שווי הוגן
מצוטטים בשוק פעיל (רמה 1)	משמעותיים אחרים (רמה 2)	משמעותיים (רמה 3)	
במיליוני ש"ח			
נכסים			
ניירות ערך זמינים למכירה:			
34,246	2,387	-	36,633
אגרות חוב ממשלת ישראל			
7,700	3,055	-	10,755
אגרות חוב ממשלות זרות			
-	11	-	11
אגרות חוב מוסדות פיננסים בישראל			
44	9,609	-	9,653
אגרות חוב מוסדות פיננסים זרים			
-	7,160	1,369	8,529
אגרות חוב מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)			
3	67	-	70
אגרות חוב אחרות בישראל			
-	2,352	-	2,352
אגרות חוב אחרות זרים			
1,936	-	-	1,936
מניות וקרנות נאמנות זמינות למכירה			
43,929	24,641	1,369	69,939
סך הכל ניירות ערך זמינים למכירה			
ניירות ערך למסחר:			
3,178	26	-	3,204
אגרות חוב ממשלת ישראל			
82	-	-	82
אגרות חוב ממשלות זרות			
90	-	-	90
אגרות חוב מוסדות פיננסים בישראל			
-	142	-	142
אגרות חוב מוסדות פיננסים זרים			
-	268	-	268
אגרות חוב מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)			
111	-	-	111
אגרות חוב אחרות בישראל			
-	299	-	299
אגרות חוב אחרות בחו"ל			
1,307	-	-	1,307
מניות וקרנות נאמנות למסחר			
4,768	735	-	5,503
סך הכל ניירות ערך למסחר			
נכסים בגין מכשירים נגזרים:			
-	149	166	315
חוזי שקל - מדד			
30	3,852	266	4,148
חוזי ריבית			
-	2,206	616	2,822
חוזי מטבע - חוץ			
669	1,113	63	1,845
חוזי מניות			
3	26	3	32
חוזי סחורות ואחרים			
411	-	-	411
פעילות בשוק המעוף			
1,113	7,346	1,114	9,573
סך הכל נכסים בגין מכשירים נגזרים			
אחרים:			
2,473	7	-	2,480
אשראי ופיקדונות בגין השאלות ניירות ערך			
1,161	-	-	1,161
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר			
1,155	-	-	1,155
אחר			
4,789	7	-	4,796
סך הכל אחרים			
54,599	32,729	2,483	89,811
סך כל הנכסים			

ביאור 333 - פריטים הנמדדים בשווי הוגן (המשך)

א. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה (המשך)

31 בדצמבר 2017					
מדידות שווי הוגן המשתמשות ב-					
	נתונים לא נצפים	נתונים נצפים משמעותיים	מחירים מצוטטים בשוק פעיל (רמה 1)	מחירים בשוק פעיל אחרים (רמה 2)	נתונים לא נצפים משמעותיים (רמה 3)
סך הכל שווי הוגן					
התחייבויות					
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים:					
431	255	176	-		חוזי שקל - מדד
3,833	-	3,804	29		חוזי ריבית
3,214	184	3,030	-		חוזי מטבע - חוץ
1,842	-	1,179	663		חוזי מניות
25	-	22	3		חוזי סחורות ואחרים
395	-	-	395		פעילות בשוק המעוף
9,740	439	8,211	1,090		סך הכל התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
אחרים:					
2,277	44	14	2,219		פיקדונות בגין השאלות ניירות ערך
558	3	-	555		ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
1,721	-	-	1,721		אחרים
4,556	47	14	4,495		סך הכל אחרים
14,296	486	8,225	5,585		סך כל התחייבויות

ביאור 333 - פריטים הנמדדים בשווי הוגן (המשך)

א. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה (המשך)

31 בדצמבר 2016			
מדידות שווי הוגן המשתמשות ב-			
מחירים מצוטטים בשוק פעיל (רמה 1)	נתונים נצפים משמעותיים אחרים (רמה 2)	נתונים לא נצפים משמעותיים (רמה 3)	סך הכל שווי הוגן
במיליוני ש"ח			
נכסים			
ניירות ערך זמינים למכירה:			
33,382	2,027	-	35,409
9,994	1,455 ^(א)	-	11,449
-	23	-	23
44	7,416	-	7,460
-	8,323	1,426	9,749
68	228	-	296
-	2,362 ^(א)	-	2,362
961	-	-	961
44,449	21,834	1,426	67,709
ניירות ערך למסחר:			
5,091	-	-	5,091
505	1,953	-	2,458
159	-	-	159
-	104	-	104
-	280	-	280
132	-	-	132
-	286	-	286
1	-	-	1
5,888	2,623	-	8,511
נכסים בגין מכשירים נגזרים:			
-	137	202	339
33	5,482	130	5,645
1	2,368	575	2,944
432	958	57	1,447
6	15	3	24
255	-	-	255
727	8,960	967	10,654
אחרים:			
2,522	5	-	2,527
1,284	-	-	1,284
980	-	-	980
4,786	5	-	4,791
55,850	33,422	2,393	91,665

(א) סווג מחדש.

ביאור 333 - פריטים הנמדדים בשווי הוגן (המשך)

א. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה (המשך)

31 בדצמבר 2016			
מדידות שווי הוגן המשתמשות ב-			
מחירים מצוטטים בשוק פעיל (רמה 1)	נתונים נצפים משמעותיים אחרים (רמה 2)	נתונים לא נצפים משמעותיים (רמה 3)	סך הכל שווי הוגן
במיליוני ש"ח			
התחייבויות			
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים:			
-	238	162	400
חוזי שקל - מדד			
37	5,250	-	5,287
חוזי ריבית			
1	3,058	245	3,304
חוזי מטבע - חוץ			
432	983	-	1,415
חוזי מניות			
7	13	-	20
חוזי סחורות ואחרים			
251	-	-	251
פעילות בשוק המעוף			
728	9,542	407	10,677
סך הכל התחייבויות בגין מכשירים נגזרים			
אחרים:			
2,379	16	34	2,429
פיקדונות בגין השאלות ניירות ערך			
539	-	-	539
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר			
1,746	-	-	1,746
אחרים			
4,664	16	34	4,714
סך הכל אחרים			
5,392	9,558	441	15,391
סך כל התחייבויות			

ביאור 333 - פריטים הנמדדים בשווי הוגן (המשך)
ב. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס שאינו חוזר ונשנה

31 בדצמבר 2017					
מדידות שווי הוגן המשתמשות ב-					
מחירים	נתונים נצפים	נתונים לא נצפים	סך כל הרווח (הפסד) בגין שינויים בשווי בתקופה	סך הכל שווי הוגן	
מצוטטים	משמעותיים	משמעותיים			
בשוק פעיל (רמה 1)	אחרים (רמה 2)	(רמה 3)			
במיליוני ש"ח					
-	-	728	728	344	אשראי פגום שגבייתו מותנית בביטחון
-	868	-	868	2	אגרות חוב מוחזקות לפדיון
-	868	728	1,596	346	סך הכל

31 בדצמבר 2016					
מדידות שווי הוגן המשתמשות ב-					
מחירים	נתונים נצפים	נתונים לא נצפים	סך כל הרווח (הפסד) בגין שינויים בשווי בתקופה	סך הכל שווי הוגן	
מצוטטים	משמעותיים	משמעותיים			
בשוק פעיל (רמה 1)	אחרים (רמה 2)	(רמה 3)			
במיליוני ש"ח					
-	-	968	968	291	אשראי פגום שגבייתו מותנית בביטחון
-	-	968	968	291	סך הכל

ביאור 33ג - שינויים בפריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה שנכללו ברמה 3

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017											
רווחים (הפסדים) שטרם מומשו בגין מכשירים המוחזקים ליום 31 בדצמבר 2017	שווי הוגן ליום 31 בדצמבר 2017	העברות מרמה 3 ^(א)	העברות אל רמה 3 ^(א)	התאמות מתרגום דוחות כספיים	מכירות סילוקים	רכישות והנפקות	ברוח כולל אחר ^(ב)	בדוח רווח והפסד ^(א)	שווי הוגן לתחילת השנה	רווחים (הפסדים) נטו שמומשו/טרם מומשו ונכללו:	רווחים (הפסדים) שטרם מומשו בגין מכשירים המוחזקים ליום 31 בדצמבר 2017
במיליוני ש"ח											
נכסים											
ניירות ערך זמינות למכירה:											
(1)	1,369	-	-	-	(873)	-	887	(10)	(61)	1,426	MBS/ABS
נכסים בגין מכשירים נגזרים:											
10	166	(31)	20	-	-	-	-	-	(25)	202	חוזי שקל - מדד
154	266	-	-	-	(193)	-	-	-	329	130	חוזי ריבית
505	616	-	-	-	-	-	573	-	(532)	575	חוזי מטבע - חוץ
43	63	-	-	-	-	-	-	-	6	57	חוזי מניות
3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	3	חוזי סחורות ואחרים
715	1,114	(31)	20	-	(193)	-	573	-	(222)	967	סך כל נכסים בגין מכשירים נגזרים
714	2,483	(31)	20	-	(1,066)	-	1,460	(10)	(283)	2,393	סך כל הנכסים
התחייבויות											
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים:											
114	255	(32)	52	-	-	-	-	-	73	162	חוזי שקל - מדד
(26)	184	-	-	-	-	-	-	-	(61)	245	חוזי מטבע - חוץ
88	439	(32)	52	-	-	-	-	-	12	407	סך כל התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
27	47	-	-	-	-	-	-	-	13	34	סך כל אחרים
115	486	(32)	52	-	-	-	-	-	25	441	סך כל התחייבויות

- (א) רווחים (הפסדים) שמומשו נכללו בדוח רווח והפסד בסעיף הכנסות מימון שאינן מריבית.
- (ב) רווחים (הפסדים) שטרם מומשו נכללו בדוח על השינויים בהון בסעיף רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר.
- (ג) העברה מרמה 2 אל רמה 3 - הועברו עסקאות פורוורד לתקופה של מעל שנה ומתחת ל-5 שנים, כאשר נכון לתאריך הדוח הכספי התקופה הנותרת לפירעון היא מתחת לשנה.
- העברה מרמה 3 אל רמה 2- עסקאות פורוורד מדד לתקופה של מעל 5 שנים, כאשר נכון לתאריך הדוח הכספי התקופה הנותרת לפירעון היא מעל שנה ומתחת ל-5 שנים.

ביאור 33ג - שינויים בפריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה שנכללו ברמה 3 (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016												
רווחים (הפסדים) נטו שמומשו/טרם מומשו ונכללו:		רווחים (הפסדים) נטו שמומשו/טרם מומשו ונכללו:										
הפסדים (הפסדים) שטרם מומשו בגין מכשירים המוחזקים ליום 31 בדצמבר 2016	שווי הוגן ליום 31 בדצמבר 2016	העברות מרמה 3 ^(א)	העברות אל רמה 3 ^(א)	התאמות מתרגום דוחות כספיים	מכירות סילוקים	רכישות והנפקות	ברוח כולל אחר ^(ב)	בדוח רווח והפסד ^(א)	שווי הוגן לתחילת השנה			
במיליוני ש"ח												
נכסים												
ניירות ערך זמינות למכירה:												
14	1,426	-	-	-	(278)	(378)	130	10	(61)	2,003	MBS/ABS	
נכסים בגין מכשירים נגזרים:												
32	202	(24)	35	-	-	-	-	-	17	174	חוזי שקל - מדד	
(160)	130	-	-	-	(163)	-	-	-	(4)	297	חוזי ריבית	
299	575	-	-	-	-	-	572	-	(767)	770	חוזי מטבע - חוץ	
36	57	-	-	-	-	-	-	-	(72)	129	חוזי מניות	
1	3	-	-	-	-	-	-	-	(30)	33	חוזי סחורות ואחרים	
208	967	(24)	35	-	(163)	-	572	-	(856)	1,403	סך כל נכסים בגין מכשירים נגזרים	
222	2,393	(24)	35	-	(441)	(378)	702	10	(917)	3,406	סך כל הנכסים	
התחייבויות												
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים:												
159	162	(38)	37	-	-	-	-	-	110	53	חוזי שקל - מדד	
56	245	-	-	-	-	-	-	-	46	199	חוזי מטבע - חוץ	
215	407	(38)	37	-	-	-	-	-	156	252	סך כל התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	
13	34	-	-	-	-	-	-	-	21	13	סך כל אחרים	
228	441	(38)	37	-	-	-	-	-	177	265	סך כל ההתחייבויות	

(א) רווחים (הפסדים) שמומשו נכללו בדוח רווח והפסד בסעיף הכנסות מימון שאינן מריבית.

(ב) רווחים (הפסדים) שטרם מומשו נכללו בדוח על השינויים בהון בסעיף רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר.

(ג) העברה מרמה 2 אל רמה 3 - הועברו עסקאות פרוורד לתקופה של מעל שנה ומתחת ל-5 שנים, כאשר נכון לתאריך הדוח הכספי התקופה הנותרת לפירעון היא מתחת לשנה.
העברה מרמה 3 אל רמה 2 - עסקאות פרוורד מדד לתקופה של מעל 5 שנים, כאשר נכון לתאריך הדוח הכספי התקופה הנותרת לפירעון היא מעל שנה ומתחת ל-5 שנים.

ביאור T33 - מידע כמותי על פריטים הנמדדים בשווי הוגן שנכללו ברמה 3

מידע כמותי לגבי מדידת שווי הוגן ברמה 3

31 בדצמבר 2017					
ממוצע ⁽³⁾	טווח	נתונים לא נצפים	טכניקת הערכה	שווי הוגן	
א. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה					
נכסים					
ני"ע זמינים למכירה⁽¹⁾					
bp 163	bp 110-215	מרווח	היוון תזרימי מזומנים	1,369	איגרות חוב מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)
2.90%	2%-3.8%	הסתברות לכשל			
20%	20%	שיעור פירעון מוקדם			
30%	30%	שיעור הפסד			
נכסים בגין מכשירים נגזרים⁽²⁾					
0.29%	0.07%-0.51%	ציפיות אינפלציה	היוון תזרימי מזומנים	110	חוזי ריבית שקל - מדד
1.44%	^(*) 0.50%-100%	סיכון צד נגדי לעסקה	היוון תזרימי מזומנים	56	
1.44%	^(*) 0.50%-100%	סיכון צד נגדי לעסקה	היוון תזרימי מזומנים	266	חוזי ריבית
0.29%	0.07%-0.51%	ציפיות אינפלציה	היוון תזרימי מזומנים	93	חוזי מטבע - חוץ
1.44%	^(*) 0.50%-100%	סיכון צד נגדי לעסקה	היוון תזרימי מזומנים	523	
1.44%	^(*) 0.50%-100%	סיכון צד נגדי לעסקה	היוון תזרימי מזומנים	63	חוזים בגין מניות
1.44%	^(*) 0.50%-100%	סיכון צד נגדי לעסקה	היוון תזרימי מזומנים	3	חוזים בגין סחורות
התחייבויות					
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים⁽²⁾					
0.29%	0.07%-0.51%	ציפיות אינפלציה	היוון תזרימי מזומנים	255	חוזי ריבית שקל - מדד
0.29%	0.07%-0.51%	ציפיות אינפלציה	היוון תזרימי מזומנים	184	חוזי מטבע - חוץ
ב. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס שאינו חוזר ונשנה					
				728	אשראי פגום שגבייתו מותנית בכיטחון
					השווי הוגן של הביטחון

* בגין צד נגדי שכשל.

מידע איכותי לגבי מדידת שווי הוגן ברמה 3

1. הנתונים הלא נצפים אשר שימשו במדידת השווי הוגן של ניירות ערך מגובי נכסים או מגובי משכנתאות הם שיעור המרווח, ההסתברות לכשל, שיעור הפירעון המוקדם וחומרת הפסד באירוע כשל. גידול/קיטון משמעותי בפרמטרים הלא נצפים, יבוא לידי ביטוי בשווי הוגן נמוך/גבוה באופן משמעותי.
2. הנתונים הלא נצפים אשר שימשו במדידת השווי הוגן של נגזרים הינם סיכון האשראי של הצד הנגדי לעסקה ושיעור האינפלציה החזוי. ככל שסיכון האשראי של הצד הנגדי לעסקה יהיה גבוה/נמוך, השווי הוגן של העסקה יהיה נמוך/גבוה. שינוי בשיעור האינפלציה החזוי, ישפיע על השווי הוגן של העסקות בהתאם לפוזיציה המדדית של הבנק בעסקות אלו. ככל שתחזית האינפלציה תעלה (תרד) והבנק מתחייב לשלם את הסכום הצמוד למדד, השווי הוגן של העסקות יקטן (יגדל). ככל שתחזית האינפלציה תעלה (תרד) והצד הנגדי לעסקה מחייב לשלם לבנק את הסכום הצמוד למדד, השווי הוגן של העסקות יגדל (יקטן).
3. נתון הממוצע המתייחס לפרמטר הלא נצפה "סיכון צד נגדי לעסקה" משקף ממוצע משוקלל.

ביאור T33 - מידע כמותי על פריטים הנמדדים בשווי הוגן שנכללו ברמה 3 (המשך) מידע כמותי לגבי מדידת שווי הוגן ברמה 3 (המשך)

31 בדצמבר 2016				
ממוצע ⁽³⁾	טווח	נתונים לא נצפים	טכניקת הערכה	שווי הוגן
א. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה				
נכסים				
ני"ע זמינים למכירה⁽¹⁾				
bp 157	bp 125-190	מרווח	היוון תזרימי מזומנים	1,426
3.15%	2.5%-3.8%	הסתברות לכשל		
20%	20%	שיעור פירעון מוקדם		
30%	30%	שיעור הפסד		
נכסים בגין מכשירים נגזרים⁽²⁾				
0.17%	0%-0.33%	ציפיות אינפלציה	היוון תזרימי מזומנים	162
2.67%	^(*) 0.2%-100%	סיכון צד נגדי לעסקה	היוון תזרימי מזומנים	40
2.67%	^(*) 0.2%-100%	סיכון צד נגדי לעסקה	היוון תזרימי מזומנים	130
0.17%	0%-0.33%	ציפיות אינפלציה	היוון תזרימי מזומנים	76
2.67%	^(*) 0.2%-100%	סיכון צד נגדי לעסקה	היוון תזרימי מזומנים	499
2.67%	^(*) 0.2%-100%	סיכון צד נגדי לעסקה	היוון תזרימי מזומנים	57
2.67%	^(*) 0.2%-100%	סיכון צד נגדי לעסקה	היוון תזרימי מזומנים	3
התחייבויות				
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים⁽²⁾				
0.17%	0%-0.33%	ציפיות אינפלציה	היוון תזרימי מזומנים	162
0.17%	0%-0.33%	ציפיות אינפלציה	היוון תזרימי מזומנים	245
ב. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס שאינו חוזר ונשנה				
השווי הוגן של הביטחון				968

* בגין צד נגדי שכשל.

מידע איכותי לגבי מדידת שווי הוגן ברמה 3

1. הנתונים הלא נצפים אשר שימשו במדידת השווי הוגן של ניירות ערך מגובי נכסים או מגובי משכנתאות הם שיעור המרווח, ההסתברות לכשל, שיעור הפירעון המוקדם וחומרת ההפסד באירוע כשל. גידול/קיטון משמעותי בפרמטרים הלא נצפים, 'בוא לידי ביטוי בשווי הוגן נמוך/גבוה באופן משמעותי.
2. הנתונים הלא נצפים אשר שימשו במדידת השווי הוגן של נגזרים הינם סיכון האשראי של הצד הנגדי לעסקה ושיעור האינפלציה החזוי. ככל שסיכון האשראי של הצד הנגדי לעסקה יהיה גבוה/נמוך, השווי הוגן של העסקה יהיה נמוך/גבוה. שינוי בשיעור האינפלציה החזוי, ישפיע על השווי הוגן של העסקות בהתאם לפוזיציה המדדית של הבנק בעסקות אלו. ככל שתחזית האינפלציה תעלה (תרד) והבנק מתחייב לשלם את הסכום הצמוד למדד, השווי הוגן של העסקות יקטן (וגדל). ככל שתחזית האינפלציה תעלה (תרד) והצד הנגדי לעסקה מחוייב לשלם לבנק את הסכום הצמוד למדד, השווי הוגן של העסקות יגדל (יקטן).
3. נתון הממוצע המתייחס לפרמטר הלא נצפה "סיכון צד נגדי לעסקה" משקף ממוצע משוקלל.

ביאור 34 - בעלי ענין וצדדים קשורים של הבנק והחברות המאוחדות שלו

השליטה בבנק

בנק ללא גרעין שליטה

החל מיום 24 במרס 2012 מוגדר הבנק, על פי הקבוע בדיון, כתאגיד בנקאי ללא גרעין שליטה ואין בעל מניות המוגדר כבעל שליטה בבנק.

א. יתרות

31 בדצמבר 2017			
בעלי עניין ^(טו)			
נושאי משרה ^(א)		מחזיקי מניות-אחרים ^(י)	
יתרה	יתרה	יתרה	יתרה
הגבוהה	ליום 31	הגבוהה	ליום 31
בדצמבר	בדצמבר	ביותר ^(ד)	ביותר ^(ד)
במיליוני ש"ח			
נכסים:			
-	-	-	-
פיקדונות בבנקים			
-	-	-	-
ניירות ערך ^(ה)			
12	11	95	95
אשראי לציבור			
-	-	-	-
הפרשה להפסדי אשראי			
12	11	95	95
אשראי לציבור נטו			
-	-	-	-
השקעות בחברות כלולות ^(ה)			
-	-	-	-
נכסים אחרים			
התחייבויות:			
26	25	29	29
פיקדונות הציבור			
-	-	-	-
פיקדונות מבנקים			
1	-	-	-
אגרות חוב, שטרי התחייבויות וכתבי התחייבויות נדחים			
-	-	-	-
התחייבויות אחרות			
9	8	6	6
סיכון אשראי בסעיפים חוץ מאזניים ^(י)			

- (א) לרבות בני משפחתם הקרובים כהגדרתם בסעיף ד.80(3) בהוראות הדיווח לציבור.
- (ב) בהתאם לסעיף ד.80(4) בהוראות הדיווח לציבור ותאגידים שאדם או שתאגיד שנכלל באחת הקבוצות של בעלי העניין לפי חוק ניירות ערך, מחזיק 25% או יותר מהון המניות המונפק שלהם או מכח ההצבעה בהם, או רשאי למנות 25% או יותר מהדירקטורים.
- (ג) בהתאם לסעיף ד.80(8) בהוראות הדיווח לציבור.
- (ד) על בסיס היתרות לסופי החודשים.
- (ה) לפרטים ראה [ביאור 12](#) ניירות ערך [וביאור 15](#) השקעות בחברות כלולות.
- (ו) ביום 31 בדצמבר 2017 החזקות בעלי עניין בהון הבנק הינם כ-78,896,629 ש"ח ערך נקוב ממניות הבנק (מזה נושאי משרה: 1,935,807 ערך נקוב).
- (ז) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות החבות של לווה.
- (ח) בעל עניין, צד קשור, איש קשור, כהגדרתו בסעיף ד.80 בהוראת הדיווח לציבור.
- (ט) חברות כלולות או חברות מוחזקות בשליטה משותפת, בהתאם לסעיף ד.80(7) בהוראות הדיווח לציבור.
- (י) לרבות מי שמחזיק 5% או יותר מאמצעי השליטה בבנק, בהתאם לסעיף ד.80(2) בהוראות הדיווח לציבור (ביום 19 בדצמבר 2017, החלה אלטשולר שחם בע"מ להיות בעלת עניין בבנק ולמיטב ידיעת הבנק, נכון ליום 31 בדצמבר 2017 מחזיקה באמצעות גופים בבעלותה ב-5.05% מההון המונפק ומזכויות ההצבעה של הבנק).

צדדים קשורים ^(ח)									
המוחזקים על ידי הבנק									
אחרים ^(ג)									
מחזיקים					מי שהיה בעל עניין בעת שנעשתה העסקה				
יתרה		היתרה		יתרה		יתרה		יתרה	
ליום 31	הגבוהה	ליום 31	הגבוהה	ליום 31	הגבוהה	ליום 31	הגבוהה	ליום 31	הגבוהה
בדצמבר	ביותר ^(ז)	בדצמבר	ביותר ^(ז)	בדצמבר	ביותר ^(ז)	בדצמבר	ביותר ^(ז)	בדצמבר	ביותר ^(ז)
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
391	391	-	-	-	-	-	-	-	-
212	160	911	824	-	-	9	-	3	3
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
212	160	911	824	-	-	9	-	3	3
-	-	923	807	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	9	9
551	262	247	152	3	3	25	-	149	149
-	-	4	3	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
2	2	13	12	-	-	-	-	1	1
190	190	57	21	-	-	5	-	7	7

ביאור 34 - בעלי ענין וצדדים קשורים של הבנק והחברות המאוחדות שלו (המשך)

א. יתרות (המשך)

31 בדצמבר 2016			
בעלי עניין ^(טו)			
נושאי משרה ^(א)		מחזיקי מניות	
יתרה	יתרה	יתרה	יתרה
הגבוהה	ליום 31	הגבוהה	ליום 31
בדצמבר	בדצמבר	ביותר ^(ד)	ביותר ^(ד)
במיליוני ש"ח			
נכסים:			
-	-	-	-
פיקדונות בבנקים			
-	-	-	-
ניירות ערך ^(ה)			
14	13	-	-
אשראי לציבור			
-	-	-	-
הפרשה להפסדי אשראי			
14	13	-	-
אשראי לציבור, נטו			
-	-	-	-
השקעות בחברות כלולות ^(ה)			
-	-	-	-
נכסים אחרים			
התחייבויות:			
44	41	-	-
פיקדונות הציבור			
-	-	-	-
פיקדונות מבנקים			
1	-	-	-
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים			
-	-	-	-
התחייבויות אחרות			
12	12	-	-
סיכון אשראי בסעיפים חוץ מאזניים ^(ז)			

- (א) לרבות בני משפחתם הקרובים כהגדרתם בסעיף 80 ד.80 (3) בהוראות הדיווח לציבור.
- (ב) בהתאם לסעיף 80 ד.80 (4) בהוראות הדיווח לציבור ותאגידים שאדם או שתאגיד שנכלל באחת הקבוצות של בעלי העניין לפי חוק ניירות ערך, מחזיק 25% או יותר מהון המניות המונפק שלהם או מכח ההצבעה בהם, או רשאי למנות 25% או יותר מהדירקטורים.
- (ג) בהתאם לסעיף 80 ד.80 (8) בהוראות הדיווח לציבור.
- (ד) על בסיס היתרות לסופי החודשים.
- (ה) לפרטים ראה [ביאור 12](#) ניירות ערך [וביאור 15](#) השקעות בחברות כלולות.
- (ו) כיום 31 בדצמבר 2016 החזקות נושאי משרה בהון הבנק הינם ב-2,344,749 ש"ח, ערך נקוב ממניות הבנק.
- (ז) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות החבות של לווה.
- (ח) בעל עניין, צד קשור, איש קשור, כהגדרתו בסעיף 80 ד.80 בהוראות הדיווח לציבור.
- (ט) חברות כלולות או חברות מוחזקות בשליטה משותפת, בהתאם לסעיף 80 ד.80 (7) בהוראות הדיווח לציבור.

צדדים קשורים ^(ה)									
המוחזקים על ידי הבנק									
אחרים ^(ג)									
מי שהיה בעל עניין בעת שנעשתה העסקה									
חברות בנות שלא אוחדו					חברות כלולות ^(ט)				
יתרה ליום 31		יתרה ליום 31		יתרה ליום 31		יתרה ליום 31		יתרה ליום 31	
הגבוהה ביותר ^(ד)		הגבוהה ביותר ^(ד)		הגבוהה ביותר ^(ד)		הגבוהה ביותר ^(ד)		הגבוהה ביותר ^(ד)	
בדצמבר		בדצמבר		בדצמבר		בדצמבר		בדצמבר	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
520	376	-	-	-	-	-	-	-	-
1,077	162	937	881	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1,077	162	937	881	-	-	-	-	-	-
-	-	923	901	-	-	-	-	-	-
-	-	6	-	-	-	-	-	-	-
785	43	114	45	3	3	3	-	3	3
-	-	3	2	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	1	13	12	-	-	-	-	1	-
405	95	74	48	-	-	1	-	1	1

ביאור 34 - בעלי ענין וצדדים קשורים של הבנק והחברות המאחדות שלו (המשך)
ב. תמצית תוצאות עסקיות עם בעלי ענין וצדדים קשורים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017					
צדדים קשורים ^(א)			בעלי ענין ^(א)		
המוחזקים על ידי הבנק אחרים ^(א)					
חברות כלולות או חברות המוחזקות בשליטה משותפת ^(א)	חברות בת (שלא אוחדו)	אחרים ^(ב)	נושאי משרה ^(א)	מחזיקי מניות אחרים ^(ח)	
במיליוני ש"ח					
7	20	-	-	-	הכנסות ריבית נטו ^(ד)
1	3	-	-	-	הכנסות שאינן מריבית
1	3	-	-	-	מזה: דמי ניהול ושירותים
(44)	(43)	-	(1)	(66)	הוצאות תפעוליות ואחרות ^(ה)
(36)	(20)	-	(1)	(66)	סך הכל

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016					
צדדים קשורים ^(א)			בעלי ענין ^(א)		
המוחזקים על ידי הבנק אחרים ^(א)					
חברות כלולות או חברות המוחזקות בשליטה משותפת ^(א)	חברות בת (שלא אוחדו)	אחרים ^(ב)	נושאי משרה ^(א)	מחזיקי מניות אחרים ^(ח)	
במיליוני ש"ח					
22	21	-	-	-	הכנסות ריבית נטו ^(ד)
2	3	-	-	-	הכנסות שאינן מריבית
2	3	-	-	-	מזה: דמי ניהול ושירותים
(44)	(38)	-	(1)	(74)	הוצאות תפעוליות ואחרות ^(ה)
(20)	(14)	-	(1)	(74)	סך הכל

- (א) לרבות בני משפחתם הקרובים כהגדרתם בסעיף 80.ד(3) בהוראות הדיווח לציבור.
 (ב) בהתאם לסעיף 80.ד(4) בהוראות הדיווח לציבור, תאגידים, שאדם או תאגיד שנכלל באחת הקבוצות של בעלי הענין, שולט בהם מחזיק בהם שליטה משותפת, יש לו בהם השפעה מהותית או מחזיק 25% או יותר מהון המניות המונפק שלהם או מכח ההצבעה בהם או רשאי למנות 25% או יותר מהדירקטורים שלהם.
 (ג) בהתאם לסעיף 80.ד(8) בהוראות הדיווח לציבור.
 (ד) פירוט [בסעיף ד](#) להלן.
 (ה) פירוט [בסעיף ג](#) להלן.
 (ו) בעל ענין, צד קשור, איש קשור, כהגדרתו בסעיף 80.ד בהוראות הדיווח לציבור.
 (ז) חברות כלולות או חברות מוחזקות בשליטה משותפת, בהתאם לסעיף 80.ד(7) בהוראות הדיווח לציבור.
 (ח) לרבות מי שמחזיק 5% או יותר מאמצעי השליטה בבנק, בהתאם לסעיף 80.ד(2) בהוראות הדיווח לציבור.

ביאור 34 - בעלי ענין וצדדים קשורים של הבנק והחברות המאחדות שלו (המשך)
 ב. תמצית תוצאות עסקיות עם בעלי ענין וצדדים קשורים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015					
בעלי עניין ^(א)			צדדים קשורים ^(א)		
המוחזקים על ידי הבנק אחרים ^(א)					
מחזיקי מניות	נושאי משרה ^(א)	אחרים ^(ב)	חברות בת (שלא אוחדו)	חברות כלולות או חברות המוחזקות בשליטה משותפת ^(ג)	
במיליוני ש"ח					
-	-	-	-	33	41
-	-	-	-	(11)	(4)
-	-	-	-	4	3
-	(48)	(1)	-	(7)	(36)
-	(48)	(1)	-	15	1
הכנסות ריבית נטו ^(ד)					
הכנסות שאינן מריבית					
מזה: דמי ניהול ושירותים					
הכנסות (הוצאות) תפעוליות ואחרות ^(ה)					
סך הכל					

- (א) לרבות בני משפחתם הקרובים כהגדרתם בסעיף 80ד(3) בהוראות הדיווח לציבור.
 (ב) בהתאם לסעיף 80ד(4) בהוראות הדיווח לציבור, תאגידים, שאדם או תאגיד שנכלל באחת הקבוצות של בעלי העניין, שולט בהם מחזיק בהם שליטה משותפת, יש לו בהם השפעה מהותית או מחזיק 25% או יותר מהון המניות המונפק שלהם או מכח ההצבעה בהם או רשאי למנות 25% או יותר מהדירקטורים שלהם.
 (ג) בהתאם לסעיף 80ד(8) בהוראות הדיווח לציבור.
 (ד) פירוט [בסעיף ד](#) להלן.
 (ה) פירוט [בסעיף ג](#) להלן.
 (ו) בעל עניין, צד קשור, איש קשור, כהגדרתו בסעיף 80ד בהוראת הדיווח לציבור.
 (ז) חברות כלולות או חברות מוחזקות בשליטה משותפת, בהתאם לסעיף 80ד(7) בהוראות הדיווח לציבור.

ביאור 34 - בעלי ענין וצדדים קשורים של הבנק והחברות המאחדות שלו (המשך)

ג. תגמול וכל הטבה אחרת לבעלי עניין

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2015		2016		2017	
נושאי משרה					
מספר מקבלי הטבות	סך הטבות	מספר מקבלי הטבות	סך הטבות	מספר מקבלי הטבות	סך הטבות
במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח	
18	33	21	67 ^(ד)	23	52
17	9	15	9	17	8

בעל עניין המועסק בתאגיד או מטעמו^(א,ב)

דירקטור שאינו מועסק בתאגיד או מטעמו^(א)

(א) לא כולל הוצאות מס ש"ח.

(ב) מזה: הטבות עובד לזמן קצר 45 מיליון ש"ח והטבות לאחר סיום העסקה 7 מיליון ש"ח.

(2016 - הטבות עובד לזמן קצר 27 מיליון ש"ח, הטבות לאחר סיום העסקה 30 מיליון ש"ח. 2015 - הטבות עובד לזמן קצר 25 מיליון ש"ח, הטבות

לאחר סיום העסקה 2 מיליון ש"ח ו-4) עדכון הטבות אחרות לזמן ארוך.

(ג) בשנת 2017 לא נזקפו הוצאות בגין תשלומים מבוססי מניות (2016 ו-2015 - 10 מיליון ש"ח).

(ד) הוצג מחדש.

דירקטורים ונושאי משרה בבנק בוטחו על ידי הבנק במסגרת פוליסת ביטוח אחריות דירקטורים ונושאי משרה אחרים. פרמיית הביטוח הכוללת הסתכמה בסך 5,157 אלפי ש"ח (2016 - 4,844 אלפי ש"ח, 2015 - 4,262 אלפי ש"ח).

ד. הכנסות ריבית, נטו בעסקאות הבנק וחברות מאוחדות שלו עם בעלי עניין וצדדים קשורים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2015		2016		2017	
מזה: מחברות כלולות	מזה: מחברות מאוחדות כלולות	מזה: מחברות כלולות	מזה: מחברות מאוחדות כלולות	מזה: מחברות כלולות	מזה: מחברות מאוחדות כלולות
במיליוני ש"ח					
35	78	21	43	20	28
(2)	(4)	-	-	-	(1)
33	74	21	43	20	27

(א) בגין נכסים

מאשראי לציבור

(ב) בגין התחייבויות

על פיקדונות הציבור

סך הכל הכנסות ריבית, נטו

ה. מידע בדבר תנאי העסקאות והיתרות עם צדדים קשורים ובעלי עניין

עסקאות ויתרות עם בעלי עניין וצדדים קשורים נעשו כולן במהלך העסקים הרגיל ובתנאים הדומים לתנאי העסקאות עם גופים שאינם קשורים לבנק ולחברות המאחדות שלו.

הריבית המחויבת והריבית המשולמת בגין יתרות עם בעלי עניין וצדדים קשורים הינן בשיעורים הרגילים בעסקאות במהלך העסקים הרגיל עם צדדים שאינם קשורים לבנק.

ביאור 35 - תמצית הדוחות הכספיים של הבנק

א. תמצית דוח רווח והפסד

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2015	2016	2017
במיליוני ש"ח		
7,313	8,299	8,695
1,549	1,898	1,892
5,764	6,401	6,803
149	(160)	44
5,615	6,561	6,759
1,134	1,314	817
2,852	2,852	2,947
214	121	341
4,200	4,287	4,105
4,397	4,566	4,364
1,281	1,367	1,330
947	877	1,072
6,625	6,810	6,766
3,190	4,038	4,098
1,175	1,430	1,454
2,015	2,608	2,644
820	183	528
2,835	2,791	3,172

ביאור 35 - תמצית הדוחות הכספיים של הבנק (המשך)

ב. מאזן הבנק

31 בדצמבר		
2016	2017	
במיליוני ש"ח		
נכסים		
73,376	81,222	מזומנים ופיקדונות בבנקים
70,226	70,916	ניירות ערך
1,284	1,161	ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
238,771	244,551	אשראי לציבור
(2,997) ^(א)	(2,809)	הפרשה להפסדי אשראי
235,774	241,742	אשראי לציבור, נטו
642	715	אשראי לממשלות
11,387	11,452	השקעות בחברות מוחזקות
2,576	2,495	בניינים וציוד
10,577	9,533	נכסים בגין מכשירים נגזרים
(7,162) ^(א)	7,428	נכסים אחרים
413,004	426,664	סך כל הנכסים
התחייבויות והון		
323,614	340,623	פיקדונות הציבור
3,662	5,158	פיקדונות מבנקים
178	147	פיקדונות מממשלות
539	558	ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
22,640	15,577	כתבי התחייבות נדחים
10,600	9,678	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
20,424	21,756	התחייבויות אחרות
381,657	393,497	סך כל ההתחייבויות
31,347	33,167	הון עצמי המיוחס לבעלי מניות הבנק
413,004	426,664	סך כל ההתחייבויות וההון

(א) סווג מחדש.

ביאור 35 - תמצית הדוחות הכספיים של הבנק (המשך)
ג. דוח על תזרימי המזומנים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2015	2016	2017
במיליוני ש"ח		
תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת		
2,835	2,791	3,172
רווח נקי לשנה		
התאמות:		
(13)	(176)	(526)
חלק הבנק בהפסדים בלתי מחולקים של חברות מוחזקות בניכוי דיבידנד שהתקבל		
(N)22,384	(N)19,458	15,564
אחר, נטו (כולל הפרשות להפסדי אשראי ולירידת ערך של ניירות ערך)		
25,206	22,073	18,210
מזומנים נטו מפעילות שוטפת		
תזרימי מזומנים מפעילות השקעה		
(75)	(4)	(39)
רכישת מניות בחברות מוחזקות		
(N)59	(N)200	347
קופה מרכזית לתשלום פיצויים		
(19,464)	(7,958)	(3,317)
אחר		
(19,480)	(7,762)	(3,009)
מזומנים נטו לפעילות השקעה		
תזרימי מזומנים מפעילות מימון		
2,606	4,443	-
הנפקת אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים		
(5,667)	(3,892)	(7,734)
פדיון אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים		
42	-	(627)
אחר		
(3,019)	551	(8,361)
מזומנים נטו מפעילות מימון (לפעילות מימון)		
2,707	14,862	6,840
גידול במזומנים ושווי מזומנים		
53,145	55,943	70,454
יתרת מזומנים לתחילת השנה		
91	(351)	(603)
השפעת תנועות בשער החליפין על יתרות מזומנים ושווי מזומנים		
55,943	70,454	76,691
יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף השנה		

ריבית ומסים ששולמו / או התקבלו ודיבידנדים שהתקבלו

לשנה שהסתיימה ביום		
2015	2016	2017
במיליוני ש"ח		
8,350	8,624	8,753
ריבית שהתקבלה		
(3,060)	(2,875)	(2,284)
ריבית ששולמה		
973	13	5
דיבידנדים שהתקבלו		
(1,133)	(1,473)	(1,651)
מסים על הכנסה ששולמו		

(א) סווג מחדש.

ביאור 36 - אירועים לאחר תקופת הדיווח ונושאים שונים

א. לאומי פרטנרס

ביום 24 בדצמבר 2017 נחתם הסכם מחייב בין לאומי פרטנרס בע"מ (להלן: "לאומי פרטנרס") ובין ביטוח ישיר השקעות פיננסיות בע"מ (להלן: "השקעות פיננסיות"), לפיו, בכפוף להתקיימות התנאים המתלים שנקבעו בהסכם, ירכשו לאומי פרטנרס ומשקיעים נוספים מניות רגילות של ביטוח ישיר, שתהווה לאחר הנפקתן כ-20% מהונה המונפק והנפרע של ביטוח ישיר (חלקה של לאומי פרטנרס - 10% לאחר ההקצאה), זאת לפי שווי חברה של כ-1.56 מיליארד ש"ח.

ב. לאומי קארד סיום התקשרות שופרסל

1. סיום התקשרות שופרסל

בשנת 2006 התקשרה לאומי קארד עם חברת שופרסל בע"מ (להלן - "שופרסל") בהסכם להנפקת כרטיסי אשראי ללקוחות שופרסל. לצורך תפעול המיזם, על פי ההסכם, הוקמה "שופרסל פיננסיים שותפות מוגבלת" (להלן - "שופרסל פיננסים") ובה רוכזה הפעילות הקשורה לכרטיסי אשראי שופרסל. ההסכם פירט, בין היתר, את חלוקת ההכנסות בין הצדדים. חלקה של לאומי קארד בשותפות - 16%.

ביום 29 באוגוסט 2017 הודיעה שופרסל ללאומי קארד כי אין ברצונה לחדש את הסכם הנפקת כרטיסי האשראי ובהמשך דיווחה שופרסל לבורסה כי חתמה על מסמך עקרונות עם חברה אחרת להנפקה ותפעול של כרטיסי האשראי ללקוחות המועדון. בהתאם להסכם בין שופרסל ללאומי קארד, הסתיים ההסכם ביום 18 בינואר 2018 כאשר לאומי קארד ממשיכה להפעיל את כרטיסי המועדון עד תום תוקף הכרטיס או עד ביטולם על ידי הלקוחות, לפי המוקדם, וזאת בהתאם להוראות ההסכם.

נכון ליום 31 בדצמבר 2017 הסתכם מספר כרטיסי האשראי התקפים בידי לקוחות המועדון בכ-503 אלפי כרטיסים.

בנוסף, ביום 19 באוקטובר 2017 הודיעה שופרסל על כוונתה לפעול למימוש אופציית CALL לרכישת כל החזקות לאומי קארד בשופרסל פיננסים וזאת בהתאם להערכת שווי לשופרסל פיננסים שתבוצע על ידי מעריך שווי מוסכם. הליך מימוש האופציה כאמור טרם הסתיים. בהתאם לפרסומים בדיווחים המידיים של שופרסל ושל פז, במסגרת הליך מקביל למימוש החזקותיה של פז בשופרסל פיננסים, התקבלה הערכת שווי לגבי שוויה של השותפות. הערכת השווי נוקבת בשווי של בין 730 מיליון ש"ח ל-865 מיליון ש"ח לשותפות. בשלב זה לא ניתן להעריך מה תהיה התמורה שתקבל לאומי קארד עבור מימוש החזקותיה בשופרסל פיננסים.

2. הסכם עם פוקס

ביום 21 בינואר 2018 נחתם בין לאומי קארד לבין קבוצת פוקס - ויזל בע"מ הסכם להנפקה ותפעול של כרטיסי אשראי חוץ בנקאי ללקוחות פוקס, שמבוסס על מועדון Dream Card, המונה כיום כ-1.4 מיליון לקוחות. ההסכם מסדיר, בין היתר, הוראות הנוגעות לגיוס לקוחות, תקציבי שיווק ופרסום וכן מנגנון התחשבות בין הצדדים.

ג. חברה לנאמנות של בנק לאומי לישראל בע"מ

ביום 22 בפברואר 2018 התקשר הבנק בהסכם מחייב עם הרמטיק נאמנות (1975) בע"מ למכירת השליטה בחברה לנאמנות של בנק לאומי לישראל בע"מ. בהתאם להסכמות הבנק ימכור להרמטיק 75% ממניות החברה לנאמנות. הבנק יקבל אופציית PUT למכירת יתרת החזקותיו בחברה לנאמנות (25%) לאחר חלוף שנתיים ממועד השלמת העסקה.

השלמת העסקה כפופה להתקיימות תנאים מתלים שנקבעו בהסכם. בשלב זה לא ניתן להעריך האם יתקיימו התנאים המתלים. להשלמת העסקה לא צפויה להיות השפעה משמעותית על תוצאות הבנק.

ד. בנק לאומי ארה"ב

ביום 22 בינואר 2018 התקשר הבנק בהסכם להכנסת שותפים אסטרטגיים ל-BLUSA. בכפוף להתקיימות התנאים המתלים שנקבעו בהסכם, השותפים האסטרטגיים ירכשו כל אחד 7.5% מהון המניות של Bank Leumi Corporation, תאגיד אמריקאי באמצעותו מחזיק הבנק את השליטה ב-BLUSA. התמורה הכוללת שצפויה להשתלם עבור המניות שיימכרו צפויה להסתכם לסך של כ-141 מיליון דולר. בהתאם לכללי החשבונאות החלים על הדיווח הכספי של הבנק, בהשלמת העסקה ככל שתושלם לאחר התקיימות התנאים המלים, העסקה עם השותפים האסטרטגיים תסופל כעסקה הונית והפער בין התמורה לחלק המיעוט בהון ייזקף ישירות להון. לעסקה לא צפויה להיות השפעה מהותית על עסקי הקבוצה.

ביאור 36 - אירועים לאחר תקופת הדיווח ונושאים שונים (המשך)

ה. בנק לאומי רומניה

ביום 28 בדצמבר 2017 לאומי חתם על הסכם עקרונות עם קרן ההשקעות הבריטית Argo Capital Management Limited, למכירת מלוא אחזקותיו של הבנק בבנק לאומי רומניה. השלמת העסקה, ככל שתושלם, צפויה במהלך 2018. לא צפויה השפעה מהותית על התוצאות הכספיות של הבנק כתוצאה מהמכירה.

ו. שינוי מבנה הבורסה

ביום 6 באפריל 2017 פורסם תיקון מס' 63 לחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, שעניינו שינוי מבנה הבורסה לניירות ערך בתל אביב בע"מ.

בהמשך לתיקון הנ"ל, אישר בית המשפט המחוזי בתל אביב ביום 7 בספטמבר 2017, הסדר לשינוי מבנה הבורסה, על פיו הוקצו לבנק כ-9.3% מאמצעי השליטה בבורסה ומהזכויות בהון המונפק והנפרע שלה.

בהתאם לתיקון, בתוך 5 שנים ממועד אישור ההסדר או עד מועד הנפקת מניות הבורסה לציבור ורישומן למסחר, לפי המוקדם מביניהם, על הבנק למכור את החזקותיו בבורסה כך שלא יחזיק למעלה מ-5% מאמצעי השליטה בה. עד למועד המכירה, אמצעי השליטה האמורים לא יקנו לבנק זכויות (פרט לזכויות בהון) מעבר לזכויות שמקנה החזקה בשיעור של 5% מכלל אמצעי השליטה בבורסה.

בנוסף, בהתאם לתיקון לחוק, חברי הבורסה שימכרו את החזקותיהם, יעבירו לבורסה את מלוא ההפרש שבין תמורת המכירה שהתקבלה בידיהם, לבין שווי ההחזקות שנמכרו על ידם, בהתאם להון העצמי של הבורסה לפי דוחותיה הכספיים לשנת 2015.

ביום 18 בינואר 2018 הגיש הבנק לבורסה הצעה למכירת החזקותיו בבורסה וזאת במענה לפנייתה מיום 28 בדצמבר 2017 לבעלי המניות לרכישת מניותיהם.

בהתאם להצעת הבורסה, סך התמורה המוצעת בגין רכישת כלל מניות הבורסה תעמוד על סכום של 500 מיליון ש"ח.

בהתאם להצעה, הבורסה רשאית להודיע על רכישת כלל המניות או חלקן ולהמחות את זכותו של בעל המניות למכירת זכויותיו לצד שלישי שתבחר הבורסה.

תוקף ההצעה שהגיש הבנק הוא עד יום 18 באפריל 2018.

לתיקון אין השפעה בשלב זה על הדוחות הכספיים של הבנק.

ז. רואי חשבון מבקרים

ועדת הביקורת של הבנק החליטה, בישיבתה מיום 4 במרס 2018 ובתיאום עם בנק ישראל, להתחיל בשנת 2018 בהליך חדש למינוי רואי חשבון מבקרים לבנק לשנת 2019 או 2020 (בהתאם להחלטה נוספת של ועדת הביקורת אשר תתקבל בהמשך). ההחלטה התקבלה בין היתר לאור העובדה שההליך האינטנסיבי לבחירת רואי החשבון המבקרים של הבנק לשנת 2018 היה ממושך ומורכב.

ח. דיבידנד

ביום 5 במרס 2018 אישר דירקטוריון הבנק חלוקת דיבידנד בגובה 40% מהרווח הנקי של הרבעון הרביעי של שנת 2017. סכום הדיבידנד שאושר לרבעון הסתכם לסך של כ-342 מיליון ש"ח. הדיבידנד המצטבר בגין שנת 2017 הסתכם בכ-969 מיליון ש"ח. לפרטים ראה [ביאור א25 - הון](#).

ט. רכישה עצמית של מניות

ביום 5 במרס 2018 אישר דירקטוריון הבנק תכנית רכישה עצמית של מניות בהיקף של עד 700 מיליון ש"ח. תוכנית הרכישה העצמית תאפשר לבנק לנהל את ההון באופן יעיל יותר. לפרטים ראה [ביאור א25 - הון](#).

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מוחזקות שלו ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים תוכן העניינים

עמוד	
א. ממשל תאגידי	
280	חברי דירקטוריון הבנק
283	חברי הנהלת הבנק ותפקידיהם
284	המבקר הפנימי
286	שכר רואי חשבון המבקרים
288	שכר נושאי משרה בכירה
ב. פרטים נוספים	
291	תרשים חברות מוחזקות
292	השליטה בבנק
293	רכוש קבוע ומתקנים
294	נכסים לא מוחשיים
295	משאבי אנוש
299	מבנה ארגוני
303	הליכים משפטיים
303	הסכמים מהותיים
304	חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית
309	דירוג האשראי
310	מגזרי פעילות עיקריים לפי גישת הנהלה - פרטים נוספים
ג. נספחים	
316	שיעורי הכנסות והוצאות וניתוח השינויים בהכנסות והוצאות ריבית
321	דוח רווח והפסד מאוחד לרבעון - מידע רב-רבעוני
324	מאזן מאוחד לסוף רבעון - מידע רב-רבעוני
325	דוח רווח והפסד מאוחד - מידע רב-שנתי
326	מאזן מאוחד - מידע רב-שנתי

חברי דירקטוריון הבנק^(*)(**)

מר דוד ברודט, יושב ראש

מר יצחק אידלמן^(א)

ד"ר שמואל (מולי) בן צבי^(ב)

גב' תמר גוטליב^(א)

גב' אסתר דומיניסיני

ד"ר סאמר חאג' יחיא^(ג)

גב' אסתר לבנון

מר אוהד מראני^(ב)

מר יואב נרדי

מר חיים סאמט, עו"ד^(א)

גב' ציפורה סמט^{(א)(ב)(ד)}

פרופ' ידידיה צבי שטרן^(ב)

ד"ר יצחק שריר

א. דח"צ לפי חוק החברות, התשנ"ט-1999 (להלן "דח"צ").

ב. דירקטור חיצוני לפי הוראת ניהול בנקאי תקין 301 של המפקח על הבנקים (להלן: "דירקטור חיצוני").

ג. ד"ר ס. חאג' יחיא נבחר מחדש לכהן כדירקטור במעמד "דירקטור אחר" באסיפה הכללית השנתית של הבנק שהתקיימה ביום 3 באוקטובר 2017.

ד. הגב' צ. סמט, שכיהנה עד ליום 17 באוגוסט 2017 כדח"צית בבנק, נבחרה מחדש לכהן כדירקטורית חיצונית אשר עומדת גם בתנאי כשירות דח"צ ובהסדר פרטני [לפירוט ראה סעיף 1.4.2 בדוח זימון האסיפה הכללית אשר פורסם על ידי הבנק ביום 28 בספטמבר 2017 (מספר אסמכתא: 14-0860-01-2017)] באסיפה הכללית השנתית של הבנק שהתקיימה ביום 3 באוקטובר 2017.

* ביום 4 בינואר 2017, מר שי חרמש וגב' נורית סגל סיימו את כהונתם כדירקטורים במעמד "דירקטור אחר" בבנק. החל מיום 15 במאי 2017, מר שי חרמש החל לכהן כדירקטור בלאומי פרטנרס בע"מ.

ביום 31 בינואר 2017, פרופ' גבריאלה שלו סיימה את כהונתה כדח"צית בבנק.

ביום 17 באוגוסט 2017, מר דוד אבנר סיים את כהונתו כדירקטור במעמד "דירקטור אחר" בבנק.

ביום 31 באוקטובר 2017, פרופ' חיים לוי סיים את כהונתו כדירקטור חיצוני בבנק.

** לפרטים נוספים על חברי דירקטוריון הבנק, ראה פרק "שינויים בדירקטוריון" וכן תקנה 26 בדוח התקופתי של הבנק לשנת 2017 ובאתר המגנא של רשות ניירות-ערך: <http://www.magna.isa.gov.il>

נכון למועד הדוח וליום פרסומו, הדירקטוריון מונה 13 דירקטורים. יצוין, כי בהתאם להוראת בנק ישראל, בשנת 2017 פחת מספר חברי דירקטוריון הבנק ל-13 דירקטורים ובשנת 2018 יפחת מספר חברי דירקטוריון ל-12 דירקטורים. במסגרת התיקון להוראת ניהול בנקאי תקין 301 ("הוראה 301"), עד ליום ה-1 ביולי 2020, יקטן המספר המקסימאלי של חברי הדירקטוריון בתאגידים הבנקאיים ל-10. המניין החוקי לדיוני ולקבלת החלטות הנו מרבית חברי הדירקטוריון.

בהתאם להוראה 301, לפחות שליש מחברי הדירקטוריון יהיו דירקטורים העומדים בדרישות הכשירות של דירקטור חיצוני כהגדרתו בהוראה 301 ("דירקטורים חיצוניים"). בהתאם לכך, נכון למועד הדוח וליום פרסומו, מכהנים בדירקטוריון הבנק 7 דירקטורים המסווגים כדירקטורים חיצוניים ובהם נכללים 4 דח"צים בהתאם לחוק החברות, התשנ"ט-1999 ("חוק החברות"). ראה [הערה ד'](#) לעיל בעניין ההסדר המיוחד שחל על גב' צ. סמט.

כמו כן, לאור הגדרת "דירקטור בלתי תלוי" בחוק החברות, ועדת הביקורת של הדירקטוריון אישרה כי הדירקטורים החיצוניים והדח"צים הינם דירקטורים בלתי תלויים.

בהתאם להוראה 301, לפחות חמישית מחברי הדירקטוריון יהיו דירקטורים בעלי "ניסיון בנקאי" כמוגדר בהוראה 301. בהתאם לכך, נכון למועד הדוח וליום פרסומו, מכהנים בדירקטוריון הבנק 5 דירקטורים המוגדרים כבעלי "ניסיון בנקאי".

בהתאם לקבוע בחוק החברות והתקנות לפיו, החליט דירקטוריון הבנק כי המספר המזערי של דירקטורים בעלי "מומחיות חשבונאית ופיננסית" שיכהנו בדירקטוריון הבנק בכל עת וישתתפו בדיוני מליאת הדירקטוריון בטיטת הדוחות הכספיים ואישורם, יהיה שלושה. זאת, על מנת לאפשר לדירקטוריון לעמוד בחובות המוטלות עליו בהתאם לדיון ולמסמכי ההתאגדות של הבנק, ובייחוד לאחריותו לבדיקת מצבו הכספי של הבנק ולעריכת הדוחות הכספיים.

בקביעת המספר המזערי הנ"ל, הדירקטוריון התחשב בגודל הבנק, במורכבות פעילותו ובמגוון הסיכונים הכרוכים בה, ובמטרות ונהלים הקיימים בבנק, כגון: בקרה, ניהול סיכונים, ציות, ביקורת פנימית וביקורת רואי חשבון המבקרים. כמו כן, נלקחה בחשבון עמידת כל חברי הדירקטוריון בדרישות הכשירות לכהונה כדירקטור בבנק על פי הדין.

כל הדירקטורים המכהנים בדירקטוריון עומדים בהגדרת דירקטור בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית וכשירות מקצועית בהתאם לקבוע בתקנות החברות (תנאים ומבחנים לדירקטור בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית ולדירקטור בעל כשירות מקצועית), תשס"ו-2005.

החל מיום 1 בינואר 2013 ובהתאם להוראה 301, הדיונים בנוגע לדוחות הכספיים מתקיימים בוועדת הביקורת של הדירקטוריון. בהתאם להוראה 301, קבע הדירקטוריון כי בוועדת הביקורת של הדירקטוריון יכהנו בכל עת לפחות 3 דירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית. בפועל, כל הדירקטורים המכהנים בוועדת הביקורת הינם בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית. המניין החוקי לדיון ולקבלת החלטות בוועדת הביקורת הינו רוב חברי הוועדה, ובלבד שרוב הנוכחים הם דירקטורים חיצוניים שהינם בלתי תלויים, ואחד מהם לפחות הינו דח"צ. נכון למועד הדוח וליום פרסומו, בוועדת הביקורת מכהנים 7 דירקטורים אשר מסווגים כדירקטורים חיצוניים ובהם נכללים 4 דח"צים.

בהתאם לנוסח המעודכן של הוראה 301 אשר פורסם ביום 5 ביולי 2017, חלו שינויים בדרישות כשירות חברי הדירקטוריון אשר ייכנסו לתוקף ב-1 ביולי 2020, כמפורט להלן: (1) השיעור הנדרש של דירקטורים "בעלי ניסיון בנקאי" יגדל מחמישית לשליש; (2) לפחות מחצית מהדירקטורים נדרשים להיות בעלי "כשירות מקצועית" כמוגדר בתקנות החברות (תנאים ומבחנים לדירקטור בעל מומחיות חשבונאית פיננסית), תשס"ו-2005; (3) לפחות דירקטור אחד יהיה בעל ידע וניסיון מוכח בתחום טכנולוגיית המידע.

ביום 31 בדצמבר 2017, החליט הדירקטוריון לאחד את ועדת ביקורת וועדת תגמול באופן שוועדת ביקורת תשמש גם כוועדת תגמול.

שינויים בדירקטוריון

- ביום 3 בנובמבר 2016, התקיימה אסיפה כללית מיוחדת של הבנק אשר נבחרו בה מר יצחק שריר וגב' אסתר דומיניני לכהן כדירקטורים במעמד "דירקטור אחר" לתקופה של 3 שנים וכן נבחר מר יצחק אידלמן לכהן כד"ר לתקופה של 3 שנים. בהמשך לקבלת הודעה בדבר אי התנגדותה של המפקחת על הבנקים, החלה הגב' א. דומיניני לכהן כדירקטורית במעמד "דירקטור אחר" ביום 17 בינואר 2017; והחלו ה"ה י. אידלמן (דח"צ) וי. שריר (דירקטור במעמד "דירקטור אחר") לכהן כדירקטורים ביום 2 בפברואר 2017.
לפרטים נוספים בדבר האסיפה הכללית המיוחדת ובדבר המועמדים המוצעים ראה דיווחים מיידיים מימים 26 בספטמבר 2016 (אסמכתא: 2016-01-128920), 13 באוקטובר 2016 (אסמכתא: 2016-01-064572) ו-21 באוקטובר 2016 (אסמכתא: 2016-01-066408). לפרטים נוספים בדבר תוצאות האסיפה הכללית ראה דיווח מיידי מיום 8 בנובמבר 2016 (אסמכתא: 2016-01-074676). כמו כן, ראה דיווח מיידי ודיווח מיידי משלים אודות מינויה של גב' א. דומיניני מימים 17 בינואר 2017 (אסמכתא: 2017-01-007035) ו-8 בפברואר 2017 (אסמכתא: 2017-01-014253). בהתאמה, דיווח מיידי אודות מינויו של מר י. שריר מיום 2 בפברואר 2017 (אסמכתא: 2017-01-0012129) ודיווח מיידי משלים אודות מינויו של מר י. אידלמן מימים 2 בפברואר 2017 (אסמכתא: 2017-01-012126) ו-5 בפברואר 2017 (אסמכתא: 2017-01-012756). בהתאמה.
- ביום 4 בינואר 2017, הגב' נורית סגל ומר שי חרמש סיימו את כהונתם כדירקטורים בבנק במעמד "דירקטור אחר", ביום 31 בינואר 2017, פרופ' גבריאלה שלו סיימה את כהונתה כד"ר צית בבנק, וביום 17 באוגוסט 2017, מר דוד אבנר סיים את כהונתו כדירקטור במעמד "דירקטור אחר" בבנק.
לפרטים נוספים בדבר סיום כהונתם של גב' נ. סגל ומר ש. חרמש, ראה דיווחים מיידיים מיום 5 בינואר 2017 (אסמכתאות: 2017-01-002268 ו-2017-01-002271). לפרטים נוספים בדבר סיום כהונתה של פרופ' ג. שלו, ראה דיווח מיידי מיום 1 בפברואר 2017 (אסמכתא: 2017-01-011769). לפרטים נוספים בדבר סיום כהונתו של מר ד. אבנר, ראה דיווח מיידי מיום 20 באוגוסט 2017 (אסמכתא: 2017-01-071923).
- ביום 3 באוקטובר 2017 התקיימה האסיפה הכללית השנתית של הבנק, במסגרתה: (1) נבחר ד"ר סאמר חאג' יחיאי כדירקטור במעמד "דירקטור אחר" לתקופת כהונה שנייה בת שלוש שנים; (2) נבחרה הגב' צפורה סמט, שכיהנה עד ליום 17 באוגוסט 2017 כד"ר צית בבנק, כדירקטורית במעמד דירקטורית חיצונית לפי הוראה 301 להוראות ניהול בנקאי תקין אשר עומדת גם בתנאי כשירות דח"צ ובהסדר פרטני (לפירוט ראה סעיף 1.4.2 בדוח זימון האסיפה הכללית אשר פורסם על ידי הבנק) לתקופת כהונה שלישית בת שלוש שנים.
למידע נוסף בעניין האסיפה הכללית, ראה דיווח מיידי של הבנק מיום 28 באוגוסט 2017 אודות כינוס אסיפה כללית שנתית (מספר אסמכתא: 2017-01-074968), דיווח מיידי משלים של הבנק מיום 28 בספטמבר 2017 אודות כינוס אסיפה כללית שנתית (מספר אסמכתא: 2017-01-086014) ודיווח מיידי של הבנק מיום 3 באוקטובר 2017 אודות תוצאות האסיפה הכללית (מספר אסמכתא: 2017-01-087916).
- ביום 30 באוקטובר 2017, לאחר קבלת הודעה בדבר אי התנגדותה של נגידת בנק ישראל למינויו של ד"ר ס. חאג' יחיאי, הוא החל את תקופת כהונתו השנייה כדירקטור במעמד "דירקטור אחר" בבנק. כן, ביום 22 בנובמבר 2017, לאחר קבלת הודעה בדבר אי התנגדותה של המפקחת על הבנקים למינויה של הגב' צ. סמט, היא החלה את כהונתה השלישית כדירקטורית במעמד דירקטורית חיצונית אשר עומדת גם בתנאי כשירות דח"צ ובהסדר פרטני (כמפורט לעיל).
לפרטים נוספים בדבר מינויו של ד"ר ס. חאג' יחיאי, ראה דיווח מיידי מיום 30 באוקטובר 2017 (אסמכתא: 2017-01-094777). לפרטים נוספים בדבר מינויה של גב' צ. סמט, ראה דיווח מיידי מיום 22 בנובמבר 2017 (אסמכתא: 2017-01-102880).
- ביום 31 באוקטובר 2017 סיים פרופ' חיים לוי את כהונתו כדירקטור חיצוני בבנק.
לפרטים נוספים בדבר סיום כהונתו של פרופ' ח. לוי, ראה דיווח מיידי מיום 1 בנובמבר 2017 (אסמכתא: 2017-01-095686).

חברי הנהלת הבנק ותפקידיהם*

גב' רקפת רוסק-עמינח, רו"ח

מנהל כללי ראשי

מר רונן אגסי, רו"ח*

סגן מנהל כללי בכיר, ראש חטיבת שוקי הון

מר שמוליק ארבל*

סגן מנהל כללי בכיר, ראש המערך לבנקאות מסחרית

מר אילן בוגנים*

סגן מנהל כללי בכיר, ראש מערך CTO, CDO ותשתיות

גב' בשמת בן צבי, רו"ח*

סגן מנהל כללי בכיר, מנהלת סיכונים ראשית, ראש החטיבה לניהול סיכונים

מר שי בסון*

סגן מנהל כללי בכיר, ראש חטיבת לאומי טכנולוגיות

מר שלמה גולדפרב, רו"ח

סגן מנהל כללי בכיר, חשבונאי ראשי וראש חטיבת החשבונאות

מר יעקב (קובי) הבר

סגן מנהל כללי בכיר, ראש חטיבה עסקית מסחרית

מר עומר זיו, רו"ח

סגן מנהל כללי בכיר, ראש החטיבה הפיננסית

גב' תמר יסעור

סגן מנהל כללי בכיר, ראש החטיבה לבנקאות דיגיטלית

מר דן כהן

סגן מנהל כללי בכיר, ראש החטיבה הבנקאית

גב' הילה ערן זיק*

סגן מנהל כללי בכיר, ראש חטיבת משאבי אנוש

מר חנן פרידמן, עו"ד*

סגן מנהל כללי בכיר, ראש חטיבת אסטרטגיה ורגולציה

גב' עירית רוט, עו"ד*

סגן מנהל כללי בכיר, יועצת משפטית ראשית, ראש חטיבת הייעוץ המשפטי ומנהלת סיכונים משפטיים

גב' שרון גור*

סגן מנהל כללי בכיר, מבקרת פנימית ראשית וראש חטיבת הביקורת הפנימית

גב' ליבנת עין-שי וילדר עו"ד

מזכיר הבנק והקבוצה

סומך חייקין

קוסט פורר גבאי את קסירר

רואי החשבון המבקרים המשותפים של הבנק

* למידע על שינויים שחלו בנוגע להנהלת הבנק ונושאי משרה בכירים במהלך שנת 2017, ראה פרק [מינויים ופרישות](#). פרטים נוספים על חברי הנהלת הבנק, מוצגים בדוח התקופתי של הבנק לשנת 2017 ובאתר המגנא של רשות ניירות-ערך: <http://www.magna.isa.gov.il>.

מבקרת פנימית

ביום 30 באפריל 2017 מר ששון מרדכי, סיים את כהונתו כמבקר הפנימי הראשי של הקבוצה. ביום 1 במאי 2017 מונתה גב' שרון גור כמבקרת הפנימית הראשית של הקבוצה בהתאם להמלצת וועדת הביקורת של הבנק ולהחלטת דירקטוריון הבנק מיום 27 בדצמבר 2016. המינוי של גב' גור אושר על ידי בנק ישראל ביום 22 בפברואר 2017.

המבקרת הפנימית הראשית עומדת בהוראת סעיף 146(ב) לחוק החברות התשנ"ט-1999 ובהוראת סעיף 8 לחוק הביקורת הפנימית, התשנ"ב-1992 (להלן: "חוק הביקורת הפנימית") ועובדי הביקורת הפנימית עומדים בהוראות סעיפים 11 ו-12 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 307 בנושא פונקציית ביקורת פנימית.

המבקרת הפנימית הראשית הינה עובדת הבנק, מועסקת במשרה מלאה במעמד חברת הנהלה, וזהו עיסוקה הבלעדי. הממונה הארגוני על המבקרת הפנימית הינו יו"ר הדירקטוריון של הבנק.

לביקורת הפנימית תוכנית עבודה שנתית ותוכנית עבודה רב שנתית לתקופה של עד ארבע שנים. תוכנית העבודה השנתית ותוכנית העבודה הרב שנתית נגזרות ממיפוי נושאי ביקורת המבוססים, בין השאר, על המסמכים המפורטים בהוראה 307. תוכניות העבודה נגזרות ממתודולוגיה שיטתית של הערכת סיכונים ובקורות אשר על פיה נקבעים תדירות והיקף הביקורת בכל נושא ונושא. כך, בנושאים בעלי סיכון גבוה יותר, תדירות הביקורת תהיה אחת לשנה ובנושאים בעלי סיכון נמוך יותר, תדירות הביקורת תהיה אחת לשנתיים עד ארבע שנים. הצעה לתוכנית עבודה שנתית ותוכנית עבודה רב שנתית, מוגשת על ידי הביקורת הפנימית ומקבלת את אישור יו"ר הדירקטוריון, ועדת הביקורת ומליאת הדירקטוריון.

תוכנית העבודה השנתית ותוכנית העבודה הרב שנתית מותירות בידי המבקרת הפנימית הראשית שיקול דעת לסטות מהן, בהתאם לצורך.

כמו כן, ימי הביקורת המוקצים מידי שנה לכיצוע ביקורות לא מתוכננות ולבדיקת מקרים מיוחדים מאפשרים למבקרת הפנימית לבדוק נושאים העולים אד הוק, בין אם לבקשת הנהלת הבנק או ועדת הביקורת ובין אם כתוצאה מפעילויות או נושאים חדשים בקבוצה.

במסגרת עבודת הביקורת, נבחן מדגם של עסקאות מהותיות שבוצעו על ידי הבנק לרבות הליכי אישורן. לעניין זה, עסקאות מהותיות לרבות רכישה או מכירה מהותית של פעילות, "עסקאות" - כאמור בסעיף 270 לחוק החברות ו"עסקה חריגה" - כהגדרתה בחוק החברות.

תוכנית העבודה השנתית ותוכנית העבודה הרב שנתית של הביקורת הפנימית כוללות את כל נושאי הביקורת בבנק, בחברות הבנות המאחדות המהותיות בישראל ובחברות הבנות המהותיות בחו"ל (כמפורט [בביאור 15 ג](#)).

בחברות הבנות המאחדות בישראל מכהנים כמבקרים פנימיים עובדי חטיבת הביקורת הפנימית של הבנק.

בחברות הבנות המהותיות בחו"ל, ממונים מבקרים פנימיים מקומיים (לעיתים שלוחים של הבנק).

המבקרים הפנימיים בכל אחת מחברות הבנות המהותיות בארץ ובחו"ל, כפופים לדירקטוריון או לוועדת הביקורת שלהם.

חטיבת הביקורת הפנימית בלאומי מפקחת על פעילות הביקורת בשלוחות בהתאם לדרישות הוראות בנק ישראל ובכפוף לדיון המקומי.

העסקת המבקרת הפנימית הראשית וצוות העובדים הכפוף לה בקבוצת לאומי בארץ, הינה בהיקף של 88.7 משרות בממוצע שנתי לשנת 2017 לפי הפירוט כדלקמן:

ממוצע משרות של המבקרים בקבוצת לאומי בארץ	
80.1	הבנק
5.1	חברות בנות בישראל
3.5	פיקוח ובקרה על חברות בנות בחו"ל
*88.7	סך הכל

מתוכן כ-3.4 משרות בממוצע נמצאות בחל"ד/חל"ת.

בנוסף, הושקעו 5.4 משרות במיקור חוץ.

כמו כן, בחברות בנות בחו"ל מועסקים מבקרים מקומיים בהיקף של 17.3 משרות (כולל מיקור חוץ).

היקף המשרות אושר על ידי ועדת הביקורת בישראל בהתבסס על תוכנית העבודה השנתית והרב שנתית.

המבקרת הפנימית ראשית, במסגרת התקציב, להיעזר במיקור חוץ לכיצוע עבודות הדורשות ידע מיוחד או במקרים של תקן חסר.

לפרוט ההטבות והסכומים ששולמו או נרשמו בניגוד הפרשות לשנת 2017 באלפי ש"ח למבקרת הפנימית הראשית ראה פרק [שכר נושאי משרה בכירה](#) להלן.

היקף התשלומים למבקר הפנימית הראשית ורכיביהם מובאים בפני ועדת הביקורת ומאושרים על ידה.

הדירקטוריון סבור שאין בהחזקת ניירות ערך על ידי המבקר הפנימית הראשית ובתגמול הניתן לה השפעה על הפעלת שיקול דעתה המקצועי של המבקר הפנימית הראשית.

המבקר הפנימית הראשית פועלת על פי התקנים המקצועיים של לשכת המבקרים הפנימיים בישראל ושל הלשכה העולמית למבקרים פנימיים, IIA – The Institute of Internal Auditors.

בנוסף, המבקר הפנימית הראשית פועלת בהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו, לרבות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 307 בנושא פונקצית ביקורת פנימית.

ועדת הביקורת והדירקטוריון רשמו בפניהם את הצהרתה בכתב של המבקר הפנימית הראשית על פיה היא עומדת בכל הדרישות שנקבעו בתקנים המקצועיים המקובלים כאמור וכי היא פועלת גם בהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. על בסיס הצהרה זו, ועל בסיס תפקודה, כפי שבא לידי ביטוי בישיבות ועדת הביקורת של הדירקטוריון, נחה דעתם של ועדת הביקורת והדירקטוריון כי המבקר הפנימית הראשית עומדת בדרישות האמורות.

דוחות ביקורת ותרשומות ממצאי בדיקה מוגשים למבוקרים בכתב, לאחר קיום דיונים עימם על ממצאי הביקורת. בנוסף, בסמוך למועד הפצת הדוחות והתרשומות מתקיימים דיונים על ממצאים מהותיים עם ראשי החטיבות והמנכ"ל הראשי.

דוחות ביקורת ותרשומות ממצאי בדיקה מהותיים נדונים בוועדת הביקורת מדי חודש ולעיתים מספר פעמים בחודש. בוועדות הביקורת משתתפים בנוסף למבקר הפנימית הראשית ונציגי חטיבת הביקורת, גם ראשי החטיבות המבוקרות.

לקראת מועד הדיון בוועדת הביקורת, קובע יו"ר ועדת הביקורת, בהתייעצות עם המבקר הפנימית הראשית, אלו דוחות ביקורת ותרשומות ממצאי בדיקה יוצגו בשלמותם לדיון בוועדת הביקורת. כמו כן, מוגשים, באופן שוטף, לעיונם של כל חברי ועדת הביקורת, תקצירי כל דוחות הביקורת ותרשומות שהופצו על ידי הביקורת הפנימית בתקופה הרלוונטית. חברי ועדת הביקורת רשאים לעיין בכל דוח ביקורת ותרשומת ממצאי בדיקה שהם מוצאים לנכון ולבקש מהיו"ר להציגם לדיון בשלמותם בוועדת הביקורת.

בתום המחצית הראשונה והמחצית השנייה של השנה מגישה המבקר הפנימית הראשית ליו"ר הדירקטוריון, למנכ"ל הראשי, ליו"ר ועדת הביקורת, לוועדת הביקורת ולדירקטוריון, דוחות סיכום פעילות הביקורת, אשר כוללים תמצית הממצאים המהותיים, המלצות המבקר ותשובות המבוקרים.

כמו כן, מגישה המבקר הפנימית הראשית ליו"ר הדירקטוריון, למנכ"ל הראשי, ליו"ר ועדת הביקורת, לוועדת הביקורת ולדירקטוריון דוח שנתי מסכם של פעילות הביקורת במהלך כל השנה, הכולל גם מעקב אחר ביצוע תוכנית העבודה השנתית, והערכת אפקטיביות מסגרת הבקרה הפנימית בקבוצה.

תוכנית העבודה של הביקורת הפנימית לשנת 2017 הוגשה לוועדת הביקורת ביום 19 בדצמבר 2016 ואושרה בוועדה ביום 22 בדצמבר 2016, והוגשה לדירקטוריון ביום 2 בפברואר 2017 ואושרה בדירקטוריון ביום 6 בפברואר 2017.

דוח המבקר הפנימית למחצית הראשונה של שנת 2017 הוגש לוועדת הביקורת ביום 21 באוגוסט 2017 ונדון בוועדה ביום 27 באוגוסט 2017 ודווח בדירקטוריון ביום 26 בספטמבר 2017.

דוח המבקר הפנימית למחצית השנייה של שנת 2017 הוגש לוועדת הביקורת ביום 21 בפברואר 2018 ונדון בוועדה ביום 25 בפברואר 2018 ודווח לדירקטוריון ביום 5 במרס 2018.

הדוח השנתי של המבקר הפנימית לשנת 2017 ידון בוועדת הביקורת ביום 22 במרס 2018 וידון בדירקטוריון ביום 25 במרס 2018.

תוכנית העבודה של חטיבת הביקורת הפנימית לשנת 2018 הוגשה לוועדת הביקורת ביום 25 בינואר 2018 ואושרה בוועדה ביום 30 בינואר 2018, והוגשה לדירקטוריון ביום 31 בינואר 2018 ואושרה בדירקטוריון ביום 4 בפברואר 2018.

למבקר הפנימית הראשית הומצאו מסמכים ומידע כאמור בסעיף 9 לחוק הביקורת הפנימית וניתנה לה גישה למידע כאמור באותו סעיף ובכלל זה, קיימת גישה מתמדת ובלתי אמצעית למערכות המידע של הבנק, לרבות לנתונים הכספיים.

למבקרים המבצעים ביקורת בחברות בנות בארץ ובחו"ל הומצאו מסמכים ומידע כאמור בסעיף 9 לחוק הביקורת הפנימית וניתנה להם גישה למידע כאמור באותו סעיף ובכלל זה, קיימת גישה מתמדת ובלתי אמצעית למערכות המידע של חברות הבנות בארץ ובחו"ל לרבות לנתונים כספיים.

לדעת הדירקטוריון וועדת הביקורת היקף, אופי ורציפות פעילות המבקר הפנימית הראשית ותוכנית עבודתה הינם סבירים בנסיבות העניין, ויש בהם כדי להגשים את מטרת הביקורת הפנימית בקבוצה.

שכר רואי החשבון המבקרים (א)(ב)(ג)

המאחד		הבנק	
2017	2016	2017	2016
באלפי ש"ח			
עבור פעולות הביקורת: ^(ד)			
20,635	22,382	11,669	11,736
רואי החשבון המבקרים המשותפים		רואי חשבון מבקרים אחרים	
306	3,372	-	-
סך הכל		סך הכל	
20,941	25,754	11,669	11,736
עבור שירותים הקשורים לביקורת: ^(ה)			
3,602	4,021	3,326	3,548
רואי החשבון המבקרים המשותפים		רואי חשבון מבקרים אחרים	
-	-	-	-
עבור שירותי המס: ^(ה)			
2,279	2,011	486	793
רואי החשבון המבקרים המשותפים		רואי חשבון מבקרים אחרים	
295	408	-	-
עבור שירותים אחרים:			
3,925	5,590	2,866	4,054
רואי החשבון המבקרים המשותפים		רואי חשבון מבקרים אחרים	
1,269	292	-	-
סך הכל		סך הכל	
11,370	12,322	6,678	8,395
סך הכל שכר של רואי חשבון מבקרים		סך הכל שכר של רואי חשבון מבקרים	
32,311	38,076	18,347	20,131

- א. דיווח של הדירקטוריון לאסיפה הכללית השנתית על שכר רואה החשבון המבקר בעבור פעולות הביקורת ועבור שירותים נוספים לביקורת, לפי סעיפים 165 ו-167 לחוק החברות, התשנ"ט-1999.
- ב. שכר רואה החשבון המבקר כולל תשלומים לשותפויות ולתאגידיים בשליטתם וכן כולל תשלומים על פי חוק מע"מ.
- ג. כולל שכר ששולם ושכר שנצבר.
- ד. ביקורת דוחות כספיים שנתיים וסקירת דוחות ביניים.
- ה. כולל ביקורת דוחות התאמה למס, דינוי שומות וייעוץ מס.
- ו. *Audit related fees*, כולל בעיקר: תשקיפים, אישורים מיוחדים, מכתבי נוחות וטפסים או דוחות לרשויות הדורשים את חתימתו של רואה החשבון.

מדיניות תגמול נושאי משרה

מדיניות תגמול נושאי משרה בבנק בגין חלק משנת 2016 ובגין השנים 2017, 2018 ו-2019

ביום 3 בנובמבר 2016 אישרה האסיפה הכללית של הבנק מדיניות תגמול חדשה לנושאי המשרה בבנק שחלה מיום 12 באוקטובר 2016 ועד לתום שנת 2019 (להלן: "מדיניות התגמול"), וזאת לאחר אישור הדירקטוריון בהתאם לאישור והמלצות ועדת התגמול. מדיניות התגמול מושתתת על הוראות תיקון 20 לחוק החברות לעניין תנאי כהונה והעסקה של נושאי משרה בבנק, על הקבוע בהוראה 301A המתוקנת להוראות ניהול בנקאי תקין בדבר מדיניות תגמול בתאגיד בנקאי ועל הוראות חוק תגמול נושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי-התרת הוצאה לצורכי מס בשל תגמול חריג), התשע"ז-2016 (להלן: "חוק מגבלת התגמול").

במדיניות התגמול נקבעה המסגרת לתגמול נושאי המשרה בבנק והיא כוללת, בין היתר, התייחסות לרכיבי התגמול הקבוע שהינו התגמול העיקרי לנושאי המשרה, הכולל משכורת קבועה, זכויות סוציאליות, תנאים נלווים למשכורת ותנאי פרישה וסיום העסקה, וכן, לרכיבי תגמול משתנה הכוללים כל תגמול שאינו קבוע ובכלל זה: מענק שנתי מותנה ביצועים; מענק אישי איכותי; ומענק מיוחד בגין אירועים מיוחדים. יו"ר הדירקטוריון והמנכ"ל הראשי של הבנק, לא יהיו זכאים למענק שנתי משתנה, אולם יכול שיהיו זכאים לתשלום נוסף - רכיב קבוע שאינו מזכה בהפרשות סוציאליות בסכום השווה לפער שבין התגמול המקסימלי שניתן יהיה לשלם על פי דין לעלות העסקתם השוטפת.

סך המענקים המשתנים לנושא משרה הוגבל בתקרה של 6 משכורות חודשיות בשנה (ובנוסף משכורת אחת כמענק מיוחד), לדירקטוריון הבנק הסמכות להפחית את המענק המותנה ביצועים בהתאם לשיקול דעתו. כמו כן, נקבע במדיניות התגמול, בהתאם להוראה 301A, מנגנון השבת מענקים משתנים, לרבות קריטריונים להשבה, נסיבות הפעלת מנגנון ההשבה ותקופת ההשבה.

עוד נקבעו במסגרת מדיניות התגמול הסדרי דחיית תשלומי המענק המשתנה לנושאי המשרה והתנאים לשרור מענקים שנדחו, אשר יחולו גם על מענקים שנדחו בטרם כניסת תכנית התגמול החדשה לתוקף.

כמו כן, כוללת מדיניות התגמול הוראות לעניין השמירה על זכויות שנצברו עבור תקופת העסקה שקדמה ליום 12 באוקטובר 2016, לרבות זכויות שישולמו בעת פרישה (כגון: פיצויים מוגדלים, פנסיה מוקדמת ופנסייית זקנה תקציבית) וכן הוראות לעניין אפשרות הקפאת זכויות כאמור והפקדתם בקופה חיצונית, אשר תשלם את הזכויות שנצברו במועד שייקבע לכך.

למידע נוסף לגבי מדיניות התגמול, ראה דוח זימון האסיפה הכללית המיוחדת של הבנק אשר פורסם ביום 21 באוקטובר 2016 (אסמכתא: 01-2016-066408) וכן [ביאור 23](#).

למידע בנוגע לעדכון תנאי העסקה של יו"ר הדירקטוריון ושל המנכ"ל הראשי ראה בדוח הכספי, [ביאור 23](#).

שכר נושאי משרה בכירה

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017

להלן פירוט ההטבות והסכומים ששולמו או שנרשמו בגינם הפרשות לשנים 2017 ו-2016, ליושב ראש הדירקטוריון ולמקבלי השכר הגבוה ביותר מביין נושאי המשרה הבכירים בקבוצה. ההטבות המפורטות להלן אינן כוללות הטבות בגין שירותים בנקאיים, הניתנות לעובדים בבנק כגון: הטבות בריבית בגין פיקדונות כספיים בבנק, הטבות בריבית בגין משכנתאות, הנחות או פטורים מעמלות בגין שירותים בנקאיים הניתנים על ידי הבנק וכיוצא ב. סכומי ההטבות בגין שירותים בנקאיים כאמור לגבי כל אחד ממקבלי התגמול, אינם מהותיים. ללקוחות פרטיים מסויימים של הבנק, לרבות ללקוחות הכלולים בהסדרים בין הבנק לבין קבוצות עובדים, ניתנות מעת לעת הטבות דומות לאלה הניתנות לעובדי הבנק ואף כאלו העולות עליהן.

שנת 2017							
שם	תפקיד	שיעור החזקה בהון הבנק	תגמולים בעבור שירותים			פרטי מקבל התגמול ⁽¹⁾	
			משכורת	מענקים ⁽⁵⁾	הפרשות סוציאליות ⁽⁸⁾⁽³⁾		שווי הטבה ⁽⁴⁾
		%	(באלפי ש"ח)				
א	מר דוד ברודט ⁽⁷⁾	0.011	2,413	-	368	87	2,868
ב	גב' רקפת רוסק עמינח ⁽⁶⁾	0.025	2,411	-	430	38	2,879
ג	מר אבנר מנדלסון ⁽¹⁴⁾	-	1,734	3,857	436	1,953	7,980
ד	מר שון מגאן ⁽¹⁵⁾	-	1,560	2,774	204	871	5,409
ה	מר ירון בלור ⁽¹⁶⁾	-	1,549	2,231	406	124	4,310
ו	מר גיל קרני ⁽¹⁷⁾	-	897	1,389	1,085	836	4,207
ז	גב' הילה ערן זיק ⁽⁹⁾	0.006	1,237	414	951	103	2,705
ח	מר שמוליק ארבבל ⁽¹⁰⁾	0.006	1,008	465	605	108	2,186
ט	גב' שרון גור ⁽¹¹⁾	0.008	948	435	634	101	2,118
י	גב' בשמת בן צבי ⁽¹²⁾	0.004	1,153	525	296	86	2,060

- היקף המשרה של מקבלי התגמול הינו 100%.
- לא כולל מס שכר. כולל הפרשות לתגמולים ולפיצויי פיטורים על פי דין למר דוד ברודט בסך 345 אלפי ש"ח, לגב' רקפת רוסק עמינח בסך 356 אלפי ש"ח, לגב' הילה ערן זיק בסך 182 אלפי ש"ח, למר שמוליק ארבבל בסך 148 אלפי ש"ח, לגב' שרון גור בסך 137 אלפי ש"ח ולגב' בשמת בן צבי בסך 165 אלפי ש"ח.
- הפרשות סוציאליות כוללות הפרשות לפיצויים, תגמולים, פנסיה (לרבות הסדר "פנסיה תקציבית" שחל על עובדים ותיקים ונושאי משרה ותיקים בבנק - לפרטים ראה [ביאור 1.א.23](#)). קרן השתלמות, תקופת אי תחרות וביטוח לאומי וכן השלמת העתודות בגין הנ"ל עקב שינויים בשכר בתקופת הדוח. לעובדים הבכירים של הבנק, חוזי עבודה אישיים ומיוחדים עם הבנק. לפרטים לעניין תנאי הפרישה של הבכירים וזכאות להודעה מוקדמת בעת סיום יחסי עבודה - ראה [ביאור 1.ב.23](#).
- שווי הטבה הכולל, בין היתר, רכב והוצאות טלפון.

5. לפרטים לעניין זכאות הבכירים למענקים בהתאם למדיניות התגמול החדשה ראה [ביאור 23.ה.](#)
6. גב' רקפת רוסק-עמינח מכהנת כמנכ"ל ראשי של הבנק החל מיום 1 במאי 2012.

ביום 3 בנובמבר 2016, אישרה האסיפה הכללית של הבנק את תנאי הכהונה וההעסקה של המנכ"ל הראשי של הבנק, בהתאם למדיניות התגמול החדשה. תנאי הכהונה וההעסקה של המנכ"ל מותאמים לקבוע בחוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי-התרת הוצאה לצורכי מס בשל תגמול חריג), תשע"ו-2016 (להלן: "חוק מגבלת התגמול"), והם כוללים רכיב תגמול קבוע המשלים לתגמול המקסימלי האפשרי בבנק על פי חוק מגבלת התגמול (2.52 מיליון ש"ח בשנה).

בהתאם לתנאי הכהונה וההעסקה החדשים של המנכ"ל הראשי, היא אינה זכאית למענק שנתי משתנה.

לפירוט תנאי ההעסקה של המנכ"ל הראשי ראה [ביאור 23.ב.2.](#) ודיווח מיידי של הבנק על כינוס אסיפה כללית מיום 21 באוקטובר 2016 (מס' אסמכתא: 01-066408-2016).
7. ביום 3 בנובמבר 2016 אישרה האסיפה הכללית של הבנק, את תנאי הכהונה והעסקה של יו"ר הדירקטוריון של הבנק, בהתאם למדיניות התגמול החדשה. תנאי הכהונה וההעסקה של יו"ר הדירקטוריון מותאמים לקבוע בחוק מגבלת התגמול והם כוללים רכיב תגמול קבוע המשלים לתגמול המקסימלי האפשרי בבנק על פי חוק מגבלת התגמול (2.52 מיליון ש"ח בשנה).

בהתאם לתנאי הכהונה החדשים של יו"ר הדירקטוריון הוא זכאי לתגמול קבוע בלבד ולתנאים סוציאליים והוצאות נלוות, כמקובל לנושאי משרה בבנק.

לפירוט תנאי ההעסקה של יו"ר הדירקטוריון ראה [ביאור 23.ב.3.](#) ודיווח מיידי של הבנק על כינוס אסיפה כללית מיום 21 באוקטובר 2016 (מס' אסמכתא: 01-066408-2016).
8. בתקופת הדוח נרשמה הוצאה לא חזויה, שאינה כלולה בטבלה לעיל, בשל חישובים אקטואריים מעודכנים ו/או שינויים בריבית במשק, בגין התחייבויות הבנק לזכויות שנרכשו בעבר לפני כניסתו לתוקף של חוק מגבלת התגמול, על ידי עובדים שהיו בתנאי דור א' ודור ב' בבנק, עובדים אלו רכשו במהלך עבודתם בבנק עד חודש אוקטובר 2016 ובהתאם לתנאי העסקתם הקודמים בבנק, זכויות ל"פנסיה תקציבית" (פנסיה זקנה ופנסיה ביניים במקרה של פרישה בתנאים מסוימים לפני הגיעם לגיל הפרישה) ו/או זכויות אחרות.
9. גב' הילה ערן זיק מכהנת כחברת הנהלה, והחל מיום 1 באפריל 2017, בתפקיד ראש חטיבת משאבי אנוש בבנק. עד ליום 31 במרס 2017 כיהנה הגב' ערן זיק כראש חטיבת ניהול סיכונים ומנהלת הסיכונים הראשית של הבנק. תנאי הכהונה וההעסקה של גב' ערן זיק הותאמו לקבוע בחוק מגבלת התגמול החל מחודש אוקטובר 2016. בתקופת הדוח נרשמה הוצאה שאינה כלולה בטבלה לעיל, בגין התחייבויות הבנק כמפורט בהערה 8 לעיל, בסך של 603 אלפי ש"ח.
10. מר שמוליק ארבל מכהן כחבר הנהלה, והחל מיום 1 באפריל 2017, בתפקיד ראש המערך המסחרי בחטיבה העסקית והמסחרית בבנק. תנאי הכהונה וההעסקה של מר ארבל תואמים לקבוע בחוק מגבלת התגמול. בתקופת הדוח נרשמה הוצאה, שאינה כלולה בטבלה לעיל, בגין התחייבויות הבנק כמפורט בהערה 8 לעיל, בסך של 721 אלפי ש"ח.
11. גב' שרון גור מכהנת, החל מיום 1 במאי 2017, בתפקיד המבקרת הפנימית הראשית וראש חטיבת הביקורת הפנימית בבנק, במעמד חברת הנהלה. תנאי הכהונה וההעסקה של גב' גור תואמים לקבוע בחוק מגבלת התגמול. בתקופת הדוח נרשמה הוצאה, שאינה כלולה בטבלה לעיל, בגין התחייבויות הבנק כמפורט בהערה 8 לעיל, בסך של 1,419 אלפי ש"ח.
12. גב' בשמת בן צבי מכהנת כחברת הנהלה, והחל מיום 1 באפריל 2017, בתפקיד מנהלת סיכונים ראשית וראש חטיבת ניהול סיכונים בבנק. תנאי הכהונה וההעסקה של גב' בן צבי תואמים לקבוע בחוק מגבלת התגמול. בתקופת הדוח נרשמה הוצאה, שאינה כלולה בטבלה לעיל, בגין התחייבויות הבנק כמפורט בהערה 8 לעיל, בסך של 2,181 אלפי ש"ח.
13. לפרטים נוספים בדבר תנאי הכהונה וההעסקה של חברי הנהלה בבנק, לרבות מדיניות תגמול, תנאי פרישה ומענקים ראה [ביאור 23.](#)
14. מר אבנר מנדלסון מכהן כמנכ"ל בנק לאומי ארה"ב, חברה בת בבעלות ובשליטה מלאה של הבנק, החל מיום 1 בספטמבר 2013. השכר השוטף והמענקים למר מנדלסון כמפורט בטבלה לעיל נקבעו בהתאם למדיניות התגמול של לאומי ארה"ב ובהתאם למקובל לגבי שכר מנכ"לים של בנקים בגודל ופעילות דומים בארצות-הברית. שכרו של מר מנדלסון כולל גם הוצאות נלוות נוספות כגון שכר דירה וגילום הוצאות אלו.
15. מר שון מגאן מכהן כמנהל בנקאות מסחרית בבנק לאומי ארה"ב, חברה בת בבעלות ובשליטה מלאה של הבנק. השכר השוטף והמענקים למר מגאן כמפורט בטבלה לעיל נקבעו בהתאם למדיניות התגמול של לאומי ארה"ב.

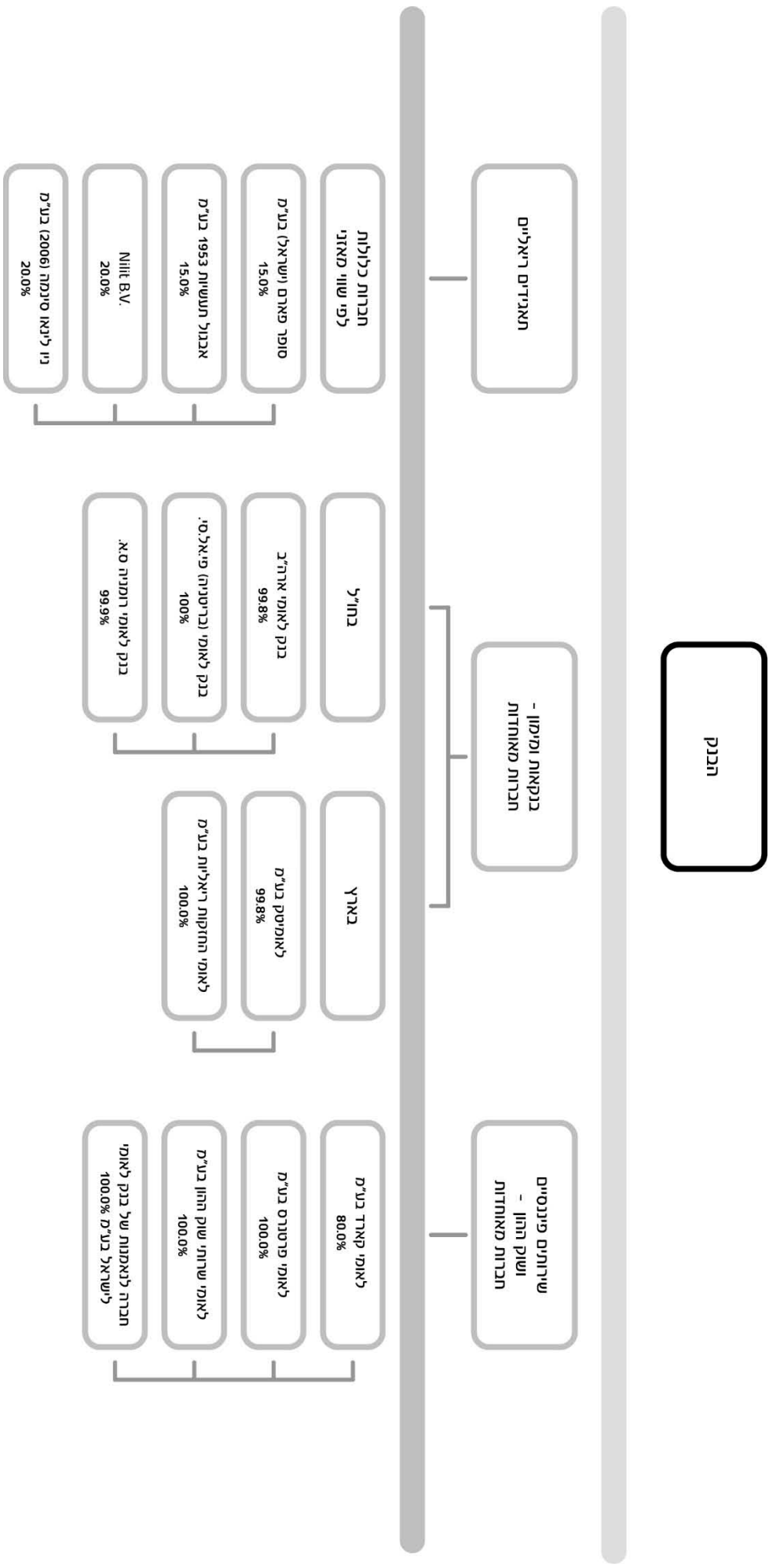
16. מר ירון בלוך מכהן כמנכ"ל לאומי פרטנרס, חברה בת בבעלות ובשליטה מלאה של הבנק, החל מיום 1 בינואר 2011 וכיו"ר לאומי קארד החל מיום 23 במרס 2017. המענק השנתי למר בלוך, כמפורט בטבלה לעיל, אושר על ידי ועדת התגמול ודירקטוריון לאומי פרטנרס, וזאת בהתאם לקבוע בהסכם העסקתו ועל פי מדיניות התגמול לנושאי משרה בלאומי פרטנרס.
17. מר גיל קרני מכהן כמנכ"ל לאומי בריטניה, כאשר עד ליום 30 בנובמבר 2017 כיהן כמנכ"ל לאומי רומניה. לאומי בריטניה ולאומי רומניה הן חברות בנות בבעלות ובשליטה מלאה של הבנק. המענקים למר קרני כמפורט בטבלה לעיל כוללים מענק פרישה בגין סיום כהונתו כמנכ"ל לאומי רומניה ומענק חתימה בגין מינויו לתפקיד מנכ"ל לאומי בריטניה.
18. הלוואות שניתנו בתנאי הטבה, ניתנו בתנאים המקובלים לכלל העובדים בבנק וסכומיהן נקבעו על פי קריטריונים אחידים. ההלוואות הנ"ל הסתכמו בסכומים מאוד זניחים (אלפי ש"ח בודדים) ולכן לא הוצגו בטבלה.
19. דירקטורים ונושאי משרה אחרים בוטחו על ידי הבנק במסגרת פוליסות ביטוח אחריות דירקטורים ונושאי משרה אחרים בבנק ובחברות מוחזקות. פרמיית הביטוח היחסית אינה כלולה בטבלאות דלעיל בהיותה זניחה. סך כל הפרמיה הסתכמה ב-6,862 אלפי ש"ח, והיא מתייחסת לכלל נושאי המשרה בקבוצה המבוטחת.
20. הדירקטוריון סבור, לאחר שקיים דיונים, קיבל הסברים וחומר רקע מתאים ורלבנטי, ובחן את התגמולים, בשים לב לפעילות הבנק והקבוצה ותוצאותיהם בשנת 2017 ובשים לב למדיניות תגמול הבנק הקבוצתית ומדיניות התגמול בחברות הקבוצה, וכן לפועלו ולתפקודו של כל בכיר בבנק או בקבוצה, כי התגמול לבכירים הנ"ל כמפורט בטבלה ובהסברים לעיל, מהווה תגמול שלבטח אינו עולה על התגמול הסביר וההוגן בנסיבות העניין, בשים לב לתרומה של כל אחד מנושאי המשרה כאמור לתוצאות הפעילות של הבנק והתגמול כאמור הינו לטובת הבנק.

שנת 2016

שם	תפקיד	תגמולים בעבור שירותים		תגמולים אחרים			סך הכל
		שיעור החזקה בהון הבנק	משכורת	מענקים	הפרשות סוציאליות	תשלום מבוסס מניות	
		(באלפי ש"ח)					
		%					
מר דוד ברודט	יו"ר הדירקטוריון	0.007	2,153	691	781	691	4,442
גב' רקפת רוסק עמינח	מנכ"ל ראשי	0.029	2,708	1,215	1,629	1,215	6,894
מר אבנר מנדלסון	מנכ"ל בנק לאומי ארה"ב	-	1,654	2,115	316	-	6,164
מר ירון בלוך	מנכ"ל לאומי פרטנרס	-	1,548	2,373	370	-	4,407
מר פול הירד	מנכ"ל לאומי ABL	-	705	2,931	106	-	3,809
מר פיל וודורד	סמנכ"ל לאומי ABL	-	634	2,931	95	-	3,729
מר דן ירושלמי	סמנכ"ל בכיר, ראש חטיבת לאומי טכנולוגיות	0.008	1,554	700	581	710	3,565
פרופ' דניאל צידון	משנה למנכ"ל	-	1,174	594	1,100	594	3,547
מר דן כהן	סמנכ"ל בכיר, ראש חטיבת בנקאית	0.015	1,250	607	657	607	3,237
גב' הילה ערן זיק	סמנכ"ל בכיר, ראש חטיבת ניהול סיכונים	0.006	1,127	560	679	350	2,828

לפרטים והסברים אודות שכר ותנאי הכהונה של נושאי המשרה המפורטים בטבלה לעיל בגין שנת 2016, ראה פרק "שכר נושא משרה בכירה" בדוח הכספי של הבנק לשנת 2016 (החל מעמוד 293).

להלן תרשים חברות מוחזקות עיקריות והשקעות של הבנק

השליטה בבנק

החל מיום 24 במרס 2012 מוגדר הבנק, על פי הקבוע בדין, כתאגיד בנקאי ללא גרעין שליטה ואין בעל מניות המוגדר כבעל שליטה בבנק.

ביום 19 בדצמבר 2017, החלה אלטשולר-שחם בע"מ להיות בעלת עניין בבנק, ולמיטב ידיעת הבנק, נכון ליום 31 בדצמבר 2017 מחזיקה באמצעות גופים בשליטתה כ-5.05% מההון המונפק ומזכויות ההצבעה של הבנק (לפרטים ראה דוח מידי מיום 21 בדצמבר 2017 (אסמכתא: 2017-01-114784)).

למידע מעודכן לגבי החזקות בעלי עניין בבנק נכון ליום 31 בדצמבר 2017, ראה דוח מידי על מצבת החזקות בעלי עניין ונושאי משרה בכירה מיום 7 בינואר 2018 (מס' אסמכתא: 2017-01-014253).

אסיפה כללית שנתית ובחירת דירקטורים

באסיפה הכללית השנתית של בעלי המניות של הבנק, שהתקיימה ביום 3 באוקטובר 2017, הוחלט, בין היתר, למנות מחדש את גב' ציפורה סמט כדירקטורית חיצונית לפי הוראות נוהל בנקאי תקין מס' 301, אשר עומדת גם בתנאי כשירות דח"צ ובהסדר פרטני (לפירוט ראה סעיף 1.4.2 בדוח זימון האסיפה הכללית אשר פורסם על ידי הבנק) ואת ד"ר סאמר חאג' יחיא כדירקטור במעמד "דירקטור אחר". הדירקטורים האמורים נבחרו מבין המועמדים אשר הוצעו על ידי הוועדה למינוי דירקטורים בתאגידים בנקאיים. הכל, כמפורט בפרק "[שינויים בדירקטוריון](#)" ודוחות מידיים בדבר זימון אסיפה שנתית ותוצאותיה מהימים 28 באוגוסט 2017 (אסמכתא: 2017-01-074968), 28 בספטמבר 2017 (אסמכתא: 2017-01-086014) ו-3 באוקטובר 2017 (אסמכתא: 2017-01-087916), שהמידע המפורט בהם בעניין זה, מובא כאן על דרך ההפניה.

גב' צ. סמט החלה את כהונתה השלישית ביום 22 בנובמבר 2017, כמפורט בדוח מידי מיום 22 בנובמבר 2017 (אסמכתא: 2017-01-102880).

ד"ר ס. חאג' יחיא החל את כהונתו השנייה ביום 30 באוקטובר 2017, כמפורט בדוח מידי מיום 30 באוקטובר 2017 (אסמכתא: 2017-01-094777).

רכוש קבוע ומתקנים

בניינים וציוד - העלות המופחתת של בניינים וציוד הסתכמה ב-31 בדצמבר 2017 בסך 3 מיליארד ש"ח, בדומה לאשתקד.

ההשקעות בבניינים וציוד ליום 31 בדצמבר 2017 הינן כדלהלן:

		עלות	פחת שנצבר	יתרה להפחתה
		31 בדצמבר		
		2017	2016	
		במיליוני ש"ח		
בניינים ומקרקעין	3,190	1,869	1,321	1,401
ציוד, ריהוט וכלי רכב	3,897	3,008	889	943
תוכנות	4,952	4,176	776	803
סך הכל	12,039	9,053	2,986	3,147

בניינים וציוד אלה משמשים בעיקר לפעילות הקבוצה. בניינים שאינם בשימוש הקבוצה והמושכרים לגורמים מחוץ לקבוצה הכלולים במאזן המאוחד ליום 31 בדצמבר 2017 מסתכמים בסך 51 מיליון ש"ח.

נדל"ן

מרבית שטחי המבנים בהם מתנהלים עסקי הקבוצה בישראל הינם בבעלות הבנק או בבעלות חברות-בנות. מרבית הנכסים בהם מתנהלים עסקי הקבוצה בחו"ל הינם בשכירות.

להלן נתונים בדבר התפלגות שטחי הבנק, בנייני בנק בע"מ ולין סיטי סנטר בע"מ:

		ליום 31 בדצמבר	
		2017	2016
		באלפי מ"ר	
בעלות	235	244	
שכירות	104	98	
סך הכל	339	342	

מערכות מידע

לבנק לאומי יש שני מרכזי מחשוב עיקריים: ראשי בקש"ב ומשני בתל-אביב. כמו כן קיים עותק שלישי של המידע הנשמר במתקן חיצוני באזור ירושלים.

מרכז המחשבים הראשי של הבנק מבוסס על מתקן תת קרקעי המוגן ברמה מקובלת מפני פגיעת רקטות, לוחמה ביולוגית, כימית ורעידות אדמה. המתקן נבנה בטכנולוגיות מתקדמות המאפשרות תפעול שוטף ברמה גבוהה ותפקוד עצמאי בשעת חירום. התשתיות במרכז המחשבים הינן ברמת שרידות ויתירות המקבילות, להבנת הבנק, לרמת TIER3 ובהתאם לתקנים בינלאומיים.

לבנק לאומי שני מחשבים Mainframe מתוצרת IBM לשימוש מערכות הייצור, הפיתוח והמבדקים, והתאוששות חירום. גם מרכז המחשבים הראשי של מערך המשכנתאות ממוקם בקש"ב, ומתבסס על שירותים מחברת IBM. אתר גיבוי עבורו הוקם בתל אביב.

אבטחת מידע בלאומי וההגנה בסייבר מתבססים על עקרון הסודיות הבנקאית חוקים והוראות שונים, כגון הוראות חוק הגנת הפרטיות ותקנותיו, הוראות חוק המחשבים, הוראות בנק ישראל ותקנים בינלאומיים מקובלים של אבטחת מידע וסייבר.

מתוקף הוראות אלה נגזרת פעילות ענפה של הגדרת ויישום אסטרטגיה ומדיניות הגנת הסייבר בבנק לאומי, בדגש על בניית תוכנית עבודה ליישום בקרות ומנגנוני אבטחת מידע, הקמת מערכות והטמעה של נושאי ניהול אבטחת מידע, תכנון וביצוע בקרות אבטחת מידע, לרבות עיגון תהליכי עבודה וכתביב נהלים.

בעידן בו מתגברים האיזמים מגורמי חוץ ופנים ארגוניים, נערך לאומי למתקפות מחשוב ופועל לגידור הסיכונים הנובעים ממתקפות סייבר למיניהן. בנוסף, לאומי פועל בתיאום עם הפיקוח על הבנקים בבנק ישראל ובשיתוף המגזר הבנקאי, הרשות להגנת הסייבר ובשיתוף ה-CERT (Cyber Emergency Response Team) הלאומי, לצורך חיזוק ההתמודדות מול איזמי הסייבר.

התפעול והמחשוב של חברות הבת בארץ ובחו"ל מתבסס על מערכות עצמאיות, כאשר האחראיות הניהולית והמקצועית היא של הנהלות חברות הבת והדירקטוריונים שלהן ובתאום עם אסטרטגית ה-IT של לאומי.

למידע בנוגע להסכם למתן שירותי מחשוב לבנק אגוד ראה פרק [הסכמים מהתיים](#).

בשנת 2017 השקיעה הקבוצה בציוד הכולל תוכנות כ-533 מיליון ש"ח לעומת 994 מיליון ש"ח בשנת 2016. התקציב הותאם לתמיכה ביעדים האסטרטגיים כפי שהוגדרו על ידי הנהלת הבנק.

בשנת 2017, התווספו המוצרים/השירותים הבאים:

- ביוני 2017 הושקו לציבור הבנק הדיגיטלי PEPPER ו-PEPPER PAY כולל שירותי ניהול חשבון, כרטיסי אשראי, שיקים, הלוואות, פיקדונות וקבוצות תשלומים.
- נוספו שירותים דיגיטליים חדשים המאפשרים ללקוחות בחירת קוד סודי בכרטיס אשראי בכספומטים, הפקדת שיקים דחויים בעמדות המידע, משיכת מט"ח מחשבון מט"ח בכספומט ושחזור סיסמא ויזר באתר ובאפליקציה.
- ללקוחות העסקיים התווספו שירותים חדשים לטובת הסטת פעילות מהסניף לדיגיטל, כגון: העמדה ופירעון הלוואת גישור לתקופה קצרה של סכומים גדולים, צפייה בהרשאות שניתנו לפעילות באינטרנט, שליפת שיק דחוי עם תאריך הפקדה עתידי, הרחבת מידע לתנועות, המרות מט"ח בין מטבעות שונים, העברות בנקאיות הן באתר והן באפליקציה והרשאות וחתימות (למוטב אחד או למספר מוטבים, כולל משכורות) באפליקציה.
- פותחה מערכת דיגיטלית להקמת עסקאות factoring ללקוחות עסקיים באתר המאובטח של הבנק, המאפשרת לו לבצע ולעקוב אחר העסקאות באתר ייעודי חלף תהליכים שנשענו בעבר על טופסי נייר וסריקתם.
- הסתיימה הפריסה של מערכת ה-CRM החדשה בכל סניפי המערך המסחרי והחטיבה הבנקאית בכלל זה גם במרכזי המומחיות והביצועים בשתי החטיבות. הורחב הפתרון לתמיכה גם במערך הציות ובבנק הדיגיטלי על מנת לייצר תמונת לקוח אחודה וסינרגיה בין היחידות השונות, התווסף פתרון חדשני, מבוסס טאבלטים, ליועצי לקוחות בחטיבה העסקית מסחרית, בהלימה עם פתרון ה-CRM והתווספו יכולות של העברת קבצים בין הבנקאי ללקוחותיו.
- הוקמה תשתית ביג דאטה לאחסון מידע בנפחים גדולים אשר ישמש לאחסון רב של נתונים מובנים ושאינם מובנים (טבלאות וקבצים) תוך כדי חסכון בעלויות האחסון. המידע הרב מאפשר יכולת זיהוי איכותי של הלקוח (פרסונליזציה) והצפת הצעות ערך רלוונטיות ושימושי ביג דאטה נוספים (בנקאות חכמה).

לפירוט נוסף ראה [ביאור 16](#).

נכסים לא מוחשיים

1. הבנק הוא בעל הזכויות היחיד בסימן "לאומי" ובלוגו העיצובי הנלווה אליו, בישראל, בתחום הבנקאות ושירותי המימון.
2. בנוסף, הקבוצה משתמשת לצורך פעילותה בשמות החברות ובלוגו שלהן, וכן בשמות שירותים ומוצרים, שחלקם נרשמו כסימן מסחר או כסימן שירות.
3. לקבוצה מאגרי מידע רשומים בהם נשמר, בין היתר, מידע על לקוחות, ספקים ועובדי לאומי, כאשר מיושמים אמצעים טכנולוגיים מתקדמים המיועדים לאבטח את פעילות הלקוחות ואת פעילותו העסקית של הבנק תוך צימצום הסיכונים הנובעים משימוש במערכות מידע.
4. לקבוצה זכויות קנין שונות וזכויות שימוש בתוכנות מחשב ובמערכות מידע שונות לצורך ניהול עסקיה, לרבות לצורך מתן שירותים ללקוחותיה.
5. לקבוצה נכסים לא מוחשיים ומוניטין מרכישת חברות. למידע נוסף ראה [ביאור 15](#).

משאבי אנוש

מצבה

בשנת 2017 ירדה מצבת משרות הקבוצה ב-435 משרות, ירידה של כ-3.7% ביחס למצבת 2016. בממוצע שנתי ירדה מצבת משרות הקבוצה ב-596 משרות, ירידה של כ-4.9% ביחס לממוצע שנתי 2016. מצבת המשרות הנקודתית לסוף שנת 2017 מבטאת ירידה של 2,913 משרות (כ-20.6%) במהלך שש שנים.

הירידה במצבת הקבוצה הושגה באמצעות הקטנת מצבת כח האדם בבנק במסגרת מהלכי התייעלות שכללו שינויים מבניים בחטיבות הבנק כגון: הוצאת פעילויות back office מהסניפים למרכזי מומחיות והתייעלות במטות החטיבות ובאמצעות מהלכי פרישה מוקדמת מרצון, פרישה טבעית ומהלכי התייעלות נוספים שבוצעו בחברות המאוחדות בארץ ובחו"ל בנוסף לסגירת שלוחות ונציגויות בחו"ל.

ממוצע משרות* שנתי		משרות* בסוף שנה		
2016	2017	2016	2017	
9,853	9,294	9,285	8,867	הבנק בארץ
1,496	1,500	1,477	1,475	חברות מאוחדות בארץ
11,349	10,794	10,762	10,342	סך כל הקבוצה בארץ
908	867	874	859	חברות מאוחדות בחו"ל**
12,257	11,661	11,636	11,201	סך כל הקבוצה בארץ ובחו"ל

* משרה - משרה מלאה לרבות שעות נוספות ספציפיות, שעות עבודה של עובדי לשכות שרות והעסקת עובדים חיצוניים.
** כולל נציגויות בחו"ל.

מצבת משרות לפי מגזרי פעילות - גישת הנהלה

ממוצע משרות בשנת 2016		ממוצע משרות בשנת 2017		
פקידים	סגל ניהולי	פקידים	סגל ניהולי	
5,304	2,057	4,950	1,943	בנקאית
705	434	728	444	מסחרית
283	196	222	157	עסקית
126	123	99	102	נדל"ן
255	280	232	249	שוקי הון
41	49	85	83	אחר והתאמות
6,714	3,139	6,316	2,978	סך הכל בנק
1,284	212	1,297	203	חברות בנות בארץ
441	467	396	471	חברות בנות בחו"ל
8,439	3,818	8,009	3,652	סך הכל

חישוב מספר המשרות על פי מגזרי הפעילות, מתבסס על ניהול מצבת המשרות על פי קווי העסקים העיקריים בבנק, בהתאמות שונות ועל סמך אומדנים. בחישוב מספר המשרות על פי מגזרי פעילות נלקחו בחשבון גם עובדי יחידות מטה המשרתים את כלל או חלק ממגזרי הפעילות בבנק.

פרישה טבעית

במהלך שנת 2017 פרשו לגמלאות כ-83 עובדים במסגרת פרישה טבעית.

נכון למועד הדוחות, במהלך חמש השנים הקרובות צפויים לפרוש לגמלאות במסגרת פרישה טבעית כ-480 עובדים, מתוכם כ-97 עובדים במהלך שנת 2018.

השכלה

שיעור בעלי ההשכלה אקדמית בבנק נמצא במגמת עלייה הנובעת בעיקר מעזיבת עובדים שאינם אקדמאים, במסגרת מבצעי הפרישה שהתקיימו בשנתיים האחרונות.

שעור האקדמאים בבנק היה בסוף שנת 2017 76.5% מכלל העובדים, בהשוואה ל-73.5% בשנת 2016, ו-70.1% בשנת 2015. שעור האקדמאים בקרב הסגל הניהולי הגיע בשנת 2017 ל-96.7%, בהשוואה ל-96.0% בשנת 2016 ו-95.6% בשנת 2015.

גיל וותק

בשנים האחרונות חלה ירידה בגיל ובוותק הממוצעים של עובדי הבנק, הנובעת בעיקרה ממבצעי פרישה מוקדמת שהתקיימו בשנתיים האחרונות.

הגיל הממוצע בבנק בסוף שנת 2017 היה 43.3 שנים, בהשוואה ל-44.0 בשנת 2016 ו-44.9 בשנת 2015. הוותק הממוצע בבנק בסוף שנת 2017 היה 15.8 שנים, בהשוואה ל-17.0 בשנת 2016 ו-18.0 בשנת 2015.

מערך התגמולים ומבנה השכר

מבנה השכר ורמת התגמול לעובדי הבנק מושפעים בעיקר מהסכמי העבודה הקיבוציים שקיימים בבנק. ככלל, התגמול השנתי הינו דיפרנציאלי ומבוסס בין היתר על דרגתו של העובד, רמת שכרו, התאמתו לתפקיד, תרומתו למערכת והערכת מנהליו.

זכויות עובדים

יחסי העבודה בין הבנק לעובדיו בישראל, למעט עובדים בעלי חוזה עבודה אישי, מושתתים בעיקרם על הסכם עבודה קיבוצי בסיסי הקרוי "חוקת עבודה" והסכמים קיבוציים והסדרים משלימים. תנאי העבודה של חברי הנהלת הבנק ועובדים בכירים מסוימים אחרים, מוסדרים בחוזה עבודה אישיים, לפרטים נוספים ראה [ביאור 23](#).

עלות עבודה ושכר (בבנק)

2015	2016	2017	
			באלפי ש"ח
345.3	351.2	351.7	עלות למשרת עובד - (ללא בונוס)*
385.7	388.6	392.6	עלות למשרת עובד - (כולל בונוס)*
237.9	240.7	240.9	שכר למשרת עובד - (ללא בונוס)*
270.4	270.9	273.9	שכר למשרת עובד - (כולל בונוס)*

* עלות למשרת עובד אינה כוללת הוצאות פנסיה, עלויות פרישה מרצון, פיצויים רטרן, מניות לעובדים, הסכם שכר קיבוצי, מענק הירחמות 2016, יובל, מחלה וגילום שכר לעובדי חו"ל.

הדרכה והכשרה

בעידן של שינויים ארגוניים תכופים, בהם נדרשים עובדי הבנק לשנות תפקיד או לרכוש ידע או מיומנויות חדשות, וזאת במקביל לתהליכי התייעלות אינטנסיביים המלווים בפרישה מרצון מוגברת, תחומי ההדרכה, ניהול ושימור ידע הופכים למנופים מרכזיים בארגון. הנהלת הבנק שמה לה למטרה לתמוך ביחידות העסקיות ובהשגת יעדיהן בסביבת המשתנה, ולהעמיק ולהשקיע בפיתוח המקצועיות של עובדי הבנק. במסגרת זו השתתפו עובדי לאומי בשנת 2017 ב-69,150 ימי הדרכה.

פעולות ההדרכה בשנת 2017 התמקדו בחיזוק הידע המקצועי של העובדים והמנהלים, בדגש על תחומי הליכה הבנקאיים ופעילויות הדרכה ייעודיות התומכות בתהליכי שינוי ארגוניים. כל זאת בהתאם ליעדים העסקיים של הבנק. כמו כן, תמכה ההדרכה בתהליכי פרישת עובדים בהיבטי שימור הידע וליוויו הפורשים בדרכם החדשה.

למידה דיגיטלית

בשנת 2017 נמשכה מגמת העמקת הלמידה הדיגיטלית בלאומי כחלק מתרבות הלמידה בארגון. בשנת 2017 תורגלו והוסמכו עובדי לאומי בכ-15 לומדות רגולציה. בסך הכל התקיימו בלאומי כ-38,500 ימי למידה "דיגיטליים" (למידה המגיעה אל "שולחן העובד"), שהם כ-56% מסך ימי הלמידה לשנה זו.

ניהול ידע

שנת 2017 הייתה בסימן חדשנות. במהלך השנה פעלנו למציאת פתרונות ייעודיים לצרכי ניהול ידע שונים על ידי הגדרת מתודולוגיות המתאימות לאופי היחידה ובשילוב מספר טכנולוגיות. בין הפרויקטים המובילים ניתן למצוא את:

- לאומי שלי - שדרוג אתר "לאומי לי" והפיכתו לנקודת גישה אחת לעובד בה הוא יכול למצוא את כל המידע הרלוונטי אליו בנושאי משאבי האנוש השונים. כמו גם יצירת תשתית ידע לתהליכי העבודה הייעודיים למרכז שירות לעובד ותמיכה בעבודתו השוטפת.
- מנהלת ידע Pepper - הבניית כלל הידע הנדרש לתמיכה בבנקאי הבנק הדיגיטלי, בין היתר על ידי הבניית תהליכי העבודה, תובנות ותמיכה בניהול השוטף.

- מנהלת דיגיטל - הקמת מנהלת ידע ייעודית העוסקת בפעילות הדיגיטל במסגרת פרויקט ישראל IL ומאפשרת איתור מידע מהיר ומדויק של כל מוצרי האשראי, כמו גם הקמת קהילת ידע למובילי הדיגיטל.
- שימור ידע לרשות הארגון תוך טיובו והבנייתו לכדי ידע תומך ביצוע ביחידות השונות.
- הקמת פורומים מקצועיים ייעודיים תוך גיבוש מתודולוגית הפעלה וניהול, גיוס מומחי התוכן והבניית ידע א-פורמלי.

מעורבות עובדים בקהילה

הנהלת לאומי רואה במעורבות עובדים בקהילה, ערוץ חשוב ומרכזי בתחום האחריות החברתית של הבנק. לאומי מעודד את עובדיו לקחת חלק פעיל בפרויקטים התנדבותיים ולהיות מעורבים בחיי הקהילה בה הוא פועל. במהלך שנת 2017, התנדבו למעלה מ-3,300 עובדים, מיחידות שונות בבנק בהיקף שעות שהסתכם ב-33,350. פעילות הבנק מתבססת על רשת מובילים חברתיים בחטיבות הבנק, המונה כ-360 נציגים. היקף מעגל ההשפעה הישיר של התנדבות העובדים מגיע לעשרות אלפי נהנים מידי שנה. העובדים, מכל רחבי הארץ, נרתמים לפעילויות מגוונות, בין השאר משתתפים מידי שנה במבצע "קמחא ד'פסחא" שבמסגרתו למעלה מ-1,100 עובדים אורזים ומחלקים חבילות מזון למשפחות נזקקות. בשנת 2017 חולקו 2,900 חבילות. כמו כן, התקיימו מבצעי אריזות וחלוקת 550 חבילות מזון למשפחות נזקקות המציינות את חודש הרמדאן. במקביל לפעילויות רבות אלה בחר הבנק להתחבר לחזון לאומי בחיזוק דור המחר על ידי חיבור אסטרטגי לעמותת "אחריי!" - נוער מוביל שינוי, לוויון שנמשך מאז שנת 2002. העמותה פועלת לשילוב של בני נוער וצעירים בסיכון בחברה הישראלית, באמצעות חינוך לערכים, פיתוח מנהיגות ומתן כלים. העמותה מפעילה כ-350 מסגרות פעילות בפריסה ארצית, שבהן משתתפים כ-6,000 בני נוער בשנה מכלל המגזרים, במסגרת קבוצות מנהיגות והכנה לצה"ל, חוגי ספור, מרכזי לימוד לבגרות, העצמה לבני נוער יוצאי אתיופיה, מכינות קדם-צבאיות, קומנות בשנת שירות בקהילה, גרעין נח"ל ועוד. קבוצת לאומי היא התורמת המרכזית של העמותה ותומכת בפעילותה באופן נרחב; מתנדבי לאומי מלווים את החניכים באופן שוטף ובאירועי שיא ומנכ"ל הבנק עומדת בראש אגודת הידידים של העמותה. במסגרת שיתוף הפעולה, כ-1,200 עובדי לאומי התנדבו בעמותה בשנת 2017. עמותות נוספות הנתמכות אסטרטגית על ידי לאומי הינן "עתידיים", "אורט", "אתגרים", "לתת", "פעמונים", "שיעור אחר" ועוד.

מינויים ופרישות

מינויים:

גב' **הילה ערן זיק** חברת הנהלת הבנק וראש חטיבת ניהול סיכונים, מונתה לתפקיד ראש חטיבת משאבי אנוש, החל מ-1 באפריל 2017.

מר **שמוליק ארבל** ראש המערך לבנקאות מסחרית, מונה כחבר הנהלת הבנק, בדרג סמנכ"ל בכיר, ומדווח אל ראש חטיבה עסקית מסחרית, החל מ-1 באפריל 2017.

רו"ח **בשמת בן צבי** מונתה לתפקיד מנהלת סיכונים ראשית, ראש חטיבת ניהול סיכונים וחברת הנהלת הבנק בדרג סמנכ"ל בכיר, החל מ-1 באפריל 2017.

רו"ח **רונן אגסי** מונה לתפקיד ראש חטיבת שוקי הון וחבר הנהלת הבנק בדרג סמנכ"ל בכיר, החל מ-9 באפריל 2017.

גב' **שרון גור** מונתה לתפקיד מבקרת פנימית ראשית, ראש חטיבת הביקורת הפנימית וחברת הנהלת הבנק בדרג סמנכ"ל בכיר, החל מ-1 במאי 2017.

עו"ד **חנן פרידמן** חבר הנהלת הבנק וראש חטיבת יעוץ משפטי, מונה לתפקיד ראש חטיבת אסטרטגיה ורגולציה, החל מ-1 ביוני 2017.

עו"ד **עירית רוט** מונתה לתפקיד היועצת המשפטית הראשית, ראש חטיבת הייעוץ המשפטי וחברת הנהלת הבנק בדרג סמנכ"ל בכיר, החל מ-1 ביוני 2017.

מר **שי בסון** מונה לתפקיד ראש חטיבת לאומי טכנולוגיות וחבר הנהלת הבנק בדרג סמנכ"ל בכיר, החל מ-1 בספטמבר 2017.

מר **אילן בוגנים** מונה לתפקיד ראש מערך CTO, CDO ותשתיות וחבר הנהלת הבנק בדרג סמנכ"ל בכיר, ומדווח אל ראש חטיבת לאומי טכנולוגיות החל מ-1 בספטמבר 2017.

רו"ח **ליאת שוב**, מונתה לתפקיד קצינת ציות ראשית וראש מערך ציות ואכיפה בבנק החל מ-1 בינואר 2018.

סיום תפקיד:

מר **זאב מורג**, אשר כיהן כקצין ציות ראשי ונושא משרה, סיים את תפקידו בסוף שנת 2017.

פרישות:

גב' **מיכל כרמי דנא**, אשר כיהנה כחברת הנהלת הבנק וראש חטיבת משאבי אנוש, סיימה את תפקידה ביום 28 בפברואר 2017.

מר **יואל מינץ**, אשר כיהן כחבר הנהלת הבנק וראש חטיבת אשראי בינלאומי ונדל"ן, סיים את תפקידו ביום 31 במרס 2017, לאחר 38 שנות עבודה בלאומי, מתוכן 4.5 שנים כחבר הנהלת הבנק. לאחר פרישתו ממשיך מר מינץ לכהן כיו"ר דירקטוריון בנק לאומי בריטניה ויו"ר דירקטוריון בנק לאומי רומניה.

מר **דן ירושלמי**, אשר כיהן כחבר הנהלת הבנק וראש חטיבת לאומי טכנולוגיות, סיים את תפקידו ביום 15 באפריל 2017 לאחר 4 שנות עבודה בלאומי.

מר **ששון מרדכי**, אשר כיהן כחבר הנהלת הבנק והמבקר הפנימי הראשי, סיים את תפקידו ביום 30 באפריל 2017, לאחר 34 שנות עבודה בלאומי מתוכן 6 שנים כמבקר פנימי ראשי.

מר **יצחק נאור**, אשר כיהן כראש המערך העסקי סיים את תפקידו ביום 28 בפברואר 2017, לאחר 42 שנות עבודה בלאומי מתוכן 5 שנים כראש המערך העסקי.

מינויים ופרישות בחברות בנות:

מר **אלי קצב**, מנכ"ל בנק לאומי בריטניה, סיים את תפקידו ב-31 באוגוסט 2017.

מר **גיל קרני**, מנכ"ל בנק לאומי רומניה, מונה לתפקיד מנכ"ל בנק לאומי בריטניה, החל מ-22 בנובמבר 2017.

מר **מנפרד ראוכורגר**, ששימש עד לפני כשנה בתפקיד משנה למנכ"ל בנק לאומי רומניה, מונה לתפקיד מ"מ מנכ"ל בנק לאומי רומניה, החל מ-29 בספטמבר 2017.

מבנה ארגוני

המבנה הארגוני של קבוצת לאומי לפי קווי עסקים ושירותי מטה, כמתואר להלן, משלב את פעילות החברות הבנקאיות, המימוניות, שוק ההון והשירותים הפיננסיים.

קווי עסקים

לאומי מארגן בקווי עסקים הממוקדים בפלחי שוק שונים, כאשר כל קו עסקים מתמחה במתן שרות לקבוצת לקוחות. צורת ארגון זו מאפשרת ללקוחות ליהנות משרות מקצועי ברמה גבוהה, מערצי הפצה מגוונים, ממוצרים המותאמים לצורכיהם ומתהליכי קבלת החלטות מהירים וגמישים.

להלן תאור תחומי האחריות של קווי העסקים בלאומי:

1. החטיבה הבנקאית - החטיבה פועלת במבנה של ארבעה קווי עסקים: עסקים קטנים, בנקאות פרטית, פרימיום וקמעונאות. קווי העסקים פועלים במתכונת של מרכזי רווח והפסד עצמאיים.

החטיבה הבנקאית מנהלת את פעילות הלקוחות הפרטיים והלקוחות המסחריים הקטנים, המקבלים את מכלול השירותים באמצעות 188 סניפים, ובאמצעות מגוון ערוצי הפצה טכנולוגיים/ישירים, לרבות לאומי CALL המספק שירותים באמצעות הטלפון, הסלולר והאינטרנט ללקוחות. השרות והמוצרים מותאמים לכל מגזרי הלקוחות באופן דיפרנציאלי, על פי אופי פעילותם הבנקאית, מאפייניהם וצורכיהם.

מערך עסקים קטנים - בינואר 2016 הוקם מערך לעסקים קטנים, הפועל במתכונת של ניהול מרכז רווח והפסד עצמאי. המערך אחראי על כלל פעילות לקוחות העסקים הקטנים.

מערך פרימיום - ביום 1 בינואר 2017 הוקם מערך פרימיום, הפועל במתכונת של ניהול מרכז רווח והפסד עצמאי. המערך אחראי על פעילות לקוחות בעלי עושר פיננסי גבוה.

מערך קמעונאות - ביום 1 בינואר 2017 הוקם מערך קמעונאות, הפועל במתכונת של ניהול מרכז רווח והפסד עצמאי. המערך אחראי על לקוחות משקי בית וצמיחה כגון צעירים, חיילים משוחררים, סטודנטים ועולים חדשים, גימלאים ושכירים.

מערך הבנקאות הפרטית אחראי על פעילות הבנקאות הפרטית בארץ. למערך 5 מרכזי בנקאות פרטית בארץ לתושבי ישראל ולתושבי חוץ וכן 4 סניפים.

מערך המשכנתאות - פעילותו העיקרית הנה במגזר הלוואות לרכישת דירת מגורים ובמגזר הלוואות לכל מטרה במשכון דירת מגורים תוך התמחות ומיומנות ספציפית בתחום. המערך פועל באמצעות כ-82 נציגויות שרובן ממוקמות בסניפי החטיבה הבנקאית ומיעוטן באתרים עצמאיים. המערך מפעיל מרכז עסקים המרכז את הפעילות בתחום האשראי, החיתום והעברת כספי הלוואות ללקוחות. המערך מפעיל מוקדים טלפוניים המאפשרים הגשת בקשות לאישור עקרוני של מסגרת אשראי באמצעות הטלפון והאינטרנט, ומתן שירות איכותי ללווים קיימים בנושא הלוואות מנהלות. במסגרת העמדת הלוואות לדירור, מועמדות במערך גם הלוואות פרטניות למשתתפים בקבוצת רכישה.

מערך ייעוץ בהשקעות אחראי על בניית והטמעת התורה הייעוצית על כל היבטיה ומספק ליועצי ההשקעות והפנסיה כתובת לפניות בנושאים מקצועיים, מיכונים ובנושאי הוראות דין וכללי אתיקה. המערך מבצע הערכה שוטפת ורציפה של הנעשה בשוקי ההון והכספים בארץ ובעולם ומפיץ ליועצי ההשקעות סקירות ודיווחים על מנת לעדכןם בנעשה בסביבה הכלכלית. במסגרת זו בונה המערך ומתפעל מערכות ומודלים תומכי החלטה לשימוש יועצי הבנק. כמו כן, אחראי המערך על מרכזי הייעוץ הפנסיוני.

למידע בנוגע לשינוי מבנה החטיבה הבנקאית ראה [בהמשך הפרק](#).

2. חטיבה עסקית ומסחרית כוללת ארבעה מערכים, המערך העסקי, המערך המסחרי, מערך בנייה ונדל"ן ומערך אשראים מיוחדים (כמפורט להלן). מיזוגם של שני המערכים האחרונים לתוך החטיבה העסקית מסחרית בוצע בתאריך 1 באפריל 2017. בנוסף, כוללת החטיבה יחידות מטה המספקות שירות לכלל החטיבה העסקית המסחרית. כמו כן, אחראית החטיבה על עסקאות מיוחדות שכוללות מימון פרויקטים, מימון אמצעי שליטה, ארגון סינדיקציות, מכירת חובות, בדיקת תוכניות השקעה וסחר ומימון בינלאומי.

המערך העסקי מנהל את הפעילות הבנקאית של החברות העסקיות הגדולות במשק על בסיס התמחות ענפית וסינרגיה בין תחומים. המערך כולל שלושה סקטורים עסקיים: סקטור טכנולוגיה ותיירות, סקטור כימיה, צריכה ורשויות, וסקטור תעשייה, תחבורה ותשתיות.

המערך לבנקאות מסחרית מנהל את פעילות החברות העסקיות הבינוניות (Middle Market) באמצעות 24 סניפי עסקים המשויכים על בסיס גיאוגרפי ל-5 מרחבים מסחריים ומרכז עסקים לאומי טק.

במהלך 2017 קודם פרויקט מסחרית 2020, אשר כולל העברת הפעילות התפעולית מהסניפים המסחריים למרכזי ביצועים וכן צעדים נוספים לטובת שיפור חווית הלקוח המסחרי. בשנת 2017 החל לפעול מרכז הביצועים הראשי, המצטרף למרכז הביצועים הצפוני שהוקם בשנת 2016.

מערך בניה ונדל"ן מנהל את פעילות חברות הבניה, היזמים והקבלנים הגדולים במשק, תוך התמחות ומיומנות ספציפית בכל תחומי הנדל"ן במשק. השירותים הפיננסיים ניתנים הן למימון פעילות הלקוחות בישראל, והן למימון פעילותם בחו"ל לרבות בשיתוף פעולה בהעמדת אשראי עם שלוחות הבנק בחו"ל. באמצעות השלוחות בחו"ל ניתנים גם אשראים ליזמים מקומיים הפעילים בתחום הנדל"ן, המלוונאות ובתי האבות הסייעדיים.

מערך אשראים מיוחדים מטפל בלקוחות עסקיים שנקלעו לקשיים, תוך ניסיון לסייע בהבראתם של לקוחות פעילים באמצעות ליווי ותמיכה עסקית או לפעול לגביית חובותיהם של לקוחות עסקיים ששיקומם אינו אפשרי. בנוסף מרכז המערך את הסיוע המקצועי הדרוש לכירור דרישות ותביעות נגד הבנק ואת הייעוץ לכלל הבנק בנושאים הקשורים לתחומי התמחותו.

3. חטיבת שוקי הון אחראית על ניהול הנכסים הכספיים של הקבוצה במטבע מקומי ובמט"ח, ניהול הנוסטרו, פעילות חדר העסקות בבנק (בתאריך 1 בינואר 2018 בוצע שינוי מבני בחדרי עסקות- חדרי עסקות במט"ח ונגזרים, ני"ע ישראלים וני"ע זרים אחדו לחדר עסקות אחד מוכוון לקוח), פיתוח מוצרים פיננסיים חדשניים ומוצרי השקעה, הספקת פלטפורמות מסחר מתוחכמות ללקוחות, קביעת דרישת הביטחונות מלקוחות הפועלים בנגזרים וניטור אחר הפעילות, ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, ניהול הנזילות וניהול סיכונים שוק, גיבוש מדיניות מחירים, ומרווחים פיננסיים של הבנק, קשר עם מוסדות פיננסיים בחו"ל, ריכוז שירותים תפעוליים לשוק ההון (באמצעות חברת הבת לאומי שירותי שוק ההון בע"מ), ושירותים ללקוחות הפועלים בשוקי הון והכספים, לרבות לקוחות מוסדיים.

בנוסף לחלוקה לפי קווי העסקים קיימות בקבוצת לאומי יחידות מטה שנותנות שירותים ליחידות העסקיות:

החטיבה הפיננסית אחראית על ריכוז והכנת תוכנית העבודה של הבנק, ניהול מרכזי הרווח והמדידה הפיננסית והניהולית, תכנון וניהול ההון של הקבוצה, הכנת תקציב ההוצאות של הבנק והמעקב לביצועו, שותפות בקביעת סדרי עדיפויות בתקציב השקעות, קשרי משקיעים ואנליסטים, מעקב אחר התפתחויות הכלכליות במשק והכנת סקירות ענפיות ותחזיות כלכליות, גיבוש תפיסות, תהליכים ופתרונות ארגוניים וניהוליים, גיבוש מודלים לאופטימיזציה משאבים, הכוונת השלוחות בחו"ל וניתוח פעילותן, ריכוז מדיניות תחום העמלות וביטוח הבנק והקבוצה. בנוסף אחראית החטיבה על מתן שירותים בתחומי הרכש (כללי, בינוי וטכנולוגי), הבינוי והתחזוקה.

חטיבת החשבונאות אחראית על ניהול, פיתוח וקביעת הנהלים החשבונאיים בבנק, ניהול החשבונות בבנק, הכנת הדוחות הכספיים של הבנק ושל הקבוצה, הקשר עם בנק ישראל בכל הנושאים החשבונאיים והדיווחים בגינם, ועל מעקב אחר השינויים הרגולטורים בנושא חשבונאות והטמעתם בבנק ובקבוצה. בנוסף אחראית החטיבה על ניהול נושאי המס של הבנק והקבוצה, הערכת יעילותן של בקורות המפתח בתהליכי העבודה SOX 404 וכן חישובי הלימות ההון והדיווח לציבור על פי הוראות באזל.

חטיבת משאבי אנוש אחראית על גיבוש אסטרטגיית מדיניות משאבי אנוש בבנק וליישומה, ובכלל זה מיון והשמת עובדים, תגמול, מבנה שכר, יחסי עבודה, פיתוח וקידום עובדים, הכשרה בנקאית - ניהולית וכללית, הטמעת הקוד האתי, תקשורת פנים ארגונית, הסברה פנימית, טיפול בפרט, ייעוץ ופיתוח ארגוני, מעורבות עובדים בקהילה ורווחת העובדים. כמו כן אחראית החטיבה על ניהול הנכסים ומתן שירותים לוגיסטיים שונים בתחומי המשגור וניהול מרכז לוגיסטי, בבנק ובחברות הבנות בארץ.

חטיבת לאומי טכנולוגיות אחראית על המחשוב והתפעול של הבנק והקבוצה, לרבות המחשוב של בנק אגוד, בהתאם להסכם הקיים בינו לבין לאומי. במסגרת תפקידה מרכזת החטיבה את גיבוש וקביעת האסטרטגיה, המדיניות והעשייה בנושאי פיתוח טכנולוגי, מחשוב, תפעול, טכנולוגית המידע, תקשורת, סייבר, אבטחת מידע, בטחון, וכן תמיכה בשלוחות חו"ל בכלל הקשור לשירותים טכנולוגיים, תפעול וקבלת הסיוע הנדרש מבנק לאומי בארץ, והעמדת פתרונות מיכונים הנדרשים לביצוע היעדים העסקיים של לאומי.

חטיבת הייעוץ המשפטי אחראית על הייעוץ המשפטי הכולל של הבנק ושל חברות הבנות בארץ ולניהול הסיכונים המשפטיים של הבנק והקבוצה. בכלל זה, החטיבה אחראית למתן חוות דעת בנושאים משפטיים שונים ולתשתית הטפסים והנהלים המשפטיים, לליווי תהליכי חקיקה ורגולציה, ייעוץ משפטי למוצרים חדשים המפותחים או משולבים בפעילות הבנק והקבוצה וכן אחראית לטיפול בתביעות נגד הבנק, העסקת עורכי דין חיצוניים ופיקוח עליהם. כמו כן, אחראית החטיבה על הלשכה לפניות הציבור, שתפקידה לבדוק את תלונות הציבור ועל מערך הציות והאכיפה, שאחראי ליישום תוכנית הציות בבנק ובקבוצה לרבות איסור הלבנת הון, איסור מימון טרור ואכיפה מנהלית.

חטיבת הביקורת הפנימית אחראית על הביקורת בקבוצת לאומי. החטיבה פועלת מתוקף חוק הביקורת הפנימית התשנ"ב-1992, הוראות ניהול בנקאי תקין של בנק ישראל והנחיות הדירקטוריון. כמו כן, פועלת החטיבה בהלימה לתקנים מקצועיים של לשכת המבקרים הפנימיים.

הביקורת עוסקת, באופן עצמאי ובלתי תלוי, בבחינה והערכה של מערכת הבקורת הפנימיות בקבוצה ובכלל זה: בחינת תהליכי עבודה ובקרה, בחינת אופן ניהול הסיכונים השונים בקבוצה, שמירה על נכסי הבנק, מזעור חשיפות, שמירה על כללי האתיקה ומנהל תקין, יישום הנחיות הדירקטוריון, ההנהלה ונהלי הבנק, ובחינת יעילות תפעולית. כמו כן, חטיבת הביקורת עורכת סקירה בלתי תלויה של התהליך הפנימי להערכת נאותות ההון של הקבוצה (ICAAP). המבקרת הפנימית הראשית כפופה ישירות ליו"ר הדירקטוריון.

החטיבה לניהול סיכונים אחראית על ניהול הסיכונים בבנק ובקבוצה, ומרכזת את ניהול הסיכונים ברמת הקבוצה בתחומי הסיכון המרכזיים: אשראי, שוק ותפעול. החטיבה פועלת בדגש על אי תלותה ביחידות העסקיות (נוטלות הסיכון). מטרת החטיבה הינה יצירת תשתית חזקה לניהול ובקרת סיכונים שתתמוך בהשגת היעדים העסקיים, בהתאם לתיאבון הסיכון שהוגדר. כמו כן אחראית החטיבה על סיוע לדירקטוריון בהגדרת תיאבון הסיכון, הובלת מדיניות הסיכונים, פיתוח והגדרת כלי מדידה ותמחור הסיכונים בפעילויות השונות, זיהוי, מדידה ובקרת מוקדי הסיכון הגדולים בקבוצה והשינויים שחלים בהם, ובחינת הסיכונים הגלומים בפעילויות חדשות. החטיבה כוללת גם את מערך ניהול סיכוני אשראי.

מערך ניהול סיכוני אשראי (נס"א) אחראי על ניתוח הסיכונים באשראים ספציפיים מעל 25 מיליון ש"ח ועל בחינת נאותות הסיווגים וההפרשות להפסדי אשראי. המערך כולל 3 אגפים: ניתוח סיכוני אשראי עסקי, ניתוח סיכוני אשראי בענף הנדל"ן וניתוח סיכוני אשראי מסחרי. ניתוח הסיכונים מבוצע כחלק מתהליך אישור האשראים ומוצג בוועדות האשראי הרלוונטיות לפני קבלת ההחלטות.

החטיבה לבנקאות דיגיטלית אחראית על הובלת, האצת ויישום החדשנות הדיגיטלית המתקדמת בדגש על הובלת אסטרטגיית הדיגיטל והטמעת מוצרים דיגיטליים חדשניים בכל הערוצים הדיגיטליים בחיבור עם קווי העסקים והיעדים העסקיים. כמו כן, ניהול והובלת פעילויות ה-Data analytics ברמת הבנק וניהול השיווק תוך התוויית האסטרטגיה השיווקית והוצאתה לפועל בכל קווי העסקים של הבנק.

חטיבת אסטרטגיה ורגולציה אחראית על סיוע להנהלת הקבוצה ולדירקטוריון בהגדרת ותכנון האסטרטגיה של הבנק והקבוצה ותיקופה, בחינת וניתוח נושאים בעלי השלכות אסטרטגיות וכן על הובלת פרויקטים מרכזיים בבנק (לרבות יישום המלצות ועדת שטרם, פרויקט ייעול תהליכים בבנק ומכירת לאומי קארד). החטיבה כוללת את יחידות האסטרטגיה, רגולציה, או"ש, מטה פעילות בינלאומית ונציגות סין.

במהלך השנה בוצעו מספר שינויים ארגוניים משמעותיים בלאומי

חטיבה בנקאית

לאור שינויים ומגמות בסביבה העסקית העולמית ובבנקאות בישראל, הוחלט על מעבר ממבנה גיאוגרפי (מרחבים) למבנה של קווי עסקים, אשר פועלים כמרכזי רווח עצמאיים: מערך בנקאות פרטית, מערך עסקים קטנים, מערך פרימיום ומערך קמעונאות. וכן מערך משכנתאות.

הבנק עורך בחינה אסטרטגית לגבי מרכז התפעול של יחידות הבנק השונות בשנת 2019 במסגרת חטיבת תפעול, אשר תעניק שירותים לכלל קווי העסקים של הבנק. במסגרת זו, מקים הבנק בימים אלה מערך תפעול עבור פעילות החטיבה הבנקאית ולשם קליטת יחידות נוספות מחטיבות אחרות. ההחלטה כאמור מהווה המשך ישיר של מימוש אסטרטגיית הבנק בשנים האחרונות לשיפור מתמיד באיכות וזמינות השירותים והפחתת הסיכונים התפעוליים.

חטיבת עסקית מסחרית

בתאריך 1 באפריל 2017, מוזגו מערך בניה ונדל"ן ומערך אשראים מיוחדים, אשר השתייכו לחטיבה לאשראי בינ"ל ונדל"ן, לתוך החטיבה העסקית מסחרית. מיזוג זה נועד להעמיק את הסינרגיה בפעילות האשראי העסקי והמסחרי של הבנק עבור כלל ענפי המשק.

חטיבת אסטרטגיה ורגולציה

בתאריך 1 ביוני 2017, הוקמה חטיבת אסטרטגיה ורגולציה בכפיפות למנכ"ל הראשי, החטיבה אחראית על האסטרטגיה, הרגולציה והאו"ש. כמו כן אחראית החטיבה על הובלת מגוון פרויקטים מרכזיים בבנק.

מזכירות הבנק

בתאריך 1 ביוני 2017, הועברה מזכירות הבנק לאחריות יו"ר דירקטוריון הבנק.

מערך CDO, CTO ותשתיות

בתאריך 1 בספטמבר 2017, הוקם מערך CDO, CTO ותשתיות בכפוף לראש חטיבת לאומי טכנולוגיות. במערך יפעלו התחומים הבאים: CDO (Chief Data Officer), CTO (Chief Technology Officer) ותשתיות המידע. כמו כן אחראי המערך על פיתוח מערכות הבנק הדיגיטלי ועל פרויקט החלפת מערכות ליבה.

מערך ציות ואכיפה

בתאריך 1 בינואר 2018, הוכפף מערך ציות ואכיפה לחטיבת הייעוץ המשפטי. מיום הקמת חטיבת אסטרטגיה ורגולציה ועד לסוף שנת 2017, היה מערך הציות כפוף לחטיבת אסטרטגיה ורגולציה.

הליכים משפטיים

1. הבנק צד להליכים משפטיים, לרבות בקשות לאישור תביעות נגזרות ובקשות לאישור תובענות ייצוגיות, שנקטו נגד לקוחות הבנק, לקוחותיו בעבר וכן צדדים שלישיים שונים, שראו את עצמם נפגעים או ניזוקים מפעילות הבנק במהלך עסקיו הרגיל. לדעת הנהלת הבנק, בהסתמך על חוות דעת משפטיות, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות נאותות לכיסוי נזקים אפשריים לכל התביעות.

עילות התביעות נגד הבנק שונות ומגוונות וביניהן נמנות טענות בדבר אי ביצוע הוראות או אי ביצוע במועד, בקשות לאישור עיקול, שהטילו צדדים שלישיים על נכסי חייבים, המוחזקים, לטענתם, בידי הבנק, טענות על חיובי ריבית שלא בהתאם לשיעורי הריבית שסוכמו בין הבנק לבין הלקוח, שיעורי ריבית החורגים מהמותר על פי החוק, טענות בקשר עם חיובי עמלות, טענות בנושאים הקשורים לניירות-ערך, יחסי עבודה, משיכת שיקים ללא כיסוי ואי כיבוד שיקים.

למידע בנוגע לתביעות נגד הבנק, בסכומים מהותיים, ראה [ביאור 26](#).

2. במסגרת נקיטת אמצעים לגביית חובות במהלך עסקיו הרגיל נוקט הבנק, בין השאר, בהליכים משפטיים שונים נגד חייבים וערבים ובהליכים למימוש בטוחות. בדוחות הכספיים נכללו הפרשות להפסדי אשראי שבוצעו על ידי הבנק על יסוד הערכת מכלול הסיכונים הכרוכים באשראי למגזרי המשק השונים ובהתחשב בהיקף המידע על החייב/הערב הנוגע בדבר, איתנותו הפיננסית והבטוחות שניתנו לבנק להבטחת פירעון החוב.

הסכמים מהותיים

1. בעקבות פרסום חוזר המפקח על הבנקים בנושא מדידה וגילוי של חובות פגומים, אשראי והפרשה להפסדי אשראי הבנקים, ובכללם הבנק, הגיעו להסכמות עם רשות המסים בנוגע להכרה בהפרשות להפסדי אשראי לצרכי מס. ההסכם נחתם בתאריך ה-19 במרס 2012, וחל לגבי חובות פגומים שנרשמו החל מיום 1 בינואר 2011 (ההסכם הקודם חל על חובות מסופקים שנרשמו עד 31 בדצמבר 2010). למידע נוסף ראה [ביאור 8](#).

2. הסכם פשרה המסדיר תשלומי מס בישראל בגין רווחי חברות בנות של הבנק בחו"ל, בין הבנק לבין פקיד השומה למפעלים גדולים, מאוגוסט 1987. הסכם זה בתוקף עד למועד שבו יודיע אחד הצדדים (שנה מראש) על כוונתו להציע שינויים בהסכם.

3. הסכם מאפריל 2005 בין הבנק לבין רשות המסים בקשר עם קיזוז מיסים בגין רווחי חברה בת בחו"ל ומכתב המשך מרשות המסים מיום 29 ביוני 2014 בקשר עם קיזוז מיסים בגין רווחי חברות בנות בחו"ל. למידע נוסף ראה [ביאור 8](#).

4. הסכם משנת 2001 בין הבנק לבין בנק אגוד לישראל בע"מ ("בנק אגוד"), כפי שהוארך מעת לעת, למתן שירותי מחשוב ותפעול לבנק אגוד וגופים נלווים עד ליום 31 בדצמבר 2019. ביום 31 בדצמבר 2016 החלה תקופת סיום ההתקשרות בין הצדדים על פי ההסכם.

ביום 28 בדצמבר 2016 האריכה רשות ההגבלים העסקיים את הפטור מאישור הסדר כובל להסכם הנ"ל וזאת עד ליום 31 בדצמבר 2019 בהתאם לתנאים שנקבעו בו.

5. בהתאם להסכם מיום 28 בפברואר 2016 בין הבנק לבין גופים מוסדיים מקבוצת הראל ביטוח ופיננסים בע"מ (להלן: "הראל"), העמידו הצדדים במשותף, החל מיום 13 ביוני 2016 ועד ליום סיום ההסכם ב-31 בדצמבר 2017, הלוואות לדיור המובטחות, בין היתר, במשכנתאות ומשכונות על זכויות חוזיות בקשר למקרקעין, בניהול הבנק.

סכומי ההשתתפות של הראל בהעמדת הלוואות לדיור בשיתוף עם הבנק בשנים 2016-2017 עמדו על כ-3.9 מיליארד ש"ח, מזה 2.4 מיליארד ש"ח בשנת 2017.

בהתאם להסכם, הצדדים ימשיכו, לאחר יום סיום ההסכם, להעמיד במשותף, במקרים ובתנאים המפורטים בהסכם, הלוואות לדיור שהינן בקשר עם הלוואות לדיור שהועמדו במשותף בתקופת ההסכם או בקשר עם מסמכי אשראי שנחתמו בתקופת ההסכם.

6. הבנק העניק לנושאי משרה ולאחרים כתבי שיפוי. למידע ראה [ביאור 26](#).

7. למידע בנוגע להסכמים הנוגעים לחברות הבנות ראה פרק [חברות מוחזקות עיקריות](#).

חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית

חלק מהמידע בפרק זה הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו - ראה פרק [מידע צופה פני עתיד](#).

בתקופת הדוח פורסמו מספר רב של הצעות לשינויים רגולטורים ושינויים בהוראות דין שונות, אשר עשויה להיות להם השפעה על מאפייני הפעילות של הקבוצה, על היקף הפעילות בחלק מתחומי הפעילות של הקבוצה, על שיעור הרווחיות בחלק מפעילויות הקבוצה ועל סיכוני האשראי והסיכונים התפעוליים והמשפטיים להם חשופה הקבוצה. מרבית ההוראות מצויות בשלבים שונים של דיונים ולפיכך לא ניתן להעריך האם יפורסמו כהוראות מחייבות ואם יפורסמו מה יהיו ההוראות הסופיות שייקבעו. לפיכך, לא ניתן להעריך בשלב זה את ההשפעה שעשויה להיות לאותן הוראות על הפעילות הכוללת של הקבוצה, אם בכלל. בפרק זה מפורטות הוראות אשר נכנסו לתוקף במהלך תקופת הדוח והוראות הצפויות להיכנס לתוקף, אשר השפעתן על הבנק צפויה להיות משמעותית.

חקיקה

הצעת חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, התשע"ז-2016

ביום 6 בפברואר 2018 אישרה ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת את הצעת חוק חדלות פירעון לקריאה שנייה ושלישית. ההצעה כוללת רפורמה בהליכי חדלות הפירעון של יחידים ותאגידים. בהצעה כלולות הוראות המתייחסות לכלל סוגי החייבים, ולצידן הוראות העוסקות בהיבטים הייחודיים לסוגי חייבים שונים - יחידים ותאגידים. נוסח הצעת החוק לקריאה שנייה ושלישית כולל, בין היתר, הוראה הקובעת, כי נושה מובטח בשעבוד שוטף יהיה זכאי לפרוע את חובו המובטח מהשעבוד השוטף רק עד לסכום השווה ל-75% משווי הנכסים עליהם חל השעבוד. יתרת הנכסים המשועבדים תשמש לתשלום החובות הכלליים. הוראה זו, עתידה לפגוע בשווי השעבודים השוטפים שבידי הבנק.

חוק ניירות ערך (תיקון מס' 63), התשע"ז-2017 - שינוי מבנה הבורסה

ביום 6 באפריל 2017 פורסם התיקון לחוק שבנדון. מטרתו העיקרית של החוק, הפיכת הבורסה לתאגיד למטרות רווח במבנה בעלות המופרדת מהגישה למסחר, המסוגל להוות תחרות משמעותית לבורסות בשווקים בינלאומיים ולזירות מסחר אלטרנטיביות בארץ ובחו"ל. לצורך כך תעבור הבורסה שינוי מבני באישור בית משפט, שבסימו תהפוך מחברה מוגבלת בערבות לחברה בעלת הון מניות, אשר יתחלק בין חברי הבורסה.

ביום 7 בספטמבר 2017, אישר בית המשפט את ההסדר לשינוי מבנה הבורסה.

להלן עיקרי החוק:

- הגישה למסחר לא תחייב בעלות בבורסה, אלא תהא מבוססת על התקשרות חוזית בין הבורסה לבין החברים.
 - החל מהמועד בו יאשר בית המשפט את השינוי המבני, החזקותיהם של חברי הבורסה הקיימים, מעבר לשיעור של 5%, יורדמו ולא יקנו להם כל זכות, ותחול עליהם חובה למכור כל החזקה מעבר לשיעור זה, עד תום חמש שנים ממועד אישור הסדר כאמור, או עד מועד הנפקת מניות הבורסה בתל אביב לציבור ורישומן למסחר, לפי המוקדם.
 - חברי הבורסה הקיימים יהיו זכאים לתמורה בגין מכירת החזקותיהם כאמור מתוך ההון העצמי של הבורסה, בלבד. חברי הבורסה הקיימים שימכרו את החזקותיהם, יעבירו לבורסה את מלוא ההפרש שבין תמורת המכירה שהתקבלה בידיהם, לבין שווי החזקות שנמכרו על ידם, בהתאם להון העצמי של הבורסה בהתאם לדוחותיה הכספיים לשנת 2015.
 - לא יחזיק אדם אמצעי שליטה בבורסה בשיעור 5% או יותר, אלא על פי היתר החזקה שיינתן על ידי רשות ניירות ערך. בנוסף, לא ישלוט אדם בבורסה אלא על פי היתר שנתנה הרשות. בכל מקרה, תאגיד בנקאי וחבר בורסה לא יהיו רשאים לקבל היתר החזקה או שליטה בבורסה.
 - הבורסה תוכל לחלק דיבידנד לבעלי המניות.
 - ממשל תאגידי - מרבית הדירקטורים יהיו בלתי תלויים. נקבע, כי כל עוד חברי הבורסה (הבנקים) מחזיקים מעל 50%, ימונו מרבית הדירקטורים הבלתי תלויים על ידי ועדה חיצונית (הוועדה לאיתור מועמדים).
 - לשר האוצר סמכות להעניק ולהתלות רישיון בורסה. חל איסור להציע שרותי מסחר בניירות ערך באמצעות מערכת למסחר בניירות ערך, אלא אם היא מנוהלת על ידי הבורסה.
 - הבורסה תפרסם את העמלות שגובים חברי הבורסה מלקוחותיהם בפורמט בר השוואה, וחברי הבורסה נדרשים לדווח לה על עמלות אלו וכל שינוי שלהן.
- כפועל יוצא מהוראות החוק, הבנק יידרש למכור את החזקותיו בבורסה העולות על שיעור של 5%, וזאת בהתאם למתווה ובלוחות הזמנים הקבועים לעניין זה בחוק.

ביום 18 בינואר 2018 הגיש הבנק לבורסה הצעה למכירת החזקותיו בבורסה, וזאת כמענה לפנייתה מיום 28 בדצמבר 2017 לבעלי המניות לרכישת מניותיהם.

בהתאם להצעת הבורסה, סך התמורה המוצעת בגין רכישת כלל מניות הבורסה תעמוד על סכום של 500 מיליון ש"ח.

בהתאם להצעה, הבורסה רשאית להודיע על רכישת כלל המניות או חלקן ולהמחות את זכותו של בעל המניות למכירת זכויותיו לצד שלישי שתבחר הבורסה.

תוקף ההצעה שהגיש הבנק הוא עד יום 18 באפריל 2018.

חוק הסדרת הלוואות חוץ-בנקאיות (תיקון מס' 5), התשע"ז-2017 - חוק אשראי הוגן

ביום 9 באוגוסט 2017 פורסם תיקון לחוק הלוואות חוץ בנקאיות, המשווה בין הנורמות החלות על מלווים שאינם מוסדיים לבין הנורמות החלות על מלווים מוסדיים (מבטחים, בנקים, תאגידי עזר, סולקים וכיוצא), בין היתר בנושאים הבאים:

- חובות גילוי ללווה.
- מגבלות לעניין העלות המירבית של האשראי.
- כללים לעניין הקדמת מועד פירעון הלוואה.

החוק חל על לווים שהם יחידים. עם זאת, שר המשפטים בהסכמת שר האוצר, הנגיד ובאישור ועדת החוקה, יוכל להרחיב את תחולת החוק או חלק מסעיפיו גם לסוגי תאגידיים.

החוק ייכנס לתוקף ביום 9 בנובמבר 2018, ומחייב את הבנק להיערכות הסכמית ומיכונית מתאימה.

תזכיר חוק שירותי תשלום, התשע"ז-2017

התזכיר פורסם על ידי משרד המשפטים בחודש יולי 2017 בהמשך להמלצות הוועדה לקידום השימוש באמצעי תשלום מתקדמים בישראל.

התזכיר דן בהוראות המהותיות וההגנות הצרכניות בתחום שירותי התשלום והוא מציע להסדיר שתי מערכות חוזים עיקריות: (1) מערכת אחת - בין נותן שירות תשלום (מנפיק אמצעי תשלום או מנהל חשבון תשלום) לבין המשלם; (2) מערכת שנייה - בין נותן שירות תשלום (סולק או מנהל חשבון תשלום) לבין המוטב (מקבל התשלום).

שירותי התשלום אליהם מתייחס התזכיר הינם: ניהול חשבון תשלום, הנפקה של אמצעי תשלום (חפץ או תהליך מוסכם בין נותן שירותי תשלום לבין המשלם שנועד לשם ביצוע עסקת תשלום), סליקה של עסקת תשלום (הפקדת כסף לחשבון תשלום, משיכתו מחשבון תשלום או העברתו מחשבון תשלום או לחשבון תשלום) וכל שירות נוסף שקבע שר המשפטים, בהסכמה עם שר האוצר ונגיד בנק ישראל בצו.

התזכיר מציע להחליף את חוק כרטיסי חיוב, התשמ"ו-1986, בחוק עדכני המשקף את ההתפתחויות הטכנולוגיות בתחום, והוא מתבסס גם על האסדרה האירופאית בהתאם לעקרונות שנקבעו ב-PSD (Payment Service Directive).

יישום החוק, אם יתקבל, צפוי לחייב את הבנק להיערכות מתאימה.

הוראות הפיקוח על הבנקים

הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 450 - הליכי גביית חובות

ביום 1 בפברואר 2017 פורסמה הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 450 - הליכי גביית חובות. ההוראה נועדה להסדיר את הפעולות שעל הבנקים לנקוט בעת גביית חובות מלקוחות שהם יחידים ועסקים קטנים, אשר אינם פורעים הלוואותיהם כסדרן, במטרה להגביר את ההוגנות והשקיפות מולם.

להלן עיקרי הנושאים בהם עוסקת ההוראה: קביעת מדיניות ונהלים לטיפול בגביית חובות במעורבות ההנהלה הבכירה והדירקטוריון; הקמת פונקציה ייעודית לטיפול בגביית חובות; הרחבת דרישות גילוי נאות ללקוח, גישה למידע וקשר ישיר עם הבנק, חובת משלוח הודעות מפורטות, פיקוח ובקרה של התאגיד הבנקאי על באי כוחו ושכר טרחתם ועוד.

כדי לעמוד בדרישות ההוראה, הבנק נדרש להיערכות והטמעה.

מכתב הפיקוח על הבנקים לגבי התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל - התייעלות בתחום הנדל"ן

בינואר 2016 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב הדן בהתייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל. המכתב הנוכחי, אשר פורסם ביום 13 ביוני 2017, מרחיב את מכתבו האמור של בנק ישראל.

במסגרת ההרחבה מובהר, כי הפיקוח מעודד את התאגידיים הבנקאיים לבחון, בנוסף להתייעלות בהוצאות כוח אדם, גם אפשרויות לצמצום עלויות נדל"ן ותחזוקה של יחידות המטה וההנהלה, לרבות באמצעות בחינה מחדשת של מיקומן הגיאוגרפי.

הפיקוח יאשר לתאגיד בנקאי הקלות בנושא הלימות ההון בגין יישום של תכנית להתייעלות בנושא הנדל"ן, בכפוף לתנאים שונים שפורטו במכתב.

ההקלה במדידת ההון הרגולטורי תופחת לתקופת הזמן של תכנית ההתייעלות. בתום פרק זמן זה יימדד ההון הרגולטורי בלא ההשפעות של ההקלה.

תוקף מכתב עידוד ההתייעלות מינואר 2016 הוארך בשנה וחצי נוספות, עד ליום 30 ביוני 2018. הארכת תוקף המכתב תאפשר לתאגיד הבנקאי: (א) לבחון ולבצע תכנית התייעלות בתחום הנדל"ן ו-(ב) להרחיב את תכנית ההתייעלות בתחום כוח האדם.

כללי הבנקאות (שירות ללקוח) (עמלות תיקון), התשע"ז-2017

התיקון לכללים פורסם ברשומות ביום 24 באוגוסט 2017.

להלן עיקרי התיקון:

- חובה להעניק הנחה בתעריף העמלה של שירות הניתן באמצעות ערוץ ישיר, בהשוואה לתעריף העמלה עבור אותו שירות הניתן באמצעות פקיד. יש להציג בנספח מרכז השוואה בין תעריפי הערוץ הישיר לבין תעריפי פקיד.
- הסדרת נושא עמלת משיכת מזומן ממכשירים אוטומטיים.
- הכללים תוקנו באופן המאפשר לגבות עמלה גבוהה יותר מלקוח מזדמן המבצע פעילות בטלר.
- לפי הערכה, התיקון צפוי להביא להפחתה בהיקף העמלות הנגבות על ידי הבנק בהתאם לכללים אלה.

תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין 315 - "הפרשה נוספת לחובות מסופקים"

ביום 10 ביולי 2017 פרסם הפיקוח על הבנקים תיקון להוראה שבנדון. על פי התיקון, נדרש הבנק לעמוד במגבלת החבות הענפית, כך שהחבות לענף מסוים לא תעלה על שיעור של 20% מסך כל חבויות הציבור לתאגיד הבנקאי.

לגבי ענף "בינוי נדל"ן ותעשייה ומסחר של מוצרי בנייה" קובע התיקון, כי בתנאים מסוימים יהיה התאגיד הבנקאי רשאי לקבוע את שיעור המגבלה על סך 22%. במקביל בוטלה הדרישה לביצוע הפרשה נוספת והפרשה כללית במקרה של חריגה מהמגבלות המפורטות בהוראה, לאור חוסר האפקטיביות של הפרשות אלו וכחלק מהשאיפה להקל ולפשט ברגולציה. במקום הפרשה כאמור נדרש תאגיד בנקאי, שנוצרה אצלו חריגה מהמגבלות המפורטות בהוראה להודיע על כך לפיקוח על הבנקים ללא דיחוי, יחד עם תכנית לביטול החריגה בהקדם האפשרי.

נושאים נוספים

יוזמות חקיקה שונות בתחום הגברת התחרותיות בשוק האשראי הקמעונאי

בתקופה האחרונה הושם דגש מיוחד על חקיקה המעודדת את התחרות, בעיקר בכל הנוגע לתחום האשראי הקמעונאי. מגמה זו משתקפת בהוראות ויוזמות חקיקה שונות, שנועדו להקל על כניסתם לשוק של שחקנים חדשים; זאת, בין היתר, באמצעות הגדלת המקורות שיעמדו לרשותם, קביעת מדרגות רגולטוריות מקלות, ומתן הקלה בהתחברות למערכות התשלומים והסליקה.

להלן מספר דוגמאות להוראות ויוזמות שנועדו לעודד את התחרות כאמור:

- חוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), התשע"ז-2017, אשר מחייב בנקים בעלי היקף פעילות רחב (לאומי והפועלים) להיפרד מחברות כרטיסי האשראי שבבעלותם בתוך פרק זמן מוגדר; אוסר על בנקים כאמור לעסוק בתפעול הנפקה ובסליקה של עסקאות בכרטיסי חיוב ולהחזיק באמצעי שליטה בתאגידים העוסקים בפעילות כאמור; מחייב את הבנק, במהלך תקופת מעבר מוגדרת, לבצע את תפעול הנפקה באמצעות חברות מתפעלות; קובע מגבלות שונות כלפי בנק בעל היקף פעילות רחב לעניין פנייה ללקוח בנוגע ל"חידוש כרטיס אשראי", וכן מחייב, במהלך תקופה מוגדרת, להפחית את מסגרות האשראי של לקוחות הבנק. כפועל יוצא מהוראות החוק כאמור, על הבנק למכור את חברת הבת, לאומי קארד בע"מ, בתוך פרק זמן הקבוע לעניין זה בחוק.
- למידע נוסף בנוגע לחברת לאומי קארד ראה פרק חברות מוחזקות עיקריות, חברות מוחזקות בארץ, סעיף [לאומי קארד](#).
- חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים מוסדרים), התשע"ז-2016, שנכנס לתוקף ביום 1 ביוני 2017, וקובע מסגרת כוללת להסדרת שוק האשראי החוץ-בנקאי והחוץ-מוסדי בישראל;
- הסדרת מדיניות פעילות התאגידים הבנקאיים מול לקוחות מסוג מערכות לתיווך באשראי (PTP).
- החלטת רשות ההגבלים העסקיים בדבר העברת פרוטוקול התקשורת המשמש לביצוע עסקאות בכרטיסי חיוב לידי כלל השחקנים בשוק;
- הסדרת מעמדו ופעולתו של סולק מתארח;
- הצעת הסדרה להתרת מימון הלוואות המונים לתאגידים כפטור מתשקיף (Peer to Business Lending P2B);

- הצעה לעדכונים בכללי ההשקעה החלים על גופים מוסדיים;
- פרק הבנקאות בהצעת חוק התכנית הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנת התקציב 2019) - מוצע לקבוע, כי בנק יאפשר ללקוח שמעוניין להעביר את הפעילות הפיננסית שלו מהבנק שבו היא מתנהלת לבנק אחר, לעשות זאת באופן מקוון, נוח, בטוח וללא עלות ללקוח, והכל בתוך שבועה ימי עסקים ממועד אישור בקשתו של הלקוח בידי הבנק אליו ביקש הלקוח להעביר את פעילותו, או בתוך מועד אחר שיקבע הנגיד בהסכמת שר האוצר.

הנגיד, בהסכמת שר האוצר, רשאי לקבוע כי האמור לא יחול על בנק קטן (שווי נכסיו אינו עולה על 5% משווי הנכסים של כלל הבנקים בישראל) או על בנק דיגיטלי, או כי יחול עליו בתום תקופה שקבע. המפקח על הבנקים יקבע הוראות ביצוע למימוש חובת הניידות.

השינויים הנ"ל, לצד יוזמות שמוכיל בנק ישראל, כגון: בניית מאגר נתוני אשראי, עידוד התייעלות המערכת הבנקאית וקידום רגולציה התומכת במעבר לבנקאות דיגיטלית בערוצים ישירים, צפויים להשפיע בשנים הקרובות על שוק הבנקאות בישראל.

ועדת החקירה הפרלמנטרית להתנהלות המערכת הפיננסית בהסדרי אשראי ללווים עסקיים גדולים

ביום 5 ביולי 2017 אישרה מליאת הכנסת את הצעת ועדת הכנסת לעניין הקמתה של ועדת חקירה פרלמנטרית בראשות יו"ר ועדת הכלכלה, ח"כ איתן כבל, אשר תדון בהתנהלות הבנקים, הגופים המוסדיים והרגולטורים בעניין הקצאות אשראי ללווים עסקיים גדולים משנת 2003 ואילך. ועדת החקירה תניח על שולחן הכנסת, עם סיום דיוניה, דוח המפרט את פעולותיה ומסקנותיה. נכון למועד פרסום הדוח, הוועדה טרם החלה בדיוניה, אולם לפי פרסומים בתקשורת צפויה להתחיל בעבודתה בתקופה הקרובה.

שב"א - פטור מאישור הסדר כובל - החלטת רשות ההגבלים העסקיים מיום 24 בספטמבר 2017

ביום 24 בספטמבר 2017 נתנה רשות ההגבלים העסקיים פטור בתנאים מאישור הסדר כובל בין חברת שב"א לכין בעלי המניות של החברה, ובהם בנק לאומי. בתנאי הפטור נקבעו, בין היתר, עניינים אלה:

- שב"א תעביר, בתחילת שנת 2018 וללא תמורה, את כל זכויותיה בפרוטוקול אשראית EMV לעמותה שתוקם על ידי שב"א ומשתמשים נוספים שיצורפו כחברים בעמותה. החל ממועד העברת הזכויות בפרוטוקול, שב"א תחדל מלעסוק בפעילות הפרוטוקול (למעט שירותי תפעול לפרק זמן מוגבל).
- דרישות החיבור למערכות שב"א תהיינה שוויוניות. שב"א לא תסרב לבקשה של כל גוף להתחבר למערכותיה, אם הוא עומד בדרישות החיבור.
- בוטלה מגבלת חלוקת הדיבידנדים לבעלי המניות בשב"א. החל מתום שנת 2019 או מהמועד בו תחדל שב"א לספק שירותים כלשהם לעמותה, לפי המוקדם, רשאית שב"א לחלק דיבידנד לבעלי מניותיה אם התקיימו תנאים אלה: זכויות שב"א בפרוטוקול הועברו לעמותה וכן לא קיים בעל מניות המחזיק בשב"א מעל 10% מאמצעי השליטה. בהחלטה נקבע הסדר מיוחד לגבי חלוקת העודפים שנצברו בשב"א נכון למועד מתן ההחלטה, אשר יועברו לבעלי המניות הקיימים.

רגולציה בינלאומית

FATCA והתקן לחילופי מידע אוטומטיים לגבי חשבונות פיננסיים

Standards for Automatic Exchange of Financial Account Information - OECD

ביום 14 ביולי 2016 פורסם החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 227), התשע"ו-2016 ("החוק"), בנושא יישום הסכם FATCA שנחתם בין מדינת ישראל לארה"ב והסכמים לחילופי מידע בין מדינת ישראל למדינות אחרות, לפי התקן לחילופי מידע אוטומטיים לגבי חשבונות פיננסיים שפרסם ה-OECD ("הסכמי יישום"). בין היתר, מעניק החוק סמכות לשר האוצר לקבוע בתקנות הוראות בדבר חובת מוסד פיננסי ישראלי מדווח לזהות את תושבות המס של לקוחותיו ולהעביר מידע לרשות המסים בישראל אודות חשבון שזוהה כ"בר דיווח".

תקנות מס הכנסה (יישום הסכם FATCA), התשע"ו-2016, פורסמו ביום 4 באוגוסט 2016. מועד הדיווח הראשון נקבע בתקנות עד ליום 20 בספטמבר 2016. הבנק עומד בדרישות החלות עליו מכוח תקנות אלה.

לגבי יישום תקן ה-CRS (התקן לחילופי מידע אוטומטיים (CRS) של ה-OECD), הודיע משרד האוצר בהודעה לעיתונות מיום 1 בינואר 2017, כי הדיווח הראשון על ידי מדינת ישראל צפוי להיות בספטמבר 2018, וכי המידע שיועבר יתייחס לשנים 2017 ואילך. תקנות ליישום התקן טרם פורסמו.

הבנק ממשיך ליישם את דרישות ה-FATCA ולהיערך לעמידה בדרישות ה-CRS. יישום הוראות אלה כרוך בהליכי היערכות משמעותיים ומורכבים.

Payment Services Directive – PSD2

דירקטיבה אירופית בתחום שירותי התשלום, אשר נועדה להתאים את הרגולציה הקיימת בתחום לסביבה הטכנולוגית המשתנה; זאת, בין היתר, על ידי הגברת ושיפור יעילות מערכות התשלומים באירופה; מתן הגנה טובה יותר לצרכן; מתן אפשרות לכניסת ספקי שירותי תשלום נוספים לתחום; קידום חדשנות בתחום התשלומים; מתן הנחיות בנוגע לשימוש בשיטות העברת תשלומים חדשניות (אפליקציות, מובייל וכיו"ב); וכן שיפור התמחור והבטיחות בתחום התשלומים.

הדירקטיבה כוללת דרישה מבנקים לחשוף לצדדים שלישיים מידע אודות חשבונות תשלום של לקוחות (בכפוף להסכמת הלקוחות), באמצעות ממשקי תקשורת פתוחים וייעודיים (Open APIs). הבנקים נדרשים להבטיח כי הממשקים יספקו מידע רציף, זמין וללא תקלות. בנקים יוכלו להשתמש בחידושים שהדירקטיבה מאפשרת כדי לשמש כצדדים שלישיים בעצמם, וזאת באמצעות הספקת שירותי ריכוז מידע ושירותי ייזום תשלום.

הדירקטיבה נכנסה לתוקף בינואר 2018. מדינות האיחוד נדרשות לאמץ רגולציה מקומית לצורך יישומה.

מיסוי

מס חברות: ביום 5 בינואר 2016 פורסם החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 216), התשע"ו-2016, אשר הפחית את שיעור מס חברות מ-26.5% ל-25%. בתוקף משנת 2016 ואילך. ביום 29 בדצמבר 2016 פורסם חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2017 ו-2018), התשע"ז-2016, אשר קבע, בין היתר, הפחתה של שיעור מס חברות משיעור של 25% ל-23% בשתי פעימות. בפעימה הראשונה שיעור המס ירד ל-24%, החל מיום 1 בינואר 2017 ובפעימה השנייה שיעור המס ירד ל-23% החל מיום 1 בינואר 2018 ואילך.

יתרות המסים הנדחים ליום 31 בדצמבר 2016 וליום 31 בדצמבר 2017 חושבו בהתאם לשיעורי המס הצפויים לחול במועד ההיפוך. בהתאם לכך, השפעת השינויים המתוארים לעיל בשיעורי מס החברות על הדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2016 התבטאה בקיטון ביתרות המסים הנדחים לקבל נטו בסך כ-380 מיליון ש"ח. קיטון זה הוכר כנגד הוצאות מסים נדחים בסך כ-303 מיליון ש"ח וכנגד הון בסך כ-77 מיליון ש"ח.

המסים השוטפים לתקופות המדווחות מחושבים בהתאם לשיעורי המס המוצגים בטבלה שלהלן.

המיסים החלים על הרווח של התאגידים הבנקאיים כוללים מס חברות המוטל על פי פקודת מס הכנסה ומס רווח המוטל על פי חוק מס ערך מוסף.

להלן טבלת שיעורי המס הסטטוטוריים החלים על תאגידים בנקאיים:

שנה	שיעור מס שכר ורווח	שיעור מס חברות	שיעור מס כולל	הערות
2015	17.75%	26.50%	37.58%	נובע מירידת מס ערך מוסף החל מיום 1 באוקטובר 2015 לשיעור של 17%
2016	17.00%	25.00%	35.90%	נובע מירידת מס חברות החל מיום 1 בינואר 2016
2017	17.00%	24.00%	35.04%	נובע מירידת מס חברות החל מיום 1 בינואר 2017
2018 ואילך	17.00%	23.00%	34.19%	נובע מירידת מס חברות החל מיום 1 בינואר 2018

ביום 22 בדצמבר 2017, חתם נשיא ארה"ב על רפורמה במס (Tax Cuts and Jobs Act). במסגרת הרפורמה הופחת שיעור מס החברות בארצות הברית מ-35% ל-21%. עבור שנות מס המתחילות מ-2018. יתרת המסים הנדחים ליום 31 בדצמבר 2017 בחברת הבת המאוחדת בנק לאומי ארצות הברית (BLUSA) מחושבת בהתאם לשיעורי המס הצפויים לחול במועד ההיפוך. השפעת השינויים בשיעורי מס החברות בארצות הברית המתוארים לעיל על הדוחות הכספיים המאוחדים ליום 31 בדצמבר 2017 אינה מהותית.

דירוג האשראי

להלן דירוג האשראי של המדינה והבנק ליום 25 בפברואר 2018:

קצר טווח	תחזית	ארוך טווח	דירוג חברת	
P-1	stable	A1	Moody's	מדינת ישראל
A-1	positive	A+	S&P	
F1+	stable	A+	Fitch	
P-1	stable	A2	Moody's	בנק לאומי: מט"ח
A-2	positive	A-	S&P	
F1	stable	A	Fitch	
-	stable	AAA	S&P מעלות	דירוג מקומי (בישראל)
P-1	stable	Aaa	מידרוג	

ב-14 בפברואר 2017 סוכנות הדירוג Fitch אישרה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.

ב-19 במרס 2017 סוכנות הדירוג Moody's אישרה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.

ב-21 ביוני 2017 סוכנות הדירוג Fitch אישרה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.

ב-6 באוגוסט 2017 סוכנות הדירוג S&P העלתה את תחזית מדינת ישראל ל-**positive**.

ב-9 באוגוסט 2017 סוכנות הדירוג Moody's אישרה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.

ב-14 באוגוסט 2017 סוכנות הדירוג מידרוג אישרה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.

ב-24 באוקטובר 2017 סוכנות הדירוג S&P העלתה את תחזית הבנק ל-**positive**.

ב-24 באוקטובר 2017 סוכנות הדירוג S&P מעלות אישרה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.

ב-13 בדצמבר 2017 סוכנות הדירוג S&P פרסמה דירוג בינלאומי לבנק לאומי ארה"ב, חברת בת של הבנק. הדירוג נקבע ברמה של **BBB+** והתחזית נקבעה כ-**positive**.

ב-3 בינואר 2018 סוכנות הדירוג S&P אישרה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.

ב-21 בינואר 2018 סוכנות הדירוג Moody's אישרה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.

ב-7 בפברואר 2018 סוכנות הדירוג Fitch אישרה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.

מגזרי פעילות עיקריים לפי גישת הנהלה - פרטים נוספים

א. גישת הנהלה - מגזר קמעונאות

כללי

מגזר קמעונאות מאופיין במתן הצעות ערך ושירותים פיננסיים ללקוחות משקי בית ואנשים פרטיים, עסקים קטנים ובינוניים ולקוחות עתירי ממון בארץ ובעולם (private banking). הצעות ושירותים אלו מוענקים ללקוחות בהתאם לצרכיהם המשתנים והעדפותיהם ובהתאם למאפיינים רלבנטיים אחרים.

מבנה המגזר ומאפייניו

סניפים:

לקוחות משקי בית ועסקים קטנים - פריסה רחבה של 188 סניפים הפרוסים בכל רחבי הארץ. השרות ללקוחות בסניף ניתן על ידי צוותי הבנקאים המחולקים על פי מגזרי הלקוחות. צוותים אלו מרכזים את הטיפול בלקוח על כל היבטיו ומתמחים בטיפול על פי מאפייני הלקוח וצרכיו.

לקוחות בנקאות פרטית - המגזר בארץ מנוהל בחמישה מרכזי בנקאות פרטית ייחודיים בפריסה ארצית - תל אביב, ירושלים, חיפה והרצליה פיתוח. המרכזים משרתים לקוחות פרטיים אמידים, תושבי ישראל ותושבי חוץ ומכירים את צרכיהם, העדפותיהם ותחומי התעניינותם של הלקוחות. בנוסף מנהל המערך ארבעה סניפים ייעודיים לפלח לקוחות בעלי תיקי השקעות של 1.5 מיליון ש"ח ועד 6 מיליון ש"ח הממוקמים בחיפה, רחובות, תל אביב והרצליה.

ערוצים ישירים ודיגיטליים:

השירותים הבנקאיים ניתנים גם באתר לאומי באינטרנט, אפליקציית לאומי דיגיטל בסלולר, מוקד טלפוני בלאומי CALL, מכשירי מידע לאומי, ופתרונות אינטרנט וסלולר מתקדמים נוספים.

המגזר פועל, בין השאר, הן להרחבת היקף הלקוחות מקבלי שירות טלפוני במוקד לאומי CALL והן להרחבת הפעילות בערוצים הדיגיטליים (מידי יום מתבצעות אלפי פעולות באמצעות האינטרנט והסלולר).

בנוסף, לאומי השיק לאחרונה את אפליקציית התשלומים PEPPER Pay ואת אפליקציית הבנקאות PEPPER; אלו אבני דרך ראשונות ומרכזיות בבנייה של בנקאות דיגיטלית שתנוהל כולה דרך המובייל. האפליקציות החדשות תאפשרנה למשתמשים ליהנות מחוויית לקוח פרסונלית, איכותית ומתקדמת, כזו המושתתת על מענה לצרכיהם, באופן ידידותי, הוגן ומותאם אישית, "בכל זמן ומכל מקום".

התפתחויות בשווקים של המגזר ובמאפייני הלקוחות

המגזר מושפע מהשינויים בנתונים הדמוגרפים והכלכליים באוכלוסיית המדינה, משינויים בצריכה הפרטית וכן ממאפייני החיסכון של הלקוחות.

התחרות במגזר גוברת ונמצאת במגמת התחזקות. בשנים האחרונות התפתחה בבנקאות הקמעונאית תחרות מצד גופים פיננסיים ואחרים ובעיקר חברות כרטיסי האשראי (בתחום האשראי הצרכני), חברות הביטוח, רשתות השיווק הקמעונאיות ומיזמים טכנולוגיים פיננסיים. חלק מהתחרות נעשית על ידי גופים שאינם מבוקרים על ידי בנק ישראל או שאינם מבוקרים כלל ושאינם עובדים תחת המגבלות שחלות על הבנקים.

מוצרים ושירותים

הבנק הגדיר את העסקים הקטנים והבינוניים כאוכלוסייה במיקוד ובהתאם השיק את זירת העסקים של לאומי, שהינה מעטפת של כלים ושירותים בלעדיים וחדשניים.

אשראי פרטי: הבנק מציע ללקוחות מוצרי אשראי שונים המתאימים לצרכיהם ולשלבים השונים בחייהם. בשנים האחרונות ניכר גידול באשראי למשקי הבית בישראל. ההלוואות אטרקטיביות בין היתר עקב הריבית הנמוכה במשק. עדיין, רמת המינוף של משקי הבית בישראל נמוכה יחסית למדינות מפותחות בעולם, אולם המגמה הנה של עליית היקפי האשראי ועמה הסיכון.

מדיניות הבנק הינה לפעול לפיזור סיכון האשראי על ידי קביעת גובה מסגרות חשיפה בתיק האשראי. ניהול תיק האשראי מבוצע לפי שיקולי סיכון ותשואה מול סיכון.

הבנק מציע הלוואות לדיור ללקוחות פרטיים, הן מכספי הבנק והן במסגרת תוכניות הסיוע הממשלתיות, באמצעות נציגויות בסניפים השונים הפרושות ברחבי הארץ המשויכות למערך המשכנתאות. למערך המשכנתאות 80 נציגויות הפועלות בסניפי לאומי ו-2 נציגויות עצמאיות.

קרב בערבות המדינה

ביום 17 בינואר 2016 הודיע משרד האוצר כי הצעת שותפות לאומי-מנורה זכתה במקום הראשון מבין ההצעות שהוגשו במסגרת מכרז המדינה למימון עסקים קטנים ובינוניים.

הקרן החלה פעילותה במהלך אפריל 2016. במסגרת הפעילות המשותפת של השותפות מועמדות הלוואות לעסקים קטנים ובינוניים בערבות המדינה.

ההלוואות מועמדות במימון משותף של לאומי - 60%, מנורה - 40%.

במהלך שנת 2017 הועמדו בקרן כ-420 מיליון ש"ח ללקוחות מגזר הקמעונאות.

לקוחות

הבנק ערוך להציע את שירותיו בהתאמה לקבוצות האוכלוסיה השונות במגזר.

ב. גישת הנהלה - מגזר בנקאות מסחרית

כללי

הבנקאות המסחרית - מתמחה במתן מכלול השירותים הפיננסיים לחברות העסקיות הבינוניות (Middle Market) בכל ענפי המשק. בנוסף מטופלים לעיתים במגזר זה בעלי העניין של החברות העסקיות במגזר הכוללים את בעלי המניות ובעלי תפקידים בכירים.

השירות והשיווק לחברות אלה מתבצעים באופן פרטני הכולל, מימון עסקאות באמצעות מכשירי אשראי תפורים לצרכים הייחודיים של הלקוחות, התאמת מוצרי השקעה ומכשירים פיננסיים לגידור סיכונים, מימון עסקאות סחר בינלאומי, וכן מימון חברות הזנק.

הבנקאות המסחרית כוללת גם פעילות מחוץ לישראל באמצעות שלוחות הבנק בחו"ל. חברות המלוות במערך לבנקאות מסחרית יכולות לבחור לעבוד גם עם שלוחות אלו בעת הרחבת פעילותן לחו"ל.

מבנה המגזר ומאפייניו

ניהול המגזר בארץ נעשה על ידי המערך לבנקאות מסחרית, אשר הינו חלק מהחטיבה העסקית מסחרית. הקשר העיקרי עם הלקוחות הינו באמצעות סניפים מסחריים ייעודיים הפרוסים בכל הארץ וכן באמצעות שירותים טכנולוגיים, כערוצים ישירים, מערכת Cash Management וכו'. למערך לבנקאות מסחרית 24 סניפי עסקים הממוקמים באזורי תעשייה ובערים הגדולות ומשויכים על בסיס גיאוגרפי ל-5 מרחבים מסחריים וכן מרכז עסקים לאומי טק בהרצליה. הסניפים מתמחים בניהול הפעילות העסקית האופיינית ללקוחות המגזר, ומקנים למערך יתרון תחרותי.

התפתחות בשווקים של המגזר ובמאפייני לקוחותיו

פעילותם העיקרית של לקוחות המגזר מבוצעת בשוק המקומי בענפי המשק השונים כגון: תעשייה, תשתיות, הייטק, מסחר ושירותים, נדל"ן ועוד, וכן בשווקים בחו"ל.

הציפיות לשנת 2018 הינן להמשך צמיחה כלכלית מתונה בעולם ובארץ הצפויה להשליך על לקוחות המשתייכים למגזר ה-Middle market. לאור זאת, מנהל המערך לבנקאות מסחרית את סיכוני האשראי במשנה זהירות תוך בחינה שוטפת של אוכלוסיות הלקוחות ובפרט - הלקוחות הרגישים תוך בחינת מגמות ההתפתחות וההשלכות עליהם.

מוצרים ושירותים

למערך לבנקאות מסחרית מגוון רחב של מוצרים המיועדים ללקוחותיו השונים, הכולל בין היתר: מימון צרכי הון חוזר, מימון השקעות לזמן ארוך, מימון סחר חוץ, מימון נדל"ן מניב וליווי CONSTRUCTION LOAN, ניכיון חשבונות ופקטורינג, מימון מיזוגים ורכישות ועוד.

לאומי הינו הבנק הישראלי הראשון שהשיק מערכת Cash Management, המהווה פורטל חדשני ומאובטח וכוללת מעטפת שירותים ומוצרים פיננסיים מתקדמים. הפורטל מאפשר, בין היתר, קבלת מידע מרוכז אודות חשבונות בבנקים השונים, יתרות ותנועות כספיות ועוד.

לקוחות

הלקוחות המשתייכים למערך לבנקאות מסחרית הינם חברות עסקיות בינוניות מענפי המשק השונים: מסחר, תעשייה, נדל"ן, היי טק ועוד. כמו כן, מספק המערך לבנקאות מסחרית שירותים גם לבעלי העניין בחברות אלו.

ככלל, ישויכו למגזר בנקאות מסחרית, לקוחות עם היקף מסגרות אשראי מאושרות של מעל 10 מיליון ש"ח ועד 120 מיליון ש"ח (כולל), או לקוחות עם מחזור עסקים של מעל 20 מיליון ש"ח ועד 400 מיליון ש"ח. כמו כן, כולל המגזר חברות הזנק בכלל היקף מסגרות אשראי ומחזור עסקים.

ג. גישת הנהלה - מגזר בנקאות עסקית

כללי

מגזר הבנקאות העסקית מתמחה במתן שירותים בנקאיים ופיננסיים לתאגידים גדולים, חלקם בעלי פעילות רב לאומית. השירותים הניתנים מבוססים על מתן פתרון כולל לצרכי הלקוח, תוך ראיית מגוון עסקיו.

מבנה המגזר ומאפייניו

המגזר לבנקאות עסקית מנוהל בישראל על ידי המערך העסקי בחטיבה העסקית מסחרית. המערך העסקי פועל באמצעות 3 סקטורים עסקיים: סקטור טכנולוגיה ותיירות, סקטור כימיה צריכה ורשויות וסקטור תעשייה, תחבורה ותשתיות. השירות ללקוחות ניתן על ידי מנהלי קשרי לקוחות, המרכזים את שירותי הקבוצה מול הלקוח ומתמחים בענף המשק בו פועל הלקוח. המגזר מספק מגוון מקיף של שירותי בנקאות לכל סוגי החברות בענפים השונים. חשבונות הלקוחות מנוהלים בעיקר בשלוחה עסקית תל אביב המתמחה בטיפול בלקוחות גדולים ובעלי פעילות מגוונת והממוקמת בסניף מרכזי ת"א, וכן ככל שרלוונטי בשלוחות הבנק בחו"ל. עסקאות מיוחדות/מורכבות כגון מימון רכישה אמצעי שליטה, בדיקת תוכניות השקעה ומימון פרויקטים, פעילות סחר בין-לאומי, מימון חייבי חו"ל/חייבים מקומיים, עסקאות מימון המתבצעות בדרך של סינדיקציה, ועוד מלוות על ידי יחידות ייעודיות המתמחות בטיפול בעסקאות מסוג זה, בשל מורכבותן ורמת הסיכון הגלומה בהן.

התפתחויות בשווקים של המגזר ובמאפייני הלקוחות

המגזר העסקי מנהל את סיכוני האשראי במשנה זהירות תוך בחינה שוטפת של אוכלוסיות הלקוחות ובהתמקדות בלקוחות הרגישים ובחינת מגמות ההתפתחויות וההשלכות עליהם.

מוצרים ושירותים

השירותים הניתנים כוללים, בין השאר: מימון שוטף על פי צרכי הלקוחות, מימון השקעות לשימור הפעילות והרחבתה, מתן פתרונות בתחום המימון והסחר הבינלאומי (לרבות מימון בביטוח אשראי או חברות ביטוח פרטיות של פרויקטים בחו"ל), מימון מיזוגים ורכישות, העמדת מימון בעסקאות גדולות באמצעות ארגון סינדיקטים תוך שיתוף הגופים המוסדיים ובנקים ישראלים וזרים, מכשירים פיננסיים להגנה מפני סיכונים מטבע, סיכונים ריבית ושינויים במחירי סחורות. כמו כן, הטיפול כולל יזום שירותים בנקאיים, לחברות, למנהלים ולעובדי החברות.

לקוחות

הלקוחות המשתייכים למגזר זה מאופיינים ברובם במעמד מוביל בשוק ובדומיננטיות בתחום עיסוקם, החברות הן בחלקן ציבוריות ממגוון ענפי משק שונים, בעלות מבנה ארגוני מורכב הכולל מספר רבדים של ניהול ומוטת שליטה רחבה.

ככלל, ישויכו למגזר בנקאות עסקית, לקוחות עם היקף מסגרות מאושרות של מעל 120 מיליון ש"ח או לקוחות עם מחזור עסקים של מעל 400 מיליון ש"ח. במגזר בנקאות עסקית יטופלו גם לקוחות בעלי מסגרת מעל 80 מיליון ש"ח, אם האובליגו הכולל שלהם במערכת הבנקאית עולה על 250 מיליון ש"ח.

ד. גישת הנהלה - מגזר נדל"ן

כללי

מערך הנדל"ן מתמחה במתן שירותים בנקאיים ופיננסיים ללקוחות שעיקר עיסוקם בתחום הבניה והנדל"ן. מימון ענף הבניה נעשה תוך שימוש במכשירים ובכלי ניתוח ייחודיים למגזר, תוך נקיטת מדיניות שקולה. מימון הפרויקטים נעשה במתכונת הליווי הסגור (Construction Loan), עם פיקוח ומעקב הדוקים ותוך שימת דגש על בחינה מדוקדקת של כל פרויקט.

מבנה המגזר ומאפייניו

מגזר הנדל"ן מנוהל בישראל ברובו על ידי מערך בניה ונדל"ן, המהווה אחד מארבעת המערכים בחטיבה העסקית ומסחרית. הטיפול בלקוחות מערך הנדל"ן מבוצע באמצעות 2 סקטורים: נדל"ן עסקי ויזמות נדל"ן. המערך מספק מגוון מקיף של שירותי בנקאות לחברות הבניה וליזמים והקבלנים הגדולים במשק, תוך התמחות ומיומנות ספציפית בכל תחומי הנדל"ן במשק. חשבונות הלקוחות מנוהלים בעיקר בשלוחה העסקית בסניף מרכזי ת"א, המתמחה בטיפול בלקוחות גדולים ובעלי פעילות מגוונת וכן ככל שרלוונטי, בשלוחות הבנק בחו"ל. השירות ללקוחות ניתן על ידי מנהלי קשרי לקוחות, המרכזים את שירותי הקבוצה מול הלקוח ומתמחים בענף המשק בו פועל הלקוח.

התפתחויות בשווקים של המגזר ובמאפייני הלקוחות

שוק הנדל"ן בישראל הינו חלק מכלל הפעילות העסקית במשק הישראלי. הציפיות לשנת 2018 הינן להמשך צמיחה כלכלית בארץ בהתאם לפוטנציאל, אשר, בין היתר, תשליך גם על הלקוחות בשוק המקומי.

מגזר הנדל"ן מנהל את סיכוני האשראי במשנה זהירות תוך בחינה שוטפת של אוכלוסיות הלקוחות ובהתמקדות בלקוחות הרגישים ובחינת מגמות ההתפתחויות וההשלכות עליהם.

בתחום הנדל"ן למגורים, שנת 2017 אופיינה בהאטה במספר העסקאות ובפרט בקצב המכירות של דירות חדשות. ניתן להעריך כי ההאטה בקצב המכירות נובעת מהירידה בהיקף המשקיעים בשוק וכן מיצירה של "ביקוש כבוש" בקרב הממתינים בתוכנית "מחיר למשתכן". יחד עם זאת, טרם ברורה השפעתה של תוכנית "מחיר למשתכן", על מחירי הדירות, במיוחד באזורי הביקוש.

שוק הנדל"ן המסחרי מושפע במידה רבה מהתפתחויות בצריכה הפרטית של משקי הבית. שינוי בהעדפות הצרכן והמשך הגידול בהיקף הרכישות המקוונות, המשפיעים על פרמטרים של דמי שכירות ושיעורי תפוסה, אשר שומרים על יציבות יחסית בשנים האחרונות. יציבות זו ניכרת גם בשוק הנדל"ן למשרדים, הנמצא במתאם גבוה עם צמיחת התוצר העסקי, הכוללת רכיב משמעותי של צמיחה מבוססת שירותים, המעודדת ביקושים לשטחי משרד.

בשנת 2018, כמו בשנים קודמות, צפויה הפעילות בתחום הנדל"ן להיות מושפעת מהגורמים הבאים: המצב המקרו כלכלי; שינויים רגולטוריים, במיוחד אלו הנוגעים לשוק המגורים; מימוש תוכניות ממשלתיות ובראשן תוכנית "מחיר למשתכן"; השלמות פרויקטי בנייה, בדגש על שוק המשרדים; וכן מהיקפי ההשקעות של המדינה בתחום התשתיות הלאומיות.

מוצרים ושירותים

המימון בתחום הבניה והנדל"ן נעשה על ידי שימוש בכלי ניתוח ומעקב ספציפיים המסייעים בתהליך קבלת ההחלטות והבקרה אחר הליווי הפיננסי הניתן לפרויקטים ולנכסים השונים. המימון נעשה תוך מכוונות לגיוון תיק האשראי והבחנה בין המגזרים השונים - מגורים, נכסים מניבים בייעוד למסחר ומשרדים, בניה לתעשייה ומסחר. מימון פרויקטים במהלך תקופת ההקמה ובמימון למגורים יבוצע ככלל בשיטת הליווי הסגור (Construction Loan) המאפשרת פיקוח צמוד בתדירות גבוהה על הפרויקט המלווה.

כמו כן, במסגרת המימון של תחום הבניה והנדל"ן, המגזר מטפל בליווי עסקאות נדל"ן בחו"ל, באמצעות שלוחות הבנק בחו"ל, במתן אשראי, בליווי הייזום והפיתוח של פרויקטים בנדל"ן ומלונאות, רכישת נכסים מניבים לרבות בתי אבות סיעודיים והפעלתם.

במהלך 2017, בשים לב לדרישות הרגולטוריות השונות, המשיך המגזר ביישום מדיניות אשראי שקולה תוך הבחנה בין רמות הסיכון השונות ובהתאמה קביעת מרווחי האשראי ותנאיו.

מימון הפעילות העסקית במוקדים העיקריים של הבנק בחו"ל, תורם לפיזור סיכונים באמצעות חשיפה לסביבות מאקרו כלכליות שונות ולמאפיינים שונים של לקוחות. על כן, הבנק פועל להגדיל את ההשתתפויות שלו בעסקאות של שלוחות הבנק בחו"ל.

לקוחות

לקוחות המערך הן החברות הגדולות והבינוניות במשק בתחום ייזום הנדל"ן, קבלנות הביצוע והתשתית וחברות עסקיות נבחרות העוסקות בייזום נדל"ן וקבלנות ובתחום הנכסים המניבים.

למגזר הנדל"ן משתייכים לקוחות מערך בניה ונדל"ן שהיקף המסגרות המאושרות שלהם עולה על 50 מיליון ש"ח בפרויקטי נדל"ן (CL), על 80 מיליון ש"ח בתחום קבלני הביצוע והתשתית, ועל 120 מיליון ש"ח במימון נכסים מניבים (80 מיליון ש"ח לנכס בודד).

ה. גישת הנהלה - מגזר שוקי הון

כללי

הניהול הפיננסי של הבנק והקבוצה, כולל את ניהול חדר העסקות וכן מעניק שירותים שונים לבנקים ומשקיעים מוסדיים ומשמש כ"מנהל לקוח" עבורם. להלן תחומי הפעילות העיקריים של המגזר:

- ניהול הנוסטרו על דרך של השקעת האמצעים הכספיים העצמיים של הבנק במכשירי השקעה סחירים ולא סחירים וניהול ההשקעות הישירות במניות של חברות סחירות ושאינן סחירות, כאשר ניהול ההשקעות הריאליות מתבצע על ידי לאומי פרטנרס.
- ניהול חדר עסקות, המספקים שרותי מסחר ללקוחות הבנק, ובכלל זה עשיית שוק, בעיקר במטבעות, בניירות ערך, ובמכשירים נגזרים.
- ניהול המקורות והשימושים והנזילות.
- ניהול החשיפות לסיכוני השוק - לרבות ניהול חשיפות בסיס, ריבית ונזילות.
- ניהול מחירים על ידי קביעת מחירי המעבר (Transfer Prices), ותמחור עסקות פיננסיות מיוחדות.
- ניהול הפעילות הבנקאית של לקוחות מוסדיים ותאגידיים אחרים בעלי פעילות נרחבת בשוק ההון.
- פיתוח מכשירים פיננסיים.

מבנה המגזר

הניהול הפיננסי מבוצע על ידי חטיבת שוקי הון, שמרכזת ומתאמת את הנושא ברמת הקבוצה. פעילות הניהול הפיננסי כוללת את ניהול התיק הבנקאי ואת התיק למסחר, וכן מתן שירות ללקוחות הפועלים בשוקי ההון והכספים לרבות הלקוחות המוסדיים. הפעילות בתיק הבנקאי מנוהלת באגף ALM וכוללת את ניהול המקורות והשימושים, ואת החשיפות לסיכוני שוק ונזילות. הפעילות למסחר מתבצעת על ידי חדר עסקות ויחידות הנוסטרו בשקלים ובמט"ח.

הכלים המרכזיים לניהול התיק הבנקאי הינם מחירי מעבר, פעילות בתיקי הנוסטרו הזמינים למכירה ושימוש במכשירים נגזרים.

תחומי האחריות העיקריים של ALM הם ניהול ההון הפיננסי של הבנק והחשיפות לסיכוני שוק, ניהול הנזילות העסקית והסטטוטורית וסיכון הנזילות, וכן הקצאת המקורות לשימושים השונים באמצעות יישום מדיניות מחירי המעבר. מדיניות זו נקבעת בהתאם לצורכי הבנק, לתכנון וניהול תמהיל המקורות והשימושים ולהתפתחויות בסביבה העסקית ובתחזיות. במסגרת זו נקבעת גם המתודולוגיה להתחשבות בין מרכזי הרווח, וכן מתומחרות עסקאות מורכבות ומיוחדות.

הניהול השוטף של הנזילות מיושם בהתאם למדיניות הבנק ועל פי ההוראות המחייבות. הניהול מתבצע על ידי יחידה ייעודית שתפקידה המרכזי הינו תכנון וניהול אופטימלי של יתרות הנזילות, בכפוף לתאבון הסיכון, תוך הבטחת רמת נזילות המאפשרת פעילות עסקית, עמידה בכל ההתחייבויות הכספיות של הבנק בסביבה עסקית רגילה, וגם בתרחישי קיצוץ. המדידה, הניתוח, התכנון, והדיווח מתבצע באמצעות מערכת לניהול סיכונים SUMMIX (Risk Pro לשעבר), המספקת מידע רחב על כל הפעילות הפיננסית של הבנק ועל סיכוני השוק והנזילות הגלומים בה. המערכת מאפשרת בחינה ומעקב אחר ההשפעה של תרחישים שונים (מחיר וכמות), על הרווחיות הפיננסית והון הבנק.

לתיאור עיקרי מדיניות ההשקעות בניירות ערך (נוסטרו) ראה פרק המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון סעיף [ניירות ערך](#).

רווח המגזר

רווח המגזר מושפע בעיקר מפעילות הנוסטרו, חדר העסקות וניהול ALM ומניהול לקוחות ותאגידיים אחרים בעלי פעילות נרחבת בשוק ההון וכן התוצאות של החברות הכלולות הריאליות. להלן המרכיבים העיקריים של הרווח הנקי:

- התוצאות של ניהול סיכוני השוק, ובכלל זה השינויים החלים במחירי המעבר. הכנסות והוצאות כתוצאה משינויים במחירי המעבר נזקפים במלואם למגזר הפיננסי, שאליו מועברים גם כל סיכוני השוק ממגזרי הפעילות האחרים.
- רווחים/הפסדים ממימוש ניירות ערך והפרשות לירידת ערך בנין ירידת ערך של ניירות ערך שאינן בעלות אופי זמני ורווחים/הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי שוק של ניירות ערך למסחר.
- התאמות לשווי שוק של מכשירים נגזרים.
- השפעות הפרשי שער מט"ח/שקל ומדד המחירים לצרכן, לרבות התאמות מתרגום של ההשקעות בחו"ל כולל השפעת המס המתחס.

- הכנסה הנובעת מפעילות עשיית שוק.
- הכנסות/הוצאות הנובעות מהשקעת יעודות לפנסיה, לחופשת יובל, וחופשה רגילה.
- עלויות מסוימות הקשורות להתחייבויות פנסיוניות המחושבות על בסיס אקטוארי.
- רווחי חברות כלולות.

ההוצאות התפעוליות של המגזר כוללות בעיקר את ההוצאות התפעוליות הישירות וכן הוצאות עקיפות, הכרוכות בניהול סיכוני השוק, ניהול תיקי ניירות הערך העצמיים (הנוסטרו), וניהול חדר העסקות.

התפתחויות בשווקים

בשנת 2017 חוו שווקי המניות והחוב רצף עליות חדות, מגמת עליית הריבית הקצרה בארה"ב נמשכה (בעיקר לקראת סוף שנה) ואילו בישראל, בשונה מהמגמה העולמית, חלה ירידה בריביות בשווקים במהלך השנה.

מוצרים ושירותים

עיקר הפעילות במגזר זה היא שירותי קסטודי, ברוקראז' ונגזרים סחירים ולא סחירים. כמו כן, הבנק נותן שירותים תפעוליים לחברות ניהול קופות גמל, קרנות נאמנות וקרנות השקעה.

לקוחות

הלקוחות המשתייכים למגזר זה הינם חברות ביטוח, קופות גמל, קרנות השתלמות, קרנות פנסיה, קרנות נאמנות, תעודות סל, בנקים מסחריים ובנקים להשקעות, וכן לקוחות אחרים הפעילים באופן אינטנסיבי בשוקי ההון.

שיעורי הכנסות והוצאות^(א) וניתוח השינויים בהכנסות והוצאות ריבית

חלק א' - יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית - נכסים

2015			2016			2017			
שיעור הכנסה	הכנסות ריבית	יתרה ממוצעת ^(ב)	שיעור הכנסה	הכנסות ריבית	יתרה ממוצעת ^(ב)	שיעור הכנסה	הכנסות ריבית	יתרה ממוצעת ^(ב)	
באחוזים			במיליוני ש"ח			באחוזים			במיליוני ש"ח
נכסים נושאי ריבית									
אשראי לציבור ^(א)									
3.17	7,265	229,093	3.25	7,757	238,767	3.48	8,231	236,619	בישראל
3.92	905	23,069	4.02	940	23,366	4.17	968	23,227	מחוץ לישראל
3.24	8,170	252,162	3.32	8,697	262,133	3.54	9,199	259,846	סך הכל ^(א)
אשראי לממשלה									
3.35	15	448	3.59	18	502	3.85	25	650	בישראל
-	-	13	-	-	10	-	-	-	מחוץ לישראל
3.25	15	461	3.52	18	512	3.85	25	650	סך הכל
פיקדונות בבנקים									
0.70	68	9,654	1.12	84	7,529	2.02	103	5,092	בישראל
0.20	2	987	0.27	2	754	0.21	1	487	מחוץ לישראל
0.66	70	10,641	1.04	86	8,283	1.86	104	5,579	סך הכל
פיקדונות בבנקים מרכזיים									
0.13	35	27,544	0.10	36	34,420	0.10	47	45,884	בישראל
0.09	4	4,642	0.11	6	5,451	0.21	9	4,271	מחוץ לישראל
0.12	39	32,186	0.11	42	39,871	0.11	56	50,155	סך הכל
ני"ע שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר									
0.17	3	1,732	0.14	2	1,455	0.18	2	1,115	בישראל
-	-	-	-	-	-	-	-	-	מחוץ לישראל
0.17	3	1,732	0.14	2	1,455	0.18	2	1,115	סך הכל
אג"ח זמינות למכירה ^(ד)									
0.76	326	42,997	0.89	536	60,198	0.80	498	62,543	בישראל
1.59	73	4,581	2.03	102	5,016	2.50	130	5,208	מחוץ לישראל
0.84	399	47,578	0.98	638	65,214	0.93	628	67,751	סך הכל
אג"ח למסחר ^(ד)									
0.73	83	11,330	0.61	68	11,088	0.68	54	7,912	בישראל
1.64	5	304	1.45	1	69	0.63	1	159	מחוץ לישראל
0.76	88	11,634	0.62	69	11,157	0.68	55	8,071	סך הכל
2.46	8,784	356,394	2.46	9,552	388,625	2.56	10,069	393,167	סך כל הנכסים נושאי ריבית
		6,030			6,508			6,784	חייבים בגין כרטיסי אשראי שאינם נושאים ריבית
		44,959			37,672			38,514	נכסים אחרים שאינם נושאים ריבית ^(ג)
	8,784	407,383		9,552	432,805		10,069	438,465	סך כל הנכסים
2.94	989	33,596	3.03	1,051	34,666	3.33	1,109	33,352	סך הנכסים נושאי ריבית המיוחסים לפעילות מחוץ לישראל

הערות ראה [עמוד 320](#)

חלק ב' - יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית - התחייבויות והון

		2015			2016			2017		
		הוצאות	יתרה	שיעור	הוצאות	יתרה	שיעור	הוצאות	יתרה	
		ריבית	ממוצעת ^(ב)	הוצאה	ריבית	ממוצעת ^(ב)	הוצאה	ריבית	ממוצעת ^(ב)	
		במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	באחוזים	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	באחוזים	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	
התחייבויות נושאות ריבית										
פיקדונות הציבור										
	בישראל	(0.37)	(821)	221,889	(0.46)	(1,093)	238,902	(0.49)	(1,188)	241,181
	לפי דרישה	(0.02)	(13)	75,133	(0.02)	(15)	90,324	(0.03)	(34)	102,912
	לזמן קצוב	(0.55)	(808)	146,756	(0.73)	(1,078)	148,578	(0.83)	(1,154)	138,269
	מחוץ לישראל	(0.75)	(124)	16,570	(0.78)	(131)	16,849	(0.90)	(141)	15,581
	לפי דרישה	(0.24)	(7)	2,943	(0.27)	(10)	3,740	(0.48)	(24)	4,966
	לזמן קצוב	(0.86)	(117)	13,627	(0.92)	(121)	13,109	(1.10)	(117)	10,615
	סך הכל	(0.40)	(945)	238,459	(0.48)	(1,224)	255,751	(0.52)	(1,329)	256,762
פיקדונות הממשלה										
	בישראל	(2.68)	(4)	149	(2.60)	(4)	154	(1.86)	(3)	161
	מחוץ לישראל	-	-	421	-	-	583	-	-	548
	סך הכל	(0.70)	(4)	570	(0.54)	(4)	737	(0.42)	(3)	709
פיקדונות מבנקים מרכזיים										
	בישראל	-	-	-	-	-	-	-	-	40
	מחוץ לישראל	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	סך הכל	-	-	-	-	-	-	-	-	40
פיקדונות מבנקים										
	בישראל	(0.22)	(11)	5,100	(0.34)	(15)	4,416	(0.41)	(17)	4,152
	מחוץ לישראל	(7.50)	(3)	40	-	-	13	-	-	22
	סך הכל	(0.27)	(14)	5,140	(0.34)	(15)	4,429	(0.41)	(17)	4,174
ני"ע שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי מכר חוזר										
	בישראל	(0.31)	(3)	958	(0.25)	(2)	812	(0.43)	(2)	467
	מחוץ לישראל	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	סך הכל	(0.31)	(3)	958	(0.25)	(2)	812	(0.43)	(2)	467
אגרות חוב										
	בישראל	(3.30)	(700)	21,237	(3.23)	(781)	24,204	(3.23)	(672)	20,810
	מחוץ לישראל	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	סך הכל	(3.30)	(700)	21,237	(3.23)	(781)	24,204	(3.23)	(672)	20,810
סך כל ההתחייבויות נושאות ריבית										
	פיקדונות הציבור שאינם נושאים ריבית			76,278			81,458			88,804
	זכאים בנין כרטיסי אשראי שאינם נושאים ריבית			6,430			6,112			6,451
	התחייבויות אחרות שאינן נושאות ריבית ^(א)			30,702			29,333			27,789
	סך כל ההתחייבויות	(1,666)		379,774	(2,026)		402,836	(2,023)		406,006
סך כל האמצעים ההוניים										
	סך כל ההתחייבויות והאמצעים ההוניים			27,609			29,969			32,459
	סך כל ההתחייבויות והאמצעים ההוניים	(1,666)		407,383	(2,026)		432,805	(2,023)		438,465
	פער הריבית	1.84	7,118		1.75	7,526		1.85	8,046	
תשואה נטו^(א) על נכסים נושאי ריבית										
	בישראל	1.94	6,256	322,798	1.87	6,606	353,959	1.97	7,078	359,815
	מחוץ לישראל	2.57	862	33,596	2.65	920	34,666	2.90	968	33,352
	סך הכל	2.00	7,118	356,394	1.94	7,526	388,625	2.05	8,046	393,167
	סך ההתחייבויות נושאות ריבית המיוחסות לפעילות מחוץ לישראל	(0.75)	(127)	17,031	(0.75)	(131)	17,445	(0.87)	(141)	16,151

הערות ראה [עמוד 320](#).

חלק ג' - יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית - מידע נוסף על נכסים והתחייבויות נושאי ריבית המיוחסים לפעילות בישראל

2015			2016			2017			
שיעור הכנסות (הוצאה)	הכנסות (הוצאות) ריבית	יתרה ממוצעת ^(ב)	שיעור הכנסות (הוצאה) ריבית	הכנסות (הוצאות) ריבית	יתרה ממוצעת ^(ב)	שיעור הכנסות (הוצאה) ריבית	הכנסות (הוצאות) ריבית	יתרה ממוצעת ^(ב)	
באחוזים	במיליוני ש"ח	באחוזים	באחוזים	במיליוני ש"ח	באחוזים	באחוזים	במיליוני ש"ח	באחוזים	
מטבע ישראלי לא צמוד									
2.53	5,648	222,907	2.39	6,030	252,026	2.40	6,334	263,930	סך נכסים נושאי ריבית
(0.30)	(503)	169,944	(0.34)	(624)	185,536	(0.29)	(553)	193,677	סך התחייבויות נושאות ריבית
2.23		2.05				2.11			פער הריבית
מטבע ישראלי צמוד מדד									
2.46	1,294	52,685	2.90	1,482	51,140	3.50	1,657	47,373	סך נכסים נושאי ריבית
(2.02)	(858)	42,457	(2.29)	(948)	41,381	(2.70)	(935)	34,595	סך התחייבויות נושאות ריבית
0.44		0.61				0.80			פער הריבית
מטבע חוץ (לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ)									
1.81	853	47,206	1.95	989	50,793	2.00	969	48,512	סך נכסים נושאי ריבית
(0.48)	(178)	36,932	(0.78)	(323)	41,571	(1.02)	(394)	38,539	סך התחייבויות נושאות ריבית
1.33		1.17				0.98			פער הריבית
סך פעילות בישראל									
2.41	7,795	322,798	2.40	8,501	353,959	2.49	8,960	359,815	סך נכסים נושאי ריבית
(0.62)	(1,539)	249,333	(0.71)	(1,895)	268,488	(0.71)	(1,882)	266,811	סך התחייבויות נושאות ריבית
1.79		1.69				1.78			פער הריבית

הערות ראה [עמוד 320](#).

חלק ד' - ניתוח השינויים בהכנסות ריבית והוצאות ריבית

		2016 לעומת 2015		2017 לעומת 2016		
		גידול (קיסון) בגלל שינוי נטו ^(ח)		גידול (קיסון) בגלל שינוי נטו		
		מחיר	כמות	מחיר	כמות	
		במיליוני ש"ח				
נכסים נושאי ריבית						
אשראי לציבור						
	בישראל	492	178	314	474	549 (75)
	מחוץ לישראל	35	23	12	28	34 (6)
	סך הכל	527	201	326	502	583 (81)
נכסים נושאי ריבית אחרים						
	בישראל	214	75	139	(15)	(62) 47
	מחוץ לישראל	27	19	8	30	46 (16)
	סך הכל	241	94	147	15	(16) 31
	סך הכל הכנסות הריבית	768	295	473	517	567 (50)
התחייבויות נושאות ריבית						
פיקדונות הציבור						
	בישראל	272	194	78	95	84 11
	מחוץ לישראל	7	5	2	10	21 (11)
	סך הכל	279	199	80	105	105 -
התחייבויות נושאות ריבית אחרות						
	בישראל	84	26	58	(108)	(1) (107)
	מחוץ לישראל	(3)	(3)	-	-	- -
	סך הכל	81	23	58	(108)	(1) (107)
	סך הכל הוצאות הריבית	360	222	138	(3)	104 (107)
	סך הכל ריבית, נטו	408	73	335	520	463 57

הערות ראה [עמוד 320](#).

הערות:

- (א) הנתונים בלוחות אלה ניתנים לאחר השפעת מכשירים נגזרים מגדרים.
- (ב) על בסיס יתרות פתיחה חודשיות, פרט למגזר מטבעי ישראלי לא צמוד בו מחושבת היתרה הממוצעת על בסיס נתונים יומיים, ולפני ניכוי היתרה המאזנית הממוצעת של הפרשות להפסדי אשראי, חברות בנות בחו"ל על בסיס יתרות לתחילת הרבעונים.
- (ג) לפני ניכוי היתרה הממוצעת של הפרשות להפסדי אשראי. לרבות חובות פגומים שאינם צוברים הכנסות ריבית.
- (ד) מהיתרה הממוצעת של אג"ח למסחר ושל אג"ח זמינות למכירה נוכחה/נוספה היתרה הממוצעת של רווחים/הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אג"ח למסחר וכן של רווחים/הפסדים בגין אג"ח זמינות למכירה הכלולים בהון העצמי במסגרת רווח כולל אחר מצטבר בסעיף "התאמות בגין הצגת ני"ע זמינים למכירה לפי שווי הוגן" בגין אג"ח שהועברו מהתיק הזמין למכירה בסך של (38) מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2016 - 548 מיליון ש"ח, 31 בדצמבר 2015 - 490 מיליון ש"ח).
- (ה) לרבות יתרות מאזניות של מכשירים נגזרים, נכסים אחרים שאינם נושאים ריבית, נכסים לא כספיים ובניכוי הפרשה להפסדי אשראי.
- (ו) לרבות יתרות מאזניות של מכשירים נגזרים, והתחייבויות לא כספיות.
- (ז) תשואה נטו - הכנסות ריבית נטו, לחלק לסך הנכסים נושאי הריבית.
- (ח) השינוי המיוחס לשינוי בכמות חושב על ידי הכפלת המחיר החדש בשינוי בכמות. השינוי המיוחס לשינוי במחיר מחושב על ידי הכפלת הכמות הישנה בשינוי במחיר.
- (ט) עמלות בסך של 432 מיליון ש"ח נכללו בהכנסות ריבית מאשראי לציבור (31 בדצמבר 2016 - 477 מיליון ש"ח, 31 בדצמבר 2015 - 488 מיליון ש"ח).

רווח והפסד מאוחד לרבעון - מידע רב רבעוני

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר								
2016				2017				
1	2	3	4	1	2	3	4	
במיליוני ש"ח								
1,925	2,704	2,607	2,316	2,319	2,887	2,294	2,569	הכנסות ריבית
270	670	637	449	446	722	376	479	הוצאות ריבית
1,655	2,034	1,970	1,867	1,873	2,165	1,918	2,090	הכנסות ריבית, נטו
(123)	(154)	106	46	101	42	3	26	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
1,778	2,188	1,864	1,821	1,772	2,123	1,915	2,064	הכנסות ריבית, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי
הכנסות שאינן מריבית								
24	534	499	225	255	197	222	245	הכנסות מימון שאינן מריבית
988	989	996	994	1,018	1,007	1,043	1,070	עמלות
20	15	19	105	14	16	41	300	הכנסות אחרות
1,032	1,538	1,514	1,324	1,287	1,220	1,306	1,615	סך כל ההכנסות שאינן מריבית
הוצאות תפעוליות ואחרות								
1,242	1,546	1,354	1,280	1,291	1,276	1,264	1,441	משכורות והוצאות נלוות
394	425	435	443	435	398	406	422	אחזקה ופחת בניינים וציוד
354	384	166	557	324	346	406	492	הוצאות אחרות
1,990	2,355	1,955	2,280	2,050	2,020	2,076	2,355	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
820	1,371	1,423	865	1,009	1,323	1,145	1,324	רווח לפני מסים
371	407	514	425	388	456	376	472	הפרשה למסים על הרווח
449	964	909	440	621	867	769	852	רווח לאחר מסים
19	16	21	10	10	15	60	7	חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר מס
רווח נקי:								
468	980	930	450	631	882	829	859	לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
(9)	(10)	(11)	(7)	(9)	(6)	(9)	(5)	המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
459	970	919	443	622	876	820	854	המיוחס לבעלי מניות הבנק
רווח בסיסי ומדולל למניה:								
0.31	0.64	0.60	0.29	0.41	0.58	0.54	0.57	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק (בשקלים חדשים)

הוצאות בגין הפסדי אשראי

שנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר								
2016				2017				
1	2	3	4	1	2	3	4	
במיליוני ש"ח								
(275)	(254)	(111)	(117)	(31)	(40)	(130)	(128)	הכנסה פרטנית בגין הפסדי אשראי
152	100	217	163	132	82	133	154	הוצאה קבוצתית בגין הפסדי אשראי
(123)	(154)	106	46	101	42	3	26	סך כל ההוצאה (ההכנסה) בגין הפסדי אשראי
יחסים באחוזים:								
(0.42)	(0.38)	(0.17)	(0.18)	(0.05)	(0.06)	(0.20)	(0.19)	שיעור ההכנסה הפרטנית בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור, נטו
0.23	0.15	0.33	0.25	0.20	0.12	0.20	0.23	שיעור ההוצאה הקבוצתית בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור, נטו
(0.19)	(0.23)	0.16	0.07	0.15	0.06	-	0.04	שיעור ההוצאה (ההכנסה) הכולל בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור, נטו

הכנסות שאינן מריבית

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר								
2016				2017				
1	2	3	4	1	2	3	4	
במיליוני ש"ח								
24	534	499	225	255	197	222	245	הכנסות מימון שאינן מריבית
988	989	996	994	1,018	1,007	1,043	1,070	עמלות
20	15	19	105	14	16	41	300	הכנסות אחרות
1,032	1,538	1,514	1,324	1,287	1,220	1,306	1,615	סך הכל

עמלות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר								
2016				2017				
1	2	3	4	1	2	3	4	
במיליוני ש"ח								
179	178	180	178	178	171	170	182	ניהול חשבון
162	144	143	143	169	163	170	173	פעילות בניירות ערך ובמכשירים נגזרים מסוימים
240	258	268	257	255	265	277	278	כרטיסי אשראי
48	45	42	42	49	42	44	48	טיפול באשראי
68	70	72	77	73	74	78	82	עמלות הפצת מוצרים פיננסיים
82	82	82	81	84	77	83	94	הפרשי המרה
132	136	130	136	135	133	140	133	עמלות מעסקי מימון
77	76	79	80	75	82	81	80	עמלות אחרות
988	989	996	994	1,018	1,007	1,043	1,070	סך כל העמלות

הוצאות שכר

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר								
2016				2017				
1	2	3	4	1	2	3	4	
במיליוני ש"ח								
1,077	1,140	1,105	1,052	1,002	1,036	1,015	1,136	שכר ונלוות
227	251	249	228	246	240	249	272	הוצאות פנסיה ופיצויים בניכוי רווחי קופות
1,304	1,391	1,354	1,280	1,248	1,276	1,264	1,408	סך כל הוצאות שכר שוטפות
(62)	155	-	-	43	-	-	33	מענקים והוצאות שאינם במהלך העסקים הרגיל
1,242	1,546	1,354	1,280	1,291	1,276	1,264	1,441	סך הכל הוצאות שכר

מאזן מאוחד לסוף רבעון - מידע רב רבעוני

31 בדצמבר								
2016				2017				
1	2	3	4	1	2	3	4	
במיליוני ש"ח								
נכסים								
55,648	57,881	59,067	74,757	68,275	69,352	66,953	82,067	מזומנים ופיקדונות בבנקים
78,727	84,872	82,493	77,201	77,959	78,470	82,098	77,299	ניירות ערך
1,621	1,476	896	1,284	903	1,031	872	1,161	ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
^(N) 267,672	269,602	267,895	265,450	268,172	267,786	269,630	271,216	אשראי לציבור
^(N) (3,539)	(3,554)	(3,527)	^(N) (3,493)	(3,418)	(3,252)	(3,272)	(3,264)	הפרשה להפסדי אשראי
264,133	266,048	264,368	261,957	264,754	264,534	266,358	267,952	אשראי לציבור, נטו
412	480	623	642	620	619	695	715	אשראי לממשלות
899	923	897	901	878	883	923	807	השקעות בחברות כלולות
3,060	3,042	3,044	3,147	3,016	2,954	2,931	2,986	בניינים וציוד
17	17	17	17	17	16	16	16	נכסים בלתי מוחשיים ומניסין
13,150	12,999	11,630	10,654	11,032	11,361	10,954	9,573	נכסים בגין מכשירים נגזרים
7,890	8,662	8,723	^(N) 8,043	7,844	7,747	8,251	8,262	נכסים אחרים
425,557	436,400	431,758	438,603	435,298	436,967	440,051	450,838	סך כל הנכסים
התחייבויות והון								
330,354	339,998	336,851	346,854	341,663	342,766	350,201	362,478	פיקדונות הציבור
4,441	4,165	3,589	3,394	4,493	4,330	5,279	5,156	פיקדונות מבנקים
808	686	661	900	770	625	539	452	פיקדונות מממשלות
845	789	553	539	481	244	637	558	ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
24,810	24,151	23,765	22,640	22,689	22,337	16,407	15,577	אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים
13,996	13,743	12,634	10,677	11,272	12,078	11,275	9,740	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
20,650	22,455	22,117	21,885	21,309	21,694	22,539	23,324	התחייבויות אחרות
395,904	405,987	400,170	406,889	402,677	404,074	406,877	417,285	סך כל ההתחייבויות
340	349	360	367	366	372	381	386	זכויות שאינן מקנות שליטה
29,313	30,064	31,228	31,347	32,255	32,521	32,793	33,167	הון המיוחס לבעלי מניות הבנק
29,653	30,413	31,588	31,714	32,621	32,893	33,174	33,553	סך כל ההון
425,557	436,400	431,758	438,603	435,298	436,967	440,051	450,838	סך כל ההתחייבויות וההון

(א) סווג מחדש.

רווח והפסד מאוחד לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2013	2014	2015	2016	2017	
במיליוני ש"ח					
12,134	10,012	8,784	9,552	10,069	הכנסות ריבית
4,777	2,649	1,666	2,026	2,023	הוצאות ריבית
7,357	7,363	7,118	7,526	8,046	הכנסות ריבית, נטו
268	472	199	(125)	172	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
7,089	6,891	6,919	7,651	7,874	הכנסות ריבית, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי
הכנסות שאינן מריבית					
1,127	795	1,610	1,282	919	הכנסות מימון שאינן מריבית
4,188	4,167	4,092	3,967	4,138	עמלות
116	179	595	159	371	הכנסות אחרות
5,431	5,141	6,297	5,408	5,428	סך כל ההכנסות שאינן מריבית
הוצאות תפעוליות ואחרות					
5,070	5,253	5,544	5,422	5,272	משכורות והוצאות נלוות
1,821	1,631	1,678	1,697	1,661	אחזקה ופחת בניינים וציוד
88	58	5	-	-	הפחתות של נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין
1,838	2,429	1,609	1,461	1,568	הוצאות אחרות
8,817	9,371	8,836	8,580	8,501	סך כל הוצאות התפעוליות והאחרות
3,703	2,661	4,380	4,479	4,801	רווח לפני מסים
1,380	1,278	1,691	1,717	1,692	הפרשה למסים על הרווח
2,323	1,383	2,689	2,762	3,109	רווח לאחר מסים
(293)	42	177	66	92	חלקו של התאגיד הבנקאי ברווחים (הפסדים) של חברות כלולות לאחר מס
רווח נקי					
2,030	1,425	2,866	2,828	3,201	לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
(42)	(12)	(31)	(37)	(29)	המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
1,988	1,413	2,835	2,791	3,172	המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי
רווח נקי למניה המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי (בש"ח):					
1.35	0.96	1.92	1.85	2.10	רווח נקי בסיסי
1.35	0.96	1.92	1.84	2.10	רווח נקי מדולל

מאזן מאוחד ליום 31 בדצמבר

2013	2014	2015	2016	2017	
במיליוני ש"ח					
					נכסים
44,351	60,615	60,455	74,757	82,067	מזומנים ופיקדונות בבנקים
63,735	52,113	69,475	77,201	77,299	ניירות ערך
1,360	2,000	1,764	1,284	1,161	ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
244,757	256,468	265,070	265,450	271,216	אשראי לציבור
(3,883)	(3,988)	(3,671)	(3,493)	(3,264)	הפרשה להפסדי אשראי
240,874	252,480	261,399	261,957	267,952	אשראי לציבור, נטו
558	528	453	642	715	אשראי לממשלות
1,689	2,216	924	901	807	השקעות בחברות כלולות
3,028	3,162	3,095	3,147	2,986	בניינים וציוד
99	43	18	17	16	נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין
13,054	16,909	11,250	10,654	9,573	נכסים בגין מכשירים נגזרים
6,056	6,918	7,666	8,043	8,262	נכסים אחרים
374,804	396,984	416,499	438,603	450,838	סך כל הנכסים
					התחייבויות והון
286,003	303,397	328,693	346,854	362,478	פיקדונות הציבור
4,310	4,556	3,859	3,394	5,156	פיקדונות מבנקים
397	467	750	900	452	פיקדונות מממשלות
624	1,238	938	539	558	ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
25,441	23,678	21,308	22,640	15,577	אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים
13,487	15,650	11,098	10,677	9,740	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
19,395	21,860	20,746	21,885	23,324	התחייבויות אחרות
349,657	370,846	387,392	406,889	417,285	סך כל ההתחייבויות
340	340	340	367	386	זכויות שאינן מקנות שליטה
24,807	25,798	28,767	31,347	33,167	הון המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי
25,147	26,138	29,107	31,714	33,553	סך כל ההון
374,804	396,984	416,499	438,603	450,838	סך כל ההתחייבויות והון

מילון מונחים	הגדרה
מזנח	א
אובליגו	מייצג את סך החבות שהועמדה ללקוח ומהווה את החבות הכוללת לבנק.
איגוח	פעולה של הפיכת הלוואות ואשראי בנקאי להלוואה ארוכת טווח, באמצעות אגרות חוב.
איגרות חוב מגובי משכנתאות (MBS)	איגרות חוב המגובות בנכסים פיננסיים שבהן תשלומי הריבית והקרן מתבססים על תזרים מזומנים הנובע מפירעון הלוואות המובטחות בנכסים פיננסיים. הנכסים המגבים עשויים להיות קבוצות של הלוואות, לרבות משכנתאות למגורים, או נכסים פיננסיים אחרים.
איגרות חוב מגובי נכסים (ABS)	נייר ערך שהבטחות שניתנו לו, או השיעבוד, לגבי תשלומי הריבית והקרן, הינם תשואה על מסמך פיננסי מסוים.
אירוע קיברנטי (סייבר)	אירוע אשר במהלכו מתבצעת תקיפת מערכות מחשב ו/או מערכות ותשתיות משובצות מחשב על ידי, או מטעם, יריבים (חיצוניים או פנימיים לתאגיד הבנקאי) אשר עלולה לגרום להתממשות סיכון סייבר, לרבות ניסיון לביצוע תקיפה כאמור גם אם לא בוצע נזק בפועל.
אנשים פרטיים	יחידים שאינם תאגידים (רשומים או לא רשומים) ואינם עוסקים בפעילות עסקית. אנשים פרטיים מגודרים בהתאם להוראות בנק ישראל כך שבקטגוריה זו נכללות הלוואות ליחידים שאינן למטרות עסקיות אשר מסווגים לענף משק אנשים פרטיים בהתאם להגדרות אחידות של הלמ"ס לרבות משקי בית ובנקאות פרטית.
ארגון מחדש של חוב בעייתי	חוב אשר לגביו, מסיבות כלכליות או משפטיות הקשורות לקשיים פיננסיים של החייב, הבנק העניק ויתור בדרך של שינוי בתנאי החוב במטרה להקל על החייב את נטל תשלומי המזומן בטווח הקרוב או בדרך של קבלת נכסים אחרים כפירעון החוב.
אשראי on call	אשראי שניתן למספר ימים ונפרע על פי קריאה בהתאם לתנאי ההסכם בין הבנק ללקוח.
אשראי בהשגחה מיוחדת	אשראי בהשגחה מיוחדת מאזני הוא אשראי אשר מתקיימות לגביו חולשות פוטנציאליות שראוי שיקבלו תשומת לב מיוחדת של הנהלת התאגיד. אשראי חוץ מאזני מסווג כאשראי בהשגחה מיוחדת אם מימוש ההתחייבות התלויה בגין הסעיף הינו ברמת "אפשרי" וכן אם החובות, שיתכן שיוכרו כתוצאה מהתממשות התלויה, ראויים לסיווג בקטגוריה זו.
אשראי דוקומנטרי מותנה - SBLC	אשראי דוקומנטרי מותנה הוא ערבות בנקאית בניסוח של אשראי דוקומנטרי מסחרי, אשר מטרתו העיקרית היא להבטיח ביצוע תשלום. אשראי דוקומנטרי מותנה דומה לערבות בכך שהוא מהווה התחייבות של בנק לשלם את הסכום הנקוב בו כנגד מסמך דרישת תשלום מהמוטב, בעוד שלאשראי דוקומנטרי מסחרי בו נדרשת הצגת מסמכים שונים על מנת להפוך את התחייבות הבנק למוחלטת.

	<p>אשראי נחות</p> <p>אשראי אשר מוגן באופן שאינו מספק על ידי השווי הנוכחי המבוסס ויכולת התשלום של החייב או של הביטחון ששועבד, אם קיים. לסיכון אשראי מאזני שסווג כאמור, קיימת חולשה או חולשות מוגדרות היטב, אשר מסכנות את מימוש החוב. אשראי אשר מוכרת בגינו הפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי יסווג כנחות כאשר הוא הופך לחוב בפיגור של 90 יום או יותר.</p>
<p>אשראי פגום</p> <p>אשראי מאזני הנבחן על בסיס פרטני, ואשר בהתבסס על מידע ואירועים עדכניים, צפוי שהתאגיד הבנקאי לא יוכל לגבות את כל הסכומים המגיעים לו (תשלומי קרן וריבית) לפי התנאים החוזיים של הסכם החוב. חוב הנבחן על בסיס פרטני יסווג כפגום בכל מקרה כאשר קרן או ריבית מצויים בפיגור של 90 ימים רצופים או יותר, למעט אם החוב מובטח היטב וכן מצוי בהליכי גביה.</p> <p>אשראי חוץ מאזני מסווג כאשראי פגום אם מימוש ההתחייבות התלויה בגין הסעיף הינו ברמת "אפשרי" וכן אם החובות, שיתכן שיוכרו כתוצאה מהתממשות ההתחייבות התלויה, ראויים לסיווג בקטגוריה זו.</p> <p>בנוסף, חוב פגום ייחשב גם חוב שנבחן פרטנית ואשר תנאיו שונו בשל ארגון מחדש של חוב בעייתי.</p>	
<p align="right">ב</p>	<p>באזל 2/באזל 3</p> <p>הוראות לניהול הסיכונים של הבנקים שנקבעו על ידי ועדת באזל לפיקוח על הבנקים (BCBS), העוסקת בפיקוח ובקביעת סטנדרטים לפיקוח על בנקים בעולם. הוראות ועדת באזל מהווים קנה מידה (benchmark) לסטנדרטים מובילים שנועדו להבטיח יציבות של מוסדות פיננסיים.</p>
<p align="right">ה</p>	<p>הון עצמי רובד 1</p> <p>הון על בסיס מתמשך - going concern capital. הון עצמי רובד 1 כולל את ההון המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי בתוספת חלק מהזכויות שאינן מקנות שליטה בהון של חברות בת שאוחדו (זכויות מיעוט) ובניכוי מוניטין, נכסים בלתי מוחשיים אחרים, והתאמות פיקוחיות וניכויים נוספים, והכל כמפורט בהוראת ניהול בנקאי תקין 202 "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי", ובכפוף להוראות המעבר שבהוראת ניהול בנקאי תקין 299 "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי - הוראות מעבר".</p>
<p>הון רגולטורי</p> <p>הון המשמש לחישוב יחס הלימות הון של הבנק ויחסים רגולטוריים נוספים (כגון: יחס מינוף, ריכוזיות אשראי ועוד). רכיבי הון חשבונאי ומכשירי הון פיקוחי כשירים נוספים (כגון כתבי התחייבות נדחים הכשירים להיכלל כהון רגולטורי).</p>	
<p>הון רובד 1 נוסף</p> <p>הון רובד 1 נוסף מורכב ממכשירי הון העומדים בקריטריונים שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 202. במועד הדיווח בקבוצת לאומי לא קיימים מכשירי הון ברובד זה. ככל שיונפקו בעתיד מכשירי הון רובד 1 נוסף, הם ידרשו. לעמוד בכל הקריטריונים המפורטים בהוראת ניהול בנקאי תקין 202.</p>	
<p>החשיפה בעת הכשל EAD - (Exposure At Default)</p>	<p>ההיקף הצפוי של חשיפתו של צד נגדי בעת כשל אשראי.</p>
<p>הסכמי רכש/מכר חוזר</p> <p>הסכמי ריפו (or reverse repurchase agreement) אלה הם הסכמים לרכישה או למכירת נייר ערך תמורת מזומנים או ניירות ערך כאשר בעת העסקה מסכימים המוכר והקונה לבצע עסקה חוזרת, הפוכה מזו שבוצעה לראשונה, במועד ובמחיר מוסכמים מראש.</p>	

<p>הפרשה פרטנית</p> <p>הפרשה שנקבעת לגבי כל חוב שנבחן פרטנית (ובכלל זה כל חוב שעבר ארגון מחדש של חוב בעייתי וכפוף לבחינה פרטנית בהתאם למדיניות הבנק). סכום ההפרשה נאמד בהתאם לתזרים המזומנים הצפוי המהווה בשיעור הריבית המקורית של החוב או, כאשר החוב מוגדר כחוב מותנה ביטחון, בהתאם לשווי הוגן של הביטחון בניכוי עלויות מימוש ותוך הפעלת מקדמי ביטחון זהירים. לצורך קביעת ההפרשה הנאותה, הבנק בוחן באופן שוטף ובהתאם לנהלים את הלוחים הרלבנטיים. בנוסף, הפרשה פרטנית מבוצעת על כל חוב הכפוף לבחינה פרטנית כאמור לעיל והמצוי בפיגור של 90 יום.</p>
<p>הפרשה קבוצתית</p> <p>הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי מיושמת עבור קבוצות גדולות של חובות קטנים יחסית והומוגניים, וכן בגין חובות שנבדקו פרטנית ונמצא שאינם פגומים. ההפרשה הקבוצתית בגין מכשירי האשראי החוץ מאזניים מבוססת על שיעורי ההפרשה שנקבעו עבור האשראי המאזני, תוך התחשבות בשיעור המימוש לאשראי הצפוי של סיכון האשראי החוץ מאזני.</p>
<p>ח</p>
<p>חבות</p> <p>סך חשיפות האשראי של הבנק כלפי הלווה או קבוצת לווים שכוללת אשראי באחריות הבנק, השקעה בניירות ערך של הלווה, התחייבויות התאגיד הבנקאי לשלם כסף על חשבון הלקוח (לרבות ערבויות ואשראי תעודות) ועסקאות בנגזרים מבעבר לדלפק (OTC). חבות מחושבת בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313 של הפיקוח על הבנקים.</p>
<p>חוב בפיגור</p> <p>פיגור של חוב נקבע בהתייחס לתנאי הפירעון החוזיים שלו. החוב נמצא בפיגור אם הוא (כולו או חלקו) לא נפרע תוך 30 יום מהמועד שנקבע לפירעון. לעניין זה, חוב בחשבון עובר ושב ייחשב כחוב בפיגור, אם חריגות ממסגרות אשראי מאושרות לא תיפרענה תוך 30 יום ממועד היווצרותן או אם בתוך מסגרת האשראי לא נזקפו לזכות אותו חשבון סכומים עד לכדי כיסוי החוב תוך תקופה שנקבעה על ידי הנהלת הבנק.</p>
<p>חוזה SWAP</p> <p>סדרת חוזים עתידיים או סדרת חוזי אקדמה למספר תקופות ידוע מראש אשר בהם שני הצדדים מסכימים להחליף זרמי תשלומים על קרן מושגית.</p>
<p>חוזה אקדמה (FORWARD)</p> <p>חוזה בין שני צדדים למכירת כמות נכס כלשהו במחיר מסוים בזמן נתון במועד ידוע מראש (מועד הפקיעה). החוזה קושר קשר מחייב בין הצדדים להסכם. חוזה זה אינו חוזה סטנדרטי ואינו נסחר בשווקי הון מאורגים אלא נעשה לפי צורכי הלקוח.</p>
<p>חוזה עתידי (FUTURE)</p> <p>חוזה בין שני צדדים למכירת כמות נכס כלשהו במחיר מסוים בזמן נתון במועד ידוע מראש (מועד הפקיעה). החוזה קושר קשר מחייב בין הצדדים להסכם. חוזה עתידי זה הוא חוזה סטנדרטי הנסחר בשווקי הון מאורגים.</p>
<p>חוזי אופציה</p> <p>מתחלקים לחוזי רכש (CALL) ולחוזי מכר (PUT). חוזה רכש הוא הזכות לקנות כמות מסוימת של נכס מסוים במחיר מימוש עד (אמריקאית)/ב (אירופית) תאריך מסוים. חוזה מכר הוא הזכות למכור כמות מסוימת של נכס מסוים במחיר מימוש עד (אמריקאית)/ב (אירופית) תאריך מסוים.</p>
<p>חישוב אקטוארי</p> <p>כל חישוב הנותן ביטוי לתנאי אי וודאות, כלומר, מותאם לסיכון. לדוגמה, משקף את ניסיון העבר והערכת ההנהלה לגבי מועדי הפרישה הצפויים של עובדי הבנק וההטבות הצפויות עם הפרישה, המיוחסות ליניארית על פני תקופת העבודה הצפויה.</p>

	<p>חשיפות חוץ מאזניות</p> <p>חשיפות אלו נובעות ממחויבות שנטל הבנק כלפי הלווים שלו אך לתאריך הדיווח טרם מומשו/נוצלו על ידי הלווים ולאור זאת חשיפות אלו טרם באות לידי ביטוי ברישום נכס או התחייבות מאזנית. דוגמה לחשיפות אלו הן, בין היתר:</p> <ul style="list-style-type: none"> • התחייבויות למתן אשראי שטרם נוצלו; • מסגרות אשראי לא מנוצלות; • התחייבויות בהתאם להסכמי ערבות; • התחייבויות בהתאם לאישור עקרוני המחייב את הבנק לשמור על ריבית לתקופה מסוימת. • ועוד. <p>בדוחות הכספיים גילוי על התחייבויות חוץ מאזניות של הבנק באות לידי ביטוי במסגרת ביאור 31.</p>
<p>חשיפת בסיס הצמדה ושער חליפין</p> <p>החשיפה לסיכון הבסיס מתבטאת בהפסד שעלול להתרחש כתוצאה משינויים במדד המחירים ובשערי החליפין, עקב ההפרש בין שווי הנכסים להתחייבויות, כולל השפעת העסקאות העתידיות, ככל אחד ממגזרי הצמדה. החשיפה לסיכונים הבסיס נמדדת כאחוז מההון החשוף של הקבוצה. ההון החשוף ברמת הבנק, כולל את ההון העצמי ועתודות מסוימות, בניכוי נכסים קבועים והשקעות בחברות מוחזקות.</p>	1
<p>יחידות מניה חסומות RSU</p> <p>מניה רגילה שעל פי תנאי ההנפקה שלה לא ניתנת למסחר חופשי במשך פרק זמן מסוים או עד שיקרה או שלא יקרה אירוע מסוים ופרק זמן זה טרם חלף ו/או אירוע זה עוד לא נתמלא.</p>	<p>יחידות מניה חסומות תלויות ביצוע (PSU)</p> <p>מענק בצורת מניות אשר הינן חסומות ותלויות בביצועים עתידיים של התאגיד הבנקאי.</p>
<p>יחס הלימות ההון</p> <p>יחס בין ההון הרגולטורי הכשיר שברשות הבנק לבין נכסים משוקללים בסיכון בגין סיכון אשראי, סיכון שוק וסיכון תפעולי אשר חושבו בהתאם להוראות בנק ישראל ומשקפים את הסיכון הנשקף מהחשיפות בהם נוקט הבנק במהלך הפעילות.</p>	<p>יחס כיסוי נזילות</p> <p>יחס כיסוי הנזילות הינו יחס הבוחן אופק של 30 ימים בתרחיש קיצון ונועד להבטיח שלתאגיד בנקאי מלאי של נכסים נזילים באיכות גבוהה שנותן מענה לצורכי הנזילות של התאגיד באופק זמן זה בהתאם לתרחיש הגלום בהוראה.</p>
<p>יחס מינוף</p> <p>מוגדר כמדידת ההון (המונה) מחולק במדידת החשיפה (המכנה), כאשר היחס מבוטא באחוזים.</p>	2
<p>כשל תוך שנה מיום הדרוג בתקופה נתונה PD - (Probabil of Default ity)</p> <p>מונח המתאר את ההסתברות שהלווה יגיע למצב של כשל אשראי בתוך תקופת זמן נתונה ממועד ביצוע הדרוג. המונח מספק הערכה של הסבירות שלווה לא יוכל לעמוד בהתחייבויותיו כפי התנאים החוזיים של חובותיו.</p>	3

	ד
<p>מבני איגוח</p> <p>מבנים שהוקמו במטרה להעביר לבעלי האג"ח תזרימים הנובעים ממכשירים/נכסים אחרים. לצורך כך מוקמת חברת יעודית (Entity SPE – Special Purpose) שקולטת את הנכסים היוצרים תזרים מזומנים שמועבר על ידי יוצרם (originator) ומסיטה את תקבולי תזרים המזומנים המסוים ממנה אל בעלי האג"ח זאת בהתאם למבנה שמוסכם עם בעלי האג"ח לפי סדר הקדימויות הגלום בסדרות האג"ח השונות (tranch). המחאת הזכויות כאמור יוצר מבנה משפטי שבו נושי ה-SPE לא יוכלו לרדת לנכסי הישות המעבירה וגם לא יהיו חשופים לסיכונים הגלומים מפעילויות האחרות של הישות, וכי כל מהותה של ה-SPE הוא קבלת תקבולי תזרים המזומנים המדובר והעברה לבעלי האג"ח.</p>	
<p>מודל ההון הכלכלי</p> <p>הבנק נעזר במודל ההון הכלכלי, המתבסס על דירוגי הלווים, על מנת להעריך את סיכון האשראי ברמת המכלול של תיק האשראי ובחתיכים שונים מתוכו.</p>	
<p>מכשירים נגזרים משובצים (Derivative Embedded)</p> <p>נגזרים משובצים הינם מכשירים נגזרים, אשר משובצים (embedded) במסגרת חוזים חמכשירים פיננסיים אחרים או חוזרים מסחריים לרכישה או מכירה של מוצרים ושירותים (חוזים אלו מכונים בספרות החשבונאית כ"חוזים מארחים" Host Contract).</p> <p>הטיפול החשבונאי מבוצע בהתאם למהות הכלכלית של הפריטים והעסקאות ולא בהתאם לצורתם המשפטית ולאור זאת, מכשירים נגזרים משובצים שעל פי מאפיינים כלכליים אינם קשורים באופן ברור והדוק לחוזה המארח מופרדים ממנו לצורכי המדידה בספרי הבנק.</p>	
<p>משך חיים ממוצע (מח"מ)</p> <p>משך חיים ממוצע (מח"מ) נמדד בשנים ומשקלל את תשלומי הריבית התקופתיים של המכשיר הפיננסי לאורך חייו עד לפידיון הסופי.</p>	
	נ
<p>נגזר אשראי</p> <p>חוזה המעביר סיכון אשראי מקונה למוכר. נגזרי אשראי יכולים ללבוש צורות שונות כמו: אופציות להגנה על כשל אשראי, שטר לכיסוי חלקי של סיכון האשראי, SWAP לכיסוי מלא של הסיכון וכו'.</p>	
<p>נדבך 1</p> <p>הקצאת הון מזערי כנגד סיכונים אשראי, סיכונים שוק וסיכונים תפעוליים, בשיטה הקושרת את היקף החשיפות לסיכונים השונים לדרישת ההון הרגולטורית. הוראות נדבך 1 שנקבעו על ידי ועדת באזל אומצו במסגרת הוראות נוהל בנקאי תקין מספר 201 עד 209 והם קובעים שיטה פיקוחית לחישוב נכסים משוקללים בסיכון ואופן החישוב של דרישות ההון בגין נכסי סיכון כאמור.</p>	
<p>ניהול נכסים והתחייבויות - ALM</p> <p>ניהול נכסי בנק והתחייבויותיו במגמה ליצור הקבלה מתאימה ביניהם ולהכביר את הונו של הבנק בטווח הארוך, לטובת בעלי מניותיו.</p>	
<p>נכסים משוקללים בסיכון או נכסי סיכון (RWA)</p> <p>נכסי סיכון משקפים חשיפה מאזנית וחופי מאזנית שנוצרת בגין פעילויות הבנק משוקללת בסיכון המיוחס לה בהצאם להוראות נוהל בנקאי תקין 203 עד 209 בכל הקשור לסיכון אשראי, סיכון שוק וסיכון תפעולי. נכסי סיכון כאמור נועדו לשקף את הסיכון המשוקלל בגינו נדרש הבנק להחזיק דרישת ההון הרגולטורי במסגרת הדרישות להלימות ההון.</p>	
<p>נקודת בסיס - Bp</p> <p>מאית של אחוז אחד המשמש כמודד לגבי שיעורי ריבית.</p>	

		ס
סיכון אשראי	סיכון האשראי הינו סיכון של הבנק להפסד כתוצאה מהאפשרות שלווה/צד נגדי לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי התאגיד הבנקאי, כפי שסוכמו.	
סיכון ה-Conduct (התנהלות מול לקוחות)	סיכון ה-Conduct (התנהלות מול לקוחות) הינו הסיכון שהתנהלות מול הלקוחות אשר אינה הוגנת, שקופה ומתאמת לצרכיו תוביל להפסדים כתוצאה מנזקים משפטיים, קנסות או נזקי מוניטין.	
סיכון נזילות	סיכון הנזילות הוא הסיכון הנוצר בשל אי הוודאות ביחס לאפשרות לגיוס מקורות ו/או למימוש נכסים, באופן בלתי צפוי ותוך פרק זמן קצר, מבלי שיגרם הפסד מהותי.	
סיכון תפעולי	סיכון תפעולי מוגדר כסיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות או כתוצאה מאירועים חיצוניים. הגדרה זו כוללת סיכון משפטי, אך אינה כוללת סיכון אסטרטגי וסיכון תדמיתי.	
סיכון שיווי	הסיכון השיווי, הוא הסיכון שנשאר אחרי שיוך כל הסיכונים הספציפיים. לדוגמה: כאשר אדם רוכש נכס, הוא נחשף לחבילה של סיכונים שונים. רבים מהסיכונים הללו אינם ייחודיים לנכס שנרכש, אלא משקפים תרחישים רחבים יותר, כמו למשל עלייה או ירידה של מניות, העלאה או הורדה של שערי ריבית או שינוי קצב הצמיחה בכלכלה או בתעשייה מסוימת. ניתן לצמצם את החשיפה אליו באמצעות גיוון.	
סיכונים בסיסי	סיכון הבסיסי, אשר מתבטא בהפסד שעלול להתרחש כתוצאה משינויים במדד המחירים ובשערי החליפין, עקב ההפרש שבין שווי הנכסים להתחייבויות, כולל השפעת העסקאות העתידיות, בכל אחד ממגזרי ההצמדה.	
סיכונים ריבית	סיכון להפסד או לירידת-ערך כתוצאה משינויים בשערי הריבית במטבעות השונים.	
סיכון אסטרטגי	סיכון עסקי הכולל את ההשלכות הנוכחיות והעתידיות על הון, רווחים, מוניטין או מעמד הנובעים מהחלטות עסקיות שגויות, מיישום בלתי נאות של ההחלטות או מהעדר תגובה לשינויים ענפיים, כלכליים, רגולטורים וטכנולוגיים.	
סיכון מוניטין	הסיכון שפרסום או גילוי ציבורי של עסקה או נוהג הקשור ללקוחות, כמו גם תוצאות עסקיות ואירועים הקשורים לקבוצה, ישפיע באופן שלילי על אמון הציבור בקבוצה או יגרמו לירידה בבסיס הלקוחות או יגררו עלויות משפטיות גבוהות או ירידה בהכנסות.	
סיכונים שוק	סיכון שוק מוגדר כסיכון להפסד בפוזיציות מאזניות וחוץ מאזניות הנובע משינוי בשווי הוגן של מכשיר פיננסי עקב שינוי בתנאי שוק (שינוי ברמת מחירים בשווקים שונים, תנודתיות בשעורי ריבית, שערי חליפין, אינפלציה, מחירי מניות וסחורות ומדדים כלכליים נוספים).	
		ט
עלות ריבית	מרכיב הריבית שמוקצה לשנה שוטפת ומסווג כחלק מהוצאות שכר.	
עלות שירות	כל מרכיבי עלות ההטבה לעובדים המוקצים לתקופה מסוימת.	

<p>הינו מודל למדידת ההפסד המקסימאלי הצפוי בשל התממשות סיכוני השוק בתקופת זמן נתונה וברמת ביטחון סטטיסטית קבועה מראש; השימוש בשיטה זו מצריך שיערוך שוטף של כל הפוזיציות של התאגיד בהתבסס על השווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות. מטרות המודל הינן לאמוד את הסיכונים שהמוסדות הפיננסיים חשופים להם, וכן להחזיר הון הולם לכיסוי הפסדים הנובעים מהתממשותם של סיכוני השוק בפעילויות שונות.</p>	<p>רוך בסיכון (Value at Risk) - Var</p>
<p>פ</p>	
<p>מונח המתייחס להסדרי מימון שונים שחוצים גבולות לאומיים, כגון מתן הלוואות לאנשים וגופים במדינה אחרת, מכתבי אשראי, קיבולים בנקאיים וכו'.</p>	<p>ה-Cross Border Activity ("פעילות חוצת גבולות")</p>
<p>ר</p>	
<p>שכבת הון הנכללת בחישוב ההון הרגולטורי הכשיר. הון רוברד 2 הינו הון נחות יותר (gone concern capital) והוא כולל בעיקר מכשירי כשירים שהונפקו על ידי הבנק בעבר אשר נכללים בהון זה בהתאם להוראות המעבר ליישום הוראות באזל 3 וכן מכשירי ההון החדשים הכשירים שמהווים ההון המותנה (contingent convertible- CoCo) שהונפקו על ידי הבנק ושימרו למניות הבנק בקרות אירוע מכונן (viability point of non). כמו כן, במסגרת הון זה נכללים פריטים נוספים כגון: יתרת הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס עד לתקרה של 1.25% מסך נכסי סיכון האשראי.</p>	<p>רוברד 2</p>
<p>הרווח הבסיסי למניה יחושב על ידי חלוקת הרווח או ההפסד, המיוחס לבעלי מניות רגילות של החברה האם (המונה), בממוצע משוקלל של מספר המניות הרגילות הקיימות במחזור (המכנה) במהלך התקופה.</p>	<p>רווח בסיסי למניה</p>
<p>חלוקת הרווח או ההפסד, המיוחס לבעלי המניות הרגילות של החברה האם, ובממוצע המשוקלל של מספר המניות הקיימות במחזור, בהתחשב בהשפעת כל המניות הרגילות הפוטנציאליות המדללות.</p>	<p>רווח מדולל למניה</p>
<p>בעיקר משקף התאמות בגין אומדנים אקטואריים לסוף השנה של תכניות פנסיה להטבה מוגדרת והפחתה של סכומים שנרשמו בעבר ברווח כולל אחר.</p>	<p>רווח/הפסד אקטוארי</p>
<p>ריבית הנקבעת לפי בסיס אובייקטיבי חיצוני היינו, שלתאגיד לא תהיה השפעה ישירה בקביעתה, על פי נוסחה קבועה מראש.</p>	<p>ריבית העוגן</p>
<p>ש</p>	
<p>ערך המשקף את המחיר שלפיו ניתן לממש את הנכס הפיננסי או להעביר את ההתחייבות הפיננסי בעסקה בין קונה מרצון לבין מוכר מרצון. שווי זה נקבע בהתאם להיררכיית השווי ההוגן שנקבעה בתקינה החשבונאית:</p> <ul style="list-style-type: none"> - רמה 1 - שווי שנקבע בהתאם למחירים הנצפים בשוק; - רמה 2 - שווי שמוערך תוך שימוש בנתונים נצפים; - רמה 3 - שווי המוערך תוך שימוש טכניקות הערכה שכוללות גם נתונים לא נצפים. 	<p>שווי הוגן</p>
<p>השיעור מתוך חשיפת האשראי הכללית של הלווה במועד הכשל (EAD) אשר צפוי לגרום נזק לבנק בקרות אירוע הכשל.</p>	<p>שיעור ההפסד בהינתן כשל LGD - (Loss Given Default)</p>
<p>השיעור שמהווה המימון של הבנק בעסקת הרכישה ביחס לשווי הנכס הנרכש. שיעור המימון משקף מימד אחד של סיכון הלוואה, כאשר יחס LTV גבוה משקף סיכון גבוה יותר לבנק נותן האשראי.</p>	<p>שיעור המימון (LTV)</p>

	<p>שיעור התשואה הפנימי (שת"פ)</p> <p>מדד לבחינת כדאיות ביצוע השקעות. המדד מצביע על יעילותה ואיכותה של השקעה ספציפית לעומת ערך נוכחי נקי המצביע על ערכה וגודלה. שיעור התשואה הפנימי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים הצפויים מהמכשיר הפיננסי אל היתרה המאזנית בדוח הכספי.</p>
<p>שיעור התשואה להון</p> <p>היחס בין התשואה של עסק (רווח נקי) לבין ההון העצמי שלו. שיעור זה מודד את יכילות הבנק ביצירת רווחים מהנכסים נטו, וממחיש עד כמה יעיל הבנק בניצול השקעות נוספות ליצירת גידול בהכנסותיו.</p> <p>התשואה להון בבנקים מתבטאת ביחסים אלה:</p> <ul style="list-style-type: none"> • רווח נקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי בניכוי דיבידנד למניות בכורה שלא נרשם כהוצאה ברווח והפסד והוכרז בתקופת הדיווח בלבד מחולק בהון עצמי ממוצע; • רווח נקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי בניכוי דיבידנד למניות בכורה שלא נרשם כהוצאה ברווח והפסד והוכרז בתקופת הדיווח בלבד מחולק בהון עצמי ממוצע בניכוי יתרה ממוצעת של מניות בכורה שנכללו בהון העצמי. 	
<p>ת</p>	<p>תאגיד עזר</p> <p>תאגיד שאינו עצמו תאגיד בנקאי שטיסקויו הם רק בתחום הפעולה המותר לתאגיד בנקאי השולט בו, למעט עיסוקים שהתייחדו לתאגידים בנקאיים בהתאם לחוק.</p>
<p>תהליך ה-ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process)</p> <p>תהליך הערכת הלימות ההון משמש לצורך בחינת היקף ההון הדרוש לתמיכה בסיכונים השונים שהקבוצה חשופה אליהם, על מנת לוודא שהון הקבוצה בפועל עולה על דרישות ההון האמורות בכל זמן.</p>	<p>תהליך הסקירה הפיקוחי SREP – (Supervisory Review Process)</p> <p>התהליך נועד להבטיח כי התאגידים הבנקאיים יקצו הון הולם על מנת לתמוך בכל הסיכונים הגלומים בעסקיהם, וכמו כן לעודד את התאגידים הבנקאיים לפתח להשתמש בטכניקות משופרות לניהול סיכונים לצורך ניטור וניהול סיכונים. במסגרת התהליך בוחן הפיקוח את פרופיל הסיכון של התאגיד הבנקאי וכן התהליך הפנימי שננקט על ידי הבנק להערכת נאותות כוללת של הלימות ההון הרגולטורי המוחזק על ידי הבנק כנגד החשיפות. תהליך זה נועד לתת לרגולטור כלים להערכה עצמאית של פרופיל הסיכון של הבנק וניהול הסיכונים ולקבוע צעדים להתערבות מוקדמות במטרה למנוע פגיעה ביציבות הבנק ואיתנות הפיננסית שלו.</p>
<p>תכנית הטבה מוגדרת</p> <p>סכומי קצבה או ביטוח קבועים וידועים מראש המשולמים לזכאים, בין שאלה תלויים בתוצאות ההשקעות של קרן הקצבה או המבטח.</p>	<p>תשואה להון</p> <p>רווח נקי בניכוי דיבידנד למניות בכורה שלא נרשם כהוצאה ברווח והפסד והוכרז בתקופת הדיווח בלבד מחולק בהון עצמי ממוצע.</p>
<p>תשואה להון מותאמת - RORAC</p> <p>שיטה המשווה תשואות על השקעות שונות הלוקחת בחשבון את הסיכון. התשואה בפועל מתואמת על ידי מדידת חשיפות הנכס לסיכון ומתאמת כלפי מטה את התשואה על נכסים מסוכנים יותר. יעילות השיטה תלויה בדיוק הערכה של הסיכון בנכסים שונים, ועד כמה ה"עונש" המוטל על נכסים מסוכנים יותר אכן משקף את דרגת סלידת הסיכון של כל משקיע נתון. לסוגים חדשים של נכסים, כמו נגזרים פיננסיים הערכת סיכון הוא דבר מאוד לא ודאי, לאור הניסיון בדבר התנהגות מחיריהם בפועל.</p>	

	B
כלי ניהולי למדידת ביצועי הבנק וקווי העסקים שלו במגוון נושאים כמותיים ואיכותיים אותם הגדירה הנהלת הבנק במסגרת התכנית האסטרטגית.	BSC – Balanced Score Card
מימון פרויקטיים ציבוריים בו גוף פרטי מקבל זיכיון מגוף ציבורי כדי לממן, לתכנן, לבנות ולהפעיל מתקן ציבורי לתקופה קצובה בסופה עוברת הבעלות על הפרוייקט לממשלה.	B.O.T – Build Operate Transfer
	C
אגרות חוב המגובה על ידי תיק אגרות חוב ו/או הלוואות ברמות "בכירות" (seniority) ובדירוגים שונים.	CDO – Collateralized Debt Obligation
מכשיר פיננסי המעביר חשיפת אשראי למנפיק בין הצדדים לעסקה.	CDS – Credit Default Swap
אגרת חוב המגובה בתיק הלוואות.	CLO – Collateralized Loan Obligation
מודל מובנה של בקרה פנימית. מטרת מסגרת המודל הינה לסייע לעסקים ולישויות אחרות להעריך, לאמוד ולהעצים את מערכות הבקרה הפנימית הפועלות אצלם.	COSO – Committee Of Sponsoring Organizations Treadway Commission of the
	D
ה-(DFA) הינו חוק פדראלי אמריקאי אשר נכנס לתוקף ב-28 ביולי 2010 ומחיל רפורמה מקיפה ברגולציה הפיננסית, שלה השלכות שונות על קבוצת לאומי, שהעיקרית בהן מתייחסת לעסקאות בנגזרים מעבר לדלפק (OTC) מתחום החלף (Swap).	DFA – Dodd Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act
	E
רגולציה של האיחוד האירופי שנועדה להגדיל את יציבותם של השווקים מעבר לדלפק (OTC) בכל מדינות האיחוד האירופי.	EMIR – European Market Infrastructure Regulation
	F
חוק אמריקאי הנועד לשיפור אכיפת המס, קובע כי גופים פיננסיים מחוץ לארה"ב חייבים בדיווח לרשות המס האמריקאית על חשבונות המנוהלים אצלם ושייכים למי שחייב בדיווח גם אם הוא לא תושב ארה"ב.	FATCA – Foreign Accounts Tax Compliance Act
התאגיד האמריקאי הפדרלי לביטוח פיקדונות ואחת מרשויות הפיקוח על הבנקים בארה"ב.	FDIC – Federal Deposit Insurance Corporation
סוכנות המסונפת לממשלת ארצות הברית הרוכשת משכנתאות, מאגחת אותן ומוכרת אותן לציבור. (אין לחברה זאת ערבות של ממשלת ארה"ב).	FHLMC – Freddie Mac
חברה ציבורית בחסות ממשלת ארצות הברית הרוכשת משכנתאות, מאגחת אותן ומוכרת אותן בשוק החופשי (אין לחברה זאת ערבות של ממשלת ארה"ב).	FNMA – Fannie Mae
	G
חברה פדראלית למשכנתאות. האג"ח המונפקות על ידה זוכות לערבות של הסוכנות הממשלתית למשכנתאות (Government National Mortgage Association).	GNMA – Ginnie Mea

O

OECD

ארגון בינלאומי של המדינות המפותחות המקבלות את עקרונות הדמוקרטיה הליברלית והשוק החופשי. הארגון הינו פלטפורמה לדיון במדיניות, השוואת ביצועים, איתור פתרונות לקשיים וגיבוש קודים, עקרונות מנחים וסטנדרטים משותפים לביצוע מדיניות כלכלית וחברתית ברמה הלאומית. במסגרת הארגון כל מדינה חברה יכולה לתרום באופן משמעותי לקביעת מדיניות הארגון וניסוח קווי פעולה משותפים.

S

SCDO - Synthetic collateralized Debt Obligation

הסכם המגובה על ידי תיק CDS (שהינן נגזרות) ברמות בכירות (Seniority) שונות.

א

אומדנים חשבונאיים קריטיים 3

איגוח 331,327,245,125

אירועים לאחר תאריך המאזן 131,111

אקטוארי 14,126,148,169,170,174,176,178,179,180,315

333,329

ארגון מחדש של חובות בעייתיים 235,234

ב

באזל 9,32,33,34,47,70,79,84,85,93,168,189,194,300

333,331,328

בטחונות 244,243,203,202,90,58

בניינים וציוד 20,24,103,105,108,109,111,113,127,138,130

326,325,324,321,293,274,273,249,248,165,164

בקרורות 3,84,90,95,97,98,99,100,124,293,300,333

ג

גורמים סביבתיים 119

גידור 23,38,78,86,104,115,124,133,137,147,148,204,205

211,208,207,206

גישת הנהלה 5,36,37,166,226,279,295,310,311,312,314

ד

דוח מאוחד על הרווח הכולל 5,104

דוח על השינויים בהון 5,106,147

דוח על תזרימי מזומנים מאוחד 5,108,109,110

דוח רווח והפסד מאוחד 5,17,103,175,279,321,325

דיבידנדים 6,19,70,94,109,275

ה

הון והלימות ההון 3,24,32

הון מניות 106,304

הון עצמי רובד 1,9,17,32,33,34,35,89,188,190,191,192

ו

הון רובד 1 נוסף 32,33,328

הון רובד 2 32,33,168,191,192,333

הוצג מחדש 161,166,208,227,228,241,252,272

הלבנת הון 85,86,200,300

הלוואות לדיור 25,25,33,49,52,53,54,55,63,65,66,67,68,69

117,120,157,158,198,212,214,216,218,219,220,231

232,233,234,235,236,237,238,239,240,241,242,247

310,303,299

הנכסים המשועבדים 202,203,304

הנפקה 41,42,128,166,202,305,306

הסביבה הכלכלית 112,113,114,131

הפחתת סיכון אשראי 193,209

הפרשה לירידת ערך 108,122,123,130

הפרשה למס 9,18

הפרשה פרטנית להפסדי אשראי 119,133,234,235

הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי 33,45,119,122,333,329

התחייבויות בגין הטבות לעובדים 104,169

ז

ועדת 6,34,47,79,171,173,174,175,186,187,189,194,200

331,328,307,305,304,301,290,287,285,284,281,277

ח

חובות בעייתיים 51,120,238,239,240,241

חובות פגומים 49,50,51,59,60,91,118,119,120,133,144

145,157,158,189,212,218,219,218,216,214,212,223,222

221,220,219,218,216,214,212,218,219,218,216,214,212

230,233,234,235,236,237,238,239,240,241,254,320,303

ט

יעד הון 33

ירידת ערך 27,108,114,116,122,123,124,128,130,131,135

314

ל

ליווי גדולים 58

לקוחות עסקיים 8,11,44,300

לקוחות קמעונאיים 48,80

מ

מאזן מאוחד 5,105,279,324,326

מבנה ארגוני 5,279,299,312

מגבלות 11,29,33,46,47,51,52,53,54,55,58,61,69,70,72

306,305,268,266,244,243,209,120,100,84,83,82,79,78

מגזרי פעילות 3,5,36,38,39,51,111,166,211,212,214,216

218,219,220,221,222,223,224,225,226,227,228,279,295

310

מדד המחירים לצרכן 15,18,115,171

מדינות זרות 58,59,60,61

מדיניות חשבונאית 3,34,51,91,131

מדיניות ניהול סיכונים 29,46

מוניטין ונכסים בלתי מוחשיים 192

מוסדות פיננסיים זרים 27,257,259

מוסדיים 8,14,38,39,62,138,167,174,213,215,217,300

314,307,305,303

מזומנים ושווי מזומנים 108,109,275

מיזוגים ורכישות 43,311,312

מימון ממונף 69

מינוף 9,29,47,111,189,190,193,328,330

מיסוי 15,86,308

מיסים נדחים 113,129,132,192

מכשירי הון 33,328

ממשלה 15,119,160,195,248,249,316,317,335

מסגרות אשראי 11,245,330,311

מקורות מימון 43,80

נ

נגזרים 6,16,19,20,24,34,38,48,52,53,54,55,61,62,72

73,74,76,78,82,92,108,111,113,117,118,124,127

133,136,137,138,189,193,204,205,206,207,208,209,211

224,243,244,245,246,247,248,249,250,252,255,257

258,259,260,262,263,264,265,274,314,320,323,324,326

331,334

נזילות 3,9,11,47,46,61,79,80,83,82,194,204,245

314,330,332

ניירות ערך 10,11,18,23,24,25,26,27,28,29,34,38,44,45

52,53,54,55,62,68,83,86,88,92,93,104,105,108,109

110,111,112,114,118,119,122,123,125,136,147,148,149

150,151,152,153,154,155,156,165,169,189,193,196,200

202,204,211,224,248,249,254,255,256,257,258,260

262,263,264,265,266,268,274,275,277,304,314,324

326,328,326

נכסי סיכון 32,33,34,189,191,212,214,216,218,219,220

221,222,223,224,331,333

נכסים אחרים 62,105,108,111,121,128,166,179,248,249

266,268,274,316,320,324,326,331,327

ס

סווג מחדש 105,108,109,137,138,139,151,153,158,159

164,169,178,180,214,216,220,219,222,223,225,227,228

229,230,242,249,256,259,274,324

סייבר 11,84,200,294,327

סיכון מוניטין 11,88,90,332

סיכון מימון 80

סיכון נזילות 3

סיכון ריבית 70,90

סיכון תפעולי 11,32,84,90,191,332

ר
רגולציה 5, 13, 16, 46, 48, 85, 86, 88, 296, 301, 307, 308, 335
רואי החשבון המבקרים 5, 95, 100, 101, 102, 277, 283, 286
רווח למניה 111, 130, 134, 146
ריכוזיות לווה 90
ריכוזיות ענפית 90
ש
שווי הוגן 19, 23, 27, 62, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 92, 104, 111, 112,
114, 117, 118, 121, 122, 123, 124, 128, 130, 147, 148, 151, 153,
178, 204, 206, 208, 209, 224, 243, 244, 254, 255, 256, 257, 258,
259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 320, 333
שכר רואי החשבון המבקרים 286
ת
תגמול 126, 171, 173, 174, 175, 185, 186, 272, 281, 287, 289,
290, 300
תיאבון הסיכון 13, 26, 46, 47, 66, 70, 89, 301
תיק בנקאי 71
תיק למסחר 27, 28, 29, 71, 90
תכנון וניהול ההון 300
תשואה להון 9, 18, 44, 45, 334
תשלום מבוסס מניות 106, 108, 110, 111, 126, 132, 133, 135,
139, 185, 290

סיכויי אשראי 3, 11, 19, 25, 26, 28, 40, 46, 48, 91, 111, 124, 205,
301, 331
סיכויי שוק 3, 11, 32, 46, 70, 82, 191, 204, 300, 331, 332
סיכונים אחרים 3, 85, 89
ע
עמלות 9, 10, 12, 13, 14, 19, 20, 36, 103, 111, 117, 122, 127, 135,
138, 139, 141, 195, 196, 197, 198, 199, 201, 202, 226, 273, 303,
304, 306, 320, 321, 322, 323, 325
ענפי משק 25, 26, 51, 52, 53, 54, 55, 69, 312
ערך בסיכון 333
פ
פחת והפחתות 20, 113, 127
פיקדונות הציבור 10, 24, 30, 37, 39, 40, 44, 45, 68, 81, 105, 108,
111, 136, 167, 212, 214, 216, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224,
227, 248, 249, 250, 252, 254, 255, 256, 266, 268, 272, 274,
317, 319, 324, 326
פנסיה 14, 21, 38, 76, 90, 104, 125, 126, 135, 139, 169, 175, 176,
177, 179, 182, 255, 256, 287, 288, 289, 296, 315, 323, 333
צ
צדדים קשורים 58, 112, 267, 269, 270, 271, 272
ק
קיזוז נכסים והתחייבויות 127, 129